

Bu hal muhal yar bana yeni hal

Nuriye Akman 2011.03.13

Her gün Türkiye'nin sahil illerinden balık kamyonları akar bana. 13-14 saatlik yolun ardından bir türlü içeri giremezler.

Önce trafik, sonra otopark darlığı engeller yüzlerce araçlık konvoyu. Oysa aceleleri vardır, mezata yetiyeceklerdir. Teknelerin balık boşaltacakları iskelem de yetersizdir benim. O küçücük limanda üç tane çıkıntı var. Akşamüstü çıktıkları denizden gece yarısı dönen tekneler yanaşabilmek için bazen saatlerce beklerler. Özlerim onları. Gelirler, hayatım biraz renklenir.

Bakın yaleller balık kasalarını el arabalarına yükleyip açık alana taşıyorlar. Onlara neden hamal yerine 'yalel' dendiği unutuldu. Hatırlatayım. Ya leyli'den bozma yalel. Ey gececi diyorum ben onlara. Kendi iç denizindeki balıklardan haberin var mı? Duymuyorlar beni. Sadece onlar değil, müstahsiller de duymuyor, komisyoncular da, esnaf da. Ölü balıkların dirilme vakti, maişet telaşıyla geçiyor. İki denizin kavuştuğu yerde.

Saat üç gibi mezat başlıyor. Yüzlerce balık kasası yığılıyor üstüme. Bazıları kaçak trolle avlanmış. Herkes biliyor ama seyirciler. Bağırıyorlar toplu halde. Martılar da sokulmuş içeri, onlara eşlik ediyorlar. Heey! İstavritçiler, hamsiciler, lüferciler! Bu tarafa! Bazısı tane ile, bazısı çift olarak satılıyor. Kiloyla bazısı. Fiyatlar üç aşağı iniyor. Beş yukarı çıkıyor. Sabah ezanından önce bitiyor alışveriş. Alan satan hayrını görsün. Hadi yalel, taşı tekrar bu kasaları. Ey gececi! Geceni hak etsen keşke.

Hayrın görünmesi için kayıt dışının engellenmesi lazım. Çalışan insan sayısı, üretimin ne kadarının kime satıldığı belli değil. "Hale 40 bin ton balık girdi" diyorlar. Yalan! En aşağı 80 bin ton girmiştir. Bunu hepsi biliyor ama bilmemezlikten geliyor. Devletin sağladığı ÖTV'siz mazota müteşekkiri olsalar da, KDV yüzde 8 olduğu için bütün mallara fatura kesemiyorlar. Kestikleri de sattıkları adına değil; Ahmet'e satıp Mehmet'e veriyorlar. KDV yüzde 1'e düşsün istiyorlar.

Yaklaşık 20 bin tekne, aileleriyle birlikte 1 milyona yakın insanın ekmek yediği bir sektör bu. Tarım Bakanlığı Kontrol Daire Başkanlığı'ndan idare edilmeye karşılar. "Sığmıyoruz bu elbiseye, bu zincirin bütün halkalarını takip için başlı başına bir genel müdürlük kurulsun ve orada bizim de söz hakkımız olsun. AB'den havuz balıkçılığa verilen desteğin yüzde biri, doğal balıkçılar olarak bize verilsin" diyorlar. Kös dinleniyorlar.

Üreticiler, fiyatları artıran komisyonculuk düzeninin değişmesini isterken komisyoncular tekneleri asıl çalıştıran, balıkçıyı denize çıkaranın kendileri olduğunu söylüyorlar. Onlara göre tekne sahiplerinin ancak yüzde 5'i kendini kurtarabiliyor. Geri kalanın maddi gücü yok. Gemileri mazotundan radarına, kasasından çizmesine, ağından balık tutuculara verilen avansa kadar tamamen finanse etmeseler herkes batır. Tabii bu hizmetlerinin karşılığında tutulan balıktan yüzde 8 komisyon alıyorlar. Bankayla, tefeciyle cebelleşiyorlar.

Ben hal'im. Tüm mekânlar gibi sesim karnımdan çıkar. Çalışanların sigortasızlığına isyanım o yüzden duyulmuyor. Tarım Bağ-Kur'lu olma mecburiyeti hayata geçmedi daha. 120 bin gemicinin ancak 50 bini sigortalı. Sebep olarak sezonun başlamasından iki ay önce verilen avansları alan bazı tayfaların ortadan kaybolmasına işaret ediliyor: Parayı alıp kaçıyor adam. İstanbul'daki İzmir'e, İskenderun'a, Ordu'ya gidiyor. Tabii oralardan da buralara kaçılıyor avanslarla. Komisyoncu kaçanı kovalayamadığı gibi, geleni de sorgulayamıyor. Herkes herkese borçlu bu sektörde.

Mutlu değilim ben. Yaşlıyım, eskiyim, pisim, bozuktur düzenim. 80 ihtilali döneminde askerler kendileri için yapmıştı bu koca hangarı. Azapkapı'daydım o zaman. Buraya taşıdılar beni. Açık alanım 17 dönüm. Çatı bile yoktu üzerimde. 93 yılına kadar sallar, sundurmalar hepsi seyyardı, suyum yoktu temizlenmem için. Hoş şimdi su var da hijyenik miyim? Ne gezer!

Beni şimdi Kumkapı'dan Gürpınar'a taşımak istiyorlar. 160 dönüm arazi üzerinde yepyeni bir hal'e dönüştürmek. Eyvallah! 2007'den bu tarafa planlıyorlar bunu. Bürokratik süreç öyle uzun ki daha inşaatıma başlanamadı. En geç üç buçuk yıl içinde bitirilmesi lazım. Çünkü Marmaray projesine göre Kumkapı normal yat limanı olacak.

Bir an evvel modernleşmek istiyorum. Avrupa'daki haller gibi balıklarım el değmeden tasnif edilsin, elektronik sistemle satılsın, her işlem gramına ve kuruşuna kadar kayıt altına alınsın, kaos bitsin. Bir tuşa bakar bütün bunlar, aynı gün herkesin parası hesabına geçer. Bu memlekette tüm haller belediyelerin gözetiminde. Oysa bizlerin yap-işlet-devretle özelleştirilip ticari işletmelere dönüşmesi lazım. Bunu biliyorlar ama harekete geçemiyorlar.

Geçebilseler her şey çok daha düzenli ve kârlı olur. Her alıcı eşit alım hakkı kazanır. Ödemeler ve alacaklar işletme garantisinde olacağından mali haklar korunur. İnternet ortamında yapılacak alışveriş zaman, personel ve maliyet tasarrufu sağlar. Rakamlar yalan söylemekten kurtulur. O gün satılamayan ürünler işlenir, ambalajlanıp yurtiçi ve dışına sevk edilebilir. Takdir edersiniz, işletme modeli fizikî şartları da belirler. Unutmayın ki ben İstanbul'un hal'iyim. Ben düzelirsem bütün haller bana benzer.

Bugün de bitti mezat. Herkes dağıldı. Komisyoncu yazıhanesine, esnaf dükkânına gitti. İçeride ve dışarıda kalan balık artıklarını martılarla fukara paylaştı. Tazyikli suyla yıkandı bedenim. Balıkçılarım yorgun. Ayaz kırbaçladı onları denizde. Vücutlarını da huylarını da sertleştirdi. Bir kısmı teknede uyuyor şimdi. Geçici bir yumuşaklık yüzlerinde. Bir kısmı ağlarını onarıyor. Eğitimleri gibi umutları da az onların. Kanunu yok bellenen denizden emekli olmak için tümünden tükenecekleri günü bekliyorlar. Akşamüzeri yeniden sefere çıkacaklar. İsterim ki devletim büyük ülkelerle anlaşmalar yapsın ve balıkçılar uluslararası sulara da açılsınlar. Donmuş balık ithalatına akan milyon dolara üzülüyorum. Bizimkiler avlasın somonu, uskumruyu, sardalyeyi diyorum. Gönlüme birden orkinoslar düşüyor.

Orkinos, Akdeniz'de uluslararası avcılığa tabi tutulan kotalı bir balık. Japonlar daha çok şusi ve şaşimi yapımında kullanıyorlar. Orkinos avlamak isteyen ülkeler, merkezi İspanya'da olan ICCAT koruma örgütüne kaydoluyorlar. Toplam 13 bin tonluk kota Akdeniz ülkelerine dağıtılıyor. Türkiye geç kaldı kaydolmakta. Sahil uzunluğuyla, 90 orkinos gemisi, yılda 5 bin ton üretimiyle kotası 2.000 ton olabileceken 500 ton alabildi. Diyorum ki devletim uğraşsa biraz da yükseltse ülkemizin payını. Bu kota artarsa memlekete 300 milyon dolar akacak orkinos üzerinden.

İşte böyle. Size tayfalar, reisler, müstahsiller, komisyoncular ve müdürlerden haberler verdim. Arzuhalim artık elinizde. Hal demek şimdi demek. Durum demek. Aynı zamanda vücutta ben, soyma, boşanma, indirme, öldürme demek. Şu anda nasıl olduğumu dinlediniz. Şehrin ortasında kara bir ben kabul edin varlığımı. İnsanların hem denizi hem birbirlerini soymasına sessiz kalmayın artık. Bana boş ol demediniz belki ama başıboş bıraktınız. Değerimi aşağı çektiniz. Öldürmediniz tamam ama süründürdünüz. Naçiz hal'inizi muhal ettiniz. Yüzünüze vurmak gibi oldu. Affedin.

Her şey bahane, kurt kuzuyu yedi

Nuriye Akman 2011.03.20

Nebil İlseven, gençlik dönemindeki CHP sempatisanlığını Amerika siyaset bilimi ve ekonomi okuyup döndükten sonra SHP üyesi olarak devam ettirmek ister. Ancak o dönemde her isteyeniyi hemen üye kaydetmezler. Bir süre TÜSES'in (Türkiye Soysal Ekonomik Siyasi Etüdler Vakfı) savunma ve dış politika komisyonunda görev yapar. Sosyal Demokrat dergisinde ve Cumhuriyet Gazetesinde yazıları yayınlanır. Dönemin SHP il başkanı Ercan Karakaş onu il danışma kuruluna çağırır. 1992'de CHP'nin yeniden açılış kurultayının ardından İstanbul kurucu yönetim kurulu üyesi olur. Maltepe, Tuzla, Pendik, Kartal bölgesinden sorumlu olur. SHP-CHP birleşmesinden sonra Beşiktaş ilçe yönetimine gelir. Daha sonra aldığı kamu görevleri ve ardından Doğan Holding'in tepe yöneticilerinden biri olarak aktif siyasetten uzak durur. Ta ki CHP'nin İstanbul İl başkanı olarak atandığı 10 Ocak 2011'e dek. İlseven 53 günün ardından istifa eder. Bu söyleşi istifanın perde arkasına bakıyor.

-Uzun yıllardır partide görünmüyordunuz. Birdenbire sizi il başkanı olarak gördük. Teklif Kılıçdaroğlu'ndan mı geldi?

-Kılıçdaroğlu direkt telefon açıp bana söylemedi. Gürsel bey bildirdi. Genel başkan da belli ki bu yönde bir tercih kullanmış.

-Geçmişte sizi yolsuzluk yapmakla suçlamıştı. Sonra o raporun soruşturmaya ihtiyaç olmadığı ortaya çıktı. Size karşı bir gönül borcuyla bu teklifi yapmış olabilir mi?

-İnanın Kemal Bey ne o parlamento araştırma komisyonunun on iki üyesinden biri olarak tek tek insanların kim olduğunu bilerek attı o imzayı, ne de Nebil İlseven'i yıllar sonra karşısında görüp, aaa bu adam buydu diye bir teklif yaptı. Komisyon yalnızca benim görev yaptığım alanı değil, bütün sektörü inceledi. Kemal Kılıçdaroğlu'nun ismen ben şu adamı şuraya yollayayım dediğine inanmıyorum. O dönemde üç yüzün üstünde bürokrattan biriydik. Konu açıldığında eminim getirin şu dosyaları bakalım dedi. Baktı, gördü. Bin sayfalık dosyada bir sürü insan. Kimi mahkemeye gitti aklandı, kim hiç soruşturulmadı. Kimi de benim gibi soruşturuldu ve mahkemeye gidilmemesi, bir kusurun olmadığı yönünde adli karar çıktı. Ve o anda kendi kafasındaki sistem bence oturdu.

-Ancak 53 gün dayanabilmenize nasıl bir mazeretiniz var? Üslubunuz mu, partiyi yeterince tanımamak mı, sürprizlerle karşılaşmak mı, bu oyunu bilmemek mi?

-Ben olayı dayanmak şeklinde görmedim. Birinci günden elli üçüncü güne kadar bir görevin gereklerini yerine getiriyorsunuz. Bunun dayanması filan olamaz. Sonuçta siyasi görev yapıyoruz. Üstelikte kamu görevi yapıyoruz. Bu bir şirket değil.

-Partiyi şirket gibi yönetmeye kalktınız belki de.

-Partiyi şirket gibi yönetmek herhalde etkinlik anlamındadır. Partiler keşke etkin yönetilse, verimlilik olsa, hesap sorulsa, hesap verilse. Kimin kime rapor ettiği belli olsa. Bir kere ne gerekiyorsa onu yaptık. 53 gün sonra bu görevi bir başka arkadaşımız götürürse parti için daha faydalı olacaktır kararını vermemizin nedeni aceleciliğimiz değil, gerçekçiliğimiz.

-Gerçekçilik derken?

-Çok başlılık iyi değildir dedik. Yönetimde bir hiyerarşi vardır. Onun başı bellidir, sonu bellidir, kimin kime rapor ettiği, kimin yetkili, kimin sorumlu olduğu bellidir. Sorumluluklar bir yerde, yetki bir yerdeyken başkaları sorumluluklar olmaksızın yetki kullanmaya veya yetkiler tanımlanmaksızın etki yaratmaya çalıştığı zaman bir yönetim zafiyeti oluşur.

-Siz kime bağlıydınız?

-Merkez yönetim kurulunda ilgili genel başkan yardımcılara ve genel başkana. Örgütlenmede Gürsel Bey'e, finansmanda Hurşit Bey'e, propaganda konusunda Erdoğan Bey'e, idari konularda genel sekretere bağlıyım. Biz bu hiyerarşi içinde bir çalışma yürütürken genel başkan yardımcısı baş danışmanı Ufuk Afacan diyor ki, "Nebil İlseven bize karşı örgütlenmeye başladı. Biz tabii ki partiyi ona bırakmayacaktık." Yani evet biz burada çok başlılık yaptık diye beni teyit ediyor. Durumun böyle olduğunu görünce dedim ki ben müsaadenizi istiyorum.

-Vahim bir yanlış yapmış olabilir misiniz?

-Bana açıp da şunu yanlış yaptın demedi hiç kimse. Ha genel başkan yardımcısı diyor ki, gazetecilerin yürüyüşüne katılmadı. Nasıl yani? Gazeteciler yürümeseydi ne yapacaktık? O gün spontane yürüdüler. Üstelik o bir meslek dayanışmasıydı.

-Gürsel Tekin'i kızdırmışsınız ki, Taksim'in göbeğinde 3 bin gazeteci yürürken CHP orada yoksa ben de onu yok sayarım diyor.

-Ankara'da da 30 bin doktor yürüdü. Orada da CHP yoktu. Öyleyse Ankara'da da CHP yoktu denilebilir mi? Bu bir performans kriteri mi? Bu bir hataysa sorarsın astına: Bugün bir yürüyüş oldu. Sen neredeydin? Efendim böyle böyle oldu. Dersin ki buna dikkat et. Böyle yerlerde biz olmak isteriz. Peki, efendim deyip yoluna devam edersin. Normal bir ilişki bunu gerektirir. Ama istifa olduktan sonra Afacan diyor ki izlemeye aldık onu.

-Nasıl izlenmişsiniz?

-Burada adamları vardır kim olduğu belli olan veya olmayan. O adamlar her gün akşam açıp bugün bunu yaptı, bunu yapmadı diye rapor ederler. Bildiğimiz hafiyelik olayı. İşin esası şudur: Biz Nebil İlseven'i buraya koyalım. Bu nasıl olsa örgütten filan anlamaz. Biz kendi anlayışımız çerçevesinde istediğimiz gibi götürürüz diye düşündüler. Kendi ekiplerini öne çıkararak etkin bir çalışma götüreceklerini zaannettiler. Ama bu bir şirkette bile olmaz. Bir partide hiç olmaz. Partide bin tane fikri olan insan var. Onları bir arada çalıştırmak marifet. Bir kısmını dışarıda bırakarak partiyi dönüştüremezsin.

-Gürsel Bey'i niye kızdığınızı hala anlayamadım.

-Listeler ilk yapılırken Ankara'ya gittim. Ona kızdı herhalde. Niye geliyorsun Ankara'ya dedi. Ben de listeyi beraber yapmayacağız mı dedim. Nasıl beraber dedi. Sen bana yolla, ben yaparım dedi. Ben de dedim ki ya öyle şey olur mu? Geleyim beraber konuşalım. Böyle şey olmaz, dedi. Ben ısrar edince peki gel dedi. Gittim, oturduk konuştuk. Bir danışma ve görüşme zemininde hallettiğimizi zannettik. İyi ki danıştık, görüştük. Benim bazı önerilerim vardı. O onları kabul etmedi. Herşey normal. Ama o daha ilk gün, bana böyle Ankara'ya gelerek siyaset yapılmaz dediği anda bence kırıldı olay. Orada çok tepki gösterdi.

-Ankara'da sizin görünmenizi neden istemiyor?

-İstemedi. Nedenini ona soracaksınız.

-O listeleri yaparken 11 ismin mi üstü çizildi?

-11 değil canım. 3-5 tanedir. Gürsel Bey sonuçta öneri getirdi. Hakkıdır da genel merkezin 20 isimde 3 kişiye, 5 kişiye bir şey söylemesi.

GÜRSEL TEKİN TELEFONLARIMA ÇIKMIYORDU

-Sonuçta listeyi beraber yaptınız. Siz İstanbul'a döndünüz. Sonra ne oldu?

-Telefonlar kesildi sonra. 35 gün telefona çıkmadı. Herhalde bir problem var dedik. Aradım, soruşturdum. Ama bu arada İstanbul'a geliyor, başka görüşmeler yapıyor bizim arkamızdan. Biz onları hoş görüyoruz.

-Gidip Kılıçdaroğlu'na ya 35 gündür ben Gürsel Bey ile görüşemiyorum demediniz mi?

-Gittim dedim. Git, konuş onunla, ben sonra sizinle konuşurum dedi. Gittik, yine yok dedirtti.

Ondan sonra Kemal Bey de temaslarını kesti. Bu durumda ne yaparsınız?

-Kendi il başkanı ile temas kurmuyor genel merkez. Halkla nasıl temas kuracaklar?

-Nasıl kuracaklar bilmiyorum. Cumhuriyet Halk Partisi'nde tek il başkanı ben değilmişim telefonlarına çıkılmayan. Bunu sonradan öğrendim

-Kimler var başka?

-Arkadaşlarımız oturuyorlar orada işte. Ben oturmam temas kesilince. Çıkıp da bir genel başkan yardımcısı "İstanbul'da 20 bin tane adam var. Koyarız birini oraya il başkanı olarak" diyorsa bu o seviyede bir yöneticinin İstanbul iline attettiği önemi gösterir. Orada il başkanının yaptığı hata falan yok artık. Derenin başındaki kurt, o kuzuyu yiyeceğim diyor.

-İyi de sebep ne?

-Demek ki ta baştan genel başkan "Ben İstanbul'da böyle bir yönetim modeli oluşturacağım. Onu da böyle bir insana emanet edeceğim" dediğinde kerhen bir kabul oluştu. Biz onu nasıl olsa pratikte hallederiz diye düşünöldü. Hallolmayacağı, o kadar kolay idare edilmeyeceği ortaya çıkınca böyle çok başlılık kaçınılmaz oldu. Mesela bu niye x bir ilde olmuyor da, İstanbul'da oluyor? Çünkü ilgili genel başkan yardımcımız İstanbul'dan politika yapıyor. Buradan milletvekili olmaya çalışıyor.

-Siz onu engelleyecek miydiniz yani?

-Yo, değil. Ne tüzüksel olarak, ne politika olarak. Üstelikte biz beraber gelmiş bir ekip olarak zaten beraber gitmek üzere görev kabul etmişiz.

-Tam olarak İstanbul ilde aksayan nedir?

-Aksayan hiçbir şey yok. İstanbul ilde milletvekili adaylığı sebebiyle boş olan ilçelerde yöneticiler atandı. O konuda önemli bir sıkıntı olmadı. İlin kendi fiziksel mekânı müsait değildi. Oradaki inşaatı bile güzel hallettik. Herkesin odaları belli oldu. İl yönetim toplantıları son dört ayda yapılmamış. Bunlar yapılmaya başlandı. İlin telefonları sabah sekizde çaldığında birileri cevap vermeye başladı. Sekiz buçukta il başkanını arayan masasında buldu. Gece 12'de de arayan ilgili adamı buldu. İlçelerin bütün etkinliklerinde il yönetimi mümkünse başkan, ama mutlaka başkan yardımcısıyla bulunmaya başladı. Biz Silivri'den Tuzla'ya kadar bütün ilçelerde bulunduk. Orada da aksayan bir şey yok. Seçim planlamasını Ankara ile koordine etmeye çalışırken baktık ki Ankara daha makro yetişmeye çalışıyor o büyük ulusal kampanyayla. Biz kendi planlamalarımızı yaptık. Orada da aksayan bir şey yok.

-Ama yine de Gürsel Bey kendisine karşı bir örgütlenme içinde olduğunuzu hissetti.

-Afacan öyle diyor demecinde. Eski SHP'lilerle görüşmeler yapıyormuşum. Nasıl yani, Murat Karayalçın randevu alıyor, ona gelme mi diyeceğiz? Sonuçta bizim partimizin adamı. Ercan Karakaş bizim parti meclis üyemiz. Biz zaten SHP ile birleşmişiz. Ama oradan bir şey kapmışlar. Üstelik ben SHP'li filan da değilim, ben CHP'liyim. Gençlik örgütlenmesini ortaya koymuşuz. Mesela diyor ki üç tane ilçeyi görevden almalarını söyledik, görevden almadı. Neyi, ne zaman söylediniz? Yok öyle söyleme. Sadece adamlar yolluyorlar devamlı. Ama kim yolluyor belli değil.

-Ne diye yolluyorlar?

-O ilçede şu var, bu ilçede bu var. 39 tane ilçe. Her birinin kendine göre problemleri var. Her problem var diyen adamı görevden mi alacağım? Seçim döneminde ilçe görevden almak akıllı bir siyasal davranış mı? Oradaki insanlar da bu bayrağı almış götürüyorlar. Onları çalıştırmak marifet. Görevden alıp ortalığı kırmak, dökmek marifet değil ki. Onları uyum içinde, belli bir takvimde çalıştırmak marifet. Dolayısıyla orada da bir problem yok. Ama diyor ki demecinde hassasiyetlerimizi göz önünde tutmadı. Sen kimsin?

-Gürsel Bey'in danışmanı Afacan.

-Onların bir haber sitesi var, Gerçek Gündem diye. O da Nebil İlseven başarısız diyor. Neymiş başarısızlık? Ercan Karakaş ile görüşmem! Ercan Karakaş ile görüşeceğim tabii ki. Ben bin tane adamla görüştüm. Bizim eski bakanlarımız da geldiler, milletvekillerimiz de. Orada bu budur, şu şudur diye tavır içinde olmamak il başkanlığının kötü yürütüldüğü anlamına nasıl gelebilir? Yok böyle bir şey. Bunlar hep bahane.

-Neyin bahanesi?

-Demek ki böyle demokrat, böyle açık bir tavıra güvenemediler. Alışkanlıkları kırmak zor bir partide. Bizim partimiz çok uzun bir dönem içine kapalı, küçük grupların daha birbirleriyle yakın çalıştığı bir dönem geçirdi. Oralardan gelen kadrolardan taze bir tavır beklemek demek ki çok gerçekçi değil.

-Sizden sonra vekaleten Bahri Şahin atandı.

- Ankara bu kararı verirken de neye dayanarak verdi tam da bilmiyorum. Ama oraya hakikaten asaleten atama yapılması lazım. Belki Bahri Bey'in yapılması lazım, belki başka birinin. İl yönetimi yirmi kişi. Beşi istifa etti. On beşe indi. Dolayısıyla yirmi kişinin olmadığı bir il yönetimi karar alamaz. Bahri Bey onun için vekaleten götürüyor. Kendisi çok çalışkan, aydın, beyefendi, tertemiz bir insan. O arkadaşımız veya başka biri, sonuçta İstanbul ili bir başkanla seçim dönemini yaşarsa daha iyi olur.

"BU ADAM ÖRGÜTÜ TANIMAZ" DİYE DÜŞÜNDÜLER...

-Siz istifa edince Kılıçdaroğlu rahatladı mı?

-Bence çok rahatladı. Gürsel Bey birkaç gündür İstanbul'da. Kağıthane'de eylem yapıyor, Zeytinburnu'na gidiyor. Ben oradayken bir gün uğramadı ile.

-Uğrasaydı birlikte yapamaz mıydınız o eylemleri?

-Yapardık. Ama şimdi bak bütün gazetelerde onun resimleri görünüyor. Belki benimki görünürdü onunkinin yanında. Buradaki esas sorun o galiba. Güçlü bir il başkanlığı demek ki onların dizaynında yokmuş. Onlara günlük işleri götüren, vitrin görevi gören biri yeterliymiş. Herkes Kemal Kılıçdaroğlu'nun da Gürsel Tekin'in de

hangi backraund'tan geldiğini biliyor. Bunca yıl bürokraside en üst seviyelerde görev alan birisi astıyla görüşmez mi? Herkes benim nasıl bir adam olduğumu bilmiyor mu? Herkes biliyor.

-Bilmedikleri neydi?

-Ya bu adam örgütü filan tanımaz. Örgüte bu kadar çabuk hakim olamaz. Örgütten bu kadar teveccüh gelmez bu adama diye düşündüler. Bu adamın örgütümüzle teması ancak bizim üzerimizden olur diye bir varsayım içerisindeydiler galiba. Halbuki buradan ben kapıdan çıktığım anda bütün örgütlerle doğrudan en yakın ve en sıcak teması kurmuş bir adamım. Bu herkesi şaşırttı ama yalnız onları değil. Örgüttekileri de şaşırttı. Çünkü zannediyorlardı ki ben gidip insanların elini sıkamam. Yanlarında oturamam.

-Bir de sizden seçimlere ilişkin bir taslak istenmiş. Vermemişsiniz.

-Bu tam bir uydurma. Öyle bir taslak istenmediği gibi biz burada kendi başımıza hareket yaptık. Öyle bir program istenseydi biz onu en iyi şekilde yapardık. Ve bizim yaptığımız belgeyi okumak için ayrıca zeka gerekirdi.

-Bundan sonra CHP'de politika yapmaya devam edecek misiniz?

-Arkadaşlarımızın anlayışındaki gibi belli bir kadro ile oraya buraya girip onu bunu karıştırmak bilmem ne yapmak... Ben onu hiç yapmadım. Bundan sonra da yapmam. Ben yine izlerim olanı biteni. Türkiye'de bundan sonra bir buçuk yılda bir seçim olacak. Cumhurbaşkanlığı seçimi, yerel seçim olacak. Bir referandum daha belki olacak. Bir daha milletvekili seçimi olacak.

-Açık kapılardan birinden içeri girerim diyorsunuz.

-Hayır, biz zaten içerdeyiz. Biz bir yere gitmedik ki. Ben şimdi böyle bir hareket yaptım. Partinin içinde herkes haksız mı görüyor sizce bu hareketi? Görmüyorlar. Çok iyi yaptı diyenler epey fazla. Çünkü milletvekili sıralamaları var, adaylıklar var. Benim öyle bir derdim yok. Milletvekili adayı değilim. Benim şahsi hırslım yok.

-Olsa da yapmazlar sizi zaten.

-Bu da haksızlık. Olsa da yapmazlar. Ya değilim diyorum. Kendisi yetmez mi? Ben istifa ettim. Ben o zaman istifa etmezdim.

-Var mıydı öyle bir şansınız?

-O kafada olmasaydı insanlar istifa etmezdim. Bu bir pes etme değil. Tam tersine, bir direnme. Bu adamların böyle ilçelerle oynamaları, kurcalamaları, gitmeleri, gelmeleri, bizim arkamızdan iş çevirmeleri. Direnemeyen susar kalır orada. Direnen, hop bir dakika ne yapıyorsunuz? O adam ben değilim der. Buyurun şimdi eliniz rahatlasın. İstediginizi yapın.

-Neden mücadele etmediniz?

-Bu "mücadele etseydin", lejyonerlik günlerinden kalma bir laf. Mücadele etmek demek birisini hedef alıp bir kişisel çatışmaya girmek demek. Ben kimseyi hedef almıyorum ki. Çünkü bu partiye bu kişisel çatışmalar son otuz yılda hiçbir fayda getirmedi.

AYDIN DOĞAN'A DANIŞMADIM, BİLGİ VERDİM

-Aydın Doğan'a danıştınız mı girmeden evvel?

-En büyük hatam odur. Danışma mekanizmasını çalıştırmadım. Görevi bırakırken şöyle oldu. Beni Ankara'ya çağırdılar. Böyle bir teklifleri olacak diye söyledim. O da dedi ki git bakalım gör, ciddiler mi değiller mi dedi. Sonuçta bu bir danışma değil. Bilgi verme. Sonra döndüm geldim, ciddilermiş dedim. O zaman gereğini yap dedi. Ben de yaptım. Millet bizi birinin adamı gibi gördü. Bir Doğan yayın prodüksiyonudur gibi göstermeye çalıştı. Halbuki hiç öyle bir şey yok.

-Zaten Doğan Grubu gazeteleri de sizi değil Gürsel Tekin'i desteklediler.

-Birisi öyle bir ekstremleri kendine referans olarak aldı. Öbürü de öbür ekstrem. Kimse gerçeklerle ilgilenmedi.

-Siz 4,5 yıl görev yaptınız Doğan Grubunda. Mutlu muydunuz o görevinizde?

-Mutluyduk. Sonuçta ben çok kolay bir dönemde o yöneticiliği yapmadım. Bir sürü bizimle alakası olmayan işlerle uğraştık. Hukukla uğraştık. Vergilerle uğraştık. Biz de orada o geminin kendi üstümüze düşen tarafını götürmeye çalıştık.

-Orada mutlusunuz ama yüzünüzü aktif siyasete çevirdiniz. İnsan ancak mutsuzken başka bir arayış içerisine girmez mi?

-Başka bir şirkete gitmiş olsaydım dediğiniz doğrudur. Sen mutluysan Doğan Grubu'nda niye filanca bir grupta yeni bir pozisyon kabul ettin? Belli ki Doğan Grubunda sıkıntın varmış dersiniz. Ama siyaset bir kamu hizmeti. Sonuçta tarihin bu döneminde kendinize bir görev biçiyorsunuz. Diyorsunuz ki bu önemli bir dönemeç Türkiye tarihinde. Bana yarın çocuğum sorduğunda, baba sen orada nerdeydin dediğinde ben Doğan Grubunda CEO'yum mu diyeyim, yoksa ben Altınşehir'de, Sultanbeyli'de, Arnavutköy'de, çarıkları veya çizimleri giymiş Türkiye'nin farklı bir ülke olmasına mı çalışıyordum diyeyim.

-Sonuç olarak doğru bir karar mıydı?

-Bence çok doğru bir karardı. Çünkü kararları verildiği anın koşullarıyla değerlendirmek lazım. Bir gün bile olsa İstanbul il başkanlığı önemlidir. O durduğun dakikalar içinde sen neyi temsil ettin ve etrafındaki insanlara ne mesaj verdin?

-Neyi temsil ettin?

-Böyle bir dönemde o partiye ucundan kıyısından emek vermiş herkesi kucaklamamız ve sürecin içine onların enerjisini katmamız gerekiyordu. Ben onu temsil ettim. Biz parti olarak bu seçimde bir başarı sağlayacaksa samimi olduğumuzu halka göstermek ve onları ikna etmekle mükellefiz. Ben o samimiyeti ve iknayı temsil ettim. Herkes de bana bunu söyledi. Sizin kadar açık bir il başkanı görmedik dediler. Nefes almayan bir örgüt istediği kadar en güzel lafları sloganlaştırsın ve duvara assın. Karşıdaki adamı ikna edemez. Onun bir kere yüzünün aydınlanması, güvenmesi lazım kendine. Ben her gittiğim yerde de onu yaptım.

-Genel merkez tarafından takdir görmedi diyorsunuz.

-Genel merkezin öyle bir kriteri yokmuş demek ki. İlgilenmemişler ki bunlarla. Hatta bu yaptıklarımızın bir tehdit olduğunu düşünmüşler. Ne kadar büyük bir haksızlık bana. Ne kadar büyük bir haksızlık aslında kendilerine. Çünkü bunu öyle düşünmeseler onlar da o sürecin bir parçası olacaklar. Ve biz hep beraber gidecektik yolda. Birbirimizi anlamak için gerekli mekanizmaları kullanmıyorsak telefonda konuşmak veya karşı karşıya gelmek gibi, o zaman ben çekileyim, siz rahat edin. Çünkü bu paranoyalarla yaşayamazsınız. O adam örgütleniyor, hissettik! Hani dese ki şu ilçe örgütünü böyle oluşturdu, diyeceksin ki hissin ötesine geçti bu. Böyle bir şey yok ki.

KILIÇDAROĞLU'YLA VEDALAŞAMADIK

-Daha sonra Kılıçdaroğlu ile görüştünüz mü?

-Yok. Genel başkan meşgul artık koşturuyor.

-Veda etmediniz mi?

-Gerek kalmadı veda etmeye. O aramadı, sormadı. Yapmışız bir hata! Ama hata bile yapılsa sonuçta biz burada kimseyi öldürmedik. Bir usulsüzlüğümüz yok.

-Çalmadınız.

-Para yok ki çalalım!

-Para gelmiyor mu merkezden ile?

-Öyle bir para gelmedi ben ayrılana kadar. Bundan sonra gelir mi bilmiyorum. Sonuçta işin özünde genel merkezden beslenmek diye bir şeyin olmaması lazım. Bu kadar parti örgütü, bu kadar üyemiz, bu kadar destekçiler, bu kadar gönüllüler. Sonuçta bizim İstanbul olarak kendi kaynağımızı kendimiz yaratmamızdan daha tabii bir şey olabilir mi? İstanbul gibi ekonominin en canlı olduğu yerde biz o insanları bizi desteklemeye ikna edemezsek oylarını almaya nasıl ikna edeceğiz?

-Sonuç olarak yeni bir üslup getirmeye çalıştım ama olmadı diyorsunuz.

-Bakın her gittiğimiz yerde, mesela Beylikdüzü'nün arkalarında böyle sıraya giriyorlar karşılıklı. Sen aradan geçiyorsun. Hayır, çocuklar dağılın diyorum. Niye? Ya vatandaş elimizi sıkmak, bir şey söylemek istiyor. Biz buraya hava atmaya gelmedik. İnsanlarla beraber olmaya geldik. Şaşıyorlar. Aa il başkanına bak ya! İki katlı bizim il binası. Ben alt katta oturuyorum. Yukarıda da bir oda var. İstanbul il gençlikten geldiler benim kapıya. Ne istiyorsunuz dedim. Sizinle görüşmek istiyoruz. Tamam, siz çıkın ben geliyorum dedim. Bunlar böyle baktılar acayip acayip gittiler. Sonra çıktım yukarıya. Konuşuyoruz, böyle tutuklar. Biraz açılın çocuklar, ne konuşmuyorsunuz dedim. Biz biraz şaşkınız dediler. Niye? İki yıldır ilk defa bir il başkanı bu odaya geldi. Biz ne yapacağımızı bilemiyoruz siz burada otururken. Bu çocukları ondan sonra Gürsel Bey akşam sekizde telefon emri ile görevden aldırıyor.

-Aaa, sizinle görüştüler diye!

-Her nedense. Aldırttırıyor ve ilgili başkan yardımcısına haber vermeden. O da Kastamonu'da o sırada. Niye? Çünkü orada iki tane adamı var, onu sokacak. Ve böylece bana hava atacak. Hem kadınları, hem gençleri çevirecek etrafından, kuşatacak. Ben de pazartesi günü dönüyorum. Bir mektup yazıyorum. İki saat sonra göreve derhal iadeleri diye genel başkandan talimat geliyor. Şimdi tutar mı adam beni orada? Kılıçdaroğlu çağırıyor o gençleri. İl başkanına sormadan mı yaptınız diyor. Gak guk efendim. Çıkın dışarı, atıyor onları. Sonra da ilgili genel başkan yardımcısından derhal göreve iade diye yazı geliyor.

-Kaç kişilik bir ekip bu?

-Dokuz on kişilik ekip. Hani şirketsel devlet kavramı vardır. Burada da şirketsel parti var. İl yöneticisi de benim olacak, gençlik de benim olacak, kadın da benim olacak. Öyle parti filan olmaz. Ben şirket işini iyi bilirim. Parti işini daha da iyi bilirim. Ben şirket yönetişiminin ne olduğunu çok iyi bilirim. Onların aklı almaz. Onlar bildikleri gibi yönetirler. Ben daha farklı anlayışları uygulamaya çalışırım. Uygulayamadığım zaman da ben ne yapacağım. Adama cephe açacak halim yok ya. Yazık günah değil mi. İlçelerdeki insanlar, kadınlar, gençler

gözünün içine bakıyorlar. Hani başbakan gelir bir ile, valinin yerine oturur. Valinin yerinde ne işin var senin. Vali devleti temsil ediyor. Marifet gibi vali bey yerini veriyor. Ben hayatta ilçe başkanının masasına oturmuyorum. Normal bir yere oturuyorum. Başkanım olur mu? Olur. Çünkü buranın kralı sensin. Ben seni ne duruma sokarım milletin önünde oraya oturtaraktan. Hâlbuki buraya oturarak ne duruma sokuyorum. Ben gittikten sonra sen varsın burada. Senin saygınlığın önemli. Sana değer verdiğimi nasıl göstereceğim başka türlü. Ama sen nasıl bir adamsın ki ben gittikten sonra Gürsel Bey'e beni şikâyet ediyorsun. Para toplayamazsan toplayanı buluruz dedim o ilçe başkanına. Bozulmuş bana şikâyet etmiş. Ayda üç lira aylık aidat alamıyormuş üyelerinden. Dedim ki o zaman sen gidersin, alan gelir.

-Niye alamıyorlar?

-Çünkü onları düşüncelerinden, zamanından, imkanlarından faydalanayım diye üye yapmıyorlar. O üyeler orada dursun. Delege veya aday seçimlerinde benim söylediklerime oy versin diye üye yapılıyorlar. Biz niye üye yapıyoruz? Parti açılsın, yayılsın, insanlar buraya hem maddi, hem manevi entelektüel her türlü insani katkıda bulunsunlar diye. Biz toplumla beraber nefes alan, nabızı toplumla beraber atan bir organizma haline gelelim diye.

-E eski köye yeni adet cezasız kalmıyor demek.

-Ben bir mahalleye geleceğim. Diyeceğim ki delege seçimi var. Nuriye Hanım şuraya at oyunu. Ben daha önce hiç sana gelmemişim. Sırf Karslısın, bilmem nerelisin diye yazmışım seni. Sen de görevini biliyorsun. Bu mekanizmayı kırmak kolay değil. Bu bir dünya görüşü, bu bir sosyo-ekonomik durumu paylaşan insanların içgüdüsel olarak oluşturdukları bir sistem. Sen geliyorsun bu sistemin üstüne oturuyorsun. Diyorsun ki o üyeden o parayı toplayacaksın arkadaş. Bunu bile derken ben onun masasında oturmuyorum. O parayı vermek için sırada bekleyenler var. Onları üye yap demek istiyoruz adama. Yoksa benim o adamın 3 lirasında gözüm yok. Ben ona diyorum ki, 900 tane üyen var topu topu. 18 bin oy almışsın bu ilçede. Yirmi beş bin de sempatanla beraber adamın var. 25 bin kişiden bin kişi daha üye bul da bari onun vermediği üç lirayı öbürleri versin de ortalama birer buçuk lira para toplamış olalım da, sen şuradaki kiranı öde de Cumhuriyet Halk Partisi kirasını ödeyemiyor ilçede demesinler bize sokakta. Ama ben çıktıktan sonra telefon gidiyor Ankara'ya. Bu adam bize böyle diyor.

-Demek ki onun masasına oturmanız gerekiyor!

-Sonuçta ben yine onun masasında oturmuyorum. Koltuğunda oturuyorum. Çünkü ben gittikten sonra ben onu oradaki çapulculara, yamyamlara karşı yine saygınlığını korumak zorundayım. Ben geliyorum oraya, beni alkışlıyorlar. Niye alkışlıyorsunuz beni diyorum. Suratıma bakıyorlar. Niye alkışlıyorsunuz beni. Ben aday değilim. Dolayısıyla size bir taahhüdüm yok. Şaşıyorlar. Herif doğru söylüyor ya. Herhalde diyorum beni alkışlamanızın nedeni, Cumhuriyet Halk Partisi'ne olan teveccühünüz. Bir daha alkışlıyorlar bu sefer. Esas alkışlanacak olanlar. Ben bugün geldim, yarın gittim. Onlar hala oradalar. Giriyorum seçim bürosu açılışına. Alkış, kadınlar. Ben de onları alkışlayınca herkes ayağa kalkıyor.

Çünkü kimse onları alkışlamamış daha önce.

-Bir istatistik sapmasınız yani!

-Evet öyle bir yazı çıktı internette. Beylikdüzü'nde çok büyük bir toplantı yaptık. . Nasıl herkes boynumuza sarılıyor. Çıkarken yerel basından biri dedi ki, efendim siz alışılmış bir CHP il başkanı değilsiniz. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz dedi. Bir istatistik sapma olarak değerlendiriyorum, dedim. Şaşırdı. Ama dedim unutma ki, dünya da bir istatistik sapma ile evrende yerini aldı. Bunları küçümseme. Aa baktım iki gün sonra o çocuğun yazısı internete düştü. Diyor ki, bu adam avurtlarını şişirerekten, boynu patlayarak bağıra bağıra

konuşmuyor. Hep biz diyor, örgütünü öne çıkartıyor. Onu alkışlayan insanları o da alkışlayarak onurlandırıyor. 45 dakika konuştu. Bir kere AKP lafı etmedi. Yalnız proje anlattı. İyi bir hatip olmasa bile çok iyi bir yönetici olduğu belli. Çünkü etrafındakileri ve dinleyenleri acayip yönetti. Bu adam hakikaten istatistik sapma diyor.

-Tekrar Doğan Grubu'na dönme ihtimaliniz?

-Yok öyle bir şey. Bulacağız kendimize göre bir iş. Benim iyi bildiğim konu yatırım bankacılığı ve kurumsal finansman. O konularda yine üst düzey yöneticilik bulacağız. İl başkanlığı diye bir meslek yok. Ben il başkanıyken bile benim bir işim olacaktı, şunları bir yoluna koyduktan sonra ki hayat devam etsin.

-İklim Bayraktar'ın Gürsel Tekin ve Kılıçdaroğlu ile görüşmesi sizce neyi açığa çıkardı?

-Bizim üst yöneticilerimizin herkesle bu şekilde görüşmeler yaptığını açığa çıkarttı. O pozisyondaki insanların farklı davranması gerekir. Herhalde bundan sonra daha dikkatli olurlar.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yazar Ümit Fırat: Olay çıkaran vekillerin amacı Apo'nun gözüne girmek

Nuriye Akman 2011.03.27

BDP milletvekilleri Sabahat Tuncel ve Bengi Yıldız'ın tokatlı-taşlı eylemi, ardından bütün partililerin pasif direnişe geçmeleri, bölgede artan tansiyonun seçime doğru tırmanışa geçeceği endişesi, Abdullah Öcalan'ın yeni milletvekili adayları ile devletten talepleri, Ak Parti ve CHP'nin bölgede göstereceği seçim performansı...

PKK muhalifi olarak bilinen Kürt yazar Ümit Fırat'la bu çerçevede konuştuk. Fırat "asıl hedef AK Parti'nin bu süreçte hiddete kapılarak yanlışlar yapmasına zemin hazırlamak" diyerek provokasyona dikkat çekiyor ve eğer CHP, BDP'yle seçim ittifakı yaparsa Canan Arıtmaz, Onur Öymen gibi isimlerin MHP'ye oy vereceğini söylüyor. Fırat'a göre İmralı'ya, resmi devlet görevlilerinin yanı sıra derin devletin temsilcileri de gidiyor...

>

-Sabahat Tuncel'in bir polisi tokatlaması ve Bengi Yıldız'ın polisi taşlama girişimi... Siz bu fotoğrafları nasıl okuyorsunuz?

-Sabahat Tuncel'in daha önce de benzer, öfkeli çıkışları oldu. Onun için çok sürpriz olmadı bana. Ama Bengi Yıldız'ı elinde taşla görmek onun benim izlediğim üç buçuk, dört yıllık performansına çok uyumlu değildi. Tabii bu öfkenin orada yaşanan olaylarla doğrudan bir ilgisi var. Bir yandan taşlar atılıyor, öte yandan biber gazı, tazyikli su vs. sıkılıyor; işte böyle bir psikolojik ortam var. Ancak yine de böyle bir psikolojik ortama rağmen eğer orada bir kitleye öncülük yapıyorsanız, yol gösterici oluyorsanız öfkenize yenilmemek durumundasınız. Yaptığınız şeyin o toplumun taleplerini çözecek bir etki yerine tersine işi daha da zora sokacak sonuçlar yaratacağını kavramak durumundasınız. Bana göre o emniyet görevlisi sağduyulu davrandı orada.

-Evet. Bir tokat da o aşkedebilirdi...

-Tabii o zaman çok feci bir sonuç da çıkabilirdi. Diğer polisler de harekete geçip üzerine çullanabilirdi. Neticede ellerinde silah olan güvenlik güçleri söz konusu. Nevruz öncesi akliselim sahibi herkesin, hepimizin birtakım tavsiyeleri oldu. Şüphesiz hükümet geçmiş benzer hadiselerden bazı dersler çıkarmış olmalı ki, provokasyonlara gelmedi; eskiye oranla daha ihtiyatlı davranmayı başardı

-Van'da da bir milletvekili bir polisin şapkasını başından aldı.

-Adeta yarışa girdiler sanki. O yaptı ben de yapayım. Van'daki arkadaşın çok öfkeli, çok tepkili bir insan olduğu biliniyor. Birkaç yıl önce başbakana Van'a gelmeyin gibi bir tehditte bulunmuştu. Keza parlamento içerisinde de böyle uluorta çıkışları olan bir insan. O bunu yapar. Ama son günlerdeki ortam içerisinde bu tür şeyler yapması, zannediyorum öfkeli kalabalıklar içerisinde pozitif bir etki yaratıyor olmalı. Helal olsun dedirttiriyor. Ve seçim öncesinde bir kere daha aday gösterilmek adına yapılıyor herhalde.

SİVİL DİRENİŞ BİR SEÇİM KAMPANYASIDIR

-BDP'nin başlattığı sivil direnişi, hükümetten taleplerine cevap alınca kadar oturma eylemlerine geçmelerini nasıl yorumluyorsunuz?

-Bence bu eylemi seçim kampanyası içerisinde değerlendirmek gerekir. Dört yıl önce bu insanlar aday oldukları zaman seçim meydanlarında bir takım vaatlerde bulundular, bir takım taleplerinin gerçekleşmesi konusunda ısrarlı olacaklarını söylediler. Geldik yeni bir seçim dönemine. Türkiye dört yıl önceki noktada değil. Dört yıl önce talep ettiğiniz şeylerin bir kısmı artık düşmüş vaziyette. O gün vaat ettiğiniz ve kısa vadede gerçekleşmesi çok da mümkün olmayan ama mutlaka gerçekleşmesi gereken bir takım talepler hala gerçekleşmedi. Şimdi bunlar için ısrarlı olduklarını, ama hükümetin bunları çözmeye niyeti olmadığını göstermeye çalışıyorlar. Elbette taleplerin haklı olması önemlidir; ama bu talepleri ifade edenler söz konusu sorunun çözümünün bir parçası olmak yerine problemin bir parçası haline gelirse, ortada sorun falan da çözülmez ve o haklı talepler boşta kalır.

-"Çözümün değil sorunun parçası olmayı" isteyerek mi yapıyorlar?

-Çok da isteyerek yapmadılar. Gerçekten kendi iradeleriyle siyasi karar verme, politika üretme pozisyonunda olabilselerdi gelişmeler çok daha farklı bir seyir izleyebilirdi. Bir takım emri vakillerle, kendilerinin benimsemedikleri eylemlere, kararlara zorlandılar. Örneğin bir buçuk yıl önce DTP kapatıldığında parlamentodan istifa etme kararı aldılar ve hemen sonra vazgeçebildiler.

-Apo'nun emriyle.

-Evet, emri veya tavsiyesi diyelim. Anayasa değişikliklerini baş başa konuştuğunuz zaman birçoğu onayladığı halde, bu duygularını açıkça ifade edemediler ve sandığa gitmediler. Yıprandılar. Bu, kendilerinden beklenen performansı göstermedikleri anlamına geliyor. Bunu aşmak için şimdi canla başla bir siyasi mücadele ortamı hazırlamaktalar. Bunun için son olarak bir pasif direniş kararı aldılar. Buna söylenecek fazla bir şey yok. İsterlerse bu eylemlerinde direnirler. Yeter ki sonunda şiddet olmasın. İşin içerisinde silah, adam öldürme, tehdit, şiddet girmesin. Eğer bu eylemlerinin masumiyetine gölge düşürecek davranışlardan uzak kalmayı başarabilirlerse iyi. Ama birtakım deneyler bize çok da emin olamamak endişeleri yaratıyor.

-Yani bu direnişin yeni olaylara mı gebe olduğunu düşünüyorsunuz?

-Esas olarak bölgede AK Partiye karşı sert bir muhalefet gösterisine girişiyorlar ve asıl hedef AK Parti'nin bu süreçte hiddete kapılarak yanlışlar yapmasına zemin hazırlamak.

Zannediyorum bu eylemcilerin etrafında bir takım halkalar olacak. Böylesi dönemler birtakım provokasyonların yapılmasına da uygun bir gerilim ortamı yaratır. Elbette ki kendileri birtakım hadiselerle yol açacak davranışlardan kaçsalar da, birileri bunu istiyor olabilir. Daha önce benzeri şeyler yaşandı. O hassasiyeti devlet de BDP'liler de göstermelidirler. Pasif ve şiddeti dışlayan eylemlere evet, ama eğer bu eylemlerin şiddete dönük sonuçlar yaratması söz konusuysa, hayır. 33 askerin öldürülmesi olayını hatırlayalım. Bunu derin devlet içerisinde bir takım insanlar istediler, ama tetiği PKK militanlarına çektirdiler. Tabii böyle olunca da işler iyice içinden çıkılmaz hale geliyor.

-Seçime doğru bu gerilimin artacağından mı endişe ediyorsunuz?

-Evet. Burada hükümetin, devletin mümkün olduğu kadar sağduyu sahibi insanlara inisiyatif verip bu olayları anlık, psikolojik reflekslerle çözmeye, bastırmaya girmemesi lazım. Şırnak örneğinde olduğu gibi keşke bütün polis şefleri bu sağduyuda, bu soğukkanlılıkta olabilse.

APO'NUN EN BÜYÜK ARZUSU CHP'YLE İTTİFAK

-BDP'liler seçime bağımsız olarak mı girecekler, yoksa parti olarak mı? Apo ne istiyor?

-Apo barajı aşabilecek bir ittifak kurabilirlerse bunun bir tercih nedeni olabileceğini düşünüyor. Hele hele CHP ile bir ittifak kurulabilmesi en büyük arzusu. Bu ittifak meselesi 1994'ten bu yana her seçimde gündeme gelir. Ama bir kez bile iyi bir sonuç tutturulamadı. Şöyle bir ittifak yapıyorlar. Emek Partisi, Sosyalist Demokrasi Partisi falan. Ama bunlar zaten ittifak yapsa da, yapmasa da onlara oy verecek kitlenin partileridir. Zannediyorum Abdullah Öcalan da bağımsız girebilirler dedi. Ama şu anki milletvekillerinin hepsi girmesin, bir kısmı girsin dedi.

-Kim onlar, isim belirledi mi?

-Onlar kendi iç dokümanlarında olabilir, bize yansımıyor. Ama bu son günlerdeki eylemler zannediyorum o silinecekler listesinde olup olmama adına yapılıyor.

-Yani Sabahat Tuncel Apo beni çizmesin. Ben burada bir varlık göstereyim diye mi öfkesini serbest bıraktı?

-Bu duygu önemli bir faktör olabilir elbette. Ancak bu duygu sadece Sabahat Tuncel'in duygusu değil. Daha başkaları da var. Sık sık olay çıkaranlardan milletvekilleri için böylesi bir yorum uzun süredir Kürtler arasında yaygın. İsim vermek gerekmiyor, ama meclis görüşmelerinde ikide bir hadise çıkarıp, zorla zapt edilmeye çalışılan milletvekilleri sanırım bu tür davranışlarını sinirlerine hakim olamamaktan ötürü yapmıyorlar.

-Bunlar Apo ne istedi de veremediler?

-Her dediğini yerine getirseler de, Apo kendine bağlı siyasi yapı içerisinde çok sivrilen, öne çıkan isimler olsun istemez.

-Çok da sivrilmediler ki.

-Sivrilmediler. Ama bazen onu da zora sokabiliyorlar. Muhtemeldir ki bu tokat-taş eylemlerinden sonra bir takım devlet yetkilileri Abdullah Öcalan'la görüştüklerinde bu durumdan rahatsız olduklarını ona bildirmişlerdir.

-Devlet Apo'ya çiz şu isimleri diyor öyle mi?

-Demese de bazı isimlerin aralarında sürmekte olan müzakereleri zora soktuğuna dair ima yollu belirtmiş olabilirler. Abdullah Öcalan da bunlara onay vermiş olabilir. Yani hakikaten bunlar şık gelişmeler değil diye mutabık kaldıkları bir zemin olabilir. Aralarındaki diyaloglarını, ilişkilerini zedeleyen gelişmeler olarak ifade edebilirler.

BDP'DE KADRO DEĞİŞİKLİĞİ

-BDP'den milletvekili olabilecek yeni isimler kimler?

-Bir kere KCK davasından birkaç isim var. Sanırım Öcalan bunu üç rakamında tutmak istedi. Hatip Dicle, Selma Irmak ve Fırat Anlı'nın isimleri öne çıkıyor. 2007'de DTP mecliste grup kurduğu zaman Ahmet Türk'ten boşalan genel başkanlığa Selahattin Demirtaş'ın kardeşi Nurettin Demirtaş'dan önce Fırat Anlı'yı getirmek istemişlerdi. O zaman Diyarbakır Yenışehir belediye başkanıydı. Böyle bir şeye hazır olmadığını söyledi. Ama orada, bölgede parti içerisinde çok sevilen, ılımlı, pozitif bir genç siyasetçidir. Onu şimdi geleceğe taşımak, partiye önemli görevler vermek üzere düşünmüş olabilirler. Hatip Dicle de onlar için önemli bir figürdür. Demokratik toplum kongresinin başkanıydı. Eski DEP Genel Başkanı ve milletvekili. Böyle birkaç isim var.

-Yarısı değişir mi bu kadronun?

-Öyle gözüküyor. Çünkü Öcalan geçen hafta avukatlarıyla yaptığı son görüşmesinde, "Yine seçimlere ilişkin şu hususu belirtmek isterim; BDP tarafından bazı milletvekillerine yeni dönemde görev verilmeyebilir, milletvekili olarak bugüne kadar yapmış oldukları hizmetler yeterli görülebilir. Bu durumda olan milletvekilleri herhangi bir alınganlık içine girmemelidirler. Bu değişimi bir görev değişikliği ya da devri olarak görmelidirler. Halkımıza hizmet her alanda esastır. Dolayısıyla yeni dönemde milletvekili olamayacaklar kırılmadan, kendilerinin hiçe sayıldığı hissine kapılmadan başka görevler alabilirler. Bu yaklaşım en doğru yaklaşımdır." dedi. Ama biz o görüşmenin başka detaylarını bilmiyoruz. Onu Abdullah Öcalan'ın avukatları ve birinci derecede bu avukatların muhatap oldukları insanlar ile bir de devlet biliyor.

-Leyla Zana da bağımsız aday olarak başvurdu. Apo nasıl bakar buna?

-Apo Leyla Zana'yı özellikle cezaevinde yatıyorken çok kolladı. Gerçi bir keresinde azarlamıştı, ama bir kopma olmadı. Leyla Zana ona yazdığı bir mektupta "biz dostuz" demiş. O da "sen kim oluyorsun benim dostun oluyorsun" demişti. Çeşitli görevlere getirmiş, bir takım mesajlar vermesi için ona haberler yollamıştı. Tabii kimi zaman Leyla Zana isminin çok öne çıkması, hatta bazen Abdullah Öcalan'dan önce gelmesi gibi gelişmeler onu rahatsız ediyor.

-Şimdi herhalde Apo'ya sormadan adaylık başvurusunda bulunmamıştır.

-Leyla Zana avukatlarına "başkana söyleyin ben aday olmak istiyorum" demiş de olabilir. Çünkü neticede yüksek karar merci O'dur. Öte yandan bir takım eski PKK yöneticileri arasında Leyla Zana isminin öne çıkmasından endişe duyanlar da olabilir.

BDP PARTİ OLARAK GİRERSE BARAJI AŞAMAZ

-Tarhan Erdem'in BDP'liler bağımsız olarak değil, parti olarak girseler barajı aşarlar gibi bir değerlendirmesi oldu. Katılıyor musunuz?

-Ben Tarhan Erdem'in bu konuda iyimser düşündüğünü sanıyorum. Yüzde 10 barajı az buz bir baraj değil. Yüzde 10 barajı Türkiye'de 4 buçuk milyon seçmen demektir. Onlar şu anda 2 buçuğu zorluyorlar. Bu oylarını neredeyse ikiye katlamak demek olur. Çünkü 2002 seçimlerine aynı insanlar o zaman DEHAP olarak girmişlerdi. Benim bir seçim sonucu analizim vardı, BİANET'te yayınlanmıştı. O yazımda "Aslında Kürtler adeta farkına bile

varmadan bilmedikleri bir kumarı oynamış gibi oldular. Bütün paralarını (buna iki milyon oy da diyebilirsiniz) kaybetmiş gibiler. Hiçbir şey kazanmadılar. Sadece Demokratik Halk Partisi (DEHAP) ve müttefikleri değil, Kürtler hiçbir şey kazanamadılar. Bölge genelinde yüzde 50'yi geçen bir oy aldılar; aldıkları bütün bu oylar, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) başta olmak üzere Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve "bağımsız" adaylara yazıldı. Kendilerine ait olan çok değerli bir şeyleri bilmeden bir takım korucu veya dolandırıcıların banka hesaplarına yatırıp, onları hak etmedikleri bir servete kavuşturdular....." demiştim.

Belki de bunlara böyle bir karar aldırılan başka bir güç. Onların oraya girmesini istemeyen başka bir güç söz konusudur. Çünkü 1994 yılında içeri alınan DEP'li milletvekilleri on yıl boyunca gündemden düşmedi. Bu da, en azından onları yöneten gücün neden biz değil de onlar gibi bir takım gerekçelerle bu tür kurumlara girilmesinin önünü kesmek istedikleri yorumunu yapmamıza yol açabiliyor.

-CHP ile ittifak olur mu?

-Başta Öcalan olmak üzere CHP ile seçim ittifakını isteyen epey sayıda insan var. Ama CHP tabanı da, BDP tabanı da tümüyle buna coşkuyla katılmaz. Bu ittifak beklenen sonucun tersine yol açacak bir gelişmeye de yol açabilir. Sosyal hadiselerde iki artı iki dört etmiyor. İki artı iki bazen on da eder, bazen sadece iki, hatta daha da az edebilir. Onun için siz elinizdeki armutları, elmaları üst üste koyup toplayamıyorsunuz. Farklı bir kimyaya sahipler. Siz İzmir'de Ahmet Türk'ü linç etmeye hazırlanan göbeği açık kızcağıza böyle bir ittifaka oy ver diyebilir misiniz? Canan Arıtmı ona oy vermez. Onur Öymen de oy vermez.

-E ne yapacaklar sandığa mı gitmeyecekler?

-Gider ve belki de MHP'ye oy verirler. Alevi kitlesinde MHP'ye doğru bir gidiş vardır. Çünkü Türk dinidir, orta Asya Türk inancıdır gibi düşüncelerle... Aleviler 80 yıldır CHP dışında bir parti düşünmeyen bir kitle ama son yıllarda MHP'ye doğru kayma da söz konusu oldu. Kıyı şeridinde, Edirne'den İskenderun'a kadar böyle bir ittifaka sıcak bakmayacak önemli bir kitle söz konusu olabilir. Keza Kürt kitlesinde de işte çocuğunu, yeğenini, kuzenini o çatışmada kaybetmiş, mağdur olmuş, yerinden edilmiş insanların bir kısmı da BDP'ye oy vermez. Onun için BDP'lilerin bağımsız aday olarak seçime gireceklerini düşünüyorum.

ÖCALAN GÜCÜNÜ GÖSTERMEK İÇİN TALİMATLAR YAĞDIRIYOR

-PKK'nın eylemsizliği ne durumda? Seçime kadar böyle sakin gideceğini düşünüyor musunuz?

-Bir takım provokasyonlar olabilir. Yerel kalır. Ama öyle yaygın, kitlesel bir çatışma ortamına girmezler. Hem Abdullah Öcalan bunu söylüyor, hem de zaten mevcut ortam bu tip çatışmalara uygun değil. Böylesi bir çatışma bölgedeki insanları da, batıdaki insanları da bu konuda yumuşatmaz, sertleştirir. Toplumun eğer çözüme yönelik eğilimi güçlendirmek isteniyorsa sertlikten uzak durmak lazım.

-Sertlik isteyenlerin gücü yok mu artık?

-Sertlik bir takım insanların var olma ve kendi düzenlerini sürdürme nedenleridir. Tamam. Ama bugün onların çok etkili olmadıkları bir noktadayız. En azından son dönemde. Öcalan bir takım talimatlar veriyor, eleştiriler, yorumlar yapıyor. Ama hep ihtiyatlı. Belli bir inisiyatif elinde tuttuğunun anlaşılabilmesi için söylüyor bunları. Sertleşebiliriz, çatışmaya her an hazır olabiliriz, hazırız vb. Ortalık kan revan içinde olabilir, diyor. Ama bu noktaya gelmemek için ben elimden geleni yapmaya çalışıyorum diyor. Böyle bir şansım var. İstersem bunları kullanabilirim, ama bunu yapmıyorum diyor.

DERİN DEVLETİN İMRALI'YA GİTTİĞİNDEN MİT'İN HABERİ OLMAYABİLİR

-Apo'yla devletin hangi yetkilisi ne görüşüyor?

-Tabii biz resmen bilmiyoruz, ama muhtemelen MİT mensuplarıdır. Daha önce Abdullah Öcalan ile birileri görüşüyordu. Bunlar hükümetten bağımsız, derin devletin bir takım yapılarında görevli, kendi hesaplarına bir takım görüşmeler yapıyordu. Söz veriyorlar, aldatıyorlar ya da anlaşıyorlar. Mesela 1999'da yoğun görüşmeler yapmışlardı. PKK'yı sınır dışına çekmek aşamasına kadar vardırıdılar. Ama verdikleri sözü tutamadılar. Kandırdılar Abdullah Öcalan'ı. Sonradan o da onu fark etti. Çünkü siz ona bir takım vaatlerde bulunuyorsunuz. Ama Türkiye'de bazı kararların uygulanabilmesi hükümetin ya da parlamentonun iradesine bağlıdır. Oraya gönderdiğiniz bir binbaşı ona bir takım sözler veriyorsa, bu sözler oraya gidiş-gelişlerden haberi bile olmayan başbakanı bağlamıyor.

-Şu anda derin devletle görüşme olmuyor mudur artık?

-Oluyordur. Bir yandan Abdullah Öcalan devletten gelen birileriyle görüşüyor ve bunu kendisi söylüyor. Bunu başbakan, hükümet, cumhurbaşkanı biliyor. Gizli kapaklı değil. Ama onun dışında da birileri gelip gidiyordur. Burada hükümetin cezaevine kimin girip çıktığı konusunda yeterince bir inisiyatifi, bir kontrolü olduğunu sanmıyorum.

-MİT'in haberi olmuyor mu derin devlet görevlisinin İmralı'ya gittiğinden?

-Orada bir endişem var. Ben Adalet Bakanının da, kendi bakanlığında bünyesinde yeterince inisiyatif sahibi olduğunu sanmıyorum. Adalet bakanlığı içersinde öteden beri bazı derin bağlantılı insanlar ve odaklar olduğu hep söylenegilir. Ama zaten iş bununla da bitmiyor. İmralı'nın güvenliğinden sorumlu özel bir devlet birim var. Başbakanlık Kriz Merkezi olduğu söylenir. Ama özerk bir birim. EMASYA döneminden kalma bir oluşum. Yani İmralı'nın güvenliği çok özel bir departmana bağlı olarak yönetiliyor. Orada hücumbotlar, askerler falan çok yoğun ve giren çıkanların da tümüyle savcının kontrolünde olduğunu sanmıyorum.

-Kimin kontrolünde?

-Kimin dediğiniz zaman derin devlet akla geliyor. 2000 yılında, 2001 yılında, 2002 yılında üç yıl boyunca, üçlü koalisyon hükümeti döneminde, meclis grup başkanvekiliydi zannediyorum, Şevket Bülent Yahnici iki de bir önerge verip Adalet Bakanından İmralı'yı kontrol edebiliyor musunuz diye soru sorardı. Ama hiç cevap alamazdı.

-Ama yıl 2011. İki dönemdir Ak parti hükümeti var...

-İmralı'da birkaç hükümlüyü daha bulundurmak Adalet Bakanlığı'nın da bir takım inisiyatifler alması sonucunu kazandırdı diye düşünüyorum. Adalet bakanlığı oraya ek bir bina yaparak yeni hükümlüler getirdi, dört ya da beş kişiyi. Aslında keşke daha fazla insan götürseydi. Onlar, kendilerini Abdullah Öcalan'dan sorumlu hissedenlerin yetki ve görev alanının dışında kaldılar. Onlar direkt Adalet Bakanlığının hükümlüleri idi. O zaman Adalet Bakanlığı defacto bir pozisyon yaratarak oraya girmiş oldu. Böylece eskiye nazaran daha fazla kontrol sahibi olabildi. En azından, Abdullah Öcalan ile görüşmek üzere devlet adına oraya giden birileri hakkında hükümetin bilgisi olduğunu bugün biliyoruz.

-Peki bunu biliyorlarsa o kişilerin MİT'ten farklı olarak ne konuştuklarını da biliyorlar denebilir mi?

-Eğer oraya yetkisiz veya sorumsuz birilerinin giriş çıkışlarını kontrol edemeyip önleyemiyorlarsa, ne konuşulduğunu da bilemezler. Ancak farklı birilerinin de girip çıktıklarını biz Öcalan'ın avukatlarına söylediği bazı sözlerin satır aralarından seziyoruz.

HÜKÜMET ARTIK BÖLGEDE İNİSİYATİF ALABİLİYOR

-Geçmişte bütün operasyonları derin devletin yönettiğini söylemişsiniz. Bugün bunlar devam ediyor mudur?

-Geçmişte, bazı kategorilerdeki eylemlerin hemen tümünün hükümet dışı olduğunu söyledik. Şimdi Hükümetin de bir takım gelişmeler karşısında inisiyatif alması söz konusu. En azından bölgeye tayin ettiği bir takım bürokratlarda biz bunları görüyor ve hissediyoruz. Mardin valisi geçtiğimiz günlerde başka bir yere tayin edilmiş. Mardin halkı valiyi istiyor. Daha önce görülmüş müdür bu toplum valimizi istiyoruz, desin.

-İsteyenler de Kürtler.

-Tabii. Çünkü gerçekten halkla çok iyi diyaloglar kuran bir valiydi. Keza yarın Van valisini de başka bir göreve tayin etseler, Van halkı da aynı tepkiyi gösterir. Hatta bun insanların önemli bir kısmı da BDP'ye oy veren ve verecek olan insanlardan oluşabilir. Bir önceki ya da daha önceki Van valileri ile kıyas ettiğinizde ilk defa size kendi kimliğinizi bilerek ve hiçbir ayrımcılık yapmadan son derece onurlu bir davranış gösteren bir yönetici ile karşılaştığınız zaman bunu takdir etmemek mümkün mü? Bunu birileri oradan kaydırıyorsa başka iradeler araya giriyor demektir ve endişe vericidir.

-Hükümeti etkileyecek kadar güçlü mü bu irade?

-Burada çok tartışılacak bir sorun var. Bu hükümette Vecdi Gönül de bakan, Cemil Çiçek de bakan, Nihat Ergün gibi çok pozitif, insan haklarına bağlılığıyla bilinen bir isim de bakan. Ertuğrul Günay da bakan. Yani acaba böylesi bir kabine Tayyip Erdoğan'ın gönlündeki kabine midir diye sorduğumuzda evet diyemeyiz. Derin devlet bu da benim kotam demiyor. Ama siz onu dikkate alarak bazı yerlere uygun figürler yerleştiriyorsunuz.

-Kim yerleştiriyor? Uygun figürler kimler?

-Son yıllarda Türkiye tarihinde görülmemiş bir hızla bir reform süreci ve sivilleşme yaşadık. Ama aynı zamanda AK Parti'nin kuruluşunda bile bu insanın burada ne işi var dedirten, ülkede hemen bütün liberal, demokrat ve insan hakları savunucularının büyük ölçüde tepkilerini çeken, ismi TCK 301. Maddesi ile anılan bir insan önce Adalet Bakanı, sonra da İnsan Haklarından da sorumlu Başbakan Yardımcısı oluyor. Bu size enteresan gelmiyor mu?

Bazı çevreleri doğrudan karşınıza almamak, en azından tümüyle ipleri koparmadan hükümet etmek istediğinizde bu tür insanlara görev veriliyor.

İMRALI'NIN TALEPLERİ

-Bir dönem Apo'ya telefon verildiğini söylemişsiniz. Bugün var mıdır telefonu?

-Sanmıyorum. Ama örgütünü yönetmek konusunda bir takım kolaylıklar, teknik destekler istiyor olabilir. Telefon verildiğini değil de telefonla görüştüğünün söylendiğini ifade etmiştim. Ama bunu ilk kez ben değil Irak Kürdistan Demokrat Partisi Genel Sekreteri Fadıl Mirani açıklamıştı, ben de ondan alıntı yapmıştım.

-Yine verilir mi bu teknik destek?

-Bir kere ondan esirgenen bir takım imkânlar söz konusu. İnfaz yasasına göre hükümlülerin aileleriyle belli süre veya belli hafta aralıklarında görüşmeleri, telefonla konuşabilmeleri, odalarında, hücrelerinde televizyon bulundurmaları gibi bir takım insani imkânlardan yararlanmaları söz konusu. Ama o bunlardan yararlanamadığını söylüyor. Hiç değilse bir televizyonu olmalı. İmralı'daki diğer hükümlüler televizyon izliyorlarmış. "Ama benim yok, onlar izliyorlar, bana anlatıyorlar" diyor. Şöyle düşünüyor. "Dünyanın her tarafında bu kadar taraftarım var. Türkiye'de bana bağlı legal, Irak Kürdistan Otonom Bölgesinde legal,

Suriye'de ve İran'da illegal olmak üzere bu kadar partiler var. Dünyanın her tarafında binlerce Kürt benim ağzımdan çıkacak sözlere bakıyor. Milletvekili oluyorlar, belediye başkanı oluyorlar. Bana bağlı TV, gazete gibi muhtelif medya organları var. Sivil toplum örgütleri var. Kürt Meselesi gibi devasa bir problemi benim çözebileceğimi düşünen insanlar var, ama ben burada bir hücredeyim ve bir televizyon bile seyredemiyorum."

-Seçimden önce talepleri karşılanır mı?

-Ev hapsi falan gibi bazı talepler seçimden önce çok zor gerçekleşebilir. Ama bazı talepler için hükümet ya da devlet adına oraya giden görevli ya da görevliler kimse, şöyle bir vaatte bulunabilir. "Kesin söz veriyoruz. Ama şimdi seçim zamanıdır. Bunu bizim aleyhimize kullanabilirler" diyebilirler. Öcalan'a on beş yıl önce söz verip yerine getirmeyenlerdense bugün ona söz verenlerin daha fazla güven verici olacağını düşünmek lazım. Çünkü bütün bunlar en azından hükümetin bilgisi dâhilinde oluyor. Bundan on beş yıl önce onunla kontak kuran askerler, MİT görevlileri o dönemin hükümetinin bilgisi dışındaydı. Bugün hiç değilse oraya giden görevliler, en azından ona neyi söz verip veremeyeceklerini hükümete danışarak ifade edebilirler.

BÖLGEDEKİ HER OLUMSUZLUK AK PARTİ'YE FATURA EDİLİYOR

-Ak Parti güneydoğu'da nasıl bir seçim sonucu alır?

-Geçen seçime oranla bölgeye götürdüğü yol, sağlık vs gibi hizmetler var. Bunu orada yaşayan insanlar hissediyor. Bu hizmetlerin topluma yansımaları, karşılığında bunu pekâlâ oya dönüştürebilir. Diğer tarafta bu hizmetlerin oya dönüşmemesi için son günlerde yaşadığımız ve muhtemeldir ki benzerlerinin yaşanacağı hadiselerle o hizmetleri daha arka plana itmek ve halkın yıllarca yaşadığı mağduriyet, masumiyet gibi öğeleri daha öne çıkararak göstermek de isteyebilirler. Kürtlerin mağduriyeti, baskı görmeleri, ezilmiş bir halk olmaları hep politik bir malzeme olmuştur. Kürtler uzun yıllar ezilmiş ve baskılar görmüşlerdir. Bugün de bir takım sıkıntılar yaşıyorlar ve uluslararası normlara uygun olmayan muamelelerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Hangi BDP'liye sorsanız yerinden edilmiş, köyü yanmış, kardeşi dağda öldürülmüş. Bu mağduriyetleri onları politikada daha aktif hale getiriyor. Siz bir takım hizmetlerle topluma gittiğiniz zaman bunu oya çevirmek pozisyonuna geldiğiniz zaman da önlemeye çalışırlar bu tip söylemlerle. Van, Bitlis, Muş'a gittiğiniz zaman uçakla gidebiliyorsunuz, karayolundan gidebiliyorsunuz. Hastaneye gittiğiniz zaman yeşil kart, kışın evlerinize kömür dağıtımı bunlar olağanüstü hayatı normalleştiren ya da iyileştiren etkiler yaratır.

-Ama yetmiyor.

-Başta BDP olmak üzere bütün muhalefet partilerinin bölgede yaşanan hemen her olumsuzluğun faturasını AK Parti'ye çıkartmak için büyük bir kampanya yürüttüklerini de hesaba katarsak AK Parti'nin öncekilerden çok daha hassas ve dikkatli bir kampanya yürütmesi söz konusu. Sonuç olarak 2007 seçimlerindeki pozisyonunu küçük bazı kayıplar olsa da koruyabileceğini sanıyorum.

-Ak Parti'den sürpriz Kürt adayları bekliyor musunuz?

-Tayyip Erdoğan halen 70 civarında Kürt milletvekilimiz var diyor. Ama bunların birkaçı dışında kimsenin onların Kürt olduğundan haberi olmuyor. En bilineni Dengir Fırat, şu anda pasif bir konumdadır. İhsan Arslan, Abdurrahman Kurt, Burhan Kayatürk, Gülşen Orhan ve birkaç kişi daha var. Diğer Kürt milletvekilleri birer Kürt olarak siyasi varlık gösteremiyorlar. Çünkü Ak Parti içerisinde kendi meseleleri ile ilgili, kendi başlarına bir açıklama, herhangi bir girişim, bir politika üretme konusunda bir inisiyatif gösteremiyorlar veya engelleniyorlar. İki yıl önce Tayyip Erdoğan bu konuda örtülü bir yasak koydu. Partinin yetkilileri dışında kimse konuşmasın dedi. Geriye bir tek Hüseyin Çelik kaldı. Hüseyin Bey bir takım makul açıklamalar yapıyor. Ama eksik şu: Ak Parti'de Kürt siyasi hareketlerinden gelme, geçmişinde Kürt olarak siyaset yapmış ya da o örgütlerde,

gruplarda, o çevrelerde yer almış ve o edebiyatı, o dili bilen, Kürt siyasi söylemine hâkim insan yok. BDP'lilerle bazı tartışmalarda zayıf kalıyorlar. Çünkü işin cemaziyülevvelini bilmiyorlar. Kısım Dengir Fırat biliyor.

-Yeni adaylarla bu dengesizliği giderebileceğini düşünüyor musunuz?

-Ak Parti'yi yönetenlerin kafalarında oluşturduğu bir takım dengeleri var mı bilemiyorum. Eğer bunu yaparlarsa başka bir takım dengeleri bozacaklarını mı düşünürler onu da bilemem. Ama Kürt arkadaşlara inisiyatif verilirse ve adaylar arasında yetişkin bazı insanlara yer verilirse önemli bir adım atar.

CHP BÖLGEDE, BU SEÇİMDE DE KAYIP

-CHP bölgeden kaç milletvekili çıkarabilecek sizce?

-Belki Tunceli'den bir tane. Kılıçdaroğlu'nun memleketi ve alevi yurttaşların geleneksel bir CHP desteği de dikkate alınırsa bir şans var. Yani Kamer Genç'in dışında zor. Belki Urfa'dan çıkarabilirler. Urfa son yıllarda hızla büyüyen ve nüfusu artan bir kent.

-Sezgin Tanrıkulu ne yapar CHP'de?

- CHP tabanından Sezgin Tanrıkulu'nu yönetimde etkin bir konuma taşıyacak bir potansiyel destek yoktu, çünkü Tanrıkulu CHP'li değil. CHP'den milletvekili olmak için bir teklif aldığını ve bu vesileyle orada olduğunu düşünüyorum. Altı okla, ilke ve inkılâplarla pek ilgisi olduğunu sanmıyorum. Profesyonel bir ilişkiyle CHP'nin tepesindeki birkaç kişinin oraya transfer ettiği bir insandır. Tabanla bir diyalogu olmadığı gibi, parti içersinde de bir gücü yoktur. Sezgin'i kendi bölgesinden milletvekili adayı yapmayacaklardır. Batıda bir yerden yapacaklardır. CHP'nin böyle bir geleneği vardır. Hikmet Çetin'de İstanbul milletvekiliydi zaten. Duyduğuma göre zaten Tanrıkulu da Mersin'den aday gösterilecekmiş.

TÜSİAD ANAYASASI'NA KÜRTLER OLUMLU TEPKİ VERDİ

-TÜSİAD'ın yeni anayasa ile ilgili görüşler paketine siz de katkıda bulundunuz. Kürtlerin hangi kesimi yeni anayasadan neler bekliyor?

-İlk açıklamalara ve tepkilere bakılırsa, Kürtler arasında oldukça olumlu bir etki yarattığını görüyoruz. Özellikle kimlikler bölümü, kültürel haklar, vatandaşlık tanımı, anadilde eğitim-öğretim, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi gibi bölümler, esas itibarıyla Kürtler için çok önemli taleplerdi ve bu taleplerinin TÜSİAD gibi bir kurum tarafından ifade ediliyor olması büyük bir sempati ile karşılandı ve destek verildi.

-TUSİAD'ın yeni anayasa çalışmasının en fazla tartışılan yanı cumhuriyetin dışında değiştirilemez madde olmaması konusu. Seçim sonrası yapılacak anayasada bu kadar cesur olunabilir mi?

-Cesaret edilebilirse; kıyametin kopmadığı, Türkiye'nin bir karış toprağını kaybetmediği, bayrağının ve istiklal marşının değişmediği, Ankara'nın Başkent olarak yerli yerinde durduğu, laikliğin elden gidip yerine şeriatın gelmediği, Kürtlerin bağımsızlık ilan etmediği, Türklerin de tarihten silinmediği, aksine bütün dünyada itibarı ve özgüveni artmış bir Türkiye'nin ortaya çıktığı görülecektir. Ancak bunun için büyük bir cesaret ve güç gerekir.

Çok fazla kötümser olmamakla birlikte yeni dönemde çok cesur olunabileceğini sanmıyorum.

'APO'NUN DOĞUM GÜNÜ' UYDURULMUŞ BİR GÜN

-4 Nisan Apo'nun doğum günü. Ne yapacaklar?

-Her zaman olduğu gibi yine bir takım hadiseler çıkar. Birileri toplanıp Abdullah Öcalan'ın köyüne gidecektir. O köye giderken bir takım polis vb güvenlik güçleri filan devreye girecek, itişme kakışma olacak ve geçtiğimiz yıllarda neler olmuşsa yine benzerleri yaşanacaktır. Çıkan arbedenin sorumlusu olarak da her zamanki AK Parti ve Başbakan olarak ilan edilecektir.

-Üzerinde mum yanan pasta götürölüyor mudur acaba İmralı'ya?

-Hayır. Zaten gerçekte öyle bir doğum günü de yok, uydurulmuş bir doğum günü. Daha ironik bir şey söyleyeyim. Kürt köylülerinin çok büyük bir kesimi için doğum günü olarak genel olarak iki tane tarih vardır: 1 Ocak ve 1 Temmuz günler. Çok özel nedenler dışında köylülerin doğan çocukları devletçe senede iki defa nüfusa yazılırlar. Abdullah Öcalan'ın bir köylü çocuğu olarak öyle annesinin babasının not ettiğı bir doğum gününe sahip olduğunu sanmıyorum. Ama Kürtler için de bir resmi ideoloji ve resmi tarih yaratılmaya çalışıldığı için, dünyadaki diğer örneklerde olduğu gibi, lider için böylesi günler uydurulup törenlerle kutlanmaya çalışılıyor. Aslında bizim toplumumuzda geleneksel olarak doğum günleri değil, ölüm günleri daha çok anılır ve akılda tutulur. Yas tutmak çok daha yaygın ve anlamlı. Günlerce süren ve büyük bir ziyaretçi akını yaşanan yas dönemleri olur. O günlerin yıldönümleri daha bilinen ve anlamlıdır.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hiçbir AB ülkesi nükleer tesisini kapatmıyor

Nuriye Akman 2011.04.03

Nükleer enerji tartışmaları Japonya'daki depremin ardından bütün dünyada yoğun olarak tartışılıyor.

Fakat müthiş bir bilgi kirliliğı var. Kafalar aydınlanacağına doğruluğundan emin olmadığımız haber ve yorumlarla iyice karışıyor. UAEA Nükleer Güvenlik Eski Uzman Müfettişi Dr. Necmi Dayday'la bu konuyu olumlu ve olumsuz boyutlarıyla enine boyuna konuştuk. Bu söyleşinin, zihinlerin berraklaşmasına katkı yapacağına inanıyorum.

Nükleer Santraller olmadan Türkiye enerji sorununu çözemez mi?

Başarılı bir çözüm, sorunun tarif ediliş şekline sıkı sıkıya bağlıdır. Ben, Türkiye'nin 'enerji sorunu'nu şöyle tarif ediyorum: sürekli güvenilir birincil kaynakları kısıtlı olan, buna karşılık nüfusu hızla artan, çağdaş yaşamın maddi olanaklarını kazanmak ve bunu da "sürdürülebilir kalkınma" anlayışı içinde yapmak isteyen, milli bağımsızlığına değer veren bir halkın çok uzun (en az 50 yıl) süreler için ihtiyaç duyacağı enerjiyi, mümkün olan en üst düzeyde, güvenli ve güvenilir bir biçimde, sağlamak Bu önkabul altında ve sürdürülebilir kalkınma anlayışı içinde, nükleer enerji santrali, nükleer elektrik üretimi ve enerji temin güvenliği açısından bir seçenek olmaktan da öte bir zorunluluk haline gelmektedir. Bilimsel ve teknolojik gerçeklere dayanan akılcı bir plan uyarınca ve uzman kadrolar tarafından yapılması gereken nükleer santraller, enerjide başka ülkelere bağlılığımızı azaltır. Nükleer enerji üretiminde, birincil kaynaklar açısından pek zengin olmayan, bu bakımdan bize benzeyen, ancak buna rağmen gelişmiş olan ülkeleri örnek almak gerekir."Amerikayı yeniden keşfetmeye" gerek yok! Bu durumdaki ülkelere Fransa, Japonya ve Güney Kore'nin büyük ölçekteki elektrik ihtiyaçlarını karşılamada nükleer santralleri seçtiklerini görüyoruz. Fransa, elektriğinin yaklaşık yüzde 80'ini nükleer enerji ile karşıladığı gibi dünyanın en çok elektrik ihraç eden ülkesidir de. 80'lerin başında İtalya nükleer reaktörlerden vazgeçti (moratorium ilan etmişlerdi): Ama yanı başındaki Fransa'dan nükleer elektrik alıyor. Aynı

şekilde Almanya da alıyor. 2008 yılında Fransa'nın nükleer elektrik satımı yaklaşık 5 milyon Avro idi. 54 reaktör ile elektrik enerjisi ihtiyacının yüzde 30'unu karşılayan Japonya'da 2, 21 reaktörü ile elektrik ihtiyacının yüzde 35'ini sağlayan Güney Kore'de ise 5 reaktörün inşası sürmektedir.

Her tür birincil enerji kaynağını kullanacak enerji teknolojisine hâkim olan bu ülkelerde nükleer enerji neden tercih ediliyor?

Baz yük santralleri olarak nükleer enerji santralleri tercih ediliyor. Bunun çeşitli teknik, ekonomik sebepleri var. Ancak ben, 'bağımsızlık' şartı yönünden önemli olan özelliklerden kısaca bahsedeyim. Bir nükleer reaktörde kullanılan yakıt, az zenginleştirilmiş (yüzde 2- yüzde 4,5) uranyuma olan yıllık ihtiyaç 25 ton civarındadır. Bir reaktörün yakıt bölümü yaklaşık 2 metre çapında 4 metre yüksekliğinde bir silindir şeklinde bir yer kaplar. Bu kadar küçük bir hacimdeki yakıtla çalışan 1000 MWe gücündeki bir santral kesintisiz 365 gün elektrik sağlıyor. Öte yandan, bir reaktörün ilk yakıt yüklemesi bugünkü fiyatlarla 350-450 milyon ABD doları tutmaktadır. Bu yakıt reaktöre yaklaşık 3 yıl boyunca yeter. Bu ilk yüklemeden sonra ise yıllık yüklemeler 180-240 milyon dolar civarında tutar. Bu harcamalar, elektrik üretiminde kullandığımız doğal gaz harcamaları yanında çok küçük kalır. 1000 MWe bir santralin 10 yıllık yakıt ihtiyacı için yapılacak harcamanın yaklaşık 2,5 milyar dolar civarında olduğu düşünülürse, nükleer enerjinin, nükleer santrale sahip olma (daha da iyisi nükleer santrali bizzat inşa etme kapasitesine sahip olma) durumunda, doğal gaz, petrol, kömür gibi seçeneklere göre, çok daha fazla bağımsızlık (hem tedarikçi ülkeden hem de fiyat artışlarından) sağlayıcı olduğu anlaşılır. Çok az yer kaplamasından dolayı, yakıt bol miktarlarda depolanabildiğinden, yakıt fiyatlarında fahiş artışlar olması ki çok düşük ihtimaldir, bu halde dahi nükleer elektriğin üretim maliyeti uzun yıllar önemli bir oranda etkilenmez.

-Nükleer enerjimiz olursa sanayileşmemiz de bundan nasibini alır mı?

Evet! Günümüzde hayati bir önemi olan bu teknolojiyi kazanmak, bilimsel ve teknolojik alanda ilerlemek anlamına gelir. Zira, bir nükleer santralde, yüksek teknoloji ürünü olan, yaklaşık 22 bin değişik parça bulunur. Dolayısıyla, böyle bir teknolojiye sahip olmaya yönelmek bile sanayimize, bilim ve teknoloji kuruluşlarımıza pek çok değişik alanda kullanılabilecek bilgi birikimi ve tecrübe kazandırır. Bu kapsamda, sanayide değişik iş kollarının kurulup çalıştırılması, yeni iş alanlarının açılarak istihdamın arttırılması gibi konular sayılabilir. Ayrıca, ülkede nitelikli bir 'Güvenlik Kültürü'nün yerleşmesi ve gelişmesinde önemli rol oynar. Nitekim, Dünya'daki mevcut konjonktürde, nükleer enerji ve teknolojilerinin, teknoloji planlamalarını akılcı bir şekilde başarabilen gelişmiş ülkelerde toplandığı görülmektedir. Nükleer teknoloji transferini çok başarılı bir şekilde gerçekleştiren ülkelerin başında gelen Güney Kore'nin, bu gibi kazanımlar sayesinde, diğer teknolojik alanlarda elde ettiği başarılı sonuçlar bilinmektedir.

NÜKLEER RİSKLİ AMA MEDYADA DA DEZENFORMASYON ÇOK

Bunlar nükleer enerjinin faydaları. Gelelim zararlarına...

Tabii ki, hayatın her alanında olduğu üzere riski var. Risk algılaması insanın bilgi seviyesine, psikolojisine ve özellikle de yapılan sürekli propagandaya çok bağlıdır. Nükleer santral söz konusu olduğunda, bazı gruplar tarafından, derhal "Çernobil Faciası" senaryoları servise konur. Bilgi kirliliği, dezenformasyon, saptırmalar ve hatta, devletler, ulusal ve uluslararası kurumlar düpedüz yalancılıkla itham edilir. Gerçekler tersyüz edilir, saklanır.

Nedir o saklanan gerçekler?

1945'te Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombalardan sonra, nükleer radyasyonun canlılar ve çevre üzerindeki etkileri üzerinde, o günden bu yana on binlerce araştırma yapıldı. Bu araştırmaların pek çoğu BM tarafından koordine edildi. Bu çalışmalara dayanarak başta UAEA, Dünya Sağlık Örgütü ve Uluslararası Çalışma

Örgütü ile birlikte bir çok ülke İnsan sağlığı ve çevre için tehlikeli olabilecek radyasyon seviyeleri ve doz miktarlarını belirledi. Konuyu, "yüksek radyasyon var", "kanser tehlikesi var" gibi, sayısal verilerle desteklenmeyen ve bilimsellikten uzak söylemler ortaya atan kişilerce gözlerden uzak tutulur.

Ya Çernobil'in mahvettiği çevre ve insanlar?

Bu konudaki söylentilerin doğru olmadığını söylemekle yetineceğim. Ancak, geniş bilgi almak isteyen okuyucularınıza TAEK yayını olan "20. yılında Çernobil Serisi"ni www.taek.gov adresinden indirmelerini tavsiye ederim. Çernobil'deki radyasyon yayılmasının sağlık ve çevre üzerindeki etkilerinin, UAEA'nın koordinatörlüğünde, 20 yılı aşkın bir sürede pek çok ülkeden 3 bin 300 doktor, onkolog, radyasyon sağlığı uzmanı vb. uzmanların yaptığı 10 binlerce çalışma sonucu elde edilen veriler, 'uzmanlığı kendilerinden menkul' bazı kişilerce "yanlış", "yalan" ve "gizleyici" gibi sıfatlarla yaftalanıyor. Kendilerinin kanıtları sorulduğunda ise, verdikleri referanslar iki elin parmaklarını geçmez. Bu 'referans isimlerin' neden biraz evvel zikrettiğim 3 bin 300 uzman içinde olmadığını da açıklayamazlar!

Peki nedir o 3 bin 300 bilim adamının bulgusu?

"Çernobil kazası nedeni ile ölen veya gelecekte ölmesi beklenen insan sayısının abartılmış yaklaşım ve rakamlar ile 4000 civarında olacağı tahmin edilmektedir" deniyor. Ancak, bu değer olasılık hesabına dayalı bir yaklaşımla bulunduğundan, yaklaşık 4000 kişinin radyasyon kökenli kanser nedeniyle öleceği manasına gelmez. Bir noktaya işaret etmek isterim. Çernobil, modeli ancak müzelerde kalmış uçaklar gibidir. Nasıl o uçaklarla kimse yolculuk yapmıyorsa, Çernobil tipi reaktörle de enerji üretilmiyor. Bu reaktör, 40 seneden beri yapılmayan bir reaktör tipidir. Her nükleer kaza ve olaydan bir Çernobil çıkarmak, 21. yüzyılda bilime, teknolojiye ve gelişmeye sırtını dönmektir. Eğer dersiniz ; "Peki bundan sonra Çernobil gibi bir kaza olur mu?" Hayır olmaz. Çünkü 1986'dan bu yana işletmede olan bir ikinci Çernobil reaktörü yok ve hiç bir zaman da olmayacak. Bilim ve teknoloji dünyası, kazalardan önemli dersler çıkararak ilerler.

Belki dediğiniz gibi yeni Çernobil'ler olmayacak ama Japonya'da deprem sonrasında Fukushima Daiichi nükleer santrallerinde yaşanan kazadan sonra özellikle AB ülkelerinde nükleerden kaçış yaşandığı doğru değil mi?

Bakınız, 27 AB ülkesi, birincil enerji tüketiminin yüzde 14,6'sını, elektrik ihtiyacının ise yüzde 31'ini nükleer santrallerden temin ediyor. Son on yıl içinde de, AB'nin nükleer enerji kapasitesinin artırılması yönünde büyük ivme oluşturuldu. Öyle ki, yeni reaktörlerin yapımını durdurma kararı almış olan Almanya ve İsveç, nükleer enerjiden tamamen vazgeçmiş olan İtalya ve Polonya dahi, eski kararlarını, gözden geçirerek, değiştirme yönüne gittiler.

Avrupa ülkelerinin nükleer rönesansa geçme kararı almasında üç etken önemli rol oynadı: Birincisi Çernobil kazasından bu yana geçen 25 yılda hiç bir önemli reaktör kazasının yaşanmış olmaması, ikincisi reaktör tasarımında ve yapımında gerçekleştirilen önemli gelişmeler ve son olarak Rusya'nın yarattığı, siyasi amaçlara yönelik, doğal gaz krizleri. Bunun yanında, 450 milyon nüfuslu AB pazarını en son nesil reaktörlerinin satışına açmak isteyen, AB'nin nükleer enerji firmalarının topluca bastırması da etkili oldu.

Ancak, 11 Mart 2011'de meydana gelen Fukushima Daiichi Nükleer Santral kazası, reaktörlere için duyulan isteği oldukça yavaşlattı, hatta bazı ülkelerde soğuttu. Avrupa'da reaktörlerin kapatılacağı hakkındaki abartılı haberleri değerlendirmek için, AB'nin önemli ülkelerinin nükleer enerji açısından durumlarını gösteren şöyle bir tablo sunacağım size:

Bu tablodan anlaşılacağı gibi AB ülkelerinin en önemli nükleer enerji üreticileri olanlardan , Almanya dahi, Nükleer santrallerini kısa zamanı bırakın orta vadede bile kapatmayı düşünmüyorlar.

FUKUSHIMA'DAN EN ÇOK ALMANLAR ETKİLENDİ

Oysa Merkel'in eyalet seçimlerini bu yüzden kaybettiği söyleniyordu.

Gelin, Almanya'yı biraz daha ayrıntılı inceleyelim. Haziran 2002'de Alman Başbakanı Gerhard Schröder (Sosyal Demokrat Parti'den), koalisyon ortağı Yeşiller Partisi ile "nükleer enerji kullanımına son veren" bir anlaşma imzalamıştı. Ne varki, o zaman muhalefette olan Hristiyan Demokrasi Birliği ile Hristiyan Sosyalist Birliği sözcüleri ve daha sonra Angela Merkel, "iktidara geldiğimizde, biz bu anlaşmayı iptal edeceğiz" diyordu. 2010 Eylül'ünde bu sözünü tutarak yeni bir nükleer enerji planını onayladı. Ekim 2010'da Alman Parlamento'sunda, az bir oy farkı ile onaylanan bu plana göre, halen işletmede olan Alman reaktörleri kapatılmayacak, aksine ömürleri ortalama 12 yıl uzatılacaktır. Bu karar halen Alman Anayasa Mahkemesi'nde görüşülmektedir. Ne var ki, Almanya'nın yeni programı, Almanya deprem bölgesi olmadığı halde, Fukushima'daki nükleer kazadan en çok etkilenen program oldu.

Merkel, 14 Mart 2011'de bu planı 3 ay için dondurdu. 15 Mart'ta da, 1980'den önce işletmeye alınmış reaktörlerin kapatılacağını ve önceki açıklamada öngörülen 3 aylık bir süre boyunca kapalı kalacaklarını açıkladı. Bunun üzerine Essenbach kentindeki Isar-1 santralının kapatılma işlemlerine başlandı. Berlin şehri ve Brandenburg Eyaleti yetkilileri Polonya Hükümeti'nden nükleer planlarını yeniden ele almalarını istedi.

Mart ayından Eylül sonlarına kadarki zaman diliminde Almanyada, Belediyeler ve Eyaletler temelinde Seçimleri yapılacağı göz önüne alınınca, nükleer konunun neden bu kadar siyasi polemik meselesi yapıldığı anlaşılır. Tam bu sırada iki eyalette yapılan seçimlerde nükleer santraller, muhaliflerce, seçim kampanyasının odağına oturtuldu.

-Halka hiç soru soruldu mu bu konuda?

Soruldu. UAEA'nın "Eurobarometre" adlı incelemesinde, 27 AB ülkesinin vatandaşlarına sorulan; "Size göre, nükleer enerjinin diğer enerji kaynaklarının toplamına olan oranı azaltılmalı mı, aynı mı kalmalı, yoksa çoğaltılmalı mıdır?" şeklindeki soruya, 2010 yılında, "azaltılmalı" diyen Almanların sayısı yüzde 52 idi. Bu oran Fransa'da yüzde 37, Belçika'da yüzde 35, İsveç'te yüzde 36 ve Finlandiya'da yüzde 23'dür. 27 AB ülkesinin ortalaması yüzde 34'tür. Görülüyor ki, nükleere karşıtlık oranı en yüksek ülke Almanya'dır. Fukushima olayından sonra bu oranlarda bir artma beklenirse de, bu artış Eurobarometre - 2010 sonuçları büyük oranlarda etkileyecek boyutlarda olmayacaktır. Fakat yine de, koalisyonlarla idare edilen Almanya'da, çok yüksek olmayan 'karşıt oy' artışları bile seçimlerin sonuçlarını etkileyecektir. Kısadan Hisse: Her ülkenin kendine has özellikleri ve ihtiyaçları vardır. Başka bir ülkenin yaptıklarını örnek göstererek, kendi ülkesinin enerji politika ve planlamalarını yönlendirmeye çalışmak çok kez yanıltıcıdır.

BİLİM DEMOKRATİK DEĞİLDİR, REFERANDUMA SUNULAMAZ

-Peki Japonlar neyi ihmal ettiler de bu sonuçla karşılaşıldı?

Japonların bir şeyi 'ihmal ettiklerini' söylemek doğru olmaz. Yaptıkları çalışmalar, santrallerin inşaat tarihlerinde bilinen tüm bilimsel veriler ile mühendislik bilgi ve normlarına uygun olarak yapılmıştır. "Bilinmeyi öngörmek", bilim adamlarının değil, doğaüstü sihirbazların alanına girer! Bu kaza, UAEA'nın 1996 yılında ortaya koyduğu "Uluslararası Nükleer ve Radyolojik Kazalar Ölçütü"ne göre 5. dereceden olarak değerlendirildi. Hâlbuki Çernobil Kazası, ölçütün en yüksek derecesi olan 7 derece ile değerlendirilmişti. Buna rağmen, medyada Fukushima Kazası, ikinci Çernobil faciası olarak takdim ediliyor. Medyamızın, halkı doğru şekilde,

bilimsel ve teknolojik temel bilgi ve verilerle donatmak ve aydınlatmak gibi bir görevi yerine getirmekten çok, sansasyona dönük yayınlar yapmasını çok üzücü buluyorum. Konu, sanki meseleler bu güne kadar hiç düşünülmemiş, incelenmemiş ve üzerinde uzmanlarınca yoğun çalışmalar yapılmamışçasına, sanki sıfırdan başlanıyormuş gibi takdim edilerek ele alınıyor. Üstelik bilimsel ve teknolojik konularda uzmanlaşmış kişilerin, uzun yıllar içinde özümstedikleri bilgi ve tecrübelerini, bir TV programında veya bir kaç sayfalık yazıda kamuoyuna aktarması istenmektedir. Ayrıca, verilen bilgi düzeyinin bir fen sınıfı öğrencisinin bilgi düzeyinde bile olmamasına da azami özen gösteriliyor!

-Hatta, "Referanduma" sunulması bile önerildi.

Olacak iş değil! Bilim ve teknolojiye demokrasi olmamıştır, olamaz. Bu eşyanın tabiatına aykırıdır. Hangi bilimsel teori halk oyu ile 'doğru' veya 'yanlış' kabul edilmiştir? Hangi buluş, teknik ilerleme bir referandum sonucu sağlanmıştır? Tarih böyle bir şey kaydetmemiştir. "Ama burası Türkiye" diyenleri duyar gibiyim!

-Peki şimdi bizim santralimizi yapacak Ruslar, Japonya'dan ne ders aldılar?

Teknolojik gelişmeler, genellikle kazalardan ders alınarak, bilimsel sonuçlar çıkarılarak sağlanır. Yalnız Ruslar değil, nükleer santral yapımına hâkim olan ülkeler, başta UAEA olmak üzere uluslararası kuruluşlardaki uzmanlar, güvenlik normlarında değişikliğe gideceklerdir. Nükleer alanda uluslararası normlara uymak nerdeyse bir zorunluluktur. Rusya da Türkiye de bu normları kabul etmek durumundadır.

NÜKLEER SANTRAL İÇİN TÜRKİYE'NİN ALT YAPISI HAZIR DEĞİL

-Bu santraller için Türkiye'nin alt yapısı sizce hazır mı? Yeterli sayıda uzman elemanı var mı?

Cevabım kısaca hayır! 21 reaktör işleten ve reaktör yapan ülke Güney Kore'nin nükleer alanı kapsayan konularda yaklaşık 40 bin uzmanı var. Şu anda bizde 'yüksek düzeyde profesyonel uzman' hemen hemen yok denecek kadar az. 'Profesyonel uzman' dahi yetersiz sayıda. Toplam 100 kişi var yok. Ön proje çalışmaları denilen ilk safhada, yalnızca proje çalışmaları (mevzuat ve yönetmelikleri hazırlayacak, lisanslama ölçütlerini belirleyecek) için 30-40 üst düzey uzman gerekir. Bir ileri safhada ise nükleer mühendislik, nükleer enerji ve bunlara bağlı reaktör fiziği gibi sahalarda uzman 130 kadar kişi gerekiyor. Üstelik bu safhalar henüz hazırlık safhalarıdır.

-Bir nükleer santralin yapım sürecinde toplam kaç kişi çalışır?

6-7 bin kişi çalışır. Bunların dörtte biri uzman niteliklidir. İstenilen niteliklere sahip bu sayıda insan elimizde yok. Ruslar tarafından yapılacak ve işletilecek olan Akkuyu santrali için binlerce uzmana gerek yok. Ne var ki; özellikle nükleer güvenlik ve lisanslama konularında gerekli dokümanların hazırlanmasına, reaktör yapımının çeşitli safhalarında lisanslama yapılmasına ve geniş bir kontrol mekanizmasına ihtiyaç vardır. Türk uzmanların bu konularda, en azından yapan kişiler kadar yetkin ve yeterli sayıda (yaklaşık 350) olması gerekir.

-Geçen yıl Mayıs ayında Rusya ile Türkiye arasında "Akkuyu Sahası'nda Nükleer Güç Santralinin Tesisine ve İşletimine Dair İşbirliğine İlişkin Anlaşma" imzalandı. Önce şunu sorayım. Rusların teknolojisinin bizim için en uygun teknoloji olduğundan emin miyiz?

Emin değiliz! "En uygun teknolojiyi", ihaleden çok önce belirlemek şarttı. İşte bu yapılmadı. Olaya salt elektrik üretimi, alımı satımı açısından yaklaşıncaya ortaya bu protokol çıktı.

-Peki, bu anlaşmayla başarılı bir teknoloji transferi yapılabilir mi?

Ne yazık ki buna da cevabım Hayır. Zira, nükleer teknoloji transferine, Anlaşma'nın Amaç ve kapsamı belirleyen 3. Maddesi'nin 2. bendinin 2.24 nolu paragrafında atıfta bulunuluyor. Ancak bu atıfta transferin neleri kapsayacağı belirtilmemiş. 3. bendde ise; "İşbu madde kapsamındaki işbirliği konuları, Türk Kuruluşları ve Rus Kuruluşları tarafından, Türk Tarafı'na mali yük getirilmeden yürütülür. Türkiye Cumhuriyeti'nde nükleer yakıt üretim tesislerinin kurulması ve işletimi de dâhil olmak üzere nükleer yakıt döngüsü hakkındaki işbirliği ve teknoloji transferi Taraflarca mutabakata varılacak ayrı koşullar çerçevesinde yürütülecektir" deniyor.

-Ne demek bu?

Teknoloji transferinin "nükleer yakıt üretim tesislerinin kurulması ve işletimi de dahil olmak üzere nükleer yakıt döngüsü"ne münhasır kalacağı anlaşılıyor. Hükümetin kamuya yaptığı açıklamaları ve ülkemizde nükleer konularda yapılan ön hazırlıkları birlikte değerlendirdiğimizde, bu şartlar altında, gerçek ve kapsamlı bir nükleer teknoloji transferinin yapılmasının maalesef mümkün olmadığını söylemek durumundayım.

-Neden mümkün değil?

Çünkü değişik reaktör tiplerine ve yapımcılarına, dolayısıyla farklı yapım, işletme, güvenlik kültürüne açık bir yaklaşım Türkiye'yi zora sokar. Zamanla, ne ekonomimizin, ne teknik insan gücümüzün ne de organizasyon kapasitesimizin kaldırabileceği bir durum oluşacaktır. Bunu, otomotiv sanayimizdekine benzetebiliriz. Pek çok ülkenin çeşitli otomobil markası ve modelini üretiyoruz. Ne yazık ki, yaklaşık yarım asırlık geçmişe rağmen, bugün dahi kendimize ait bir otomobil modeli bile yok! Üstelik, en stratejik unsuru olan motorunu yapamıyoruz.

-TAEK teknoloji transferinde rol oynayabilir mi?

Maalesef Hayır! TAEK'in, değil nükleer teknoloji transferi gibi geniş kapsamlı ve karmaşık bir süreci, bir nükleer santral tasarımını sıfırdan ele alarak inceleyerek gerekli lisansları vermek hususunda bile, mükemmel bir örgütü, bu konuda yetişmiş yeterli nitelik ve sayıda elemanı hatta eksiksiz bir mevzuatı olduğunu söylemek mümkün değildir. Ancak, yeni bir örgütün kurulması ve istenen seviyeye gelmesi çok uzun zaman alır. TAEK'in halihazırdaki lisans verme görev ve yetkilerinin genişletilerek devredileceği bir 'Nükleer Düzenleme Kurumu'nun en kısa zamanda kurulması şarttır. TAEK'in, Türkiye'nin nükleer teknoloji girmesi için gerekli her türlü çalışmayı yapmasına imkan verecek yepyeni bir kanun ile gerekli yetkilere kavuşturulması bu yöndeki ilk adım olabilir.

Dr. Necmi Dayday kimdir?

1969'da İstanbul Teknik Üniversitesi Enerji Enstitüsü'nde Nükleer Enerji Mühendisliği dalında Yüksek Lisansını yaptı. Aynı yıl, Çekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi'nde (ÇNAEM) Nükleer Mühendislik Bölümü'nde çalışmaya başladı. 1970'de Fransa'da, Nötrön Fiziği konusunda ikinci bir Yüksek Lisans ve Reaktör Fiziği konusunda da doktora yaptı. ÇNAEM'deki 5 megawattlık TR-2 Araştırma Reaktörü'nün reaktör kalbi hesaplarını ve tasarımını yaptı. Çeşitli komisyon ve komite çalışmaları yanında, 1974-1978 yılları arasında "TAEK Nükleer Santral Yer Seçimi Komitesi" üyesi olarak Akkuyu, Sinop vb. sahaların seçimine imza koydu. 1978-1998 arası, UAEA'nın Nükleer Araştırmalar ve İzotoplar ve Nükleer Güvenlik Kontrolleri Bölümlerinde çalıştı.

Hiç kimse kendi siyasî ve ideolojik düşüncesini Alevilik sanmasın

---

Nuriye Akman 2011.04.10

Alevi çalıştayları nihai raporu geçtiğimiz günlerde Devlet Bakanı Faruk Çelik tarafından açıklandı.

Alevilik esas itibariyle dedeler eliyle yaşatıldığı için, hem bu nihai raporu hem de dedelerin durumunu konuşmak üzere Gazi Cem Evi dedesi Veli Gülsoy'la buluştum. Veli dede, başta cemevlerinin bir an önce ibadethane olarak tescili gibi Alevilerin bilinen taleplerini dile getirmesinin yanı sıra, Aleviliği siyasallaştıran alevi grupları da eleştirdi. Veli dede ayrıca, bazı cemevi yöneticilerinin alevi terbiyesinden yoksun olmalarından da şikâyet etti.

-İlkokuldan sonra 1972'de şoför olarak Karayolları'na girdiniz. İş hayatınızı yol formeni olarak 96'da tamamladınız. 2000'den bu yana da Gazi Cemevi'nde dede olarak hizmet veriyorsunuz. 2000'den evvel dede değil miydiniz?

-Dede olunmaz, dede nesilden gelir. Bizim neslimiz de İmam Hüseyin'den, dolayısıyla Hazreti Ali ve Hazreti Fatıma'dan ve yüce peygamberimizin neslinden gelir. Bir dede çocuğu için bu yol gönül yoludur. Fedakârlık, sabır ister. Bir dedenin pirlık yapabilmesi için babasının yürüttüğü yolun eğitimi çok iyi alması lazım. Ben o eğitimi babamdan aldım. O eğitim babamızın yaptığı hizmetlere katılarak, babamızın toplumda nasıl bir yol izlediğini, insanlar arasında barışı nasıl sağladığını ve insanları mahkemelere nasıl muhtaç etmediğini görerek oldu. 700 küsur yıl aleviler asla Osmanlı kadısına ifade vermemişlerdir. Meseleleri sürekli dedeler, pirlar halletmiştir. Onlar ilmiyle, irfaniyle, kemalatıyla, ahlakıyla insanlara yol göstererek, sırat el müstakimden ayrılmadan hizmet eden dedelerdi.

-2000'den önce nerede dedeydiniz?

-Sivas'taydım. Birçok yörede taliplerim vardı. İhtiyaç duyulduğu zaman mutlaka o taliplere giderdim. Aralarında küskünlükler varsa, dargınlıklar varsa onları hallederdim. İnsanların sürekli doğru yoldan ayrılmamaları, birbirini incitmemeleri telkin ederdim. Babam öldükten sonra fiilen kaçamayacağım bir görevdi. Görevden kaçtığın zaman talipler kızarlar sana.

-Taliplerinizin ne kadarı hukuki davalarını size getiriyor?

-İnsanların gönül yoluyla, güzel ahlakla çözecekleri şeyler var, çözemeyecekleri şeyler var. Bizim yaptığımız, asla hukukun önüne geçmek değil. Ancak ufak tefek şeyleri hukuka yönlendirip, hukuku boşu boşuna işgal etmemek için uğraşıyoruz.

-Hangi tür olaylara müdahale edebiliyorsunuz?

-Komşular arasında herhangi bir dargınlık varsa, biri birinin bir şeyini almış zorluk gösteriyor, geri vermiyorsa, karı koca mevzularında, aile içindeki ufak tefek şeylerde elimizden geldiği kadar barıştan yana tavrımızı kor, o soğuk rüzgârları yok etmeye çalışırız. Ama bu demek değildir ki herkesin üzerinde bu baskıyı kurabiliriz.

HAZRETİ ALİ, PEYGAMBERİMİZ TARAFINDAN YETİŞTİRİLMİŞ...

-Modern zamanlarda, şehirliler, köylüler gibi sizin otoritenizi kabul ediyor mu?

-Bu yaptığımız şey modern çağın dışına çıkmak değil. Bizim tek yaptığımız şey mazlumdan yana olmak. İnsanlar şu güveni duyuyorlar. Dedemiz yanlış yapmaz, bize yanlış yolu göstermez. Biz doğru olanı söyleriz, kişiler kabul eder veya etmez.

-Kabul etmezse sizin talibiniz olmaya devam edebilir mi?

-Edemez. Hukuka intikal eden şeylerin önüne bizim geçme hakkımız yoktur. Öyle haller vardır ki bizim gücümüz de yetmeyebilir.

-Değişik alevi grupları, hepsinin farklı Hazreti Ali kabulleri var. Bunların içinde sizi rahatsız edenler var mı?

-Ben başkalarının eksikliği, yanlışlığı üzerinde bir yorum yapmam. Ben Hazreti Ali'yi nasıl görüyorum ona bakarım.

-Hazreti Ali'yi Allah ile eş tutan anlayışlarla karşılaşılıyor. Bunlar sizi üzmüyor mu?

-O bana göre aşırı bir sevgiden geliyor. Onun kendine göre görüşüdür. Ona da saygı duymamız gerekiyor. Hazreti Ali yüce Peygamberimiz tarafından yetiştirilmiş, Kâbe-i şerifin içinde doğan tek bebektir. İslamiyet'in ışığını cihana yanması için yüce peygamberimize büyük emek vermiştir. Müşriklerin sevgili peygamberimize yapacakları zulümden dolayı yatağına yatmış onun sağlıklı Medine'ye hicret etmesinde büyük yardımcı olmuştur.

-Dolayısıyla Hazreti Ali'yi bir insan gibi mi görmek lazım?

-Tabii zahiri âlem ile batini âlemi ayırmak lazım. Hazreti Ali bize göre bir insandır, doğmuştur, çoluk çocuğa karışmıştır, ölmüştür. Ama bir başka açıdan Allah'ın kendisine hediye ettiği bir ilahi nurdur. Hazreti Ali ile Hazreti Muhammed yekvücuttur, onlar bir nurdan gelmişlerdir.

-Bir nurdan olmaları Hz. Ali'yi hâşâ Allah mı yapar?

-Aleviler hazreti Ali'nin Allah tarafından gönderilmiş ulûhiyet makamı sahibi olan kişi olarak görür. Hazret Ali velayet makamındadır. Kuran'ı kerim'de o hak velileri hak tarafından size gönderilmiş en güzel hediyelerdir. Bu güzel hediyelere sahip çıkın diyor. Hazreti Ali bizim velimizdir.

-Mart ayının 21'inde Hz Ali'nin doğum gününü kutluyorsunuz. Hazreti Muhammed'in doğum gününü de kutluyor musunuz?

-Hazreti Muhammed'in doğum gününü de ibadetle geçiriyoruz. Her Perşembe yaptığımız cemde miracı Muhammedi'yi zikirle dile getiriyoruz.

DİNİMİZ İSLAM, YOLUMUZ EHLİBEYT YOLUDUR

-Kuran'ı Kerim öğretme gibi bir yükümlülüğünüz var mı?

-Aleviler arasında Kuran'ın Arapçasını bilen de var, Türkçesini bilen de var. Ancak aleviler Kuran'ı ehlibeyt'in yorumu ile okurlar. Bizim inancımızda korku ile değil, sevgi ile Allah'a yönelmek vardır. Kuran kurslarını talep olduğu müddetçe veriyoruz.

-Şu anda var mı talep?

-Şu anda yok. Şu anda çocuklarımıza hem semah kursları, hem de cemlerdeki ibadetlerle ilgili yapacakları hizmetlerin dualarını öğretiyoruz. Aleviler dayatmayı sevmezler. Biz ibadetimizi ne cennet isteğiyle, ne de

cehennem korkusu ile yaparız. Sadece Allah rızası için yaparız.

-Sizin için Alevilik tarikat mıdır, mezhep midir?

-Mezhepler bugünkü particilik gibi bir şey. Hazreti Peygamberin döneminde mezhep diye bir şey yoktu. Bizim dinimiz İslam, yolumuz ehlibeyt yoludur. Bu yeraltı tarikatlarıyla bir ilgimiz yok. Bizim yolumuz tevhitir. Mühim olan yüce peygamberin ve onun ehlibeytine duyulan sevgide bir yanlışlık yapmamak.

-677 sayılı tekke ve zaviyelerin kapatılmasını öngören kanun, dedelerin manevi otoritelerini sarstı mı? Bir imaj kaybı, bir saygınlık kaybı toplumun nezdinde oldu mu?

-O bir kere dedelerin saygınlığını asla kaldırmadı. Zulümler vardı, baskılar vardı. Ama bin küsur yıldır dedeler köylerinde, kentlerinde yayan giderek, zorluklar çekerek taliplerine hizmet ettiler. Yolunu, inancını bugüne kadar taşıdılar. Kimse de bunun önüne geçemedi.

-Ama dedelerin itibarında azalma oldu diyen aleviler de var.

-Bu yolda dedelerin etkinliğini kaybettirirlerse Alevilik diye bir şey kalmaz. Alevlik dedelerle var olur. Dede toplumun içinde bir semboldür, bir ışıktır. Dede talibin sevincini de paylaşır, üzüntüsünü de. 677 sayılı yasanın da cemevleri ile bir ilgisi yoktur. Şu anda da cemevlerini ibadethane saymayacağız diye tekke ve zaviye yasağı var gibisinden şeyleri önümüze şeyler koyuyorlar. Cem evinin ibadet olup olmadığına bir başkası karar veremez. O inanca sahip olan insanlar karar verir.

-İbadethane olarak kabul edildiğinde tabii elektrik, su parası ödenecek...

-Tabii, hakkımız değil mi? Yeni imara açılan yerlere ibadethaneler açılıyor. Oraya sinagog diyor, cami diyor, kilise diyor, havra diyor, ama cemevi demiyor. Cumhuriyet kuruldu kurulalı, ipe un seriyorlar. Bizim haklarımızı vermemek için direniyorlar. Sabrımız kalmadı. Gerekirse biz de bunu evrensel insan hakları mahkemesine taşıyacağız.

-Cemevi, şehirleşmenin getirdiği bir ihtiyaç. Eskiden köy ortamında kimin evine gidilirse orası cemevi olurdu.

-Doğrudur. Belki bazı köylerde cemevi yoktu. Ama büyük köylerde büyük cemevleri vardı.

-Büyük dergâhlar vardı. Bir odasında da cem yapılırdı.

-Aynen böyleydi. Ama bugün yetmiyor. Çünkü 1925 yılı ile 2011 yılını aynı mukayese edemeyiz.

ALEVİ DEDELERİ BİRBİRİNİ TANIRLAR

-Alevilerin ne kadarı bir dedeye talip olmuştur?

-Genelde aleviler dedeye itibar ederler. Rakam vermek doğru değil. Her bahçe içerisinde yetişen çiçekler var. Yetişmeyenler de var. Her toplumda eksiler vardır.

-Kaç dede var Türkiye'de?

-Bilemem.

-Binlerce midir?

-Binlerce vardır. Ama bunların hepsi bu yola hizmet ediyor mu etmiyor mu? Dededir, ama önder değildir. Dededir, dede çocuğudur, onu dede olarak görürler. Ama görev yapan, yol gösteren, hizmet eden değildir.

-Bunlar birbirlerini tanımazlar mı?

-Tanırlar.

-Tanırsanız sayıyı da bilirsiniz o zaman.

-Tanırlar, birbirlerini bilirler. Yüzlerce dedeler vardır.

-Demin binlerce dediniz, şimdi yüzlerce oldu. Hangisi?

-Binlerce vardır. Tabii nüfus sayımı gibi saymamız mümkün değildir. Ama genelde dedeler birbirlerini bilirler. En azından ocak bazında bilirler.

-Kaç ocak var? Siz Baba Mansur ocağındansınız.

-12 ocak vardır esas. O ocaklarda da türeyen evlatlar var. Genelde bütün dedelerin dağıldığı nokta Tunceli'dir, Dersim'dir. Biz de Tunceli'den gelmişiz.

-Ortalama eğitim durumları nedir dedelerin?

-Üniversite bitirenleri var. Ortaokul, ilkokul mezunları vardır. Bu yola hem Kuran ilmi, hem imam Cafer buyruğu ve hem de alevi yol ve erkânında yetişerek, o eğitimi alarak belli bir seviyeye geldikten sonra hizmet edebilirsiniz. Cemevindeki posta oturmak için belli bir güzelliğe gelmen gerekir.

-Ne kadarı buna uyuyor?

-Uymak mecburiyetinde. Kendini ona göre hazırlayıp, kendi pirinden destur alması lazım.

-Sahte şeyhler olduğu gibi sahte dedeler de çıkar mı arada?

-Çıkabilir. Bir dede gerçekte evladı resulse kolay kolay yanlış yapmaz. Ama evlat değilse mutlaka açık verir, biz onu biliriz.

-Ne yaparsınız?

-Teşhir ederiz. Teşhir ederiz derken, çağırırız deriz ki evladım bu senin hakkın değil. Boşu boşuna hem kendini, hem de toplumu rencide etme. Zaten toplumumuz farkına varırsa onu kabullenmez, reddeder.

HALA DÜŞKÜN İLAN ETME SİSTEMİ MEVCUT

-Eskiden düşkün ilan etme yetkileriniz vardı. Şimdi de var mı?

-Bu Alevilikte ölmeyen bir sistem.

-Yani taliplerinizi yaptıkları yanlışlar yüzünden toplumun dışına iter misiniz?

-Evet. Cemden kovarız.

-Diğerlerine de onunla görüşmeyi yasaklıyorsunuz tabii.

-Yok, onu yapmayız.

-Eskiden yapılıyordu da, şimdi yumuşadı mı? İnsanlar mahvolurdu, izole edilirdi. Adeta Hristiyanlıktaki afroz gibi

-Yok, afroz değil. Sadece o insanı cemaatimize almayız. Ona dua vermeyiz. O insan borcunu ödeyene kadar. Eğer borcunu öder, ondan rızalık getirirse mesele yoktur. Sebepsiz karısını ya da kocasını boşayan da düşkündür bizde.

-Siz tek başınıza mı yargılıyorsunuz, yoksa bir mahkeme heyeti mi kuruyorsunuz?

-Mahkeme heyeti diye bir şey değil, cemaatimiz var bizim. Aleviler pirin divanına gelince yalan söylemezler.

-Dışarıda yalan söylüyor da, içerde neden söylemesin?

-Çünkü bu bir kuraldır. Dedenin divanında asla yalan söylemezler. İnsanlara baskı yaparak, dışlayarak değil, taliplerimiz bilmeden bir hataya düşmüşse, esas görevimiz onu kötülükten arındırmak, iyiliğe getirebilmektir.

-Alnına düşkün damgası basmanız o insanı nasıl etkiliyor acaba?

-Öyle şeyler vardır ki halk ile paylaşıyoruz, öyle şeyler vardır ki o talibin sırrı dedede kalır, kimseye söylemeyiz. Paylaşmayacağımız sırlar bizde kalır, mezara gider.

DEDELİK TAMAMEN GÖNÜL İŞİDİR

-Tarikatlarda şeyhle mürit evlenemezler. Ama galiba bazı dedeler talipleriyle evleniyorlar.

-Talip evlattır. Onun için taliplerle evlenmek doğru değildir.

-Niye evleniyorlar?

-Önüne geçemiyorsun.

-Bunu yapan dedeyi düşkün ilan etme yetkiniz var mı?

-Ben yapamam. Talipler gerekeni sorar.

-Dedelik bedava mı yapıyor, parayla mı?

-Dedelik tamamen gönül işidir.

-Eskiden para verirlerdi.

-Lokma adıyla verirler. Dede bana şunu vereceksin demez. Dede ceddinin yoluna hizmet ediyor. Tabii ki talip de düşünüyor ki, bu dedem evini, işini gücünü bırakmış hep bana, yola hizmet ediyor, ufak tefek ihtiyaçları var. Onlar kendileri düşünür, dedeye yardımcı olurlar. Yoksa talip mutlaka şu kadar para verecek diye bir kaide yoktur.

-Size talipten ne kadar gelir geliyor?

-Ben emekli maaşı alıyorum. Kimseden bir şey aldığım yok.

-Dedelerin geçim konusu büyük sıkıntı galiba. Çoğunun mesleği de yok.

-Sıkıntıdır tabii ki. Hepsinin mesleği yoktur. Çoğunun sigortası yoktur. Ama dedelerin talebi illa devlet bize para pul versin meselesi değil. Önce devlet cemevlerini ibadethane kabul etsin.

-Sonra da dedelere maaş mı bağlasın?

-Önce kurumlarımızı tanısin. Zaten kurumlarımıza gelen katkı dedelere de gelir. Cemevlerini yaparken büyük zorluklar çekiyoruz. İnsanların kendi boğazlarından kısıklarıyla cemevlerimizi yapıyoruz. Bu topluma hizmet eden mekânlara katkı sağlanırsa zaten talipler burada görev yapan personelinin de, dedelerinin de ihtiyaçlarını karşılarlar. İlla hemen dedeye maaş verelim demek çok ucuz şeylerdir. Önce bu mekânlara sahip çıkacak devletimiz.

CAMİYE GİDEN ALEVİ RİYAKARDIR

-Türkiye'de kaç cemevi var?

-Yüzün üzerinde var. En az bin olması lazım. En azından her vilayette, her kazada, her köyde olması lazım. Devlet gidiyor, zorla alevi köylerine cami yaptırıyor. Cami yaptırıp milleti asimile edene kadar, neden gidip oraya cemevi yapmıyor?

-Bazı aleviler tanıyorum ki hem beş vakit camiye namaza, hem de cemevlerine gidiyorlar.

-O camiye giden aleviler riyakârdır. Camiye gitmeleri birilerine yaranmak, birilerinden menfaat sağlamak içindir.

-Açıp kalplerine baktınız da mı riyakâr diyorsunuz?

-Onlar riyakârdır. Aleviler camiye gitmez, aleviler cem evine gelir. Aleviler ibadetini cem evinde yapar. Ayrıca namaz deyince onu çok iyi bilmemiz lazım.

-Biliyorum. Diyeceksiniz ki namaz salâttır. Salât huzurda durmaktır.

-Bizim ibadetimiz pirimizin divanındadır. Peygamber zamanında asla beş vakit namaz yoktu. Bu sonradan eklenen şeylerdir. O hadislerin çoğu uydurulmuştur. Peygamber efendimiz ibadet etmiştir. Ama beş vakit namaz diye bir şey yoktur.

-Bana göre vardır ama bunu sizinle tartışmak abes olur. O yüzden geçelim. Cem Radyo'da bir konuşmanızda diyorsunuz ki, cemevleri yöneticilerinin bir kısmında ikrar ve inanç eksikliği var. Bunu açar mısınız?

-Cemevlerinde yöneticilik yapan insanların Alevilik ilkelerine layık olması, eline beline diline sahip olması gerekiyor. Ve önce bu yola sadakatle inanıp, bağlı olması gerekiyor. Eğer bir yere inancınız tam değilse siz oraya iyi hizmet edemezsiniz. Ancak ne yaparsınız? Kendinize göre ya ideoloji bir yere çekersiniz, ya başka bir yöne çekersiniz.

-Cem evlerini neden dedeler yönetmiyor?

-Dedeler ibadet kısmını yönetiyor. Birçok yerde yönetimde talipler vardır. Büyük fedakârlıklar da yapıyorlar. Ama içlerinde Aleviliği kendi ideolojilerine çekmeye çalışanlar da vardır.

-Madem dar etme, düşkün ilan etme yetkiniz var. "Sen buranın yöneticisi olamazsın" diyemiyor musunuz?

-Bazı şeyler sadece sözle olmaz. İnsanların belli şeyleri kendi özünde kavraması gerekiyor. Suçlandırmakla, cezalandırmakla fazla mesafe alamazsın. İnsanları muhabbetle ikna edersen mesafe alırsın. Cemevlerinde yönetici olan talipler dedelerin terbiyesinden geçtikten sonra yönetici olurlarsa daha güzel hizmet ederler.

-Talip dedeye çıkıp hesap veriyor, dernek başkanı veremiyor! Alevi olup ceme gelmeyen insanlar var. Çünkü ceme geldiğinde dara kaldırılacağını biliyor.

-Ceme gelmiyorsa, buraya inanmıyorsa yapacağınız bir şey yoktur. Yol, inanan için var.

-O zaman ceme gelmeyenler, ikrar vermeyenler aleviyim dese de Alevilikten düşüyor mu?

-Bir alevi anneden babadan doğmakla alevi olunmaz. Alevi Hak Muhammet Ali'nin yoluna ikrar verendir. Tevhit dediğimiz ilkelerden ayrılmayan, insan hakkına rıza gösteren. Ve gerektiğinde topluma ve pirine hesap veren kişi alevidir. Yoksa benim anam babam alevidir. Kelime-i tevhidi bilmiyorum, salâvatı şerifi bilmiyorum. 12 imamları bilmiyorum. Muharrem orucunu bilmiyorum, Hızır orucunu bilmiyorum. Görgü cemine gelmiyorum. Yıllık hesabımı vermiyorum. Kul hakkından rızalanmıyorum. Benim Alevilikle ne ilgim var?

HERKES GİTSİN İNANDIĞI PARTİDE SİYASET YAPSIN

-Sizin camiada Aleviliğin marjinalleştirilmesinden şikâyet edilir sık sık. Bu tehlike sadece Sünnilerden mi gelir, yoksa kendi geleneğini yok sayıp, inancını bir politik dine hapseden bazı alevi gruplarının da bunda payı var mı?

-Ben kendi inandığım şekliyle söyleyeyim. Hiç kimse kendi siyasi ve ideolojik düşüncesini Alevilik sanmasın. Eğer insanlar siyaset yapıyorsa siyasi mekânlar bellidir, siyasi partiler vardır. Herkes gider, inandığı partide siyaseti yapar. Ama Aleviliği kendi siyasi düşüncesine yaklaştırarak ben böyle aleviyim demek hiç doğru değildir.

-Onlarla nasıl mücadele yapıyorsunuz?

-Bizim mücadelemiz doğruları söylemek. Kimseyi ipotek altına alacak gücümüz yoktur. Bizim toplumumuz yok, tüfeğimiz yok, jandarmamız yok, polisimiz yok. Doğru bildiğimizi taliplerimizle paylaşıyoruz. Aleviliği siyasallaştırmak doğru değildir. Alevilik sadece okumakla öğrenilmez. Alevilik dört kapı, kırk makamdan geçmekle olur. Alevilik topluma ve toplum huzurunda pirine hesap vermekle olur. Bizim yolumuzda rızalık esastır. Biz rızalık almadan asla ibadete başlayamayız. Altını tekrar çizerek söyleyeyim, birçoğu Alevilik adına çıkıyor siyaset yapıyorlar. Bunların Alevilikle alakası yoktur.

-Kim onlar?

-Siz onları bilirsiniz. Çokça varlar.

- Aleviliğin siyasallaştırılmasına karşı yapabileceğiniz herhangi bir şey yok mu?

-Bu bizim aile içi meselemiz. Biz kaybetmeyi sevmeyiz, kazanmayı çok severiz.

ALEVİLİK, OKULLARDA ANCAK TEORİK OLARAK ÖĞRETİLEBİLİR

-Okulda alevi çocuklara verilecek derslerin uygulamalı mı olmasını istersiniz, yoksa teorik mi?

-Okulda ancak teorik olarak öğretilir. Uygulaması ancak cemevinde olur. O başlıkları muharrem ayı içerisinde sayın bakanımız bizlerle paylaştı. Müfredattaki konular başlıklar güzel. Ama başlığın altında ne var onu görmemiz lazım.

-Kim hazırlamalı o kitapları?

-Bu ders kitabını alevi dedelerin, akademisyenlerin, alevi hukukçuların hazırlaması gerekiyor.

O tür çalışmalarımız var. O çalışmalarımızı çalıştaylarda sunduk. Ama çalıştayda sunduklarımızın hiçbirisi önem arz etmiyor. Onları hiç dikkate almamışlar.

-Pardon ama siz 216 sayfalık nihai raporu okudunuz mu?

-İnternete yansıyan şekliyle okudum.

-Tamamını okusaydınız keşke. Bakın ne diyor raporda: " Anayasanın 24. maddesinde yer alan ve tüm vatandaşların isteğe bağlı bir şekilde yararlanmalarına fırsat sağlayan eğitim ve öğretim programının işlerlik kazanmasa için başta aleviler olmak üzere tüm inanç gruplarının bu derslerden yararlanabilmeleri doğrultusunda gerekli düzenlemeleri yapmak üzere milli eğitim bakanlığının ilgili birimlerince gerekli teknik çalışmalar başlatılmalıdır." Hepsini okumayayım şimdi, siz vakit bulursanız okursanız.

-Bu çalıştaylarda yapılan çalışmaları kitapçık halinde, cemevlerimize göndereceklerdi. Göndermediler. Biz orada ne konuşmuşsak halkımızla paylaşacaktık. Çünkü biz gidip gerçekten onların hakkını savunmuş muyuz, savunmamış mıyız bilmeleri gerekiyor. Bilmezse belki dedem orada menfaatlendi, beni sattı diyecek.

-Bu kadar mı şüpheler, sizden bunu bekleyecek kadar.

-Öyle değil. Bizim bunları halkla paylaşmamız gerektiğine inandığım için böyle diyorum.

Sayın bakanımızın son açıklamaları gerçekten bizi tatmin etmedi. Örneğin cemevlerinin hukuki sorunları var demesi. Hâlbuki bütün çalıştaylarda cemevlerinin ibadethane olarak yasal haklarının verilmesi üzerinde mutabakat vardı. Ama şimdi diyor ki, İslam inancı içerisinde mabet sadece camidir. Başka bir yer olamaz. Bunu Sünni ulema söylüyor. Hiç doğru bir şey değildir. Bu bizim hakkımızdır. Hukuki süreçle, şununla bununla oyalanmaya gerek yoktur. Hukuki problem sekiz senedir neden çözülmedi? Çözülmesi lazım.

-Ama bu bin yıllık bir problem. Hangi sorunumuz hemen çözülebiliyor ki. İşin içinde derin devleti var, bilmem ne var. İlk defa bir hükümet konuya eğiliyor, çözmeye çalışıyor. Bunun hiç mi değeri yok?

-Değerli olmaz mı? Masa etrafında oturmak, konuşmak devletle yan yana gelmek, sorunlarını devletle masaya yatırmak kötü olabilir mi? Biz bunu tabii ki olumlu buluyoruz. Ama eksikler vardır. O eksiklerin de giderilmesi lazım. Bu da bizim en masumane haklarımız değil midir?

-Kesinlikle hakkınızdır. Bakın raporda ne diyor: "Cemevlerine hukuki bir statü kazandırılmalı. Bu çerçevede gerekli ihtiyaçlar eşitlik ilkesine uygun bir şekilde devletçe karşılanmalıdır.

-İbadethane kelimesini mutlaka görmemiz lazım.

HAKKIMIZ VERİLMEZSE, HUKUK YOLUNDA YÜRÜRÜZ

-Hazreti Ali'nin şöyle bir sözü var: "Bizim hakkımız haktır. Verirlerse alırız, vermezlerse yol uzasa bile develere biner yürür gideriz. Siz de haklarınız verilmezse yürür gider misiniz?"

-Yürür gideriz, hukuk yolunda yürürüz. Ülkeyi terk etmeyiz. Şimdiye Türkiye Cumhuriyeti'ni suçlu duruma düşürmemek için devletimizin yüceliğini düşünerek sabır gösterdik. Ama hukuk yolları memleketimizde tıkanırsa Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne kadar gideceğiz. Mesela biz Madımak Oteli'nden de memnun değiliz. Kamulaştırıldı. Ama biz istiyorduk ki orada Madımak kalmamalı. Orası yerle bir olmalı. Ve müze olmalı.

-Aleviler arasında da ortak bir görüş yok ki. Öylesini de isteyen oldu, böylesini de.

-Ben çalıştaylara katıldım. Alevilerin yüzde 90'ı müze olmasını istedi.

-Sonuç raporunda diyor ki, otelin bir bölümü hayatını kaybedenlerin anısını hatırlatacak şekilde düzenlenmeli ve girişine bu olayı temin eden bir pano asılmalıdır. Müze gibi olmuyor mu bu?

-Biz daha geniş bir şekilde istiyorduk. Çalıştaylarda otelin yanındaki iki bina da alınarak yerle bir edilip uluslararası kabul gören bir projeyle müze yapılacaktı. Yapılan kamulaştırma olumlu da olsa eksiktir, bunu kabul etmiyoruz.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yargıtay topluma gözdağı veriyor

Nuriye Akman 2011.04.17

Nobel ödüllü yazarımız Orhan Pamuk, yaklaşık iki hafta önce İstanbul Şehit Anaları Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği Genel Başkanı Pakize Alp Akbaba ve Ergenekon soruşturmasında tutuklanan avukat Kemal Keriñsiz'in de aralarında bulunduğu 6 kişiye biner lira tazminat ödemeye mahkum oldu.

Bu, 2005 yılında İsviçre'de bir gazeteye "burada 30 bin Kürt öldürüldü. 1 milyon da Ermeni. Ve bunu dile getirmeye kimse cesaret edemiyor" şeklindeki sözlerinin maddi bedeliydi. Şişli 3.Asliye mahkemesi, daha önce reddettiği davayı, Yargıtay Genel Kurulu'nun "bu sözler üzerine her Türk dava açabilir" mantığıyla verdiği karara uymak zorunda kalmıştı. Aslında Orhan Pamuk üzerinden topluma verilen bir gözdağıydı ve manevi bedelini hepimiz ödeyecektik. İşte bu yüzden İstanbul Barosu eski başkanı, İstanbul Ticaret Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Yücel Sayman'la konuşup "tehlikenin farkında mısınız?" demek istedim.

-Yargıtay'ın Orhan Pamuk'u İsviçre'de bir gazeteye "burada 30 bin Kürt öldürüldü. 1 milyon da Ermeni. Ve bunu dile getirmeye kimse cesaret edemiyor" şeklindeki sözleri için tazminata mahkûm eden kararını nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Tazminat hukukunda doğrudan zarar görmüş kişiler tazminat davası açabilir. Bu sözlerin Türk milletini aşağılamak, yasadaki eski haliyle Türklüğü aşağılamak olduğunu söyleyebilmek için bunun somut olarak bir kişiye atfen söylenen sözler olması gerekir. Genel olarak söylenmiş bir laf tazminat hukuku bakımından kabul edilemez. Bir kişi, bir gruba aidiyeti nedeniyle "Burada benim grubuma ilişkin olarak bir hakaret vardır. Demek ki bana hakaret vardır" diyerek tazminat davası açmaz. Mahkemeler şimdiye kadar da bu gibi davaları reddediyordu. Doğrusu da budur.

-Zaten Keriñsiz ve arkadaşları Şişli 3. Asliye Hukuk'a başvurduğunda mahkeme "Bu insanlar dava açamaz. Çünkü dava ehliyetleri yoktur" diye reddetti.

-Evet. Çünkü onlar kastedilerek söylenmiş bir söz değil. Genel olarak söylenmiş bir söz. Davacılar "Bu Türk milletine karşı söylenmiştir. Ben de Türk milletinden olduğum için benim de dava hakkım var" diyor. Bu tazminat hukuku açısından bu doğru bir karar değil. Aksi takdirde kimse hiçbir konuda bir laf söyleyemez, bir düşünce ifade edemez.

-İlk derece mahkemesinin verdiği kararlar, bir üst derece olan Yargıtay'ın hukuki açıdan denetimine tabi. Yargıtay hukuku daha mı iyi biliyor?

-Hukuku daha iyi bilip bilmemek meselesi değil. Yargıtay değişik mahkemelerde çıkan farklı kararların ülke çapında aynı şekilde uygulanmasını sağlayabilmek için bir hukuk kuralının yorumunu yaparak birliği, bütünlüğü sağlıyor. Yargıtay bunun için kurulmuş zaten.

-şimdi verdiği bu kararın hukuki olduğunu mu düşüneceğiz, yoksa siyasi olduğunu mu?

-Bu apaçık, siyasi, ideolojik bir karardır. Hukuktan ne anlıyoruz? Ana sorun orada. Gerçekten bir hukuk devleti yaratmak istiyorsak anayasanın o değişmez denilen maddelerinin değişmesi gerekir. İkinci madde cumhuriyetin ilkelerini belirliyor. Laik, demokratik, hukuk devletidir diyor. Ama o cümlenin başında anayasanın başlangıç bölümündeki temel ilkelere dayanan laik demokratik hukuk devletidir diyor.

-Yani hukuk devletini anayasanın başlangıç bölümündeki temel ilkeler işığında değerlendirilmesi gerektiğini söylüyor.

-Evet. Anayasanın başlangıç bölümü nasıl bir devlet olduğunu tanımlamış Türkiye Cumhuriyetinin. Ana ilkeler Türklük, Atatürk milliyetçiliği, laiklik, bölünmezlik gibi ilkeler. Başlangıç bölümünde tanımlanan devlet demokratik bir örgütlenme biçimi değil. Devlet biçimi olarak despotizmi ifade ediyor. Yargının rgtlenmesi işlevinde de o despotik ilkeleri korumak görevi var.

-Yani Anayasada o başlangıç ve değiştirilmesi teklif dahi edilemez olan o maddeler olduğu için mi Yargıtay genel kurulu bu kararı verdi?

-Evet, oradaki işlevini yerine getiriyor. Orada Türklük var. Bunu temel ilke olarak koruyacaksın diyor. Türklük lafını kaldırdılar, Türk milleti dediler. Ama Türk milleti sözcüğü de aslında bir etnisiteye referans. Resmi olarak "Türk milleti sözcüğü etnisiteye referans değildir. Bütün etnisiteleri kapsayan, bütün dini farklılıkları kapsayan sosyolojik bir kavramdır. Homojen bir toplumu ifade eder. O bir birleştirme noktasıdır" deniyor.

Bunun böyle olmadığı çok aşıkar. Bir çok kanunda hep etnisiteye referans vardır. Mesela anayasanın vatandaşlık tanımında Türk devletine vatandaşlık bağıyla bağlı olan herkes Türk'tür diyor. Türk devleti diye bir devlet yok. Devletin adı birinci maddeye göre Türkiye Cumhuriyeti. Oraya niye Türk devleti denmiş. Herkes Türk'tür diyor. Çok belli ki o etnisiteye bir referans.

-Vatandaşlık kanununda ne diyor?

-Vatandaşlık kanununa göre yabancılar Türk vatandaşlığına geçmek istedikleri zaman belirli şartları yerine getirmeleri gerekir. Bir de hiçbir şart aranmaksızın Türk vatandaşı olanlar var. Türk vatandaşlığına alınmasında zaruret görünenler diye bir madde var. Mesela sporcuları ve göçmen statüsünde olan yabancıları Türk vatandaşlığına kolaylıkla alınıyorlar.

-Kimler göçmen statüsünde?

-Onu iskn kanunu tanımlamış. Türk soyundan gelen ve Türk kültürüne, Türk tarihine bağlı olanlar diyor. Bunun milletle alakası yok. Tamamen etnisiteye referans. 301. Maddenin eski hali Türklüğü aşağılamak etnisiteye referans. Varlığım Türk varlığına armağan olsun derken etnisiteye referans. Türk varlığı ne demek, nasıl tanımlayacaksın?

TÜRKLÜK ETNISİTEYE BAğLI BİR MESELE, ÜST-KİMLİK DEğİL

-Danıştay da andımızın iptali istemini reddetti.

-Bu da Türk varlığını etnisiteye bağıladığını gösteriyor zaten. Mesela Kürtler, "Hayır bu bizi kapsamıyor. Bu Türkiye toplumuna bağlılığı ifade eden bir kavram değil, soy olarak bir etnisiteye bağlılığı ifade ediyor" diyorlar. 10 milyon Kürde hayır, sen Türksün. Bu kavram milleti ifade eder. Sen de bunun içindesin diyeceksiniz. Sabahları bu andı söyleteceksiniz. Mahkeme kararları sizin öyle olduğunuzu iddia edecek. Güç kullanacaksınız kabul etmedikleri zaman. Zaten Türkiye'nin yaşadığı sorun bu. O zaman bunun çözümünü getirecek bir düzenleme getirmek lazım. Getirilmediği zaman o başlangıç bölümündeki Türklüğü yargı koruyacak. Demokratik bir hukuk devleti anlayışı ile böyle bir karar asla bağdaşmaz. Hukukun en temel ilkelerine aykırı bir karar bu. Yargı kararıyla bütün topluma gözdağı veriliyor. Herkes birinin bir sözü üzerine Türklük adına dava açabilir.

-Ama Orhan Pamuk'a dava açamaz ama herkes değil mi? Zamanaşımı var.

-Evet. O sözlerin söylendiği tarihten itibaren bir sene içinde davayı açabilirlerdi. Şimdi o zaman geçti. Fakat Yargıtay'ın bu kararı bir tehdittir. Hukuk Genel Kurulunun yapısı değişene kadar, yapısı değiştiği zaman vereceği karar değişir mi değişmez mi bilemiyoruz ama o zamana kadar bu konuda ağzınızı kapalı tutacaksınız. Mesela "Ermeni sorununu" tartışamayacaksınız. Resmi ideoloji dışında bir fikir beyan edemeyeceksiniz. Ettiğiniz zaman bu tehlike her zaman var. Bu herkese verilen bir gözdağıdır. Peki dese ki birisi, Türk vatandaşı olan Ermeniler ya da Türk vatandaşı olan gayrimüslimler aptaldır, aşağılıktır, bu Türk milletine hakaret, Türk milletini aşağılama olarak kabul edilecek mi, edilmeyecek mi?

-Edilmeyecek büyük olasılıkla. Baskın Oran da diyor ki Yargıtay içtihadına göre anayasa 66. maddede tanımlanmış Türk kavramına gayrimüslim TC vatandaşları dâhil değildir.

-Pratiğe baktığımız zaman öyle. Ama iddia olarak bu öyle değildir denemez. Bu Türk milletini kapsıyor dendiği anda gayrimüslimleri de kapsıyor sonucu çıkar. Fakat pratikte birine Ermeni dölü dediğin zaman bunu Türklüğe aşağılama olarak kabul etmiyor.

Çünkü o zaman onu Türk milleti olarak tanımlamıyor. Hâlbuki soyut olarak tanımlamasında, genel olarak tanımlamasında Türk milleti herkesi kapsar diyor.

-Yargıtay'ın kararı Türklüğün dışında başka alanlarda da uygulanabilir mi?

-Mesela Fenerbahçe'ye hakaret etseniz, ben Fenerbahçeliyim deyip herkes tazminat davası açabilir. Ya da avukatlara hakaret ettiniz. Bütün avukatlar dava açabilir. Bir gruba soyut olarak söylediğiniz zaman açabilir. Mesela Müslümanlığa aykırı bir şey söylediğinizde bütün Müslümanlar dava açabilir. Yargıtay eskiden böyle karar vermiyordu. Özellikle doğrudan zarar görmüş olması lazım çünkü. Bu son kararında daha vahim şeyler söylüyor. Kanun kişilik haklarının ne olduğunu tanımlamamıştır diyor. Orada birdenbire parlamento yerine geçip bir boşluk var deyip kendisi o boşluğu doldurmaya kalkıyor. Kişilik haklarının sınırlarını çizerek parlamentonun işlevini yerine getirmiş oluyor.

YARGITAY'IN KARARI O KADAR HUKUKTAN UZAK Kİ...

-Tabii bir de yargıçların durumu var. Onlar da Türk olduğuna göre aslında bu hakaret onlara da yapılmış olmakta. Ve bu da bir hakimin kendi çıkarını ilgilendiren bir davaya bakamayacağı ilkesini zedeliyor.

-Bu kadar hukuktan uzak bir karar verdiğiniz zaman yine hukuki değeri olmayan tartışmalara cevap vermek zorundasınız. Sen de Türk milletinin bir parçasısın, buradan yargılıyorsun. Her Türk'ün menfaati varsa demek ki senin de menfaatin var. O zaman bakamazsın bu davaya.

-Baskın Oran "Böyle davalarda yurtdışından geçici ithal yargıç getirtmeliyiz" diye dalga geçiyor. Bundan böyle her mahkeme Yargıtay genel kurulu böyle bir karar verdi diye açılacak bütün davaları kabul etmek zorunda mı?

-Hayır, öyle bir zorunluluğu yok. Fakat bu karar emsal bir karar. İlk derece mahkemesinde benzer bir dava bir başka mahkemede açıldı diyelim. Yargıç bakacaktır. Yargıtay'ın bu konudaki görüşü ne? Hukuk genel kurulu gibi çok daha güçlü olan bir karar verilmiş.

-Yargıtay'la aynı kanaatte değilse ona ters bir kararı verebilir mi?

-Verebilir hukuken. Ancak yargıçların görev atlamaları, terfileri, özlük haklarıyla ilgili düzenlenmeye geliyor konu. Bir yargıcın bütün verdiği Yargıtay tarafından bozulması aleyhine bir not oluyor terfisinde. Hele hele direnme kararı Hukuk Genel Kurulu tarafından bozulmuşsa. Mesela bu iki kere olmuşsa ilerleyebilmesi, birinci sınıfa geçebilmesi mümkün değil. Öyle bir düzenlemişiz ki bütün yargı sistemini. Yargıçlar mecburen bakıyorlar Yargıtay ne demiş diye. Bana ne, Yargıtay böyle demiş diyor. Aksi bir fikirde de olsa sicilinde ilerlemesini engelleyebilecek bir durum yaratmamak için kendi düşüncesine tamamen aykırı da olsa aynı kararı veriyor.

-Avrupa hukukunda böyle değildir herhalde.

-Hayır, böyle değil. Bir defa hiçbir yargıcın terfisini verdiği kararın bozulup bozulmamasına göre esas almazsınız. Hiçbir yargıcı kendi isteği dışında başka bir yere sevk edemezsiniz. İki sene burada, sonra başka yerde görevlendiremezsiniz. Böyle sistemler yok. Türkiye'de bütün bu örgütlenme, bu yapı ve bu işleyiş aslında devletin ideolojisine göre, devleti korumaya yönelik olarak biçimlenmiş. Kime karşı koruyor devleti? Özgürlüklerini kullanan halka karşı kullanıyor.

-Orhan Pamuk biner lira, altı kişiye biner lira ödeyecek diye karar çıktı. Bunu ödemek zorunda değil mi?

-Evet. Ödemezse icra yoluyla alırlar. Ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne gidilirse Türkiye kesin mahkum olur.

-Orhan Pamuk sizce gitmeli mi AİHM'e?

-Ben olsam giderim. Ne yazık ki başka da bir çözüm yok. Yeni anayasa değişikliklerinden sonra Anayasa Mahkemesi'ne bir temel hakkın ihlal edildiği itirazıyla başvuru imkanı getirildi. Ancak yürürlüğe henüz girmedi. Haziran 2012'de girecek yürürlüğe. Anayasa Mahkemesi talebi haklı görürse bu bir yargılamanın iadesi yolu oluyor.

-Yargıtay'ın işleyiş biçiminde size göre düzelmesi gereken yanlışlıklar neler?

-Bir defa anayasanın başlangıç bölümünün kaldırılması, temel ilkelerinde demokrasi olarak devletin tasarılanması, yargının da bu açıdan örgütlenmesi lazım. Yargıda savunma kurumsal olarak yok bizde. Savcı ve yargıç var. Anayasa yargıyı örgütlerken iddia ve hüküm üzerine örgütlüyor. Savunma sadece bir hak olarak ele alınmış. Onun için bu özel yetkili mahkemelere gittiğiniz zaman soruşturma safhasında avukatlar, gizlilik kararı alınan belgeleri göremiyorlar. Görmeden savunma yapmak zorunda kalıyorlar.

-Yargıtay'ın iç işleyiş bakımından ne değişiklik öneriyorsunuz?

-Bu temel şeyler değişmediği takdirde onları değiştirmekle bir yere ulaşamazsınız. Vaktiyle çocukluğumuzda, babanın elbisesi ters yüz edilir, oğluna giydirilirdi. Ama elbise aynı elbise. Ters düz edilmiş sadece. Bu da böyle bir şey.

MİLLETVEKİLİ OLSALAR BİLE, DOKUNULMAZLIKLARI OLMAZ

-Şu an tutuklu olan insanların Meclise taşınma girişimini hukuki olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Milletvekili olmalarında bir engel yok. Sorun dokunulmazlıkları var mı yok mu? Bu pratik olarak Sebahat Tuncel'de çıktı. Oradaki mahkeme, ilk verdiği kararında dokunulmazlıkları vardır dedi. Tutukluluğu kaldırdı. Ona itiraz edildi. Örgütlü suçlarda, terörle mücadele yasasının kapsamına giren suçlarda, dokunulmazlıkları yoktur onların dendi. İtiraz üzerine mahkeme aynı kararı aldı. Ve yargılamaya devam ediyor. Ama tutuklamayı kaldırmıştı, tekrar tutuklamadı. Demek ki milletvekili olabilir. Dokunulmazlıkları olmuyor. Yargılamaları devam edecek. Bu açık. Tutuklama kararını kaldırma, yani tutuksuz yargılamaya devam etme diye bir zorunlulukları yok. Mahkemeler yine yargılamaya devam edebilirler. Tutuklama kararını kaldırır ya da kaldırmaz.

-Milletvekili seçilse de tutuklamayı kaldırmıyorum diyebilir mi?

-Diyebilir. Çünkü hukuki düzenleme öyle. Dokunulmazlık yok. Tutuklama nedenleri ortadan kalkmamışsa eğer tutuklamaya devam edebilir. Ben bırakırsam, milletvekili de olsa, o suça devam edecektir diyebilir.

-Garantileri yok yani bu adayların.

-Hayır, tutuklama açısından bir garanti yok. Ama kamu vicdanı açısından normal olarak tutuklamaların kaldırılması lazım. O zaman KCK davasının da kaldırılması lazım. Başka davaların da kaldırılması lazım. Oralarda yine bu sorunlar çıkacak. Kamuoyu bunu tartışacak.

-Size göre ne yapılması lazım?

-Ben insanların tutuklanmasını bir tek nedene bağlarım. Eğer tutuklama kararı vermezsen aynı suçu işlemeye devam edeceği, suçu tamamlayacağı çok açık seçik gözüküyorsa mevcut delillerde ancak o zaman tutuklama kararı verilebilir. Sen devletsin. Öyle bir sistem kur ki delilleri karartma imkânı kalmasın ya da o suçu işlemeye devam edemesin. Mesela tutuklama kararı yerine belirli kişilerle konuşma, görüşme yasağı getirilebilir. Evinde kalsın, mahalleden çıkamasın. Belirli toplantılara gidemesin. Ama bunları yapmıyorsan aldım içeriye tıktım diyemezsin. Bana sorarsanız kimseyi tutuklu olarak yargılamasınlar. Bir tek şey var, bırakırsak suç işleyeceği aşikârdır diyorsa, onu da somut olarak deliller üzerinden gerekçelendirebiliyorsa ancak o zaman tutuklama düşünülebilir. Ama şimdi bir kısmı için kaldır, bir kısmı için kaldırma. Olmaz.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bana Şaban dediler. Şaban hiçbir zaman kaybetmez

Nuriye Akman 2011.05.01

Durmuş Yılmaz, beş yıl önce Merkez Bankası başkanlığına atanınca kendisine röportaj talebinde bulunmuştum. "Şimdi olmaz ama emekli olduğum gün söz yaparız" demişti.

Görevini Erdem Başçıya devrettiği 18 Nisan'da bu sözünü hatırlatarak talebimi yineleyince 25 Nisan'a randevu verdi. Ankara'ya gitmek üzere yola koyulduğumda gazetemizin sürmanşetinde kendisiyle yapılmış mülakatın anonsunu gördüğümde başımdan aşağı kaynar sular döküldü. Uçağa binmekle eve dönmek arasında gidip geldim. Röportaj Aksiyon Dergisi yazarı Zafer Özcan tarafından gerçekleştirilmişti. Oysa benim söyleşi

yayınlanıncaya kadar kimseye konuşmaması konusunda anlaşmıştık. Aynı grubun yayın organları olduğumuz için, yapacağım işin haber değeri daha en başta düşmüştü. Her şeye rağmen bari sözünden cayan ben olmayayım diye randevuma gittim. Sitemimi ettim ama gittiğime pişman olmadım. Yılmaz'ın duruşunu uzaktan çok beğenirdim. Kendisiyle konuşunca saygım daha da arttı. Cumhurbaşkanımızın yeni ekonomi danışmanına başarıları daim olsun diyorum...

-Paranın patronluğunu yapmış bir insana önce parayla kişisel ilişkisini sorarak başlamak istiyorum.

Parasızlık çektiniz mi, aç kaldınız mı hiç?

-Kuruşlarımı hesap ettiğim bir dönemim oldu. Ben cenabı hakkın bana rızkımı bol verdiğini düşünüyorum. Ancak 65 yıllık yaşamımın belli dönemlerinde belli maddi sıkıntılarımdı. Fakat bu sıkıntılar beni çok fazla mutsuz etmedi. Evet parasız kaldım. Mesela 1963 yılında, ortaokul son sınıfındayım. Annem köyümüzde ben Ulubey ilçesinde yalnız başıma okuyorum. Bir dönem annem bana ekmek, aş gönderemedi. Evdeki ekmek bitti. Tarhana bitti, bulgur bitti. 19 Mayıs bayramına hazırlanıyoruz. Ben inanın o dönemde kırlara bir hafta on gün ot yemeye çıktım. Öyle dönemlerim oldu. En sonunda değirmenlere un öğütmeye gelen birisiyle annem bana iki buçuk lira para göndermişti. Kendimi lokantaya attım. Lokantada düz bir tabağın içerisinde ben diyeyim yirmi tane, siz deyin otuz tane fasülye. Ama suyu bol. Onunla ben iki tane somun yemişim. Böyle günlerim oldu. Ama bunlar kısa sürdü. Dolayısıyla ben genelde değerlendirdiğimde cenabı hak benim rızkımı bol verdi.

-Cimri misiniz, savruk musunuz?

-Allah "yiyiniz içiniz ama israf etmeyiniz, Allah cimrileri sevmez" diyor. Cimrilik kötü bir haslet. Benim cimriliğim nefsim. Ben müsrif değilim. Eşime göre ise cimriyim. Kazanmasını biliyorum, harcamasını bilmiyorum.

-Parasız kalma korkunuz mu var sizde?

-Korku değil. Ben çocuklukta maddi sıkıntı yaşadım. Fakat hiç mutsuz olmadım. Çok mutlu bir çocukluğum oldu benim. Herhalde tevekkül tarafı ağır basan bir durumum var. Ben olaylara yaklaşırken, kararlarımı alırken sürekli korku ile umut arasında bir yerde oldum. Ben hiçbir zaman başkalarını kendime rakip olarak seçmedim. Rakibim hep kendim oldum. Bardağın dolu tarafını görmek yeter duygusuna kaptırabilir. Az çalışmanız fikrini getirir size. Ama boş tarafını görmek de yetmez. Daha iyisi olabilir. Kendinizle rekabet ederseniz bir adım daha ileriye gidebilirsiniz.

-Düriye Hanım siz nasıl yaşadınız bu sıkıntıyı?

-Durmuş Bey parayı kazandı, cüzdanı bize verdi. Düriye evin ekonomisi senin elinde. Sen nasıl halledebiliyorsan öyle hallet dedi. Durmuş Bey kendine cimridir bize değil.

-Kızı Emine Betül Yılmaz: Taksiye binmek bir lükstür babam için. Asla bir taksiye binip eve gelmez. Ama beş milyara çok hoşuna gittiyse gider o tezhibi alır, duvarına asar. Ya da gider, 150 bin verip bir kitap seti alır. Ama taksiye verecek param yok der. Beş yıl konutta kaldık. Bazen buraya gelir giderdi. Bazen şoförlere haber vermezdi, hafta sonları onlara eziyet etmeyeyim diye. Gider büfeden kart alırdı, otobüs kartı, metro kartı. Onunla gelirdi buraya.

-Durmuş Bey, ne diyorsunuz?

-Bana hayatta sizin için üç nimet nedir diye sorarsanız, bir Allah'a iman. İki sıhhat. Üç, sizi anlayan bir eş. Ben bu üç nimetin üçüne de sahip oldum inşallah. Tabii iman tarafına ben karar veremem. Allah karar verir. Ama sağlığımın iyi olduğunu biliyorum. Beş yıl süre ile hiç ilaç almadım. Sağlığım ile ilgili olarak çocukluğumdaki dezavantajlarım avantaja dönüştü. Çocukluğumdaki bit, pire, toz, toprak, bağışıklık sistemini öyle güçlendirmiş

ki kolay kolay doktora gitmem. Allah'a şükür yorulmuyorum. Ve de gıda olarak diyorum ki, tarhana çorbası, bulgur pilavı ve yabani erik turşusu benim hapım. Allah fedakâr bir eş verdi. Benim eşim ilkokul mezunu. Ama ben diyorum ki, sen yüksek irfan sahibisin. Hayat düz bir çizgi değil. Elbette bizim de inişlerimiz, çıkışlarımız, yerine göre kırgınlıklarımız oldu. Ama ben iş bu noktaya geldiğinde kendime hep şunu söyledim. Haddini bil. Sen Mekke'de kuru et yiyen kadının oğluyum diyen Peygamberin ümmetisin. O dikişini kendi dikiyordu, temizliğini kendi yapıyordu. Sen de ona göre yap derim. Ben sökülen düğmemi eşime diktirmem. Farkına bile varmaz. Düğmemi kendim dikerim. O da gerektiğinde yapılması gerekeni yapar.

DÜRIYE SEN BENİM HZ AYŞEMSİN

-Eşinizi anneniz seçmiş size. Aynı okulda okuyormuşsunuz.

-Evet. Düriye Hanım ile biz ilkokulda aynı sraya oturduk. Hal ve davranışlarını biliyordum. Ama şu anda ona attettiğim değerlerin o zaman farkında değildim. O hep beni sevdiğini söylemiştir. Ben de ona diyordum ki, Düriye Hanım, hala da böyle söylüyorum, ben seni sevmedim, sevmiyorum ve sevmeyeceğim.

-Ne demek bu, çünkü sana aşığım mı diyorsunuz?

-Yok, sana aşığım demiyorum. Ben öyle yağım balım kelimelerini fazla kullanmam. Seni seviyorum demiyorum, seveceğim de demiyorum. Ama sen benim yanımda Hazreti Ayşesin diyorum.

-Düriye Yılmaz: O öyle diyor da, ben onun beni sevdiğini biliyorum.

-Kızı Emine Betül Yılmaz: Yani ne zamanki babam Düriyecğim dese, ciğim ekini kullansa, biz dönüp babama bakarız. Bugün normal değil babam. Bugün bir problem var. Sevgisini gösteriş şekli farklı deriz.

-Durmuş Bey, kariyerinizin başlangıcında paranın patronu olacağınızı hayal etmiş miydiniz?

-Hayır, hiç böyle bir hayalim olmadı. İnsanın ufkunu geldiği gördüğü yerin derinliği belirliyor. Benim için derinlik en fazla Uşak'tan kalkıp, Ankara'ya gelmek, Ankara'da hukuk fakültesinde okumaktı. O dönemde dünya benim için bundan ibaretti.

-Hukuk Fakültesi'nde üç yıl okudunuz ama bitirmediniz hukuku değil mi?

-Bitirmedim, evet. Merkez Bankası'na girdiğimde de hiçbir zaman Harp Okuluna giren öğrencinin mutlaka genelkurmay başkanı olma arzusu gibi bir perspektifim olmadı. Kendime de "Merkez Bankası'na girdin. Bir gün başkan olacaksın, ona göre çalış, ona göre davran" demedim.

-Halbuki hedefi olmayan bir gemiye hiçbir rüzgar yardımcı olmaz. Her şey tesadüflerle mi oldu?

-Benim hayatımı tesadüfler belirledi. Ama tesadüfleri iyi kullandım. Şimdi insanlar bazı işlere talip oluyorlar. Deniliyor ki filan yerde, filan kurumda on tane eleman alınacak. Etrafımdaki insanlara bugün de söylüyorum. Diyorum ki, çalışın, sınava girin, başarın. İnsanların tavırları genelde şöyle: "Biz ne yapsak etsek de buralara girecek olan torpilliler bellidir. Biz ne yapsak oralara giremeyiz." Ben de onlara diyorum ki, o on kişiden yedi tanesi böyle olabilir. Size düşen görev, o üçten birisi olmak. Benim idealim, felsefem, çalışmam, stratejim bu oldu.

-Kim yerleştirdi size bu düşünceyi?

-Bunu bana hayat tecrübem verdi. Gerçi annemin de yönlendirmesi oldu. Annem beş çocuklu dul bir kadın. O bize hep şunu söylerdi. Siz çalışın. Mutlaka çalıştığınızın karşılığını alacaksınız. Gerekirse sırtınızla taş çekin. Ama başkasından bir şey beklemeyin. Kendi emeğinizi yeyin. Merkez Bankası başkanı olmak için Merkez

Bankası'na girmek gibi bir hedefim yoktu. Ama Merkez Bankası'na girdikten sonra işimi en iyi yapan biri olmak sorumluluğum vardı. Bu beni başkanlığa taşıdı.

DOKU UYUŞMASI VAR DİYE KÖRÜ KÖRÜNE BAĞLANMAM

-Seçilmenizde politik bağlantıların rolü olmadı mı?

-Beni bu makama getiren irade, "Bu kişide bizim dokumuzdan doku, rengimizden renk, kokumuzdan koku var" demiş ve beni bu nedenle tercih etmiş olabilirler. Ancak bu renk, koku, doku uyuşmasından hareketle beni buraya getiren iradeye körü körüne bağlanmam söz konusu değildi.

-Görevden ayrılırken "Yaranma duygusuyla yapmadım bu işi" demiştiniz. Bunun altını niye çizdiniz, içinizde bir yara mı var?

-İçimde yara filan yok. Bu bir prensiptir. Sadece Merkez Bankası Başkanlığı için değil, bir yöneticinin başarılı olabilmesi için etrafına mutlaka aykırı düşünen insanlardan danışman alması lazım. Bizim etrafımızda oldu böyle danışmanlar. Benimle yüzde yüz farklı düşünen arkadaşlarım oldu. Burada yapılması gereken şey, müzakere ederek ortak bir noktaya gelmek. Bunu yaparken de mutlaka katılımcı olmak, tekrar tekrar tartışmak gerek. Yöneticinin etrafında aykırı düşünenler yoksa, tüm gerçekleri göremeyebilir, aldığı kararlar yanlış olabilir. Mesela başbakanın da etrafında öyle adamlar olmalı ki onu kızdırmalı, hayır öyle değil böyle demeli. Başbakan da sinirlenmeli, başına kül tablası atmalı. Ama ertesi sabah oturup olayı açık bir şekilde müzakere edebilmeli.

-Başbakanın etrafındaki herkes "padişahım çok yaşa dememeli" diyorsunuz.

-Kesinlikle. Sadece başbakana değil, muhtara da dememeli, kaymakama da, valiye de dememeli. Doğru iş yapmak buradan geçiyor.

-Zaman zaman hükümetin bazı üyeleri sizi incitecek şeyler de söylediler. Zafer Çağlayan size "Şaban!" dedi. Kürşat Tüzmen'in yine sert eleştirilere muhatap oldunuz. Bunlar sizden beklenen minnet duygusunun göstergeleri miydi?

-Herkesin bir sorumluluk alanı var. Merkez Bankası'na verilen görev, fiyat istikrarını sağlamak. Sayın bakanımız da dış ticaretten sorumlu. Seçmenin ondan bir takım talepleri var. Sayın bakanın kendi söylediklerinin doğru olduğuna inandığı ve kendi işini, en iyi şekilde yapma isteğinden kaynaklanarak bunu yaptığı varsayımıyla söylüyorum. Ve bize eleştiri yöneltiyor. Bu eleştiri kutsaldır, bu eleştiri yapılmalıdır. Fakat biz de kendi penceremizden, ülke ekonomisinin bütünlüğü açısından kuşbakışı baktığımızda sayın bakanın dediklerini yapmak mümkün mü, mümkün. Fakat onu yaptığınız zaman bir başka şeyi bozuyorsunuz. O bozduğunuz başka şeyin maliyeti ile bu yaptığınız iyinin maksimum faydası eksi yönde mi, artı yönde mi? Bütün bunların hesaba, kitaba katılması gereken bir durum.

-Bunları kendi beyninizden mi geçiriyorsunuz, yoksa "Sayın Çağlayan siz ne diyorsunuz? Bu işin bir de bu yönü var" gibi konuşmalar geçiyor mu aranızda?

-Para politikasının en önemli unsurlarından biri doğru iletişim. Bunun yüzde ellisi teknik analiz, yüzde ellisi de doğru yerde, doğru ortamda, doğru kelimelerle ne yapmak istediğinizi anlatmak. Eğer sayın bakanı her defasında telefonla arayıp efendim öyle değil, böyle desek, veyahut da kamuoyu önüne çıkıp cevap verirsek ülkemiz bundan zarar görür. Biz genel olarak para politikasını anlatırız. Ve onun içerisinde de bunların cevapları vardır. Piyasa da bunu bunun içerisinden çıkartır. Dolayısıyla birebir her şeye cevap vermek doğru değil. Sayın bakanımız ne dedi? Merkez Bankası yanlış, kurda şöyle şöyle yapsaydı Türkiye 10 milyar dolar daha fazla ihracat yapabilirdi dedi.

-Doğru muydu peki?

-Gerçekten Merkez Bankası öyle bir şey yapsaydı 10 milyar dolar fazla ihracat yapılırdı. Ama bütçe açığı ne olacaktı? Kamu borç stokunun milli gelire oranı ne olacaktı? Risk primi ne olacaktı? Kriz döneminde Türkiye iki defa derecelendirme artışı aldı. Bu not artışını alabilir miydi? Bütün bunların hesabını yapmak lazım. Çünkü A noktasından B noktasına giderken tek düz bir çizgide gitmiyorsunuz. A noktasına gitmek için aldığınız tedbirleri oynattığınız zaman sistemin 32 tek mil taşı birden oynuyor. Ve her şey değişiyor. Şaban'la ilgili şunu söyleyeyim. Ben alınmadım. Ama tek bir tespitim var. Filmlerinde Şaban hiçbir zaman kaybetmedi.

-Ooo çok güzel başlık. Peki hiç mi içiniz acımadı?

-İçimin acımadığı bir durum olmadı diyemem. O da şu. Ülkemizde ihracatımız ithalata çok bağımlı. Cari açığımız 30-40 yıllık bir sorun. Biz ekonomimiz daralmazsa, küçülmezse genelde cariye fazla veremiyoruz. Büyümek istediğimiz zaman cari açığımız artıyor. Buna bir çare bulalım dediler. Hükümet ekonomi yönetimini topladı. Ve bunun üzerine bir çalışma yapılması gerektiğini söyledi. Merkez Bankası'na bir görev verildi. Ben sekiz ekonomistimizi bu iş için görevlendirdim. Tam bir buçuk yıl çalıştılar. Türkiye'de imalat sanayinin yüzde 65'ini kapsayan 145'e yakın firma ile çalıştılar. Önce üç soru kitapçığı hazırladılar ve firmalara gönderdiler. O sorulara firmalar cevap verdiler. Sonra da minimum üç saat ile beş saat arasında o soru kitapçıklarına verilen cevaplar hakkında birebir arkadaşlarımız görüşme yaptılar. Ve bunun sonucunda biz bir rapor yazdık. Ve bu raporun kamuoyuna tanıtılması gerekiyordu.

-Bu 2009'da olmuştu sanırım.

-Evet. 2009. Ben ilgili bakanımıza bu raporun hazır olduğunu ve kendisine bir kopyayı gönderdiğimi ve dolayısıyla kendisinin uygun olduğu bir zamanda İstanbul'da kamuoyu ile yapılacak bir toplantıda akademik dünyayı da çağırarak paylaşılması gerektiğini söyledim. O da peki dedi. Sonra arada dedi ki programım uygun değil. Erteleyelim. İki kez program erteledik. İki ay geçti ve İstanbul'da biz bir toplantı yaptık. Biz burada iki ay öncesinden de Türkiye'nin ilgili kişilerine, kurumlarına okunması için, eleştirilerinin, geri bildiriminin yapılması için gönderdik. İstanbul'daki toplantıda Sayın Bakan bize "Ben bu raporu okumadım. Kimse de benim ezberimi bozamaz" dedi.

İÇİMDE KALAN UKDE

-Ne hissettiniz?

-Biraz umutsuzluğa düştüm. Şunu beklerdim. Deseydi ki bu çalışma şu şu yönlerden yanlış olmuş. Sorulması gereken sorular sorulmamış. Soruların sıralaması yanlış. Şu soru eğer öyle değil de böyle sorulsaydı alınan cevap da farklı olurdu. Ve dolayısıyla da bu sonuca gelmekten ziyade şöyle bir sonuca gidebilirdik denilebilir ve bize orada en büyük eleştiriyi yöneltilebilirdi. Biz de oradan geri dönüp suçumuzu, kabahatimizi, eksikimizi kabul eder, çalışmayı o şekilde yapardık.

-Ama okunmadan eleştirildiniz.

-Maalesef. Bir oda başkanı, benim için "Başkan günah çıkartıyor. Kurla ilgili vicdanı rahat etmiyor" dedi. Bizim vurgumuz şuydu. Türkiye'de işini bilen, son derece kaliteli mal üreten, özellikle makine sektöründe firmalarımız var. Ve bizim ülkemizin, makine sektöründeki firmalarımızın yaptıkları ürünler, ihraç edilen ürünler dünya piyasalarında aranıyor. Ve çok da kabul görüyor. Ancak bu kaliteli ürünlerin yapılabilmesi için ihtiyaç duyulan hammadde ülkemizde yeteri kadar üretilemediği için dışarıdan hammadde ithalatı yapılıyor gibi bir bulgu buldu arkadaşlar. Buradan hareketle, bizi eleştirenler, Türkiye'nin ürettiği ham maddeler veyahut da ürünler yurtdışında kalitesizdire çevirdiler olayı. Ve bütün Türkiye beni mesaj yağmuruna tuttu. Utan dediler bana. Ben

dedim ki kendimce eğer ben böyle söylediysem herhalde utanmalıyım. Ama öyle demedik. Bizim dediğimiz şu. Türkiye'de mühendislik var, kaliteli üretim var. Fakat kaliteli üretimi yapmak için kaliteli hammaddeye ihtiyaç var. O da Türkiye'de yok. Firmalar bunu söylüyorlar. Biz sorumuzu yanlış sorduğumuz için onları yanlış yönlendirmiş olabiliriz. O zaman bizi doğru soruyu sorun demeleri lazımdı. Bu denmedi. Bundan sonra ukde olarak içimde taşıyacağım durumlardan bir tanesi bu.

-Boşa kürek çekiyorum gibi bir duyguyla istifanın eşiğine geldiğiniz bir an oldu mu?

-İstifa önemli bir müessese. Şartlar sizi zorlayabilir. Ama istifa etmemeniz, sandalye sevgisinden değil. Çünkü istifa ettiğiniz an sorun var diyorsunuz. O sorunun ne olduğunu kamuoyuna açıklamak durumundasınız. Hele hele piyasalaşmış bir ekonomide bir Merkez Bankası başkanının böyle istifa etmesi ülkeyi mahveder. O nedenle orada yetkiliye düşen bu bir hak olmasına rağmen, bu tek taraflı bir irade olmasına rağmen doğruyu en son sıfır noktasına varıncaya kadar savunup, sabretmeniz lazım. Ve ilgililerle görüşmeniz, tartışmanız, istişare etmeniz lazım. Yoksa ülkeye bir bedel ödetirsiniz. Ben hiçbir zaman istifa noktasına gelmedim.

MERKEZ BANKASI İSTANBUL'A TAŞINSAYDI İSTİFA EDERDİM

-Ne olsaydı her şeye rağmen istifa ederdiniz?

-Bize verilen görev fiyat istikrarını sağlamak. Fiyat istikrarı da şu demek: Fiyatların artış hızı yüzde 2'yi aşmayacak. Biz Türkiye olarak henüz fiyat istikrarını sağlamış bir ülke değiliz. Arkamızda çok birikmiş bir başarı grafiği yok. Mesela faizlerle ilgili bir görüş birliği çıksaydı, o da gerçekten enflasyonu azdıracak bir durum yaratsaydı o zaman herhalde bize düşen görev, bu şartlar altında bu olmaz deyip, önce kamuoyunu bilgilendirip, sonra çekilmek olurdu. Ben böyle bir olay yaşamadım. Ama benim ağımdan istifa kelimesi çıktı.

-Ne zaman, kime?

-Biliyorsunuz Merkez Bankası'nın İstanbul'a taşınıp taşınmaması konusu var. O ilk defa gündeme geldiğinde basın bunu bize sordu. Ben istifa ederim demedim ama istifa kelimesi o cümlede geçti. Türkiye'yi bağımsız kurumlar, devletin bürokrasisi yönetmiyor. Türkiye'yi sandıktan yetki almış ve millete hesap vermek zorunda olan hükümetler yönetiyorlar. Dolayısıyla bu hükümetler Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden aldıkları yetki çerçevesinde bir kanun yaparlarsa biz yöneticiler bunu uygun görmesek bile buna itaat etmek durumundayız. Eğer bu yasanın sonunda işler kötüye giderse, hükümet sandıkta millete hesabını verecektir. Ama bu yasayla ilgili olarak sizin çok güçlü bir inancınız varsa, bunun kesinlikle yanlış olduğunu düşünüyorsanız o zaman size düşen görev bu yasayı sizin uygulamamanız, orayı bu yasayı uygulayacak birisine boşaltmak. Bu anlamda bir şey söyledim.

-Yaşınız vaktiyle büyütülmeseydi görevinize devam edecektiniz. Keşke büyütülmeseydi de biraz daha çalışsaydım duygusu mu var içinde, yoksa iyi ki büyütülmüş de bir an evvel bitirdim bu işi mi diyorsunuz?

-Zaman zaman bir an önce bitse şu iş dediğim oldu. Ve bana basın toplantılarında gazeteci arkadaşlar sorduklarında emekli olduğunuzda ne yapacaksınız? Dedim ki 19 Nisan'da sabah erkenden kalkıp Amerika'da, Avrupa'da biz Türkiye'de istirahattayken gece ne olmuş deyip blackberry'ye bakmayacağım. Fakat bu biraz aşırı bir cümleymiş. Ben şimdi 31 sene piyasada ekranların karşısında oturdum kalktım. Bu benim kişiliğimle özdeşleşmiş, yani o sıkıntıyı aramıyor değilim.

-Yine de bakıyor musunuz rakamlara?

-Ama bilgi akışı kesildi. O yoğunlukta bilgi gelmiyor artık. Şu anda ben de televizyondan, bana özel olarak gelen şeylerden öğreniyorum. Şu anda özlemini çekiyorum. Ama bu, keşke merkez bankası başkanı olarak kalsaydım demek değil. Bu işi tadında bırakmak lazım.

ERTUĞRUL ÖZKÖK ÖZÜNÜ ORTAYA KOYDU

-Aksiyon'a verdiğiniz mülakatta gazetelerde yayınlanan o kapı önündeki ayakkabı görüntülerinin sizi motive ettiğini söylemişsiniz. Peki Ertuğrul Özkök'ün sizden özür dileyen, helalleşmek isteyen yazısını okuduğunuzda ne hissettiniz?

-Hamd olsun Allah'a dedim. Demek ki işimi iyi yaptım ki takdir görüyor. Dolayısıyla insanoğlunun en kötüsünün içerisinde bile bir öz var. O öz doğruyu görebildiği sürece toplumda huzur ve birlik olur. Ertuğrul Bey de o özünü ortaya koydu. Samimi midir, değil midir hiç sorgulamıyorum. Ben samimi olduğum varsayımından hareket ediyorum.

-Cumhurbaşkanının ekonomi danışmanı oldunuz. Sayın Gül, sizin Londra'da okurken okul arkadaşınız mıydı?

-Biz Sayın Gül ile Londra'da beraber olduk ama hiç okul arkadaşı olmadık. 1976 yılında okulu bitirip Türkiye'ye dönmeye karar verdiğimde Londra'da bir camiye Cuma namazına gittim. Sayın cumhurbaşkanımız, Sayın Fehmi Kuru, Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Şükrü Karatepe Londra'ya gelmişler. İngilizce öğrenecekler. O gün orada camide Cuma namazı çıkışı tanıştık. Ben arkadaşları eve davet ettim. Evde biz Türkiye'ye dönmek üzere hazırlık yapıyorduk. Düriye Hanım o gün yemek yaptı. Bir gün öğle yemeği yedik. O gün akşam orada kaldık. Ertesi gün de kaldık. Düriye hanım yine yemeklerini yaptı. Ertesi gün öğle yemeğini de yedikten sonra biz oturduğumuz evin depozitosunu almadan anahtarları onlara teslim ettik. Ve Türkiye'ye döndük. Benim Sayın cumhurbaşkanı ile tanışıklığım böyle oldu. Ondan sonra da çok fazla bir araya gelmedik. Ama orada bulunduğumuz süre zarfında epey şey konuştuk arkadaşlarla. Aşağı yukarı aynı pınardan su içmişiz. O da Necip Fazıl ekolünden gelmiş, büyük doğucu. Biz de büyük doğucuyuz. O da Sezai Karakoç Dirilişçi, bizde Dirilişçiyiz. Bir sürü ortak noktamız çıktı. Ben Türkiye'ye döndükten sonrada fazla bir irtibatım olmadı.

-Yani size daha önce bir görev tevdi etmedi mi?

-Refahyol hükümeti kurulduğunda bir akşam Merkez Bankası 12. katta arkadaşlarla otururken

Sayın Gül'den telefon geldi. Görüşmek istedi. Ertesi gün buluştuk. Bana bir görev verilirse kabul edip edemeyeceğimi sordu. Verilecek görev neydi bilmiyorum. Ben de ona dedim ki şu an Piyasalar Genel Müdürlüğü'nde çalışıyorum. Ben burada kariyerimi tamamlamış değilim. Genel müdür yardımcısıyım. Dolayısıyla burada yapmam gereken önemli şeyler var. Böyle bir teklife çok sıcak bakmadığımı söyledim. Geriye dönüp baktığımda da doğru bir karar verdiğimi düşünüyorum. Çünkü hükümetin ömrü kısa oldu, olayların ne olduğu belli. Ama ben Merkez Bankası'nda kendi çizgim doğrultusunda kariyerime devam ettim. Kader bizi aldı buraya getirdi.

-Bu görevi teklif etmesi nasıl oldu ve siz neden kabul ettiniz?

-Cumhurbaşkanımıza vedaya gittim. Çok şey konuştuk orada. Bana başka bir planın var mı diye sordu. Olmadığını söyledim. Sonra ayrıldık. Demek ki o kendisi düşündü, uygun gördü. Ve böyle bir teklifte bulundu. Ben de bunu memnuniyetle karşıladım. Çünkü Merkez Bankası'ndaki beş yıl yoğun bir tempoyla çalıştım. Şu anda o tempodan bu tempoya düşmek bir boşluk yaratmadı diyemem. Dediğim gibi bilgi akışı kesildi. Eşyanın tabiatı bu. Merkez Bankası başkanırken elinizin altında bir bilgi ordusu var. Aklinıza gelebilecek her türlü

soruyu soruyorsunuz. En ince detayına kadar bir operatör gibi inceliyorlar. Önünüze o bilgi geliyor. Ve siz o bilgiyi kullanıyorsunuz. Bu ordudan mahrumsunuz artık.

CUMHURBAŞKANLIĞI DANIŞMANLIĞI İLAÇ GİBİ GELDİ

-Cumhurbaşkanının danışmanı olduğunuzda o kadar olmasa da başka bir ordu elinizde olacak mı?

-Nasıl bir ofis olacak bilmiyorum. Herhalde o bilgiyi benim kendimin araştırıp, derleyip cumhurbaşkanımızın sorduğu sorulara cevap hazırlamam lazım.

-O zaman sizin de elemanlarınızın olması lazım.

-Bir iki tane olursa iyi olur.

-Kabul ettiğiniz görevin tanımı nedir tam olarak?

-Şu anda eski Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu başkanı Ahmet Ertürk Bey de cumhurbaşkanımıza danışmanlık yapıyor. Ben de uluslararası finans, bankacılık vesaire ile ilgili danışmanlık yapacağım. Her şeyden önce bu boşluğun doldurulması açısından iyi oldu. İkincisi bu boşluğun ortadan kaldırılması için eğer gidip bir kurumdan herhangi bir iş teklif vesaire alsaydık o da Merkez Bankası para politikası, iletişimi vesaire açısından sıcaklığına oraya gitmek uygun olmazdı. Çünkü bir takım bilgilerle oraya gidiyorsunuz. Gittiğiniz kuruma bu konuda bir şey söylemek çok etik olmazdı. Bir soğuma döneminin olması lazım. Dolayısıyla bu bana ilaç gibi geldi. Umarım işimi düzgün yaparım.

-Başarınız dünyaca teşçillenmiş. Umarım derken nasıl bir soru işaretiniz var?

-Umarım derken dünyayı iyi takip etmek, doğru bilgi vermek, alternatifleri söylemek ve tercihi karar vericiye bırakmak. Umarım yeteri kadar alternatif sunabilirim. Dediğim bu. Onun içinde çalışmak, dünyayı takip etmek gerekiyor. Onun dışında bu karar açıklandıktan sonra internet, haber sitelerinde bu haberin altına görüş yazan vatandaşlarımızı okudum. Bir kısmı güzel oldu, hoş oldu. Zaten böyle de olması gerekirdi diyenler var. "Yandaşlık devam ediyor. Ölünceye kadar maaş almak durumunda mısınız? Sizden başka bu işi yapacak yok mu?" diye görüş bildirenler de oldu. Eğer 100 kişi görüş bildirdi de 80 kişi böyle düşünüyorsa o beni son derece rahatsız eder. Ayıp olmasa cumhurbaşkanımıza derim ki, gel bu işi bırakalım.

-Cumhurbaşkanının piyasayı düzenleyici rolü yok. Bir ekonomi danışmanına neden ihtiyacı var?

-Düzenleyici bir rolü yok. Ama düzenleyen kurullar var. Onun önüne bir yasa geliyor. O yasa makro ve mikro düzeyde ne getirir, ne götürür? Cumhurbaşkanının bunu bilmesi gerekir. Eğer bu konuda cumhurbaşkanı doğru bilgilendirilirse ya kanunu geri gönderecek, ya da şu nokta düzeltilsin denecek. Dolayısıyla ileride çıkması muhtemel bir takım sıkıntıları önceden görebilmesi için, bilgilendirilmeye ihtiyacı var. Dünya şu anda gözetim ve denetim işinin yeniden yapılandırılması üzerine üç yıldır harıl harıl çalışıyor. G-20 bunun için çalışıyor. Finansal İstikrar Kurumu bunun için çalışıyor. Merkez Bankası'nın yetkisi giderek artırılıyor. İngiltere'de para politikası kurulu, finansal istikrar kurulu gibi bir komite kurdular. O komitede faiz kararları alındığı gibi başka finansal istikrarla ilgili kararlar alacak, önerilerde bulunacak. Türkiye böyle bir ihtiyaç hissederse, böyle bir yasal düzenlemeye giderse herhalde cumhurbaşkanının bu konularda bilgilendirilmesi lazım. Sayın cumhurbaşkanımızın görevi gereği en üstte yaptığı iş ülkeyi temsil etmek. Bu temsilin içerisinde makro yönetme, yönlendirme, biçimlendirme de var. Makro düzeyde ülkeyi kuşbakışı görmesi lazım. Onu sağlamak herhalde bizim görevimiz olacak.

GÜMÜŞ ALTINA KEFİL OLAMAZ

-Peki son soru. Erdem Başçı sizden daha iyi bir başkan olur mu?

-Olmaması gerekir. Arkadaşımdın, arkadaşlarımdın müktesebatına bakarak benden daha iyi olacaklarını düşünüyorum.

-Kefil misiniz başarısına?

-Kefil kelimesini kullanmak istemiyorum. Teminatın kefil olunan şeyden daha değerli olması lazım. Gümüş altına kefil olmaz. Her yiğidin bir yoğurt yiyişi var. bu arkadaşımızda kendi yöntemiyle ilişkileriyle, bilgisiyle bulunduğu makama damgasını vurması gerekir ki toplumda ilerleme olsun.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

BBP Genel Başkanı Yalçın Topçu: MHP'ye bakınca, üzerine operasyon yapılacak bir yapı göremiyorum!

Nuriye Akman 2011.05.15

Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı Yalçın Topçu, bu seçimde yüzde 10 barajını geçebileceklerini düşünüyor. Her evden bir oy almayı umut ediyor, ayrıca partisine kızan MHP'lileri Ak Parti yerine BBP'ye oy vermeye çağırıyor. CHP lideri Kılıçdaroğlu'nun her yoksul aileye 600 lira verilmesi projesini, vaktiyle başbakanlıkta çalışırken kendisinin projelendirdiğini açıklayan Topçu, Ak Parti'den de başta KAP (Kalkınan Anadolu Projesi) olmak üzere, her aileye bir avukat, her askere asgari ücret ödemesi gibi projelerini hayata geçirmesini istiyor.

-Seçim çalışmalarınız nasıl gidiyor?

-Biz 13 Eylül itibariyle yarın seçim olacakmış gibi hazırlanmaya başladık. Paramız pulumuz yok ama kuvvetli argümanlarımız var. Bir kere herkes tarafından sevilen bir partiyiz. Bir tutkal vazifesi gibi görüyor millet bizi.

-Ne kadar oy beklentiniz?

-Büyük Birlik Partisi benim sahada gördüğüme göre, benimle resim çekilenler verse yüzde 10'un üzerine geçeceğiz.

-Ama Muhsin başkanın ölümüne rağmen yerel seçimlerde öyle olmadı.

-Başkanın ölümüne rağmen biz oy kaybettik. Sivas'ta yükseldi ama diğer yerlerde ya bunların başı da öldü. Ne olacak, bu parti kapanır artık dediler

-Şimdi ne değişti ki barajı aşmaktan söz ediyorsunuz? Anketler de desteklemiyor sizi.

-Bazı seçim anketleri üç diyor, beş diyor. Onlar da çok doğru değil. Çünkü onlarda adam beni sormuyor. Ben memleketin dört bir tarafını dolaşıyorum, Ardahan'dan Edirne'ye kadar.

Benim gördüğüm yüzde 10'u geçeriz.

-2009'da da "İlk genel seçimlerde iktidara geleceğiz" diyordunuz. İnsan bir partinin genel başkanı olduğu zaman, inanmasa da böyle yüksek hedefler koymak zorunda mı kalıyor?

-İnanmadığımız şeyi söylemek bizim siyasi usulümüz değil.2009'da biz her yerde belediye başkanı adayı koymadık. Birinci hedefimiz il genel meclisi oldu. Kazanabileceğimiz yerlerde belediye başkan adayı koyduk. Ve sağ seçmene müthiş bir rahatlık verdik. Kazanma ihtimalimizin olmadığı yerde oyları bölmeyeceğiz dedik. Rahmetli genel başkan ölmeseydi il genel meclisinde beş buçuk, altı gibi bir oy neticesinde bu seçimlerde baraj problemi olmayan bir parti haline gelmemiz kuvvetle muhtemel olacaktı. Çünkü tek milletvekilimiz olmasına rağmen, vermiş olduğumuz kanun teklifleri ses getirdi. Rahmetli genel başkanımızın çabalarıyla üniversite öğrenci affı çıktı Mecliste. Özel güvenlik görevlileri, Bağ-kur maaşlarıyla ilgili adaletsizliğinin giderilmesi keza öyle. Bunun yanında da dış seyahatler. Kosova'da bugün bizim milletvekillerimiz, bakanlarımız varsa Muhsin Yazıcıoğlu'nun orada bir hafta yaptığı saha çalışmasıyla oldu.

-Büyük Birlik Partisi'ne her evin ikinci partisi diyorsunuz.

-Doğru. Tayyip Bey'in de, Kemal Bey'in de evinin ikinci partisiyim diyorum. Ak Partili ve CHP'li arkadaşlar sizin muhakkak mecliste olmanız lazım diyorlar.

-İyi de ana partiye değil de, ikinci partiye oy verme gibi bir seçmen modeli yok.

-Zaten aşmaya çalıştığım nokta orası. Gönlünü sandığa niye yansıtmıyorsunuz?

Neticede bölücü terörden şikayet ediyor muyuz, ediyoruz. Ahlaki terör ciddi bir problem haline geldi mi, geldi. Ekonomik terörün geldiği nokta ortada. Bunlarda Büyük Birlik Partisi'nin ne vebali var? İnsanlarla konuştuğumuzda bizi sevdiklerini söylüyorlar, diğer partilerden şikayet ediyorlar. Siz bu vatana lazımsınız diyorlar. Ben de diyorum ki peki o zaman bir tane oy ver bize. Madem sevdiğini söylüyorsun. Sevginin bedeli yok mu?

-Kuru sevgi karın doyurmuyor yani.

-Ben bu seçimlerde sevginin bedelini istiyorum. Bizi denemediniz. Denemenin gereğini yapın. Rahmetli Yazıcıoğlu derdi ki, ne yapayım ben. Rabbim öbür tarafta sorarsa, ben derim ki, vermedin rabbim. Ben öyle demem mesela. Ben derim ki, rabbim sen her şeyi bilensin. Biz 16 yaşında neyi söylüyorsak 54 yaşında da aynı şeyi söyledik. Dik duruyoruz, doğru söylüyoruz, düz yürüyoruz. Her noktada milletin menfaatlerini gözetiyoruz. Derim ki, bunlar sevdiklerini söylediler. Siz var ya siz dediler. Ama bir oy vermediler. Vebali bunlarda derim.

BİZİM BİR İSLAM DAVAMIZ VAR

-MHP varken Büyük Birlik Partisi'ne ne gerek var?

-Memleket 75 milyon. Her partiye ihtiyaç var. Siyasi partiler görüşlerini söylerler. Bunların varlığına, yokluğuna, gerekliliğine millet karar verir. Şu anda görünen o ki, Büyük Birlik Partisi'nin, aldığı 1 milyon oyun on katı sempati alanı var. Büyük Birlik Partisi'ne milletin bir ihtiyacı var. Millet bana ihtiyaç duymasa ben niye olacağım ortada?

-BBP, MHP'nin biraz daha dindar olanı mıdır?

-Din üzerinden siyaset yapacak bir ahlaka sahip değilim. Bence iki partiyi ayıran millet nezdindeki en bariz mesele, Büyük Birlik Partisi milli duruyor. Milliyetçilik ile ilgili geçmişinden gelen iddiaları neyse onu söylüyor. Mesela Büyük Birlik Partisinin genel başkanı olarak ben her çıktığım yerde diyorum ki, Doğu Türkistan'da bir zulüm varsa benim için katil bir devlettir. Onun başkanına değil madalya, günahımı bile vermem. Manevi değerlerle ilgili Büyük Birlik Partisi'nin hassasiyetleri var. Ama kimsenin ne imanını ölçer, ne amelini ölçer.

-Alparslan Türkeş, "bizim İslam dinini yaymak gibi bir davamız yok" demişti. Muhsin Bey'de "bunu söyleyen biri beni temsil edemez" deyip ayrılmıştı. BBP'nin İslam dinini yaymak gibi bir davası var mı?

-Tabii canım, her Müslümanın var, Büyük Birlik Partisi'nin niye olmasın. Zaten açık ve net ben diyorum ki, benim bunların Avrupa Birliği'ne inat, Adriyatik'ten Çin seddine dilde, fikirde, bir olmuş Türk-İslam birliği gibi bir davam var.

-MHP'nin yok mu böyle bir davası?

-Var mıdır yok mudur onu bilmem. Onu Devlet Bey'e soracaksınız. Ama benim Turan gibi bir davam var. Biz Türk-İslam birliği gibi bir davanın hala peşindeyiz. Evet, bizim islamı yaymak ve yüceltmek gibi nizamı âlem ve ila-yı kelimetullah gibi bir davamız var. Varlık gayemiz de bu zaten.

-Belki de millet bu yüzden oy vermiyor size.

-Olabilir. Doğru neticede doğrudur. Yanlış birçok kimse söylese de yanlış yanlıştır. Bu doğrunun peşindeyiz. Bu sadece milletimizi kurtaracak bir mesele değil, insanlığın da kurtuluşunun burada olduğu kanaatini taşıyoruz.

-Siyasal İslamcı olarak bir siz bir de Saadet Partisi mi kaldı?

-Hayır. Ben siyasal İslamcı değilim. Ben Ahmet Yesevi'nin, Mevlana'nın, Yunus'un takip ettiği çizgide Anadolu insanının kendine has anlayış ve yaşayışıyla bir İslam'ı benimsiyorum.

Ben geldiğim zaman şariat hakim olacak demiyorum. Ben diyorum ki, hukukun üstünlüğü olacak, 24 saat kesintisiz demokrasi olacak. Ama insanlar inandıklarının gereğini yapacak, diyorum. Türk-İslam birliğindeki kastımız, Türkiye Cumhuriyeti'ni İslam devleti yapmak değil. İslam devleti diye bir şeyin örneği de yok zaten.

-MHP ve BBP'nin imajları çok benzer. İki parti de Kürt sorunu tanımlamasını reddediyor. İki partinin de ana söylemi, "memleket elden gidiyor. Hainler vatani satıyor" şeklinde. İki parti de AB'ye karşı ve idam cezasını geri getirmekten söz ediyor. Bunlara bakıldığında yok aslında bunların birbirinden farkı gibi bir algı oluşuyor.

-İdam cezasının kaldırılmasında Büyük Birlik Partisi'nin bir dahli yok. O günkü şartlarda mecliste bulunan partiler ama oy vererek, ama göz yumarak idamın kaldırılmasına neden oldular. MHP Avrupa Birliği'ne karşıysa uyum yasalarını benim zamanımda mı imzaladı? Ben diyorum ki, Avrupa Birliği bizim demokrasimizi geliştirmiyor. Bizim kaynaklarımızı daha rantabl hale getirmiyor. Bizde teknolojiyi yükseltmiyor. Bizim insanımıza serbest dolaşım hakkı vermiyor. Mallarımız dünya pazarlarında yer bulamıyor. Zaten AB'ne girilmesi de mümkün değil. Adam diyor ki, ne yaparsan yap seni almayacağım.

BBP HER HALÜKARDA HAYATİYETİNİ SÜRDÜRÜR

-Diyelim ki bu seçim sonucunda yüzde 10 alamadınız. Eski oylarınızda kaldınız. BBP daha ne kadar böyle marjinal bir parti olarak yoluna devam edebilir?

-Büyük Birlik Partisi Anadolu kilimi gibi. Anadolu'nun ta kendisi. Mescitle meyhane, Alevi ile Sünni, Kürt ile Türkmen arasında ciddi bir yapıştırıcı. İfade ettiği fikirler bin yıllık terkinin kendisi. Büyük Birlik Partisi her halükarda hayatiyetini sürdürür. Ama bana eğer soruyorsanız, ben diğer parti liderleri gibi yapmam. Seçim hezimetine kılıf bulmam. Yok canım param yoktu, pulum yoktu. Ne yapayım taşrada çok iyi oldu ama burada olmadı demem. Benim bir hedefim var. O hedefe ulaşmadığım anda namuslu bir şekilde beceremedik biz bu işi der, ayrılırım. Ben milletten yüzde 10 meclis yetkisi alamazsam bu benim başarısızlığım olur, bırakırım.

-Milliyetçi Hareket Partisi ile birleşmeyi önerdiniz Bahçeli'ye. Ama kabul edilmedi.

-Türk milliyetçileri iktidar alternatifi olsun istedim. Tuhaf matematiksel hesaplardan milliyetçilerin hesabı geçmez dedim. Milliyetçilerin iktidarı için gönüldaşlık etrafında toparlanmak gerekir. Bize üzerimizde düşeni yaparız, dedim.

-Fedakârlık dediğiniz BBP'nin kendini feshedip MHP'ye katılması mı?

-Her fedakârlığı ben yaparım da, ben bakkal dükkânı sahibi değilim ki kapatıp gideyim oraya. Dedim ki, Büyük Birlik Partisi bir iktidar projesinde bir ve beraber olabilir. Milletin karşısına bir iktidar projesi sunalım. Ben bölücüler hariç herkesle iktidar projesini konuşurum, görüşürüm. Mazim olan yerle niye konuşmayayım? Kafamdaki soru şuydu: Meşru bir seçim işbirliği yapılabilir mi?

-İttifaktan bahsediyorsunuz iki partinin birleşmesinden değil.

-Büyük Birlik Partisi ile MHP'nin seçim ittifakı falan olmazdı. Bir seçim işbirliği yapıldı. Buradan gerçekten milliyetçi çevreler bir heyecan duyardı. Millet de karşısında bir alternatif gördü. Sonuçta zaten mazi birlikleri olan bir yer. Oturulur, fikri bir background [arkaplan] düzenlemesi yapılır. Ne yapacağız, neyi konuşacağız?

-Bütün bunları Bahçeli'ye neden anlatmadınız? Böyle basın üzerinden konuşmak olur muydu?

-Doğru da, kapıyı kapatıp götürüp anahtarı ona atacak halim yok. Duruşumu söylüyorum. Neticede ana gövde olduğunu iddia eden yer orası. Ne yapacağım, nasıl yapacağım?

Türk milliyetçilerinin bir ve beraber olmasıyla ilgili bizim aklına, fikrine tamam diyeceğimiz kurumlarımız var. Akil bir grup oluşur, bir şey söyler. Neticede olabilecek şeyler vardı.

-Kendinizi Bahçeli'nin yerine koyun, vaktiyle bir iktidar mücadelesi yaşanmış. Partiden ayrılmışsınız. Yıllarca birbirinize düşman kardeşler olarak yaşamışsınız. Şimdi ne diye başına bir daha bela alsın?

-Ben öyle düşünmezdim. Bu fikri misyonun toparlanması için elimden ne gelirse onu yapmaya çalışırdım. Büyük Birlik Partisi evet, şu andaki durumuyla sayısal olarak çok şey ifade etmiyor ama keyfiyeti herkes tarafından biliniyor. Burada kendilerinin ne kaybı olurdu, ne zararı olurdu onu bilmiyorum.

MECLİSTE ÜLKÜCÜLER OLMALI

-Kaset skandalları nedeniyle partisine kızan MHP'liler şimdi rotayı size çevirirler mi?

-Ülkücü davası nerede yaşanıyorsa, nerede kendi idealleri ve ülküsü geçerliyse orada oy verir. Sadece kızdığı için vermemesi lazım. Muhsin Yazıcıoğlu'ndan sonra gelen adam baksınlar ya. Allah Allah. Ülkücülükse ne bu ülkücülük. İddia ve söylem mi? Tamamı bende var.

-Şimdiye kadar dikkate almadılar.

-Şimdi versinler. Eğer bundan dolayı kızıp oy vermiyorlarsa MHP'ye, sakın götürüp Ak Parti'ye falan vermesinler. Ülkücünün oy vereceği yer, eğer öbür tarafta eksik hata görüyorlarsa buradaki Alperen kardeşleridir. Bizimkiler de zaten bize kızıyorlarsa başka yere vermesinler. Götürüp MHP'ye versinler.

-Barajın altında kalsın amaçlı bir operasyon mudur bu?

-Dünyanın bütün kötü güçleri oturup da MHP'nin üzerinde operasyon yapmıyor. Ben bu siyasette komplo teorilerini çok seven biri değilim. Ben gerçeğe bakarım. Milliyetçi Hareket Partisi iktidar olacak hangi

argümanları ortaya koydu? Ben Milliyetçi Hareket Partisi'nin meclis performansına baktığım zaman, onun üzerinde uluslararası hesap yapılacak bir durum görmüyorum. Bu neyin hesaplaşmasıdır onu da bilmiyorum. Ama yanlış kapalı kalmıyor, yanlış yapanlar açığa çıkıyor. Tabii ki Sayın Bahçeli yol arkadaşlarını değiştirecek.

-Ya da yol arkadaşları onu değiştirecek?

-Bizim partiler kanunumuz ortada. Delegeye dayalı bir yapı var. Kokorecimize standart belirleyen Avrupa Birliği, partilerin daha demokratik hale gelmesiyle seçim kanunuyla, partiler kanunuyla ilgili hiçbir şey söylemedi.

-MHP barajın altında kalırsa üzülür müsünüz, sevinir misiniz?

-Önümüzdeki meclisin milliyetçilerin olmadığı bir meclis olmasını doğru bulmuyorum. MHP'nin de yeterli olduğunu düşünmüyorum. Büyük Birlik Partisi'nin de o mecliste olması milletin de devletin de menfaatine olur.

-Tuğrul Türkeş'inde ses kasetleri çıkmıştı Ergenekon davası sırasında. O zaman neden tepki göstermedi Bahçeli?

-Bunlar herhalde toplumdaki kabulüne göre değişiyor. Bunun üzerine kamuoyu, medya çok gidiyor. Bazıları Bahçeli'ye yükleniyor ya, kendisi seçmedi mi o yol arkadaşlarını diye. Kim, kimin neyini ne kadar bilebilir? Bahçeli buradan ciddi üzülmüştür. Onu yürekten söylüyorum.

Kimseyi hafiye gibi takip edemez. Devlet Bey'in öyle özelliği de yoktur.

-Alperenlerle ülkücülerin farkı nedir?

-Bir ülkücü eğer inandıklarını, iddia ettiklerini hayatını geçiriyor, onu uyguluyor ve yapıyorsa Alperenden bir farkı yok. Alperenle, inandığı işleri hayata geçirmek için kültürel faaliyetler yapıyorlar. Meselelerde kreatif bir yöntem kullanarak tepki koyuyorlar ortaya.

-Nedir kreatif yöntem? Gidip de Topkapı Sarayı'nda konser verenleri yuhalamak mı?

-O gün bir coğrafyada mesele vardı. Bir tel'in toplantısından gelirken bakıyorlar ki oraya bir pankart asılmış. Şarabını, minderini al, Topkapı'ya gel. Altı yedi metre etrafında da kutsal emanetler var. Sabahtan akşama kadar Kuran tilaveti yapılıyor. O pankartı görünce bizimkiler "ne oluyor ya" demişler. Her yerde öldürülüyoruz, asılıyor, kesiliyor. Bir konser, diyelim ki Çaykovski'nin bilmem neyi minderinin üstünde yatarak, şarap içerek mi dinlenir?

-Bu "kreatif" eylemden sonra herkes sizi daha mı çok sevdi?

-Tabii ki gençlik heyecanını dizginlemeli. Ama Alperen Ocakları böyle bir şeyi dizayn mı etmiş, planlamış mı? Oturmuş bizim gençler, yarın Topkapı'da böyle bir şey olacak. orayı mutlaka basmalıyız, orada gereğini yapmalıyız mı demişler, yoksa dediğim gibi çok acı bir meseleyi telinden dönerken bir pankart ile karşılaşp bir tepkiyi mi ortaya koymuşlar?

KILIÇDAROĞLU BİZİM PROJEMİZİ ANLATIYOR

-Siz aslında matematik öğretmenisiniz. Ama şimdi çalışmıyorsunuz değil mi?

-12 Eylül ile birlikte görevden alındım. Özel sektörde çalıştım. Muhasebe öğrendim. Belgeli muhasebeciyim aynı zamanda. 86'da kamu haklarımız iade edilmişti, rahmetli Özal zamanında. Özel sektörde kazandıklarımızı Büyük Birlik partisi kuruluşu sırasında helali hoş olsun, neyse gereği onu yaptık. Siyaset çok pahalı bir şey. Kırk yaşında tekrar rahmetli başkanın isteğiyle memuriyete başladım. Başbakanlıkta sosyal riski azaltma projesinde

çalıştım. Herhalde çok iyi hizmetlerimiz oldu ki şimdi Kemal Kılıçdaroğlu bile, 600 lira para vereceğiz evin hanımına diyor, her sabah kapıda iki şişe süt bulacaksınız diyor. Biz o zamanlar o iki şişe sütü adını da lıkır-mıkır diye koymuştuk. Oranın genel müdürlük olmasıyla ilgili yaptığımız kanun ve yönetmelik taslağı çalışmalarında da, aynı yardımlardan devletin kurtulması lazım. Bir bütçe varsa, vatandaşa yardım edilecekse yardım alıcıyı Avrupa kriterlerinde belirleyip, nakit olarak da evin hanımına vermek gerekir demiştik.

-Bunlar sizin projeniz mi?

-Tabii tabii. O zaman beş kişilik ekibin, sosyal yardımlaşma dayanışma fonunun genel müdürlük olma noktasında ortaya koyduğu ilkelerdi bunlar.

-Kılıçdaroğlu oradan mı aldı?

-Herhalde veyahut da kendisi akıl etti. Aynı yardımların ortadan kaldırılmasını istediğimde düşüncem şuydu. Aynı yardımlar için içine girdiği zaman, belli bir para ayırıyorsunuz. O malı satın alırken görevli memur da nemalanıyor. Bir sektör oluşuyor. Alım satım, tüccar kazanıyor. Aracı kazanıyor. O kazanıyor, bu kazanıyor. Neticede adama vereceğin bir kilo pirinç maliyeti yükseliyor. Zaten Nobel ödüllü Muhammed Yunus'un bir eserini okuyup ondan esinlenmiştim. Bu aynı yardımların ortadan kaldırılması, nakte çevrilmesi, yardım alıcının uluslararası kriterlerle belirlenip bizzat evin hanımına vermeyi tartışmıştık. O zamanki daire başkanı bir arkadaş erkeğe verelim demişti. Dedim ki erkek ne yapıyor? Zaten gidiyor kahvede oturuyor. O parayı alacak, gidecek orada okeye yatırarak. Kalanı da gidecek şaraba yatırarak. Gelecek hanımı dövecek. Kadına vermek lazım diye söylemiştim.

-Ama hayata geçmedi.

-Geçti şu anda birçok yerde çocuklara ve kadınlara veriliyor yardım. Tayyip Bey de söylüyor ya, bunlar zaten yapılıyor diye. Ama bu iktidarın tek eksiği belediyelerin ve sosyal yardımlaşma fonlarınca yapılan aynı yardımların tamamen kaldırılmasını sağlamadılar. O sektörü ortadan yok edemediler. Kömürü alma kardeşim, bunun için ihale yapma. Getirip tonlarca kömürü oraya yığıp, millete çuval çuval verme. Kömürün parasını adama ver, kadına ver. Kendisi ne yaparsa yapsın. Doğru olan bu. Kemal Bey de bunu yapmaya çalışıyor.

-BBP'nin seçim vaatleri arasında bir "aile avukatlığı" projesi var. O dikkatimi çekti benim.

-Her ailenin bir avukatı olacak. Barolar her aileye bir avukat görevlendirecek. Danışma ücreti Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanacak. Bunun dışında "askeri ücretimiz" var. Asgari ücret tutarında askerlerimize ücret vereceğiz.

-Ak Parti çalsın bu projeleri, çok güzel.

-Çalsın. Bizim KAP'ı da çalsınlar. Kalkınan Anadolu Projesi. Çılgına mılgına gerek yok. Erzurum'dan başlıyor, Erzincan, Gümüşhane, Tokat, Sivas, Yozgat, Kırşehir, Kırıkkale'den geçip Ankara'da bitiyor. Güzergah boyunca 6 baraj, 2803 kilometre kanalı var, toplam 77 kilometre tutan 3 tünel, 40 gölet olacak. Orta Anadolu coğrafyasını gözünüzün önüne getirin. Zaten doğal yataklar var ve dengesiz yağışlar alıyoruz. Sel baskınlarını engelleyecek, ekolojik dengeyi düzenleyecek. Bu proje aynı zamanda da bir toprak reformunu, tapu kadastro çalışmasını mecbur bırakacak. Niye temizlik firmalarının hepsinde Yozgatlı, Çorumlu var? Ya adamın toprağı mendil kadar kalmış. Dededen kalmış, bölünmüş bölünmüş mendil kadar bir toprak kalmış. Onu işlese ne olur, yapsa ne olur, yapmasa ne olur?

Bana Statükocu, Ergenekoncu dendiği zaman çok üzülüyorum

Nuriye Akman 2011.05.22

Emine Ülker Tarhan'ı önce Yarsav başkanı olarak tanıdık. Dış görünüşünde ne denli minimalistse, söyleminde o denli maksimalistti. Kimliğinin kadın yönünü elinden geldiğince saklarken, ideolojik mücadelesi o kadar yüksek perdedendi. O şimdi CHP'nin Ankara Milletvekili adayı.

Siyasete atılışının 60'ıncı gününde görüştük. Ekranlara yansıdığından daha zarif bir hanımefendi buldum karşımda. Saç ve giyim modelinde neden daha esnek olmuyor diye geçirdim içinden. Bu esnekliği olaylara bakışında da aradım. Ancak taze siyasetçi olarak daha seçilmeden hata yapmak istemiyordu. Gönlünün görüldüğü kadar sert olmadığını, siyahların içindeki beyazları görebildiğini, bunu zamanı geldiğinde göstereceğini hissettim. Kimbilir belki de bunu sadece diledim.

-Politikaya girmeyi hiç düşünmediğinizi söylüyordunuz. Şimdi "Kendimi yeterince tanımıyor muymuşum, bu iş tam bana göreymiş" diyor musunuz?

-Politikacı olmayı hiç düşünmedim. Objektif olma, adalet duygusu önemli benim için. Kadrolaşma eskiden de vardı. Ama son sekiz yıldır yaşadığımız kadrolaşmayı hiç yaşamadık. Özellikle referandum sürecinde kamplaşmanın derinleştirilmesi, bundan adeta rant sağlanmaya çalışılması son derece rahatsız ediciydi. Ardından yeni HSYK'da kadın temsiliyetinin bir yıl önce yüzde 36 iken, bir yıl sonra yüzde 1,63'e düşmesi, adli yargıda yüzde 2'de kalması, totalde yüzde 3'ün altında kalması inanılmaz bir şey. Bu tam bir darbeydi.

Yargı artık tam anlamıyla kuşatılmıştı ve kadın yargıç kürsüden uzaklaştırılmaya çalışılıyordu. Orada belki argümanların da tükenmesi bana siyaset kararı aldırdı.

Mesleğime, yargıç kimliğime zarar vermemek adına böyle bir karar aldım. Ben CHP'de inandığım doğruları söyleyeceğimi, ilkelerinin ilkelerimle örtüştüğünü düşünüyorum.

-Bazen de inanmadan el kaldıracaksınız. Çünkü partinin lideri öyle istiyor olacak.

-Öyle olmaması için de mücadele ederim. Çünkü ben siyasi partiler yasasının değişmesi gerektiğini düşünüyorum. Ben dünyayı siyah beyaz görmek zorunda değilim. Bazı şeyler değiştirilmeli. Siyasi partiler yasasının değişmesi belki bir liderin ekibini bir el kaldırma aracı olmaktan çıkartacaktır.

-Siyasi sistemin çarklarına kapılıp ezilmekten korkuyor musunuz?

-Ben bir mücadele insanı olarak görüyorum kendimi. Mücadeleyi sonuna kadar götürmekte bir sorun yaşamam. Bazı problemler varsa değiştirmek için çabalarım. Bunun için uzlaşma zeminleri varsa onu araştırırım. Hukuksal anlamda birikiminin katkı sağlayacağını düşünüyorum.

-Kılıçdaroğlu, kendisinde beklediğiniz her şeyi bulduğunuz gerçek bir lider mi?

-Ben Sayın Kılıçdaroğlu'nun Türk halkı ile samimi bir iletişim kurduğunu düşünüyorum. Başka bir malzemedен değil, etten kemikten gerçek bir insanla karşı karşıya olduklarını, samimiyetin çok güçlü bir silah olduğunu düşünüyorum.

-Liderlerin atışmaları sizce siyaseti kirletiyor mu?

-Bence bunu kimin başlattığı da gerçekten önemli. Türk halkı yanıt verilmesini istiyor.

-Türk halkı her zaman doğru mu düşünüyor? Aynı ölçüde cevap vermek şart mı?

-Yanıtsız bıraktığınız takdirde verilecek bir yanıtınız olmadığını düşünüyor olabilir. O da bir sorun yaratabilir.

-Bütün liderlerin mantığı böyle işliyor. Bahçeli'ye sordular bu soruyu, o da "Halk cevap vermenizi istiyor" dedi. Neden kimse bu fasit daireyi kırmıyor?

-Toplumun beklentileri ile ilgili bir sorun olsa gerek. Benim meydanlardaki tarzım bu olur muydu? Hayır. Benim daha farklı bir tarzım olurdu. Sayın Erdoğan'ınki gibi bir tarzım olmayacağı kesin. Çünkü öfkeyle, kuşkuyla, kişileri hedef göstererek politika yapmanın kesinlikle uygun olmadığını düşünüyorum.

-Kılıçdaroğlu'nun tarzı sanki farklı! Ama tabii onu ayırt ederek konuşmak zorundasınız değil mi?

-Bunu ayırt etmek durumundayım. Çünkü Sayın Kılıçdaroğlu'nun gayet sakin, öfkeyi bir araç olarak kullanmayan bir yapısı olduğunu Türkiye biliyor. Ama birtakım tartışmaların içine çekiliyor.

YENİ CHP HÂLÂ 'KURUCU DEĞERLER'E BAĞLI

-CHP'nin başında "yeni" diye bir sıfat var bir süredir. Kılıçdaroğlu ile birlikte kadroda, zihniyette, söylemde bir değişim var. Siz acaba eski CHP'de daha mı mutlu olurdunuz?

-Ama buradayım işte. Ve kendimi gayet de iyi hissediyorum burada. Kendimi ifade edebiliyorum.

-Nedir sizin için CHP'nin yeniliğinde hoşunuza giden?

-Cumhuriyet Halk Partisi cumhuriyeti kuran, çok partili döneme geçişin adımlarını atan parti. Geçmişine baktığımızda çok değerli çalışmaları olmuş, ancak sosyal devletin derinleştirilemediğini görmüşüz. Sosyal devlet boşluklarının yerine başka şeylerin monte edildiğini gördük. Hukuk devletini güçlendiren asıl sosyal devlettir. Bu anlayışın güçlendirilmesi yeni CHP söylemini getirmiş olabilir. Yoksula hukuk devletinin ne olduğunu anlatmanız mümkün değil. Onu ben yaşayarak da gördüm. Çok küçük, çok yoksul yerlerde çalıştığım için bunu biliyorum. Hukuku, o soyut kavramı anlatmanız dokunmadığı sürece o insanlara, son derece zordur. O yüzden sosyal devletin derinleştirilmesi yolundaki bu yeni anlayışın ben çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Toplumsal yansımalarını da gittiğim varoşlarda, dolaştığım sokaklarda görebiliyorum. Ben yeni CHP'nin kurucu felsefe ile ilgili bir yenilikten değil, sosyal devletin derinleştirilmesi anlamında bir yenilik getirmekten söz ettiğini biliyorum.

-Kadrolarda bir yenilik var. Ama eski ulusalci-kemalist kadro da tamamen tasfiye olmadı. Siz kendinizi nerede görüyorsunuz?

-Ben kurucu değerlere bağlıyım. Hukuk devletinin sosyal devletle güçlendirilmesi gerektiğine inanıyorum. Herhangi bir şekilde kendimi kategorize etmiyorum. Bu ülkede Mustafa Kemal'den söz etmenin suç olarak kabul edilmesini de anlayamıyorum.

-Mustafa Kemal'den söz etmek ayrı, Kemalist ideolojiyi savunmak ayrı. Siz kendinize Kemalist der misiniz?

-Ben Mustafa Kemal'in izinde olduğumu düşünüyorum.

-Ama Kemalizm bambaşka bir ideoloji. Mustafa Kemal Kemalist miydi?

-Bunlar tartışılabilir. Zaman zaman tahrif de ediliyor. O derin derin ideolojilerin tartışmasına girmek istemiyorum. Ama şudur: Bizim kahramanımızdır. Her ülkenin bir kurucu kahramanı vardır. Emperyalizme karşı verilen savaşın güçlü başkanıdır. Ben onun getirdiği değerlere son derece saygı duyuyorum. Ancak salt laiklik söyleminin, laikliğin içini boşalttığını, her gün laiklik laiklik diyerek onu değerli hale getiremeyeceğimizi düşünüyorum. Sadece laiklik için değil, bunu sosyal devlet için de söyleyebiliriz. Bir kavramı ne kadar çok kullanırsanız, onu o kadar sıradanlaştırırsınız.

-Ben Kemalizm derken statükoculuktan, 1930'larda donmuşluktan, militarizmi desteklemekten bahsediyorum.

-Sizi anlıyorum. Ben militarizmden bu ülkenin en çok zarar gördüğünü düşünenlerdenim. Darbelerden en çok zarar görmüş, darbe sonrasındaki uygulamalardan arkadaşlarını çok genç yaşta işkence tezgâhlarında kaybetmiş bir kuşağın temsilcisiyim. 28 Şubat sürecinde ben yargıçların toparlanıp brifinglere tabi tutulmasına kesinlikle karşı durmuşumdur. O yüzden bana bazı internet sitelerinde militarist, statükocu, Ergenekoncu dendiği zaman çok üzülüyorum. Statüko diye diye aslında farklı bir statüko ile karşı karşıyayız şu anda. Yeni statükonun kibirli temsilcileriyle muhatabız diye düşünüyorum. Kibirli statüko ve onun temsilcileri bence kendilerini evrensel polis şefi olarak görüyorlar.

-CHP de bu rolü oynadı ama uzun yıllar.

-Kim olursa olsun bu. Ben şu anda herhangi bir parti üzerinden de konuşmuyorum.

-Kılıçdaroğlu yönetimindeki parti bu seçimde "laiklik elden gidiyor, şeriat devleti kuruluyor" söylemini terk etti. Laiklik tehlikedeyse ordu yönetime el koyabilir mi?

-Kesinlikle ordunun herhangi bir gerekçe ile iç çatışmaları bahane ederek olabilir bu, laiklik tehlikede, söylem ne olursa olsun kesinlikle darbenin gerekçesi olamaz. Kabul edilemez.

DERİN DEVLETLE HESAPLAŞILMALI, AMA...

-Ordunun Türkiye'nin yönetimine etkin olma gücünün zayıflatılması sizin için umut mu yoksa endişe verici bir gelişme mi?

-Ordunun siyasetle bağlantısının olmaması gerektiğini düşünüyorum. Ancak bugün yapılanların o amaçla yapılıp yapılmadığına ilişkin çok ciddi kuşkularım var. Ben bazı şeylerin bahane edildiğini ve bazı muhaliflerin de o çuvalın içine atılarak yakılmaya çalışıldığını düşünüyorum. Statüko ile kendilerince veya darbecilerle mücadele ediyor görüntüsü verilerek, bunun içinde doğrular vardır belki, ülkenin geçmişinde, derin devletiyle belki hesaplama güdüsü de olabilir, bu mümkündür, ancak bunun artık çok inandırıcı olmadığını düşünüyorum.

-Orhan Pamuk basına yansıdığı kadarıyla darbe girişimlerinden ikna olmuş.

-Sayın Pamuk uzaklarda olduğu için ona öyle geliyor olabilir. Ama ben sahadayım, yargının içindeyim. O tutuklama gerekçelerini biliyorum, okuyorum, izliyorum.

-Ortada darbe girişimi filan yok mu yani size göre?

-Onunla ilgili bakın net bir şey söylemiyorum. Darbe yapmıyorlarmış demiyorum. Bu olasılıkla başlamış bir soruşturma olabilir. Ancak bunun artık hiçbir inandırıcılığı yoktur. Ben o kanıtları değerlendirebilecek durumda

değilim. Ama hiçbir gerekçeye dayanmadan insanların tutuklandığını görüyoruz.

-Ayışığı, Sarıkız, Balyoz planlarını gördüğünüzde ya bunlar amma büyük bir çeteymiş, başımıza neler örüyorlarmış duygusuna kapılmadınız mı?

-Ben bu davaların hepsine artık kuşkuyla bakıyorum. Keşke derin devletimizle hesaplaşılabilse. Öyle bir derin devletimiz olduğunu biliyoruz. Ben çok erken yaşta bunun farkına vardım. Faili meçhul cinayetlerle, ardından Susurluk'la. Fakat hiçbirisiyle hesaplaşılmamıştı. Bugün de gerçekte hesaplaşılan bir şey yok. Sadece muhtemelen ordunun bir sübap görevi gördüğünü, olabileceğini varsayanlar onu bir şekilde hareketsiz bırakmak için belki böyle bir şey düşünmüş olabilirler. Ama bu arada bir sürü muhalif insanın, o davaların içinde neden olduğunu anlayabilmiş değilim. Ve bu insanların hücrelerde tutulmalarının nedenini. Aylardır, yıllardır hücrede kalanlar var. Bu insanlar cinayet işlememişler. Orada bir soru işareti gelmez mi insanın aklına?

-Gelir. Ancak işin ana vahameti değişmez. Bu PKK terörünü, bu kirli savaşı devam ettirmekten büyük rant sağlayan bir çete var belli ki. Bazı ordu mensupları da bunun bir parçası olmuşlar. Bunlar aydınlatılsın istemiyor musunuz?

-Elbette aydınlatılsın. Her şeyle hesaplaşılsın. Diyorum ki, öyle başlandıysa bu iş, bir an önce sonuçlanır, biz de önümüzü görürüz. Deriz ki bakın şurada şunlar yapılmış, burada bunlar yapılmış. Bu insanlar şu nedenle ölmüş. Faili meçhullerin arkasında bunlar varmış. Bunları keşke yapabilesek, keşke hesaplaşabilesek. Ama öyle olmuyor. Bakın kaç yıldır bir takım insanlar tutuklu. Ve ortada bir şey yok. Sorguları yapılamayan insanlar var.

-Tamam, oralarda bir takım hatalar olduğunu ben de görüyorum. Ama bir partinin eski lideri Ergenekon'un avukatı ilan eder mi? Bir partinin yeni lideri de yok böyle bir örgüt. Nerede? Gidip gösterin de bana üye olayım, der mi?

-Başbakan da savcısıym demişti. Kılıçdaroğlu'nun "böyle bir örgüt varsa" diye başlayan bir sözdür o. Hakikaten öyle bir örgüt var mı bir öğrensek fena olmaz. Sekiz buçuk yıldır iktidarda olan bir parti, yüzde 90'a varan oranda yargıyı kendi mensuplarıyla doldurmuş bir parti, çıkarsın ortaya.

ÜÇ KİŞİDEN BİRİNİN CHP'YE OY VERMESİNİ İSTERİM

-Seçim çalışmaları için gittiğiniz yerlerde nasıl karşılanıyorsunuz?

-Kadınlar çok ilgi gösteriyorlar, çok enteresan. Sarılıyorlar. Bu benim için şaşırtıcı. Çünkü kürsüde biraz daha mesafeli bir duruşumuz olmak zorunda. Ama burada çok yakın temas gerçekten mutluluk verici. En çok kadınların ilgisini çeken şeyin aile sigortası olduğunu görüyorum. Hatta o kadar somutlaştırmışlar ki banka kartımızı ne zaman alacağız diye soruyorlar.

-Adalet bakanı olmak gibi bir hayaliniz var mı?

-Hayır. Öyle bir sorumluluk verilirse, iktidar oluruz umarım, seve seve gerçekleştirmek isterim. Çünkü sahayı, adliyeleri, o koridorları bile çok iyi tanıyorum. Bu ülkede en çok ihtiyaç duyduğumuz şeyin adalet olduğunu düşünüyorum. Bunu sağlamak için somut pek çok şey yapmak isterim.

-Seçim sonuçlarına dair tahmininiz ne?

-Elbette bütün siyasi partiler gibi hedefimiz iktidar olmak. Yüzde kırkı hedefliyoruz.

- İktidar olamazsanız CHP'de lider değişimi gündeme gelir mi?

-İktidar olunamaması halinde ben bunun Sayın Kılıçdaroğlu'nun başarısızlığı olarak not düşülmesinin gerekmediğini düşünüyorum. Sayın Kılıçdaroğlu'nun çok kısa bir genel başkanlık süreci var. O yüzden bunun tek gösterge olduğunu kabul etmiyorum.

-Bundan önceki seçimde CHP'nin oyu yüzde 22 idi. Bu seçimde yüzde 23'de kalırsanız, parti yeniden karışır mı?

-Yüzde 40 hedefi için coşkuyla çalışılıyor. Ama yüzde 23 bir başarı ölçütü olarak kabul edilmemeli. Tam olarak şu oran diyemiyorum. Fakat ülkemizde üç kişiden birinin Cumhuriyet Halk Partisi'ne oy vermesi beklentisi içindeyim ben.

YARGIÇLAR İNSANÎ ZAAFLARDAN UZAK OLMALI

-Röportajlarınızdan birinde hakim olarak hüküm vermeyi, tanrısal bir güç olarak değerlendirmişsiniz. Neden insani değil de tanrısal?

-Tanrısal güç derken ben kendimi tanrı gibi hissediyorum yaklaşımı değil. Bütün insani zaaflardan uzak olmanızı gerektiren bir iş hükmetmek. Öyle hatasız olmalısınız ki belki o anlamda tanrısal diye bir benzetme yapmışımdır. İnsani bir zaafa hakkınız yoktur yargıçken. O kadar ağır sonuçlara yol açabilir ki o yüzden o zaaflardan uzak olmanız lazım.

-Bütün kararlarınızda o "tanrısalılığı" yakaladığınızı düşünüyor musunuz?

-Hiçbir yargıç yakalayamamıştır inanın. Ama o olmuştur tabii ki hedefimiz. Hatasız, hiç kimseyi üzmeden, mutsuz etmeden gerçek hak sahibine hakkını teslim etmek, bunu amaçlamışızdır muhakkak. Ama elbette insanız ve zaman zaman muhakkak hatalar yapmışızdır.

-Tanrının size nasıl hükmettiğini düşünürsünüz?

-Herkes hükmettiği kadar. Ben tanrı ile ilişkimin çok özel olduğunu, alenileştirilen her şeyin zarar göreceğini düşünüyorum.

-Türbanlı milletvekili fikrine nasıl bakarsınız?

-Eğer buna ilişkin çalışmalar yapılırsa oturulur, tartışılır.

-Diyelim tartışıldı. "O türbanlı kadının oyunu istiyoruz, öyleyse onu o şekilde mecliste de görmeliyiz" der misiniz?

-Bu sorunun muhatabı AKP'dir. Çünkü bununla ilgili çalışma yapması beklenen, türbanlı adayların en çok beklentisi olan parti o partidir. Türbanı çözmek iddiasıyla gelen bir iktidardan söz ediyoruz.

-AKP türbanlı bir milletvekilini çıkarsalar, genel kurula girdiğinde ne yaparsınız?

-O günkü sağduyum neyi işaret ediyorsa onu yaparım.

-Sağduyunun günü mü olur? Size göre türbanlı bir milletvekili genel kurula hitap edebilir mi?

-Bu konuda herhangi bir uzlaşma zemini aranır ve bulunursa bir sorun teşkil etmeyebilir. Peki neden türbanlı kadın milletvekili adayı yok AKP'nin? Türban üzerinden siyaset yapanlar onlar. Bu soruyu onlara soracaksınız.

'Asimilasyonla yargıladıkları Menderes azınlık haklarını vermişti'

Nuriye Akman 2011.06.05

Tarihçi-yazar Ahmet Yaşar Akkaya'nın MENDERES VE AZINLIKLAR adlı kitabı Mühür yayınlarından yeni çıktı. 27 Mayıs haftasını geçtik ama olsun, okuyup paylaşmaya değerdi. Kitabın kapağında Menderes'in 1952'de Fener Rum Patrikhanesi'ni ziyaretinde çekilen bir fotoğraf var. 59 yıldır yenisi çekilmeyen bir fotoğraf bu. Çünkü Menderes'ten sonra patrikhaneyi ziyaret eden başka bir başbakan olmadı. Akkaya'nın kitabı seçimden önceki son hafta, partilerimizin yine azınlıkları unuttuğunu hatırlamama vesile oldu. Biri CHP, biri BDP, üçü Has Parti'den toplam 5 adaydan hiçbirinin meclise girme şansı yok ne yazık ki.

-Menderes dönemine geçmeden önce, tek parti döneminde azınlıkların durumunu konuşalım. Ben bir tek 1934 Trakya olaylarını ve 1942'deki varlık vergisi faciasını biliyorum. Siz genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz bu dönemi?

-Tek parti iktidarı döneminde devlet Lozan Barış Anlaşması çerçevesinde yasal düzenlemeleri hayata geçirmeye çalıştı; ancak pratikte azınlıklara yönelik sıkıntılar yaşandı. Bunlar içinde sizin de hatırladığınız gibi 1934 Trakya olayları önemli. Özellikle Yahudi azınlıklar üzerindeki baskı sonucunda 1934'de 521,1935'te 764 Yahudi Filistin'e göç etti. Azınlıkları asıl üzen gelişme tabii 1942'de İnönü hükümeti tarafında çıkarılan varlık vergisi kanunu oldu. Bu dönemde savaş ortamını bahane eden iktidar, vergi düzenlemesini eşitliğe aykırı olarak (M) Müslüman, (G) gayrimüslim, (E) ecnebi ve (D) dönme şeklinde şekillendirdi. Özellikle azınlıklar üzerinde baskı unsuru yaratan varlık vergisi uygulamasına karşı çıkanlar, Erzurum Aşkale'ye gönderilerek yol hizmetinde devlete karşı yükümlüğünü yerine getirmeye zorlandı.

-Aşkale'ye kaç kişi gönderildi?

-Aşkale'ye 1229 kişi gitti. Tabii varlık vergisi uygulaması CHP'ye karşı azınlıkların büyük tepkisine neden oldu. Bu tepkiler azınlık oylarının 1950 seçimlerinden Demokrat Parti'ye kaymasına ortam hazırladı.

-CHP döneminde varlık vergisi sebebiyle iflas eden, zulme uğrayan insanların zararları tazmin edildi mi?

-1944 yılında Varlık Vergisi ortadan kaldırıldı. Fakat zararları CHP hükümeti tarafından karşılanmadı. Sadece belirli kişilerin vergileri affedildi. O kişiler de iktidardaki önemli kişilere yakın isimler. Örneğin Doktor Lütfi Kırdar'ın terzisi gibi.

-Demokrat Parti iktidara geldiğinde bu konuda olumlu bir şey yaptı mı?

-Varlık vergisi tartışmaları Demokrat Parti iktidarı boyunca da devam etti. Bu tartışmalar 1942'de İstanbul defterdarı olan Faik Ökte'nin "Varlık Vergisi Faciası" adlı eserinin yayımlanması ile 1951'de gündeme geldi. TBMM' de, dönemin ulusal gazetelerinde ve her seçim döneminde bu konu özellikle Yahudi cemaatine sürekli gündemde tutuldu. Fakat 1942' den sonra vergi gelirleri iade edilmediği gibi Demokrat parti iktidarında da bu konuda somut gelişme yaşanmadı. Varlık vergisi tartışmaları dönemin başbakanı Şükrü Saraçoğlu'na sorulunca "eser benimdir o kadar benimdir ki aynısını yapmaktan tereddüt etmem" diyerek varlık vergisini savununca azınlıkları kızdırdı.

-DP döneminde azınlık okullarıyla ilgili neler yapıldı?

-Azınlık okulları ile ilgili düzenlemeler Lozan barış anlaşmasının azınlıklar komisyonundaki 37-45. madde hükümlerine uygun olarak yapıldı. Bu konuda somut çalışmalara değinirsek; yangın ve işgaller dolayısıyla hizmet kayıtları kaybolan azınlık okulları öğretmen ve yöneticilerine Haziran 1950' de belgeleri tanzim edildi. 27 Mayıs 1955 tarihinde azınlık okulları Türkçe ve kültür dersi öğretmenleri hakkında kanun ile azınlık okullarında görevli öğretmenlerine maaş iyileştirilmesi yapılarak Türk okullarında çalışan meslektaşları ile aynı özlük haklarına kavuştular.

-Azınlık okulu öğretmenleri daha az maaş mı alıyordu?

-Evet. Mağduriyetleri giderildi. 1955'deki kanunun en kayda değer yönü azınlık okulu öğretmenlerinin azınlık vatandaşlarımıza Türkçemizi Türk kültürünü sevdirecek benimsetmek, demokrasimizin gelişmesine katkıda bulunması gibi önemli vazifesi vardı. Rum okullarında öğretici malzeme ve araçlarından yararlanmasında Türk okulları ile karşılıklı yardımlaşma esası gözetildi. DP iktidarı döneminde Heybeliada ruhban okulu yüksek okul statüsüne dönüştürülerek iyileştirme yapıldı. Langa Özel Rum azınlık ilkokulu Demokrat Partinin izniyle 1952'de açıldı. 6-7 Eylül olayları nedeni ile kaybolan evrak tekrar düzenlendi ve eğitime başlandı. DP iktidarı Taksim Esayan Ermeni okuluna da kalorifer tesisatı yapımı ile destek verdi. Yine Pangaltı da Anaratbıgutyan Ermeni İlkokulu 1956' da genel bir onarımdan geçirildi.

-O dönemde azınlık vakıflarının durumu neydi?

-DP iktidarı döneminde azınlık vakıflarına ve vakıflar çerçevesinde oluşturulan azınlık kurullarına gerekli ekonomik destek verildi. Nitekim 11 Haziran 1958 tarihli resmi gazetede yayımlanan maliye giderlerine baktığımızda iktidar azınlık kurumlarından Musevi hastanesine 40 bin lira, Balıklı Rum hastanesine 60 bin lira, Ermeni hastanesine 40 bin lira, Manisa'da Moris Şinasi hastanesine 20 bin lira tahsisat ve sarfiyat yaptı.

-Daha evvelki dönemden farkı ne bütün bu yapılanların?

-İsmet İnönü döneminde daha aşırı milliyetçi yaklaşımlar ön plana çıktığı ve özellikle 1942'den sonra ilişkiler olumsuz boyuta dönüştüğü için okullarla ilgili yardım konusunda ciddi sıkıntılar vardı. O dönemde daha çok Hasan Ali Yücel Köy Enstitülerine önem verdiği için azınlık okulları ikinci planda kaldı.

6-7 EYLÜL'E RAĞMEN AZINLIKLAR MENDERES'İ DESTEKLEDİ

-Kitabın kapağındaki fotoğrafa bakılırsa Menderes'in Rum patrikhanesi ile ilişkileri iyiydi herhalde.

-Demokrat Parti iktidarı döneminde Fener Rum Patrikhanesi, Ermeni Patrikhanesi ve Yahudi Hahambaşı ile ilişkiler önemli bir mesafe kat etti. 6 Haziran 1952 de Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı olarak Menderes patrikhaneyi ziyaret eden ilk ve tek başbakan olmuştur. Menderes bu ziyarette birlik ve beraberlik, demokrasi vurgusu yapmıştır. Patrik Athenagoras da aynı dilek ve temennilerde bulunmuştur.

-Ermeni ve Yahudilerin dini liderleriyle ilişkiler nasıldı?

-Demokrat Parti dönemine kadar Yahudilerin dini liderleri seçilemiyordu. 1952 yılında ilk kez Yahudiler hahambaşını seçebildiler. Ermeni dini liderlerin seçiminde de sıkıntılar oluyordu. Lozan'a göre bunların seçiminde içişleri bakanlığının onayı gerekiyordu. Tek parti iktidarı dönemindeki bu sıkıntıları Menderes çözdü. 1950'de iktidara geldiğinde Ermeni, Rum, Yahudi dini liderlerin seçimleri konusunda Lozan antlaşması çerçevesinde bütün hakları verildi. Ermeniler dini liderleri Haçaduryan'ı, Yahudiler de Hahambaşı Davit Saban'ı bu ilişkilerin olumlu sürecinde Lozan'a uygun olarak iktidarın olumlu yaklaşımı ile seçtiler.

-Ama ne oldu sonra? 1955'deki 6-7 Eylül olaylarında bir çuval incir berbat oldu!

-Doğru. 6-7 Eylül olayları DP iktidarı döneminde azınlıklarla ilişkilerde kırılma noktası. 1954'e kadar Türk-Yunan ilişkileri genelde iyi idi; ancak Kıbrıs sorunun ön plana çıkması ve Yunanistan tarafında sürekli gündemde tutulması, basın sert yaklaşımları milliyetçi söylemler, özellikle komünistlere yönelik konjonktürel sürecin etkili olması 6-7 olaylarının başlamasına zemin hazırladı.

-Ama Menderes'in de hataları var. Olayları kışkırtan "Kıbrıs Türk'tür" cemiyetini o kurdurmadı mı?

-Tabii kuruluş amacı Ermenilerin, Yahudilerin, Rumların dükkânlarını tarumar etmek değil.

Kuruluş amacı, Fatin Rüştü Zorlu Londra'ya Kıbrıs meselesi ile ilgili görüşmeler yapmaya gittiğinde bu meseleyi mitinglerle, propagandalarla ayakta tutmak. Tabii Kıbrıs Türk'tür Cemiyetinin eylem ve söylemlerinin iktidar tarafından destek görmesi etkili oldu. DP, Kıbrıs Türk'tür cemiyetine Kıbrıs meselesini milli mesele olarak gündemde tutması birlik ve bütünlüğü, halkı bilinçlendirmeyi telkin etmişti; ancak 6 Eylül 1955'te Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba atıldı haberinin gazetelerde büyük puntolarla yer etmesi süreci tersine çevirdi.

-Ve Demokrat Parti arka arkaya hatalar yaptı.

-İktidar 6 Eylülde başlayan bir anda Beyoğlu Taksim'de başta Rum, Ermeni ve Yahudi dükkânlarını tahrip edilmesi yakılıp yıkılması olaylarında gerekli tedbiri alamadı. Kolluk kuvvetleri gerekli ihtimamı gösteremedi.

-Tabii derin devletin de bu olaylarda payı olduğunu söyleyenler var.

-Başbakanlık Arşiv Müdürlüğü belgelerine göre Demokrat Parti iktidarının uzun süredir PTT bünyesinde kurulan özel birimler tarafından takip edilmesi, icraatlarının dinlenmesi bu olayların ortaya çıkış şekli veya yönlendirilmesi açısından önemlidir. Yassıada'da kurulan askeri mahkeme, dinleme olayı ile ilgili belgeleri delil olarak kullandı.

-Yani Menderes'i dinleyen derin devlet organizasyonları mı yaptırdı bu olayları?

-Gladyo tipi derin devlet anlayışı İtalya'da nasıl örgütlendiyse Türkiye'de de aynı örgütlenme yıllarca etkin oldu tabii. Yassıada duruşmalarında tarafsızlığı tartışılan, meşruiyeti olmayan mahkeme DP iktidarını azınlıkları asimile etmekten suçlu buldu. Kıbrıs Türk'tür cemiyetinin kurucusu Hikmet Bil, Yassıada duruşmalarında kendisini savunurken yalancı şahitlik yaptı. Bunu hükümet bana kurdurdu. Ben bunları yaptım dedi. Adnan Menderes ona sert tepki gösterdi. Ben sana bunu kur dediysem Ermeni, Yahudi, Rumların dükkânlarını tarumar et, ortadan kaldır diye söylemedim. Tamamen milli hassasiyetleri ön plana çıkarmak için söyledim dedi.

-İhtilalden önce azınlık milletvekilleri nasıl baktılar olaylara?

-TBMM zabıt ceridelerinde milletvekillerinin konuşmalarına göz attığımızda dikkat çekici bir tablo ile karşılaşırız. DP milletvekili Zakar Tarver meclisteki konuşmasında "Felakete maruz kalan azınlığa karşı sayın başvekilimizin sempatisine şahsen şahidim, delillerini de verebilirim. Türkiye'yi teşkil eden unsurlar şüphesiz ki hepsi Türk'tür. Aynı eşit muameleye tabidir" diyerek olaylar karşısındaki tavrını gösteriyor. Yine DP in azınlık kökenli İstanbul milletvekili Aleksandros Hacıpulos, Celal Bayar ve Adnan Menderes'e sarf ettikleri çaba için teşekkür ediyor. Birlik ve bütünlüğün her zamankinden daha önemli olduğunu ve Türkiye'de din ve ırk ayırt edilmeksizin herkesin Türk olduğu ve bununla da iftihar ettiklerini meclis kürsüsünde söylüyor.

-Peki, DP iktidarı olaylarda mağdur olanların zararlarını tazmin etti mi?

-Evet, DP iktidarı 6-7 Eylül olaylarında zarar görenlerin zararlarını ödeme konusunda gerekli önlemi aldı. Buna göre bankalar, Kızılay, ticaret odaları, iş adamları 6-7 Eylül olaylarında zarar görenlere yardım için bağışlar yapacaklardır. Ulusal medyada da yardım kampanyaları başlatılmıştır. DP iktidarı azınlık okullarında,

vakıflarında, dini kurumlarında zararların tespit edilmesi ve ödenmesi ile ilgili talimatlar çıkardı. Hatta dükkânları yağmalanan 187 Müslüman'a da devlet tarafından yardım edilmiştir. İşin ilginç yanı, iki yıl sonra yapılacak genel seçimlerde azınlıklar tercihlerini CHP'den yana değil DP'den yana kullandılar.

EN ÇOK AZINLIK MİLLETVEKİLİ, DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE OLDU

-Çok partili dönemde azınlık milletvekillerinin durumunu konuşalım biraz da.

-1946 seçimlerinde Avram Galanti ve İbrahim Nom CHP'nin adayları idi. Salamon Adato yeni kurulan DP'nin adayı idi. DP iktidarı dönemi Türkiye'deki azınlıkların hem öncesi ve hem de sonrası ile en fazla siyasetin içinde yer aldığı dönemdir. DP'nin daha kurulduğu dönemde başkan Celal Bayar parti programında " milliyet meselesine gelince, din ve ırk farkı gözetmeksizin ben Türk'üm diyen bütün vatandaşları DP Türk sayar. Böylece bütün vatandaşları bir tutarak onları vatandaşlık ülküsü etrafında toplayarak cümlesini yurda faydalı kılmak bu mevzuda partimizin kabul ettiği esastır." diyerek azınlıkların da içinde olduğu parti programını açıklamıştır.

-Demokrat Parti kurulunca azınlıklar CHP'den vaz mı geçtiler?

-Demokrat Parti'nin 1954 ve 1957 seçim programlarında azınlık milletvekilleri çeşitli demeçler vererek CHP iktidarını eleştirerek, CHP döneminde gördükleri zararları anlattılar ve Demokrat Parti'nin kendilerine yaklaşımlarından memnun olduklarını açıkladılar. DP'den aday Yusuf Salman 1957 seçimlerinde "Çok şükür DP sayesinde bütün vatandaşlık ve insan haklarına sahip olduk. Ösek CHP'ye oy vermeyeceğiz" dedi mesela.

-Azınlıklardan kaç milletvekili Meclis'e girdi o dönem?

-DP döneminde azınlık milletvekillerini sayalım: Salamon Adato, Andre Vahram Bayer, Ahilya Moshos, Aleksandros Hacopolos, Henri Soryano, İzak Altabef, Yusuf Salman, Zakar Tarver, Mıgırdıç Şellefyan, Hırstaki Yoannidis, Danyal Akbel, Pertev Arat.

-Diğer partilerin de azınlık milletvekilleri var mıydı?

-CHP'den avukat Erol Dilek, HP'den Becerano, CMP'den Dr. İzak Taranto. Varlık vergisindeki olumsuzluklar nedeni ile CHP'den milletvekili adayı ve seçilen çok azdır. 27 Mayıs darbesinden sonra 1961'de oluşturulan kurucu mecliste Erol Dilek, Hermine Agavni Kalustyan ve Kaludi Laskari azınlıkları temsilen yer almışlardır.

-Daha sonra da bir tek Cefi Kamhi var. Başka da yok sanırım.

-1961'den sonra seçim beyannamelerinde azınlıklara yönelik ifadelere yer verilmedi. Evet, 20. dönem TBMM'ye DYP'den azınlık kökenli Cefi Kamhi girebildi. 2002'de iktidara gelen AK Parti döneminde seçim beyannamelerinde de bizzat azınlıklarla ilgili ifadelere yer verilmedi. Ancak AK Parti'nin 2006 yılında Rum azınlık okulları ile ilgili düzenleme yapmaya çalışması ve Menderes'ten sonra üst düzey bir ziyaretin 5 Ocak 2011 tarihinde başbakan yardımcısı Bülent Arınç tarafından Fener Rum Patrikhanesinin ziyaret edilmesi ilişkiler açısından önemli. Bu yönü ile DP ve AK Parti'nin azınlıklara bakış yönü paralellik gösterdiğini söyleyebiliriz.

-Ama yine bu seçimde gayrimüslim adayı yok Ak Parti'nin. CHP Musevi Mari Gormezano'yu, İstanbul 2. bölge 22. sıradan aday gösterdi. BDP'nin bir, Has Parti'nin de üç adayı var sanırım. Ama Meclise girmeleri imkânsız. Siyaset kurumu neden gayrimüslimlere ilgi göstermiyor?

-Demokrat Parti döneminde İstanbul'da seçmenlerin üçte biri azınlıklara ait. Ve dolayısıyla seçimin sonucunu belirleyecek ciddi bir rakam İstanbul'da. Ama 1964'te Türkiye'de özellikle Rumlar ciddi bir şekilde Türkiye'den göç etmek zorunda kaldığı ve sonraki süreçte bir de Yahudi nüfus Türkiye'den gittiği için etkinlikleri azaldı.

Ermenilerin nüfusu zaten 1915'den sonra azaldı. Dolayısıyla azınlıklar seçmen kitlesi olarak görmezden geliniyor. Bugün azınlıkların sayısı yaklaşık 80 bin. Tamamına yakını İstanbul'da.

-Ama 80 bin de ihmal edilecek bir rakam mı?

-Belki bir lğdır ya da başka bir ilde olsalar bu rakam önemli ama İstanbul potansiyelini düşündüğümüzde azınlık nüfus oranı çok düşük.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Olimpiyatların gizli kahramanları

Nuriye Akman 2011.06.19

Bu yılki Türkçe olimpiyatlarına, dilimizin öğretildiği 140 ülkenin 130'undan bin öğrenci geldi.

Her yıl 10 binlerce genç olimpiyatlara katılabilmek için kendi aralarında yarışıyor ve aralarından en iyileri Türkiye'ye gönderiliyor. 1991'den bu yana devam eden bu şahane etkinlikte bin 500 Türkçe öğretmenin emeği var. Bu idealist ve fedakâr insanların yüzde 70'i erkek, yüzde 30'u kadın. Olimpiyat komitesinin genel sekreteri olan ve bir dönem Türkmenistan'da öğretmenlik yapan Tuncay Öztürk'ün yanı sıra Irak, Amerika, Tokyo, Madagaskar, Kazakistan ve Dağıstanlı çocuklara sadece Türkçe öğretmekle kalmayıp, Türkiye'yi ve Türk kültürünü tanıtan ve öğrencilerine iyi birer rol model olmakla kendilerini görevli sayan bu insanları hayranlıkla dinledim. Hem onlara hem onları yetiştirenlere gönülden teşekkür ettim.

-Siz bu devasa etkinliğin genel sekreterisiniz. Ama sanırım daha önce de Türkçe öğretmeniydiniz, değil mi?

- **Tuncay Öztürk:** Evet. Gazi Üniversitesi'nden mezun olduğum 1992'de Özbekistan'a gittim ve 1999'a kadar fiilen orada Türkçe öğretmenliği yaptım.

-Bu göreve ilk mezun gençler kadar orta yaşlı, deneyimli öğretmenler de talip oluyor.

Cazibesi nereden kaynaklanıyor bu işin? Ekstra para mı alıyorlar? Onları motive eden ne oluyor?

-Onları motive eden, hizmet aşkı. Onun dışında ekstra hiçbir para almıyorlar. Aksine Türkiye'nin dengi bir rakam alınıyor. Ben İstanbul'u dünyanın hiçbir yerine değişmem. İnsan kendi memleketindeki güzelliği hiçbir yerde bulamaz. Dolayısıyla bir başka memlekete insan ancak inandığı değerler adına gider. Öğretmen arkadaşlarla her yıl seminerler yapıyoruz. Olimpiyatlara geldikleri zaman görüşüyoruz. Temel saikin hizmet aşkı olduğunu görüyoruz.

-Bu içeriden bakılınca böyle de, dışarıdan bakanların anlaması zor. Çünkü çok fedakârlık gerektiren bir iş.

-Zor gibi görünen sorunun cevabı, inanç dünyası açısından baktığınız zaman son derece kolay. İnsanların temel bir düşüncesi var. Biz inançlı insanlarız. Dolayısıyla biz Allah'ın rızasına ermeliyiz. Allah'ın rızasını kazanmanın böyle kolay bir yolu var.

-Kolay mı bu yol?

-Allah'ın rızası gibi büyük bir şey karşısında evet, kolay. Tamam, gitmek gelmek ayrı zor. Memleketinden ayrı olmak ayrı sıkıntılı. Ama ebedi hayat düşünen bir insan içinde kolay bir ulaşım aracı.

-Tanışmak tabii, önyargıların kırılmasına da yardımcı oluyordur.

-Gerçekten öyle. Kendi hayatımdan örnek vereyim. Özbekistan'a gitmeden önce "ayıdan post, Rus'tan dost olmaz" gibi bir mantık vardı. Oraya gidip, onlarla tanıştıktan sonra bu atasözünün ne kadar yanlış olduğunu gördüm. Mesela arabamı tamir ettirdiğim usta bir Rus'tu. İşinin ehli, o kadar dürüst. Para verirsiniz üstünü tekrar veren, asla hak ettiğinden fazla almayan. Sonra Rus öğretmenlerle çalıştık birlikte. Gördük ki, hiç düşündüğümüz gibi değiller.

-Biz bu okullar vasıtasıyla aslında kendimizi terbiye ediyoruz.

-Aynen. Bu atasözünü sildim kafamdan. Dedim ki, hayır bu yanlış. Hakikaten Yunus Emre'nin yaratandan dolayı yaratılanı sevmeselesinin özünde insan var. Sınıfta Rus öğrencim de vardı, Yahudi, Özbek, Kazak öğrencilerim de. Öğretmen anne-baba gibi. Sınıfınızda hiçbirini ayırt edemiyorsunuz, milletine bakmıyorsunuz. Öğrenciniz sizinle diyalog kurunca mutlu oluyorsunuz. Dolayısıyla aslında bu karşılıklı öğrenme süreci.

-Dünya çapında büyük bir dönüşüm yaşanıyor.

-Gerçekten öyle. 1991'de yabancı dil olarak Türkçe yurtdışında ilköğretim okullarında okutulmuyor. Bugün 400 okulda okutuluyor.

-Ama bu okullar bu cemaatin okulları. Bunun dışında, bu camiaya ait olmayan okullarda Türkçe var mı?

-Az da olsa var. Ukrayna'da ve bazı ülkelerin devlet okullarında Türkçe tercihli ders olarak konmaya başlandı. Bu tabii Türkiye'nin sosyo-ekonomik düzeyiyle ilgili. Ama bizim oradaki okulların da tesiri mutlaka vardır. Asıl zor olan, buradan Türkçe öğretmenini götürmek, orada okul açıp onlara Türkçe öğretmek.

-Türkçe öğrenmeye onların neden ihtiyacı var? Bizim açımızdan bir çeşit misyonerlik gibi de düşünülebilir herhalde. Ama onların açısından neden cazip Türkçe öğrenmek?

-Bir bütünün parçası olarak baktığımızda anlam buluyor. Yoksa tek başına neden Türkçe öğrensinler? Bir dili öğrenmeniz için o dilin mutlaka ekonomik bir dil olması lazım. Siyaset dili veya kültürel dil olması lazım. Kültürel dilden şüphemiz yok ama Türkçe bugün henüz ekonomik bir dil değildir. Türkçe bugün dünya ölçeğinde siyasi bir dil de değil. Ama okulla bir bütün haline geliyor. Türk okullarında Türkçe olduğu için mantıklı. Yoksa tek başına Türkçeyi koyduğunuz zaman ben niye öğreneyim ki diyecektir. Bütünün parçasında bir anlam ifade ediyor. Geçen Kenya'dan bir arkadaşımız dedi. Kenyalı çocuk, "Ben niye Türkçe öğreniyorum? Mesela Türkiye'de Kenya dilini öğrenen var mı?" diye soruyor. Hoca bir an düşünüyor, diyor ki, "Yeni bir dil, yeni bir kültür demektir. Bugün İngilizceyi zaten biliyorsun. Bunun yanında Türkçe öğrenmen sana zenginlik katacaktır. Diğer öğrenciler arasında seni farklı kılacaktır." Baktığınız zaman zor olan kısmı burası. Karşınızdaki o dili öğrenmek için tereddüdü var. Ama siz onu ikna etmeyi başarıyorsunuz.

ÖĞRETMENLER YEREL DİLLERİ ÖNEMSİYOR

-Peki, Türkçe öğretmenleri de o çocukların dillerini öğreniyorlar mı?

-Tabii. Bizim onlara tavsiyemiz, mutlaka oranın dilini öğrenmeleri. Yine kendimden örnek vereyim. Ben Özbekistan'a gittiğimde Özbekçeyi mükemmel derecede öğrenmeliyim dedim ve öğrendim. Hatta o kadar öğrendim ki, Özbek hikâyeleri antolojisini orada ilk yapan ben oldum. Çünkü Özbekistan'da Özbek hikâyeleri

antolojisi yoktu. Ben bunu derledim, bir kitap haline getirdim. Orada basıldı. Burada üniversitelerimize de hediye ettik.

-Buna benzer şeyleri diğer ülkelerdeki Türk öğretmenler de yapıyorlar mı?

-Tabii. Çünkü dil öğrendiğiniz zaman onu biriyle paylaşma arzusu hissediyorsunuz. Şu anda ben yüksek lisans yapıyorum. Türkiye'de herkes yeni edebiyattan yapıyor. Ben Özbek edebiyatını seçtim. Baktım, YÖK'ün tez arama sayfasında o kadar az ki. Güya kardeşiz. Yanı başımızda bir ülke. Ama ortada bir çalışma yok. Kuru kuruya biz birlikteyiz demişiz. Şu anda ben Özbek edebiyatından Cennetlik Adamlar romanını çalışıyorum. Bu hem tanışma, hem karışıklı alışveriş zenginliği katıyor.

-Roman dediğiniz için şu anda bende o kitabı okuma arzusu uyandı. Özbek edebiyatından tek satır bilmediğimi fark ettim. Başka örnekler de var mı? Kenya'daki öğretmenimiz Kenya dilini öğrenmiş mi? Güney Afrika'daki öğretmenler ülkenin ana diliyle ilgili neler yapmışlar?

-Tabii bu konuyu tek tek öğretmenlerimize sormak lazım. Aksiyon dergisi, bu konuyu işliyor. Dil öğretiler, dil öğrendiler. Hocam dediler yardımcı olabilir misiniz? Ben de hemen Messenger'a baktım Moğolistan'daki arkadaşla sordum. Dedim ki, Moğolca'yı biliyor musun? Biliyorum hocam. Kazakça? Kazakçayı da biliyorum. Moğolistan'da Kazakça ve Moğolca konuşuluyor çünkü. Baktım, öbür tarafta Bengalistan. Dedim ki Ahmet Makam Bey. Sen orada bu dili biliyor musun? Biliyorum Abi, edebi dil düzeyinde değil ama halkla ve velilerle iletişim kurabilecek kadar biliyorum. Zaten fitri olarak de bu dili öğreniyorsunuz. Çünkü sizin amacınız orada sadece kuru kuruya Türkçe öğretmek değil. Onlarla diyalog kurmak. Veli ziyaretleri yaparsınız orada. Her öğrencinin evine yılda bir defa gider velisiyle konuşuruz.

Tercüman kullanırsanız o sıcaklığı yakalayamazsınız. Gerçekten tanış olup, diyalog kuramazsınız. Tabii orada yabancı öğretmensiniz. Düşünün, bir yabancı öğretmen evinize gelmiş, size evladınızı anlatıyor. Görevimiz şudur: öğrenci ile velisi ile diyalog kurabilme fırsatı. Birbirimizi sevebilme. Öğretmen öğrencisini, öğrenci de öğretmenini sevmeli.

Öğretmenler çocuklarla arkadaş oluyor. Veliler de öğretmenlere baktıklarında her bakımdan örnek birer insan görüyorlar.

-Bu olimpiyatların başka bir yanı da sadece bizim onları, onların bizi tanıması değil. Bütün dünyayı birbiri ile tanış kılmak olsa gerek.

-Geçen sene olimpiyatlarda Bosnalı çocuk Sırp ve Hırvat çocuklarla bir araya geldiğinde çok etkilenmişti. Duygularını şöyle söylüyordu: "Ben bu insanlarla oturup asla bir arada bulunmamam gerektiğini düşünüyordum. Ama olimpiyat kampında gördük, tanıştık. İlk başta soğuktum onlara karşı." Çünkü büyük bir trajedi yaşanmış geçmişte Ve o kafasında bir imaj oluşturmuş. Ama olimpiyat vesilesiyle onlarla tanışıyor. Benzer dili konuştukları için de burada oturup kalkarken, kafasındaki bu imaj değişiyor. Diyor ki, "Aslında o da benim gibi birisi. Çok benziyoruz. Demek ki biz bir siyasete kurban gitmişiz". Bu çok fitri halde oluyor. Emin olun özel bir gayretimiz de olmuyor. Zaten aynı ortamda on beş gün kalınca yakınlaşıyorlar, birlikte sahne alıyorlar, birlikte yarışıyorlar. Herkes yatay dikey birbiri ile iletişime geçiyor. Bir dostluk meydana geliyor.

-Bu bireysel tanışıklıkları, kurumsal hale getirebilmeniz keşke. Değişik ülke okulları birbirlerini ziyaret etse. Türk öğretmenler aracı olsa, köprü olsa.

Ne bileyim mesela Kenya ile İngiltere okulları birbirlerini Türkler kanalıyla kurumsal olarak da tanıyıp yakınlaşsa. Çok mu uçtum?

-Türkiye merkezli genelde oluyor bu. Türkiye'de kardeş okullarla gelip gitme hadiseleri var. Ama Kenya'dan İngiltere'ye, İngiltere'den Kenya'ya ilişki belki ileriki zamanlarda bu çocukların arkadaşlığı ilerlediğince olabilir. Ama dediğiniz şey yani buradaki bireysel tanışıklığı kurumsal bazda yapıp bunu sürekli hale getirmek mükemmel olurdu.

-Onlar üniversite öğrencileri mi?

-Evet üniversite öğrencileri, çok iyi seviyede edebi diyebileceğimiz nitelikte yazılar yazıyorlar. Bu çocukları biz görüyoruz. Türkçenin bilimsel dalları dediğimiz branşlarda dört temel beceri var: Okuduğunu anlama, yazma, dil bilgisi ve konuşma. Bu yarışmalar içerisinde önce test sınavından geçiriliyor. Sonra mülakatlara alınıyor. Beş kişilik, dünyanın farklı yerlerinden gelmiş jüri karşısında sizin bize sorduğunuz sorular gibi farklı alanlardan sorular soruluyor. Amaç, onun Türkçe konuşabilme seviyesini ölçmek. Yazma yarışmasında da yine testle önce dört beceri ölçülüyor. İkinci aşamasında bir konu veriliyor. Deniyor ki, işte ülkenizdeki bir edebiyatçıyı veya bir bayramınızı anlatınız. 300 kelimedenden oluşan bir kompozisyon yazınız deniyor. Diğer dal dil bilgisi. Dil bilgisi dediğimizde yine dört temel beceri var. Okuduğunu anlıyor mu, kelime bilgisi nedir, dilbilgisi ne düzeyde. İkinci aşamasında buna Türkiye'deki SBS sınavının benzerinde sınav kitapçığı geliyor. Bunlar çok zor sorular.

-Daha sonra hitabet yarışması da olacak mı? O çok etkileyici olur.

-Sunum diye bir dalımız var o geliştirilebilir. Hitabet güzel bir öneri. Arkadaşlardan da bu yönde istekler gelmeye başladı. Türkçe sunuculuk yapabilen çocuklarımız var. Biz Irak'tan buraya 12 çocukla geldik. İkisini ekranda görebiliyor insanlar. Diğer on tanesinin Türkçesi daha gelişmiş.

-Tuncay Öztürk: Bu olimpiyatların hiç gözükmeyen bir tarafı var. Her üniversitemizin Türk dili ve edebiyatı bölüm başkanları oraya geliyorlar, jüri üyeliği yapıyorlar. Geçen yıl Ukrayna'dan gelen çocuğu yarım saat mülakata aldılar sınavlardan sonra. Necip Fazıl üzerinde konuşuyor çocuk. O kadar derinlemesine hâkim, Türkiye'de bile bulamazsınız. Bunu söyleyen o alanın profesörleri. Necip Fazıl'ı okumuş, değerlendirmiş. Üzerinde yorum yapıyor. Hocalar bayıldı.

-Ali Çavdar: 12 talebenin bir tanesi ekrana yansıyor. Ekrana yansıyan çocukların Türkçeleriyle, genelin Türkçesi karşılaştırılmamalı. Bu çalışmaya biz 600 öğrenci hazırlamışız Irak'ta. 600 öğrenci, 6 bin öğrenciden elenmiş. Çeyrek final, yarı final derken finalde bu sayı 12 kişiye kalmış. Folklor grubu da ayrı. Irak'ta 7 folklor grubundan 6'sı elenmiş, bir tanesi buraya gelmiş. Folklorcuları seçerken onların ritmine bakıyoruz. Türkçe konuşmalarına bakmıyoruz. Onlar zeybek oynuyorlar, horon tepiyorlar. Kültürümüzü ayrı bir dalını yaşatmış oluyorlar.

-Ne kadar zamandır Irak'ta bulunuyorsunuz?

- Türkçe olimpiyatlarının ilkinden beri görev alan bir insanım. Irak'ta fiili olarak dokuz aydır bulunuyorum. Erbil'deyiz ama okulların genel eğitim öğretimiyle ilgilendiğim için Süleymaniye'de de bulunuyorum, Kerkük'te de, Bağdat'ta da, Ramadi'de de. Alis Harikalar Diyarında diye bir hikâye var ya, ben orada ilk hafta o kadar şok oldum ki arkadaşlara bir konuşmamda, adım Ali olduğu için Ali Harikalar Diyarı'na gelmiş dedim. İnanın buradan bombalar, terör vesaire gibi görünen bir dünya, gidiyorsunuz alakasız bir dünya. Bomba patlayan yerler, bizim burada nasıl Mısır Çarşısı'nda bomba patlıyor, İstanbul bombalanmış gibi oluyor. Orada da aynı şekilde. Bizim okullarımız ayrı bir huzur ortamı.

-O kadar kalabalık bir öğrenci grubunun Türkçe öğreniyor olması mı size Ali Harikalar Diyarında dedirten şey?

-Tabii, orada 300'ün üstünde Türk öğretmen sınıflarda, laboratuvarlarda deney yapıyorlar. Türkçe konuşuyorlar. Folklor çalışıyorlar, Türkçe hareket ediyorlar. Sanatsal etkinliklerde bulunuyorlar. Türkçe olarak birbirleriyle

anlaşıyorlar. Muhtelif sınıflarda 6 bin kişilik Türkçe öğrenen çocukları görünce bu Ali Harikalar Diyarında olmuş oluyor. İlk hafta şok oldum. Sonra yavaş yavaş alışıyor insan.

ON YIL ÖNCE TÜRKÇE'YE RAĞBET BU KADAR DEĞİLDİ

-Amerika'da durum nedir?

-(Mehmet Okumuş: Raindrop Turkish House Türk Kültür Merkezi Başkanı) Amerika'da yedi eyalette, Türk kültürünü tanıtmaya, dostluk ve kardeşlik projeleri üretme üzerine kurulmuş 16 kültür merkezi var. Olimpiyatlara folklor, şarkı ve şiirden katılan öğrencilerimiz var. Ben Teksas eyaletinin Houston şehrindeyim. Türk okullarının dışında, bizler kültür merkezleri boyutuyla Türkçe öğretime katkıda bulunmaya çalışıyoruz. Üç ana bölümde değerlendiriyoruz meseleyi. Birincisi, kültür merkezlerimizde gönüllü arkadaşlarımızın vermiş olduğu Türkçe dersleri. İkincisi üniversitelerde kredili ders olarak ve kredili olmayıp kulüp faaliyetleri adı altında Türkçe yapılması. Üçüncüsü, ilk-orta ve liselerde Türkçe eğitimi projesi.

-Neden böyle söylüyorsunuz?

-Teksas'ta milli eğitim bakanlığı ve derneğin girişimleriyle Türkçenin İngilizceden ayrı dil olarak okutulması kanunu geçti. İspanyolca gibi, Fransızca gibi bu tür ders statüsünde bir okul dersi vermek isterse bunun artık yasal olardan önü açık. Öğretmenlerin sertifikalı olması ve ders konularının milli eğitim bakanlığının listesinde bulunması lazım.

-Amerikan milli eğitim bakanlığının mı?

-Evet. Teksas milli eğitimin. Biz bir sunum hazırladık. Biz bu dersin bu şekilde okutulmasını istiyoruz. Her türlü yardıma da hazırız dedik. Onlar da bu kanunu geçirdiler.

-Sizler tek tek okullara gidip, bizi de programınıza alın diye kulis yapıyorsunuz. Muhteşem bir şey.

-Tabii. Bu tanıtım için değişik şeyler de düşündük. Kompozisyon yarışması, sanat yarışması yapalım dedik. Türkçe ders istiyorsun ama Türkiye'nin nerede olduğunu bilmiyorlar. Geçende kompozisyon yarışması yaptık. Oranın milletvekillerinden Green geldi. Kültür merkezimize girdi. Türkiye cumhuriyetlerinin tanıtım stantları var bizim kültür merkezimizin içerisinde. Ön tarafta Mevlana'nın sözü var. "Gel, yine gel. Kim olursan ol yine gel".

Sol tarafında da Fethullah Gülen Hocaefendi'nin "Aç sineni aç ummanlar gibi ulaşmadığın hiç kimse kalmasın" sözü. Green başladı okumaya. Come, who ever you are. Dur dedi. Kalem var mı diye sordu. Oturdu başladı yazmaya. O bizim birçok programımıza gelmiş bir insan. Teksas'taki ödül töreninde bizi insanlara anlatırken dedi ki, "herkes böyle konuşur, kültürler arası diyalog der, şu der bu der. Bunlar lafta bırakmamışlar. Bilmiyorum binaya girdiğinizde fark ettiniz mi Mevlana'nın come, come, who ever you are sözünü. İşte bu insanlar hem bunu hayatlarına uygulamışlar, hem binalarına uygulamışlar, her şeylerine uygulamışlar."

Şunu da söyleyelim. Yurtdışında, özellikle Amerika'da Türklerin çok pozitif bir imajı var. Türk dediğiniz anda eğitilmiş, ya mastırını yapan, ya doktorasını yapmış...

-Ali Çavdar: On yıl öncesine kadar Türkçe kurslarına bu kadar rağbet yoktu. Okullar aynı zamanda kurslara da rağbet uyandırdı. Türkçe diye bir dil var. Türkiye diye bir Avrupa ülkesi var diye düşünölmeye başladı. Eskiden Türkiye'yi Afrika'da bilenler, dünyanın neresinde olduğunu bilmeyenler vardı. Şimdi okulları önce uzaktan izliyorlar. Bakıyorlar, oraya giren çocuklar ahlaki olarak düzelmeye başlamışlar. Annelerine daha saygılı hale gelmişler. Babalarını sayar hale gelmişler. Mahalledeki arkadaşlarıyla ilişkileri daha da düzenli hale gelmiş. Hayatları düzelmiş. İki sene sonra bir bakıyorlar dünya olimpiyatlarında o şehirde olmayan başarıları bu çocuklar almış getirmişler. Fende, teknolojiye çok iyi seviyeye gelmişler. Üç beş sene içerisinde ilgi Türkçe

öğrenmeye doğru onları sevk ediyor. Türkiye'ye alaka duymaya başlıyorlar. Türk okullarından önce Türkiye'yi ziyaret eden Amerika'daki entelektüel sayısı ile Türk okullarından sonra Amerika'dan Türkiye'yi ziyaret eden entelektüel sayısı bir mukayese edilse arada çok bariz fark var.

TÜRKÇE'Yİ SEVDİREN ÖĞRETMENLERİN HİKÂYELERİ

'75 YAŞINDAYIM, İLK KEZ BİR BEYAZ EVİME GELİYOR'

Kasım Aksoy: 1974 Sarıkamış doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesinden 2002 yılında mezun oldu. Öğretmenlik mesleği çocukluğundan beri hayaliydi. İlkokulda öğretmenlerini hep hayranlıkla izler, "acaba ben de bir gün öğretmen olabilir miyim?" diye düşünürdü. İstanbul Küçükçekmece lisesinde staj yaparken Madagaskar'da öğretmenlik yapan bir arkadaşı orada Türkçe öğretmenine ihtiyaç olduğunu söyledi. O vesileyle Madagaskar'ın başkenti Antananarivo'daki Uluslararası Işık kolejinde öğretmenlik yapmaya başladı. Hatıralarını şöyle anlatıyor:

Bir gün derste kahvaltılık kültürünü anlatıyorum. Sınıfta coşmuşum. İşte bizim kahvaltılarda reçel var, zeytin var, menemen var, salam var, çikolata var, peynir var derken Jimi adlı bir öğrencim parmak kaldırdı. 'Öğretmenim, siz bütün bunları kahvaltıda mı yiyorsunuz?' diye sordu. Evet dedim. Jimi 'Öğretmenim dedi bizde sabah pirinç, öğlen pirinç, akşam pirinç olur. Sabahları bu saydığınız şeyleri bir arada bulmamız mümkün değil' dedi ve sıraya oturdu. Çok utanmıştım bilseydim, kahvaltıda yediklerimizi bu kadar detaylı saymazdım.

Madagaskar'da şunu gördüm: Ya çok zenginsiniz ya da çok fakir. Orta sınıf diye bir şey yok. Aslında hemen hemen bütün Afrika'nın kaderi budur. Bir taraftan villalarda, şatolarda oturan insanlar, bir taraftan ayağında ayakkabısı ile olmayan insanlar...

Madagaskar'a gidişimin ikinci senesiydi. Bulunduğumuz ülkede Türkiye ve Türk insanının kültürünü ve yardımseverliğini de anlatmaya çalışıyoruz. Bu vesileyle okulumuzun sponsorları Kurban bayramında bu insanlara et dağıtım dediler. Neden olmasın dedik. Kurbanlar kesildi etler parçalandı. İkişer ikişer kilo halinde poşetlendi. İnsanlara haber verildi. Saat bir gibi etler dağıtılacaktı. Tabi biz önceden kart bastırmıştık kartını veren etini alacaktı. Saat birde okulun önünde müthiş bir kalabalık beliriverdi. Kartı olan da gelmiş olmayan da. Birbirine soruyorlarmış sen burada ne bekliyorsun. Buradaki Türk koleji et dağıtacak. Parayla mı? Hayır parasız! Ooo deyip herkes sıraya giriyor.

Yol izdihamdan dolayı trafiğe kapandı. Biz arbede bir an önce bitsin diye etleri dağıtım, önce kartları olanlar gelsin dedik. Et poşetlerini kartlı olanlara veriyoruz ama ne çare eti alan gidiyor. Aynı insan tekrar sıraya giriyor. Ya sana verdik. Sen git başka bir arkadaşın da bu eti alsın diyoruz. Laf anlayan yok.

Bir bayan gözümüzün önünde bıçağı parmağına vurup kesti. Parmağından kanlar akıyor. Fizik öğretmenimiz ya ne yapıyorsun neden parmağını kestini dedi. Böyle yapmazsam bana acıyıp et vermezsiniz diye cevap verdi. İçler acısı bir durum kendi kendime sordum. Türkiye'de kim acaba bir iki kilo et için parmağını kesmiş ve yine Türkiye'de kim küçük çocukunu yere fırlatıp çocuğunun feryatlarını duysunlar da bana et versinler diye feryatlarda bulunmuş. Bunları düşünürken bazen insanlığınızdan utanıyorsunuz. Keşke imkân olsa herkese versek. Bütün insanları kucaklasak diyorsunuz. Ne mümkün, her şey imkânlar ölçüsünde işte.

Bir öğrenci velimizi ziyaret etmek istedik. Öğrencimize yarın sizi ziyarete geleceğiz dedik. Çocuk hayır gelmenizi istemiyorum dedi ve ağladı. İkinci gün yine söyledik hayır istemiyorum dedi. Üçüncü gün buyurun gelin dedi. Bir taksiye atladık yaklaşık bir saat gittikten sonra çocuk taksiciye burada dur, bundan sonrasına araba gitmez dedi. İndik. Yarım saat yürüdükten sonra dağın eteğinde bir evde yaşlı iki çift bizi bekliyordu. Biz onlara yaklaştıkça heyecanları yüzlerinden okunuyordu. Ve nihayet yanlarına gittik. Şaşkın ve aynı zamanda tedirgin bir şekilde bizi evlerine kabul ettiler. Biz üç öğretmen oturmuş vaziyette yaşlı iki çift ise ayakta bizi

bekliyor. Tabi bu durum bizi tedirgin etti. Bizim kültürümüzde yaşlılar ayakta beklemes. Buyurun siz oturun, biz sizi ziyarete ve tanımaya geldik dedik. Yaşlı nine hayır hayır, siz gidene kadar biz size hizmet edeceğiz, oturmayacağız dedi. Ve şöyle devam etti:

"Torunum Türk öğretmenler bizi ziyarete gelecekler dedi. Ona çok kızdım. Türk öğretmenlerin burada ne işi var? Niye bize gelsinler? Onlar beyaz, bizim gibi fakir insanların yanında işleri ne dedim. Ama bugün gözlerime inanamıyorum ki beyaz öğretmenler evimize gelmiş. Ne olur bizim şu fakirliğimize bakıp da torunumu okuldan atmayın."

Aman efendim bu nasıl söz dedik. Biz sizi tanımak istedik deyince yaşlı nine gözyaşlarına hâkim olamadı. Koştı kaynamış sıcak süt getirdi. Bize ikram etti. "Biliyor musunuz" dedi, "75 yaşındayım ilk defa bir beyaz evimize geliyor. Buna inanamıyorum. Ben Türkleri yamyam, vahşi, çölde yaşayan insanlar olarak bilirdim. Ama bugün karşımda melek gibi insanlar görüyorum. Meğer ne kadar da yanılmışım."

Nenenin bizden bir ricası oldu. "Artık inandım ki siz samimi insanlarsınız. Torunum okula gelirken çok zorlanıyor, yarım saat yürüyor. Yarım saat sonra otobüse biniyor. Yaklaşık bir saat sonra okulda oluyor. Durumumuz da çok iyi değil. Torunumu yanınıza alın" dedi. İlk yurt talebemiz bu öğrencimiz oldu. Şuan Gaziantep'te Endüstri Mühendisliğinde okuyor. Atılan bir adımın sevginin ve diyalogun gücünü bir kere daha görmüş olduk.

Aile ziyaretlerimizde meğer Türkiye olarak orda hiç bilinmiyor muşuz. Vahşi olarak barbar olarak biliniyormuşuz. Ailelere kendimizi ve Türkiye'mizi anlatma fırsatını bulduk. Öğretmenliğin nasıl bir kutsal vazife olduğunu eğitimin ne kadar olduğunu bir kere daha bütün benliğimle anladım. Neden mi?

Anneler günüydü. Çocuklara dedim ki herkes bugün çiçek alsın, annesine versin. Yalnız bizim kültürümüzde annelerin eli öpülür. Çiçeği verirken annenizin elini öpün. Tamam dedi gittiler. Ertesi sabah bir öğrenci velimiz geldi. "Ya" dedi, "siz ne yaptınız böyle?" Ben korktum, kötü bir şey mi yaptım diye. Dedi ki veli, "oğlum dün bana anneler gününde çiçek almış çiçeği bana verdi ve elimi öptü. Çok şaşırdım, çok duygulandım, gözyaşlarıma hâkim olamadım. Bu nasıl bir şey? İlk defa anne olduğumu hatırladım. Bakın bu sahneyi videoya çektim. İnanamıyorum siz çok farklı öğretmenlersiniz. Çocuklarımıza çok güzel şeyler öğretiyorsunuz. Ömrüm boyunca unutmayacağım".

Bulunduğunuz ülkenin yerel dilini de bilmeniz çok önemli Madagaskar'ın resmi dili Fransızca. Pazarda, çarşıda sokakta Fransızca konuşuluyor ama bir yabancı olarak orda o insanların yerel dilini konuştunuz mu akan sular duruyor. Ben pazarda alışveriş yaparken Fransızca konuşuyordum. Normal olağan bir şey onlar için. Bir gün Malagasica bir iki kelime konuşunca bütün Pazar alkış tuttu. Vaza beyaz demek. Beyaz Malagasica konuştu. Malagasica konuştu deyince anladım ki onların bizi, bizim onları anlamamız yerel dille olur ancak.

İlk çocuğumuz Madagaskar'da doğdu. Bu ülkede doğan ilk Türk çocuğu bize nasip oldu. Şifreli çocuk dediler onun için. Çünkü doğum tarihi 7.7.2007 idi. Çok sevdiler. Oğlumun iki ismi var. Malagasica MAMY, Türkçe Selim. Bunun için ne kadar şükretsem azdır.

Madagaskar'da benim için acı olay annemin vefatıydı. Anne ah anne bilemedik bilemiyoruz değerini ancak kaybettiğimizde anlıyoruz. Bana bir telefon geldi. Anneni kaybettik şu an musalla taşında hakkını helal ediyor musun dediler. Kilometrelerce uzak bir diyardasınız. Hemen yola çıksanız bile iki uçakla ancak gelebiliyorsunuz. Büyük bir acı yutkundum ve o an ben hakkımı sonuna kadar helal ediyorum, ediyorum da anam bana hakkını helal etti mi? Aklıma geldikçe hep o acıyı hissediyorum.

Yaklaşık 9 yıldır Madagaskar'dayım. Mutluyum çünkü son iki yıldır Madagaskar'da Türk rüzgârı esiyor. Televizyonlar Türkiye'yi anlatıyor. Gazeteler Türkiye'nin gücünü yazıyor. Artık Türkiye Madagaskar'da barbar,

yamyam, çölde yaşayan bedevi gibi bilinmiyor.

İki dönem mezunlarımız oldu. 15 öğrencimiz Türkiye'deki üniversitelerimizde okuyor. Onlar geleceğin mimarları, doktorları, mühendisleri olacaklar. Ülkelerine dönüp kendi insanlarına hizmet edecekler. Çünkü bize böyle söz verdiler. Yarınların çok mutlu güzel olacağını ümit ediyorum.

'AH BİR SUŞİ OLSA DA YESEM, DİYORUM'

Havva Bayram, 1985 doğumlu. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Türkçe Öğretmenliğini bitirdi. Mezun olur olmaz Japonya'ya gitti. Dört yıldan beri Tokyo'daki Türk Kültür merkezinde Türkçe öğretmenliği yapıyor. Gitmeden önce Japonları sadece akıllı insanlar olarak biliyordu. Gittikten sonra onların aynı zamanda çalışan insanlar olduğunu gördü. Bir buçuk yıl Japonca eğitimi aldı. Şu an rahatlıkla Japonca iletişim kurabiliyor. Olimpiyatlara hazırlanırken yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

Bu yıl olimpiyata katılan öğrencilerimizden Mai Yoshioka ders sırasında, "Nerelisiniz?" sorusuna cevap olarak "buçuğum" deyip duruyordu. Soruyu defalarca sordum. Her seferinde öğrenci aynı cevabı verdi. Meğer öğrencimiz melezim demeye çalışıyormuş.

Geçen ay Tokyo'da trende bir Türk arkadaş ile giderken yanıma bir Japon geldi. Biz onlar Türkçe bilmiyorlar diye rahat rahat Türkçe konuşuyorduk ki. Hatta hemen önümüzde duran Japon amca ne kadar uzunmuş dedik kendi aramızda. Amca bize döndü ve "Siz Türk müsünüz?" diye sordu. Bu, 35 milyon nüfusa sahip Tokyo'da gerçekten ilginç bir durumdu. Meğer önümüzde duran amca 7 yıldan beri Türkiye'de yaşıyormuş. Ve son iki buçuk yıldan beri hiç Tokyo'ya gelmemiş. Bir hafta için gelmiş. Türkiye'de Marmara Projesinde çalışıyormuş. Biz de hazır sizi gördük gerçekten Marmara projesi ne zaman bitecek diye sorduk. Başbakan Erdoğan 2013 yılında bitmesini istiyor fakat bu bize göre biraz zor. Yine de inşallah biter diyoruz dedi.

Japon yemek kültürüne alışmak oldukça zordu. Önceleri yosun ya da çiğ balık yemekte güçlük çekerken, şu an arkadaşlarla ah ahh bir suşi olsa da yesek diyoruz. İlk suşi yeme deneyimimde öğrencilerimle birlikteydim. Ve çiğ balık yiyeceğimizi bilmiyordum.

Öğrencilerim Japon restoranına götürdüler ve daha sonra birbirinden ilginç yemekler geldi. Tabi önce ne yediğimi söylemediler. Yedim ama lokmalar büyüdükçe büyüdü zar zor yuttum. Daha sonra ne yediğimi söylediler. Yemek yemekte o kadar zorlandığım başka bir anımı hatırlamıyorum.

'KIZIM OLDUĞUNDA, HASTANE KAPISINDA ÖĞRENCİLERİM KARŞILADI'

Jale Bahçe. 1976 Afyon doğumlu. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi'nden 1997'de mezun oldu. Ertesi yıl Dağıstan Özerk Cumhuriyeti'nde Buynat Uluslararası Dil Kolejinde eşimle birlikte çalışmaya başladı. Büyük kızı 2000 yılında Dağıstan'da dünyaya geldi. 2001'de Makedonya'da çalışmaya başladı. Halen Makedonya Yahya Kemal Koleji Üsküp şubesinde Türkçe Öğretmenliği yapıyor. Hatıralarından bir demet şöyle:

Dağıstan'a ilk gidişimizde götürdüğümüz kuru nane yüzünden polis bizi bayağı zorladı. Uzun süren bir tetkikten sonra bizi geçirdiler. Dağıstan'da dil öğreninceye kadar zorlandık. Yemek yapmak için çok seçeneğimiz yoktu. Türkiye'den götürdüğümüz kurular bizim için çok önemliydi. Bekâr öğretmen arkadaşlar evli hocalara misafir olurken, ya nohut ya da kuru fasulye yapmamızı isterlerdi. O gün gelecek misafirlere nohut yemeği yapacaktım. Bir baktım salça bitmiş. Misafirler eşimle birlikte gelecektlerdi. Eşimin salça almasını beklersem yemek yetişmeyecekti. Dağıstan'a geleli ancak bir kaç ay olmuştu. Tek başıma hiç dışarı çıkmamıştım. Gözümü karartıp evimize yakın bir bakkala kadar gittim. Bakkal büfe tarzı müşteri içeriyi

göremiyor. Küçük bir kafesin ardından istediğini alabiliyor. Salçayı anlatmak için uğraştım ama anlatamadım. Geri dönüp evin önündeki çöpten salça kutusunu alıp gösterdim. Ve ancak o zaman salçayı alabildim.

Aynı zorluğu Makedonca'yı öğreninceye kadar da yaşadım. Makedonya'ya geldiğimizde kızım küçüktü. Hasta ve iştahsız dönemi idi. Patates kızartması yemek istedi. Hemen yapayım dedim ama sıvı yağ yeterli değildi. Eve yakın küçük bir bakkal tarzı bir yer vardı. Oraya gittim. Anlatmaya çalışıyorum, "zeytin sakas" dedi. Ben kızdım nasıl sıvı yağı zeytin diye anlar diye söylendim. Eve gidip şişeyi aldım ve gösterdim. "Da be da" zeytin demez mi o gün öğrendim ki Makedonca'da zeytin sıvı yağ demekmiş.

2006 yılında küçük kızım dünyaya geldi. Hastane kuralı gereği kimse içeri giremiyor. Hasta ziyareti yok. Öğrencilerimden bir grup hastane çıkışına gelmek istediler. Ben gerek yok eve gidelim eve gelin diye cevap verdim. "Tamam tamam" dediler. Biz hastanenin kapısına çıktığımızda öğrenciler ellerinde çiçekler çok süslü bir sepet, sepeti içinde bebek için değişik değişik hediyeler bizi karşıladılar. Çok duygulanmış hepsine sarılıp ağlamıştım.

Bir ders yılı daha yeni başlamıştı. Ben 10.sınıfların birinde dersimle ilgili bilgi veriyorum. Ders materyallerini tanıtıyordum. Öğrencinin biri parmak kaldırdı. "Hocam siz fazla konuşuyorsunuz" dedi. Sınıfa bir baktım espri mi yapıyorlar diye. Hayır, sınıf hala çok ciddi. Ne demek istiyorsun oğlum dedim. Sorularla anladım ki çocuk bana "Hızlı konuşuyorsunuz" demek istemiş. Fazla konuşmak ve hızlı konuşmak arasındaki farkı anlatınca sınıfça bir hayli gülmüştük.

Veli ziyaretlerinin birinde aileye çocukları hakkında bilgi verip tavsiyelerde bulunmaya çalışıyordum. Öğrencinin annesi "Sizin okulun başarısının sebebini şimdi anladım. Bir iki ay gibi kısa bir zamanda benim kızımı benim kadar iyi tanımışsınız" dedi.

İlk yurtdışına çıktığım zaman aklımdaki sorulardan biri de sağlık sorunları nasıl çözülecekti. Yabancı bir ülkede hastalanırsak tedavisi nasıl olurdu acaba gibi sorular vardı. Ancak gittiğim iki ülkede de hastanelerde Türk kolejinin öğretmenleri denince çok iyi karşılanıp tedavi ediliyordu. En iyi doktorlar bize hizmet veriyorlardı.

'TEKRAR GİDER MİSİN DESELER, HİÇ DÜŞÜNMEDEN GİDERİM'

Ayşe Semra Çarpan. 1962 İzmir doğumlu. 1994 yılında Kazakistan'a eşi ve iki küçük kızıyla birlikte gitti. İki küçük valize sığdırabildiği eşyalarıyla ama kalbinde büyük umutlarla vatan topraklarından ayrılmıştı. Kazakistan'da ilk yıllar zorluklarla dolu ama bir o kadar da güzelliklerle geçti. Akmayan sular, yanmayan ocaklar, çocuklarının yemede zorluk çektiği ekmekler... Bir zamanlar Türkiye'de hiç önem vermediği eşyalar oralarda altın gibi kıymetlenmişti. Ama öğrencilerinin bir bakışı, bir gülüşü her şeye değiyordu. Ayşe Hanım duygularını şöyle anlatıyor:

Dilini bilmediğim, bir ülkedeydim ama çok kısa bir sürede dilini öğrenmiştim. Komşularıyla konuşabiliyor, okula gelen velilerle çocukları hakkında görüşebiliyordum. İlk zamanlar telaffuzu birbirine benzeyen kelimelerle başım derde giriyordu ama Kazak halkının engin hoşgörüsüyle bunlar problem olmuyordu. Eşim bir süpermarkette çalışıyordu, bir veli ziyaretinde onu tanıyan velilere eşimi tarif ederken "eşim musırlı olan" demiştim. O sırada veli gülmüştü "musır değil, murt diyeceksin" demişti. Çünkü Kazakçada musır çöp, murt bıyık anlamına geliyordu. İşte böyle... Yıllar nasıl geçti hiç anlamadık. Çünkü öğrencilerim benim kızlarım gibiydi. Onlar ailemin bir parçasıydı. Uzun yıllardır Kazakistan'da ve aynı okulda görev yapıyorum. Önümüzdeki günler ne getirir bilmiyorum ama oralara gittiğim için, öğrencilerim için her şeye değer diyorum. Tekrar gider miydin diye sorsanız hiç düşünmeden evet diyorum.

Stockholm sendromu aramızda yaptığımız bir şakaydı

Nuriye Akman 2011.06.24

Kemal Kılıçdaroğlu ile Çarşamba günü, muhalifleri disipline etme adına "CHP'nin aleyhine atıp tutan insanların konuşma metinleri toplanacak.

Partiye zarar verenlerle ilgili gerekirse işlem yapılacaktır" kararının alındığı MYK toplantısının bitiminde görüştük. Kılıçdaroğlu, muhaliflerin kurultay atağına partiden ihraca kadar gidecek disiplin soruşturması uyarısıyla cevap verirken, her konuda görüş birliği içinde olmadığının altını çizdiği Gürsel Tekin'e "Sen de biraz öfkeni kontrol altına al" mealinde konuştu. Stockholm sendromuna gelince, meğer o bir şakaymış! Kendi aralarında konuşup espri yapmışlar. Seçim gerginliğini bir nebze de olsa sendrom muhabbeti sayesinde atmış olmalılar. Bu sendromun bir hastalığa işaret ettiğini düşünmüyor Kılıçdaroğlu, sosyologlara sorun bunu diyor. Asıl ilginç haber, il ve ilçe başkanlarına bundan böyle performanslarını gösteren karne verilecek olması. CHP Genel başkanının bir başöğretmen kadar okuluna hâkim olmasından daha doğal ne olabilir?

-MYK toplantısında neler görüşüldü?

-Birden fazla konu. Şu anda tutuklu olan milletvekillerinin durumu ne olacak? Onların gelip yemin içmeleri için AKP'nin girişimi olacak mı olmayacak mı onu tartıştık. Onlar savcılıktan kâğıt aldılar, milletvekili olmalarında hiçbir sakınca yok diye. İki, bize başvurdular partiye. Biz bunları Yüksek Seçim Kurulu'na bildirdik. Yüksek Seçim Kurulu milletvekili olmalarında hiçbir sakınca yoktur dedi. Resmi gazetede yayınlandı. Halka gittik. Halk da bunlara oy verdi. Şimdi bunların gelip mecliste yemin töreninde yemin içmeleri gerekiyor.

-Ama savcılık da dedi ki, tutukluluk halleri devam eder.

-Yemin içmeleri ayrı, tutuklulukları ayrı. Önce gelip parlamentoda yemin içmeleri lazım. Yemin içmeleri ile ilgili önlerinde hiçbir yasal engel yok. Eğer engel çıkarsa bir, YSK yanlış yaptı demektir. İki, halk yanlış yaptı demektir. Üç, cumhuriyet savcılığı bunlara izin verdi. O da yanlış yaptı demektir.

-Başka ne konuşuldu MYK'da?

-CHP'li olup televizyon kanallarında CHP'nin aleyhine atıp tutan insanların konuşma metinleri toplanacak. Partiye zarar verenlerle ilgili gerekirse işlem yapılacaktır.

-İhraca kadar gidecek mi?

-Ona disiplin kurulu karar verecek. Ama önce bir bilgilerin, belgelerin toplanması gerekiyor.

-Hep sakın güç olarak adlandırıldınız. Artık gergin güce mi dönüştünüz?

-Hayır. Bir partiyi parti yapan kendi öz disiplinidir. Bizi niye eleştirdiniz diye kimseye ceza vermek ya da partiden atmak gibi bir düşüncemiz yok. Ama olay eleştiri sınırlarını aşır partiye zarar verir noktaya geliyorsa o zaman onlara kusura bakmayın diyeceğiz.

-Eleştiri sınırlarının aşılar aşılmadığının somut bir ölçüsü var mı?

-Eğer birisi açıkça CHP'ye küfrediyorsa ve karşısındaki CHP'liler hiç ses çıkarmıyorlarsa bu eleştiri sınırlarını aşmak demektir. Bu belli bir suçlamayı otomatikman kabul etmek demektir. Buna benzer bazı olaylar var. Bunu

hukukçular değerlendirecek. Hukukçu değilim ama biz partide disiplini sağlamak istiyoruz.

-Seçim sonuçlarıyla ilgili madde madde özeleştiriyaptınız mı peki?

-Elbette. Çalışmamız şöyle. Bir, hangi il ve ilçelerde bizim oy oranımızdaki artış AKP'nin oy oranından daha yüksek? İki, hangi il ve ilçelerde AKP'nin oy oranı bizim oy oranımızdan daha yüksek? Üç, bizim belediye başkanlarımızın olduğu yerde oy oranımızdaki gelişme nedir? Dört, büyük merkezlerde, Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Gaziantep, Şanlıurfa gibi, tablo nedir? Önce bu verileri çıkarmamız lazım.

-Parti Meclisi ne zaman toplanacak?

-3 veya 4 Temmuz günü parti meclisini toplayacağız. Ve parti meclisine ben ilk kez son derece sağlıklı, iç tutarlılığı olan bir raporla gitmek istiyorum. Artımız nedir, eksimiz nedir? Arkadaşlara bu konuda talimatlar verdim. Rakamlar, bilgiler çıkıyor. Yüksek Seçim Kurulunun kararlarının kesinleşmesini bekliyoruz. Çünkü bazı sandıklarda bize oy çıkmadığını görüyoruz. Ama o sandıkta parti gözlemcimiz var. O yüzden Yüksek Seçim Kurulu'na itiraz ediyor bazı arkadaşlar. Ben oy verdim, nasıl benim oyum çıkmadı diye. O sonuçları da aldıktan sonra bir değerlendirme yapacağız.

-Size göre seçimi kaybedişin sebepleri ne?

-Birden fazla nedeni var. Birincisi biz projelerimizi kısa süre içerisinde geniş kitlelere anlatamadık. İki, bizim karşımızda bir devlet gücü vardı. Valisi vardı, kaymakamı vardı, sosyal yardımlaşma dayanışması vardı, medya gücü vardı. Bizim o kadar güçlü bir medya gücümüz yoktu. AKP'nin ciddi bir medya gücü vardı. Örneğin ben çıkar konuşurum miting meydanında, bir veya iki televizyon verir. Ama Sayın Erdoğan konuştuğu zaman on beş yirmi hatta bazı günler yirmi bir televizyon canlı veriyordu.

-Medyanın gücü, rakip partinin gücü tamam. Doğrudan kendinize yönelteceğiniz bir eksik yok mu?

-Biz 81 ile gittik. Ama her gittiğimiz ilde buyurun gelin, ertesi gün oyumuzu size vereceğiz diye bir çağrı ile karşılaşmadık. Sizi önce kabul ediyor, sempati duyduğunu söylüyor. Ama eski alışkanlığından kolay kolay vazgeçmiyor. Bizim ne yapmamız lazım? Oraya üçüncü, dördüncü, beşinci kez gitmemiz lazım. Yüzde 5 net artış, sıradan bir artış değildir. Olağanüstü yoğun bir çabanın sonucudur. Afyon'a bağlı, merkezde bir köy var. Hiç CHP'ye oy çıkmaz oradan. Ben oraya gittim, ilk kez. Bir eve konuk oldum. Sohbet ettim ve ben o köyden iki oy aldım. Demek ki giderseniz, kendinizi anlatırsanız bunlar olur.

-Oyların yüzde 26'da kalmasında sizin payınız ne?

-Onu bilemiyorum. Onu sosyal bilimcilere sormamız lazım, ölçülebilirliği nedir bunun diye. Bizim dışımızda bağımsız bir birimin de bu seçim sonuçlarını tahlil etmesini isteyeceğiz. Bunun sonucu iki, iki buçuk ayda alınır dediler. Ama bizim kendi hazırlığımız 4 Temmuz'a yetiyecek.

-Genel başkan çok çalıştı ama örgüt ona ayak uyduramadı diyenlere katılır mısınız?

-Benim bu yoruma katılmam, örgütlerin çalışmalarını yakından izlememe bağlı. Henüz bu konuda elimizde sağlıklı bir veri yok. Sadece sahada elde edilen gözlemler var, bulgular var. Onları genelleştirmek doğru olmaz. Bu konuda önce sağlıklı bir çalışma yapmamız lazım.

-Örgütün performansını ölçecek misiniz?

-Evet. İl ve ilçe başkanlarının performansları belli kriterlerden yola çıkılarak ölçülecek. Diyeceksiniz ki niye şimdiye kadar yapmadınız? Şöyle. İki kurultay, bir referandum geçirdik. Daha biz örgütlere dönük hiçbir şey

yapmadık. Örgütlerin de haklı talepleri var bizden. Onlara yeteri kadar ilgi göstermedik. Artık yerel seçimlere kadar olan süreç içerisinde, hem genel seçimlere hazırlanmak, hem örgütlerde arzu ettiğimiz o çalışma çitasını yakalamak, hedefimiz olacak.

-İl ve ilçe başkanlarının bir karnesi mi olacak artık?

-Evet, böyle diyebiliriz.

-Öğrenci karnesi olsaydı belli ders adları olurdu. Sizin karnenizde neler olacak?

-Birden fazla unsur olacak. Yerel medyada ne kadar demeci yer aldı? Kaç köye gitti, kaç muhtarla bir araya geldi? Kaç sivil toplum örgütü ile bir araya geldi? Onlara ne tür mesajlar verdi? Sivil toplum örgütleriyle belli aralıklarla mı bir araya geliyor, yoksa sivil toplum örgütleri onları davet ettikleri zaman mı oraya gidiyor? Kaç basın toplantısı yaptı? Basın toplantısının konuları nelerdi? Orada olan ve halkı yakından ilgilendiren sorunlar nedir? O sorunlara ilişkin yerel çözümleri var mı, yok mu? O sorunları ne ölçüde genel merkeze aktardı? Halkın düşündünde, derneğinde cenazesine gidiyor, katılıyor mu? Buna benzer pek çok kriter.

-Seçim sonuçlarının belli olduğu gece istifa etmeyi düşündünüz mü?

-Hayır. Önce zaten evdeydim, hemen partiye geldim. Sonuçlara baktık, değerlendirme yaptık. AKP'nin ve MHP'nin milletvekili sayısında düşme, bizim milletvekili sayısında artış vardı. Hemen iki partinin oy oranlarındaki artışa baktım. Bizim artışımız daha iyi. Bu da beni umutlandırdı.

- Ak Parti'nin 5 milyon yeni oyuna karşı CHP'nin 3,5 milyon oydaş kazanması mı sizi umutlandırdı?

-Hayır, bizim oyumuzdaki artış net 5 puan. AKP'nin oyundaki artış net 5 değil. 47 küsurdan, 49 küsura çıktılar.

-Ak Parti'nin yüzde elli 50 oy alışı önemli değil mi? Yani psikolojik olarak rakamların işinize gelen yanını mı dikkate alıyorsunuz?

-Hayır, ikisi de önemli. AKP üç dönemdir iktidarda ve oyunu arttırıyor. Ama biz de oyumuzu yüzde 26'ya çıkarıyoruz. Bütün baskılara, kısıtlı imkânlarla rağmen, sadece özgüvenimizle ve çalışmamızla çıkarıyoruz. Arkamızda öyle ciddi destekler, şunlar bunlar yok. Bunu başarısızlık olarak alırsak kendimize haksızlık etmez miyiz?

-Ama CHP içinde başarısızlık olarak alanlar var.

-Ha o ayrı. Olabilir tabii. Her siyasal partinin temel hedefi iktidar olmaktır. Bizim de temel hedefimiz iktidar olmaktır.

-Siz Olay TV'deki bir programda hedefimiz yüzde 40, bu hedefin altına düşersek ayrılırız demiştiniz.

-Hayır. Yüzde 40 hedefimizi koyduk ama istifa ederiz, gideriz demedik. Bana değişik zamanlarda da soruldu gazeteciler tarafından. CHP'nin oylarında anlamlı bir yükseliş olmazsa bırakır giderim.

-Yüzde 5 anlamlı bir yükseliş midir?

-Bunun anlamlı olup olmadığını kamuoyunun, medyanın söylemesi lazım. Evet, yüzde 21 küsur. 26'ya çıktı. Bu anlamlıdır derse kamuoyu bizim açımızdan da anlamlıdır. Bakıyorum, gerek sağdan, gerek soldan objektif bakan pek çok gazeteci, CHP başarısızdır demiyor.

-Ama CHP'nin içinde bir kanat hiç de öyle düşünmüyorlar.

-Sadece CHP'nin içinde değil, başka birisi de böyle düşünebilir. Bizim onları suçlamaya hakkımız yok. Ama herkes elini vicdanına koyup kararını versin.

-CHP bu seçime Baykal'ın liderliğinde girseydi ve yine bu sonucu alsaydı siz ne düşünürdünüz?

-Varsayımlardan yola çıkarak yorum yapmam.

GÜRSEL TEKİN'LE HER KONUDA GÖRÜŞ BİRLİĞİNDE DEĞİLİZ

-Başta Gürsel Tekin olmak üzere çalışma arkadaşlarınızın kellesini isteyen muhaliflere ne diyorsunuz? "Hadi oradan!" mı diyorsunuz?

-Hayır. Cumhuriyet Halk Partisini diğer partilerden ayıran temel özellik, üyelerinin özgürlüğüdür. Ama bu özgürlük sakın ola ki her istediğini söyler anlamında kabul edilmesin.

-Özgürlüklerinin sınırlarını siz çizeceksiniz yani.

-Hayır. Ben çizmem. O özgürlüğün sınırlarını her partili kendisi bilmeli. Partiye zarar verilmemek kaydıyla elbette eleştiri olacaktır. Herkesin bizi beğenmesi diye bir kural olamaz. Eğer imzalar gelirse ben kurultay yaparım. Hiçbir zaman hiç kimseye telefon açıp sakın ha imza atmayın demedim.

-Kurultay yapmayı neden istemiyorsunuz?

-Mayıs 2012'de zaten kurultay yapacağız. İçtüzüğün değiştiği bir kurultay yapmak istiyorum ben. Eski içtüzük bizim partide olması gereken demokrasi anlayışına uygun değil. Onu değiştireceğim. Lider sultasını tümüyle kaldıracam. Daha demokratik, daha özgür bir Cumhuriyet Halk Partisi yapacağım. Sonra gideceğiz kurultaya

-Lider sultasını kaldırırsanız, bundan sonra seçimi kaybeden gider ilkesini de getirecek misiniz?

-Elbette. Oy oranı düşen gider.

-Oy oranı düşen mi, iktidarı elde edemeyen mi gitmeli?

-“İktidarı elde edemeyen gider” anlayışı yanlış. Oyu düşen gider. İçtüzükte şöyle bir düzenleme yapmayı düşünüyoruz. Oyu düşen il ve ilçe başkanını artık kimsenin görevden almasına gerek kalmayacak. Onlar otomatikman düşmüş olacaklar.

-Gürsel Tekin önceki gün çok sert bir açıklama yaptı muhaliflere. Baykal ve Önder Sav'ı kastederek "şer odakları" falan dedi. Siz katılıyor musunuz ona?

-Ben kimseyi şer odağı olarak görmek istemem. Doğru da bulmam. Bu tür sert söylemler parti içinde hoş değil.

-Gürsel Bey'e "Böyle sert konuşursan karşı taraf daha da hırslanıp bilenir" dediniz mi?

-Yok, hayır. Ama bu tür sert söylemlerden arkadaşlarımla kaçınması gerektiğini söyledim.

-Neden hedef tahtasında o var?

-Örgütlerde pek çok kişi kırılmış, küsmüş olabilir. Milletvekili adayı olmak isteyip de olmamış olanlar olabilir. Bize niye örgütlerden daha az milletvekili adayı gösterildi diye eleştiri de geldi. Bütün bunlar tabii örgütlerden sorumlu genel başkan yardımcısını odak noktası haline getirdi.

-Siz Gürsel Tekin'den razı mısınız?

-Nasıl?

-Hani böyle bir deyim vardır ya, "Ben senden razıyım. Allah da senden razı olsun" diye. Siz Gürsel Tekin'den tamamen razı mısınız?

-Ben bütün MYK üyelerine saygı duyuyorum. Bu, yüzde yüz her alanda görüş birliği içindeyiz demek anlamına gelmez.

-Mesela Gürsel Tekin'le hangi konuda görüş farklılığınız var?

-Onu izin verin söylemeyeyim.

-Kurultay talepleri konusunda Baykal ile yüz yüze görüşmeyi düşünür müsünüz?

-Hayır. Ama Sayın Baykal böyle bir ihtiyaç içinde olursa, tabii.

-O da diyor ki sayın genel başkan ihtiyaç duyarsa beni çağırır, görüşürüz.

-Benim bildiğim siyasette doğal olanı şudur. Partinin duayenleri, partinin genel başkanına gerekirse zaman zaman bilgi verirler. Gerekirse uyarırlar. Gerekirse strateji konusunda katkı verirler.

-Ama CHP'nin doğallarından birisi de genel başkan devirmektir!

-Evet.

-Böyle bir alışkanlık var.

-Artık o alışkanlıklar ağır ağır bitiyor. Biz yeni rayımıza oturacağız. Cumhuriyet Halk Partisi halkın partisi olmak durumundadır.

-Yani zırt pırt kurultaylar partisi olmaktan çıkacak mısınız?

-Tabii tabii. Kurultaylar partisi olmaktan çıkacağız.

-Baykal'a kendinizi lider olarak kabul ettiremediğiniz için üzülüyor musunuz?

-Öyle kabullenmeme şeklinde bir düşüncesi olduğuna inanmıyorum.

-Nasıl yani, kurultaydan muratları sizi devirip yeniden başa geçmek değil mi?

-Kamuoyuna yansıdığı kadarıyla sadece parti meclisi ile ilgili bir düzenleme istiyorlar.

-Parti meclisinde yer alanların hepsini siz istediğinize göre, bu savaşın etaplarından birisi önce PM, sonra siz değil mi?

-Savaş demeyelim. Mücadele diyelim. Etaplarından birisi tabii bu.

-Bu etabı geçebilecek mi?

-Kim?

-Çok hoşsunuz. Baykal da kim mi diyorsunuz?

-Hayır. Elbette buna partinin kurultay delegeleri karar verir. Ben hiçbir zaman partinin kurultay delegelerinin iradelerine müdahale etmek istemem.

-Balbay, Haberal, Aygün faktörü. CHP'ye oy kaybettirdi diyenler var.

-Seçim sonuçlarını iyi yorumlamıyorlar. Seçim sonuçlarına baksınlar. Zonguldak'ta AKP'nin oy artışının yüzde olarak iki katından fazla bizim oy artışımız var. Haberal birinci sıradaydı. Efendim bu oldu oy kaybettik! Hiç ilgisi yok. Balbay da, Sinan Bey de öyle. Biz o bölgede oy mu kaybettik? Hayır, kaybetmedik. Bu, tamamen birilerinin kendi kafalarında oluşturdukları bir algı. Biz bu arkadaşlarımızı milletvekili adayı göstermeden önce kamuoyu yoklaması da yaptırдық. Hiç negatif algı gelmedi.

-Ama hangi kamuoyu? Kime sordunuz?

-Türkiye genelinde. Yoksa ben gidip partililerimize sormadım.

-Ama medyada bu konuda çok eleştirel yazılar çıktı.

-O ayrı.

-Demin medyayı önemsiyordunuz ya!

-Hayır, yine önemsiyoruz.

-Silivri'yi meclise taşıyor CHP. Bunun altında kalır diyenler oldu.

-Ama bakın altında kalmadık. O eleştirileri dikkate aldığımız için biz kamuoyu yoklaması yaptırдық. İsim de verdik. Bu üç ismi koyarsak ne olur? Eksi bir tablo ile karşılaşmadık. Efendim CHP Ergenekon sanıklarının aldı! Bir kere bunlar tutuklu. Mahkûm bile değiller. Bunlara siz niye siyasete giriyorsunuz demek demokrasiye aykırı. Kaldı ki biz bunları Ergenekon sanığı olduğu için de almadık. Partimize kim daha fazla oy getirir, onun için aldık. Kişisel özellikleri var bu arkadaşlarımızın.

-Tahliye olamazlarsa, savcılık kararında ısrar eder, hâkim de böyle karar

verirse?

-Demokrasi ayıbı olur. Bunu ortadan kaldırmak parlamentonun görevidir.

-Nasıl kaldırılır?

-Gerekirse yasal düzenleme. Recep Tayyip Erdoğan için ne yapıldıysa aynı şeyler yapılır. Tutuklu bir insanın masumiyet karinesine aykırı bir sefer. Bu adam mahkûm olmamış. Delilleri karartacak. Milletvekili olduktan sonra hangi delili karartacak.

-Diyelim ki yasal düzenleme yapılmadı. Ne olur? Milletvekili sayınız mı düşer?

-Hayır. Önce yemin içmeleri lazım.

-Yemin ettikten sonra tekrar içeri alınırlarsa?

-Hapisteki milletvekilleri olurlar.

DEMİREL BENDEN RİCACI OLMADI

-Süleyman Demirel sizi yalancı çıkardı. Haberal için sizden ricacı olduğunu açıkladı. Hâlbuki siz daha önce yok böyle bir şey dediniz.

-Evet, benden ricacı olmadı. Kendi sözlerinin çarpıtıldığını Sayın Utku Çakıröz'e yaptığı açıklamada söyledi.

-Nasıl çarpıtılmış? Dedi ki "kimse için ricacı olmadım. Haberal hariç." Sonra çevir kazı yanmasın!

-Sayın Demirel bana telefon açıp, Sayın Haberal'ı milletvekili adayı gösterin diye bir laf etmedi. Yine söylüyorum.

-Demirel'in CHP üzerinde yeni oyunlar peşinde olduğunu, Zülfü Livaneli yazdı biliyorsunuz. Yirmi tane adamı var CHP'yi bölecek. Grup olacak...

-Sadece gülüyorum.

-Demirel için bunlar çok normal değil mi? Niye gülüyorsunuz?

-Şunun için. Bunlar geldiler partiye başvurdular. Bunları biz belirledik. Süleyman Bey'in en ufak bir şeyi olsa, şunlar şunlar için telefon etti diye söylerim. Eski bir cumhurbaşkanı. Rica da edebilir. Olmayan bir şeyi nasıl söylerim ben oldu diye.

-Daha önce de biliyorsunuz Turhan Feyzioğlu hareketi var. CHP'nin içinden çok partiler çıktı. O yüzden yine böyle bir şey olabilir diye konuşuluyor. Hatta şimdi torun Feyzioğlu'nun da adı geçiyor.

-Ben Sayın Metin Feyzioğlu'na milletvekili adaylığı teklif ettim. Kendisi kabul etmedi. Baro başkanlığını uygun gördü. Bu haberleri kendisi de yalanladı zaten.

-Gelelim Stockholm sendromuna. Önce haber çıktı, tekzip etmediniz. Daha sonra size soruldu. "Ben Ak Parti'ye oy veren herkes için söylemedim bunu. Ama bu konu konuşuldu MYK'da" dediniz.

-MYK'da görüşülüyor. Partinin seçimle ilgili stratejileri, artıları, eksileri vesaire. Stockholm sendromu da biraz mizah, biraz şaka ile karışık konuşuldu.

-Kim söyledi?

-Onu söylemek istemiyorum.

-Sencer Ayata mı?

-Hayır. Çünkü bir kişi değil. Oturduk sohbet ettik.

-Peki, her kimse ilk söyleyen, ona "Ya sen ne diyorsun! Stockholm sendromu diye bana anlattığınız, halkı aşağılamaktan başka bir şey değil. Sakın ha bunu ağzınıza almayın!" demediniz mi?

-Az önce de söyledim. Biraz da mizahla karışık konuşuldu diye. Yoksa çok ciddiye aldığımız, bir gerekçe olarak düşündüğümüz bir olay değildi. Zaten Akşam'daki haber tam okunsaydı bunun böyle olduğu görülecekti. Mizah unsuru olarak biraz da gülerек, espri ile ifade edilen bir şey.

-Ama bu çok vahim! Hiç mizah olacak bir şey değil. İnsanlara aptal denmiş olmuyor mu?

-Hayır asla. Stockholm sendromu bilimsel bir olaydır.

-Bir çeşit ruh hastalığı olarak kabul ediliyor bilimsel olarak.

-Hayır hayır. Asla öyle düşünmeyin. Bunu gidin sosyologlara sorun. Ne derler bilmiyorum. Ama bunu getirip de efendim CHP bu gerekçe ile oy alamadı gibi bir şeye bağlamak doğru değil. O sadece bir grup gazetecinin

bilinçli olarak ha bir şey bulduk, bunun üzerine atlayalım diye CHP'yi eleştirdiği bir şey. Öyle bir şey olsaydı biz niye kalkacağız da Allah aşkına dünyanın parasını verelim de dışarıdan bağımsız bir kuruluş gelip bizim seçim stratejimizi değerlendirsın diyelim.

-Ak Partiye oy verenleri siz akılsız olarak değerlendirmiyor musunuz?

-Hayır, niye öyle diyeceğiz. Niye oy veren insanı akıllı ve akılsız diye ayırıyoruz? Beni burada rahatsız eden şu. Her MYK toplantısında espriler yapılır. Pek çok şey konuşulur. Bunların dışarıya taşması doğru değil.

-O sizi ilgilendiren bir şey. Medya açısından bu sendrom tartışmasından bir şeyler öğrenmiş olduk. Çünkü hep biliyorsunuz bidon kafalı denir halka, göbeğini kaşıyan adam diye aşağılanır halk. CHP zihniyetiyle ilgili böyle bir algı var.

-Bir dakika. Algıyı yaratan kim?

-CHP'liler.

-Hangi CHP'li kalktı da bidon kafalı dedi. Bir yazar kalktı böyle yazdı diye onu bütün CHP'ye mal etmek doğru mudur?

-İyi ama eski CHP de aynı kafada değil miydi? Siz şimdi onu aşmaya çalışmıyor musunuz? Halka böyle tepeden bakma yok muydu?

-E niye kırmaya çalışıyoruz bunu? Halkın içine niye daha fazla gitmeye çalışıyoruz? Niye gidip kahvede oturmaya çalışıyoruz? Niye adımıza Yeni CHP diyoruz? Bunun için diyoruz. Halkın iradesine biz saygı göstereceğiz. Demokrasi budur. Halk niye bize oy vermedi? Onun gerekçesi halkı suçlamak değil. Niye oy vermedi, oturacağız biz kendimiz düşüneceğiz.

-Aziz Nesin'in o meşhur lafını nasıl değerlendirirsiniz? Hani demişti ya, Türk halkının yüzde 60'ı aptaldır diye.

-Kimseyi birey olarak, halk olarak aptal yerine koymak doğru değildir. Bakın halkı küçümseyen kim biliyor musunuz? Al ananı da git diyen. Niye ona kimse sen halkı küçümsüyorsun demedi. Tarım bakanı çıktı gözünüzü kara toprak doyursun dedi. Halkı küçümseyen kim?

DERSİM'DEN O DÖNEMİN YÖNETİCİLERİ SORUMLU

-Genel başkan seçildiğinizde size de Stockholm sendromu benzetmesi yapılmıştı Dersim olayı sebebiyle. Dersimli Alevi Kürt kimliğiniz sebebiyle size eziyet eden bir partiye, onun genel başkanı olacak kadar âşık olduğunuz söylenmişti. Siz o zaman cevap vermediniz bunlara.

-Cevap verilecek türden bir şey mi?

-Yani siz Dersim olaylarından CHP'yi sorumlu tutmuyor musunuz?

-O dönem çok partili bir rejim mi vardı?

-Önemli değil ki. Tek parti olur, adil olur. Katliam yapmaz.

-Güzel. Ben hiçbir zaman Dersim olaylarını savunmadım. Sayın başbakan dedi ki, "Sayın Kılıçdaroğlu bak ha dersim belgelerini açıklarım!" Açıkla dedim. Açıkladı mı? Niye başbakana sormuyorsunuz?

-O belgeler açıklandığında CHP'nin hiçbir sorumluluğu olmadığı mı çıkacak ortaya?

-Hayır. Belgeler açıklanırsa biz sağlıklı tartışmış oluruz. Bilinmeyen bir tarih konusunda kim sağlıklı bir tartışma yapabilir?

-Sizin vaktiyle İhsan Sabri Çağlayangil'le yaptığınız röportaj, yeterince bir şey söylemiyor muydu? Onun dışında da bir sürü bilgi var ortada.

-Ne yapmamızı istiyorsunuz?

-CHP'nin sorumluluğunu ifade etmenizi.

-Tarih somut belgelere dayanmak zorundadır. O belgeleri bilmemiz lazım.

-Şunu bile söyleyemiyor musunuz: O dönemde hakikaten öyle bir korkunç politika uygulandı ki, devlet resmen bile isteye o insanların soyunu kuruttu. Fare gibi zehirledi insanları. Devlet yaptı bunları. Devleti de o dönemde CHP temsil ediyordu.

-Siz bana diyorsunuz ki, belgeyi melgeyi bir tarafa bırak. Çık açıkça CHP'yi suçla diyorsunuz. Bu soruların asıl muhatabının başbakan olması lazım. Başbakana çağrı yapalım sizin aracılığınızla. Bütün Dersim belgelerini çıkarsın ortaya. Hep beraber çıkıp tartışalım.

-Tartışmayı Başbakanın başlatıyor olması size psikolojik bir avantaj mı sağlayacak?

-Hayır.

-Ben Dersimli Kürt Alevi olsam, çok samimi söylüyorum. Başbakan filan umurumda olmaz. Her durumda tartışırım, gündemde tutarım bunu.

-Defalarca söyledim. Orada bir insanlık dramının olmadığını kim iddia edebilir?

-Bu dramdan kim sorumlu?

-Efendim o dönemin yöneticileri sorumlu. Kim diyebilir sorumsuz olduğunu? Plan-bütçe komisyonunda. MİT'in kanunu geldi. O dönem dedim ki, ya kim bilir MİT'in arşivinde ne belgeler vardır. Belli bir süre geçtikten sonra o arşivlerin kamuoyuna açıklanması lazım. Ve önerge de verdim. Reddedildi. Olaylarla ilgili raporların olması lazım.

-Nerede bunlar?

-Herhalde hükümetin gözetiminde, denetiminde bir yerlerde saklanıyordur. Ben bilmiyorum. Ama başbakan biliyor. Sürgün olan aileler var. Nerelere sürüldü bu aileler? Bir kısım belgeler çıktı, bir kısım belgeler bilinmiyor.

-Meclis başkanlığı seçimi var önümüzdeki dönemde. Genelde iktidar partisinden meclis başkanı seçilir diye bir teamül var. Sizin tavrınız ne olacak?

-O teamüle saygılıyız.

-Cemil Çiçek'in adı geçiyor, Nimet Çubukçu'nun adı geçiyor. Kim olursa daha içinize siner?

-İsim telaffuz edip birilerinin lehine ya da birilerinin aleyhine sonuç doğurabilecek bir şey yaratmak istemem. Ama isteğimiz şu. Mademki Sayın Erdoğan çıktı dedi ki, biz uzlaşmadan yanayız. Uzlaşacağız. Uzlaşmanın birinci koşulu meclis başkanının seçiminden geçer. Muhalefet partilerini ziyaret eder. Orada bizim adaylarımız şunlar. Siz hangisini şey yaparsınız, der. Tek isimle gelmez, nabız tutar. Biz de düşüncelerimizi söyleriz.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ölü bedenler evi

Nuriye Akman 2011.10.14

Ölüm sebebiniz ne olursa olsun, ölü bedeninizi herkes görsün ister misiniz?

Çıplak bile değil, sadece ölü yüzünüze milyonlarca diri gözün bakması hoşunuza gider mi? İster öfkeyle, ister acımayla seyretsinler, cesedinizin malzeme olmasına ruhunuz razı olur mu? Siz bu dünyadan ayrılmışken içinden uçup gittiğiniz beden, bir mesleğin, bir felsefenin, bir davanın görsel simgesi haline gelmesi adınızı onurlandırır mı? Bırakın milyonları, siz sonsuzluğa kavuştuğunuz an çürümeye başlayan dünya kostümünüzle sevdiklerinize görünmeyi tercih eder misiniz?

Ben istemem. Öldüğümde başucumda kim varsa, önce benim açık kalan gözlerimi kapasın, sonra kendi gözlerini başka yöne çevirsin. Ben ona bakamıyorsam artık, o da bana bakmasın. Madem eşitlik bozuldu, örtsün üzerimi. Beni kendi gözlerinden bile sakınsın artık. Denetimimin olmadığı o özel halime bakmak ya da baktırmak için nefsi bir mazeret aramasın.

İşte böyle düşündüm Habertürk'ün yayımladığı o malum fotoğrafa baktığımda. Ölülerle konuşulabilseydi, sırtından bıçaklanmış o çıplak cesede "Gazetenin genel yayın yönetmeni Fatih Altaylı diyor ki: 'Kadına şiddet denilen rezilliğin, gözü morarmış bir kadından ibaret olmadığını gözünüze sokmak için bastım o fotoğrafı', sen ne diyorsun?" diye sorulabilseydi, acaba maktule şu iki cevaptan hangisini verirdi?

a) Çok onurlandım, teşekkür ederim. Naçiz bedenim gazetenize armağan olsun.

b) Siz kim olursunuz da benim adıma karar verebiliyorsunuz? Biraz edeb yahu!

ÖLÜ BEDENE DİNİN HÜKMÜ

İki çocuk annesi Şefika Etik'in sırtından bıçaklanmış, bağırsakları dışarı saçılmış çıplak cesedi, bende İslam dininin konuya bakış açısını öğrenme ihtiyacı doğurdu. Çağlar içinde şekillenen İslam fıkhı ölü beden, seyrine nasıl bakmıştı? Peygamber Efendimiz acaba savaşta öldürülen müşriklerin cesedlerini cümle alem görsün diye teşhir etmiş miydi? İnsan ölünce, cesedi mahrem kişilere dahi namahrem olur muydu? Ölü bedeni kimler hangi şartlarda görebilirdi?

Ülkemizin önemli fıkıhçılarından İSAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın, "cesedin teşhiri" kavramının modern zamanlara ait olduğunu, bu konuyu eski fıkıh metinlerinde bulamayacağımızı belirtti. Ona göre, doğru cevabı İslam'ın genel prensipleri verebilirdi. Ölü ya da diri, insan bedeninin teşhirini haklı çıkarabilecek bir neden olamazdı. Peki çatışmada öldürülen teröristlerin cesedleri kamuoyuna sergilenebilir mi? Prof. Aydın bu soruma "Terörist de olsa, senin vatandaşındır. Onun resmi olarak teşhiri vatan birliğine zarar verir. Çünkü din, toplumun huzuru için vardır." dedi ve Peygamber Efendimiz'in Bedir Savaşı'nda ölen müşriklerin cesedlerini teşhir ettirmeyip topluca gömdüğüünü hatırlatarak, cezaları ölüm bile olsa, mahkum ya da savaş esirlerinin güneşte bekletilmesine dahi izin vermediği örneğini verdi. Prof. Aydın, dini bilginin iki kaynağından biri ilahi mesajsa, diğeri akıl olduğunu kaydetti ve bırakalım çıplak bir insan cesedini seyretmeyi, ölmüş bir köpeğe bile bakmanın akliselim sahiplerini rencide edeceğini sözlerine ekledi.

Bir diğerk önemli fıkıh uzmanı Prof. Dr. Hayrettin Karaman'a göre, avret yerleri kapalıysa ölüye bakmak haram değil ama bu, kamuoyuna teşhirinin caiz olduğu anlamına gelmiyor. Bazı müçtehitlere göre kadın ölmüş kocasını yıkayabilir ancak erkek ölmüş karısını yıkayamaz. Bir kadın kefenli olduğu halde kabre ancak mahremi tarafından indirilebilir. Ölmüş vücuda, her tarafı kapalıyken bile dokunabilmek için onun mahremi olmak gerekir. İnsanın, erkek olsun kadın olsun, çıplak olarak teşhiri hem edeben hem dinen günahıdır. Prof. Karaman, Peygamber Efendimiz'in, Hz. Aişe'ye "Eğer benden evvel ölürsen ben seni yıkarım." dediğini, Hz. Fatıma'yı da vefat ettiğinde Hz. Ali'nin yıkadığını anlattı ve şu önemli hatırlatmayı yaptı: "Ancak bazı müçtehitler bunun sadece onlara özgü bir ruhsat olduğunu, herkes için genelleştirilemeyeceğini söylerler."

İnsan bedeni dokunulmazdır

Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Abdurrahim Kozalı, İslam'a göre insan bedeninin muhterem ve dokunulmaz kabul edildiğine, bu özelliğini öldükten sonra da sürdürdüğüne işaret etti. "Cenazenin teşhir edilemeyeceği, yıkamak durumunda olan kişiler dışında kalanlar tarafından görülemeyeceği İslâm'da bilinen bir husustur." diyor ve ölüyü yıkayan kimselerin dahi ihtiyaç dışında gözlerini sakınmaları, ölüde bir ayıp veya kusur görürlerse onu gizlemeleri gerektiğini belirtiyor.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı öğretim görevlisi Dr. Remziye Yılmaz, "Allah kitabında insana nefesini verdiğini söylüyor. Bu nefesin kutlu elbisesi de bedendir elbet. Bedenin mahremiyeti cansız da olsa devam eder." diye konuştu ve fotoğrafı yayımlayan Habertürk'e şu soruları yöneltti:

"Acaba yayıncı hangi duygu ve düşüncelerimizi harekete geçirmeye çalışmıştır, öfke mi, acıma mı, 'iyi ki o biz değiliz' diye şükretme mi? Hangi dersi alacağız acaba bu resmi bu haliyle gördüğümüzde? Sevgili Peygamberimiz'in cenazeye gösterdiği saygıyı nasıl öğreteceğiz bu resmi böylece gördükten sonra? Farkında mıyız acaba, görülen şey görülmemiş gibi olmaz, işitilen şey işitilmemiş gibi olmaz, bundan dolayı nasıl bir sorumluluk yüklendik acaba? Belki medya diliyle bu resmi bu şekilde yayımlamak normal olabilir ama bu dilin bazı hassasiyetleri dikkate alması beklenir; beden ceset haliyle dahi değerlidir ve saygıya değerlidir. Buradan hâsıl olacak dersin zararı faydasından fazlaysa da buna hiç yeltenmemek gerekir."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

En zayıf halkamız en güçlü yanımız olabilir

Nuriye Akman 2011.10.30

Bu, acılarına tanıklık ettiğim dördüncü deprem. Erzincan, Gölçük ve Düzce'den farklı olarak, dikkate alınması en önemli faktörün "psikolojik" olduğu gerçeğiyle sarsıldım Van'da. Onca tecrübemize rağmen yaraların sarılmasının bu kez daha zor olacağını, bin kat daha özen istediğini gördüm.

Zihniyet dünyamızın fay hatları on yıllar içinde daha da keskinleşip kırılğanlaşmış. Felaket söz konusu olduğunda "biz ve onlar" ayrımı yapmazdık eskiden. 2011 Türkiye'sini 7,2 ölçeğiyle sarsan deprem, ne kadar gizlemeye çalışsak da hastalıklı yanlarımızı döküp saçtı ortalığa. Yıkıntılar arasında dolaşırken kayıplarımızdan çok birbirimize duyduğumuz güven eksikliğine üzüldüm.

Depremin üçüncü gecesi, Erciş İlçe Jandarma Komutanlığı önünde kilometrelerce uzayıp giden çadır kuyruğundayım. Ortalık zifiri karanlık ve yağmur yağıyor. Bir aşağı, bir yukarı yürüyerek binlerce öfkeli

felaketzedenin hissiyatını anlamaya çalışıyorum. Yirmi dört saattir kuyrukta bekliyorlar. Maddi kayıplarının yasını tutmaya fırsatları olmamış. Depremi üzerinden üç koca 24 saat geçmesine rağmen hâlâ bir çadırcık alamamışlar.

Açıktaki kalmalarından daha derin bir acı var dillerinde: "Bize değil, memurlara gitti bütün çadırlar." Söylediklerinin doğru olmaması önemli değil, inanmışlar bir kere buna. Cümlelerin satır aralarında ömürleri boyunca kalplerine nakşedilen "devletin üvey evlatları" oldukları duygusu var. Bir de tam zıddı bu duygunun: "Devlet babadır, dövse de sevse de. Babaya güçlü olmak yakışır, Allah yıkıyorsa seni, baban kaldırır. Meğer baba bile değilmiş devlet."

Asker ya da sivil devlet cenahından bazıları, bu acıyla harmanlanmış öfkeyi anlayışla karşılamıyor. Felakete uğrayan insanın bir ölçüde bencilleşebileceği gerçeğinden bihaber görünüyorlar. Yardım için gelen çadır yüklü kamyonları yağma etmekle, sahtekârlık yaparak bir yerine üç çadır almakla, çadırları gösterilen yere değil de yıkık evlerinin karşısına kurmakla suçluyorlar onları. "Kim bilir kimlerin eline geçti bu çadırlar..." diye PKK'yı ima ediyorlar. Dağıtımdaki beceriksizliklerini kapatmak için böyle soru işaretleri atıyorlar ortaya.

Kriz yönetimindeki zaafı bahane ederek "Türklerle Kürtler kardeş olmasın" diye nifak tohumları saçmakla meşgul olanlar da var tabii ama onlara fırsat vermek niye? Dillerin "Etnik ayrımcılık yapmıyoruz." demesiyle bitmiyor iş. Kalpler fethedilmeden beyinlere yeni bir düşünce yerleşmiyor. Hele de mizaçların bu kadar sert olduğu bir coğrafyada. Ve çatışmalar devam ederken dağda ve ovada...

Van'da yaşadığım bir sahne, en zayıf halkamızın, küçük bir çabayla en güçlü yanımız olmaya aday olduğunu gösterdi bana. Yıkılmasa da ciddi hasar almış evlerinin bahçesine çadır kurmuş bir aileyle konuşurken sonradan 5,4 büyüklüğünde olduğunu öğrendiğim artçı bir depreme yakalandık. Biraz evvel, bazı kendini bilmezlerin depremi "PKK'ya destek vermelerinin cezası" olarak nitelendirmesine kızan bu insanlar, birden hep bir ağızdan şehadet getirmeye başladılar. Toprak altımızdan kayıyordu o an. İçlerinde bir genç kız ağlamaya başladığında kendimi ona sarılarak "korkma yavrum" derken buldum. Sarsıntı geçip, kızcağız yatıştıktan sonra fark ettim, biz sözde değil özde kardeşiz gerçekten. Kim bilir, artçı sarsıntı devam etseydi, belki de kızın üzerine kapanıp onu korumaya çalışacaktım. Ve bu hareketimde hiçbir olağanüstü yan olmayacaktı.

Valinin odasında

Bu duygum, kriz merkezinde ziyaret ettiğim Van Valisi Münir Karaloğlu'nun odasında bir kez daha pekişti. İstanbul Yemek Sanayicileri Derneği Yönetim Kurulu üyesi Hüseyin Bozdağ ile Turan Catering yetkilisi Turan Kuytak, Güveçli çevresinde depremzedeler için aşevi kurmak ve daha önceki depremlerde yaptıkları gibi, işler rayına girince bu açık mutfağı Kızılay'a devretmek istediklerini anlatıyorlardı. Erciş'e beş kilometre uzaktaki bu bölgede günde 7 bin kişiye yemek çıkacaktı. Düşündüm ki bu, bölgeye yağın yardım yağmurunun sadece bir damlasıydı. Biz yüce gönüllü bir toplumduk ama bu duygu zenginliğimizi akılla dengeleyemediğimiz için bir yere varamıyorduk.

Sonra orada bulunan başka bir resmi ağızdan, off the record olarak Van Cezaevi'nde yaşananları öğrendim. Sonraki bütün zamanımı bana aynı bilgileri on the record olarak verebilecek mahkûm yakınlarını aramakla geçirdim. Ve nihayet ertesi akşam foto muhabiri arkadaşım Mehmet Ali Poyraz ve Zaman'ın Muş muhabirlerinden Emrah Doğru'nun yardımıyla kendilerine ulaşarak öğrendiğim bilgileri teyit ettim. Haberi perşembe günü gazetemizden okudunuz: Mahkûmlar depremin yıktığı duvardan değil, korkuyla kapıları kırıp çıktıkları avludan kaçmışlar. Haberi burada tekrar etmeyeceğim. Sadece psikolojik bir detay ekleyeceğim. Kaçıp da geri dönen 40 mahkum haklarında soruşturma açılıp, belki de ceza alacaklarını öğrenince "Bizim suçumuz neydi?" diye bunalıma girmiş.

Geride kalanların tamamı, istemeseler de başka cezaevlerine nakledildiler. Herhalde aralarında "Keşke biz de hazır dört duvar arasından kurtulmuşken diğer 300 mahkûm arkadaşımız gibi, sırta kadem bassaydık." diyenler vardır. Diyarbakır'daki yakınlarını görmek için deprem izni isteyenler olduğuna göre, cezaevi aracında yanıp ölen arkadaşlarının hatırası henüz tazeyken ve çıkardıkları isyanın iki gün daha devam ettiği düşünülürse mümkündür böyle düşünmeleri.

Görüldüğü gibi felaketler bazılarına hiç ummadıkları fırsatları sunuyor. Ama bu sadece bir kare fotoğraf. Filmin devamında onları nasıl bir sonun beklediği şimdilik meçhul. Kaderden kaçılmayacağını öğrenmeleri için belli ki daha yaşamaları gereken maceralar var. Tıpkı hür olduğunu sanan bizler gibi. Beden hapisanesinin duvarları yıkılıncaya kadar böyle zannetmeye devam edeceğiz. Ölümü tadacağımız o ana dek, koğuşumuzun pencereleri gözlerimizden dışarıyı seyredip enkaz altında kalanlara, ayakta kalmış görünen bütün yaralı binalara, dağılmış yuvalara ağlayacağız. Mucize kurtuluşlara sevinçten yine ağlayacağız. Deprem sırasında beşiğinde uyuyan Mahir bebeğin bulunuş öyküsünü öğrenince ağlamaktan katılacağız. Onu beşiğin çekmecesine meleklerin yerleştirdiğini düşüneceğiz gizlice ve 'dur bakalım' diyeceğiz, daha neler göreceğiz hep birlikte.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kürtler Pe Ke Ke'ye hayır diyebilir mi?

Nuriye Akman 2011.11.06

Toplumun büyük kesiminde terör belasından ancak Kürtler topyekun PKK'ya karşı çıkarsa kurtulabileceğimiz yargısı oluştu.

Yakın zamana kadar ötelediğimiz, meşrebimize göre "sakıncalı", "tehlikeli" hatta "düşman" bildiğimiz Kürtlere bugün kurtarıcımız gözüyle bakıyoruz. "Yeter artık!" desinler ve bitsin bu iş istiyoruz. Önce kendimizi değiştirmedikçe, kimseden bunu bekleyemeyeceğimizi unutuyoruz.

Yine de soruyoruz: Kürt'ler PKK'ya "Hayır" diyebilirler mi? Soru kağıt üzerinde berrak duruyor ama cevabı hiç kolay değil. Bir kere sorunun her kelimesi ayrıca açıklanmaya muhtaç. Hangi Kürtlerden bahsediyoruz mesela? Her Kürdün sözlüğünde PKK'ya atfedilen anlam aynı olmadığı gibi, "hayır"ın pratikteki karşılığı da farklı. Beklentimiz sözle mi "hayır", eylemle mi? PKK'ya sözle nasıl karşı çıkılır, eylemle nasıl? Ayrıca kalbin başka dilin başka konuştuğu durumlar var. Adının başında "önemli" bir sıfat yoksa, sıradan bir vatandaş isen, sözünün kıymeti harbiyesi değişebildiği gibi bizzat sıfatın, cevaplarının algılanmasında etkili olabiliyor. Görüldüğü gibi genellemelerden kurtulmak adına soruyu detaylandırmak işimizi daha da zorlaştırıyor. Fakat konuşmaktan ve yazmaktan başka da çare yok. Yeter ki umut her dem taze kalsın.

 Mehmet Emin Aktar - Diyarbakır Baro Bşk: Kürtlerin önemli bir kısmı PKK'ya hayır diyemez ya da demezler. Neden mi? Her biri kendinden bir parça görüyor da ondan. Neredeyse her Kürdün bir yakını yaşamını yitirmiş, tutuklanmış ya da yerinden edilmiştir. PKK'nın silahı hak arama aracı olarak kullanması ve şiddete başvurusu amaç ve anlamını yitirmiş olsa bile kendisine Kürtler ile Türklerin bakışı farklı olacaktır. Unutmamak gerekir ki, PKK bir sonuçtur. Bu sonucu devletin Kürtlere uyguladığı sistematik baskı yaratmıştır. Verili koşullar değişmediği sürece, Kürt meselesinin çözümü konusunda, yaşamda karşılık bulan, somut adımlar atılmadıkça bu algı ve bakış değişmeyecektir. Silahın hak arama aracı olmaktan çıkarılması ve şiddete son verilmesi gerektiğini düşünen ve söyleyen Kürtlerin son dönemde suskun kalmalarını doğru okumak gerekir.

Bir devletin silahlı bir örgüte silahla karşılık verirken diğer yandan demokratik siyaset yapma kanallarını açık tutması ve güçlendirmesi gerekir. Oysa günümüzde bunun aksine demokratik siyaset zemini daraltılmaktadır. Bu amaçla tüm devlet kurumları adeta seferber edilmişlerdir. Bu koşullarda PKK'ye hayır diyebilecek Kürtler "ha" bile diyememektedirler. Devlet örgütlenme, siyaset yapma ve ifade özgürlüğü önündeki engelleri kaldırdığında ve yargı da buna uygun kararlar verdiğinde Kürtlerin önemli bir kısmı PKK'ye dur diyeceklerdir.

Ümit Fırat: Kürtlerin tümünden PKK'ye hayır demesini beklemiyorum; ama önemli bir kısmı AK Parti'ye oy verdiler ve bu da aynı zamanda PKK'ye hayır anlamına gelir. Devleti yönetenlerin 1984 öncesi politikaları, sayısız acılar yaşamış olan Kürt toplumunda silahı ve şiddeti meşru görebilecek eğilimlerin ortaya çıkmasına muazzam bir şans yaratmıştı. Devletin Kürt meselesine yaklaşımındaki yanlışlarını ısrarla sürdürmesi, uluslararası koşulların ve bazı komşu devletlerin de Türkiye aleyhine kullanabilecekleri bir Kürt kartına sahip olma istekleri uygun bir zeminde buluştu ve PKK silahlı mücadeleyi başlattı. 1980'li ve 90'lı yıllarda da ısrarlı bir şekilde sürdürülen baskı, inkâr ve asimilasyon politikaları, katliamlar, faili meçhuller, köy yakma ve boşaltmalar, ne yazık ki, Kürt toplumunun önemli bir kesiminde PKK'ye destek, bağlılık ve meşruiyet sağladı. Devletten Kürt meselesine dönük radikal bazı reform ve iyileştirmeler gelmedikçe PKK mevcut desteğini korur ve bu, aynı zamanda PKK'ye de evet anlamına gelmektedir. Devletin, eski politikalarında ısrar etmeyip, başta yeni bir Anayasa olmak üzere birçok kanun ve uygulamalarında Kürtleri kazanabilecek adımlar atması söz konusu olduğunda ise doğaldır ki, PKK'ye tümüyle hayır diyemeseler de mevcut desteklerini çekerler.

 Emin Ekmen: (AKP Batman eski milletvekili) Kürtlerin AK Parti'ye oy veren %65'lik bir kısmı çok net bir şekilde hayır diyor zaten. BDP'ye oy veren kitlenin de önemli bir kısmının PKK'yı ve eylem biçimlerini tümünden onayladığını düşünmüyorum. Bu kitlenin 30 yıllık serüvenini ve örgütle aralarında oluşmuş bu bağı anlamaya çalışmalıyız. Hak ve özgürlükler temelinde atılması gereken adımları da PKK'nın varlık ve eylemlerine bloke etmeden hayata geçirebilmeliyiz. Ve en önemlisi de bu bağın zayıflamasını bir proje olarak hedeflemeyip normalleşmenin doğal bir sonucu şeklinde öngörmeliyiz.

Mehmet Baykara: (KÜRT_KAV eski başkanı) Kürtler, şiddet vesayetinden dolayısıyla PKK'den kurtulmadığı sürece ya da siyasetin üzerinde PKK vesayetinin azaldığını hissetmediği sürece siyaset üretemez. Bu itibarla Kürtler de Türkler kadar cesur olup siyasetin üzerindeki vesayet kaldırılması için seslerini yükseltmelidirler.

Sertaç Bucak: (HAK_PAR eski başkanı) Otoriter, şiddeti siyasette temel alan, ben merkezci, kendisi dışında kimseye yaşam hakkı tanımayan, kişi kültü üzerine inşa edilmiş PKK'ye Kürt halkı hayır diyebilmelidir. Ancak silahların konuştuğu bir ortamda bu hayır hissedilse de cılız kalıyor. Bunda mağduriyet önemli bir psikolojik engel. Güvenlik boyutlu siyasetin yeniden ağırlık kazanması, demokratik açılım ile başlayan ve bugünlerde yoğunlaşan KCK Operasyonları ve tutuklamalar, şoven açıklamalar mağduriyeti besliyor. Siyaset hakça yapılırsa, demokratikleşme ve özgürlükler birlikte gelişir, Kürt'lerin en temel istemleri (Anadil'de Eğitim, Demokratikleşme, Temsiliyette Adalet vd.) yaşam bulur, silah değil siyaset konuşursa; Kürt siyaseti çoğulculaşma fırsatını yakalar ve bu gidişe dur der!

 Nebahat Akkoç: (İnsan hakları savunucusu. KAMER yöneticisi): Çeşitli boyutları olan bir soru bu. Birincisi boyut için insani boyutudur. PKK'nin kimlerden oluştuğuna bakmak lazım. PKK'liler Kürt Halkı'nın yavrularıdır. Hangi anne baba yaptığı şey kötü dahi olsa evladından vazgeçer ki! Hiçbirimiz vazgeçmeyiz, yaptıklarına karşı çıkarız, nasihatler ederiz, gücümüz yeterse çekip almaya çalışırız ama yaptığı şeyi onaylamadığımız için, hatta karşı çıktığımız için evladımızdan vazgeçmemiz için doğasına terstir. Eğer PKK'ye hayır demek onu yok etmek, yok saymak anlamındaysa insani boyutuyla bu mümkün değil. İkinci boyut PKK'nin şiddet içeren yöntemidir. Kürt Halkı buna hayır diyor zaten. Hayır dediği daha dün emzirdiği evladı olduğu için sesi gür çıkmaya da PKK'nin şiddet boyutuna hayır diyor Kürt Halkı. Çok net bir hayır bu. Net çünkü evladını korumak, ölmesini engellemek için kendisi de bir kör kurşuna kurban gitmemek için hayır diyor. Üçüncü boyut ise PKK'nin Kürt

Halkı adına dile getirdiği taleplerdir. Örgütün başka bir ajandası olup olmadığını bir yana bırakarak düşündüğümüzde ortaya atılan talepler zaten her insanın doğuştan itibaren sahip olması gereken haklarla ilgilidir. Ve Kürt Halkı hatta demokrat bütün insanlar bu taleplere hayır demek bir yana sahip çıkar. Zaten böyle girift bir mesele olduğu için bu sorunun çözümü zordur. Net olan bir şey var ki "her intikam söylemi evladı kendisine rağmen dağlara çıkmış annelerin, babaların yüreğini dağlar. Bu tehdidi doğrudan kendilerine yapılmış sayarlar.

Mehmet Kaya: Dicle toplumsal araştırmalar merkezi (DİTAM) başkanı: Kürtler halk olmanın verdiği haklarını almadıkları sürece PKK'ye hayır deme şansları yoktur. PKK Kürt halkının kendisine hayır diyebileceği bir ortamın oluşmasını çok iyi bir şekilde engelleyen enstrümanlara sahip olup bunu doğru zamanda kullanma becerisini gösterebilmektedir. PKK'yi yalnız uyguladığı şiddet üzerinden vurma yöntemine yönelik bir politikanın amaçladığı başarıya ulaşma şansı yoktur. Bugün PKK'yi Kürtlerin haklarını önemsemeyen veya tek başına Kürtleri temsil etmiyor anlayışlarını da savunmak ve bunun üzerinden siyaset üretmeye çalışmak içinde geç kalınmıştır. Sorunun çözümünde PKK'yi toplumdan uzaklaştıracak bir politika izlenmesi 90 lı yıllarda çok yoğun ve güçlü bir şekilde yapılmaya çalıştı ama sonuç ortada. Bugün PKK'den dolayı köyünden sürülen, ölen, yaralanan, yargılanan veya ceza alan ile halen dağda olanların sayısını 10 Kürt ağırlıklı şehre bölersek her 3 evden birinin devlet için PKK'li olduğu sonucu çıkar ki böyle bir toplumunda PKK'ye hayır deme şansı yoktur.

 İbrahim Güçlü: (Diyarbakır'da avukat) Günümüzde PKK, Kürdistan'ın bir bölgesinde iktidar olmak, halk üzerinde otoriter hegemonik yapısını sağlamak, silahlı varlığını devam ettirmek, kendi elitik çıkarlarını savunmak için savaşımaya devam ediyor. PKK, "demokratik özerkliği" talep ederken, orada demokratik olmayan faşizan ve otoriter bir yönetim oluşturmaya; soğuk savaş dönemi değerlerinin ve otoriter stalinist solcu metodlarının devamını sağlamaya çalışıyor. Bu nedenle Kürtlerin, Devletin şoven-ırkçı politikalar/uygulamaları kadar, PKK'nin politikalarına ve yaptıklarına karşı da çıkması gerekir. Ben de bu nedenle, PKK'ya karşı çıkıyorum ve eleştiriyorum. Demokratik bir Kürt Siyasi Hareketi'nin gelişmesi ve oluşması için çalışıyorum.

 Osman Özçelik (Eski BDP milletvekili): Kürtler PKK'ye hayır diyebilirler; şu koşulla: Türkiye Cumhuriyeti, Kürtlerin bu ülkenin asli sahiplerinden biri olduğu ve bütün siyasi, ekonomik, kültürel, demokratik haklarını eksiksiz karşıları ve bunları anayasal güvence altına alırsa. Buna rağmen PKK şiddete devam ederse bütün Kürtler ona karşı olur.

Vahap Coşkun: (Akademisyen. Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi) PKK'ye destek veren kitlenin, PKK okuması şu şekilde özetlenebilir: "Eğer PKK olmasaydı ve devlete karşı mücadele etmeseydi, Türk devleti Kürtlerin hiçbir hakkını-hukukunu tanımayacaktı. Bugün Kürtler birtakım kazanımlar elde etmiş ise bu PKK sayesinde." Bu okuma PKK'ye güçlü bir meşruiyet kazandırıyor. PKK'ye karşı bir itirazın yükselmesi bu meşruiyet debisinin düşmesine bağlıdır. Burada ise devreye iki faktör girer: Biri PKK'nin yapıp ettikleridir. Eğer PKK sivil hedeflere daha çok yönelir, daha fazla sayıda masum insanın canına kast eder ve müzakere sürecini bozan taraf olarak davranırsa, yoğun bir eleştiriye tabi tutulur. İkincisi, hükümetin tutunacağı tavidir. Eğer hükümet, PKK'yi tamamiyle ortadan kaldırmayı amaçlayan bir politika izlerse, buna sadece PKK tabanı değil, diğer Kürtler de karşı gelir. Ama buna karşın hükümet bir yandan Kürtlerin zaten çok önceden tanınması gereken haklarını PKK'ye rehin etmeden bir an önce tanıyan, diğer yandan ise PKK'yi sürece dahil ederek örgütü silahsızlandırmayı hedefleyen bir politika izlerse Kürtlerin geniş desteğini alır. Ve eğer paralel yürüyecek bir demokratikleşme ve silahsızlandırma sürecini PKK sabote ederse, PKK'nin sosyolojik meşruiyeti zayıflar ve Kürtlerin muhalefeti ile karşılaşır.

Şehmus ÜLEK: (Avukat, İnsan Hakları Savunucusu MAZLUMDER eski Gn. Bşk. Yrd.)

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin sembolleri, kurumları, topluma empoze ettiği sosyo-kültürel değerleri, kısacası her şeyi ile "Türk" olduğu gerçeği orta yerde dururken ("Türk" Bayrağı, "Türk" Silahlı Kuvvetleri, "Türk" Milli Eğitim Sistemi, "Türk" Tarihi, "Türk" Kültürü, ...v.s.); Kürtlerde devletle aidiyet bağı oluşturacak herhangi bir unsur yok iken, Kürtlerin PKK'ye dur demelerini beklemek haksızlık olacaktır. Aksine Türkü ve Kürdüyle tüm toplumsal kesimlerin devletin "Türkleştirme" politikalarına dur demesi; herkesin kendisini ait hissedeceği, kendisini yaşayabileceği çoğulcu ve özgürlükçü bir anayasal sistem için siyasi aktörleri harekete geçirmesi gerekmektedir. Bu yönde emareler görüldüğü taktirde Kürt halkı da PKK ile arasına mesafe koyacak; PKK marjinalize olacaktır. Belki de o zaman PKK Kürt halkının ezici çoğunluğu nezdinde meşruiyetini kaybedecektir.

İshak Tepe: (Eski HADEP parti meclisi üyesi) Kürtler PKK'ya bir şartla hayır der. Eğer devlet kürt sorununu demokratik hukuk ilkeleri çerçevesinde çözebilirse, lafta kalmaz ciddi bir adım atarsa...

Naci Kutlay: (Eski HADEP, DEHAP ve DTP yöneticisi) kısaca evet ya da hayır demek bilime aykırı. Duruma göre evet de hayır de diyebilirler. Bu soru yanlış, taraflar kendilerini dayatıyor bu soruyla. Meselenin özünü tartışmak lazım, spekülatif sorularla kategorize etmek olmaz.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cezaevinde misafir olmak

Nuriye Akman 2011.11.13

3 kasım Perşembe günü 14.00'de girdiğim Ankara Sincan'daki Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nun dış kapısından 4 Kasım günü saat 12.00 sularında çıktım. Kadın mahkumlarla 24 saat geçirmek üzere Adalet Bakanlığı'ndan izin almıştım. Cezaevi idaresi kendilerinin belirlediği bir koğuşa yapacağım ziyaretimi saat 16.00'dan ertesi günü 16.00'ya kadar planlamıştı. Saat tam 16.00'da H 4 koğuşuna adıma attım ve geceyi içerde geçirdim. Zamanı verimli kullanabildiğimden ertesi gün öğle vakti işim bitmişti. Sarsıcı bir deneyim yaşamıştım. Olay yerinden bir an önce uzaklaşmak istedim.

*Dış kapıdaki görevli içerde 24 saat geçireceğimizi öğrenince çok şaşırdı ve tepkisini, "Başka işiniz mi yok?" diye ifade etti. Cezaevinin kapısında dev bir tablo vardı. Cezaevine değil de Anadolu'nun mutlu bir köyüne giriyormuşsunuz izlenimi vermeye murad edilmişti sanki. Tahta sofrada gözleme açan, tarlayı süren öküzünün başını okşayan, sırtında ot taşıyan kadınlar, sevinçle oynayan çocuklar, kırlar, ağaçlar, dereler... "Demek ki suçlular hep köy kökenli diye düşünülüyor" diye içimden geçirirken daha küçük başka bir tabloda modern giyimli bir şehir kadını merdivene çıkmış, duvara resim yaparken görüntülediğini farkettim.

*Türkiye'de 370 cezaevinde 126 bin mahpus var. Bunların yarısı hükümlü ya da hüküm özlü. Yaklaşık 4 bin 800'ü terör suçlusu, 5 bini organize suçlardan yatıyor, kalanı adli suçlar işlemişler. Toplam 126 bin mahkum ya da hükümlünün 4 bin 800'ü bayan, 2 bin 500'ü çocuk. Sincan'da bulunan kampüsün dünyanın en geniş, en organize, mahkum hakları bakımından en iyi cezaevi olduğunu söylediler. 2 bin 359 dönümlük alanda L ve F tiplerinin yanı sıra, kadın, çocuk ve gençlik bölümleri ile yarı açık olarak toplam yedi cezaevi var. 4 bin 200 mahkuma bin 500 personel hizmet ediyor.

KOĞUŞLAR TAHMİN ETTİĞİMDEN DAHA AYDINLIK

*Benim girdiğim kadınlar bölümünde koğuşlar iki katlı bir ev gibi. Umduğumdan daha aydınlık. Katlarda her biri 10,5 metrekarelik altışar oda var. Yani bir evde 12 kişi yaşıyor. Gün boyu odalar açık kalabiliyor. Kapılarda içeri görme imkanı veren ince uzun bir cam var. Dileyen o kısma perde takmış. Ancak perdenin cama gelen kısmı kaldırılıp içeriye bakılabilecek şekilde dikilmiş. Odaların taş zeminine kilim sermişler.

*Her odada banyo tuvalet var. Tuvaletlerin sifon kısmı, sık sık bozuluyor, fazla su sarfiyatı oluyor diye iptal edilmiş. Kovalarla su dökmek mümkün. Hafta iki gün bir kaç saat süreyle sıcak su akıyor. Her mahkum odasını kendi zevkine göre döşemiş. Çoğunlukla çarşafklar kesilerek perde ve masa örtüsü yapılmış, farbelalar, kurdelelerle süslenmiş.

*Her odanın minik bir balkonu var. Oraya çıktıklarında havalandırma bahçesini, birbirlerinin balkonlarını ve sınırları duvarların yüksekliğiyle çizilmiş gökyüzü parçasını görebiliyorlar. Çamaşırlarını leğende kendileri yıkayıp balkona asabiliyorlar. Battaniyeler ancak tahliye olduklarında yıkamaya gönderiliyor. Odalarda ütüye izin yok.

SAKSI ÇİÇEK YASAK

*Ortak kullanım alanı 125, havalandırma bahçesi 90 metrekare. Zemini beton, duvarların üstünde spiral tel örgüler var. Bahçenin uzun kısmı 16 adım, kısa kısmı 13 adım kadar. Sabah sekizde sayımdan sonra açılıyor, gün kararınca dek açık kalıyor. Kural olarak saat 24.00'de ışıklar sönüyor. Kimseyi rahatsız etmediğin sürece odanda ışıkların yanık kalabiliyor.

*Saksı çiçeği yasak. Toprağına bir şeyler saklanabilir diye düşünülüyor. Kutlu doğum haftasında herkese bir gül dağıtılıyor. İsterlerse küçük kuşları beslemeye izin var. Arzu edenler saz ya da flüt gibi müzik aletlerini kullanabiliyor. Ama benim gezdiğim koğuştaki kimsenin ne kuşu vardı, ne de enstrümanı.

*Odalarda yemek pişirme materyali olarak sadece su ısıtıcılar var. Herkes bu cihazlar için "kettle" kelimesini kullanıyor. "Kettle" onlar için aynı zamanda tencere anlamına geliyor. Menemen, çorba, makarna gibi her türlü yemeği orada pişiriyorlar. Müthiş buluşları var. Bezelye yemeğinin suyunu süzüp taneleri mayonezle karıştırarak rus salatası yapıyorlar. Ekmeğin arasına katık koyup kalorifer dilimlerinin arasında sabaha kadar bekletip kızarmış tost zevkini kaçırmadıkları gibi marul yapraklarına pilav sarıp dolma niyetine yiyebiliyorlar. Büskivi, çukolata ve kakaolu kremler de kolaylıkla pastaya dönüşebiliyor. Konserve kapaklarını bıçak olarak kullanmayı akıl etmişler.

*Parası olan herkes odasına televizyon ve buzdolabı koyabiliyor. Ayrıca 24 saat merkezi radyo yayını dinleyebiliyorlar. Televizyonda 23 kanal var. Dışarıdan içeri yiyecek, içecek, temizlik ve kişisel bakım ürünleriyle para sokulamıyor. Mahkumun hesabına para yatırmak mümkün. Fakat parası olsa da kantinde ne varsa ancak onu alabiliyor. Kantine gitmesi mümkün değil. Görevlilere verdiği sipariş, sepet içinde ona getirilerek, bedeli hesabından düşülüyor. Elektronik cihazlar hariç, haftada 200 liradan fazla harcama yapılamıyor. Bu kural, parası çok olanın diğerlerine caka atıp bu yolla üstünlük kurmasını önleme amacı taşıyor. Kantinde satılan 37 ekran televizyon 190, radyo 26 lira. Plastik masa 40, çay demleme seti 90 liraya alıcı buluyor.

*Günde üç öğün yemek veriliyor. Benim bulunduğum sürede ertesi sabahki kahvaltı için akşamdan birer tane katı pişmiş yumurta ile yarım ekmeğe dağıtıldı. Akşam yemeğinde bulgur pilavı, barbunya pilaki ve turşu çıktı. Devlet mahkum başına 4 lira yemek parası veriyor. Altı aylık taksitler halinde mahkumdan bunu geri alıyor. Parası yoksa çıktıktan sonra ödemek zorunda. Sadece çalışan mahkumlar bundan muaf tutulsa da, pratikte onlarca yıl yatan diğer mahkumlardan binlerce lira tutan yemek bedellerini tahsil etmek mümkün olmuyor.

BÖYLE MENEMEN HİÇ YEMEMİŞTİM

*Mahkumlar yemeklerini nadiren birarada yiyiyor. Genellikle odalarında tek başlarındalar. Herkesin kendine yakın bulunduğu bir arkadaşı var. Apartman hayatı gibi, daire sakinlerinin öyle her an birlikte yaşamaları söz konusu değil. O akşam yemeği odalardaki masaları birleştirip hep beraber yedik. Gazeteler masa örtümüz oldu. Koğuş sakinleri kendi aldıkları malzemelerle ortak mekandaki çelik tezgahı kullanarak şahane bir salata yaptılar. Ben kantinden yemek sonrası çay faslında yiyeceğimiz atıştırmalıkları ve içecekleri temin ettim. Hapisane görevlileri de kendilerince sofrayı zenginleştirdiler. Geceyarısına kadar sohbet ettik, bir ara Fatmagül'ün Suçu Ne adlı tv dizisine baktık. Daha evvel Fatmagül'ün uğradığı haksızlıklarla kendi yaşadıkları arasında paralellikler kurmalarına rağmen, benimle sohbet etmeyi daha önemsediklerini görünce televizyonu kapattık. Yerler taşı, alan büyük olduğundan iki kalorifer peteği ısınmaya yetmiyordu. Çok üşüdük.

*Sabah kahvaltısı soframız yine mahkumlar sayesinde çok doyurucuydu. Kettle'da pişen sarmısaklı menemenin yanısıra, peynir, zeytin yedik. Çatallarımız ya plastikti ya da kağıt gibi ince metaldi. Ucu küt, minicik metal bir bıçağımız vardı. İnfaz memurları mahkumlara "Aşkolsun bizim için bir gün bile böyle bir sofraya hazırlamadınız" diye takılınca ben de "Nazar etmeyin ne olur, çalışın size de olur" dedim. Hep birlikte gülüştük. Daha sonra cezaevinin birinci ve ikinci müdürü koğuşu ziyarete geldiler. Birinci müdür, cezaeviyle ilgili "olumsuz" haber yapan gazetecilerden müştekiydi. Bana "Gördünüz işte, biz kimseye baskı yapıyor muyuz?" diyerek şartların mükemmelliğini onaylamamı istedi. Ben de gördüğüm tek koğuştan yola çıkarak bütün cezaevi hakkında genelleme yapamayacağımı, siyasi mahkumlara nasıl davrandıklarını bilmediğimi söyledim. Siyasi mahkum tabirinin kullanılmadığı, onların terör suçlusu olduğu hatırlatıldı ve "Biz devletimizi çok seviyoruz. Onlarinsa düşünceleri bozuk" denildi. Ben de bunun üzerine kendilerine cezaevinin görevinin insanların beyinlerindeki düşünceleri değiştirmek olmadığını, ayırım yapmadan tüm mahkumlara aynı şartları sağlamak durumunda olduklarını belirttim. Kaderin cilvesine bakın ki, cezaevinden çıktıktan sonra uğradığım Sincan Adliyesi'nde tamamen tesadüf eseri, acı bir haberle yüzyüze kaldım. Benim içerde kaldığım gece erkekler bölümünde Korhan Çalış adlı bir mahkum çarşafı kendine asarak intihar etmişti. Talihsiz adam, bıraktığı notta "Anne burada adalet yok" diyordu ve ölümünden sorumlu olan kişinin de adını vermişti. Adamın üzerinden çıkan giysiler ve eşyalardan son derece kötü bir koku yayılıyordu. Hemen çıktım bulunduğu mekandan.

KOĞUŞ AĞALIĞI İÇİN ÖNLEM ALINMIŞ

*Haftada bir gün on dakika birinci derece yakınlarına telefon etme hakları var. Dört liralık bir kartla sabit telefonları ayda dört kez arayabiliyorlar. Aradıkları cep telefonu olursa tabii daha masraflı oluyor. Koğuştaki her odanın telefon saati farklı. Karşı taraftan aranma imkanları yok. Tabii ki telefonlar dinleniliyor. Ayda üç kez yarım saat kapalı, bir defa da bir saat süreyle açık görüş yapabiliyorlar. Açık görüş yapılan mekandan önce mahkumlar ayrılıyor. Bu arada sayıları en fazla on olan ziyaretçiler bekletiliyor. İçlerinden birinin mahkumun yerine koğuşa giderken, asıl mahkumun kaçmasını önleyen bir uygulama bu. Toplu görüşün yapıldığı masalarda pembe bez örtüler var.

*"Koğuş ağası" kavramına itibar etmiyorlar. Bunun için de bazı önlemler alınmış. Hiç bir mahkum bir diğerinin sorununu idareye aktaramıyor. Herkes kendisinin mümessili ve kendi adına konuşmak zorunda. Koğuştaki birinin vekeletini üstlenmek, onun koruyucusu gibi davranmak o kişiye üstünlük sağladığı bu da emir vermeye, baskı kurmaya ve en azından psikolojik şiddete dönüşebildiği için kimse lider olarak öne çıksın istenmiyor. Tabii bu yeni tip cezaevlerinde uygulanıyor. Herkesin aynı mekanda kaldığı, kimsenin özel odasının bulunmadığı eski tip cezaevlerinde koğuş ağası gerçeği herhalde devam ediyor. Çünkü görüştüğüm mahkum kadınlardan biri, bir süre yattığı Antep cezaevinde başkasının yerine temizlik yapıp, nöbet tuttuğunu, onun sigarasını, çayını karşılayarak yaşadığını anlattı. Konya'da yatan bir başka mahkum koğuştaki kalanlardan birinin herkese yankesiciliğin püf noktalarını anlattığına şahit olmuş. Daha önce İstanbul Bakırköy cezaevinde kalan bir mahkum da "Orada tam bir kaos vardı, memurlar bizimle hiç ilgilenmezdi, buradakilere, her sorunumuza yardımcı oluyor" diyor.

*Yeni gelenler muayene edilerek içeri giriyor. Fakat cezaevinde sürekli doktor yok. Haftada üç gün aile hekimi, talep eden hastaları muayene edip gerektiğinde kampüsün sağlık ünitesine sevk edebiliyor. Onun dışında sağlık memuru var. Enjeksiyon yapabiliyor, serum takabiliyor. Mahkumların sağlık durumu yapılan işlemler, aldıkları ilaçlar kişisel fişlerine işleniyor. Cezaevine girmek hem fiziksel hem de psikolojik olarak hastalıkları tetikliyor. Hastane sevkleri ring denilen özel araçlarla yapıldığından ve kampüste bulunan yedi cezaevinin kendilerine ait ringleri olmadığı için, sevklerde sorun yaşanabiliyor. Ringlerin sayısı az, çok dar ve havasız olup, tuvalet ihtiyacı giderilemediğinden, kapalı alan fobisi uyandırıyor ve onları çok bunaltıyor. Geçenlerde çıkan yangınla ringde cayırcayırcayan Vanlı mahkumların akibetine uğramaktan korkuyorlar. Hastaneye veya mahkemeye gittiklerinde, erkek mahkumlar daha fazla olduğundan onlara öncelik veriliyor, kadınlar saatlerce içerde bekletiliyor.

İYİ HALLİ GÖRÜLENLER ATÖLYEYE

*İşlenen suç türünün mahpuslar arasında nasıl değerlendirildiği , en çok merak ettiğim konulardan biriydi. Adli suçlar diye tabir edilen gasp, hırsızlık ve cinayet gibi suçlardan mahkum olanların gözünde en büyük suç terör suçu. "Biz terör eylemi mi yaptık ki bu cezaya çarptırıldık!" diye yakınıyorlar. Cinayetle kimin öldürüldüğü , bir diğer kıstas. Çocuk öldürmek "kötü", eş ya da sevgili öldürmek görece "iyi" olarak değerlendirilip "hakettiştir" duygusuyla onaylanabiliyor. Katiller, hırsızları küçümsüyor ve onlara az ceza verildiğine inanıyor. Tabii hırsızlar da cinayetten daha büyük bir suç olamayacağı kanısında.

*İyi halli oldukları ve talep ettikleri sürece mahkumların içerideki atolyelerde çalışma hakları var. İş yurtları yönetmeliğine göre günlük kazançları ustalar için 6 lira 25 kuruş, kalfalar için 6 lira, çıraklar içinse 5 lira 75 kuruş olarak belirlenmiş. Bu rakamlar her yıl değişiyor. İş sabah 8.30'da başlıyor, 15.30'da paydos oluyor. Ankara'nın ünlü bir hiper marketine mantı üretebiliyorlar mesela. Ürettikleri günde 5'er kilo mantının karşılığında aylık 100'er lira kazanıyorlar. Mantının bir kilosu mağazada yaklaşık 15 liraya satıldığı düşünülürse bu, oldukça düşük bir meblağ. Yıl sonunda cezaevinin kârından bir miktar pay veriliyor kendilerine. Kendi yaptıkları mantıları yiyemiyorlar. Malın tamamı işverene gidiyor. Gözlem yapma imkanı bulduğum bir diğer iş kolu da Türk Hava Kuvvetleri'nde çalışan işçilerin beyaz-mavi önlüklerini dikmek. Bir kısmı dikiş makinalarının başında, bir kısmı ipleri bağcık haline getiriyor, bir kısmı da dikimi bitmiş giysilerdeki iplik fazlalarını kesiyor. Ayrıca bir tekstil firması adına nevresim ve çarşaf dikimi de yapılıyor.

*Atolyelerde görüştüğüm mahkum ve tutuklular, iş yaparken ceza çektiklerini bir miktar da olsa unutabildiklerini söylediler. Aksi takdirde gün boyu odalarında kalınca akıllarına kötü düşünceler geliyor, tek başlarına zaman akıyor. "Odamda kalsam intihar ederdim" diyor içlerinden biri. Atolyeye geldiklerinde ise başka koğuşlardaki hemcinsleriyle tanışıp sohbet etme imkanları oluyor. Fakat benim gördüğüm, mesela mantı atolyesinde başlarını kaldırmaya mecalleri kalmıyor. Bir elleri kıymada, bir elleri hamurda, arı gibi çalışıp günlük kotalarını doldurmaya gayret ediyorlar. Çoğunlukla içlerine kapanmışlar, bir çeşit hipnozda, kendi kendileriyle hesaplaşıyorlar. Başlarını ya da sırtlarını okşadığın zaman gözyaşlarını koyuveriyorlar.

*Sabahları sanki mahkum değiller de dışarıda imişler gibi koğuşlarından çıkıp görevliler eşliğinde işlerine gidiyorlar. Suç işlemiş olsa bile işe yaradığını bilmekten sevinç duyanlar da var, herhangi bir duygu belirtisi göstermeyen de. Gerçek bir yol yerine boş koridorlardan geçiyorlar. Sarı boyalı duvarlarda sanat değeri açısından pek parlak olmayan naif tablolar asılı. Belki göz ucuyla bir parçasını görüyorlar, fakat durup inceleyemiyorlar. Aralarında giyim kuşamına, makyajına dikkat edenler olduğu gibi, kendilerini tamamen salanlar da yok değil. On yaşından itibaren gözüne sürme çeken bir kadın, cezaevine ilk girdiğinde "Acaba kantinde sürme var mıdır, yoksa ne yaparım?" diye düşünmüş. Sürme yerine göz kalemiyle idare ediyor şimdi.

*Cezaevinde mahkumların toprakla haşı neşir olmaları için bir kaç hobi bahçesi var. Etrafı yüksek duvarlarla çevrili bu bahçeler daha çok yazın faal oluyor. Benim gördüğüm ürünler toplanmış, iş bitmişti. İsteyen mahkumlar 5 ay süreli kuaförlük kursuna devam edebiliyorlar. Saç kesme, maşa ve fön çekme pratik olarak öğretiliyor. Kursta saç boyası kullanılmıyor. Onun yerine saç kremi ile boyanın saçta nasıl sürüleceği gösteriliyor. Kantinden saç boyası alarak koğuştaki arkadaşlarının saçlarını boyama imkanları var. Kolestol marka saç boyasının fiyatı 8.50 TL.

CEHENNEMDEN ÇIKIP CENNETE GELDİK

*Beni en uyumlu mahkumların kaldığı, en vukuatsız koğuşa verdiler. Misafir olduğum H 4 koğuşunda kalanların tamamının suçu cinayetti. Dördü hüküm özlüydü, yani dava dosyaları Yargıtay'da bekliyordu, diğerlerinin mahkumiyetleri kesinleşmişti. Bir bölümü müebbetlikti. Daha yatacak çok yılları vardı. Doğrudan bu cezaevine gelenler olduğu gibi, başka illerin cezaevlerinde bir müddet yatıp, daha sonra buraya nakledilenler de vardı. İlk cezevi deneyimini Sincan'la yaşayanların zihni, "Parmaklıklar Ardında" adlı tv dizisiyle formatlanmıştı. Başlangıçta kendilerinden haraç alınacağını, şiddete uğrayacaklarını düşünüyorlardı, fakat şartlar bekledikleri gibi kötü çıkmamıştı. Bu cezaevine başka yerlerden gelenler, eski kaldıkları cezaevi ile Sincan'ın fiziki koşullar ve gördükleri muamele açısından kıyas kabul etmeyeceğini belirttiler. "Biz cehennemden çıkıp cennete geldik" sözleriyle şanslarına şükrettiler. Özellikle çalışma hayatının olmadığı, sadece bardağın yeri değişti diye kendini ve başkalarını jiletleyen psikopatların olduğu, koridorda erkek mahkumlarla karşılaştıklarında kadınların yüzlerinin duvarlara döndürüldüğü bir başka cezaevine tayinleri çıkacak diye ödleri kopuyordu.

*Koğuş sakinlerinin en genci 30'larında, en yaşlıları 60'larındaydı... Biri üniversite bitirmişti. Diğerleri ya sadece okuması yazması olan, ya ilköğretim mezunuydu. Bir kaç dışarıdan ortaokulu bitirmiş, şimdi lise bitirmelere hazırlanıyordu. Hepsinin değişik yaşlarda birden fazla çocuğu bulunuyordu. Kimileri çocuklarıyla bağıni tamamen koparmıştı. Görüş gününde annelerini düzenli ziyarete gelenler olduğu gibi, ilişkii mektupla sürdürenler de vardı.

*Öldürdükleri şahıslar, ya kocaları, ya sevgilileriydi. Bir kısmı, bu adamlar tarafından başka suçlara da karıştırılmışlardı. Kendi çocuğunun ölümüne sebebiyet vermekle suçlanan olduğu gibi, içlerinden biri evsahibini ve onun çocuğunu kemerle boğmuştu. Diğerleri eylemlerinde bıçak ya da tüfek kullanmışlardı. Aralarında "Öldüren biz değildik, suçumuz sadece orada bulunmaktı" diyenler de vardı. Mahkeme onların azmettirici olduğuna hükmetmişti. Bazısı da cinayeti gördüğü halde ihbar etmemekten dolayı ceza almıştı. "Dilim tutuldu, mahkemede kendimi savunamadım" diye hayıflanan kadar, "kendimi aklayacak delilleri sunduğum halde dikkate alınmadı" diyen de vardı.

*Bir çoğunun hikayelerini öğrendim fakat birkaç sebeple okurlarımla paylaşmak istemiyorum. Birincisi, son derece üzücü ve şoke edici detayları var. Ben dinlerken metanetimi korumaya çalıştım fakat dışarı çıktıktan sonra iki gün kendime geledim ve sanki olay sırasında oradaymışım gibi hayalimde yaşadım. O kadar travmatize edici yanları var ki, aynı şeye sizleri maruz bırakmamayacağım. İkincisi, bu satırları gördüğüm o kadınlar da okuyacak. Adlarını vermemek, yüzlerini fotoğraflarda göstermemek yetmez. Aynı olayları kağıt üstünde de olsa yeniden yaşamalarında hiç bir yarar yok. Üçüncüsü, olayların bana anlatmadıkları bazı yönlerini daha sonra internette yaptığım araştırmalarla öğrendim. Onları belirtmeden hikaye eksik kalacak, belirtsem incinecekler. Dördüncüsü, öldürdükleri insanların yakınları onları teşhis ederse, olayı tek taraflı anlattığım için kendilerine haksızlık yapıldığını düşünecekler. Beşincisi, bu korkunç hikayeleri okuyan kadınlar arasında, yaşadıkları acılar itibarıyla mahkumlarla özdeşlik kuranlar çıkabilir. Eğer onlar da birilerini öldürmeyi akıllarından geçiriyorlarsa o fiillere istemeden de olsa destek vermiş olabilirim. Ve son olarak kimsenin aklından "Ama hakketmiş o adamlar da öldürülmeyi" diye bir düşünce uyanırsa bu vebalin altından kalkamam. İnsan

ister istemez "O kadar şiddet görsem, aşağılanıp tehdit edilsem aynı durumda ben ne yapardım?" diye düşünüyor. İtiraf edeyim bu soru benim zihnimi çok meşgul etti. Cevap veremedim, Allah'a sığındım.

YANLIŞ ERKEKLERE GEREKSİZ FEDAKÂRLIK

*Öldürdükleri kişilerden "o şahıs" diye sözediyorlar genellikle. Adlarını ve sıfatlarını anmak bile istemiyorlar. "O şahıslar" kendi işledikleri suçtan yırtmak için bu kadınlara tuzak kurmuş. Bir tanesi, ölümü kendi ellerinden olan kişiye "Benim yiğit karayağız delikanlım/ Kızmaya görsün hep eli kanlım/ O büyülü yalanlara kandım/ Yapmayacaktın bunu bana sevdiğim" diye başlayan uzun destanlar kaleme almış. Bir diğeri, çocuklarına "Bir yaz günüydü soldu hazanım/ Hep sizi söylerim sizi yazarım yavrularım/ Kendi emzarımı kendim kazarım/ Artık yaşayamam sızsiz dünyada yavrularım" dizeleriyle sesleniyor.

*İşledikleri suçtan dolayı pişman olup olmadıklarını merak ediyorsanız, hayır değiller. Yılların birikimiyle o noktaya gelmişler. Kendilerini yasal ve duygusal açıdan nasıl koruyacaklarını bilmediklerinden başka çareleri olmadığını düşünüyorlar. Aile bağları güçlü olsaydı, sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarını onları fuhuş, hırsızlık, uyuşturucuya sürükleyen yanlış erkekler için gereksiz fedakarlıklar yapmazlardı ve nihayet canlarına tak ettiğinde onları öldürecek kadar ileri gitmezlerdi diye düşünüyor insan. Şimdi sosyal hizmet uzmanları ve psikologların yardımıyla iletişim, kendini ifade etme, hayır deme, öfke kontrolü gibi yaşam becerilerini öğrenmeye çalışıyorlar. Keşke bunları ailede hiç değilse okulda öğrenebilselerdi. Devlet öğrencilere bilgi aktarımı kadar duygu eğitimi de verebilse keşke. Şimdi dışarı çıkmaya kaç gün kaldı diye sayacak durumları yok, çünkü daha çok uzun yıllar var. Süreye takılmadan, çalıştıkları işlerle avunuyorlar.

*Bazılarının başka cezaevlerinde yatan mektup arkadaşı sevgilileri var. Çünkü gazetede haberleri çıktığında yüzlerce mektup geliyormuş erkeklerden. İlkinde "bayan" diye seslenen adamlar, ikinci mektupta adlarıyla, üçüncüde "aşkım" diye hitap ediyorlarmış onlara. "Bizi ancak cezaevine girmiş, bizimle benzer hayatı yaşayan kadınlar anlayıp kabul eder" diye düşünüyormuş bu adamlar. Kadınlar hak veriyor bu görüşe ve diyorlar ki, "Bizi de ancak plastik çatalla yemek yiyen, bizim gibi acil yardım çağrısı olan buton sesiyle irkilen, kapılar yüzüne kapanan erkekler anlayabilir". Bazıları ilk girdikleri cezaevinde yıllarca kahve içememişler, "bizim gibi kahve tadına hasretliği bilmeleri lazım" diyorlar. Sosyal hizmet uzmanı, infaz memurlarının da onları anlayabileceğini hatırlattığında, "Hayır" diyorlar, "onların üniformaları var. Bize hükmederler, mahkum olmalı bizim sevdiğimiziz." Mektup arkadaşlarının yüzlerini bir kere görenler olduğu gibi, hiç karşılaşmadan, sadece fotoğraf değişik tokuşuyla aşklarını kağıt üzerinde yaşayanlar da var. Belki hiç kavuşamayacaklar, belki kavuştuklarında çok yaşlanmış olacaklar ama birilerinin onlara sevgi sözcükleri sarfetmesi hayata bağlıyor.

EN BÜYÜK HAYAL HACCA GİTMEK

*Görüştüğüm kadınların biri hariç diğerleri kendilerini dindar olarak niteliyor, çok daraldıklarında Allah'ın onlara maddi manevi yetiştirdiğini söylüyor, beş vakit namaz kılıyor, türkçesinden Kuran okuyor ve ilahi söylüyordu. İçlerinde "Kuran ahlakına göre yaşamalıydık" diyenler vardı. Bu kadınların en büyük hayali bir gün hacca gidebilmektir. Neden sorusuna, "Peygamberimizin bastığı toprağa basmak, ona yakın olmak için" diye cevap verdiler ve bunları söylerken ağlamaklı oldular. Öldürmenin dinen günah olduğunu biliyorlar ve fakat kendilerini şöyle teselli ediyorlardı: "Evet suçluyuz. Fakat haklıyız da. Çünkü Allah ne yaşadığımızı görüyor, biliyor. Huzuruna çıktığımızda bunları dikkate alarak bizi affedecektir. "

*Bizim koğuştaki hanımların en çok sevdiği tv dizisi Yer Gök Aşk. Aynı erkeğe aşık olan iki kızkardeşin serüveninde kendi hayatlarından izler buluyorlar. Havva'nın hırslı kişiliği onlara ayna tutuyor. İkinci sırada harem hayatı fazla abartılmış bulsalar da Muhteşem Yüzyıl geliyor. Üçüncü sırada Öyle Bir Geçer Zaman ki var. Ali Kaptan'ın Cemile'ye yaptığı eziyetleri kendi yaşadıklarına benzetiyorlar ve Cemile'nin yükselişiyle moral buluyorlar. Kuzey-Güney dizisinde Kuzey'in cezaevinden çıktıktan sonra yaşamını bir türlü düzene

sokamayışından etkilenip, "Biz de böyle mi olacağız?" diye soruyorlar. "Kendinle Barışık Olmak" gibi daha çok kişisel gelişim kitapları okuyorlar. Aralarında Mesnevi okuyan da var fakat anlayamadığından yakınıyor. Koğuştakilerin bir tanesi düzenli gazete alıyor, diğerleri ondan okuyor. Genel olarak gündemi takip etmekten yana değiller. "Zaten içimiz kararmış, biraz daha kararmasını istemiyoruz" diyorlar. Sabah tüm koğuşlar için gazete dağıtımı sırasında koridordaydım. Azadiya Welat, Evrensel, Birgün dahil istisnasız tüm gazeteler vardı.

HAYIRSEVERLERE DUYURULUR

*Bayram ve yılbaşı gibi dönemler hem en neşeli hem de en hüzünlü oldukları zaman dilimi. Öncesinde cezaevi yönetimi konser, konferans gibi bazı etkinlikler düzenliyor. Koğuşun içinde çikolata şeker ikramıyla kendi aralarında kutlayıp yakınlarından uzak kalmanın üzüntüsünü dağıtmaya çalışıyorlar. Birinin diğerleri üzerinde üstünlük sağlayacağı düşünüldüğünden, mahkum yakınlarının kurban bağıışı veya spor salonu yaptırma teklifi kabul edilmiyor. On kişilik bir talep olduğunda yeni bir kurs açılabilir. Yakın zamanda step ve aerobik kursu açılmış ve süresini tamamlayıp kaldırılmış. Yakında yarı değerli taş atolyesi açılacaktı. Bu bir Hollanda projesi imiş. Fakat kadınlar için ağır bir kursmuş. Taşı işlemek bilek gücü istediği ve makineler tehlikeli olduğu için daha çok erkeklere uygunmuş.

*Benim misafir olduğum koğuştaki üç kadının sesleri mükemmeldi, söyledikleri türkü ve şarkılardaki performanslarını beğenince keşke bir müzik aleti de çalabilseler diye düşündüm. Ancak bunun için hem paraya hem de bir öğreticiye ihtiyaçları var. Bu yazıyı okuyanlar arasında eğer cezaevine enstrüman bağıışı yapabilecekler varsa, bir kurs açılabilir. Eminim diğer koğuşlardaki müziğe yatkın başka kadınlar da hemen dilekçelerini verip bu kursun müdavimi olacaklardır. Görüşüğüm kadınların üçünün yazdığı şiirler, belli bir düzeyin üstündeydi. "Bunlar bestelense ne güzel şarkı olur" der demez, birisi yazdığı dizeleri şarkı olarak söylemeye başlamasın mı? Nota bilmediği halde meğır çoktan bestelemiş. Hayır yapmak isteyen müzisyenlere veya cezevinden star çıkarmayı ilginç bulacak yapımcılara duyurulur. Onların kim olduğunu cezaevi yöneticileri biliyor.

AH DEME AF DE!

*Herkesin bana yönelttiği tek ortak soru şuydu: Af var mı yakında? Cezaevi ortamında yaşanan en basit olayı bile af çıkacağına işaret sayıyorlardı. Mesela o gece elektrikler mi kesilmişti, hiç beklemedikleri birinden mektup mu almışlardı, bardak mı kırılmıştı, bir görevliden yakın ilgi mi görmüşlerdi, demek ki af kapıdaydı. Birisi "ah ah!" diye içini çektiğinde "öyle deme, af af de!" diye uyarıyorlardı. Medyadan ricaları vardı: "Lütfen af haberleri kesinleşmeden yazılmasın. Büyük hayal kırıklığı oluyor. Boş yere umuda kapılıp yıpranıyoruz." Bir mahkum, "Tvler af çıktı diye bağıırışsalar bile, beni şu kapıdan bırakmadıkça inanmam" diyordu.

*Dıştan bakınca günler hep birbirinin benzeriydi ama bedenlerinde ve iç dünyalarında olumlu ya da olumsuz yönde neler değişiyor, belki kendileri bile bilmiyordu. Yatacak o kadar çok gün var ki, biri daha eksilmiş diye sevinemiyorlardı. Şimdilik tek istedikleri telefonla ya da açık görüşte yakınlarıyla daha fazla zaman geçirmekti. Dışarıda daha sabırlıydık diyenler olduğu gibi, sabrı burada öğrendiklerini düşünenler de vardı. En korktukları şeyi unutulmak, çıktıklarında dünyaya ayak uyduramamak, bir iş bulup çalışmamaktı. İnsanlara güvenlerini kaybetmişlerdi. Devletin tahliye olmuş mahkum istihdamı konusunda daha etkin çözümler üretmesini bekliyorlardı.

*En büyük kazançlarımdan biri koğuşlarda geçirdiğimiz zamanda bize eşlik eden sosyal hizmet uzmanı genç bir hanımefendiyi tanımak oldu. Adının zikredilmesini tercih etmeyen, eski Türk filmlerinin idealist öğretmen tiplerine benzeyen bu kadına hayran kaldım. Benim koğuş sakinlerinin hikayelerini öğreneceğim diye onları yeniden travmatize etmekten kaçındığımı hemen anladı. Muhatplarımı yaralamadan, içinde suçlama tonu taşımayan sorularımın nerede durup nerede devam edebileceğimi kalp yordamıyla aradığımı yine kalbiyle

görüp yolumu açtı. Sesinde ve vurgularında dozu ayarlanmış bir bilgelik vardı; otoriterlik ile kadınca yumuşaklığı barındırıyordu. Böylesi görevlerde empati kurmanın önemini biliyordum ancak "sizi anlıyorum" mesajının "katil olmanıza hak veriyorum" şeklinde algılanmaması için ne denli profesyonel bir çaba gösterilmesi gerektiğini bu minyon genç kadını izlerken farkettim. Geçmişte ne olduysa olup bitmişti. Madem ki mahpuslar burada uzun yıllar geçirecekti, öyleyse bu zamanı mümkün olduğunca pozitif duygularla, geleceğe dönük umutları taze tutarak yaşamalıydılar. Sosyal hizmet uzmanımızın sadece dili değil, mimikleri ve beden dili de buna tamamen uygundu.

*Görüş gününde kendilerini ziyarete gelen çocuklarına sıkı sarılmalarını, o bir saati iyi değerlendirmelerini, onlara sevgi göstermelerini, kucak sıcaksa çocukların anneye ait olduklarını hissedeceklerini söylüyor, dışarıda olup da evlatlarına hiç bir şey veremeyen anneleri hatırlatıyordu. "Bulunduğunuz yerin cezaevi olduğunu söylemekten kaçınmayın. Durumunuzu saklamayın. Her seferinde başka bir hikaye anlatırsanız çocuğun size güveni kalmaz. Yaptığım bir yanlış var, bunun karşılığı olarak buradayım deyin" önerisinde bulunuyordu.

*Güzel uzmanımız, 6 yaşındaki çocuğuyla iletişim kurmayı onun yararına kestiğini belirten bir mahkuma, "Ona mektup yaz her hafta. Göndermesen de biriktir onları. 18 yaşına geldiğinde topluca verirsin. Anne boşluğu zorlayacaktır. Hiç değilse onu düşündüğünü, sevdiğini, neler yaşadığını bilsin" deyince ben de tüm mahkumlara mektup olmasa bile her gün yaşayıp hissettiklerini kaleme almalarını, yazmanın büyüklüğü bir yanı olduğunu, içlerindeki güzelliklerle tanışacaklarını söyledim. Uzman hanım "Böylece sıkıntılarınızı nasıl büyüttüğünüzü göreceksiniz ve hafifleyeceksiniz" diye beni destekledi. Mahkumlar unutkanlıktan mustarip olduklarını belirtince, bunun sebebinin cezaevindeki yetersiz uyarana maruz bırakan monoton yaşam olduğunu hatırlattı ve "Gün içinde kendinizi şaşırtın. Hep aynı tür kitaplar okumayın, yataktan kalkış saatlerinizi değiştirin mesela. Bir şekilde farklılaştırmaya çalışın hayatınızı" diye tavsiyede bulundu.

*Ben hayattan ne anladıklarını sordum mahkumlara. Kendilerince cevap verdiler. Uzmanımız güzel sözlerini onaylayarak destek verdi ve hayat tanımlarını olgunlaştırmaları için onlara yol gösterdi. Kendi yaşadığı acı olaylarla nasıl baş ettiğini anlatması, onlara dolaylı yoldan güç veriyordu. Birlikte geçirdiğimiz saatlar, onun karşısındaki mahkumlara "suçlu" gözüyle değil, "suç işlemiş insanlar" olarak baktığını gösterdi bana ki, onun gibi uzmanların sayısının az olduğunu düşündüm. Yaptığı iş çok zordu. Benzer işi yapan diğer görevliler gibi tükenmişlik sendromuna yakalanması olasıydı. Devletin bu yönde bir yardımı olmadığını öğrendim. Bu yüzden her gün saat 17.00'de cezaevinden ayrılırken tahliye sevinci yaşıyor, bir dakika daha bile içerde kalmak istemiyordu. Çıkarken ben de aynı duyguları yaşadığım için ona hak vermemek elde değildi.

*Geceyi koğuştaki onlarla birlikte geçirmek istedim ama fazladan iki yatak yoktu. Saat 24.00'ü gösterdiğinde foto muhabiri arkadaşım Bahar Mandan ile birlikte koğuştan ayrılıp cezaevi kreşine gittik. Oradaki tek kişilik yatağa kıvrılıp yattık. Bahar yorgunluktan hemen uykuya dalarken benim beynim bir türlü susmadı. Mahkumların yaşadıkları korkunç olaylar sahne sahne gözümde canlanıyor, beni rahat bırakmıyordu. Yattığım yerden gökyüzünün bir parçasını görebiliyordum. Tam karşımda bir yıldız parlıyordu. Ara sıra bir bulut onu kapatıyor, sonra alıp başını başka yıldızları saklamaya gidiyor, biraz sonra onun yerini başka bir bulut parçası alıyordu. İşte dedim, kendi kendime, hayat da buna benziyor, yıldızımız bir parlıyor, bir sönüyor. Özgürlüğümüz bulutların elinde.

YA CEZAEVİNDE ÇALIŞMAK

Cezaevinde çalışmak da oldukça zor. Tükenmişlik sendromu hemen hemen bütün çalışanların ortak derdi. Dinlediğim çalışanlardan ve uzmanlardan derlediğim notları da sizinle paylaşıyorum. İşte cezaevi çalışanlarının dertleri:

- Mahkum yakınlarının görev başındaki memur ve ailesini tehdit ederek ayrıcalık talep etmesi (mafya ve terör örgütleri)
- Personele ait bilgilerin mahkûm yakınları tarafından biliniyor olmasının yarattığı gerginlik
- Psikotik eğilimler gösteren pek çok mahkumun içeride bulunması nedeniyle üzerlerinde sürekli jilet gibi bir saldırı aletini taşıyarak personelde can güvenliği gerginliği yaratması
- Personelin sürekli saldırıya maruz kalabileceği korkusu, saldırıya maruz kalan personelin psikolojik ve maddi olarak desteklenmemesi
- Personelin görevini kanunlar çerçevesinde yapmaya çalışırken basın medya kuruluşlarının personeli hedef olarak göstermesinin yarattığı tedirginlik
- Hep saldırgan ve öfkeli davranışlar gören, bu davranışlara maruz kalan personelin uygun danışmanlık ve süpervizörlük desteğinin sağlanmaması nedeniyle personelin bu olumsuz davranışları yıllar içinde davranış repertuarına katarak ya da katmamak niyetiyle geliştirdiği savunma mekanizmalarının (gereğinden fazla gösterilen savunma mekanizmaları) ruhsal dengesini sarsması
- Toplumdaki herhangi bir insanın ya da kamu da çalışan herhangi bir memurun hayatlarında bir defa belki görebileceği suçlu popülasyonuna ait kişilerle sürekli bir arada kalmanın yarattığı olumsuz duygu durum. Suçlu insanların yaşamlarının parçası olan yalan, entrika, hırsızlık, öfke, saldırganlık, hırs, zarar verme, intihar, kendini kesme ve kan dökme gibi kavramaların hergün personelin gündeminde bulunması ve yarattığı gerginlik. Mahkumlara ait olan duyulan ve karşılaşılan hikayelerin yatattığı gerginlik ve güvensizliğin personel tarafından ailelerine yansıtılması ve tüm topluma karşı şüpheli, tedirgin ve sinirli yaklaşması.
- Personelin sürekli ciddi durmak, doğru davranmak, mesafe koymak gibi gerekçelerle gün boyu tetikte davranması
- Ceza infaz kurumu personelinin gün içerisinde çalışma gündeminde sürekli olarak risk durumlarını ve alınabilecek önlemleri konuşuyor olması
- Görevini yapmaya çalışan personelin sıkça suç duyurularına maruz kalması ve bunun sonucunda suçlu gibi hakim karşısına çıkıyor olmasının yarattığı endişe
- Kamuoyunda işkenceci gibi algılanan CİK personelinin izleme kurulu, insan hakları dernekleri ve komisyonları, cumhuriyet savcıları, müfettişler, kontrolörler ve ziyaret amaçlı gelen heyetler tarafından teftiş havasında geçen ziyaretlerinin personelde yarattığı değersizlik ve güvensizlik duygusu.
- Aramalar sırasında personelin mahkum tarafından sürekli olarak sloganlar vasıtasıyla rencide edilmesi ayrıca terör örgütleri tarafından öngörülen ve düzenli olarak yapılan kapılara vurma ve slogan eylemliliğinin yarattığı gürültü kirliliği ve yarattığı stres (sesle karşı hassasiyet geliştirilmesi)
- Cezaevi personelinin olası bir saldırıya karşı kendini savunması için gerekli techizata sahip olmaması. (COP YOK, BAYILTICI SPREY YOK)
- Toplumun cezaevi personelini işkenceci olarak algılaması ve sürekli sosyal ilişkilerinde bu yaftalamaya maruz kalarak kendini sürekli açıklama gereği duyması
- Sürekli kapalı bir ortamda bulunmak, şehir merkezlerine uzak mesafelerinde kurumlaşmak gibi nedenlerle olası acil durumlarda ailesine ulaşamamanın yarattığı kaygı

- Çalışan personelin sosyal yaşam ile ilintisinin kesilmesi ve personelin ücretli bir mahkum gibi mesai saatlerini doldurması. Telefon internet gibi iletişim araçlarını kullanamayan personelin dış hayatla bağlantısının kesilmesinin yarattığı yıpranmışlık. (sabah 06.30'dan akşam 19.00'a kadar)
- Kurumlarda çalışan personelin tahliye acil durum kriz gibi nedenlerle belirli bir mesai saati ile sınırlı kalamaması; kurum personelinin eleştirilmemek, dışlanmamak kaygısı ile görev saatinin dışında çalıştırılması, bunun yaratacağı yorgunluk, değersizlik gibi durumlar.
- Toplu yaşamdan kaynaklı olabilecek hepatit, verem ,aids gibi hastalıklarla her an karşı karşıya kalma ihtimalinin yarattığı kaygı.
- Diğer kurumlara oranlara daha fazla strese ve buna bağlı hastalıklara maruz kalma riski.
- İnsanların TV'de görmeye tahammül edemeyip kanal değiştirdiği kişilere hizmet vermek zorunda olmanın yarattığı yıpranmışlık.
- Devamlı radyasyona maruz kalma, personelin yemek de dahil olmak üzere ilaç ve diğer bütün eşyalarının X-RAY cihazından geçmesi
- Personel sayısının yetersiz olması, toplu gösterilerde (konser gibi) güvenliğin mahkumun iyi niyetiyle sınırlı kalması, tüm personelin olabilecek bir kavga ya da isyan gibi durumlara karşı tetikte ve huzursuz olması.
- Görev tanımında GİH sınıfı olup mesai saatlerinin haftalık 40 saat olmasına rağmen personelin mesaisinin iş bitimi ile orantılı gözükmemesi (acil durumlarda günlük 24 saate kadar çıkabilen) nedeniyle fazla mesai yapılması ancak fazla mesai karşılığı olan fazla mesai ücretinden mahrum olması.
- Personelin GİH sınıfında olmasına rağmen güvenlik gerekçe gösterilerek hasta T/H kişisel bakımı, temizliği, oda ve kişisel eşya değişimi, hastane veya mahkeme esnasında T/H taşınması ve ayrıca kirli eşyaların aranıp değişimi ve güvenlik ve gözetim servisi dışında izlem yapması (yardımcı hizmetler sınıfının yapması gereken işleri yapıyor olmak)

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnfaz koruma memurlarını kim korusun?

Nuriye Akman 2011.11.20

Önümüzdeki hafta 370 cezaevinin idarecileri Afyon'da bir araya gelerek cezaevlerinin güvenlik hizmetlerini Jandarma'dan alarak Adalet Bakanlığı'na veren yasa tasarısını üç gün tartışacaklar.

Onlardan biri de Eskişehir Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürü Bekir Alanoğlu olacak. Kendisi aynı zamanda 2007'de kurulan ve 12 bin üyesi olan Ceza İnfaz Kurumları Personeli Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (CİPDER) genel başkanı. Sorularıma bu ikinci şapkısıyla cevap verdi. Durumu şöyle özetleyebilirim:

İnsanlar cezaevlerinde çalışmak için can atmıyorlar, başka bir iş bulamadıkları için açılan infaz koruma memurluğu sınavına girip devlete kapağı atmak istiyorlar. Yani daha başlangıçta mesleki sevgi değil, mecburiyet duygusu var. Adalet Bakanlığı başka kurumlara naklen geçme izni verse personelin yüzde 90'ı

tereddütsüz müracaat eder. Buna karşılık "gel buraya fazladan beş yüz lira verelim" dense kimse çalıştığı kurumu bırakıp cezaevine geçmez.

Ülkemizde yaklaşık 130 bin tutuklu ya da hükümlüye karşılık yalnız 36 bin görevli personel var. Yani her dört mahkûma bir infaz memuru düşüyor. Avrupa standartlarında bu oranın 1'e 2 olması gerekiyor. Sayıları bu kadar az olmasına rağmen göreve alınırken psikolojik testlerden geçmiyorlar. Sadece sağlığı elverişli heyet raporu alınıyor. Kişilik yapılarının işe uygun olup olmadığına bakılmıyor. Oysa sürekli kapalı ortamda suçlularla muhatap olmak çok zor, stresli bir iş.

Yıpranma payı alamıyorlar

Cezaevi çalışanları, güvenlik hizmeti yaptıkları halde genel idare hizmetleri sınıfına dahil olmaktan, çalışma saatlerinin uzunluğundan, fazla mesai ücreti ve yıpranma payı alamadıklarından da şikâyetçiler. Dernek olarak yaptırım güçleri yok. Eş değer olarak görev yaptıklarına inandıkları Emniyet ve güvenlik hizmetindeki kamu çalışanları ile eşit düzeye getirilmeleri konusunda kamuoyu desteği istiyorlar. Halen aldıkları maaşlar ortalama şöyle:

Müdür: 2.220 TL, idare memuru: 1.500 TL, psikolog: 1.900 TL, kâtip: 1.420 TL, şoför: 1.590 TL, ambar memuru: 1.690 TL, infaz ve koruma memuru: 1.580 TL

Yeni Güvenlik Hizmetleri Yasa Tasarısı'nda görev tanımları değişmesine rağmen cezaevi personeli genel idari hizmetler sınıfında görev yapmaya devam edecekler. Oysaki yeni yapılan düzenleme ile dış güvenlik kolluk kuvvetlerinden alınarak ceza infaz kurumu bünyesindeki personele veriliyor. Yasa çıktığında hem iç hem dış güvenlikten sorumlu olacaklar.

Cezaevlerine alınacak personel sınav komisyonlarında bu kurumlarda halen görev yapan idari kadrodan kimseye yer verilmiyor. Birebir ceza infaz kurumlarında tutuklu, hükümlü ve personelle iç içe olan ve ihtiyaç duyulan personel profili hakkında ceza infaz kurumu yöneticilerinin de komisyona alınmasını istiyorlar.

Görev sırasında fiziki ve psikolojik saldırılara maruz kalmalarına rağmen psikososyal yönden yeterince desteklenmiyorlar ve bir süre sonra çöküyorlar. 2009-2010 döneminde 10'dan fazla intihar vakası var. Personel için periyodik, yaygın ve etkin öfke kontrol programları yok. Eğitim programları İstanbul-Ankara-Erzurum ve Kahramanmaraş olmak üzere 4 adet eğitim merkezinde veriliyor. Ancak personel sayısına göre yetersiz kalıyor. Bu da bir fasit daire gibi personelin, dolayısıyla ailelerinin korunmasız kalmasına ve daha fazla zarar görmesine neden oluyor.

Personelin psikolojik sorunlarını mahkûmlara yansıtmaması bana göre eşyanın tabiatına aykırı. Nitekim mahkûm ve yakınlarının bu konuda pek çok şikâyeti oluyor. Alanoğlu, bireysel hatalar olabileceğini ancak 26 yıllık çalışma hayatında infaz memurlarının mahkûmlara bilinçli eziyet ettiğine şahit olmadığını, ceza alan personel sayısının az olduğunu söylüyor. CİPDER, vefat eden üyelerin eş ve çocuklarına maaş bağlanana kadar 3 bin TL nakdi yardım yapıyor. Hata kişisel değil kurumsalsa, yargılanan üyelerine hukuksal destek sağlıyor.

Açık cezaevleri daha iyi

Çalışma şartları açısından, açık cezaevlerinin durumu daha iyi. Ancak idareciler işveren vekili olduğu için büyük bir iş riski altındalar. Hükümlüler atölyelerde makine başlarında, bazen inşaatlarda sigortalı olarak çalıştırılıyor. Ancak iş kazaları olduğunda kurum müdürleri, atölye şefleri tazminat ödemeyle karşı karşıya kalabiliyorlar. Kapalı cezaevleri arasında mimari açıdan çok eski yapılar var. Eski moda koğu sisteminin sürdüğü bu yerlerde, hükümlü ve tutuklular kadar personel açısından da ekstra sıkıntılar yaşanıyor.

Personelin olası bir saldırıya karşı kendini savunabilecek bir teçhizatı yok. Yeni güvenlik yasası çıktıktan sonra Jandarma'da bulunan savunmaya yönelik materyallerin personele verilmesi ile kendilerini daha iyi savunabileceklerine inanıyorlar. Bu da "Diyelim bayıltıcı sprey verildi ellerine. Bunu kötüye kullanmayacağından nasıl emin olunabilir? Mahkûm onun elinden alıp kendisine karşı kullanamaz mı?" gibi soruları akla getiriyor. "Doğrudur. Bu tür kurumlarda uygulamalar yapılırken her türlü ihtimaller göz önünde bulundurularak ve gerekli eğitimler verilerek her zaman dikkatli olunmalıdır." diyor Alanoğlu ve şöyle devam ediyor:

"Dünyanın hiçbir ülkesinde sıfır sorun olan ceza infaz kurumu yoktur. İnsanların bulunduğu bir toplumda her zaman bu riskler vardır. En az zararla nasıl çözüm bulunur? Kurum dışında veya kurumun belirli bir bölümünde, hükümlü ve tutukluların bulunduğu alan dışında, hazır bekletilen ve müdahale materyalleri olan, kurumun mevcuduna göre sayısı belirlenen, bir "hazır kuvvet" bulundurulmalı, herhangi bir olumsuzluk durumunda da bu ekip olaya müdahale etmelidir."

Zaman zaman personel mahkûm yakınları tarafından tehdit ediliyor. Çoğu zaman korktukları için yasal şikâyet hakkını kullanamıyorlar. Çünkü maddi yetersizliklerinden dolayı kırsal kesimlerde, hükümlü ve tutuklu ailelerinin bulunduğu yerlerde ikamet ediyorlar. Kendilerine ve yakınlarına zarar geleceğinden endişe ediyorlar.

Personele ait bilgilerin mahkûm yakınları tarafından biliniyor olmasının yarattığı gerginlik nasıl çözülür?" sorusunun tam bir yanıtı yok. Lojman sayısının artırılması, personelin ve ailesinin daha güvenli bir ortamda bulunması baskıları asgariye çeker deniyor. Personelimizin ancak yüzde 5'i lojmanlarda oturuyor. Lojmanlardan daha çok idari kadrolar yararlanıyor. Son zamanlarda kampüs ceza infaz kurumlarında da lojmanlar yapılsa da ihtiyacın çok altında.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gök ekini biçmiş gibi...

Nuriye Akman 2011.11.27

Evlat kaybı, hayatın belki de en zor sınavı. Ölümün sebebi, ana babanın dünya görüşü ne olursa olsun, asla hafiflemeyen, her dem taze kalan bir ıstırap.

Yükün böylesini kaldırmaya kimse hazırlık yapamaz. Eğer ünlüyseniz, çoğu kez gazeteciler kederinizi daha da büyütür. Sonucu kesin olarak alınmış soruşturmalara dayanmak yerine, akla gelen her ihtimali gerçekmiş gibi sunan o haberler ağır yaralar sizi. O özensiz dil, hele bir de ceset fotoğrafı eklenmişse, çocuğunuza karşı suçluluk hissiyle doldurur içinizi. Sahih acınız, öfkeyle kirlenir.

Rahmi ve Asuman Saltuk, şimdi oğulları Baran'ın vefatına mı yansın, yoksa talihsiz kazayı, ellerinde otopsi raporu dahi olmadan 'intihar' başlığıyla veren, masasında bulunan birtakım notları buna kanıt gösteren haberlere mi? Gazeteciler, kaynakları polis bile olsa, bir ailenin 21 yaşındaki oğullarına otopsi yaptırmayı, sırf densiz iddialara son vermek adına razı olmasından mahcubiyet duyarlar mı? Diyelim ki, attınız tuttu, iddianız kanıtlandı, kendinizi ailenin yerine koyun, siz bunu elaleme duyurmayı ister misiniz, yoksa Allah'la aranızda sırbeller, kepenklerinizi kapatıp için için yanmayı mı tercih edersiniz?

Türkülerin hatırı vardı. Acınızın farkındayım demeye vardım kapılarına. Bilirim, ateş düştüğü yeri yakar, paylaşırsam hafifler diye vehmetmedim. Baran ve ölüm... Hiç akıllarına gelmezdi evet. Bizim de gelmiyor. Onlar

"diyalektik", biz "kader" desek de dünya benliğimizi istila etmiş. Oğullarımızın ve kızlarımızın sahibi sanıyoruz. Kadim kültürümüzün hiçbir şeyin maliki olmadığını söyleyen bilge sesi duyulmuyor artık.

Tiyatrocu Selçuk Uluergüven de, 2004'te 21 yaşındaki oğlu Eren'i başına dekor düşmesi sonucunda kaybetmişti. Evlat acısıyla nasıl baş edilir sorusuna cevap bulmak için kendisini ziyaret ettim. Geçen bunca yıla rağmen acı ilk gün tazeliğindeydi. Bugünlerde Mahsun Kırmızıgül'ün TV dizisinde gördüğümüz Uluergüven, kendi deneyiminden yola çıkarak 1970'lerden beri tanıştıkları dostu Rahmi Saltuk'a iki şey önerdi:

"Katlanacaksın arkadaş, bu yükü taşıyacaksın sırtında, isyan etmenin bir faydası yok" şeklinde özetleyebileceğim ilk tavsiyenin altını "Çünkü ruhtan başka bir şey yok hayatta" cümlesiyle doldurdu. Değerli sanatçı, göçenlerden bir haber gelmediği için öte dünyanın varlığından emin olmadığı halde böyle düşünüyordu. Bu nedenle تنها günleri seçerek Zincirlikuyu'da yatan oğluyla sohbet ediyor, dünya meseleleriyle ilgili ona danışıyordu. İlginçtir, her seferinde yanıt aldığını hissediyordu. Mezarlığa taze bir ölü geldiğinde oğluna haber veriyor, el ayak çekilince buluşup yarenlik yapabileceklerini hatırlatıyordu.

O bunları anlatınca, 2008'de 26 yaşındaki oğlu Serhan'ı menenjitten kaybeden müzisyen Burhan Şeşen aklıma geldi. O günlerde kendisiyle yaptığım bir röportajda Çengelköy mezarlığına gidip oğlu vasıtasıyla Tanrı'ya dert yandığını belirtmişti. Acının içselleştirilme süreci aynıydı. Onu da yeniden aradım ve acının katlandığını öğrendim. Bunda tabii halen devam eden hastane davalarının da payı vardı. Ölümünden sonraki yaşama dair kitaplar kesmiyordu artık onu. Okumayı bırakmıştı.

Uluergüven'in arkadaşı Saltuk'a ikinci önerisi "Oğlunun anısını yaşatacağsın." oldu. Kendisi gibi oyuncu olan çocuğu adına bir tiyatro kurmuş, ödülleri ihdas etmiş, ancak gücü yetmediği için ikinci sene devam ettirememişti. Bu noktada da Burhan Şeşen'le benzeşiyorlardı. Şeşen de felsefeye düşkün oğlu için birtakım oluşumlar içine girerek anısını yaşatmaya çalışmıştı. Uluergüven, "Rahmi de artık Baran'a besteler mi yapar, ona özel bir albüm mü çıkarırır, adına ödülleri mi koyar bilemem ama bir şeyler yaparsa oğlu yaşamaya devam eder." diyordu. Baba, ölü oğlunu yaşatabiliyorsa, Var Eden neler yapmaz diye geçirdim içimden.

Rahmi Bey, benim gözyaşlarımla karşılaşp kendininkileri koyuvermemek için başka yönlelere bakıyordu. Babaların payına kale olmak düşer çünkü. Dik durmaya çalışmanın dayanılmaz ağırlığını hissettim. Oğullarının özel hayatını didikleme cüretinin nasıl gösterilebildiğine inanamıyordu. Asuman Hanım, ıstırabını saklamadan her anne gibi derin bir sevgiyle bağlı olduğu Baran için "Bize sabır dileyin" diyordu. İsyanla teslimiyet arasındaki med-ceziri, o haberleri yazan meslektaşlarım da görsün isterdim.

Karı-koca önce "Çıkalım bu evden, artık burada yaşanmaz" diye düşünmüşler, daha sonra "Ancak bu evde yaşarsak oğlumuzun anısını koruyabiliriz" görüşüne varmışlardı. Burada dolaştı, şuraya oturdu diyebilmek için... Haklıydılar; mekâna sinen evlat kokusu taşınamazdı. Baran, bu evde eskisinden daha fazla yaşıyordu.

Evden taşınmayı düşünmüyorlar

Yaşım ve mesleğim gereği pek çok cenaze evine gittim. Bunca taziye ziyaretinden sonra düşünüyorum da, geride kalanlar aslında kederlerinden kurtulmak istemiyorlar. O kederi korumazlarsa sanki kayıplarını unutmuş olacaklar. Yeter ki, haberciler daha özenli olsunlar. Yas, eğer huzur içinde tutulursa, yaraya merhem oluyor. O zaman, ölüleri genç olan dostlar bir araya gelip, evlatları sağken bilmediklerine ölümlelerinden sonra vâkıf olmanın şaşkınlığını paylaşabiliyor...

Felsefi ve dini açıdan "Her ölüm tam zamanında gelir" denilebilir. Ama bunu sadece diliniz söyler. Kalbiniz tasdik edemez. Edebilenler veli oluyor zaten. Ancak onlar "Evet aslolan hayat. Fakat tek Hayy olan da O" diyebiliyorlar. Bizlere düşense sadece rahmet ve sabır dilemek oluyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hız. Hüseýin'in acısını her Müslüman kalbinde hisseder

Nuriye Akman 2011.12.02

Pazartesi 10 muharrem, yani aşure günü. Aynı zamanda İslam tarihinin en yürek yakıcı hadiselerinden birini, Hız. Hüseýin'in şehit edilmesini hatırladığımız günü. Alevilikte çok büyük önem taşıyan bu günü, Kerbela olayını sorduk, Doç. Dr. İlyas Üzümcü cevapladı.

***

Hız.Hüseýin'in acısını her Müslüman kalbinde hisseder

Hicrî takvimle 10 Muharrem 61, miladi takvimle 10 Ekim 680 yılında cereyan eden Kerbela'yı anacağımız(önümüzdeki Pazartesi günü) bu hafta, Doç. Dr. İlyas Üzüml'le bu trajik olayın Sünni ve Alevilerce nasıl değerlendirildiğini ve ritüellerindeki farklılığı konuştum. Şiiliğe değinme fırsatımız olmadı. Merak ettiğim başka hususlar vardı. Mesela neden peygamberimizin sevgili torunlarını biri 44, diğeri 54 yaşında kaybettiğimiz halde zihinlerimizde bir türlü büyütemez, onları hep dedelerinin sırtında hayal ederdik. Hız. Ali ve Hız Hasan da şehit edildiği halde neden sadece Hız. Hüseýin'e ağıt yakardık? İki kardeşin arasında nasıl bir ilişki vardı? Ve daha pek çok soru... Onları hatırlamanı tam zamanı...

Kerbela olayı Sünniler ve Aleviler arasında hangi açılardan farklı algılanıyor?

Sünniler olayı temel İslam tarihi kaynaklarının yansıttığı ya da yansıttığına yakın biçimde anlarken Aleviler Şii etkiye bağılı olarak belli ölçüde mitolojik unsurlar katarak tasavvur etmişlerdir. Mesela Aleviler'e göre Hız. Hüseýin ağabeyinin tavsiyesini hatırlayarak aşuradan bir gün önce kızıyla, ağabeyinin oğlu Kasım'ı evlendirmiştir. Sünniler'e göre olayın baş sorumlusu Yezid'dir. Olayı biraz daha detaylı inceleyenlere göre ise aynı zamanda Yezid'in emrini uygulayan Kufe valisi İbn Ziyâd ve Hız. Hüseýin'in üzerine yürüyen askeri birliğin komutanı Ömer b. Sa'd'dır. Aleviler'e göre ise Yezid'i veliahd tayin ettiği için olayın kökü Muaviye'ye kadar uzanır. Olayın yorumu da farklıdır. Sünnilere göre olay Yezid'in siyasi rakip olarak gördüğü Hız. Hüseýin'i biata zorlaması ve saf dışı bırakması iken Alevilere göre olay Yezid'in İslam'ı yok etme planı, Hız. Hüseýin'in şehadeti de buna kanıyla dur demesidir. Olayın "yâd" edilmesiyle ilgili farklılıklara gelince bu herkesçe görülmektedir. Sünniler ferdi planda Hız. Hüseýin'e üzüntü duyarken Aleviler kolektif olarak ve kurumsal biçimde yas tutmaktadırlar.

Sünni kaynakların anlatısı tamamen doğru ve eksiksiz kabul edilebilir mi?

Olay çok dramatik, dramı yaşayan da Peygamber'in torunu Hız. Hüseýin olduğu için tarih kaynaklarına değişik oranlarda "duygu" katılmıştır. Her hangi bir mezhebî kimliğin söz konusu olmadığı temel İslam kroniklerinde bile karşılıklı uzun konuşmalara yer verilir. Bunların gerçekten o gün yapılan konuşmalar mı olduğu, yoksa sonradan mı düzenlendiği ihtimali gelir insanın aklına, bunları okuyunca. Ama bazı toplum kesimlerinde sıklıkla okunan Kumru, Hadikatü's-süedâ gibi eserlerde uydurmalar oldukça çoktur.

Anma ritüellerinde de bariz farklılıklar var sanırım.

Esasında Sünnilerde genel anlamda "Kerbelayı anma" ritüelinden bahsetmek zordur. Sınırlı olarak bazı tasavvufi çevreler olaya ilgili özel programlar yapar, Hz. Hüseyin için mersiyeler okurlar. Söz gelimi Ehl-i beyt ve Hz Ali sevgisi keskin olan sufi çevrelerde Muharremde dokunaklı mersiyeler okunur, İmam Hüseyin için göz yaşı akıtılır. Fakat bu Sünnilerin Kerbela Olayına ilgisiz kaldıkları biçiminde de yorumlanmamalıdır. Tarih boyunca birçok Sünni edip, şair Kerbela üzerine yazılar yazmış yahut mersiyeler kaleme almıştır. Ve Kerbela olayı anlatıldığı veya hatırlandığı zaman her Sünni samimi olarak Hüseyin'in yanında yer almıştır. Ama Sünnilere göre İslam'da kolektif matem olmadığı için Hz. Hüseyin'e olan acı duyma ferdi planda kalmıştır.

Alevilerde Kerbelayı anmak daha özel bir anlam taşıyor.

Evet. İnsanlar o günlerde Hz. Hüseyin ile bütünleşir. Onun acısını iliklerine kadar hisseder, göz yaşı döker. Bu, günlük hayata da yansır. Söz gelimi, ele bıçak ve keskin alet alınmaz. Su içilmez, tatlı yenilmez, eğlenilmez. Hatta erkekler traş olmaz. Düğün yapılmaz. Müzik dinlenilmez. Gülünmez. Mümkün olduğunca üzüntü dolu bir hal içinde bulunulur. Diğer taraftan Aleviler Muharrem'in on iki günü "matem orucu" adı verilen oruç tutar. On üçüncü günü aşure kaynatarak İmam Zeynelabidin'in kurtuluş sevincini paylaşırlar.

Bu nasıl bir oruçtur? Bizim ramazan orucuna benzemez sanırım.

Bu çok özel bir oruçtur. Dediğiniz gibi Ramazan orucundan farklıdır. Yöreler ve ocaklar arasında değişik uygulamalar bulunmaktadır. Sahur ve iftar gibi kelimeler kullanılmaz. Sahur yerine "ağız mühürleme", iftar yerine de "oruç açma" deyimlerine yer verilir. Ağız mühürleme gece en geç 12 civarında tamamlanmalıdır. Oruç açma ise gün batımıyla gerçekleşir. Her oruçta Hz. Hüseyin'in acısı hatırlanır. Söz gelimi niyet şöyle yapılır: "Bism-i şah... Allah Allah... Hak-Muhammed-Ali aşkına... İmam Hüseyin'in susuzluk orucu niyetine... Ehl-i beyt'in şefaati hakkına... On İki İmam aşkına oruç tutmaya niyet eyledim. Hak dergahında kabul etsin..." Sünniler'in aşurada tuttıkları iki veya üç günlük orucun ise Kerbela olayı ile ilgisi yoktur.

Neyle ilgisi vardır peki?

Hz. Peygamber Medine'ye geldiğinde, aşura günü Yahudiler'in Musa'nın kurtuluşu dolayısıyla oruç tuttıklarını öğrenmiş, "Biz Musa'nın sünnetini yerine getirmeye Yahudilerden daha layıgız" demiş, hem kendisi hem de ashap oruç tutmuştur. Ancak Yahudilere muhalefet olmak üzere bir gün öncesi veya sonrasıyla iki gün yahut aşurayı ortalayarak üç gün oruç tutulmasını emretmiştir. Ramazan orucunun farz kılınmasıyla, bu oruç sünnet yahut müstehap sayılarak tutulagelmıştır.

Biraz evvel İslamda kolektif matem geleneği yok demiştiniz. Yas tutmak dinen haram mıdır?

Üzülmek insanî bir duygudur. Hz. Peygamber küçük oğlu İbrahim vefat ettiği zaman ağlamış, kendisini yadırgayanları yadırgayarak, gözden yaş akıtmanın normal olduğunu fakat Allah'ın takdirini de tenkit etmediğini beyan etmiştir. Ancak İslam "yaka paça yırtarak ağlamak, döğünmek, saçları yolarak yahut yüze toprak saçarak ağlamak" gibi uygulamaları yasaklamış, Hz. Peygamber hadislerinde çok açık bir şekilde bunların "cahiliyye adetleri" olduğunu ifade etmiştir. Sahabe Hz. Ömer şehit edildiğinde yas tutmamıştır. Hz. Ali şehit edildiğinde çocukları yas tutmamıştır. Geçmişte Zekeriya peygamber Yahya peygamber gibi peygamberler çok ağır işkencelere maruz kalarak şehit edilmiş fakat bunlara yas tutulmamıştır.

Bu tavır, acıya karşı olgunluğu mu duyarsızlığı mı gösterir?

Sünnilere göre, genel anlamda söylersek, Hz. Hüseyin'in yasını tutmamak ona yapılanı kabul etmek ya da ona üzülmemek anlamına gelmez. Tarihte Hz. Hüseyin'e yapılanı reva gören hiçbir Sünniden söz edilemez. Nice Sünni alimler vardır ki aşurada gözleri sel olup akmıştır. Hatta bir alimin şöyle söylediğini işittim: "Ben Hz. Hüseyin için o kadar göz yaşı dökmüşümdür ki hiçbir cem evinde o kadar göz yaşı dökülmemiştir."

H. Hasan ve H. Hüseyin'in hayat hikayeleri ne ölçüde doğru biliniyor?

H. Hasan ve H. Hüseyin'in hayat hikayeleri çok bilinmez, doğru. Haklarında yazılan eserlerin ne kadar sağlıklı olduğu da başka bir konudur. Daha açık söylemek gerekirse İslam tarihi kaynaklarında H. Hasan ve H. Hüseyin'in hayatları hakkında bilgiler sınırlıdır; bu iki güzide insanı çok öne çıkaran kesimlerin yazdıkları ise, yine tarihçilere göre güvenilir olmaktan uzaktır. Vakıa bu.

H. Hasan ve H. Hüseyin hakkındaki bilgiler neden sınırlı? Onları yeterince önemsememişiz mi?

Onları önemsemediğimizi söyleyemeyiz. Sünni, Şii, Alevi-Bektaşî vb. bütün Müslümanlar H. Hasan Ve H. Hüseyin'i içtenlikle sevmiş, onların isimlerini çocuklarına koymuş, dualarında onların isimlerini anmış, kültürel hayatlarına onlardan güzellikler katmıştır. Fakat onların hayat hikayeleri çokça anlatılır ve bilinir olmamıştır. Çünkü sahabe Peygamber'in söz ve uygulamalarına dikkat kesildiğî ve onları aktardığı için mesela Peygamber'in kızı Fatıma ile ilgili olarak da bilgiler sınırlı kalmıştır. Belki başka bir sebep de H. Hasan ve H. Hüseyin'in birtakım siyasi mücadelelerde istismara konu edilmeleridir. Öyle ki bu çeşit kargaşalarda doğru ile yanlışlar birbirine girmiştir. Ama H. Peygamber'in onları mübarek sırtında gezdirmesi ve onlar hakkındaki müjdeli sözler hep hatırlanmıştır.

Bu yüzden mi müslümanlar H. Hasan ve H. Hüseyin'i dedelerinin sırtında gezen çocuklar olarak hayal ederler de, zihinlerinde onları bir türlü büyütemezler?

Aynen öyle. Çünkü büyüdükleri zaman nasıl yaşadıkları ve ne yaptıklarına ilişkin çelişkili bilgiler çok. Şurası kesin ki Resulullah'ın yanında yetişmiş, onun ve ümmetinin dualarına nail olmuş kimseler olarak H. Hasan ve H. Hüseyin'in iman, takva, ihlas ve ahlakta zirve şahsiyetler olduğunda hiçbir şüphe yoktur.

Aralarında kaç yaş vardı? Öldüklerinde kaç yaşlarındaydılar?

Aralarında bir yaş kadar fark var. H. Hasan Ocak 625 yılında, Hüseyin de Ocak 626 yılında doğdu. H. Hasan 44 yaşında, H. Hüseyin 54 veya 55 yaşlarında idi, şehit edildiklerinde.

Kerbela'da katledilen Hüseyin'den çokça söz edilip, eşi tarafından öldürülen H. Hasan hakkında fazla söz edilmemesi, fazla anılmamasının nedeni? Neden H. Hüseyin yürek dağlar da, H. Hasan için aynı hüznün hissedilmez?

Bence bu doğru bir soru. Şu da sorulabilir: Neden H. Hüseyin için ağlanır da şehit edilen babası H. Ali için ağlanmaz? Sanıyorum, önce şunu teslim etmek gerekir. H. Hüseyin'in dramında insanî duygulara dokunan boyutlar daha fazla. Söz gelimi, H. Hüseyin susuz bırakılmıştır. H. Hüseyin'in mübarek boğazı kesilmiştir. H. Hüseyin'in bedeni orada bırakılmış, baş önce Kufe'ye, sonra Şam'a, sonra başka yere götürülmüştür. H. Hüseyin bir anda değil, gün gün ölüme sürüklenmiştir. H. Hüseyin gözleri önünde kardeşlerinin, oğullarının, ağabeyinin oğullarının ve öteki yakınlarının şehadetini izlemiştir. Nihayet H. Hüseyin başta kız kardeşi, eşi olmak üzere diğer yakınlarının çoluk-çocukları yanında şehit edilmiştir. Hunharca, acımasızca, zalimce. Onun kesik başını hayal edebiliyor musunuz? Üstelik tamamen suçsuz yere? Bu yürek dağlamaz mı? Vah ki vah...

H. Hasan binlerce Müslümanın hayatını kurtardı

Ama bu kadar vahşî unsur içermese de H. Hasan'ın hikayesi de az yürek burkucu değil...

Haklısınız. Zehirlenerek şehit edilmek de az trajik değildir. Ama Hüseyin'in şehadetinde çok güçlü siyasi motifler var. Kufeliler hem onu davet etti, hem de yalnız bırakıp şehit edilmesine sebep oldular. H. Hüseyin

için ilk toplu ağrı da onlar yaptılar. Hz. Hasan'ın hanımı tarafından öldürülmesi daha sessiz bir şekilde olup bitti... Onun için de elbette vah ki vah...

Karısı onu niye öldürdü?

Tarih kaynaklarına göre karısı Ca'de, Yezid b. Muaviye ile evlendirilmek vadiyle kandırıldı. O da yemeğine zehir koyarak onun şehadetine sebep oldu. Entrika içinde entrika.

İslam tarihi açısından Hz.Hasan'ın yeri nedir?

İslam tarihi açısından Hz. Hasan'ın çok özel yeri vardır. Sahih hadis kaynaklarında Hz. Peygamber'in onun hakkında şöyle söylediği ifade olunur: "Allah bu oğlumun eliyle iki toplumun arasını ıslah edecektir." Gerçekten de böyle olmuştur. Babası Hz. Ali yaralandığında şehadetinden önce, "Oğlun Hasan'a biat edelim mi" diye sorulmuş, tarih kaynaklarına göre, o, "Bu konuda evet de demiyorum, hayır da" mealinde cevap vermiştir. Bununla birlikte, insanlar Hz. Ali'den sonra ona biat etmiş, o da altı ay kadar hilafette kalmıştır. Daha sonra ilk iki halife ve üçüncü halifenin ilk altı yılından itibaren fetihlerin durduğunu, müslümanların birbirleriyle uğraştığını düşünmüş, ordusundaki yorgunluk ve isteksizliği de yakından müşahade etmiş, yaptığı görüşmelerden sonra belli şartlar dahilinde anlaşma imzalayarak Muaviye lehine hilafetten çekilmekte büyük fayda görmüştür. Böyle de yapmıştır. Bu büyük bir hayra vesile olmuş, müslümanlar birbirinin kanını akıtmaktan kurtulmuş, yeniden fetih faaliyetleri başlayarak İslam gönüllerde ve coğrafyalarda yayılmaya devam etmiştir.

Peygamber efendimiz torunları hakkında ne gibi değerlendirmelerde bulunmuş?

İkisini de candan sevmiş, ikisini de öpüp koklamış, ikisi hakkında da övücü, müjdeli sözler söylemiştir. Söz gelimi, "Hasan ve Hüseyin, benim dünyada kokladığım iki çiçeğimdir" buyurmuştur. Başka bir sözünde ise "Allah'ım! Ben, bunları seviyorum. Sen de bunları sev" demiştir. Yine her ikisi için "Bunlar cennet gençlerinin efendisidir" buyurmuştur. Bununla birlikte, Hz. Hasan hakkında, Allah'ın onun vasıtasıyla iki toplumu ıslah edeceğini bildirmiştir.

İki toplumdan kasıt, Muaviye ve kendi yandaşları ise, sonraki hadiselerle bakarak ıslah oldukları söylenebilir mi?

Hz. Peygamber'in bu hadisi ile işaret ettiği ıslah "barış"tır. Gerçekten o zaman Müslümanlar Şam ordusu ve Kufe ordusu diye ikiye ayrılmıştı ve Hz. Hasan'ın fevkalade sağlıklı tutumuyla iki Müslüman grup aralarında sulhu gerçekleştirdiler. Sonraki hadiseleri kendi bağlam ve şartlarında ele almak gerekiyor. Hz. Peygamber'in torunları hakkındaki değerlendirmelerine devam edersek, yine O, hadis tekniği bakımından daha düşük sıhhattaki bir beyanında, Cebrail'in kendisine gelerek, ümmetinden bir topluluğun Hz. Hüseyin'i şehit edeceğini haber verdiğini ifade etmiştir.

İslam alimleri Hz. Peygamber'in torunlarına olan bu sıcak ilgisini dede-torun ilişkisine bağlamamış, olayın onun peygamberlik görevi ile ilgili boyutunun bulunduğunu belirtmişlerdir. Onlara göre bu, Hz. Peygamber'in onlara dua etmesi, bu vesileyle onların ve onların soyundan gelecek temiz insanların İslam'a yapacakları hizmettir. Gerçekten tarih boyunca Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in soyundan gelen pâk insanlar İslam'ın yayılması ve gelişmesine büyük katkı yapmışlardır. Dünyanın dört bir tarafındaki seyyitler, şerifler bunun delilidir.

Peygamberimizin soyu Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in hangi evlatlarından bugünlere geliyor?

Hz. Hasan, bilindiği kadarıyla çok evlenmiş, çok sayıda çocuğu olmuştur. Hz. Hüseyin'in ise soyu oğlu Zeynelabidin'den devam etmiştir. İnsanlar soylarının Peygamber soyu ile ilişkili olması için Peygamber

soyundan gelenlerle evlenmeye can atmış, böylece nesl-i pâktan gelenler hızla artmıştır. Çok geçmeden Hz. Hasan'ın soyundan gelen şerifler ile Hz. Hüseyin soyundan gelen seyyitler Yemen'den Horasan'a, Kuzey Afrika'dan Anadolu'ya kadar hemen her bölgeye dağılmıştır. Bunların ferdi olarak İslam'a gönülden bağlanmış, ama aynı zamanda soy bakımından İslam peygamberinin soyundan geldikleri için bu bağlılıkları daha güçlü ve daha içtenlikli olmuştur.

Hasan ile Hüseyin, iki kardeş arasında nasıl bir ilişki vardı? Aralarında siyasi bir çatışma oldu mu?

Tarih kaynaklarının bize intikal ettirdiği bilgiler göre iki kardeş arasında olumsuz gelişmeler meydana gelmemiştir. Hz. Hüseyin babasının vefatından sonra ağabeyine tabi olmuştur. Fakat, sanıyorum iki kardeşin tabiatı farklı idi. Hz. Hasan daha rasyonel Hz. Hüseyin yanı sıra duygusal idi. Söz gelimi, Hz. Hasan Muaviye lehine hilafetten çekildiğinde Hz. Hüseyin bunu doğru bulmadı. Ama ağabeyine karşı sesini de çıkarmadı. Hz. Hasan'ın biyografisini yazanlar onun zeki, cömert ve riske girmekten kaçınan bir kişiliğe sahip olduğunu, Hz. Hüseyin'in ise zekası, takvası, tevazuu yanında risk almaktan kaçınmayan bir yaratılıştaki olduğunu ifade ederler.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kim korkmaz sıradanlıktan?

Nuriye Akman 2011.12.04

Şu ahir ömrümde bir filmi, yönetmeniyle baş başa seyretmenin zevkini tadamadım.

Çağan Irmak da bu bahtıyarlığı yaşatmadı bana. Keşanlı Ali Destanı yüzünden çok meşgulumuş, artık o değil film konuşsunmuş, herkes Dedemin İnsanları'nı kendi fikirleriyle seyredip değerlendirsiniş. Gerçekten bizim naçiz fikirlerimize ihtiyacı var mı, zaman bulup da okur mu bilmiyorum. Ama beyan esastır deyu, son filmi hakkındaki izlenimlerimi dikkatine sunuyorum.

Film, yedi yaşındayken Girit'ten mübadele ile Türkiye'ye gelen Mehmet Bey'le, ilkokul öğrencisi torunu Ozan'ın ilişkisi üzerinden akıyor ve göçmenlik, aidiyet, daimi öteki olma durumlarını, toplumsal değişim süreciyle paralel biçimde anlatıyor.

Önce hakkını teslim edelim; dönem atmosferini başarıyla kurmuş. Gerek 1923'leri, Giritli göçmenleri Türkiye'ye getiren Gülcemal vapurunun dehşetini, gerekse 12 Eylül öncesi bir Ege kasabasının asudeliğini mükemmel yansıtıyor. Oyuncular da görevlerini kusursuz yerine getirmiş. Ama bunlar filmi sıradanlıktan kurtaramamış. Nedenine gelince:

Film, yönetmenin kendi çocukluk hikâyesi. Dedesinin hatırasına saygı sunmak için çekmiş. Nitekim filmin başında hikâyenin ve kahramanların gerçek olduğu belirtiliyor. Ama bu, eseri iyi yapmaya yetmez ki! Bizi yaşanmışlık değil, filmin kendi orijinalliği ilgilendirir. Bilmediğimiz, yepyeni bir hikâye yok ortada. Göç olgusuna farklı bir yaklaşım da göremiyorsunuz. Önceki filmleri hatırlayıp, yönetmen kendini tekrarlamış diyorsunuz.

Anlatıcının küçük oğlan olması, ister istemez, Öyle Bir Geçer Zaman ki'nin Osman'ını hatırlatıyor. Irmak bu çağrışım riskini neden göze aldı diye düşünüyorsunuz. Çocuğun sesi mekanik, duygudan yoksun, sanki elindeki yazılı metni okuyor. Belki de bu yüzden yönetmenin nostaljisi kesmiyor sizi. Keşke hatırlayış ekseninde akmasaydı film, dedesinden yine esinlenseydi de daha dramatik bir yapı kursaydı diye üzüldüyorsunuz.

Dede film boyunca dengenin, merhametin, uzlaşmanın sembolü olarak sunulmuş. Doğduğu topraklara duyduğu özlemle yanıyor. Yunanistan'da Türk, Türkiye'de Yunan olarak kodlanmak zor, tamam. Fakat 12 Eylül'de belediyede çalışan damadının haksız yere mahkemeye verilmesi, yani bardağı taşıran son damlanın bu olması, bu dünyaya veda edişini inandırıcı kılmaya yetmiyor. Hikâyenin aslında böyle olması seyirciyi bağlamaz, filmdeki intihar suni kalıyor. 12 Eylül oldu, mertlik bozuldu! Sanki daha öncesinde mükemmeldi her şey. Bu adam, her koşulda yaşamayı seçerdi diyorsunuz.

Filmi zayıflatan şeylerden biri de klişeler. Kocasının öldüğünü reddeden, bir gün döneceğine inanan yarı deli kadın mesela. Kim bilir kaç filmde gördük böylesi tipleri. Kaldı ki çocukla "metafor" kelimesi üzerinde konuşması da İl Postino filminden alınmış. Orada da Pablo Neruda, sürgün olduğu kasabada ona mektup taşıyan postacıya anlatıyordu metaforun anlamını. Keza denize takım elbiseleriyle girip boğuluncaya kadar yürüyen adam imgesi. On yüz milyon filmde böyle intihar etti kahramanlar. Yapmayın Allah aşkına! Daha orijinal buluşlarınız yok mu sizin? Sıradanlıktan nasıl korkmaz insan?

Oyuncuların performansı şahane ancak Çetin Tekindor ve Hümeysra'nın benzer rollerle karşımıza çıkması insana bıkkınlık veriyor. Akil ve tatlı adam, delişmen kadın tiplerinden sıkıldık. Artık şaşırarak, farklı oyunculuk lezzetleriyle tanışmak istiyoruz. Yönetmen belki alışkanlıklarının konforunu yitirmek istemiyor, bari farklı roller yazsa onlara. Başrollerde yeni yüzlere ihtiyacımız var. Ezgi Mola o kısa rolüne rağmen hayran bırakıyor kendine. Keşke daha çok görseydik onu diyoruz.

Herhalde Irmak da başka filmleri seyrederken, akışı kendince değiştirip, ben olsaydım hikâyeyi nasıl anlatırdım diye düşünüyordur. Mübadele, yaklaşık 3 milyon kişinin yer değiştirdiği çok önemli bir olay. Keşke Irmak daha çok o yıllara odaklansaydı ve Mehmet Bey'i dede olarak çizmek yerine, büyüme sürecini aktarsaydı bize. Veya Girit göçmeni dedeyi, mübadele ile İzmir'den Girit'e gitmiş bir Rum'un hikâyesiyle paralel kurgulasaydı.

Her şey bir yana film bittiğinde "Bu Çağan Irmak iyi bir adam galiba." dedim. Onun dedesi gibi hâlâ kefeni bedavaya veren esnaf kalmış mıdır bu ülkede diye merak ettim. Ve benim insanlarımı düşündüm. Kan bağımlı olmayanlar için sorumluluk üstlenip üstlenmediğimi sordum kendime. İyilik yapma kapasitemi gözden geçirdim. Başkaları da benim gibi yaptıysa, film bütün kusurlarına rağmen görevini yapmıştır sonucuna vardım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Maksat zaten güzel düşmekmiş!

Nuriye Akman 2011.12.10

Hangi kanalı zaplasam karşımda aikido. Daha önceden duymuşluğum var bu Japonca sözcüğü ama bilmiyorum ne anlama gelir? Çakıldı mı zihnime çivi gibi! Mümkünü yok çıkıyor. Madem şiddete karşı kurtarıcımız aikido'dur, kaçmayalım ondan, üzerine gidelim bari dedim.

Arkadaş, bu hayatta ya ünlü olacaksın ya da bir ünlüye hizmet vereceksin. Tabii sözüne herkes kulak kesilsin istiyorsan. Tansel Kılıç, TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanı AK Partili Azize Sibel Gönül'ün danışmanı değil de sadece spor eğitmeni sıfatıyla konuşsaydı, yaptığı öneriden kaçımızın haberi olurdu? Hafta başında verdiği demeç o kadar önemsendi ki, hemen hemen bütün TV kanalları ana haberlerinde "Kadınların şiddetten korunabilmeleri için öğrenebilecekleri en iyi savunma yönteminin aikido olduğunu" biz şiddete maruz kalma adayları olan kadınlara bildirdiler.

Hangi kanalı zaplasam karşımda aikido. Daha önceden duymuşluğum var bu Japonca sözcüğü ama bilmiyorum ne anlama gelir. Çakıldı mı zihnime çivi gibi! Mümkünü yok çıkıyor. Madem kurtarıcımız aikido'dur, kaçmayalım ondan, üzerine gidelim bari dedim. Yetiş imdada Google!

Neymiş efendim. Ai: uyum, Ki: iç enerji, Do: yol demekmiş. Yani "içinizle uyum yolu" oluyor kendileri. "İçini düzelten dışını da düzeltir" kısacası. Dıştan murat da hayatın kendisi. Ütopyalar iyidir, enerji verirler insana, bir de istikamet. Ulaşılr ulaşılmaz hiç önemi yok. Herkes önce kendini adam edecekmiş madem, bu sese kulak ver, hemen bir dojo bul dedim. Dojo; yani aikido'nun öğretildiği bir mekân; git, giyin kuşan, bir savursunlar seni, bir kemik ölçümü yapsınlar, bakalım ne hissedeceksin?

Teslim olmanın gücü adına!

Soluğu Yusuf Akyurt'un Moda'daki dojosunda aldım. Bana yeni başlayanlara has, dogi denilen altı bol pijama gibi, üstü kısa sabahlığı andıran, beli siyah kuşakla bağlanan beyaz pamuklu bir giysi giydirdiler. Yusuf Bey usta olduğundan dogisinin üzerine bol, pileli, etekle pantolon arasında siyah bir giysi geçirdi ki adına hakama denirmiş. İç giysilerin beyaz olması saflığı ve eşitliği sembolize edermiş. Çok çalışırsam siyah kemerim de beyaza dönermiş. Giysilerin eskiliği senin kıdemine delalet edermiş. O yüzden hakama ve dogiler yırtılsa da dikmezlermiş. Yama dahi yapılmazmış. Onca tecrübesine rağmen hocanın giysileri neden sağlamdı bilmiyorum ama kemeri neredeyse lime lime olmuştu. Vay be! Gündelik hayatımıza uygulayabilirsek bunu, ne has olurdu? Bizimkiler daha bir ipliği kaçmadan, ütüsü bozulmadan eskiyor, bir mevsim bile giymeden atıp yenisini alıyoruz.

Hoca, kendi gibi sporcu kızı Tuğba ve kursiyerlerden Güneş Üstüner'le beraber önce minderde ısınıyoruz, sonra Japon ve Türk bayraklarının bir de aikido'nun kurucusu olan zatın fotoğrafı önünde diz çöküp saygıyla eğiliyor, birbirimizi Japonca lütfen anlamına gelen onegaşimasu sözüyle selamlıyoruz. Yani beraber terlemek için birbirimizden izin istiyoruz. Valla müsaade sizin. Tabii bir yerimi kırmayacaksınız!

Tamam canım biliyorum, işin temelinde muhatabına saygı var. Ama insan yine de bir kazaya uğramaktan korkuyor. Hoca, başlangıç tekniklerinden birkaçını üzerimde uyguluyor. "Direnme, kendini serbest bırak!" diye ikaz etse de ııh, teslim olamıyorum, o yüzden de canım yanıyor ama pes edecek değilim. Şu bileğimi nasıl büküğünü, kolumu nasıl geriye döndürdüğünü, bütün vücudumu nasıl havalandırıp sonra mindere çaktığını bir de sözle anlatsın hele. "Olmaz" diyor, "konuşmak yok. Siz bulmalısınız ki kendinize mal edesiniz. Benim anlattığım ezber olur, hem unutursunuz. Siz bulursanız yol sizin olur, unutmazsınız."

Hımm! Bedenle birlikte akıl eğitimi demek bu. Söylediğine göre kadınlar bu sporu daha çabuk kavıyormuş. Çünkü erkek güç kullanmaya alışık olduğu için, onu terk etmesi zor oluyormuş. Kadında kas gücü bulunmadığından verilen tekniği daha çabuk öğreniyormuş. Teslim olmanın gücü adına üç kez oley diyesim var da Japoncasını bilmiyorum.

Düşmez kalkmaz bir Allah

İtiraf etmeliyim, düşmenin böyle keyifli olabileceğini hayal edemezdin. Hoca "Maksat zaten güzel düşmeyi öğrenmek" diye yüreklendiriyor. Ama tekniği bilmezse kemikleri kırılabilir, hatta ölebilmemiş insan. Demek ki beni fasulyeden düşürdü! Yoksa kızını savurduğu gibi yapsa mahvolmuştum! Onları izlerken hareketler ne denli sert de olsa dans ediyorlar gibi geliyor bana. Yere kapaklanınca üç kez mindere vurup Japonca pes derken ne kadar da mutlular. Güzel düşme tekniğini öğrenmenin, hayatın diğer alanlarında da faydası olur diye düşünüyorum. Hoca katılıyor bana ve diyor ki: "Hayatta çok iyi bir yerdeyken birdenbire çok kötü bir yere gelebilirsiniz. Bu da sizde psikolojik sorunlar yaratabilir. Ama böyle bir sanatla uğraşıyorsanız çabuk

toparlanırsınız. Çünkü burada vücudunuzla birlikte ruhunuzu eğitirsiniz. Düştüğünüz yerde bile kendinize yine bir dünya kurup hayata devam edersiniz."

Gelgelelim aikido'ya başladıktan 6 ay sonra teknikler oturmaya başlıyor, hareketleriniz ancak bir yıl sonra akıcılık kazanıyormuş. Düzenli çalışan birisi 3 senede siyah kemere yükselebiliyormuş. Yani ciddi emek istiyor. "Eğer bir tekniği yüz bin kere doğru olarak yapmışsanız belki onu anlamışsınızdır." diyor hoca. Bu ne demek? "Düşmez kalkmaz bir Allah!" noktasına varıncaya kadar düşüp düşüp kalkacaksın, üç ayda bir imtihan olacaksın, yaralanacaksın, etlerin çürüyecek. Tamam rakibin gücünden ürkmeden onu kendi lehine kullanma, her yönden gelebilecek darbelere karşı koyabilme fikri çok cazip de, kaç kadın bu sabrı ve performansı gösterebilir acaba? Hoca, "Haklısınız, gelen her yüz kişiden üçü eğitime asılıyor." diyor.

Aikido'da müsabakanın olmaması ve gerçek başarının kişinin kendisini yenmesinde aranmasına hiç itirazım yok. Fakat bu ne denli içselleştirilebiliyor? "Düşmanı" çıplak elle etkisiz kılmayı öğrenenler, bu tekniği saldırı amaçla kullanamaz mı? Teorik olarak evet. Nitekim Japon mafyası Yakuza mensupları bunu yapıyormuş. Aikidionun gücünü Türk mafyası da keşfetmiş midir acep? Ya şiddet gören kadınların kocaları da bu tekniği alırlarsa! Aman ağzımdan yel alsın! Kadınlar bu dersleri gizlice almalı. Hocaya soruyorum: "Ya karşınızdaki de aikido biliyorsa? Ne halt edeceğiz o vakit?" Gayet telaşsız cevap veriyor: "İkisinin de aynı teknik güçte olması imkânsız. Mutlaka biri üstündür. Ya iyi düşünür, ya iyi strateji üretir, ya daha çabuktur. Mutlaka biri birine galip gelir."

Sayın Azize Sibel Gönül'e sesleniyorum: Eğer danışmanınız sizi ikna ettiyse, bu işe bir el atın lütfen. Başta zatıalınız olmak üzere tüm kadın milletvekillerinin bu sporla iştigal etmelerine önayak olun. Belki şiddet gören veya görmekten korkan kadınlarımız sizleri örnek alır da kendilerine en yakın dojo'ya koşup huzura kavuşurlar. Yalnız bize güzel fotoğraflar verin önce. CHP'nin, BDP'nin ve tabii ki iktidar kadınlarını o geleneksel Japon giysiler içinde birbirlerinin bileğini büküp havalarda uçurup mindere düşürürken izlemek kadın seçmenlerinizi ziyadesiyle motive edecektir. Aikido'nun dürüstlük, mertlik, alçak gönüllülük, zarafet gibi yan ürünleri olduğunu hatırlarsak, samurayların bu asil dövüş sanatı siz değerli vekillerimize çok yakışacaktır.

Bendenize sorarsanız, "Güç kullanmadan güçlü olmak" fikri ne kadar cazip gelse de dövüş sanatlarıyla uğraşmadan bu bilgiğe erişebilmek isterim. Kültürümdeki nefis terbiyesi metotları bana daha kolay geliyor çünkü. Bedenimi korumaya gelince, genç olsaydım aikido'ya başlardım da, şimdi alana mani olmayayım, ben üç Ayetel Kürsi okuyup üzerime üflemeyle yetineyim.

***

Beden dilinden niyeti belli

Aikido Türkiye'de 1983'ten bu yana var. Atatürk Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi bölümü mezunu olan Yusuf Akyurt'un Yeşilçam'da artistlik dahil bulaşmadığı iş, yapmadığı Uzakdoğu sporu kalmamış, hemen bütün kemikleri kırılmış, defalarca ameliyat olmuş ama rakibe zarar vermeden onu nötrale etme özelliği nedeniyle 'aikido'da karar kılmış. Bizimkiler bu tekniği, kendilerini adam etmekten çok ticari kazanç amacıyla öğreniyormuş. Spor malzemesi satmak daha cazip geliyormuş çoğuna. Hocamız, ders almak için gelenlerin niyetini beden dillerinden şıp diye anlıyormuş. Yalancı mı, sinsi mi, aptal mı, kavrayışı zor mu, acı eşiği düşük mü, korkak mı, sporu kötüye kullanma meyli var mı? E tabii, her geleni de eğitime alamamış.

Babadan kızına yasak

Eğitmen baba, kıdemli talebesi, aynı zamanda eğitmen olan kızına, aikido tekniklerini sokakta kendine bir sataşma da olsa kullanmasını yasaklamış. Aaa! Madem kullanmayacak niye öğrendi! Babadan gelen cevap gayet mantıklı:

"Bir erkeğin kadın tarafından dayak yemesi çok zor bir şey. Kalleşlik yapar, arkandan gelir, bıçak saplar, asit atar. Ben döverim tamam, abiden dayak yedim olur. Kadından intikam almaya kalkar. Sözle yapılan tacizi duymayıp uzaklaşmak en doğrusu."

Acaba erkekler, aikido yapan eş isterler mi? 29 yaşındaki Tuğba Hanım, şu yanıtı veriyor:

"Hiç spor yapmamış normal bir erkeğin bu tip bir bayanı taşıması kolay değil. Siz ondan biraz daha fazla aslan kesilebiliyorsunuz. Sizin gibi sadece bedenini değil ruhunu da terbiye etmemiş bir adama saygı duyamıyorsunuz. Gündelik hayat içinde bir problemle karşılaşınca pratik zekâsını nasıl kullanamadı diye hayıflanıyorsunuz. Çünkü aikido teknikleri matematik problemi gibidir. Zamanla onu çözmeyi, nerede durmanız, nerede harekete geçmeniz gerektiğini anlarsınız. Bu da beyninizi daha fazla kullanmanız demek."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kürsüde kaplan, evde kediyim!

Nuriye Akman 2011.12.18

Her politikacı biraz şovmandır kabul. Ama şov yapmanın da bir inceliği olmalı. BDP Grup Başkanvekili Hasip Kaplan'ın kürsüde kırıp Ak parti sıralarına fırlattığı bardak, onu haftanın en çok konuşulan adamı yaptı. Öfkeli mizacını sergileme konusunda daha önceleri de cömert davrandığı için kimse şaşırmadığı gibi fotoşoplanmış kiremit kıran karate kid görüntüleri pek eğlenceli bulundu. Kaplan'ın "kızana değil kızdırana bak" savunmasının arkasındaki dinamikleri öğrenmek istedim. Dışarıda kaplan, evde kedi olmanın ötesinde, dramdan komediye her rolün üstesinden gelen bir tiyatrocı ile karşılaştım...

***

-Soyadınızın bir hikayesi var mı?

-Doğrusunu isterseniz çok ilginç bir hikayesi var. Babam, iki amcam, bir de halam var. Küçük amcam şu anda yaşıyor, 111 yaşında. Babam, din alimiydi. Medresede ders verirdi. Resmi olarak imamlık da yaptı. Diğer amcam da din adamı. Soyadı kanunu çıktığında babam 37 yaşında. Çok sporcu ve atletik bir yapısı vardı. Bir de aşiret çok büyük. Aracalılık yapanlar biraz torpil geçmişler anladığım kadarıyla. Demişler ki senin abine Aslan soyadını verelim. Sana Kaplan diyelim. Küçüğe de aşağı kalmasın diye Özyiğit soyadını vermişler.

-Üç kardeşe üç farklı soyad.

-Evet. En büyük olan, aslan payını almış. Babam biraz hareketli olduğundan Kaplan denmiş. İdil, o zaman Mardin'e bağlı. 90'dan sonra Şırnak oldu. Büyük abim, amcam, halam, Cumhuriyet'ten sonra sınır çekildiği zaman 600-700 metre ilerideki köyler Suriye'de kaldılar. Babamla küçük amcam Türkiye tarafında kaldılar.

-Soyadınız kişilik yapınızı nasıl etkiledi? Kendinizi kaplanla özdeşleştirdiniz mi?

-Hayır, İstanbul Hukuk'da okurken ilgi alanım sanat, kültür, doğa, tarih, denizdi. Kaplan soyadıyla tam örtüşen bir duruşum, kaplan gibi atak, yırtıcı konumum yok yaşamımda.

Resimde iyiydim. Mardin Lisesi'nde hala yağlı boya tablolarım asılıdır. İlkokuldan itibaren tiyatro yaptım.

HER ROLÜN ÜSTESİNDEN GELİRİM

-İlk ne oynadınız?

-“Ayıkla Pirincin Taşını”. Klasik bir hikayedir. Bir mahkeme komedisidir. Orada yargıç rolündeydim. İlkokulu İdil’de, ortaokulu Cizre’de okudum. Mardin lisesindeyken de birkaç oyunda rol aldım. Birisi kurtuluş savaşı ile ilgiliydi. Tiyatroda bütün rolleri oynadım doğrusunu isterseniz. Trajedi, komedi, dram... Özellikle asker karakterlerinde komedi ağırlıklı oyunlar oynadım. Üniversitede ise okuduğum Kürtçe şiirler hala o dönem arkadaşlarımla belleklerindedir. Lisedeyken Seda isiminde bir duvar gazetesini çıkarmıştım. Bir de Yankı diye bir dergi çıkarıyorduk. Ekonomik olarak gücümüz ermediği için iki üç sayı çıkarabilmiştik.

-Bunlar öğrenci faaliyetleri olarak kaldı herhalde.

-Evet, yürütmedim. Avukat olduktan sonra yazarların, çizerlerin, sanatçıların avukatlığını üstlendim. Özellikle son zamanlarda Şivan’dan Civan Haco’ya, Rojin’den Rojda’ya bütün kürt sanatçılarının avukatlığını ben yaptım.

-Tiyatrodan söz açılmışken, Kurtlar Vadisi dizisinde bir tombalacı tipi vardır. Haldun Boysan canlandırır. Yüzünüz o kadar benziyor ki ona.

-İzlemedim. O tür dizileri hakikaten sevmem. İçinde eğer nefret söylemi varsa benden kırmızı kart görür.

-Geçenlerde meclisteki bir tartışma sırasında Sırrı Süreyya Önder, sizin aktörlük yapamayacağınızı söylemişti. Ama bakın geçmişte bir aktörlük deneyiminiz olmuş.

-Bunu yaşamış olmak, bir yönetmen için zor bir oyuncu olmam gerçeğini kaldırmıyor. Sırrı Süreyya onun için, "Sayın Elitaş, sizin partinizde her rolü çok iyi yapabilecekler var" dedi.

-Ama sizin tiyatro geçmişinizi bilseydi, daha temkinli konuşmaz mıydı?

-Bütün iyi hatiplerde, etkili olma açısından bu özellik vardır. Ben başbakanın 12 Eylül’le ilgili o propagandasındaki gibi ağlamayı beceremem. Ağlayabilmem için benim inanmam lazım.

-Sırrı Süreyya iyi bir yönetmendir. Sizi biraz yönlendirse, onun elinde iyi bir aktör olmaz mısınız?

-Ben kimsenin elinde aktör olmam. Biraz dik kafalıyım o konuda.

-Politika ister istemez insanı artistleştiriyor. Bir elinizde makarna, bir elinizde kömür poşeti, kürsüden "batsın bu dünya" diye haykırmanız, "Edison mezarından çıksa sizin ampulünüzü patlatır" demeniz bir çeşit stand-up şov değil mi?

-Ya Bülent Arınç’ın ağlamaları, Başbakanın duygusallaşması? Bunlar siyaseten aktör olmanın gerekleri. Siyasi aktörüz bizler. Ben kırk saniyede kömür makarna ile sosyal devletin ne olduğunu bütün kamuoyuna anlatabildim. Siyaset budur.

-Nasıl bir çocukluk dönemi geçirdiniz?

-Yaşadığım ortamda durumu iyi olan bir ailedenim. Evi, toprağı olan, babasının maaşı olan...

Fakat tabii nüfusa bölünce durum çok iyi olmuyordu. Babam üç evli, biz yirmi yedi kardeşlik. Şu an hayatta olan 17 kardeşiz.

-Belki de 27 kardeşin arasında sivrilmek için teatral olmayı seçtiniz?

-Benden daha büyük kardeşlerim vardı tabii herkesin farklı eğilimleri, çizgileri oluyor

-Hepiniz aynı evde mi yaşıyordunuz?

-Hayır. Üç annenin biri köyde, diğer iki anne ve kardeşler ilçede. Babam ilçeye yerleştiğinde askerden bir kışla satın almıştı. Dört beş tane ev vardı. Bölüştürmüştü herkese. Evli çocuklara ayrı evler.

-Babanızın diğer eşlerine de anne mi diyordunuz?

-Tabii ki. Çünkü en küçüğü annem. Birinci annemi çocukken, ikinci anneyi 12 Eylül'den önce, en son annemi kaybettik.

-Üç anne ile büyümek nasıl bir şeydi?

-Ayrı ayrı evlerdeydik. Biraz daha fazla annemizle bir de babamla beraberdik. Bizde çoklu nüfus ve kardeşlik duygusu hakimdi. Çatışma olmazdı. Çünkü babam müthiş bir adalet eşitliği vardı. Arazi bölüşümü o kadar mükemmel idi ki, böyle eline mezurayı alarak metre metre ölçerdi. O yüzden bir gün arazi kavgası yaşanmadı. Çocukluğum bağ bahçe ırmak içinde muhteşem geçti.

-İslami ilimlere babanızdan dolayı bir merakınız oldu mu?

-Ben ilkokul dönemlerimde mevlüt, Kuran-ı kerim, hadis kitapları okudum. Tabii ortaokuldan sonra koptuk bunlardan.

-Bir meclis konuşmanıza "Kuran'a el basarım ki" diye başlamıştınız. El basmanın dışında kuran-ı kerim ile nasıl bir ilişkiniz var?

-Bizim halen yaşadığımız Şırnak'ta dini duygular son derece güçlüdür. Ve açıkça söyleyeyim, sivil Cuma namazlarında rekor kırılıyor.

-Sivil namaz! Camiye gidilmeden, dışarıda kılınan...

-Tabii, AKP hükümetlerine karşı bir tavır olarak konuldu. İdil, Cizre, Silopi, Şırnak'ta binlerce kişi hala sivil Cuma namazı kılarlar.

-Namaz Allah için kılınır. Böyle yapınca namaz olmaktan çıkıp politika olmuyor mu?

-Hayır. Ne zaman ki insanın ana diliyle ibadetini yasaklarsanız böyle tepki verme hakkı doğar.

-Sizin Kuran'la şahsi bağınız nedir?

-Müslüman olduğumuz için, dinimizin kutsal kitabıdır. Onun Kürtçe mealini ve Mevlit'in Kürtçesini çok severdim.

KÜRTLERDE ZERDÜŞTLÜK YOKTUR

-Zerdüştlük ne kadar yaygındır kürtlerde?

-Zerdüştlük İslam öncesi bir inanıştır. İslamiyetten sonra bizim toplumumuzda yoktur. Bir siyasi argüman olarak gündeme getiriliyor.

-Babanız üç evliymiş. Siz tek evlisiniz. Tanışarak mı evlendiniz, görücü usulü mü?

-Üniversiteli eşim. Biz devrimci mücadelenin içindeydik. Benim eşim bir kadın derneği başkanıydı. Ben gençlik örgütlenmesinde üst düzey sorumluydum. Tabii ki bizimki aşk evliliği idi. İki çocuğumuz oldu, yetindik.

-Türk müdür?

-Eşim Türktür evet.

-Çalışmıyor şu anda değil mi?

-Çalışmıyor. Çünkü bizimle olmak yeterince ağır. Uzun süre kadın derneğinde çalıştı. Daha sonra çocuklarla ilgilendi. Çocuklarımızın birisi ikinci üniversiteyi Avrupa'da okuyor, birisi de iktisatçıdır, çalışıyor.

-Gazetelerde yayınlanan kürsüde kiremit kıran fotomontaj fotoğrafınızı nasıl karşıladınız?

-Ben karikatürleri, eleştirileri sempatiyle karşılıyorum. Kızmiyorum. Aksine destekliyorum, alkışlıyorum.

ON ÜZERİNDEN DOKUZ ALIRIM

-Öfke yönetimi konusunda kendinize on üzerinden kaç verirsiniz?

-Öfke yönetimi konusunda çok açık söyleyeyim, on üzerinden dokuz veririm.

-Aaa! Bu bardak kırmalara, bağırıp çağırmalara rağmen!

-Eğer hakareti sineye çekerseniz öfkelenmezsiniz. Bu kadar basit. Benim ödün vermeyen bir kişiliğim var.

-Öfke yönetiminin tanımı bu değil ki! Tahriklere kapılmamak...

-Tahrik değil, hukukun, içtüzüğün, meclisin işleyişinin uygulanmamasıdır. Başkandan kaynaklanıyor.

-Tepkinizi gösterme biçiminiz şık mıydı yani?

-Ben genel yaşamım üzerinden değerlendiriyorum. Her gün bardak kırmıyorum ki.

-Evde?

-Evde asla bizde böyle bir sorun yaşanmamıştır.

-Kürsüde kaplan, evde kedi...

-Kedi diye yazacaksınız şimdi. (Gülüyor) İki tane de kedimiz var evde. Kaplan da kedidir zaten.

-Evde kedi oluşunuz için eşinizi mi kutlamak lazım? Sizin öfkenizi sünger gibi çekebiliyor herhalde.

-Eşim gerçekten iyi bir öğretmendir bu konularda. Zaman zaman paylaşıyoruz bazı konuşmalarımızı. Önerilerini alırım, fikrini sorarım. Benim bağırمامı, bardak kırmamı istemez.

-Eşiniz size "Keşke kendine hakim olsaydın, fırlatmasaydın o bardağı" dedi mi?

-Telefonda konuştuk, espri yaptı sadece. Mecliste yine vukuat var dedi. Ben de dedim bu sefer biz varız içinde.

-Siz eve gelinceye kadar bütün bardakları, çanakları kaldırmıştır!

-Yok, eşim evde değildi gittiğim zaman. İstanbul'daydı.

-Seçmenleriniz ne dedi o bardağı fırlatmanıza?

-Seçmenlerimiz bu hakaret karşısında dik durduğunuz için sizi kutluyoruz diyorlar.

-Şimdi bu dik durmak mı şiddet eylemi mi? Ya birinin gözüne gelseydi o cam parçaları?

-İlk defa mı şiddet yaşıyor şiddet? Cevahir Bayındır'ın kemiklerini kıran AKP hükümetine karşı niye bu kadar hiç ses çıkmadı? Mecliste az mı yumruklar konuştu? AKP idare amiri Uslu fiili saldırı yapmadı mı? Sayın Mehmet Sağlam başkanlık divanındayken CHP'lilere ne dedi biliyorsunuz, değil mi?

-Suimisal, misal olur mu peki? Onlar kötüyse sizinde kötü olmanız mı lazım?

-Suimisal, misal olmaz. Biz kuzu değiliz. Ben kaplanım. Bunu bilecek herkes. Ben kürsüde de kaplanım, oturduğum yerde de, sokakta da.

-Demin evde kedi olmaya itiraz etmemiştiniz!

-Yani işimi eve taşımamaya gayret ederim tabii. Ama haksızlığa boyun eğmem.

-Haksızlığa boyun eğmemek için gerekirse şiddet gösterirsiniz!

-Meşruiyeti vardır bunun.

-Ama bu çok tehlikeli bir şey değil mi?

-Tehlikeli bir şey değil. Siz saldırıya uğrarsanız meşru müdafaa denen bir şey var.

-Ama sözle uğramışsınız saldırıya. Sizin kafanıza bir şey atılmamış ki.

-Sözün şiddeti çok mu daha masum mu bardak kırılmasından? Kusura bakmayın. Herkes görevini yapacak o zaman. Meclis başkanı da yapacak, grup başkanvekili de yapacak. Buna zemin hazırlamayacaklar. Şike yasasıyla ilgili onların parti içinde dağınıklıkları vardı. Çok stresliydim. Parti içinde dağıldınız, size stres topu vereyim, biraz oynayın dedim.

-Ama size de yaramamış o top.

-O da espridir, topun hiçbir faydası yok. Grup başkanvekilleri zaman zaman kavga ederler, ama espri de yaparız. Mecburuz, beraber görev yapıyoruz.

-Tv'deki bütün tartışma programlarında, gazetecilerle röportajlarınızda çok öfkeleniyorsunuz. Bir sürü "Kaplan'ın çıldırdığı an" başlıklı video var internette.

-Kürsüyü en çok kullanan milletvekillerinden biriyim. 2007'de seçtiğimizden bu yana partimize, bize oy verenlere yapılan o kadar çok baskı, saldırı, tutuklama, gözaltı var, o kadar çok insan hakkı ihlali işleniyor ki inanın bu konjonktür insanı bu noktaya getiriyor.

-Şiddet şiddeti besliyor. Bir fasit daire. İster siz yapın, ister size yapılsın. Bu fasit daireyi kırmak için tüm milletvekillerinin daha sorumlu davranması iyi olmaz mıydı? Mesela siz öfke konusunda psikolojik yardım almak ister misiniz?

-Önce başbakanın, liderlerin alması lazım. Çünkü imam şaşarsa cemaat ne yapar bilemeyiz.

-Siz de BDP'nin imamlarından birisiniz. Seçmenleriniz ne yapar siz şaşarsanız?

-Hiç merak etmeyin o konuda grubu en iyi yönetenlerden biriyim. Meclisteki kavgalarda şu an en az yeralan grup BDP'dir.

-Uzakdoğu sporlarıyla ilgilendiniz mi hiç?

-Hayır, hiçbir zaman.

-Aslında yakışır size. Bundan sonraki eyleminiz için...

-Bu yaştan sonra olmaz artık. Benim yaşıma geçmiş.

-Hayır, kürsüdeyken size atak birisi yapacak olsa bir aikido gösterisiyle püskürtürdünüz.

-Yok, ben kavgacı birisi değilim.Dışarıda kavgacı olarak bir karemi yakalayamazsınız.

-Çok gerildiğinizde nasıl sakinleşirsiniz?

-Doğada gezerim, çiçeklerle uğraşmayı çok severim.

-Keşke bardak yerine kaktüs fırlatsanız.

-Yok, öyle şeyler benim kitabımda. Bir bardak olayını genelleştirmeyin.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2011'in incir çekirdekleri

Nuriye Akman 2011.12.25

Üç yüz altmış beş gün okurlarımızın kafasını karıştırdığımız yetmiyormuş gibi, biz gazetecilerin takvimin son yaprağı çevrilmeden bütün bir sene neler yaşadığımızı okurlarımıza hatırlatmak gibi garip bir alışkanlığımız var.

Geçmişe dönüp ne haltlar yediğimizi görmek, iğne ile kuyu kazmaktan farksız. Bu zorlu görev bana verilince, gazetelerin web sayfaları ile medya sitelerini didikleyip, davalar, tutuklamalar, seçim, deprem, şike ve rating operasyonları gibi önemli olayların dışında nelere, kimlere "haber" sıfatıyla yer verdiğimizize bakmak zorunda kaldım. Sayemizde 2011 itibariyle manzarai umumiye şöyleydi:

En popüler konu tv dizileriydi. Sadece dizinin hikayesi değil, oyuncuların özel yaşamlarıyla da kalbimize bağdaş kurup oturdular ve içten içe bizi yeyip bitirdiler. "En kötü kadın karakter kim?" sıralamasında birinciliği Öyle Bir Geçer Zaman Ki'nin Carolin'i aldı. Yılın başında zavallı Fatmagül evden kaçıp, Asu'nun evine sığınırken, yüzlerini şeytan göresiceYaşaranlar'ın Erdoğan'ı "Mahvettik kızın hayatını, canavarız biz" dedi. Yıl sonu itibariyle durum, Erdoğan tacize devam ettiği Fatmagül'ün abisinden yediği sopayla komaya girmişti.

Kıvanç Tatlıtuğ, bu yıl Kuzey-Güney'de sadece oyunculuğuyla değil, vücut baklavalarıyla da tartışıldı. Sanalda belalı Ferhat'la kör dövüşü yaparken, gerçekte organizatör Erkan Özarman'ın bel altı vuruşlarına karşı gözlerini dört açtı. Eski patronuna göre Kıvanç meğer havaryı zeytin ezmesi sanırmış, Paris'e gittiklerinde Catherine Deneuve'ı da tanımamış. Olacak iş değil! Tazminat davası açmak yetmez ağız dalaşı da lazım: "Lafa bakarım laf mı, söyleyene bakarım adam mı?"

Zuhur ettiği yıldan bugüne kadar, fevkaladenin fevkinde maruz kaldığımız Bülent Ersoy hezeyanlarıyla başettik, ki şöyle diyordu: "Nikahsız birlikteliğim olmadı. Birol vardı bir tek... 12 sene onunla nikahsızdım, yalan

atmayayım. Onun dışında iki evlilik yaptım... Başka hayatıma hiç giren olmadı. Sanatkar olduğum halde hep duru kalabildim." Dikkat! Divamız sanatkar olduğu halde duru kalmış!

Yılın en çok konuşulan işadamı kuşkuşuz Ali Ağaoğlu idi. Yaptığı binalardan çok, lüks arabaları, helikopteri ve özel hayatı ile gündemdeydi. Topluma "Kadının iyisi az görür, az duyar, az konuşur" vecizesini hediye eden Ağaoğlu'nun Van depreminden sonra "Biz de vaktiyle inşaatlarımızda deniz kumu kullanmıştık" itirafı nedense özel hayatı kadar ses getirmede. Canlı yayınlanan bir televizyon programına helikopteriyle gelişi saniye saniye verildi ki, haberciliğin zirvesiydi.

Özel hayat teşhirinde gazeteciler ve televizyoncular asla geride kalmadılar. Sunucu Esra Erol hamile kaldığını canlı yayında açıklayınca milletçe sevinçlere gark olduk, önce şişkin ve çıplak karnını gösterdi bize, sonra bebeğini de ekran yıldızı yaptı. Çocuk niye annesinden geride kalsındı, öyle değil miydi ya!

Köşe yazarlarının bir bölümü yılı, değerli düşünceleriyle okurları beslemektense, bazı meslektaşlarının kişiliklerini küçültmekle geçirdiler. Kendilerine kanaat önderi muamelesi yapılan bu yazarlar, ayrıca yeyip içtiklerini, gidip gördüklerini, yatıp kalktıklarını, giyip çıkardıklarını anlatmakta çok cömert davrandılar. Sayelerinde kıt olan görgümüz arttı. Birbirlerine sataşırken yararlandıkları kelime hazineleriyle de bizleri mest ettiler. Hürriyet Kelebek yazarı Melis Alphan tişörtünün kollarını sıvayan Reha Muhtar'ı "Çiğköfte mi yoğuracaksın?" diye tiye alınca, Muhtar kendisine sataşanlara çektiği o meşhur, "Bak kızım!" diye başlayan nutkunda bir daha makarna yerken bıçak kullanmamasını ihtar etti ki neşemiz tavan yaptı.

Twitter'da takipçilerinin sayısıyla övünme hastalığına yakalananlar oldu. Attıkları her adımdan bizleri haberdar etmelerine sonsuz şükran borcu yüklendik. Eskiden duvarlara, kamyonlara hatta tuvalet kapılarına yazılan lafları sosyal ortamlarda dillendirerek, muasır medeniyete intisap ettik. "Bu sözler kavga çıkarır" başlığı altında kavgaya davetiye çıkaran meslektaşlarımızın haklarını nasıl ödeyeceğimizi bilemedik. Onlar olmasa insanların birbirlerini riyakarlıkla, çapsızlıkla, ihbarcılıkla suçladığını, köpek ve maymun gibi lakaplar taktıklarını nereden bilecektik?

Okan Bayülgen'in gazetecilerle aşk-nefret ilişkisi bu yıl da devam etti. Kendisine ırkçı dediler, kadın düşmanı dediler, faşist dediler. O da bildiğini okudu, programlarına çağırdığı konukları aşağılamasının birer latife olduğuna inanmamızı istedi. Rasim Ozan-Nagehan Alçı çiftiyle atışmalarından hiç bilmediğimiz bir sözcükle tanıştık: Erotomania. Neymiş efendim? Ünlü bir kişi ile ilişkisi olduğunu sanma durumuymuş ve çok tehlikeliymiş.

Gülben Ergen-Mustafa Erdoğan evliliğinin çatırdaması yıl boyunca gündemdeydi. Önce Ateş olmayan yerden duman çıkmaz mantığıyla başladı, karşılıklı inkarlar birbirini izledi, nihayet kız tarafı olayı doğruladı. Evet maalesef hakettiği değeri görmemişti. Başka kadınların adları geçti, evler ayrıldı, davalar açıldı vs. Yıl biterken taraflar ikinci duruşmaya katılmadıklarından mahkeme ertelenmişti. Yıl boyunca ayrıldılar mı barıştılar mı diye merak edilen diğer bir çift de Arda Turan ile Sinem Kobal'dı. Arda'nın İspanya'ya gidişi bu haberleri körüklese de her seferinde yalanlandı ve mutluluk yeminleri edildi.

Ünlü çiftlerin ayrılmaları kadar beraberliklerini sürdürmeleri de merakımızı celbetti. Nasıl olur da Asuman Dabak-Ümit Bırsel, Mehmet Aslantuğ-Arzum Onan, Hülya Koçyiğit-Selim Soydan çiftleri bunca yılı birlikte geçirebilirlerdi? Biraz araları bozulsa da bize haber çıksaydı...

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün öğrenci temsilcilerine verdiği yemeğe bir öğrencinin Jaguar marka otomobiliyle gelmesi kıskançlık, öfke ve alay konusu oldu. Alper Yasin Altinel adlı zavallı genç kendini bir acele "köy çocuğu" olarak etiketledi. Okula Ferrari ve Porsche ile gelenler varken neden kendisiyle uğraşıldığını

anlayamamıştı. Jaguarını bir ay garaja kapatmaya karar verdi. Arabanın garajdan ne zaman çıktığı sır olarak kaldı.

Sahne dünyasının ünlü figürlerinin kendilerini sevenlere daha iyi hizmet etmeleri için kuliste bulundurulması gereken nesnelerle de ilgilendik. Belirli markalarda viski, sakız, çikolata, belirli sayıda ve renkte işlemeli bornoz, oyuncak ayılar ve fotoğrafların performanslarına yaptığı katkıya müteşekkirdik.

Binnaz Toprak'ın 2010 model "endişeli modernler" tabiri CHP parti meclisi üyesi olmasıyla birlikte 2011'de yeniden tedavüle girdi. Endişeli olma durumu sadece modernliğe özgü müydü? Modern olma mecburiyeti var mıydı? Modern değilsek, köylü müydük? Köylüysek endişelerimizin kıymeti harbiyesi neydi? Yıl boyunca endişelerimiz yarıştı. Birinciye işaret edecek bir hakem bulunamadı.

Mart ayından itibaren anketler, Haziran'da yapılacak seçimin muhtemel sonuçlarını vermeye başlayınca, Müjdat Gezen AKP oylarının yüzde 50 gösterilmesine isyan etti. Çünkü Aziz Nesin kriterlerine göre bu rakamın yüzde 60 çıkması lazımdı. Eylül geldi, baktık Ak Parti'ye oy verenleri aptal olmakla itham etmenin bedeli 10 bin liraydı.

Mayıs ayının en zor sorusu, seçimi hangi partinin alacağı ve bazı MHP'lilerin uygunsuz görüntülerini kimin ifşa ettiği değil, manken Tülin Şahin'in dudağının kenarındaki benin sahte mi gerçek mi olduğuydu. Çocukluk fotoğraflarında olmayan ben, sonradan mı şenlendirmişti o dudağı, yoksa Şahin Cindy Crawford'a mı özenmişti? Peki hangisi daha güzeldi?

Haziran'da Hande Ataizi, sahnede Cihan Ünal tarafından tacize uğradı mı uğramadı mı diye merak ederken, mimar Doğan Kuban'ın "tek eşli hayat mümkün mü?" sorusunu cevaplamak için çok ter döktük. Seçim sonrası meclise giren kadın milletvekillerine "pantolon giyseler de mi baksak, giymeseler de mi?" tartışmasıyla Oscar ödülüne aday olduk.

Temmuz'da yeni hükümetten çok, Ayşe Özyılmazel-Ali Taran evliliğine sardırık. Düğüne kim gidecek kim gitmeyecekti, kanserli eski eşi bu yapılar mıydı? Selma Ann Desmond'un Kasım'da vefatına kadar tarafların görüşleri kadar hariçten gazel okuyanları da dinledik. Karşılıklı suçlamalar cenazede ve sonrasında devam etti. Bu arada Hz. Peygamberin "gözümün nuru" dediği namaz bir defileye malzeme oldu. Tesettür kıyafetleri hazırlayan 'Tekbir Giyim'in defilesinde üç erkek manken ilahiler eşliğinde podyumda cenaze namazı kıldı.

Ağustos'un yıldızı Bengi Yıldız'dı. BDP'li parlamenterin Bodrum kaçamağına bazıları "Evli adam bunu yapar mı, hem de bu mübarek günde!" diye ayıplarken, bazıları "Güneydoğuda tansiyon bu kadar yüksekken tatil yapılır mı?" diye karşı çıktı. "Kürtlerin Bodrum'da ne işi var?" diyenlere "Tatili en çok BDP'liler hak ediyor" yanıtı verildi. Bu arada aynı otelde kalan CHP'nin başkan yardımcılarının birinin otel lobisini parti kulisine çevirdiğini öğrendik. Dahası, değerli eşi havuza, plaja ve restorana farklı farklı çantalarla geliyormuş, hepsi de markaymış. Ayol napsın kadıncağız, restorana plaj çantasıyla gelip de madara mı olsun!

Neyse ki ünü dünyaları sonsuza dek sarası Fazıl Say, Ağustos sıcaklarımızı Başbakanla birlikte Somali'ye giden müzisyenlere yönelttiği nezih kelimelerle serinletti. Say, Ajda Pekkan ve Sertap Erener'e "beyinsiz, rantçı" diye saydırmakla yetinemedi, Orhan Gencebay'a "üçüncü sınıf sanatçı" damgası vururken, Sezen Aksu'ya detone dedi. En hafifi, pet şişeleri karşı masaya fırlatmak olan o kadar çok vukuat sergiledi ki, gazete köşecikleri "Fazıl'ın asıl derdi ne diye?" doldu taşı. Acaba Fatih Altaylı haklı mı çıkacaktı? Bir gün onu bir yerleri açıkta sokaklarda koştururken mi görecektik?

Okurların bazı gazeteleri internetten okuma girişimleri pornoya yakın görüntülerin hücumuna uğramakla cezalandırıldı. Vücut teşhirinde uzmanlaşan bazı hatunlar yeni mecra olarak twitter'ı seçince her yere ekstra large haber oldular. Bu fotoğraflar ciddi haberlerle öylesine içiçe verildi ki kaçmak mümkün olmadı. Hilal

Cebeci panpişlerine sunum yaparken, politikada uğradığı bozgunu yirmibeşlik sevgilisiyle övünerek telafi etmeye çalışan ilahiyatçı Yaşar Nuri Öztürk bu kez "Teravih namazının aslı yok" iddiasıyla sahne almıştı. Ramazan boyunca, elli yaşından sonra oruç tutmaya gerek olmadığı, namaz vakitlerinin yanlış hesaplandığı, aslında namazın beş vakit bile olmadığı sakızı çiğnendi durdu.

Eylül'de açılan "tv dizilerinde neden Türbanlı kadın yok?" dosyası çabuk kapandı. Alev Alatlı, "Türkiye paçozaşılıyor" deyince ortalık ayağa kalktı. "Paçoza, sokak ağzı ben kullanmam" diye övünen İlber Ortaylı, "İstanbul'u hödükler doldurdu" demez mi? Siyasetçisinden, sanatçısına, ilimcisinden gazetecisine kadar beyaz ve siyah her Türkün, kelimenin en ağırını bulmak için sözlük karıştırdığı bir ülkede paçoza ve hödükün esamesi okunmadı. Çünkü o sırada herkes birbirinin namus ve şerefini sorguluyordu.

En cazip polemik öpücük üzerine yapıldı. Kılıçdaroğlu, "Savaş gemilerimiz Gazze'ye gitsin, seni alnından öperim" deyince Erdoğan, "Kirli dudaklarınla tertemiz alnımı öptürmem" diye kükredi. Kılıçdaroğlu altta kalır mı: "Benim dudaklarım temiz. Senin alnın da elin de pis" diyerek belagatta ne kadar ustalaştığını kanıtladı.

O arada Bülent Ersoy'un kara bahtına yine genç sevgilisinin ihaneti düştü. Diva'nın kadersizliğine yanarken, Halis Toprak'ın genç eşi, köşkte aç bırakıldığını söyleyip iki gözü iki çeşme kanal kanal dolaşıyordu. Kızcağız açıklamalarıyla, Halis ağanın şöhretinden kalan son kırıntıları tuz buz ederken, eski eşten olma evlatların davaya müdahil olması kaçınılmazdı.

Mart'ta suikasta uğrayan İbrahim Tatlıses'in Eylül sonu, sevgililerinin en uzatmalısına "Uzat uzat nereye kadar?" deyip nikahı altına alması milli bayram olarak kutlandı. Eski kadınlarıyla eskimeyen evlatları da eski defterlerinden kopardıkları naçiz sayfalarla şenlik ateşini yükselttiler.

Ekim'de siyaset sahnesi Başbakanın lüks araçlardaki ÖTV artışına itiraz edenlere "Siz de Porche'ye binmeyin Fiat'a binin" tavsiyesiyle açıldı. Daha sonra bazı Ak Partili milletvekilleri Porche arabalarıyla ilgi odağı oldu. Bu hamur daha çok su kaldırırdı ama deprem gerekçesiyle 29 Ekim resepsiyonu iptal edilince kurudu. Ertuğrul Günay, "500 evladınız ölmüş, ne yani elimizde kadehler kahkaha mı atsaydık?" diye sorsa da Devlet Bahçeli, kadeh ve kahkahadan etkilenmedi. Ona göre AKP cumhuriyete şaşı bakıyordu.

Twitter kavgalarının hem şeyhi hem de şahı Erol Köse oldu. Ünlü yapımcı bir zamanlar şan-şöhret-para ortaklığı kurduğu insanların "kirli" çamaşırlarını kendini de kirleterek ortalığa saçtı durdu. Kendisine verilen cevabi notalarda "densiz, hadsiz, pravakatör" lafları uçuşsa da, "seni içeri atırmazsak namerdiz" dense de, tazminat davaları açılrsa da adamın hızı kesilmedi.

Kasım'da kurban bayramı idrakinden sınıfta kalanları es geçmeyelim. Dünyaya kendisinden daha güzeli ve zekisi gelmediğine bizi inandırmaya çalışan Hülya Avşar, "Hayvan kesen bir dini aklım almıyor" deyince kısa bir süre sonra özel hayatıyla gündeme oturacağını henüz bilmeyen Cüppeli Ahmet, "Yediğin etler babanın tarlasında mı yetişti?" cevabını yapıştırdı.

"Eski bayramlar mı daha güzeldi yeni bayramlar mı?" sakızı çiğnenirken Büşra Ersanlı'nın tutuklanması, "bilim insanı suç işler mi işlemez mi?" sorusunu gündeme taşıdı. Bu esnada İzzet Yıldızhan ve Nihat Doğan'ın bir oteldeki vukuatları ve kanal kanal gezip kendilerine bu oyunu Ergenekoncuların oynadığını söylemeleri trajikomikti ancak sorulacak başka sorular vardı.

Bunlardan biri, "Başbakan neden Avrupa ve Amerikalı liderlerle görüşürken ayak ayak üstüne atıyor da, üçüncü dünya liderleri ile yerli gazeteciler karşısında ayaklarını bitiştiriyor?" sorusuydu. Aralık ayının en ciddi sorusunu MHP milletvekili Özcan Yeniçeri üretti: THY uçaklarında neden 13'üncü koltuk yoktu? Yeniçeri, batıda 13'ün uğursuz kabul edilmesinden Hz Muhammed'in doğduğu yılla İstanbul'un fetih yılını sorumlu tuttu. Çünkü 571 ve 1453 tarihlerinin rakamlarını toplayınca 13 ediyordu. Taze milletvekili, lideri Bahçeli'nin daha önceki

aritmetik merakından fena etkilenmişti. Neyse ki THY filosunun bazılarında 13 nolu koltuk vardı ve olmayanlara da peyderpey eklenecekti.

Bir sanat objesi olarak heykel üç kez gündeme geldi. Biri Kars'taydı, ucube diye yıkıldı. Diğeri Çankırı'daydı, sporcu Süreyya Ayhan'ı simgeliyordu, eskidi diye kaldırıldı. Üçüncüsü Pargalı İbrahim'indi, uğursuzluk getirir diye Hatice Sultan "gözüm görmesin" dese de, Muhteşem Yüzyıl'ın muhteşem seyircileri, Yunan mitolojisinin bu muhteşem kahramanlarını kendi mutheşem bahçelerine de dikmek için heykel atolyelerini siparişe boğdu. Sıra Kanuni'nin Pargalı'yı boğdurmasına gelince ne yapacakları merak konusu oldu.

Sözün özü, önceki yıldan farklı geçirmedik bu yılı. Gelecek yıl da farklı olmayacak. Pencerelerimiz yine dar ve perdesiz kalacak. Tek gözle, onu da kısararak bakacağız çevremize, nefrete ayarlı dilimiz yine ateş saçacak, pireler develiğe terfi edecek, develer pireliğe inecek. Ama çok eğleneceğiz. İncir çekirdeklerinin içi ise yine boş kalacak.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Oğlum İbni Arabî'ye İbrahim Abi diyor"

Nuriye Akman 2012.01.01

İstanbul Üniversitesi Öğretim üyesi Doç Dr. Ekrem Demirli, İbnü'l Arabî ve Sadreddin Konaevî uzmanı, tasavvufu en iyi bilen akademisyenlerin başında geliyor. Daha Önce Yazarlar Birliği'nin çeviri ödülünü kazanan Demirli, bu yıl TASAM stratejik vizyon ödülü layık görüldü. Tasavvufu bir olgunlaşma metodu olarak benimseyişim, kendisine aykırı sualler yöneltmemi engellemedi. Üç saatlik konuşmamızın temel eksenini, ilahi tecrübelerin kişiye özel olup olmadığıydı...

***

-Tasavvufa ihtiyacımız var mı gerçekten? Allah, gel sen ey damlam, denizimde yok ol mu diyor, yoksa helali bil, haramı bil, namazını kıl, zekatını ver mi diyor?

-Cenabı hak bize insanları kulluk için yarattım diyor. Sonradan buna bir takım tefsirler getiriyorlar. Mesela diyorlar ki, kul olduğumuz kim bilmeden kulluk yapamayız. O zaman marifet kavramı ortaya çıkıyor. Allah hakkındaki marifet, Allah hakkındaki sevgiyi, muhabbeti ortaya çıkartıyor ve eşit kavramları bulmaya başlıyoruz. İbadet, marifet, muhabbet. Cenab-ı hak bize ilk başlıkta söylediği ibadet, evet. Fakat ibadetin keyfiyeti meselesi var.

-Tasavvufla ilgilenmesek ibadetlerimiz zayıf mı olur? Şart mıdır yani?

-Tasavvuf şarttır denilemez. Tasavvuf gönüllü ibadet alanıdır. Fakat bu gönüllü ibadet alanının derinine girdiğiniz zaman herkes kendine bir mecburiyet çıkartmaya başlar. Hiçbir tasavvuf kitabında herkes sufi olsun, herkes derviş olsun diye bir ifade yoktur.

-Kuşkusuz, öbür dünyada sen niye sufi olmadın diye sormazlar adama.

-Ama niçin selim bir kalbe sahip olmadın diye sorabilirler. Selim kalb, riyadan, kinden, kibirden ve diğer kötülüklerden kurtulmuş kalp demek. Bunun İslam ahlakındaki tam karşılığı şu. Niçin kamil bir adam olmadın?

-Kul demez mi o zaman, ben namaz kıldım, zekat verdim, hacca gittim, haram yemedim, şeriatın benden istediği her şeyi yaptım. Bunları da samimi yaptım...

-Samimi yaptıysan zaten sorun yok. Peygamber efendimiz ibadeti Allah'a sanki görür gibi yapmaktan söz ediyor. Nasıl mümin olacağız? Allah'ı görür gibi...

-Ama gördüğün tek bir şeye obsesif bir şekilde takılıp onu Allah zannetme aptallığına düşmek de var. Güneş Allah'tır, ay Allah'tır, deme tehlikesi içermiyor mu bu?

-Bir kavramı doğru anlamak için onun zıttını da anlamamız lazım. Allah'ı görür gibinin yerine koyabileceğimiz zıt kavram, insanları görerek ibadet etmek. Yani gösteriş yapmak, kibir ve gururla ibadet yapmak. Sadece ibadet meselesi de değil, hayatta çeşitli işler yapabilir. O becerdiği işler nedeniyle riyakarlık yapmış ya da kendini kibirle inşa etmiş olabilir. İslam diyor ki bize bir ibadetin netice verebilmesi, bize ahlak kazandırabilmesi için bunu Allah'ı görür gibi yani sadece Allah için yapmaktır.

Bir sufi benim fark etmediğimi fark ediyor, onu bana anlatıyor

-Tasavvuf havas için, şeriat avam için midir? Tasavvuf manevi ilimlerde derinleşmek isteyenler için özel bir alandır, herkesin bunları bilmesi gerekmiyor diyebilir miyiz?

-Tasavvuf bir taraftan havas alanıdır. Bir taraftan da kitlelerin dini kavrayışı tasavvuf yolu ile olmuştur. Burada bir paradoks var. Mesela Ahmet Yesevî havastandır. Ama Ahmet Yesevî'nin müridi olanlar sıradan insanlardır. Yani bir esnaf, bir ayakkabıcı, bir tüccar, çoban vesaire vesaire.

-Yesevî de havas olmadan evvel avamdı.

-Öyleydi tabii. Din üstünlüğü takvaya ve idrake bağlı. Bir kast sistemi, bir aristokrasi yok dinde. Bir çoban da kemale ulaşabilir. Avam- havas kavramını doğru anlamak gerekiyor. Bir bilim kendinden olanları havas, özel insanlar diye müteala ediyor. Oradan olmayan insanlara avam, sıradan insanlar diyor.

-O zaman derim ki bedelini ödemedi havasın yemeği yenir mi? Bir tarikata bağlanmadan, önünde bir rehber olmadan, onun dediklerini yapmadan bu işe soyunmak, faturayı ödemedi sofradan kaçmak olmaz mı?

-İslam irfanında, tabii ki hedef, bir rehber eşliğinde sizin o bedeli ödeyerek kemale ermenizdir.

-Zikirse zikir, sohbetse sohbet, nazarsa nazar...

-Evet, her neyse. Tasavvufun bir nazari tarafı vardır. Bize doğru davranışı öğretir ve bizi zihnen terbiye eder. Dolayısıyla o kavrayışı değiştiren tarafıyla ilgili sufiler pek çok eser yazmışlardır. Pek çok eser yazmış olmak sizin tabirinizle faturayı ödemedi o yemeği yiyebileceğimizi bize gösterir. Bu İslam irfanının bir özelliğidir.

-Burada asıl amaç tevhid tecrübesi değil mi, kendi miracını yaşamak değil mi? Yoksa bir araba laf etmek neye yarar?

-Bunların hepsini bir tür irşat eylemi sayabiliriz. Mesela İbnü'l Arabî bizi kitaplarıyla irşad ediyor.

-Ama o bir keşif ehli. O faturayı fazla fazla ödemiş. Bize gördüklerini anlatıyor.

-Kendisi görmüş ama aslında kendisinden önce görenin gördüğünü görmüş. İbnü'l Arabî'nin kendisinden bir meziyet devşirmiyoruz. Burada maksadımız peygamber. İbnü'l Arabî bize peygamberin söylediğini söylüyor. Yoksa İbn-i Arabî'ye biz dikkatimizi vermezdik.

-Ama İbnü'l Arabî kendisine bahşedilene aktarıyor. Bu keşifler kişiye özeldir. O farklı isimlerin tecelligahı olduğu için farklı şeyler yaşıyor ve bize onu anlatıyor. Biz ne yaşadığını tam olarak bilemeyiz.

-Burada mesele şu: Eğer her şey özel olsa o zaman iletişim kurulamaz insanlar arasında, kimse kimseye bir şey öğretemez. Nesnel bir tarafı olması lazım.

-Ama nesnelliği yaşama şekli, tecrübeler özeldir. Ben bire bir onun yaşadığını yaşayamam. Bana başka tecelliler olabilir.

-İbnü'l Arabî mesela Fütuhâtı Mekkiye'de ibadetlerin derinliğini anlatıyor bize. Sonra tasavvuf yolunu yaşayanların halleri, makamları vesaireyi anlatıyor. Namazı anlatırken bir ayeti söylüyor. Sonra bir hadisi söylüyor ve bunlarla ilgili bir yorum yapıyor. O yorumun doğru olup olmaması bir yönetime bağlı. Mesela şu ayet böyle yorumlanmalıdır diyor ve ben ondan ikna oluyorum. Bunun İbnü'l Arabî'ye özel tarafı ne olabilir? O edindiği bilginin ondaki tesiri, ondaki hali ama o bilgiyi benle paylaşıyor. Paylaştığı bilgiye katılabiliyorum.

-Peki o zamana neden tefsir ekolleri var? Ayetlerin anlam katmanları onu tefsir edenin ilmine göre açılmıyor mu?

-Galiba sadece sufiler bu meseleyi daha ikna edici bir şekilde ele aldılar ve dediler ki 'kemal' derecesiyle irtibatlıdır ayetleri anlamak. Yani hem Kuran hem alemdeki ayetleri anlamak. Mesele bir şeyi keşf etmekle onu anlamak arasındaki fark! Bir sufi benim fark etmediğimi fark ediyor, onu bana anlatıyor ve benim seyr-ü sülûkumu hızlandırıyor. Konevî'nin bir tabiri vardır, kitaplarını 'sülûke başlayanlar için rehberlik, kemale erenler için de geçtiği aşamaları hatırlatmak üzere yazdığını söyler. Yani henüz varmadığım katman hakkında konuşabilirim, bana bilgi verilebilir ve ben anlayabilirim. Bu tasavvufun ve daha önemlisi dinin genel bir kabulüdür.

-Sonuç olarak, İbnü'l Arabî yaşadığı sıradışı halleri, mazhar olduğu tecellileri anlatıyor ki, bunları kavrayamayız diyor ben.

-En büyük kitabı Fütuhât, yirmi cilt. Cenab-ı hak bana nasip etti tercüme ettim. Ben orada bakıyorum, şunu niye anlatmış dediğim pek bir şey bulamadım. Yunus Emre'de bir kavram geçiyor. Bu aynısıyla Mesnevi'de geçmiş. Sonra Niyazi Mısırî'de tekrarlanıyor. İbnü'l Arabî'de söyleniyor. Tecrübe bu kadar kişiye özelse nasıl oluyor da bu ortak dil ortaya çıkıyor? Misal, derman aradım derdime diyor Niyazi Mısırî, derdim bana derman imiş. Aynı cümleyi Mesnevi'de buluyorsunuz.

-Birbirlerini tekrarlamış olabilirler mi?

-Böyleyse demek ki birisi ötekine bir şey aktArabılıyor.

Vahdet-i vücud statik bir düşünce değil bir çerçevedir

-Ortada benzer kavramlar var diye bilgi nesneldir diyemeyiz. İlahi bilgi sonsuz. Biz de sonsuzluğa giden bir trenin içindeyiz. Tren gelmiş vahdet-i vücud istasyonunda durmuş. İbnü'l Arabî ne gördüğünü anlatıyor bize. Son durağın orası olması mümkün değil, yol devam ediyor. Belki bir sonraki durağa gittiğinde bir önceki durakta gördüğü her şey silinecek. Tecellilerin sonu olur mu? Hangi makamdaysan sesin oradan çıkmaz mı?

-Biraz öyledir, biraz değildir. Şimdi bakın tecellilerin sonsuz olduğunu biz vahdet-i vücud'tan öğrendik. Daha önce bilmiyorduk bunu.

-Olur mu? Kuran'dan öğrendin sen bunu. Allah'ın isimlerinin sonsuz olduğunu zaten orada görüyorsun. İsim sonsuzsa tecelliler de sonsuzdur.

-Allah'ın isimleri sadece vahdet-i vücud geleneğinde sonsuzdur. Mesela kelamcılara göre Allah'ın isimleri sonsuz değildir.

-Bu bize kelamcılarının dar görüşlülüğünü gösterir ancak. Hulusi kalple Kuran okuyan herkes isimlerin sonsuz olduğunu bilir.

-Bunlar neticede düşünce disiplinleri. Kendi içlerinde metotları var. Vahdet-i vücud statik bir düşünce değil bir çerçevedir. Bazı temel ilkeleri vardır. Ve o ilkeler içerisinde tecellinin sonsuzluğu da vardır. Eski tasavvufta şunu tartışmışlar. Demişler ki, temkin mi üstündür, yani böyle bir halde karar kılmak mı üstündür, yoksa halden hale girmek mi, değişme mi üstündür?

-Bana sorarsanız aşkla geçeriz halden hale, takılmayız ne surete, ne söze. Ha! Diyebilirsiniz ki sen kimsin?

-Yok, İbnü'l Arabî olmasa benim mesleğim, mesleğimin dışındakilere sen kimsin demeye müsaitti ama İbnü'l Arabî bize bu işin mesleğin ötesinde bir şey olduğunu anlattı. İbnü'l Arabî ilk kez her insanı serüvene kattı.

-Sadece insanı mı? Taşı, hayvanı, bitkiyi...

-Tabii. Her şeyi serüvene kattı. Çünkü İbni Arabî bütün bu alemde tek özne var dedi. Diyor ki işin doğrusu, değişimde kararlılık. Eğer kararlılık arıyorsak bu değişimle olacak. Çünkü tek özne olan bir varlık anlayışında her şey değişkendir. Sonsuz tecelliler vardır.

-Ama bu Kuran'da da var. Allah her an bir iştedir diyor, hangi surede geçiyordu bu ayet?

-Rahman suresi.

-Allah her an bir işteyse, idrakimizin yettiği kadarıyla birini anlayabiliyorsak, orada bilgimizi sabitleyemeyiz.

-Bilgiler tek tek ayetlerden çıksa o zaman dediğiniz doğru olur. Ama bu ayetleri yorumlayacağımız bir paradigmamız olacak. Dediğim gibi vahdet-i vücud bir paradigma. Ayetleri, hadisleri ama daha geniş olarak varlığı nasıl yorumlayacağımız hakkında bir çerçeve. Bir çerçeve din, insan, ahlak yorumunu değiştiriyor. Ve bütün bu değişikliğin temelinde tek tanrının merkeze alınması var. Tek özne o.

-Ondan evvel bu bilinmiyor muydu?

-Bunlar tek tek biliniyor. Ama bu çerçeve yok. Çünkü bu çerçevenin ortaya çıkabilmesi için çok güçlü bir nazariye lazım. İbnü'l Arabî'nin meselesi somut bir dogma ortaya koymak değil. Zaten insanlar statikleştirmek istiyor dini düşüncüyü. İbnü'l Arabî çerçeveyi aşmak istiyor.

-Çerçeve koyarak mı aşılanacak çerçeve?

-Ama herhangi bir sabit olmazsa o zaman biz hiçbir meseleyi konuşamayız. Vahdet-i vücud'un da sabiteleri var. Mesela tecelliler sonsuzdur cümlesi değişimi savunurken bile bir sabitedir.

-Tabii biz sonlu bir varlığız ama sonsuzluğun ne olduğunu biliyormuşuz gibi yapıyoruz.

-Evet, doğru. Bu sabitelerle biz İbnü'l Arabî'yi, tasavvufu, o din yorumunu takip edebiliyoruz. Sabiteleri olmasaydı tasavvuf insanların hayatında hiçbir yer teşkil etmezdi. Çünkü o zaman biz tasavvufu diyelim ki Hint inançlarından ayıramazdık.

Tasavvuf dediğiniz şey İslam ahlakı demektir

-Benim sabitelere itirazım yok. Sadece onlar gerçeğin tamamını ifade etmez diyorum. Bir hal ehli başka bir şey yaşar. Belki bunu İbni Arabî gibi sistematize edemez. Yirmi cilt kitap yazamaz. Ama belki de onun hali, yaşadıkları Arabî'nin anlattıklarının fevkindedir. Ve hatta vahdet-i vücud'u da siler atar.

-İbnü'l Arabî bunları söyleyeli 800 sene oldu. Bunları çöpe atan kimse olmadı. Böyle bir tecrübe çıkmadı İslam dünyasından.

-Herkes o mahrem deneyimini paylaşmıyor ki. Öyle gizli köşelerde, öyle aşkın haller yaşayan, öyle gaybî vatandaşlar vardır ki...

-Tasavvufta velayetle irşadı ayırt ederler. Biz bilemeyiz kim velidir, kim değildir. Ama irşad takip edilebilir bir yönetime sahip olan kişi demek. Çünkü mürşit bizi eğitecek.

-Ama her mürşidin meşrebi, ona bahşedilen vehbi bilgi farklıdır. O yüzden bu kadar çok ekol var. Dolayısıyla seninki bana, benimki sana uygun olmayabilir.

-Tasavvuf çok böyle sui generis, çok kendine mahsus bir şey gibi zannediliyor. Böyle bir şey değil tasavvuf. Tasavvuf dinin alt yorumudur. Üstbaşlık İslamdır. Müslümanlık öğretilemez diyemeyiz, değil mi? Tasavvuf tabirine çok takılıp kalmaya gerek yok. Tasavvuf dediğiniz şey İslam ahlakı demektir. İslam ahlakı ise tevazu, merhamet, cömertlik, ihlas demektir.

-Tamam, tasavvuf kelimesine ihtiyaç yok o zaman. İslam ahlakının içinde hepsi var madem.

-Kelimelerin ortaya çıkması biraz sosyal hayattan kaynaklanıyor. Kullanılmış hep. Literatür var. Ama siz şimdi tasavvuf nedir diye sorsanız, bir sufi der ki, yaptığın her işte Hakkın rızasını görmektir.

-Tamam da, nihai amaç beşeriyetin ortadan kalkması, yani miracını bilfiil yaşayan değil mi?

-İslam tasavvufu beşeriyetin kalkması tabirini tam kullanmaz.

-Öyleyse niye enel hak diyor adam?

-Eğer Hallac Enel Hak dediyse yanlış o. Ama Hallac kendinden geçmiş, ondan bir söz dile geldiyse o başka. Hallac enel hak demiyor.

-Yani Allah diyor onun ağzından! Nereden biliyorsun? Allah'ı onun ağzından duyacak bir halin var mı senin?

-Dikkatimiz orada değil ki. Dikkatimiz Hallac'ın kendisine taş atan insanlara dua edebilmesinde. Eğer bir adam taş atanlara dua edebiliyorsa onun hangi sözü hangi halde söyleyebileceğini ben bilemem. Ama onun taş atanlara dua edebilmesini taklit edebilirim.

Kadın ve erkek ulaşabilecekleri kemal bakımından eşittir.

-Hallac'ı çıkaralım aramızdan hocam. Ama sonuçta tevhidi bilfiil yaşamak değil mi amaç? Damlanın deniz olma tecrübesi...

-Çok güzel. Tabii. Doğru.

-Ben o manada dedim beşeriyetin kalkması diye.

-Tasavvuf beşeriyetimizle ruhani tarafımız arasında bir zıtlık görmüyor. Ruhaniliğin beşeriyetin ihtiyaçlarını karşılayarak onu kontrol etmesini savunuyor. Eski gnostikler, eski mistikler bunu bilmiyorlardı. Mesela cinsellikten bütünüyle uzaklaşacağız, manastırlarda yaşayacağız diyorlardı. Tasavvuf geldi, hayır bir peygamber nasıl yaşadıysa, öyle yaşayacağız dedi. Peygamber evlendi, peygamber ticaret yaptı, peygamber hayatta yer aldı vesaire. Tasavvufun iddiası hem çok büyüktür, diğer mistik geleneklere göre, hem çok çetindir. Çünkü tasavvuf yaşayan hayat içerisinde bir mistisizm arayışıdır. Bundan dolayı beşeriyeti bütünüyle yok etme iddiası doğru olmayabilir.

-Hayır, hayır. Bir anlık bir tecrübedir miraç. Bir anlık. Ondan sonra gece olsun da o ay yüzlü bir daha gelsin diye aşktan iniyorlar Hazreti Mevlana gibi.

-Anlık olan tarafı vardır, daha uzun zaman dilimine yayılan kısımları vardır. An meselesi de tasavvuf hakkında yanlış anlaşılan kavramlardandır. Vakit ve hal kavramları da öyle. Sufi mesela vaktin oğludur. Bunu iyi anlamak lazım. Sonra an-ı daim tabiri vardır. Bence dikkatimizi bütüne vermemiz lazım. Sufinin hayat hikayesi ve bize anlattıklarına! Yani ahlakına! En önemli mesele o ve o yol herkese açık.

-Ve mübarekler bazı semboller kullanıyor. Büyük sufiler erkek olduğu için aşkı hep kadın figürüyle anlatmışlar.

-Bu çok doğru değil. İnsanda temel yönelme duygusu nasıl başlayacak? İbnü'l Arabî diyor ki, bu erkek için kadını sevmekle başlayacak. Adem Havva üzerinden kendini keşfedecek. Demek istiyor ki Adem aslında Havva gelene kadar Adem değildi. Ne olduğu hakkında bir fikri yoktu. Bu çok önemli ve metafizik bir düşüncedir. Bence Müslüman kadınların bu bahsi çok iyi anlaması lazım. Adem'e kimlik kazandıran kişi Havva'dır.

-Havva eşittir nefstir. Cennettesin. Nefse ihtiyacın yok. Bütünleşmişsin, ilahi bilgi ile...

-Bütünleşmemişsin işte. Bütünleşseydik orada kalırdık.

-Havva çıkmasaydı orada kalacaktık zaten. Nefsimiz bizi esfeli safiline, bu dünyaya indirdi.

-Havva ortaya çıkıyor, Adem ne olduğunu anlıyor. İbni Arabî'nin yorumu budur. Buradan da Adem ve Havva üzerinde bütün insanları bilgilendiren metafizik yaklaşımı getiriyor. İbni Arabî kadın ve erkeği insanın iki imkanı olarak görür. Hakikate nasıl ulaşacağız; yardımlaşarak. Erkek kadınla, kadın erkekle kendini tanıyor. Ama en nihayetinde ilahi dişilik diye bir kavram var.

-Bu Mevlana'da da var.

-Var, herkeste var. İbni Arabî diyor ki, aslında bu kadınlık erkeklik, birbirinden ayırarak üzerinde duracağımız bir mesele değil. Allah'a göre her şey edilgen. O manada dişi.

Mevlana "Ruhum bir dişidir" diyor.

-Ruhun cinsiyeti olmaz ki! Ama Allah'ın karşısında herkes edilgen demek istiyorsa o başka.

-Evet o anlamda. Dolayısıyla erkeğin erilliği sadece görelî bir şey. Herkes edîlgendir. Ve herkes edîlgênliğı kavrayarak faile ulaşacak, yani Allah'a ulaşacak. Dolayısıyla kadın ve erkek ulaşabilecekleri kemal bakımından eşittir.

-Vahdet-i vücud anlayışı, bütün dünyayı bir hayalden ibaret sayar. Dünyayı somut bir gerçeklik olarak kabul etmez. Ve bu yönüyle Said-i Nursi'nin de eleştirilerine muhatap olmuş. Haksız mı yani? Hele de Matrix filmini seyrettikten sonra biz aslında gerçek değiliz algısı normal insanlar için tehlikeli değil mi?

-Aslında sadece vahdet-i vücud değil, pek çok düşünce gördüğümüz dünyanın gerçek olup olmadığını tartışmıştır. Ve çok az kişi gördüğümüze gerçektir demiştir. Gerçek gördüğümüzün biraz daha ilerisinde veya bir başka yerinde olabilir diye düşünülmüştür. Said-i Nursi'nin bu tarz eleştirileri var. Fakat onun öncesinde imam Rabbanî'nin eleştirileri var. Said Nursi'de de ortaya çıkan muhtemelen İmam Rabbanî'nin etkileridir. Ben şahsen İmam Rabbanî'nin eleştirilerini doğrudan İbnü'l Arabî'ye yönelik görmüyorum. O eleştiriler olsa olsa vahdet-i vücuttan yanlış yorum çıkartanlara olabilir. İbnü'l Arabî evet her şey bir hayaldir, bir gölgedir diyor ama bu rüyayı nasıl yorumlayacağımızı bize öğretmeye çalışıyor.

-Hayalsek sorumluluklarımız ne olacak bahsini açacaksınız sanırım.

-Evet. İbnü'l Arabî her şey bir hayaldir diyor ama sorumlulukları reddetmiyor. Herkesin bir sorumluluğu var. Herkes yarın gidip dükkanını açacak, çalışacak, dünyayı imar edecek. Bu konularda herhangi bir tereddüt yok. "Her şey bir hayaldir", dünyanın geçiciliğine işaret eder. Her şey Allah karşısında bir hayaldir. Bu dünya Hakki işaret eden bir alamet. İbnü'l Arabî bize demek istiyor ki, her şeyi Hakka bir delil sayacağız. Her şeyden Hakka gideceğiz. Bir ağaca baktığımız zaman, onun bizi Hakka nasıl götürdüğünü anlayacağız. Ya da benim sizinle ilişkimde dikkate almam gereken nokta, sizin beni Hakka nasıl götüreceğiniz. Aslında bir tasavvuf tabiri vardır, sema...

-Dinlemek.

-Evet, dinlemek, duymak. Aslında sema her şeyi hayal ya da her şeyi alamet görmenin neticesidir. Siz her şeyde Hakkın sesini duymaya çalışıyorsunuz.

-Akademisyen olarak bunları bize anlatıyorsunuz. Peki bunları yaşayabiliyor musunuz? Her şeyde Allah'ı duyabiliyor musunuz? Duysanız bile bu söylenilebilir mi?

-Eğer ben duyabilsem bu söylenebilirdi. Bu konuda hiçbir tereddütüm yok.

-Toplum olarak taşlardık sizi o zaman.

-Olabilir. Ama üslubunu bilirim taşlamazdınız.

-Rabbim sana bir sır verirse ne hakla onu ifşa edebilirsin?

-Rabbim her bir insana bir sır vermiş. Bu öyle bir sır ki herkeste var.

-Ama aynısı değil.

-Aynısı olmadığını bilmiyoruz.

-Bunu şöyle biliyoruz. Çünkü hepimiz esmaların özel bir terkiyiz. Senin formülün başka benimki başka. Dolayısıyla ulaşabildiğimiz hakikatler de farklı olacak.

-Eğer sürekli başkalıktan gidersek dil kaybolur. Bize bu başkalığı anlatanlar dediler ki, bu başkalık kendi içerisinde birliği de içeriyor. Yani vahdet'te kesret, kesrette vahdet vardır. Bütün bu başkalıklarda bir ayniyet olmasaydı o zaman bu başkalıkların üzerine konuşmanın manası olmazdı.

-Vahdet-kesret ilişkisinin dışında bir şeyden sözediyorum ben. Hakikat dondurulmaz. Yani bir arif o hakikatten bir parçayı tecrübe etmiş. Ama bu onun hali, bir başkasının değil.

-Hayır, öyle değil. O zaman halüsinasyon görenle alemi bir hayal gören aynı şey olurdu. Bütün mesele bunun bir yöntem sonucu ulaşılan bir bilgi olması. Nasıl ki biz hayatta doğru düşünce, yanlış düşünce ayrımlarını yapabiliyoruz. Siz bir şey keşfetmiş olabilirsiniz. Ama bu yanlış olabilir. Eğer bu böyle olmasaydı irşad olmazdı tasavvufta.

-Keşif Rahmaniye yanlış olamaz. Sana görünen doğrudur, ama eksiktir. Hakikatin tamamı senin gördüğünden ibaret değildir.

-Eksik demek insanı Mevlana'nın Körler ve Fil hikayesine götürür. Ben ondan daha büyük bir insanlık eleştirisi görmedim.

Tasavvuf değişimde değişmeyen ne olduğunu tespit etmektir

-Bir veli filin tamamını gördüğünü iddia edemez. Kulağını görür, hortumunu görür, bacağına görür. Çünkü Allah ilmi ihata edilemez. O sana ilminden bir gıdımı verir. Sen coşarsın da coşarsın.

-İnsanın payına düşen bir hakikat var. Hiç kimse Allah'ı ihata edemez doğru. Ama Allah bize bir şeyler söylemiş. Tek tek, cüzi doğrularımız var. Bu doğrular içerisinde eğer yine ihata edilmezliği konuşacaksak bu olmaz. Siz dediniz ki hiçbir veli fili tam göremez. Ben fili görene veli derim.

-Soru bir: Sen fili görmeden nasıl dersin bunu?

-İçimizden birisi fili bütün olarak görmemişse bana kimse filin ayağını tutuyorsun, ben burnundan tutuyorum diyemez. "Filin ayağından tutuyorsun" çok kuvvetli bir eleştiridir. Demek istiyor ki sen filin ayağından tutup, fili tuttum diyorsun. Sen bütün fili görebilirsin diyor Hazreti Mevlana. İbni Arabî de böyle söylüyor. İçimizden birisi fili tam görmemişse kimin ne yaptığı, kimin fil hakkında nasıl bir bilgi sahibi olduğunu bilemeyiz. Mutlak bir kaos ortaya çıkar. Sadece akıl delilimizle ya da sadece kendi dünyamızdan meseleye bakarsak kimse kimseyi ikna edemez, kavga yaparız.

-Örnekler aslında hem kavramamıza yarıyor, hem de bizi gerçeklerden uzaklaştırıyor. Soru iki: Ama bilinecek şeyler filden ibaret değil ki. Allah'ın ilmi, insanın kavrayacağı ilim bir filin sınırlarıyla ölçülemez ki.

-Sofistlerden beri söylenen cümle bu zaten. Sokrat, Platon bu cümle ile mücadele etti.

-Benim cümlem ile mi?

-Evet, bilgi kavranamaz, ona bütünüyle ulaşılmaz cümlesiyle. Bilgiye ulaşılamaz ne demek? Bilgi sana göre, bana göre değişir. Sokrat bunun için ortaya çıktı. Dedi ki hayır., falana filana göre değildir bilgi.

-One minute! Allah birdir, Hz. Muhammed de onun elçisidir. Nokta. Ondan sonra bütün ayetlerin yorumu sana göre, bana göredir. Sınır idrakimizdir.

-Daha büyük mesele şu. Allah birdir de sana göre, bana göre değişebilir. Tasavvuf bu değişimi kontrol altında tutmak için var. Bunun bir irşad sistemi var.

-Eğer birisi derse ki, ey ahali ben bunları bunları yaşadım. Gerçek budur, bu kadardır, bu da böylece biline! Ben ona veli demem. Ama bana diyorsa ki ben bir yolculuğa çıktım. Yolda şunları gördüm, bunları hissettim. Ama yol devam ediyordu. Bu benim için itibar edilecek bir şeydir. Allah sonsuz mülkünün bir kısmını açmış ona derim.

-Mesele Allah'ı tüketmek değil. Mesele insanın bilgi araçlarını ve bilgi ile yolculuğunu bir noktaya ulaştırmak. Biz insanın dünyasında konuşuyoruz. Marifetullah dediğimiz şey, insanın marifetidir. Allah'ın bize verdiğini konuşuyoruz. Ayeti kerimeye göre Adem'e öğretilen isimler üzerinde konuşuyoruz. Sonsuzluk üzerine konuşmuyoruz. Adem'in öğrendikleri sana göre bana göre değişir mi, değişmez mi?

-Değişir.

-Bir kısmı değişir. Eğer bütünü değişirse din olmaz. Tasavvuf hiç olmaz.

-Bir kısmı değişebiliyorsa o işin bütünü değildir zaten.

- Zaten tasavvuf değişimde değişmeyenin ne olduğunu tespit etmektir.

-Değişmeyen şu: Allah'ın birliği, beni onun yarattığı. Bir de peygamberin onun elçisi olduğu, onun sözleri. Başka yok.

-Mesele o değil ki. Adam Allah'ın birliği dendiğinde, enel hakk demeden Allah'ın birliğini anlamam diyor. O bile değişir. Eğer değişmeye başlarsa.

-Tamam, o kadar hissetmiş, o kadar öğrenmiş. O onun bilgisi. Benim bilgim değil.

-Ama dinin dönüştürücü ve buyurgan bir tarafı vardır. Din sizi eleştirir. Tasavvuf sizi eleştirir. Bu yaptığınız yanlışır der. Siz diyeceksiniz ki ben bunu böyle görüyorum. Sen bunu böyle görüyorsun çünkü şaşısın. Mevlana diyor ki, damacanadan su getir. Adam şaşı. Hangisini diyor. Bir damacanayı iki görüyor. Kır birini diğerini getir diyor. Tasavvufun maksadı şaşılığı ortadan kaldırmak.

-Doğru da bunları kimden öğreneceksin? Bir mürşidin yoksa bir bardak suda boğulursun. Tabii hakiki bir mürşid bulmakta da zor. O yüzden öyle herkes girmesin bu yollara, namazını kılsın, duasını etsin, iyi insan olmaya çalışsın.

-Zaten namaz kılmak için bu yola giriyor.

-Tarikatsız tasavvuf olur mu?

-Tarikatsız tasavvuf olur. Ama tarikatla daha güzel olur. Eskiden tekkelerden kovarlardı, git oğlum ne işin var burada derlerdi. Mürşid peygamberdir. Şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır derler. Bu cümle eğer bir kez kullanılacaksa burada şeyh peygamber demektir. Peygamberi olmayanın peygamberi şeytandır. Bu islamın dolayısıyla tasavvufun asla vazgeçmeyeceği bir şeydir. Zaten bu İslam ve tasavvuf ayrımından vazgeçmemiz lazım. Bunun adı İslam ahlakı.

-Tasavvuf kelimesini kaldırırsak, sizi işten atmaları lazım.

-Kaldıramayız. Bir espiriyle ekmek teknesi diyeceğim. Ama dinin öyle bir besleyici tarafı vardır. Dinin ekmek kapısı olmasında bir yanlışlık yok. Bir iş yapıyoruz, uğraşıyoruz. Anlamaya çalışıyoruz.

-Tasavvufun son zamanlarda moda olması sizi rahatsız ediyor mu?

-Tasavvufun moda olduğu fikrinde değilim. İletişim araçları yaygın diye sanki çok ilgileniliyormuş gibi görünüyor. Konya'ya en fazla iki bin üç bin kişi geliyor. Modadan konuşmamız için bunun çok ileri inceliklerde olması lazım. Tasavvuf ile ilgili Türkiye'de çok fazla bir şey yazılmıyor.

-Neden son dönemlerde yeni tasavvuf kitapları yazılmıyor da hep ezberler tekrar ediliyor? Eski büyük velilerin ne dediği, eski tasavvuf sembolleri... Neden yenileri üremiyor?

-Bu, çağdaş bir beceriksizlik bence. Herhalde İbnü'l Arabî veya Mevlana herkesin kendi kavramlarını, sembollerini üretmesini isterdi bizden. Kendi anlattıklarını bir örnek kabul etmeyi, kendi serüvenimizi takip etmemizi istemiştir. Ama bu batıda da böyledir, bizim burada da. Denir ki, bütün batı düşüncesi Platon'a düşülmüş dipnottur. Yeni bir şey olmuyor. Çağlar çok uzun zaman dilimleri değil. Biz aslında İbnü'l Arabî'nin muassırları da sayılabiliriz. Çok yenilik bundan dolayı da olmuyor. Osmanlı tasavvuf düşüncesi de İbnü'l Arabî'ye düşülen dipnotlardır. Bu, Cumhuriyeti de kapsar. Bu biraz bilginin ve insanın tabiatından kaynaklanıyor. Bir de geçmişi daha kolay statikleştiriyoruz, onun etrafında toparlanabiliyoruz. Ama yaşayanlar etrafında toparlanmak daha zor. Türkiye'de de zaten bilgi, seviye çok düşük.

-Dünyada da öyle, değil mi? Çok parlak bir mutasavvıf çıkıyor mu?

-Tasavvufu iki şekilde düşünmek lazım. İslam ahlakını yaşayan böyle insanlar var, bu benim ilgi alanım değil. Ben akademisyenim, eserlere bakarım. Benim kanaatime göre bu yüzyıl içerisinde çok ciddi, kaydadeğer, tasavvuf tarihinin yönünü değiştirebilecek bir eser yazılmadı.

-Yeni eserler artık çıkmaz mı?

-Çıkabilir. Çıkması da lazım. Ben İbni Arabî'nin eserlerini Türkiye'de tasavvuf düşüncesi biraz derinlik kazansın diye çevirdim. Mevlana için de, diğer büyükler için aynı şey geçerli. Çok önemli, çok büyük diyorlar ama niye önemli olduğu konusunda kimsenin fikri yok.

-Arabî niye çevrilemedi bunca yıl?

-Yapılamadı. İbni Sina da çevrilemedi Türkçeye. İbnî Rüşd de. İslam düşüncesi çok önemli isimler yetiştirdi. Biz bunları Türkçeye kazandıramadık. Ve bunlar üzerinden bir düşünce inşa edemedik. Müslümanlık anlayışımızdaki yüzeysellik bundan kaynaklanıyor. Derinliğe biz ulaşamadık. Batı bunları çok erken hallediyor. Sonraki çağı hemen yeniden yorumluyor, yeniden inşa ediyor. Biz şimdi henüz daha el yordamıyla tanıma safhasındayız.

-Bir başkası da başka bir yüzyılda çıkıp İbnü'l Arabî'den farklı bir varlık paradigması üretebilir mi?

-Prensip olarak üretebilir tabii. Ama bu olur mu dersiniz bence olmaz. Şöyle anlatayım. Mesela İbni Sina'nın bir sudr teorisi var. Emmanosyon da deniyor ona. Tanrıdan akıllar yoluyla Adem'in sudr etmesi, ortaya çıkması. Mesela bu teoriden daha iyisi gelebilir. Gelmiştir zaten. Ama vahdet-i vücud bu kadar somut bir teori değil. Ucu açıktır ve çok alana tatbik edilir. Ahlak yönü vardır, insan görüşü vardır, tabiat görüşü vardır. Tabiat görüşü çok önemlidir. Dünyada İbni Arabî'nin teorisinin o tarafı keşfedilmelidir, onun üzerinde durulmalıdır. Her şeyin canlı olduğu fikri. Her şeyin hakkı tespit ettiği fikri.

-Herşeyin canlı olması da kolay kavranabilecek bir bilgi değil.

-Pek çok düşüncede zaten evren canlıdır. Hindistan'a gidin, başka yerlere gidin, eski kadim çağlara gidin. Her şey canlıdır, fikri vardır. İbnü'l Arabî'nin büyüklüğü her şey canlıdır demek değil. Her şey niçin canlıdır ve her şey Hakka nasıl bağlıdır, bunu söylemektir.

-Yine başa dönmüş olacağız ama herkes kendi kabı kadar anlar bunu. Bilgi genel olsa da sen onu özelleştirirsin.

-Tasavvuf özünde bu cümleyi reddeder. Kişiyi özellik cümlesini...

-İyi ama o bilgiyi kim kime söyledi, ne maksatla söyledi, nasıl söyledi, bağlamı neydi sorularını ihmal edemeyiz. Başkasının reçetesiyle ile tedavi olamam. Benim doktorum, yani mürşidim bana özel şekilde yeniden üretecek o reçeteyi.

-Reçeteyi geçelim, ilacı nasıl alacaksınız? Diyelim ki bu reçete sizin için üretildi. Ama o ilacı da kullanamazsınız. Çünkü o ilaçlar da başka bir takım denekler üzerinde çalışılıp üretildi. Elbette ki rehber lazım. Fakat burada mesele şu. İslam geleneğinde rehber hem kitaplardır, hem kişilerdir. Mürşidin varlığı kitapları gereksiz kılıp kılmamada ortaya çıkmaz. Mürşidi mürşid yapan da o kitaplar hakkındaki bilgisidir.

-Bilgi veliye vecd halindeyken veriliyor, adeta bir sarhoşluk hali.

-Ama bütün olarak bu metinler ayık olarak yazılıyor.

-Tamam yazılıyor da sekr halinin bilgisi olduğu gibi aktarılamaz diyorum.

-Onlar vecd halinin bir sekr hali olduğunu söylemiyorlar. Biz böyle varsayıyoruz.

-Beş duyunun kaydından kurtulmadan onları nasıl yaşayacak?

-Biz şimdi düşünürken de bir takım kayıtlardan kurtulmaya çalışıyoruz. Ya da şöyle diyelim. Ben bir şey düşünüyorum ama bu ya da şu gerekçeyle bunları tam söylemiyorum. Siz anlarsınız anlamazsınız bir sürü şey söyleyebilirim.

-Normal bir rüya bile tam olarak aktarılamaz uyandığın zaman. Şöyle bir rüya gördüm dersin. O rüyanın epey bir eksiltilmiş ve çarpıtılmış halidir. Çünkü misal alemine gitmişsin. Oranın sembolleri, şekilleri, dili farklı. Bu dünyada yok o kelimeler, o şeyler, o renkler. Dolayısıyla anlattığın şeyin birebir karşılığı yok dilde. Kalbinde var ve bir parmak bal ağzıma çalılıyorsun. O kadar.

-O kadar değil. Çünkü tasavvufta bunlar netice aslında bunların önemli bir kısmı istisna. Mesele sizin kamil bir insan olmanız. Sizin gerçekten cömert, merhametli, tevazu sahibi olmanız. Sizin gerçekten insan olmanız. Bütün kimliklerinizden, statülerinizden sıyrılarak size giydirilmiş olan ya da sizin kendinizin giydiği bütün o elbiselerden soyutlanıp bir insan olmanız. Tasavvuf buna kul olmak diyor.

-Tasavvuf demiyor bunu Kuran diyor.

-Tamam, ne fark eder?

-Tasavvuf bir yöntem. Fıkıhçının, kelamcının, hadisçinin yöntemi ayrı. Dolayısıyla bunlar sadece birer yol, birer yorum.

-Bunlar birer yol tabii ki, birer yorum ama dinin iletişim dili vardır. Ve bu dil manaya uygundur. Aksi takdirde konuşmanın manası olmaz. Mesela peygamber efendimiz bize bir sürü şey aktarıyor. O aktardıkları bizi bir davranışa sevk ediyor. Mesela diyor ki, cenneti gördüm, cennet şöyle şöyleydi diyor. Cehennemi gördüm, şöyle şöyleydi. Bunu dedikten sonra biz mesela cennet için heyecanlanıyoruz, cehennemden korkuyoruz. Biz gördük mü peygamberin söylediklerini. Görmedik, aktardı. Peki biz onu nasıl anladık?

-Ama o doğrudan vahye bağlı. Diğerleri vahiy mi alıyor, ilham mı? Peygamberlere kamuya açıklanmak üzere bir takım bilgiler veriliyor. Velilere sadece o zevk etsin, yahut onun yetiştireceği insanlara, onların anlayacağı kadarıyla iletin diye veriliyor.

-Cenabı hak kişiye özel sırlar veriyor vermiyor, meselemiz bu değil. Meselemiz bize bir sufinin nasıl bir yöntemle o ahlaka ulaştığıdır. Nasıl oluyor ki herkesin dünya malının peşinde koştuğu, bir statü almaya çalıştığı

bir yerde bir grup insan çıkıyor, kendilerini ibadete, hizmete veriyor. Onlara özel sır verildi verilmedi, bu işin ayrıntısı. Metot bizim için önemli. İbnü'l Arabî diyor ki, din bize merhametli olmayı anlatıyor. Yeryüzünde affedemeyeceğim hiçbir suç yoktur, diyor.

-Tabii bu, Allah'ın herkesi affedeceğinin müjdesi olarak da okunabilir. O zaman da şirk suçunu da affedecek mi sorusu gelir?

-Ayette şirk dışında Allah dilediğini affeder deniyor, İbnü'l-Arabî de bunu ifade ediyor. Yani Allah prensip olarak affedebiliyorsa, insanın kin tutacak hali yok demek istiyor. Şirk ayrı tabii.

-İbnü'l Arabî, tövbe etmek şirktir diyor aynı zamanda. Hadi bakalım bunu okudu vatandaş, tövbesiz nasıl kul olacak? İbni Arabî rehbersiz okunamaz bence.

-Emin olun İbnü'l Arabî'yi kimse okumuyor zaten Türkiye'de. Bırakınız onu, insanlar Türkiye'de tasavvuf metinleri okumuyor.

-Kuran okumak yetmez mi?

-Evet insan hayatında bir kitap okuyacaksa bence de Kuran okusun. Ama hayatında bin kitap okuyacaksa, bunu da okusun. İbnü'l Arabî okurları bana soruyorlar, okuyalım mı okumayalım mı? Bir, fetvayı sevmem, haddim değil. Okuyun, okumayın demem. Ben İbnü'l Arabî'yi okumayınca kimi okuyacağım, bunu düşündün mü? Mesela İmam rabbani'yi okumayacağım, kimi okuyacağım düşündün mü bunu? Mevlana'yı okumayacağım, kimi okuyacağım?

İslam düşüncesini ciddiye alan herkes tasavvuf okumak zorundadır. Çünkü bu bir tefekkür meselesi.

-Peygamber efendimiz zamanında böyle terimler var mıydı? Tasavvufun adı mı vardı, vahdet-i vücud mu vardı? Ashab-ı sufheye özel anlatılırdı bazı şeyler. Ziyafete herkesi davet edemezsiniz. Herkese ait bir olan bilgiyi zaten hadislerden okuyoruz. Öbürlerini biliyor muyuz? Peygamberimiz çok dar bir kitleye bunları anlatmış. Öyle değil mi?

-Değil. Çünkü Peygamber efendimiz sanki Allah'ı görürmüş gibi ibadet etmekten söz ediyor. Bu o kadar ileri bir düzey ki. Kim yapabilir bunu. Bir sürü insan diyebilir ki, insanların kafası karışıyor böyle cümleler kurma. Hadis bu. Tasavvufta hiçbir cümle, peygamber hadislerinin üzerine çıkamaz. Ama peygamberin hadislerini biz bir şekilde sırlıyoruz ya da tevhid ediyoruz. Aşağıya doğru bir ip sarkıtsanız Allah'ın üzerine düşer diyor. Bu bir hadis.

-Sahih mi?

-Sahih tabii. Cenabı hak her yerde değil mi?

-Şah damarımdan daha yakın.

-Şah damarından daha yakın ifadesinden daha paradoksal bir ifade olabilir mi? Şah damarınız can demek. Candan daha yakın, içeride nasıl olacak size?

-İçindeki içindekini anlamak için Fihi ma fih'i mi okuyacaksın yani?

-Tasavvufu biz önce ahlaki davranışlarda bulacağız. Ondan sonra bu ahlaki temellendiren metafizik düşünceye gideceğiz.

Sadreddin Konevi'yi keşfedecektir. Konevi Selçuklu, Osmanlı, cumhuriyet dönemleri, bu toprakların yetiştirdiği en büyük entelektüeldir

-Tereciye tere satmaya kalkmak röportajcının vazifesi hocam! Bu da bizim sınavımız! O'nu isimleriyle bilebiliyoruz ama isimler onu kayıt altına almak değil midir aynı zamanda?

-İsimler sonsuzdur meselesi dört saat konuşulacak bir konu. O kadar zor bir konu ki. Herkes bunu bilir, Allah'ın isimleri sonsuzdur. Niye sonsuz? Senin ismin sonsuz mu?

-Sonsuz tabii. Nur kelimesi anlat anlat bitmez. Biz en iyisi çikalım bu raydan. Size bir ödül verecekler değil mi?

-Tassam diye bir vakıf. Vizyoner bilim adamı ödülü verecek.

-Tebrik ederiz. Fütihat'ın kaçınıcı cildine kadar çevirdiniz?

-17'inci cildi çıkmak üzere. Yazarlar Birliği tercüme ödülü vermişti ilk üç cilde. O zaman Zaman Gazetesi'nde bir röportaj yapmıştık ilk yayınlanmaya başladığında. Şimdi sonuna geldik, Zaman Gazetesi'ne yine röportaj.

-Ne zaman bitiyor tümü?

-Ocak ayında bitmiş olacak, tahmin ediyorum. Yayını 2006'da başladı, 2012'de bitmiş oluyor.

Ben İbnü'l Arabî'yi çevirmek için aşağı yukarı on, on beş tane başka kitap çevirdim. İbnü'l Arabî'yi anlamak için. Türkiye'de bunun bir örneği yoktur.

-Nereden merak saldınız?

-Ben imam hatip ve ilahiyat okudum. Tasavvufta yüksek lisans yaparken Sadreddin Konevî'yi keşfettim. Baktım ki bu tasavvufta doğru bir şey yapmak istiyorsan önce Konevî'yle meseleni halledeceksin.

-Konevi Türkiye'de tasavvuf okumalarında ne yazık ki çok popüler değil.

-Türkiye bir gün Sadreddin Konevi'yi keşfedecektir. Konevi Selçuklu, Osmanlı, cumhuriyet dönemleri, bu toprakların yetiştirdiği en büyük entelektüeldir.

-Rumi'nin fars kültürüne ait olduğunu mu düşünüyorsunuz?

-Hayır. Mevlana şairdir. Bizim geleneğimizde nazari düşünce şiirden üstün kabul edilir. Bizim Mevlana'yı anlamak için Konevî'ye bakmamız lazım. Ama Konevî'yi anlamak için Mevlana'ya gitmemiz gerekmez. Üstat olan Konevî'dir.

-Konevî, İbnü'l Arabî'nin de üstadı değil ama.

-İbnü'l Arabî şeyhül ekber. En büyük otorite o. Onun yanında Konevi. Mevlana ayrı bir ekol ama aynı çağda yaşamışlar. Ondan sonra Osmanlı düşüncesinin bütün büyük isimleri geliyor. Davudi Kayseri, İsmail Hakkı Bursevi... Selçuklu Osmanlı düşüncesinde aşağı yukarı büyük düşünürler hep Konevî'nin talebeleri olmuşlar. Konevî, İbnü'l Arabî'yi bir ekole çeviren kişi, aynı zamanda İbni Sina geleneğini, bütün dini düşünceyi yeniden yorumluyor. Osmanlı Selçuklu vesaire bütün bu topraklardaki düşünce bir şekilde onlara dayanmış oluyor.

Yirmi yılını aşağı yukarı Sadreddin Konevî ile, İbnü'l Arabî'ye verdim

-Said-i Nursi'yi tasavvufi gelenek içinde nereye koyarız?

-Said-i Nursi'yi ben tasavvuf, fıkıh ve kelamın bir meczi diye düşünüyorum. Aslında bu İslam geleneğinde özellikle yüzünü irşada çevirmiş kişilerin bulmak istedikleri bir meczdir. Bilimler dini çok parçalıyor. Bu parçalanmışlığı aşıp bütünü görmek lazım. Said-i Nursi bence bunu yapmaya çalışıyor. Ama bazı cümleleri var, o cümlelerin bence çağımızda daha iyi yorumlanması lazım. Bir tanesi, devrimiz iman devri, sözü. Bence bütün devirler aslında iman devridir. Bu cümleyi bazı insanlar devir tasavvuf devri değil gibi düşünüyorlar. Tasavvuf asla bir lüks dönem işi değildir. Tasavvufun temel meselesi imandır.

-Sizin 45 tane mi kitabınız var?

-Aşağı yukarı. Bunun 5'i telif, fakat devam eden telifler var. 40 tane çeviri ama cilt olarak. Normalde beş çevirim var bence. Ama İbnü'l Arabî'ninki 22.

-Gece gündüz çeviri yapıyorsunuz yani

-Evet öyle oluyor. Her bir cilt 500 sayfa.

-Hanımla, çocukla görüşmeye zaman kalıyor mu?

-Bizim evde tabii sadece İbnü'l Arabî konuşuluyordu bir ara. Hanım, ben, İbnü'l Arabî, bir de oğlum var.

-Çok güzel başlık oldu bu bana.

-Bir gün konuşuyoruz yine böyle. Oğlum 3 yaşlarında o zaman. İbrahim abi diyor. İbrahim abi, ibram abi... Ben ibram abi kim dedim, Allah Allah. Kuzenlerde falan mı var. Hanıma sordum İbrahim abi kim dedim. O da tam anlamadı. Sonradan baktık, İbni Arabî'ye İbrahim abi diyor. Şimdi on yaşında. İbnü'l Arabî benim için oğlumun İbrahim abisidir. Yirmi yılımı aşağı yukarı Sadreddin Konevî ile, İbnü'l Arabî'ye verdim. Türkiye'de her şeye değinilip geçiliyor, derinleşme yok. Bence her şeyle derin ve ciddi bir şekilde ilişki kurmak lazım. Benim akademik hayatım bu ilke ekseninde gelişti. İbnü'l-Arabî ve Konevî'de yapmak istediğim bu oldu.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Borusan krizi doğru yönetebildi mi?

Nuriye Akman 2012.01.08

BMW Türkiye temsilcisi Borusan'ın, ralli şampiyonu Burcu Çetinkaya'nın gazeteci Merve Kılıç ile birlikte özel bir TV kanalında sundukları otomobil programının Merve Kılıç'ın başörtülü olmasından dolayı sponsorluğuna son vermesiyle başlayan ve sosyal medyada büyüyen kriz Mini Cooper Marka Yöneticisi Hakan Bayülgen'in kurumla ilişkisinin kesilmesi ve Borusan'ın gazetelere verdiği tam sayfa ilanla özür dileyerek sonuçlanınca kriz yönetimi meselesini, bir marka yöneticisi, bir halkla ilişkiler uzmanı ve bir de pazarlama iletişimcisi ile değerlendirebileceğimi düşündüm.

Amacım olayın ve kurumun üzerine biraz daha gitmek değil ama Borusan krizini etraflıca inceleyip hem iletişim sektörünün oyuncularına bir analiz verebilmek, hem de iletişim faaliyeti yürüten tüm sektörlerde kriz yaşamamaları için işaret levhalarını gösterebilmektir. Bu çerçevede, geçmişte Opel'in marka yöneticiliğini yapan

bugün Boğaziçi Mezunlar Derneği Genel Sekreteri olan Mustafa Uyal, Lemonade Stratejik Pazarlama ortaklarından Yelda İpekli ve Plan PR kurucusu İpet Altınay görüşlerini paylaştılar.

KRİZ YÖNETİMİNDE HATALAR ZİNCİRİ

YELDA İPEKLİ

 -Yeni Şafak'ta yayınlanan "Başörtülü binince BMW bozuluyor" manşet haberiyle başlayan kriz, Borusan tarafından sizce doğru yönetebildi mi?

-Borusan Grubu'nun yaşadığı krizi yönetme süreci başarısız bir örnek olarak pazarlama case'lerinde yerini aldı. Mini Cooper markası ekseninde doğan bir krizin her nasılsa Borusan Grubu'nun tamamına sirayet ettirilmesi, buna grubun da izin vermesi marka yönetimi ve kurumsal iletişim adına başarısız örnek olarak sektöre derstir.

-Neden böyle düşünüyorsunuz?

-Sosyolojik olarak bakıldığında, "Türban-Başörtüsü", tartışmaların odağında olmayan, zamanını tüketmiş olguyken tekrar gündeme taşındı. Kamuoyu artık bu konuyu görsellikle sınırlandırmadan çok daha bilinç düzeyi yüksek bir noktada ele alıyor. Öncelikle Mini marka yöneticisi sosyal medya hesabından açıklamalarda bulunuyor ve gazete haberini neredeyse destekleyici beyanlarda bulunuyor. Hata 1! Global marka yöneticisi olmak; kişisel tercih ve düşüncelerden arınmayı gerektirir.

-Borusan'ın tam sayfa gazete ilanları vermesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Hata 2 olarak! Daha da vahimi ise gazete ilanlarının içeriği tepki verenleri anlamaktan uzak "üzgün" olma halini ifade eden soğuk bir metindi. Tam sayfa gazete ilanlarıyla bugüne kadar kriz çözüldüğü ne Türkiye'de ne de Dünya'da görülümüştür. Kaldı ki dijital medya ortamında alevi büyüyen bir krizi yine ilk adım olarak orada sonlandırmak gerekirdi. Borusan Grubu verdiği tam sayfa gazete ilanıyla, konuya vakıf olmayan birçok insanı da haberdar etti.

-Bu da hata 3 olsa gerek!

-Aynen! Kurumun iletişim yöneticileri bu sayede krizden kurtulduklarını sanıyorlar ve tam bu esnada marka yöneticisinin istifa ettiği haberi yine internet ortamında ilk olarak duyuruluyor. Kurumun kendisi için geçmişte önemli çalışmalarını gerçekleştirmiş bir çalışma arkadaşını bir hatada böylesine bir yola itmesi ya da istifasına engel olmaya çalışmaması kriz yönetimi adına da, kurum içi değerler adına da ciddi soru işareti bıraktı.

-Veee bu da hata 4 oluyor!

-Kesinlikle! Ve yetmedi ki toplum nezdinde "itibarı" yüksek bir grup olan Borusan Grubu basın toplantısı düzenleme noktasına kadar geldi. Hata 5 dememe bilmem gerek var mı? Krizin çıkış noktası bir gazete manşetiydi ama alevlerin yükseldiği alan internet ortamı idi. Borusan Grubu'nun ilk anda yapması gereken öyle soğuk metinlerle dolu bir basın bülteni ile ya da ertesi gün yayınlanacak yani çok geç ve mesajı net olmayan gazete ilanlarıyla cevap vermek değil, 140 karakterlik birkaç tweet ile durumunu ifade etmektir. Hem maliyet açısından hem krizin merkezine müdahale açısından hem de iletişim yönetimi açısından doğru adımı atmış olurdu. Ama öyle yapılmadı ve kendileri konuştuğça, sosyal medya ortamında konuşulmasına izin verdikçe kriz büyüdü.

-Marka yöneticilerinin en büyük hatası ne?

-Markaların şunu bilmesi gerekir; tüketici yanlış anlamaz, verileni anlar! "Siz yanlış anladınız." derseniz tüketiciye de hakaret etmiş, insanları geri zekâlı yerine koymuş olursunuz. Ayrıca bu söylem içinde itirafı da barındırır: "Yanlış iletişim ve kriz yönetimi yaptık." Neden "Biz yanlış anlattık." demiyorsunuz da "Siz yanlış anladınız." diyorsunuz?

-Sosyal medyanın gücü sandığımızdan fazlaymış diyebilir miyiz?

-Bir kez daha ortaya çıktı ki Sosyal medya bir araç değil kendi başına bir cumhuriyettir ve bu cumhuriyette empoze edilmek istenilen değil anlaşılan, algılanan doğrular kabul görüyor.

-Kolay marka olunmuyor ama markanız kolayca yıpranabiliyor!

-Sadece basın haberi , sadece gazete ilanı, sadece sosyal sorumluluk projeleri ile bir kurum kurum olmuyor. Marka imajından önce , kurum kültürünün net tanımlanması ve bu tanımın sahiplenilmesi, bireysel zevk ve tercihlerin ötesinde bir duruşun sergilenmesi için üst yönetimin zaman , enerji ve para harcaması gerekiyor. Son cümlem özür dilemesini bilmek üzerine: "Markalar da özür diler!". Borusan Grubu'nun 140 karaktere sığdırmayı beceremeyip, yapamadığı buydu!

ÖNCE PATRONLARI EĞİTMELİ

İPET ALTINAY

-Sizce bu olay söylendiği gibi bir yol kazası mıydı?

-Olayın temeli yol kazası değil, patavatsızlık. "Patavatsızlık ettik, özür dileriz!" gibi kısa ve net bir söylem daha ikna edici olurdu. Çünkü algı sadece ikna ile çalışır. İkna ise samimiyetle geçer. Oysa geldiğimiz noktada karşımızdakinde yaratacağımız algıdan ziyade, nasıl görüldüğümüz, ne dediğimiz, nasıl dediğimize saplanıp kalıyoruz. Kendimizden öyle vazgeçemiyoruz ki, karşı tarafın ne anladığı umurumuzda değil. Bu kriz yönetimindeki en olumsuz görüntü, "duruş" sergilenememesi idi. Patavatsızlık, kabahat, hata, kaza, kriz hepsi olabilir. Arkasında sağlam durulması ideal olurdu. Kanımca tek olumlu şey, marka yöneticisinin istifa etmesi. Sebep sonuç ilişkisi içinde elle tutulur bir sonuç olmalı ki kitleler kolaylıkla algılasın.

-Kurum imajı için ayrılan bütçeler boşa mı gidiyor?

-Tüketici olarak satın aldığımız her şeyin ücreti içinde, bizimle kurulmasını istediğimiz iletişimin de bedeli var. Yani o kocaman tanıtım bütçelerini tüketici ödüyor. Ama yönetici ya da patron iletişimi yürütürken, kendi cebinden çıkan paraymış gibi kendi önceliklerini öne koyuyor. Sonra da olumlu sonuç bekliyor!

-Peki iletişim süreci nasıl işliyor?

-Patron ya da yönetici iletişim departmanını sürekli eğitime yolluyor, üstelik önemli paralar ödeniyor bu eğitimlere. Göz ardı edilen ise şu; iletişim eğitimini asıl en tepe yöneticisinin alması gerekiyor ki, altındaki departmanlarını ya da çalıştığı ajansları yönetebilsin. Yönetilmeyen kurumsal iletişim departmanları karineyle yolunu bulmaya çalışıyor, hayatta kalabilmek için de ben yaptım oldu tavrını geliştiriyor. Patron da güvenmek zorunda kaldığı ajansların amatörlüğüne veya art niyetine kurban gidebiliyor. Bilmediğin bir şeyi nasıl yönetebilirsin, değil mi?

-Patronlar neden bunun farkına varamıyor?

-Çünkü kendi kendileriyle iletişimleri sağlıklı değil. Kendini anlamayan, sorunlarla cebelleşen, hatta sorunlarından kaçan, neticede kendini çözememiş ve kendini tam hissedemeyenlerin, başka birinin ya da

markanın iletişimine kalkışması olacak şey değil.

-Patron ve üst düzey yönetim eğitim almıyor mu?

-Bilinen bir kurumun genel müdürleri ve CEO'suna verdiğim bir iletişim eğitiminde kendilerine ayna tuttum diye, erkek olsaydım kesin beni döveceklerdi. Oysa onların talebi; günde iki kez şu hapı alın, bakın hayat nasıl da güzelleşecek dememdi. Bir profesyonel yönetici ise, yönettiği bir markanın profesyonel iletişim kampanyasıyla elde edilen başarısını öyle bir kıskandı ki, kendini geride kalmış hissederek, ortaya çıkan işi bizzat baltaladı.

-Ne söylemiştiniz ki bu kadar öfkeleniler?

-Bu ve benzeri komiklikleri 26 yıllık şahitliklerimi paylaştığım kitabıma saklıyorum. Sadece şu kadarını söyleyeyim, ara verdiğimizde oturdukları yerleri değiştirmelerini istediğim zaman ilk şok çıktı, zira aralarındaki güç dengesine göre dizilmişlerdi. Önlerinde isim ve statülerinin olmaması cabası. Fakat bilinçaltı algılamaya girmemek gerekiyormuş anlaşılan. Burada unutulmaması gereken o ki, yarattığımız marka, tüketicinin de benimsemesi ve katılımıyla artık yaşayan farklı bir organizmadır. Bizim bir parçamızdır ama bizden çıkmıştır. Artık onun da bir karakteri vardır, davranış biçimi, söylemi vardır. Bunu iyi anlayıp, sindirmeli ve o organizmanın canlı kanlı yaşamasına izin vermeliyiz. Aksi, şirket muhasebesini kişinin sağ ve sol cebi zannetmeye eş değer bir bakış açısıdır.

-Borusan'ın Halkla İlişkileri'nden siz sorumlu olsaydınız sosyal medyayı dikkate alır mıydınız?

-Elbette ama abartmazdım. Birkaç sene önce bu olay olsaydı böyle büyümezdi. Sosyal medyadaki tepkileri görüp, daha önce hiç kaale almadıkları yorumları bu kez de fazla ciddiye aldılar. Takip edilen tek kriter, medya takibindeki basın kupürleri ve analizleri olduğu için durumu oradan algılamaya çalışacaklar ve tepkileri göremeyeceklerdi. Zaten Borusan krizinin kırılma noktası sosyal medyada. Sanıyorum bu krizi görüp pek çok firma sarsılmıştır. Sosyal medyanın önemi var tabii ama çok abartılıyor. Biliyor musunuz ki, epeydir sosyal medya departmanları kuruluyor ve uzmanları aranıyor. Yine süreci anlamadan sonuca odaklanılıyor.

-Neyi anlamaları gerekiyor?

-İnsan önce kendini anlayacak, oysa çoğu kişi müthiş bir karmaşa ve boşluk içinde yaşıyor. Kendini anlarsan karşındakini, zamanla kitleyi anlayabilirsin. İletişimde ana malzeme insandır. İnsanı ve kendimizi anlamayıp, başka bir şey olduğumuzu zannedip yanlış temele bina diyoruz. Yöneticiler ve patronlar kitle algısı yerine kendilerinin ve kendi çevrelerinin algısını eksene koyuyor.

-Siz, halkla ilişkilerinden sorumlu olduğunuz firmaların benzer krizlerini nasıl yönetiyorsunuz?

-Biraz sert olmak zorunda kalıyorum. Amaç sadece müşteriyi memnun etmek olabilir mi? Krizi tüm boyutlarıyla değerlendirip, kısa sürede fırsatlara odaklanmak tek formül. Hayat başımıza gelenlerle değil, başımıza gelenler karşısında ne yaptığımızla ilgileniyor.

BEN BU FİLMİ İLK KEZ İZLEMİYORUM

MUSTAFA UYAL

-Borusan krizini nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Bunun ne kadar gerçek bir kriz olduğunu anlamış değilim. Hâlâ camia içinden sayılan biri olarak sahnelenen şovun hemen hemen tüm oyuncularını tanıyorum. O yüzden fazla uzatmadan bunun bir çıkar hatta maddi

çkar paylaşım sorunu olduğunu söyleyebilirim. Ben bu filmi ilk kez izlemiyorum. Yöneticiliğimde çok sponsorluk görüşmesi yaptım çoğu olumsuzlukta da çok şey söylendi. Bu gayet net bir şekilde bir sponsorluk isteğinin geriye çevirilmesi ile patlayan bir vaka olarak gözüküyor. Bunu anlamak için de sadece standart bir zekâ gerekir. Bir şey istenmiş, verilmemiş. Arada da gayet patavatsızca bir cümle de sarfedilmiş. Ve yaygara başlamış. Bu sponsorluk gerçekleşseydi," marka müdürü böyle dedi ben de bunların otomobiline binmem" denseydi tebrik edeceğim bir durum olurdu.

-BMW mi, Borusan mı, Mini Cooper mı daha fazla yara aldı?

-Burada BMW, MINI ve diğer Borusan yönetimindeki markaların kalıcı bir hasar alması söz konusu bile değil. Geçici olanını bile tartışırım. Bu firmalar bizim gördüğümüz boyutların üstünde imaj ve birikime sahipler. Bunun genel merkezde bile uzun tartışıldığını zannetmem. Biz boykot, protesto gibi eylemlere kalkıştığımızda vereceğimizi düşündüğümüz hasarı çok abartıyoruz. Diyelim ki herkes bu konuda kızdı ve bu otomobilleri almadı, 5 bin otomobil BMW'yi, MINI'yi öldürmez. BMW Türkiye'de satış rakamlarını çok önemseseydi veya potansiyele çok inansa zaten kendi organizasyonunu kurar, bu işi distribütöre bırakmazdı. Yani bu konuda hasar alma ihtimali olan tek isim Borusan, o da çabuk cevap vererek belki doğru bir yöntem izledi; ama fazla boyun eğdi. Bir başka deyişle marka duruşundan ödün verdi. Bu da markaya korkak bir imaj verebilir.

-Marka yöneticisinin ettiği laflardan dolayı özür dilenmesine mi boyun eğmek diyorsunuz?

-Marka yöneticisi zaten istifa etti mi? Etti. Artık onu ve gafını konuşmaya gerek görmüyorum. Ben marka duruşu derken bir şirketin ürünüyle birleştirdiği genel algılanma profilinden bahsediyorum. BMW merkezli Borusan otomotiv maço, kararlı, sağlam bir imaj üzerine çalışıyor. Ama bu konuda "marka yöneticim yanlış yaptı, ben de gönderdim!" diyemedi. Bunun yerine efendim biz şöyle böyleyiz, vallahi saygılıyız adam da zaten istifa etti diye koca ilanlar verdi. Bu oynak bir tavır ve markaya uymadı. Eğer bu konuda bu kadar hassas olabiliyorsanız bu şu veya bu niyetle Türkiye'deki toplumsal ve siyasi yarılmayı kullanmaya yönelik bir hareket ise bu mesajı bu kadar çabuk ve bu içerikle verince müşterilerinizin hâlâ çoğunluğunu oluşturan diğer bölüm ne diyecek diye de düşünmeliydiniz. Ama bu da kaypaklık olurdu, çünkü sonuçta doğru olmayan bir şeyler var ve bunu yönetmek gerekli.

-Ortada sürücüsü başörtülü diye iptal edilen bir sponsorluk var. BMW müşterileri onaylıyor mudur yani bu hareketi?

-Bu yargıyı tamamen yanlış ve yönlendirilmiş buluyorum. Bunu ortaya atanların istediği de zaten bu. BMW müşterilerinden bunu onaylayacak da vardır, onaylamayacak da; ama kafayı buna takmayacakların oranı çok fazladır emin olun. Bu ekip adı geçen sponsorluğu alsaydı, bu hangi ortamda ve hangi içeriğin bir parçası olduğunu bilmediğim sarf edilen son derece gereksiz cümleyi yine basına duyurmak için bu kadar çaba sarfedecek miydi? "Köprüleri yıkma; ne zaman dönmek zorunda kalacağını bilemezsin" diye bir söz vardır. Burada en ağır hasarı iyi kötü bir marka olan Burcu Çetinkaya almıştır. Bugün herhangi bir akıllı yönetici "tehlikeli" veya " söyleyeceğim her şey aleyhimde kullanılabilir," önyargısı olmadan kendisiyle görüşmez bile. Kendisi bunu önemser önemsemez bilemem; ama hasarı büyüktür.

-Kriz yönetiminde başarının ilk şartı nedir?

-Sükunet ve sağduyu... Ama her taraftan. Yani anlaşma niyetiniz varsa. Kavga etmek ve alınganlık istiyorsanız ne yaparsanız yapın bir yere ulaşamazsınız. Lüzumsuz konuşmamayı, tanımadığınız, insanlık testinden geçmemiş, mahremiyete değer vermeyen insanlarla konuşmamayı işten önce evde öğrenmiş olmanız gerekir. Tabii özellikle elinizde gücünüz varken herkesin size güldüğünü güç gidince de sövdüğünü kabullenmeden yönetici olmamayı da tecrübe ederek öğreniyorsunuz.

-Markalarını en iyi yönetenlerin ortak özelliği ne?

-Markalarını iyi yönetenlerin ortak özelliği toplam marka yönetimi prensiplerini ve şirket felsefesini tüm kademelerine yaymış olmalarıdır. Yani patron ve güvenlik elemanı aynı bilgi ve anlayışla hareket ederler, konuşurlar. Tabii bu tecrübe, dürüstlük ve soğukkanlılık ile uygulanan bir paket olmalıdır. Otomobil konusunda bir detaya girmeye bence gerek yok çünkü yönettiğiniz markanın meşrubat veya cep telefonu veya otomobil olması fark etmiyor. Bugün kulağımızda olan söylemi değiştirelim "Benim gazozumu kapalıların içmesi imajımıza ters" diyelim. Antipatikliği azalmaz, kriz yaratılır ve çözülmesi gerekir. İyi ve köklü firmalar bu işi iyi yönetir tecrübesiz ve zayıflar kötü.

-Sizin iş tecrübeleriniz arasında sahici bir kriz yönetimi vakası var mı?

-Var tabii, herhangi bir sektörde yöneticilik yapan herkesin de vardır. Opel'de iken bir modelimizin topraklaması yapılmamış akaryakıt istasyonlarında yakıt depolarından şerare çıktığı haberi çıktı. Türkiye'de enteresandır topraklaması olmayan akaryakıt istasyonu yok denecek kadar azdır. Hatta biz hiç görmedik, olduğunu da duymadık; ama haber çıktı. Telefonlar gelmeye başladı. Genel merkez ile görüşüp bilgi aldıktan sonra basın bilgilendirmesini nötr şekilde yaptık ve bu konuda gerekenin yapılacağını net olarak aktardık. Bu arada merkez birimlerden basit bir yalıtım kelepçesi takılmasıyla işin çözümü geldi. O gün bir çok bayi ve otomotiv şirketi karşı çıkmasına ve bunu sessizce halletmemizi salık vermesine rağmen satılan tüm araçları tek tek ve toplu duyurularla servislere çağırdık. İşlemin yapılma sürecini de uygulamaya başlamadan önce basın toplantısıyla gösterdik. Bu basit işlem bizi Türkiye de ilk açık açık ve cesaretle "Call Back" yapan firma olarak öne çıkarttı. Bu aslında üzücüydü; ama biz tabii sevindik ve çok iyi bir geri dönüş sağladık. Tabii o zaman sosyal medya veya İnternet yoktu. Yani adil olmak gerekirse bu tür bir atak ile karşılaştım diyemem.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

40 yıldır yedikçe büyüyen pasta

Nuriye Akman 2012.01.13

Bundan tam kırk yıl önce tanıştık. Dördümüz de Ankara'nın Yukarı Ayrancı semtinde, birbirimize yakın sokaklarda oturuyorduk.

İkimiz Çankaya Lisesi'nde aynı sırayı paylaşıyor, diğer ikimiz Anıttepe Lisesi'nde okuyordu. On beş yaşındaydık, orta halli ailelerin kızlarıydık. Okul dışında birbirimizin evlerinde toplanır, bir söyler, bin gülerdik. Ben, yaşıma uygun olmayan ağır felsefi ve edebi kitapları okuyup melankolik takılma hakkımı yalnız kaldığımda kullanırdım. O yaşta bile "yalan" bulduğum dünyaya dair keskin fikirlerimi anı defterlerine dökmek yeterdi. Arkadaşlarımsa, neşeye prim veren yanımla ortaya çıkarmakta çok mahirdi. Muhtemelen onlar da öteki benlerini bir arada geçirdiğimiz kısa ama yoğun zaman dilimlerinde yaşama imkânı buluyordu.

Birimiz mimarlık okudu, akademisyenliği seçti. Doçentliğe geç ulaştı. Şimdi kadro bekliyor. Birimiz ev ekonomisi okudu, memurlukta karar kıldı, artık dünyayı gezerek emekliliğin tadını çıkarıyor. Diğerimiz önce psikoloji, sonra odyoloji okudu. Amerika'da doktorasını yaptıktan sonra yaşamını tutkuyla Türk hastalarına adadı. Profesör olarak emekli olunca çocukluk hayali tasarım eğitimi için İtalya'da yeniden öğrenciliğe başladı. Yazarlık benim ilkokuldan itibaren derinleşmek istediğim tek işti. Gazetecilik bu hayalimi kısmen karşıladığından, ikinci kariyer olarak edebiyata yoğunlaştım.

Hayatlarımıza farklı şehirler, hatta ülkelerde devam etmek bizi birbirimizden koparmadı. Mektup ve telefonlarla sürdürdük izimizi. Birkaç senede bir buluştuk. Bağ koruma özeni benden çok onlara aitti. Arkadaşlarım yabancı yanıma evcilleştirip, bana vefanın erdemini öğrettiler. Hiçbirimiz diğerinin mesleğine özel ilgi beslemese de başarılarıyla gurur duydu. Ortak geçmişimizi binlerce defa konuşmak hep daha cazip geldi.

Ve biz geçtiğimiz hafta dostluğumuzun kırkını kutlamak üzere Ankara'da bir araya geldik. Bunca yıl en fedakârimiz olma sıfatını kaptırmayan mimar arkadaşımızın evinde tabiri caizse pijama partisi yaptık. Pijama değil, İtalya'dan gelen arkadaşımızın hediyesi geceliklerimizi giydik. Ayna olarak birbirimizin yüzünü kullanıp on beş yaşımızın incecik bedenlerine dil çıkaran deforme olmuş halimize çok güldük. Kırk yıl arkadaşlığı ne demekmiş anladık. Şu demekmiş:

Hediye paylaşmak: Yıl boyunca bir değil, iki değil, beş değil, irili ufaklı onlarca armağan toplamak.

Paketleri şölen havasında açıp on beş yaşındayken verdiğimiz çocukça pozları objektiflere daha da çocuklaşarak bir daha vermek.

Biz nasıl gençlerdik, şimdikiler neden böyleyi konuşurken kendimizi sınırsızca övmek, yeni nesli eleştirirken analık içgüdülerimizi devreye sokarak insafli olmaya çalışmak.

Eski fotoğraflara bakıp duygusallaşmak, vaktiyle fark edemediğimiz detayları görüp i'lerin noktasını koymak.

Ankara-İstanbul karşılaştırmasını "Güvenlik mi, güzellik mi?" ikilemine indirgemek. Grubun güzelliği seçen tek bireyi olarak güvenliği seçenleri yuhalamak.

Başımıza gelen nahoş olaylardan ince alayla bahsedebilmek. Kendisi ya da yakınları cezaevi deneyimi yaşayanların olgunluğuna şapka çıkarmak.

İnsan kayıplarımızı anıp iki damla gözyaşı dökmek ve topu kadere atıp hemen gözlerimizi silmek.

İçimizden birine hak vaki olduğunda yapacağımız mezarlık ziyaretlerine değinebilmek. Ya hepimiz aynı anda gidersek diye sorup kıkırdamak, hızla konuyu değiştirmek.

İç sıkıntılarımızı tüm çıplaklığıyla anlatabilmek, birbirimizi yargılamadan dinleyip yol gösterebilmek.

Daha ince ve güzel kalabilmeye dair sırlarımızı paylaşmak, diyet planları yapmak, bir yıl sonraki buluşmamızda daha zayıf gelmeyen hediye vermemekle tehdit etmek ama bunları yaparken bir dilim pasta daha yemek.

Eski kocalarımızı çekiştirmek, özgürlüğümüzü kutsamak, hâlâ evli kalan tek arkadaşımıza kendini suçlu hissettirmek için elimizden geleni yapıp, hadi sen de kulübe katıl demek.

Erkeklerin zayıflığı, kadınların güçlülüğü üzerine uzun nutuklar çekmek.

Çocuklarımızın geleceğini konuşmak, müstakbel gelinlerimizi övmek, erkek anası olmakla kız anası olmanın farkları üzerine çok bilmişlik yapmak, aramızdaki tek çocuk sahibi olmayanımızın fikirlerine özel olarak kulak vermek.

Dileklerimizdeki muazzam değişikliğe hayret etmek. Eskiden on kalem şey isterken şimdi sağlık olsun yeter diyebilecek kadar sadeleşmek.

Bu dörtlüye girmeyen ortak tanıdıklarımızın şu anda neyle meşgul olduklarını merak etmek, hiçbirinin soyadını hatırlayamadığımız için hayıflanmak.

İş hayatımızdaki başarılarımızı özümsemek, ileri yaşımıza rağmen ana işimizin dışında yeni projeler üretebilmemize sevinebilmek.

Hepimizin farklı siyasî ve dinî görüşleri olmasına rağmen, bunların hiçbir zaman çatışma konusu olmadığını hatırlayıp aferin bize demek.

Koşulsuz kabullenmenin kişiyi nasıl zenginleştirip güçlü hissettirdiğini keşfetmek.

Ömrün kısalığını neşeyle kabullenebilmek. Önce nice kırk yıllara dileğinde bulunmak, ardından "Hadi yirmi yıl daha neyse de, sonraki kutlamaları huzurevi yönetimine bırakalım" deyip kahkahadan kırılmak.

Kırk yıl boyunca dost kalabilmek işte böyle bir şey. Hamuru sevgiyle karılan, emekle kabartılan, güvenle süslenmiş kocaman bir pasta gibi. Öyle büyüğü bir pasta ki, yedikçe küçüleceğine büyüyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aydın Menderes'in Eşi Ümran Hanım'a son sözleri: 'Ben seni güldüremedim'

Nuriye Akman 2012.01.15

Aydın Menderes'in eşi Ümran Menderes'le ilk kez 1996'da, o feci kazadan sonra konuşmuştum. Menderes'in vefatından sonra yeniden görüşme talebim ancak geçtiğimiz cumartesi günü hayata geçti. Ankara Çayolu'ndaki Çakırbey Villaları 35 numarada geçirdiğim zamana dair izlenimlerimi Pazar ekinde okuyabilirsiniz. Burada konuşmamızın tam metnini röportaj formatında veriyorum ki, bundan sonra yapılacak Menderes ailesi araştırmalarında, hatta yazılacak film senaryolarında yararlanılabilsin.

-Ailenizden başlayalım. Annenizin siz beş yaşındayken öldüğünü biliyorum. Sizi nasıl yetiştirdiler?

-Ankara doğumluyum. İki kardeşiz. Annem Muğlalı ama büyükbabam Rumelili. Büyük annem İstanköylü. Büyükbabamın Rodos'ta hâkimliği var. İtalyan işgali ile Muğla'ya geliyorlar. Ondan sonra avukatlık yapıyor büyükbabam. Babam Erzurumlu. Bir vasıta ile evlenip Ankara'da yaşıyorlar. Devlet memuru babam. Mutlu bir evlilikleri var. İki teyzem zaman zaman bizim yanımıza geliyor. Ben 1941'de dünyaya geliyorum. Münevver teyzem memuriyet yapıyor. Öncesinde öğretmenliği var. O bana kıta kıta şiirler ezberletiyor. O zaman tek parti dönemi, teyzem CHP'de memur. Partide beni çok seviyorlar. Hatta çocuklarına benim ismimi veriyorlar. Annem genç kızlığında tifo geçiriyor. Tifo arıza bırakıyor herhalde. Benim doğumumda herhangi bir şey yaşanmıyor ama ikinci doğum yasak ediliyor. Buna rağmen, annem erkek çocuğunun olmasını arzu ediyor. İkinci çocuk olduğunda da ancak altı ay yaşayabiliyor.

-Babanız yeniden evlendi mi?

-Evlenmedi. Eski aile dostlarımız bir avukat hanımı tavsiye ediyorlar. Babamı dürüst, efendi bir insan diye tanıtıyorlar ona. Babam serbest de çalışıyordu, atölyeleri vardı. Hatta müteahhitlik işleri de yapıyordu. Avukat hanımla nişanlanıyorlar ama hanım daha sonra bizleri istemiyor. Babam beni yatılı olarak Ankara Koleji'ne veriyor. Orada ben Ayşe Kulin ile aynı sınıftaydım.

-Soyadınız neydi?

-Polat. Piyano dersleri alıyorduk, her türlü sosyal faaliyetin içindeydik. Fakat babamın işleri bozuldu. Yaşımı iki yıl büyüterek çalışma hayatına başladım. İmar İskân Bakanlığı'nda yıllarca çalışıp emekli oldum. Oraya başladığımda da ilk evliliğimi yaptım. O da iyi bir ailenin çocuğuydu ama erkek kardeşini kaybetti.

-Hatta onun da adı Aydın'dı değil mi?

-Evet. Kardeşi ölünce eşim kendini alkole verdi, dayanılmaz bir hal aldı. Mücadele ettim ama başarılı olamadım. Ruh sağlığım bozulmak üzereydi. Pek çok şahitle boşanmak zorunda kaldım. Fakat aile beni hala arar. Ben Aydın ile evlenirken eski eşimin halasının oğlu nikâh şahidim olmak istedi. Aydın'ı kaybettiğimde de başsağlığı dilediler. Arkadayız yavrum dediler. Bayramlarda ararlar. Her zaman sevdiklerini söylerler. Sen bir meleksin derler.

-Sizi tanıyan herkes melek olduğunuzu düşünüyor.

-Kuzenimi kaybetmiştim, Aydın ile teyzeme başsağlığına gitmiştik. O zaman evli değildik ama ailem sevip sayıyordu Aydın'ı. Çok şaşırmıştım, teyzem evladım dedi Aydın'a, Ümran kanatsız bir melektir.

ÜÇ AYDIN, ÜÇ TRAFİK KAZASI

-Sizin hayatınızda üç Aydın, üç de trafik kazası var. Birisi kayınbiraderiniz ki ölümü sizin yuvanızın dağılmasına sebep olmuş. İkincisi oğlunuz. Trafik kazasında vefat etti. İkinci eşiniz trafik kazasında felç oldu. Aydın ismi daima felaketleri mi çağrıştırıyor size?

-Aydın kelimesi benim için çok kıymetli, anlamlı. Aydın Bey çok farklı bir insandı. Hayır, olumsuzluk hisleriyle gelmiyor Aydın ismi.

-Oğlunuz vefat ettiğinde sizin Aydın Bey ile ilişkiniz başlamıştı, değil mi?

-Tabii ki. Tanıştıktan bir buçuk yıl sonra bana evlenme teklif etti. Ama ben onu anlayamadım; nasıl olur, benim iki çocuğum var. Kendisinden dört buçuk yaş büyüğüm. Hiç aklım almıyordu. O ise kararlıydı. Hatta reddedersem kendisine zarar verebileceğini ima etmişti. Eski şeker fabrikaları genel müdürü vardı, o da rahmetli oldu. Ben Aydın'ı ona şikâyet ettim. Aydın Bey'e söyler misin beni bıraksın. Benim çocuklarım var, işim var çalışıyorum dedim. Aydın vazgeçmedi benden. Oğlumu kazada kaybettikten sonra tabii daha uzadı bu iş.

EVLENMEDEN ÖNCE BİRLİKTE AKŞAM YEMEĞİ BİLE YEMEDİK

-Sizi çok teselli etti mi o dönemde, yanınızda oldu mu?

-Çook. Bütün ailem ona çok saygı duyardı. Çünkü çok düzeyli, seviyeli bir arkadaşlığımız vardı.

-Aynı evde yaşamıyor muydunuz?

-Hayır hayır. Akşam bile bir araya gelmiyorduk.

-Evlenmeniz 12 yıl sonra oldu. Bu sürede hep böyle miydiniz?

-Evet, hiç seyahate bile gitmedik. Ne de bir akşam şöyle bir gezelim, dolaşalım dedik. Zaman zaman dışarı çıkardık, bir öğlen yemeği yerdik.

-Hayatında da başka kadın yok muydu o zaman?

-Öyle biliyorum.

-12 yıl boyunca sizin evet demenizi mi bekledi?

-Nuriye Hanım işin aslı öyle mi acaba? Bilemiyorum. Beni tanıyan insanlar beni gördüklerinde huzur bulurdu. Bunalımda olan insanlar Ümran ne olur, ya sen bize gel, ya biz sana gelelim derdi. Benimle olunca insanlar rahatlıyordu gibi. Bende ne vardı bilmiyorum. Aydın'da sanıyorum inandı, güvendi. Benimle huzur buldu. Zaten ölümünden iki üç ay önce bana dedi ki; Hanım, ben ömrümde çok sıkıntılar yaşadım. Ama seninle evlendiğim zaman huzuru buldum. En huzurlu olduğum dönemleri seninle geçirdim.

-33 yaşındaydı sizi ilk tanıdığında. Siz de 37 buçuksunuz o zaman. Fotoğraflara bakılırsa fevkalade hoş bir hanımsınız.

-Bir yıl önce küçük abisini kaybetmişti.

-Öbür abisi daha önce intihar etmişti.

-İki abiyi ve babayı çok feci bir biçimde kaybetmiş. Anne tabii ki çok üzgün, evlatlarını kaybetmiş, kocasını kaybetmiş. Onlar birbirlerine kenetlenmişler aslında.

-Bu durumda bir takım psikolojik sıkıntıları olmuştur muhakkak. Kendini sizinle tedavi etti diyebilir miyiz?

-Belki diyebiliriz. Devamlı sohbet ederdik, politika konuşurduk. Hatta ilk gördüğü zamandan beri beni sevdiğini söylediğinde aylar geçmişti, ben ne yaptım acaba diye korkmuştum. Nasıl böyle bir şey oldu diye.

AYDIN MENDERES KUTSAL BİRİYDİ BENİM İÇİN

-Siz onu ilk görüşte sevmemiş miydiniz?

-Hayır. Kutsal birini görmüş gibiydim, Menderes'in oğlu olduğu için. Her görüşümde de aynı hisleri taşıdım. Saygım vardı. Ama birkaç sene sonra gerçekten kendisini çok sevdim.

-Siz Adalet Partisi'nde çalışıyordunuz.

-Ben Adalet Partisi'nde faal üyeydim. Dernek başkanlıklarım, pek çok sosyal faaliyetim vardı. Benim babam Demokrat Partiliydi. Menderes sevgisi bana da aşılarmıştı. Bazen unutum gelini olduğumu. Çok farklı bir duygu.

-Beraberliğiniz Aydın Bey'in çevresinde problem olmuştu. Sizin aileniz sanırım çok destekledi bu ilişkiyi.

-Saygıyla karşıladılar. Hatta zaman zaman ben kızınca teyzem, yapma yavrum, o çocuk seni çok seviyor, sıkılma evladım, o seninle evlenecek derdi. Çünkü ben oğlum Bülent Aydın'ı kaybedince bunaldım. Ama Nuriye Hanım, ben öyle bir şey bilmiyorum. Bağırayım, ağlayayım. Fakat elem, keder tabii bir şekilde insanın yüzüne yapışıyor. Suçlu gibi oluyorsunuz. Çocuğunuzu kaybettiniz, siz yaşıyorsunuz.

-Oğlunuz kaç yaşındaydı?

-17. Aslan gibi 1.90 boyunda, dünya güzeli bir çocuktü.

-O dönemde sizi Aydın Bey mi rehabilite etti?

-Tabii, büyük bir olgunlukla. Hatta ben Aydıncığım sen evlen, kendine bir yol çiz. Beni bırak gibi imalarda da bulundum. Ama bırakmadı beni.

-Peki, 12 yıl sonra ne değişti de kabul ettiniz evlenme teklifini?

-Kendiliğinden oldu. Benim büyük oğlum bankada çalışıyordu. Marmaris'e gitti. Onların bir kızları vardı evde yetiştirdikleri, o evlendi. Ben de Bülent Aydın'ın yokluğuna biraz daha alıştım herhalde. Oğluma daha yaklaşıyorum gibi bir his içine girdim. Aydın da politika yapmak istiyordu, gerçi yasaklıydı o sıralar ama.

-Aydın Bey'in çevresinin sizi onaylamayışı, evlendikten sonra mı oldu?

-Onu bana hissettirmediler. (Not: 1996'daki söyleşide "Ne yazık ki evdeki hizmetliler bile beni önce onaylamadılar ve bunu hiç saklamadılar" demişti) Hatta evlendikten bir iki sene sonra rahmetli kayınvalidem bir gün iki eliyle yüzümü tuttu. Dedi ki Aydın size emanet. Aydın da vardı. Çok duygulandım. Zaten babadan Aydın bize emanet sayılır. Bir de anneden emanet oldu.

ÇOCUK SAHİBİ OLMAYI AYDIN BEY İSTEMEDİ

-Aydın Bey'le ortak bir ocuk sahibi olmak istediniz mi?

-Evlendiğimde genç değildim. Ama doktora gittiğimde çok sağlıklısınız, bebek sahibi olmak istiyorsanız olursunuz dedi. Ama Aydın'la birlikte politika yapacağımız için olmadı.

-Aydın Bey'le 32 yıllık beraberlik, ne öğretti size?

-Saygı, sevgi, hoşgörü, birlikte hayatı paylaşmak. Ben Aydın ile evlendiğimde kendi iş arkadaşlarımla bir şekilde kopmuş oldum, Aydın'ın huzurunu temin etmek için. Kendimi pasifleştirmek için değil. Ama madem Aydın'a destek olacağım, her an yanında olacağım, onun hayatını kolaylaştırıcı, rahat ettirici, huzurunu temin edici bir şeye girdim.

-Peki sizin özel hayatınız yok mu? Siz hep başka biri için mi vardınız?

-Hayır, ben varım, ama ben böyle varım. Ben bunu tercih ettim.

-Sizinle 1996'da görüştüğümüzde demişsiniz ki inanıyorum ki bir gün ayağa kalkacak. Ne zaman kaybettiniz bu ümidi?

-Ben bu ümidi hiçbir zaman kaybetmedim. Niye biliyor musunuz? Nasıl olsa bu hastalığın bir çaresi bulunacak, bu çare bulunana kadar Aydın'ın yaşamasını arzu ediyordum. Çünkü hakikaten pek çok çalışma var fellilerle ilgili. Ama Christo Pher Reeve bile vakıf kurdu. Çok da iyi bakılıyordu, ancak on yıl yaşayabildi.

-Süpermenler de kadere tabi, tabii. Peki buranın adı Çakırbey villaları. akırbeyli Adnan Menderes'in köyünün adı. Orayla buranın bir alakası var mı?

-Herhangi bir alakası yok. Daha adı yokken, 2003'de biz burayı aldık. Amerika'dan gelince aylarca ev aradık. Ama tabii Aydın'a uyması gerekiyordu. Asansörlü olması gerekiyordu. Burayı yapan müteahhit'in adı Hüdaverdi akır. Kendisi akırbey vilları ismini koydu. Gerçekten güzel bir tesadüf oldu.

-Aydın'daki Çakırbey çiftliği faal mi, üretim var mı?

-Var. Bölüşüldü. Mısır, buğday, pamuk yetişiyor. Senesine göre değişebiliyor. Karar veriyoruz. Çiftlik çok çok büyük bir toprakmış. Kayınpederim ilk toprak reformunu kendi yapmış. Kendine ufak bir yer bırakmış. Tabii ocuklar arasında bölüşüldü. Kayınvalidem ölünce onun hisseleri de bölüşüldü. Yüksel Menderes'in ilk eşi İpek Hanım sanıyorum hissesini satmış.

-Sizde mi elden çıkaracaksınız size kalan araziyi?

-Hayır.

-Öyle yazmış Yavuz Donat.

-O yanlış anlaşılmış herhalde. Karagöl'de bir toprak var, orası değil, Çakırbeyli'de olan esas çiftlik toprağı da değil. Farklı bir yerde farklı bir toprak var. Üç kardeş zamanında orayı köylüye vermeyi taahhüt etmişler. Oraya da otlak diyorlar zaten çiftlik denmiyor.

Sanıyorum Yavuz Bey Ankara'daki Çakırbey sitesini bizim sanıyor. O kadar büyük bir mal varlığımız yok. Bizim birkaç evimiz, iki büromuz var.

DOKTORLAR EN FAZLA YEDİ YIL YAŞAR DEMİŞTİ

-Bundan sonra nasıl bir yaşam planlıyorsunuz?

-Aydın rahmetli babasının ismini devam ettirmek, onu unutturmamak, onun için bir takım faaliyetlerde bulunmak isterdi. Pek çoğunu da yaptı. İyi ki kazada kaybetmemişiz Aydın'ı biz. Kaybetseydik bunları yapamayacaktı. Aydın Bey omurilik darbesi aldığı için doktorlar en fazla yedi yıl o da iyi bakılırsa yaşar dediler.

-Şimdi acısı bitti diye bir teselliniz var mı içinizde?

-Hayır. Yaşamayı seviyordu. Hayır, acı çekmiyordu. Haftada üç gün Yeni Asır'a yazısını yazardı. Hatta Güven Hastanesi'nde kaldığı bir hafta içinde bile son iki yazısını yazdı. Birisini de hatta Allah'ın yardımına herkesin ihtiyacı vardır cümlesiyle bitirdi. Yok hayır, şikayeti yoktu. Aydın ailenin içinde en inançlı olanı. İyi ki de öyle olmuş. Bunlara kader diye katlanıyordu.

-Teybe okuduğu anıları kim yazacak?

-Çok fazla yok ama bir takım şeyleri birleştirebiliriz. Yani Aydın'ın doğumundan 1963'e kadar gelmiş birkaç saatlik bir kayıt. Başka şeylerle doldurulabilir. Hafızası çok güçlüydü. Tarihleriyle olayları anlatırdı. Zaten en son bir kitabı oldu. Taha Akyol Bey de şahit oldu bir takım şeylere. Bilinmeyenleri orada paylaştı.

-Rahmetli için "Güçlü babanın şansız oğlu" diyebilir miyiz?

-Hayır. İlk evlendiğimizde benimle bir röportaj yapmıştı Özcan Kandemir. Demiştik ki, Aydın'ın işi çok zor. Çok sevilen bir babanın oğlu. Nasıl kendisini ispatlayacak gibi bir düşünceye ben de sahiptim. Fakat politikada şans yaver gitmediği halde o bir Aydın Menderes oldu. Ne zaman birisi onun televizyona çıksa veya bir şey söylese veyahut da ülkede bir kargaşa olsa güvenilir kişi olarak bütün gazeteler, televizyonlar arayıp onun fikirlerinden istifade ediyorlardı.

-Doğru. Ama politika yapmak onun için babasına bir borç ödemeydi.

-Onu istiyordu. Hatta bana yola çıkarken var mısın dedi bana; başımıza her şey gelebilir. Benim bütün arzum, babamın ismini devam ettirip, onun bıraktığı yerden bayrağı almak demişti.

BABASININ ANISINI SÜRDÜRMEK ZORUNDAYDI

-İşte şansızlık da burada zaten. Babanın anısını sürdürmek zorunda hissediyordu kendini.

-Aynen öyle.

-Mecbur kaldı, adeta itildi politikaya.

-İtilmedi. Politikayı seviyordu. Onu zoraki bir görev gibi değil, isteyerek yaptı.

-Güçlü Adnan Menderes adının altında ezildiğini düşünmüyorsunuz.

-Hayır, kesinlikle düşünmüyorum. Aydın'ın donanımının çok olduğunu, kendisini çok iyi eğitip yetiştirdiğini, iyi bir muhakemesinin ve çok demokrat bir kişiliğinin olduğunu söyleyebilirim.

-Sizce politika dışında yaşasaydı, daha mutlu olmaz mıydı?

-Evlendiğimiz sırada, kendisine aile şansız, politika iyi gelmiyor, hadi biz çiftlikte oturalım da orayı çekip çevirelim dedim. Fakat bana arkadaşları bana bu birikimi toprağa mı gömeceksiniz hanımefendi dediler. Yani Aydın Bey bu kadar iyi yetişmiş, siyaseti bu kadar iyi biliyor. Bu insanı nasıl mahrum edersiniz siyasetten gibi. Çok akli başında insanlar söyledi bunu.

-Belki de ona fenalık yaptılar.

-Olabilir.

-Birikimin olur, ama bunu başka türlü değerlendirebilirsin. Yazarak, bir üniversitede, başka bir düşünce kuruluşunda, ille politikanın içinde mi olmalıydı?

-Doğru. Fakat artık bir yola girilmişti. Yapacak bir şey yoktu. Pek çok ısrarla insanlar parti kurmasını istediler. Parti kuruldu hatta beni de kurucu üye yaptı.

-Büyük Değişim Partisi mi?

-Evet. Ama çok iyiydi parti. Çok değerli kişiler vardı.

-Ama yaşamadı.

- Zamanlama belki yanlıştı o sırada.

-Politikada istediği seviyeye gelemeyişini neye bağlıyorsunuz?

-Ona fırsat verilmedi. Demokrat Parti'nin devamıyız denilen partilerde dahi yasaklandı. Adalet Partisi'ndeyken Aydın'ın görüntüsü kendi halinde, öyle pek de akıllı falan sayılmayacak şekildeydi. Bir kenarda dursun, ismi olsun, cismi olsun ama karışmasın bir şeye istendi. İnsanlar Aydın'ı tanımıyorlardı. Refah Partisi'ne geçip de konuşmaya başlayınca aman Allahım bu da neymiş dediler. Fakat genel olarak galiba Menderes soyadı korkutuyordu insanları.

BÜYÜK DEĞİŞİM PARTİSİ PARASIZLIKTAN KAPANDI

-Bu sonuçta Aydın Bey'in kişiliğinden kaynaklanan sebepler de var mı?

-Hayır. Büyük Değişim Partisi'nin kapanmasının sebebi finansı. Aydın kimseden para istemeyen biriydi. Parasızlıktan kapandı orası. Hatta ben bile arkadaşlara dedim ki, bakın, benim aldığım bu ufak emekli maaşı bu aileye lazım değil. Ben emekli maaşımı buraya veriyorum. Herkes de bir şeyler versin, bunu sürdürelim dedim. Ama olamadı.

-Belki de ölüyü diriltmek, yani Demokrat Parti'yi yeniden yaşatmak boşa bir çabaydı diye düşündünüz

-Aaa bir dakika, şöyle. Hayır. Bunu iyi ki sordunuz. Ben televizyondan duydum, Demokrat Parti'nin yeniden hayata geçirildiğini. Bizim bir irtibat büromuz var Bestekâr Sokakta, Aydın sık sık bana da bir oda hazırladı orada. Misafirleri çok oluyor. Benim de onlarla ilgilenmemi istiyor. Hatta bilgisayarımız da bilmiyoruz. Önce ben öğrenecektim, sonra Aydın öğrenecekti. Telefon ettim Aydın'a, ofisteydim. Aydın'ı dedim. Demokrat Parti hayata geçiyormuş, sahip çıkalım. Tabii ben duygusal bir şekilde böyle söyledim ben. Aydın'ın verdiği beyanat şuydu: "Demokrat Parti görevini tamamladı. Bir vakıf olarak hayatına devam edebilir." İleri görüşlüydü. Ben şok oldum tabii.

-Fakat Aydın Bey Demokrat Parti'yi hayata geçirenlerin hiç umurunda olmadı

-Hiç Aydın'a fırsat vermediler. Aydın hiç akıllarına gelmedi. Daha sonra bir şekilde Aydın oraya genel başkan oldu ama oradakilerin yarısı Aydın'ı istedi, yarısı istemedi. Ve Aydın'ı yaşça çok çok büyük insanlar mahkemeye bile verdiler.

-Doğru Yol Partisi de kaale almadı onu.

-Doğru Yol'dan bir teklif gelmedi. ANAP'tan gelmişti ittifak yapalım diye. Hatta ANAP'lı bir milletvekilinin evinde yemek yedik. Mesut Bey, eşleri ben, Aydın. İttifak konuşuluyordu. Fakat daha sonra Mesut Bey ittifaktan vazgeçti. Erbakan her zaman teklifte bulunuyordu. Aydın öyle bir şey düşünmemişti. Derken Refah'a geçti.

-Refah'ta da istenmedi aslında.

-İleride oraya başkan olmayı düşünen kişiler olabilir. Erbakan'dan sonra herhalde yol bize açılıyor diye düşünen olabilir.

DEMİREL MENDERES DÜŞMANI

-Onlardan biri de Tayyip Bey olabilir mi, Aydın Bey'i istemeyen?

-Ona girmek istemiyorum, olabilir. Fakat şaşılacak bir şey, Aydın orada hiçbir yerde görmediği sevgiyi, ilgiyi gördü. Hala öyle. Hatta Doğru Yol'da Menderes düşmanlığı var diyordum. Bu nasıl iştir, neyin nesidir? Hakikaten oraya bir Menderes düşmanlığı tohumu ekilmiş. Ve yeşermiş.

-Bu tohumu Demirel mi ekiyor, Tansu Çiller mi?

-Tansu Hanım olduğunu zannetmiyorum. Öncesinde ekilmiş bu tohum.

-Demirel ile arası iyi değildi bildiğim kadarıyla Aydın Bey'in.

-Aydın saygılıydı.

-Onu onore etti mi Demirel?

-Hayır. Referandumda yanında taşıdı onu ama fırsat vermek istemedi. İsteseydi Tansu Hanım'a değil, Aydın'a yer verirdi.

-Bunu mu bekledi Aydın Bey?

-Beklemez mi? Beklemez mi? Yalnız Demirel Tansu Hanım'a yanında en güvenilir, en değerli, en donanımlı kişi Aydın'dır demiş. Tansu Hanım gayet saygılıydı Aydın'a. Tabii Aydın engelli, nereye giderse ben de onunla gidiyordum. İnsanı üzen şu. Menderes'in devamımız deyip, hepimizi koşturup, benim de Adalet Partisi'nde

çalıştığım yerde böyle olması. Bilmiyorum ihtilaller mi korkutuyordu insanları, Menderes soyadı mı korkutuyordu, bunu anlamak zor.

İKİNCİ MENDERES'İ ASKERLER İSTEMEMİŞ OLABİLİR

-Yoksa askerler mi gizli talimat vermişlerdi?

-Olabilir.

-Bir Menderes'e daha tahammül edemeyiz demişlerdir belki.

-Olabilir. Normaldir. Pat diye birisi geliyor, oraya monte oluyor. Kendim de kurucu olduğum için Büyük Değişim'le ittifak yapılacak, Demokrat Parti'nin milletvekilleri olunacak zannediyordum. Ama rahmetli Erbakan orada kalınmasını istemişti. Ki Aydın pazara kadar değil, mezara kadar filan demişti. Ben de biraz şaşırımtım. Çünkü arzuları Aydın'ın orada kalmasıydı. Geçen gün Saadet Partisi başkanı Sayın Kamalak, eşi, teşkilatından birkaç kişi gelmişti. Erbakan hocamız da benden sonra Aydın Bey diyordu, ama kısmet böyleymiş dedi. Bu herkes tarafından biliniyordu.

-Rahmetli Erbakan herhalde bunu kazadan önce söylemişti.

-Kazadan önce ama kaza Aydın'ın aklını almadı ki. Hatta Rosevelt'e benzetenler oldu. En üst düzeye de gelebilir, Türkiye'nin Rosevelt'i olabilir diyenler bile oldu. Yani engeli yoktu Aydın'ın en üst düzeyde bile siyaset yapmasına. Yani herkesin eli var, ayağı var, bir aparatla imza atabiliyor, okuyor. Konuşuyor. Zaten iyi bir hatipti kendisi.

-Özetle hepsi mavi boncuk verdiler, sorumluluk vermediler.

-İşte ben bu şanssızlık diye düşünüyorum. Hastanede Aydın yoğun bakımda yatarken Deniz Baykal Bey ziyaret etti. Dedi ki Aydın Bey bu talihsiz kazayı geçirmeseydi Türkiye'nin kaderi değişebilirdi, dedi. Demek ki beklentileri varmış herkesin. Çünkü siyasette farklı bir kişilik. Bilgisiyle, birikimiyle, geçmişiyile, duruşuyla farklı, göz doldurucu.

-Çok fazla parti değiştirdi.

-O kendisinin tutarsızlığından değil. Bakarsanız hepsi sağ partilerdi. Yani Aydın sağdaydı sola geçti diye bir şey yok. Hepsi daha öncesinde belki Adalet Partisi'nde veya Demokrat Parti'de, sonradan bölünmüş partilerdi.

-Bir haber çıkmıştı CHP'ye geçecekti aslında diye. Nedir aslı?

-Çok korkunç bir şey o. Ölü üzerinden prim yapmak. Çünkü ben böyle bir şey hiç bilmiyorum.

-Sizin bilginizin dışında böyle bir şey olamaz mı?

-Mümkün değil. Sanıyorum bir CHP milletvekili bunu söyleyen, bunu Aydın öldükten sonra siyaseten prim için yapıyor. Bir kere Aydın ile konuşmuş, o da 2006 yılıymış zannediyorum. O konuşmada ben yoktum. Fakat Aydın'ın CHP'de siyaset yapacağını düşünmek en son akla gelebilecek bir şeydir.

ON ALTI YIL BAKIMINI BEN YAPTIM, HİÇ ÖF DEMEDİM

-Felçli hasta bakımı da çok zordur değil mi?

-Ben kimseye bırakmadım onu 16 yıl. Bakımını ben yaptım.

--Bir hasta bakıcı tutulmadı mı?

-Hayır. Bu benim tercihimdi. Onu kimseye emanet etmedim. İlk Başkent Hastanesi rehabilitasyondan çıktığımızda bir hemşire hanımla anlaşıştık. Geliyordu, banyosunu yaptırıyordu. İhtiyaçlarını karşılıyordu. Fakat evde o kadar telaş oluyordu ki. Şoför gidiyor, hemşire hanımı alıyor. O oluyor, bu oluyor. Evdeki yardımcı herkes havada, büyük bir zaman kaybına neden oluyordu. Ben de telaşlı halleri sevmem. Bir zaman sonra aksaklıklar oluyor, bekleniyor. Bir stres yaşıyor, evde huzursuzluk oluyor. Dedim ki hemşire hanımın yaptığını acaba ben yapamaz mıyım? Öyle yola çıktım. Ve yaptım, kimse hissetmedi bile benim evde ne yaptığımı.

-Aydın Bey de talep etti mi bunu sizden?

-Hayır. Etmedi. Ama belki daha huzurlu oldu. Aydın'ı ben giydiririm, kaldırım, oturturum sandalyesine. Bazen yatakta kayardı. Ara çarşaf vardır. Sadece bunun için yardım isterdim evdeki kişilerden. Aydın'ı sürtmekten biraz yukarıya alacağız diye. Ben giydiririm, ben bağırsak boşaltımını yaparım. Temizliğini yaparım, yemeğini yediririm. Onlar da kitap okur, kitap sayfasını veya gazetesini çevirir. Her gün beş gazete alırdık.

-Hiç daralmadınız mı?

-Ben bu 16 senede içimden veya dışımdan ne öf dedim, ne pöf dedim. Faydalı olduğum için de huzurluydum. Ve Aydın'ın bu ofis ev gibi olmasına da ben zemin hazırladım. Çünkü Aydın boş durup yatacak veya sandalyesine oturup gezinecek insan değil. Beyni dolu olan bir insan. Onun bir şeyler üretip, bir şeyler yapması gerekir. O zemini ona hazırladım ben.

-Peki aşk?

-Arkadaşlığa döndü. Çünkü artık boynundan aşağısı olmayan bir insan. Ama yine de tabii sevgisiz bu olmaz. Belli günlerde mesajlar, çiçekler yollar. Zaten zarif, güzel bir insandı Aydın. Büyük bir dostluktu. Karı koca ilişkisi tabii ki olamazdı. Zaten evlendik, dört sene sonra kaza oldu.

HASTANESİZ KALDIK

-Bir beyanınız oldu kamuya. Dediniz ki, on beş gün hastaneye yatırılmasını gerekli bulmadı doktor. Yatırsaydık farklı olurdu.

-Bunu dedim. Aydın göğsünde bir rahatsızlık hissetti. Bu da Ağustos ayıydı. Ramazanın ortalarına doğruydı. Kendisi bir doktor ismi söyledi ve o doktor bey geldi. Dâhiliye uzmanı. Ankara dışında bile olsak bir şikâyetimiz olsa, o doktor beyin tavsiyelerine uyar ve netice alırdık. Eve gelip muayene etti. İki tane antibiyotik verdi. İki hafta bunu kullansın. Ateşi de yok. Bu zatürree başlangıcı olabilir dedi. Fakat o iki haftayı tamamlamaya birkaç gün kala Aydın çok kötü bir sıkıntı hissetti. Nefes alamadı, bir yudum su içemedi. Bu tür hastalarda akciğere pıhtı atarmış. Dâhiliye uzmanının aklına bunun gelmesi gerekirdi. Bize böyle bir şey demedi. Biz biraz hastanesiz de kaldık.

-Nasıl olur?

-Aydın ilk kaza geçirdiğinde Bayındır Hastanesi'ne gitmişti. Fakat Bayındır Hastanesi'nde bizim doktorlarımızdan hiçbiri kalmadı. Yani Aydın'ı bilen kişiler hep ayrıldılar oradan. Göğüs hastalıklarıyla ilgili hatta Serap hanım vardı. O da poliklinik kısmına geçmiş Bayındır'ın. O sırada onu da aradık, yıllık izindegdi. Kader ağlarını örüyordu da biz öyleydi böyleydi diyoruz galiba. Amerika dönüşünde Başkent Hastanesi rehabilitasyon merkezinde uzun bir süre kalmıştık. Bir de orası biliyordu Aydın'ı. Haberal hoca böyle oldu, ora ile ilişkiler biraz koptu. Haberal hoca sonda değişimi için doktorlarını gönderirdi. Rutin çünkü değişmesi gerekiyordu.

-Sonra ne oldu?

-Başhekim beyi ben birkaç kere aradım. Ulaşamadım. O dönmeyince de ben ne yapayım. Konuşabilseydik, ne yapayım ben diyecektim. Bu Aydın'ın rahatsızlığı öncesi. Oradan kopmak istemedik aslında. Fakat Başhekime ulaşamadım. Biz böylece hastanesiz kaldık. Araştırdık, düşündük. Güven Hastanesi bizlere daha yakın gibi geldi. Sahipleri de öyle. Ama Aydın omurilik felçliydi. Doğru bir yer miydi? Çünkü her yerde böyle omirilik felçli hasta olmuyor ki. O göğüsten sıkıntı çekince oraya gittik. Kanda bir değer görülünce kalple ilgili olduğu söyleniyormuş ama pıhtı atınca da aynı neticeyi verir diyenler var. Onlar da ilk önce pıhtıdan şüphelenmişler. Çok da kucakladılar bizi, iyi karşıladılar. Hakikaten birkaç gün sonrada eve döndük, ramazan bayramı oldu.

-Sonra yeniden fenalaştı değil mi?

-Ondan sonra evde bakım ünitesi on beş günde bir geliyordu. Tahliller yapılıyordu. Tuz azaltıldı, kalp denildi. Ama çok da ciddi bir şey olmadığı söylendi. 12 Kasımdı galiba. Biz dedik ki Aydın huzursuz, rahatsız. Bir hırlama var göğsünde. Aman dediler biz Salı gelecektik, hemen gelelim dediler. Geldiler, tahliller filan. İlk yaptığımızda mesela enfeksiyon diye bir şey yok. Yine göğsünden rahatsızlık hissetti Aydın. Bu seferki yatışımızda bir baktılar enfeksiyon çok. 12 Kasım gecesini çok kötü geçirdik. Aydın balgamlar çıkarıyor. Huzursuz, rahatsız. Evde olmak mümkün değil. Aradık ambulansı

-Tekrar Güven'e gittiniz.

-Evet. Fakat kalp üzerinde durulduğu için Aydın'a durmadan laseks veriliyor. Burada da Aydın'ın sondasını değiştiren yine bir arkadaşımızın yakını vardı. Profesör. Bu laseks iyi değil. Aydın Bey'in değerlerini, dengesini düşürür. Bu kadar sık verilmemeli diyordu. Onlar orada devam ettiler, lasekse, yani idrar söktürücü. Onunla beraber sodyum da gidiyor tabii.

AKIL KARIŞIKLIĞI YAŞADI

-Güven'de ne kadar kaldınız?

-Bir hafta kaldık da, son iki üç günü çok kötüydü. Aydın akıl karışıklığı yaşadı. Sodyum düşünce yaşanmış, onlar yerine konunca düzelirmiş. Sonra Aydın'la buradan çıkalım mı filan diye konuştuk. O da rahatsızdı. Çünkü iyileşemiyor. Daha bir sıkıntılı duruma giriyor. Onlar da rahatsız oluyorlar. Hatta en sonunda bir şeyler yaptılar. Yoğun bakımda değildi ama dezanfekte ediyorlar, herkes girmesin diyorlar, burayı kapatıyorlar. Paspaslar koyuyorlar, onların üstüne bir şeyler döküyorlar. Mikrop kırıcı bir şeyler. Bir gün önce de böyle bir şey yaşadılar. Herhalde istemedikleri bir mikroba rastladılar, bilemiyorum. Böylece dedik ki gidelim.

-Nereye gideceksiniz?

-Nereye gidelim, doğru. Onun üzerine bir arkadaşımız dedi ki, Atatürk Hastanesi donanımlı, iyi diyorlar. Oraya gidelim, Sağlık Bakanını ara dedi. Sağlık bakanını aradım, o anda ulaşamadım. Pazar günüydü. Ben cumhurbaşkanını arayım bari. Ona daha çabuk ulaşırım herhalde dedim. Cumhurbaşkanı beş dakika sonra döndü. Dedim ki efendim biz çok zor durumdayız. Aydın tuhaf bir şeyler yaşıyor. Huzurlu da değil. Buradan da ayrılmak istiyoruz, sodyumu düştü, akli karışık. Çok sıkıntılı bir şey yaşıyoruz. Atatürk Hastanesi'ne gitmek istiyoruz, bize yardımcı olabilir misiniz? Cumhurbaşkanı derhal Sağlık Bakanı'nı arıyorum, dedi. Sağlık Bakanı da zaten aradı. Dedi ki, hanımefendi o bizim bir tanemiz, her şeyimiz. Ben haftasonu olmasına rağmen bütün profesörleri hastaneye çağırdım, sizi bekliyorlar dedi. Biz Atatürk'e gittik. O da memnundu halinden.

-Akıl karışıklığı açıldı mı?

-Zaman zaman açılıp, zaman zaman kapanıyordu. Gittik, bütün profesörler orada. Hemen ne dobler yapıldı. Aa pıhtı atmış dediler. Bu sefer bütün Aydın'ın vücudundaki eksileri tamamlamaya başladılar. Üzüm salkımı gibi bütün o serumlar... Belki yirmi tane. Biri bitiyor öbürünü koyuyorlar. Bir ara normal odaya çıkardılar. Yine o geceyi rahatsız geçirdiği için aşağıya indirdiler. başhekim geldi, dedi ki sizi yılbaşında eve çıkaracağız. Yılbaşı çamı hazırlandı evde. Çamı sevdiğinden değil, neşe olsun evde. Ben eve çıkacağız diye çok sevindim tabii. Böyle inişli çıkışlı, zikzaklar yaşadık.

-Fakat çıkamadınız eve.

-Çıkamadık. 19 Kasım'da oraya gittik, Aydın'ı kaybettiğimiz Aralık 23'üne kadar hep orada yoğun bakımdaydı. Bir gece normal odadaydık. Hastane mikrobi aldığı söylenildi bu sefer. . Onlar da çok üzülüyordu. Didindiler, çırpındılar. Artık vücut zayıf düşmüş.

-Bağışıklık sistemi çöktü herhalde.

-Evet, o sıfırlamış herhalde ki bunlar oluyor. Çırpındılar, didindiler yapmadıkları kalmadı.

VASIYETİNİ SÖYLEYEMEM

-Vedalaşabildiniz mi eşinizle?

-*Güven Hastanesi'nde akli başında olduğu zamanlarda veda sözleri gibi vasiyet etmek istedi, bir takım istekleri oldu. Ama bunları ben söylemeyeyim şimdi, rahatsız olacağım.

-Paylaşılacak kısmı varsa söyleyin.

-Ben seni güldüremedim dedi. O acıydı tabii. Sonra böyle olmalıydı, şöyle olmalıydı ama olmadı işte dedi...

-Nasıl vakit geçiriyorsunuz şimdi?

-Tabii gelen giden oluyor. Yine eskisi gibi sabah gazetelere bakıyorum ama odamı değiştirmedim. Olanları gözden geçiriyorum. Hiçbir şeyde ihmale de uğramadı. Ne yapılabilirdi? İşte bu kaza olmasaydı tabii. Hatta bazen Aydın zorlandığı zaman ah aydınıcığım, nasıl verdin sen direksiyonu o kişiye, o kadar süratli kullanırdı, herkes seni uyarıyordu dediğim zamanlar da olurdu. Emin olun Nuriye Hanım keşke yaşasaydı da yüzünü görseydim, sesini duysaydım, o kocaman sesini. Ben de genç değilim ama Allah güç kuvvet veriyordu. Yine de devam ederdim.

-Yine bu evde mi yaşamayı düşünüyorsunuz?

-Burada hatıralarımız var tabii. Yaşanmışlık var. Aydın'ın yanında olmayı da çok istiyorum.

Bir ayağım İstanbul'da olacak. O kesin. Ona sık sık gideceğim. Ama ne yapacağım, nasıl yaşayacağım bilmiyorum.

-İstanbul'da bir eviniz var mı?

-Yok, hayır. İlk önce İstanbul'da yaşayım diye düşündüm. Ama burayı bozarsam da dönüşü olmaz buraya. Burada hatıralarımız var, ben geri döneyim desem o olmaz. Kafam karışık daha.

-Büyük oğlunuzla ilişkiniz nasıl, danışır mısınız ona?

-Hayır. O hep sorumluluk sahibiydi. Düğününü bile kendi yaptı, kendi işini kendi büyüttü. Benden iyi durumu.

-Görüşüyor musunuz?

-Görüşüyoruz. Senede bir iki kere gelirler. Aydın'ı çok severlerdi. Aydın'da onları severdi. Fakat onların kendi hayatları var. Aydın'ı kaybedince baktım bana pek sarılıyorlar. Gelinim de Menderesçi bir ailenin kızıdır. Ablasının adı hatta Berrin'dir. Amcaoğlunun adı Menderes'tir. İyi bir ailenin kızıdır. Dedim ki evladım ben bağımsızlığını seven bir insanım. Siz beni merak etmeyin. Ben kendi kararlarımı kendim vereceğim. Benim yapacağım işler var. Beni merak etmeyin.

MENDERES ADINI BEN YAŞATACAĞIM, ÇÜNKÜ DİĞERLERİ UZAK ONA

-Menderes adını yaşatma gibi bir misyonu siz mi üstlendiniz şimdi?

-Ben hem eşimin, hem kayınpederimin adını elimden geldiğince duyurmaya çalışacağım, faaliyetlerde de bulunacağım. Zaten Aydın daha önce Adnan Menderes platformu diye İstanbul'da bir dernek kurdurdu. O çalışmalarını sürdürüyor. Bugünlerde çocuklar gelecekler. Fikrimizi paylaşacağız. 7 Ocak Demokrat Parti'nin kuruluş yıldönümü. Aydın'ın ve rahmetli kayınpederin mezarında ziyaret edip dua etmişler. Burada bitmeyecek bu iş. Yalnız acı bir şey var. Benden başka bunu sürdürecekt kimse yok. Çok uzaklar, Menderes ailesine, kalan aile yakınları. Onlar CHP'liler ve de Aydın ile hiçbir ilişkileri yok. Ne arar, ne sorarlar, büyük bir soğukluk var.

-Kim onlar?

-Yüksel Bey'in kızı Işık zaten Fransa'da yaşıyor. Kopuk aile şeyleri. Böyle amca merakı yok, bayram oldu, yılbaşı oldu, bilmem ne oldu, arayalım amcamız nasıl? Mutlu Bey'in oğlu Adnan da öyle. Annesi Münevver Menderes var. Profesör o. Mutlu Bey'le son üç yılları mahkemede geçmiş. En son celsede boşanacaklarmış. Kaza oluyor, soyad üstünde kalıyor.

Hatırla Sevgili dizisinde Menderes aşağılanıyor, ne yapabiliriz, diziyi kaldırtabilir miyiz diye Aydın'lı bir öğretmen kendisine telefon açıyor. Münevver Hanım biz diziden çok memnunuz diye onu azarlıyor. Senin yaştın ne, başın ne, ben profesörüm diyor. Ben filmde gösterilen halinden daha zavallı haykırışını dinledim Menderes'in diyor. Torun Adnan Menderes'in de dedesiyle sadece kan bağı var. Siyasi olarak onunla aynı yerde durmuyor. Zaten Aydın, cenazeme gelmesinler demişti. Dolayısıyla görev bana düşüyor. Çünkü son evladın eşiyim ve Menderesçiyim.

-Peki Menderes Türkiye'nin umurunda mı? Yaşatacak ne kaldı geride?

-Yaşamayı gerekiyor. Demokrasiye geçiş çok önemli. Çok partiliye geçiş çok önemli. Yaptığı hizmetler çok önemli. Bunu bilmesi lazım, biliyorlar da. Aydın'a da birçok öğrenci, üniversite öğrencisi, hatta lise öğrencisi ödev olarak gelip, mastır yapanlar, tez konusu, doktora yapanlar, tez konusu için gelip yardım istiyorlardı. Menderes unutulmaz.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kar yağarken başını yukarı kaldır

Nuriye Akman 2012.01.20

Sis bastırđı sandım önce. Fıstıkağacı'ndan Kuzguncuk'a, birinci köprüden ikincisine uzanan derin vadinin kaybolması bir yana, sokağın karşısındaki evler bile aniden silinmişti.

Pencere pervazına yerleşen beyaz tebessümü, siparişlerimi getiren bakkalın "Beklenen misafir geldi" sözüyle fark ettim. Sıcak evinde oturuyorsan, kar büyük sevinçtir. Buyur edersin kalbine, içine içine yağar, sohbetine doyamazsın.

Hemen camı açtım. Kar yağarken başını yukarı çevirir de düşene kitlersen gözünü, göğ'e yükselirsin. Bu yanılsama çocukken çok heyecandırırđı beni. İlk defa verdiği zevkin nedenini düşündürdü. Kar indi ben çıktım, kar indi ben çıktım... Sonra birden düştüm: Kar beni kendi arzımdan alıp, yine kendi semama çıkarıyor, en azından böyle bir imkânı müjdeliyordu.

Arz, idrakimin en düşük olduğu halimdi. Sema ise ilahi fısıltıları duyabilme kapasitemi işaret ediyordu. Kar yerimden oynatmadan beni alıp götürüyorsa, başka bir vasıta da beden kaydından kurtarıp Hayy olana yaklaştıracaklardı. İdrakin üst seviyesine varış kim bilir ne acayip bir haldir? Kar sanki öyle bir halden geliyordu, neşesi bu yüzdendi. Toprakta bir süre dinlenecek, eriyip aslına dönecek, sonra yine göğ'e gidecekti.

Artık bahtına yağmur olmak mı düşer, buz kesip dolu diye mi döner, arada kar olmayı özler mi bilinmezdi. Titredim. Soğuktan değil, halden hale geçen rahmetten. Mahallenin bütün çocukları sokağa fırlamış kar bayramı yapıyordu. "Heey çocuklar" diye bağırasım geldi, "kar kristalleri güneş ışığını tamamen yansıttığı için beyaz görünürmüş, ama akşam oldu. Güneş yokken kar neden hâlâ beyaz?"

Sesimi çıkarmadım, keyiflerini bozmanın alemi yoktu. Pencere kenarında biriken karları bozmaktansa, elimi uzatıp tanelerin avucuma konmalarını bekledim. Çıplak gözle altı köşeli olduklarını göremiyordum. Ama bugüne kadar aynı büyüklük, aynı biçim ve aynı sayıda su molekülü içeren iki kar kristali bulunamadığını biliyordum. Sınırlı bir formda sınırsız çeşitlilik sergileniyordu. Bu azamet hakkında hiç düşünmemiştim.

Altıgene sığmış sonsuzluğa yakından bakabilmek için internete girdim. Kar tanelerinin çapı 2 ile 4 milimetre arasında değişiyor ve 200 kar tanesi ancak bir gram ediyordu. Ne yazık ki hiçbir sözlükte küçük kelimesinin karşılığı büyük olarak verilmemişti. Taneler yere inerken birbirlerine yapışmıyor, toprağa adeta kelebek gibi konuyorlardı. Üzerlerinde ince bir hava tabakası bırakacak şekilde bitkilerin üzerine yayılıp, onları donmaktan koruyordu. Karın bu bilgeliğinden hayretlere düşüp yolunu şaşıran, gözyaşı döken ya da deliren bir insanoğlu çıkmamıştı.

Kim bilir belki çıkmıştı da kayda geçmemişti. Yunus, haberleri sarı çiçekten alıyordu ama erenlerin karla muhabbetini bilmiyorduk. Belki içlerinde kara bakınca ateş gören de vardı. Biz karın aslı diye suyu bellerken, muhtemelen onlar aslın aslıyla konuşuyorlardı. Biz iki hidrojen bir oksijenden söz ederken onlar formülün gerisinde kim bilir hangi aşk filmini seyrediyorlardı?

Şiir kitaplarını karıştırmaya başladım. Ahmet Muhip Dıranas, "Buğulandıkça yüzü her aynanın/ Beyaz dokusunda bu saf rüyanın/ Göğ'e uzanır - tek, تنها - bir karnış/ Sırf unutmak için, unutmak ey kış!/ Büyük yalnızlığını dünyanın" diyordu. Hayır, benim hissettiğim yalnızlık değildi. Unutmaktan çok hatırlamaya ihtiyacım vardı. Yahya Kemal'e uzattım elimi.

Şair, Kar Musikileri'nde "Bin yıldan uzun bir gecenin bestesidir bu/ Bin yıl sürecektir zannedilen kar sesidir bu/ Bir kuytu manastırda duâlar gibi gamlı/ Yüzlerce ağızdan koro hâlinde devamlı" diye sesleniyordu. Bu dizeler de hissime tercüman olamadı. Sezai Karakoç'un "Allah kar gibi gökten yağınca" diye bir dizesi vardı, fakat şiirin gerisi beni sarmadı. Nazım Hikmet'e yöneldim. "Kar... / Üflenlen bir mum gibi söndü koskocaman ışıklar.../ Ve şehir kör bir insan gibi kaldı/ altında yağan karın" gibi güzelim mısralar da avutmadı beni. Şairlerin bir suçu yoktu. Bana şiirin ötesi gerekti.

Televizyonu açtım. "Kar yağdı hayat durdu" diyordu spiker. Hemen susturdum. İsteddiği gibi akmiyor diye kimse hayatın durduğunu söyleyemezdi. Google'un kar diye önüne serdiği haberler, felç olmuş trafikten, çığla kapanmış yollardan, tatile giren okullardan söz ediyordu. Yollara tuz atılması, tekerleklerle zincir takılması, üreticinin dona karşı hazırlıklı olması lazımdı. Çadırevler ve köprüaltı insanları vardı bir de, yoksulların karı vardı...

Hiç boya ve boyacı kullanmadan dünyayı en kısa sürede beyaza bürüdüğü halde rekorlar kitabına sokulmayan karın celâl cephesiydi bunlar. Sonsuzluk, kendini çeşitlilikte gösteriyorsa, zıtlıklarla gizliyordu. Güzel çirkinle, iyi kötüyle, kolay zorla eşleşmişti. Çiftleri birlemeyen hem şaşı hem de sağır kalıyordu. O zaman da ne kara adanan şiirlerin anlamı kalıyordu ne de aldığı canlara yakılan ağıtların...

Bilgisayarın başından kalktım. Sayılan bilgiye değil, sayıya sığmayan hikmete açtım. Beni doyurması için geceyi bekledim. Çocuklar ayak izlerini sokakta bırakıp evlerine döndü. Kar tül perde gibi havada asılı kaldı. Sabırda sebat edemedim, gözlerimi kapadım. Gece, ben uykuya dalınca gelmiş. Onu göremedim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eski köyünüze yeni âdet getirin

Nuriye Akman 2012.01.22

'Bu yaştan sonra' diye başlayan cümlelerin olumlu bittiği görülmemiştir. Bu yaştan sonra çok zordur, girdiğiniz sokak çıkmazdır.

Geç kalmış ya da boşa çabalayan kaptansınızdır. Bıyık altından gülünür, hatta sizi ancak teneşirin paklayacağı bile ima edilir. "Öğrenmenin yaşı yoktur" yargısı ne kadar azametli görünse de "Bu yaştan sonra"nın yanında solda sıfır kalır. Körlerin arasında bir gözünü kapatman önerilir de iki gözlülerin arasında üçüncü bir göz daha edinmelisin diyen çıkmaz.

Peki yaş aldıkça beyin hücrelerimizdeki azalmayla nasıl baş edeceğiz? 20 yaşından itibaren her gün 50 bin hücremizi kaybediyoruz. 60 yaşında bu 100 bin hücreyi buluyor. 75'imizde tüm nöronların yüzde 10'u Hakk'ın rahmetine kavuşuyor. Eğer beynimizi yeterince çalıştırmazsak bunamaya başlıyoruz. İyi ama neyi nasıl yaparsak "yeterince" oluyor? İşte bütün mesele bu.

En büyük tehlike: Rutin

İster yürü, ister bulmaca çöz, ister yeni beceriler ya da arkadaşlar kazan, her halükârda fiziksel, zihinsel ve sosyal aktiviteleri artırmak gerekiyor. "Paşa gönlüme hangisi yakınsa onu seçerim" diyorsanız uzmanlar "Bir dakika!" pankartıyla karşınıza dikiliyor. Diyorlar ki, önce öğrenme biçiminizin tipini bileceksiniz. Yani görsel mi, işitsel mi yoksa dokunsal mısınız? Çoğumuzda bunların her üçü de var ama biri daha baskın. (Bunu belirleyen bazı testler var) Mesela Türklerde dokunsallık, Amerikalılarda görsellik, Orta ve Kuzey Avrupa ülkelerinde işitsellik daha dominant.

Daha az baskın olan duyuların aktive edilmesi beyin faaliyetlerini artırıyor. Eğer matematiksel düşünmeye alışmış bir mühendisseniz, beyninizi spor veya resim yaparak koruyabilirsiniz. Alıştığınız alanda çalışmak pek faydalı olmuyor. Daha önce girmedığınız sularda kulaç atacaksınız. Hiç değilse gündelik rutininizi kıracaksınız.

Sağ elinizi kullanıyorsanız, solu da devreye sokacak, mesela saçınızı sol elle tarayacaksınız. Her gün farklı bir yoldan gideceksiniz işinize, farklı bir yoldan döneceksiniz. Girdiğiniz her ortamda kokulara, renk ve biçimlere kâşif kesileceksiniz. Hesap makineleri ve cep telefonlarına yüz vermeyecek, ezberleme becerinizi küstürmeyeceksiniz.

Hafıza üzerine yaptığı çalışmalarla geçen yıl Otto Von Guericke Üniversitesi araştırma ödülünü kazanan Prof. Dr. Emrah Düzel, beyni en fazla aktive eden şeyin tanıdık olmayan insan ve mekan fotoğraflarına bakmak olduğunu keşfetti. Bu tür fotoğraflara beş dakikalık bakış bile beynin 40 dakika canlı kalmasını sağlıyordu. Aynı etkiyi, bildiğimiz sözcüklerin arasına yeni sözcükler eklediğimiz veya daha önce gitmediğimiz bir yeri ziyaret ettiğimizde de elde ediyorduk. Sanılanın aksine bulmaca çözmek hafızamızı fazla güçlendirmiyordu.

Bendeniz, "gelecek zaman, şu andır" diye düşünürüm. Hafıza kaybı kapımı çalmadan harekete geçmeliyim, ne yapayım derken, Arşimed beni andı, "Evraka!" diye bağırdım. Yeterince kullanmadığım için gerileyen İngilizcemi canlandırabilirdim. Intermediate temelinin üzerine ekleyeceğim her tuğla muhtemel bunama sürecimi yavaşlatırdı. Doğma büyüme Londralı Türk kızı Sinem Kartal, İngilizce öğretmenliğine artık Türkiye'de devam kararı alınca, öğrencilerinden biri oldum. Teacher benden ben teacher'dan memnun İngilizcenin taşlı yollarında ilerliyoruz.

Öğrendiğini kullanacaksın

Sonra bir gün sıra dışı eğitimci Tamer Dövücü'yle tanıştım. Yeditepe Üniversitesi Davranış Bilimleri ve NLP Uygulamaları ve Araştırmaları Yöneticisi olan Dövücü, Optimum Denge Modeli adını verdiği disiplinlerarası bir modeli hayata geçirmekle kalmayıp, sıfırdan başlayanların İngilizcelerini 3,5 ayda orta seviyenin üstüne getirme iddiasını uluslararası alana da taşıdığı için bir sorayım dedim: "Bu yaştan sonra İngilizceye başlamak mantıklı mı?"

Dedi ki, "Dil öğrenmek düzenli-karmaşık ve derin bir öğrenme biçimi olduğundan dokunsal, işitsel ya da görsel olmaya bakmaksızın herkese fayda sağlar. Ama baskın öğrenme tipinin aksiyle uğraşsaydın beyin hücrelerini daha iyi korurdun." Dövücü, işitsel ağırlıklı olduğumu, bu yüzden dil öğrenimini bırakmadan görselliğimi geliştirmemi önerdi. Aman hocam dedim, hele şu dilimi bir advance'e çıkarayım, boya ve fırçalarla uğraşma evresine sonra geçerim.

"İnsan kendi eski köyüne yeni âdet getirmeli" düsturu hafızama kazındı. Dövücü, Türklerin dil öğrenimiyle ilgili tam 60 sorun saptamış. Bunu öğrenip çözmek ve etkili bir öğretme metoduna dönüştürmek tam 10 yılını almış. Gramer bilinç; dinleme ve konuşma bilinçaltına; okuma ve yazma ise önce bilinç, kısa süre sonra bilinçaltına yönelik bir faaliyetmiş. Söylediğine göre 6 yaşına kadar bilinçaltıyla, 11 yaşından 25 yaşına kadar bilinçle öğreniyoruz dili. Sonra ağırlıklı olarak bilinç devam ediyor. 65-85 yaş aralığında yeniden bilinçaltına yöneliyoruz. Yani yaşlılıkta bilincin gücü azalırken, bilinçaltımız daha baskın oluyor.

Yetişkinlerin dil öğrenmede dezavantajları var tabii. Bunlardan biri, çocukların aksine pek çok farklı kimlik taşımaları. Bu durum uzun süreleri öğrenmeye ayırmalarını engelliyor. Niyeti olan ve emek harcayanlar müstesna. Onlar da öğrendiklerini sürekli pekiştirirlerse sonuç alıyorlar. Öğrendiğin dili her gün bir şekilde kullanmak gerekiyor.

Konuya ilişkin görüşlerini almak için EEC-Anglo İngilizce Kampları ve Dil Köyü Projesi Başkanı eğitimci Zeki Opuz'a da başvurdum. Beynimizin sol yarısındaki öğrenme merkezinin zamanla elastikiyetini kaybedip öğrenme yetimizin azaldığına işaret eden Opuz, yabancı dilin ileri yaşlarda öğrenilmesindeki asıl dezavantajın "telaffuz" meselesi olduğunu söyledi. Aksansız konuşma becerisi ancak küçük yaşlarda sağlanabiliyordu.

Yetişkinler dil öğrenmeye başladıklarında çocukluklarına geri dönüyor, aynı ilgi, güdülenme ve merak uyandırıcı aktiviteler bekliyordu. Çocuklarda ego bilinci yetişkine oranla daha zayıf olduğundan, hata korkusu olmadan daha çabuk öğreniyorlardı. O nedenle yetişkinlere dil eğitimi verilen ortamın psikolojisi önemliydi. Dil bilinçsizce, yaşam içinde kendiliğinden öğrenilmeliydi. Bunu hızlandıran informal ortamlar sağlamak yani dersi sosyal aktivitelerle eğlenceli hale getirmek lazımdı. İngilizceyi kendi eğitim kamplarında 5 günde öğretme iddiasının temelinde bu anlayış vardı.

Kopuz'un bu eğitimi alamayacaklar için tavsiyesi her gün en az 15 dakika bir hikâye kitabını okumalarıydı. CD desteği alırsa tabii daha iyi olurdu. Sanılanın aksine İngilizce filmleri Türkçe altyazıyla izlemek yararlı olmuyordu. Bu durumda insanın aklı doğrudan tercümeyle zorlanıyordu. Olay kurgusunun kaçırılması ayrı bir stres konusuydu.

Öğretmene çok iş düşüyor

Öğretmenim Sinem Kartal ise alt yazılı film izlemeyi başlangıç aşamasında yararlı görüyor. Kartal, diğer iki uzmanın aksine yetişkinlere dil öğretmeyi, çocuklara oranla daha zevkli buluyor. Ona göre büyükler konuya daha ciddi eğiliyor ve öğrenim yüzeysel değil derin bir düzeyde ilerleyebiliyor. Yetişkinler aldıkları eğitimi nerede nasıl kullanacaklarını bildiklerinden derse daha iyi yoğunlaşabiliyor, bağımsız birey statüsüyle bilgilerini daha çabuk geliştiriyorlar. Öğretmene düşense, öğrencinin hangi öğrenme stiline daha yatkın olduğuna dikkat etmek. Öğreticinin işitsel, görsel ya da dokunsallara uygun seçenekler sunabilmesi gerekiyor. Dolayısıyla dili hangi yaşta öğrendiğin değil, öğrenirken zevk alman işi kolaylaştırıyor.

My dear teacher şöyle diyor bana: "Sen yazarsın. Bu yüzden okuyabildiğin şeyleri daha iyi kavırıyorsun. Kendi zayıf ve güçlü noktalarını benden daha iyi bildiğinden öğretmenim olarak beni o alana çekiyorsun. O alanda hevesli ve meraklı olduğun için de çabuk ilerliyoruz. Benim yaptığım sadece kendine güvenini artırıp, eski bilgilerini hatırlamana ve kelime hazinenin genişlemesine yardımcı olup konuşma hızını artırmak."

"Bu yaştan sonra olur mu, çok geç kaldım" duygusunu tatmadığım için şanslıyım. Bir yere yetişme hırslım da yok. Ben sadece beyin hücrelerimin bir kısmı ölürken, kalanlar arasındaki sevgi bağını korumaya çalışıyorum. Sinem Hoca'nın okuttuğu İngilizce kitapları özetlemek kadar gazete yazılarımı İngilizceye çevirme çabamın karşılıksız kalmayacağını umuyorum.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Emin değilim bir yüzüm var mı benim?

Nuriye Akman 2012.01.27

Türkiye'nin ilk yüz naklini gerçekleştiren doktorlarımıza aşk olsun. Çağın gündemini yakalamakla kalmayıp bir adım öne geçtiler.

Ülkem adına büyük gurur duydum. Ölü bir yüz, ölü kollar ve bir ölü bacak başkalarında yaşayacaktı. Heyecandan öldüm. Hem organlarını veren Ahmet Kaya hem de alıcılar Uğur Acar ve Atilla Kavidir için gözyaşı döküp dua ettim.

Bacak tutmayıp geri alınınca teselli için kollarımı o kollara uzattım. Sonra bütün varlığımla o yüze döndüm. Acaba Uğur'un çehresi, Ahmet'inkine ne ölçüde benzeyecekti? Eğer deriyle birlikte kaslar da nakledildiyse muhtemelen ne Ahmet'e ne de Uğur'a benzeyen, iki kas grubunun uyumuyla biçimlenen üçüncü bir yüz çıkacaktı ortaya.

Ünlü bir plastik cerraha sordum. Benim üçüncü yüz benzetmemi onayladı. Ve dedi ki; yaklaşık bir yıl içinde sima hareketlenir ancak mimikler hiçbir zaman normal bir insanınki gibi olmaz. O yüzden bu ameliyatlar, yüzleri çok ağır deforme olanlara yapılıyor.

Düşündüm ki, bu tip hastalar, kendilerine korkuyla ve acıyarak bakmamızdan rencide olurlar. Dolayısıyla yeni yüzleri dikkat çekmesin isterler. Onların durumu, normal bir yüze sahip olup, güzelliklerine her gören dönüp bir daha baksın diye bıçak altına yatanlardan ne kadar farklıdır.

Uğur kardeş, nakledilen yüzü bünyesi geri tepmesin diye ömür boyunca ilaç alacaktı. Bunun yaratacağı komplikasyonlar bir yana, ilaca rağmen ev sahibi, misafirini istem dışı reddedebilirdi. Bu, çözümü çok zor bir problemdi.

Bir vahim olasılık daha vardı. Hasta, yeni yüzü benimsemeyebilirdi. Kendisine başarıyla nakledilen elini yabancılayan bir başka hasta, "İstemiyorum, alın bunu benden." demiş, eli kesildikten sonra huzura ermişti. Peki nakledilen yüz nasıl geri alınacaktı?

Hastanın rahmetliyle kuracağı bağı da dert ettim. Ölmüş birini kendi benliğinde taşıyacaktı. Yüzünü ödünç aldığı insanın hikâyesi, onu nasıl etkileyecekti? Yüzün, bedenin diğer bölümleriyle ilişkisi bir başka meseleydi. Parçanın parçayla, parçanın bütünle kuracağı diyalogdan ne haberdirdi?

"Bunlar anlamlı, ancak cevapsız sorular." dedi konuştuğum doktor. Dünyada bu olgu henüz emekleme evresindeydi. Yüz nakli başarıyla yapılan hasta sayısı 15 civarında olduğundan bilimsel veri birikimi yetersizdi.

Hastaları Allah'a emanet edip kendi yüzüme döndüm. Bütün insanlar gibi benim yüzüm de birikti. Tıpatıp aynısından yoktu. Ama yüzümü göremezdim. Ayna, fotoğraf ve videodakiler sadece suretlerimdi. Yansıttıkları ölçüler daha küçüktü; solumla sağım yer değiştirmişti. Kendimi başkalarının yüzlerinde de görebilirdim ancak her birinde farklı görüneceğimden gerçek yüzümden asla emin olamazdım.

Zaman faktörü, problemi içinden çıkılmaz hale getirdi. Doğduğum günden itibaren yüzüm her an değişiyordu. Bu, sayılamayacak kadar çok yüzüm var demekti. Katrilyonlarca seçenekten hangisine gerçek yüzüm diyecektim? Öldüğüm anki yüzüme mi?

Yüzümdeki anlık değişimler küçük olduğundan fark edemiyordum. Bir sonraki yüzümü değil de bin sonraki yüzümü, çok öncekilerle kıyaslayabiliyor, daha yaşlı olanı benimsemekte zorlanıyordum. En sonuncusu en eskisi gibi görünüyordu bana. Oysa tam tersine en yaşlı yüzüm, en yeni yüzümdü. Benim yaptığım sadece her nefes alıp verişimde ölüp yeniden doğan yüzlerimi çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılık kategorilerinde toplamaktı. Güya benim dört yüzüm vardı.

Bugüne kadar an'larda kaybettiğim yüzlerimin yasını tutmamış, an'larda verilen yeni yüzlerime hoş geldin dememiştim. Meğer ömrüm boyunca ne çok yüz nakline girip çıkmıştım da haberim olmamıştı. Kendilerini hiç hissettirmeyen, kan dökmeden, kesip biçmeden sessiz ve derinden çalışan bu doktorlara hayret ettim. Üstelik bünyem bütün yüzlerimi kabul etmiş, bağışıklık sistemimi baskılamak için ilaç kullanmama gerek kalmamıştı. Fakat donörlerimi hiçbir zaman tanıyamayacaktım.

Hadi ben bunları daha önce akıl edememiştim. Acaba 'yüz'den ekmek yiyen makyaj uzmanları, modeller, oyuncular, ressam ve heykeltıraşlar hatta hikâyeciler bu tuhaf durumun farkına varmışlar mıydı?

Ya 'yüz okuma sanatı'yla uğraşanlar? Yüzün her bir parçasının şekli, yeri, açısı ve birbirlerine oranlarına bakarak insanın duygusal, düşünsel ve davranışsal haritasını çıkaranlar... Her medeniyet, her uzman kendince bazı sonuçlara varmış. Haritalarından fazla emin göründüklerinden onlara yüz vermedim.

Gelelim beynimizin tavanarasına... Acaba hayat boyu kaç yüz görmüşüzdür ve kaç kişinin hafızasında bizim yüzümüz kayıtlıdır? Aile bireyleri, arkadaşlar, öğretmenler, komşular demekle bitmiyor iş. Doğduğumuz andan itibaren hastanede, yolda, çarşıda, evde, sahada, tarlada, sahnede, ekranda, rüyada... Say Allah say! Farkında olarak ya da olmadan, on yüz milyon bin insanın yüzü var belleğimizde. Bir de "Çok yalnızız." demez miyiz utanmadan?

Ah şöyle bir film çekilse! Olay, yüzün bütün mimikleriyle sorunsuz nakledilebildiği bir çağda geçse. Birbirlerine değil yüzlerini, günahlarını bile vermeyecek, rekabetleri düşmanlığa dönüşmüş iki insandan biri eşzamanlı olarak ölse, diğerinin yüzü parçalansa. Dokuları tamamen tuttuğu için aileler bir şekilde ikna edilip yüz nakli yapılsa. Düşmanın yüzüyle yaşamak zorunda kalan bu adamın hayatı acaba nasıl olurdu? Böyle bir senaryoda adamları aynı ülkenin politikacıları olarak mı seçerdik, yoksa iki düşmanı ülkenin devlet başkanları olarak mı?

Bu film muhtemelen şöyle seyrederdi: Kendisine yüz nakli yapılan kişi, hayat bulduğunu değil, düşmanına hayat verdiğini düşünmeye başlar, insan içine çıkamazdı. Bu, 'yüzsüzlük'ten daha büyük bir gerilim olurdu. Sonunda bu duyguyla baş edemez ve kendisini düşmanın silahıyla vururdu. Bunu yaparken bile intiharı kendisinin değil, ötekinin eylemi olarak kodlardı. Böylece son saniyelerinde dahi birini öldürmenin vicdan azabını çekmezdi. Perdede 'son' diye yazardı. Asıl film bizim içimizde başlardı.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir rötar mağdurunun ricasıdır

Nuriye Akman 2012.02.03

Havaalanları, tanımadığınız binlerce insanla birlikte vakit öldürdüğünüz bekleme salonlarıdır. İstikamet yurtdışıysa, en az iki saatinizi yer.

İstanbul'daysanız, ulaşım ortalama iki saat harcarsınız. Etti mi kafadan dört saat. Şansınız varsa, check-in yaptırırken uçağın ne kadar rötar yapacağını belirtirler. Peki ya kalkış zamanı geçmesine rağmen uçağa alınacağınız kapıda hiçbir görevli göremezseniz? Gözünüz bilgi levhalarında, kulağınız anonslarda beklemeye başlarsınız.

Sorunun ne olduğuna dair bir ipucu vermezler. Nice sonra, belirsizliğin dibine yuvarlanırken ekranlarda rötar ilanı yapılır. Açıklamadan tatmin olmazsınız. Çünkü görevliler sebep olarak hava muhalefetini gösterirken, anonsu yapan ruhsuz ses "işletme nedenlerinden" dem vurmaktadır. Ortada iki açıklama varsa, muhtemelen gerçek sebep bir üçüncüsüdür dersiniz.

Aprona bakarsınız, ne havada ne yerde milim kar vardır. Acı haber bir saat sonra gelir: 8 saat 15 dakikacık bir rötar! Uçağın neden kalkmadığı sorusu yerini geceyi nasıl geçireceğiz endişesine bırakır. Kimi yolcular evlerine

dönmek, kimileri otele yerleştirilmek isterler. Görevliler hem kriz yönetiminden hem de doğru bilgiden nasipsizdir. Hâlâ "hava muhalefeti" gerekçesine sığınmakla kalmayıp (oysa herkes öğrenmiştir, gidilecek şehirde de kar yoktur) "düşün peşimize, sizi otele götüreceğiz" diyerek fareli köyün kavalcısını oynarlar.

Yolcular, yaşlısıyla, hastasıyla peşlerine düşüp, havaalanını bir uçtan bir uca katederler. İnilir çıkılır, dönülür dolaşılır, nihayet bir noktaya varılır. Orada kavalcılar "Otel yok, isteyene çıkış kâğıtlarını verelim." demez mi? Otel biz bu yolu katetmeden önce vardı da, şimdi niye yok? Yanlış bilgi verdikleri için özür dilemek yerine "Bütün oteller dolu" diye bir cevap patlatırlar. Bu, imkânsızdır. Olsa olsa havayolu şirketinin anlaşmalı otellerinde yer kalmamış olabilir. Food court'ta yiyecek içecek ikramıyla yetineceklerdir. Fakat orada da oturacak yer yoktur.

İsyan büyür. Pasaport kontrolünden geçildiği için alandan çıkış yapacaklar bir belge dolduracaklardır. Fakat doldurdıkları belgeleri polislerin kabul etmeyeceği söylenir, doğru kâğıdın gelişini beklemek zorundadırlar. Bu arada, şirketin kendilerine bir otel bulmaya mecbur olduğunu düşünenlerle görevliler kavga etmektedir. Yolcular şirketin otel yükümlüğünden kurtulmak için rötarı kasten 10 saatin altında bildirdiğine inanmaktadır. Muhtemelen mağdurlardan yabancı olanlar tercih edilecektir. "Türkler acı patlıcandır" havalanında gecelerleri uygundur.

Karşılıklı tehditler karakola havale edilirken, siz doğru belgeye ulaşır çıkışa yönelirsiniz. Fakat nereye gideceksinizdir? Eve gitmeye kalksanız, bu arada tipi başlarsa nasıl döneceksinizdir? Gazeteniz havaalanına yakındır. Ekler ekibi geç vakitlere kadar ayaktaadır. Sizin ayaklarınızsa, alanda saatlerce beklemekten su toplamıştır. Bir daha topuklu giymemeye yemin içerek gazetede çorapla dolaşırsınız.

Gece yarısı havaalanına dönüp yeniden kuyruğa girersiniz. Görevli sayısı azdır. İşleminiz bir saat sürer. Uçağın bir kez daha rötâr yapacağından habersiz etrafı izlersiniz. İki grup yolcu vardır. Özel imkânlardan yararlanabilen seçkin sınıf ve bulunduğu boş koltuğa hatta yere kıvrılıp yatmak zorunda olan faniler. Siz ikinci sınıfa aitsinizdir; çünkü elinizdeki kartların hiçbirisi, ne alandaki otelin lobisine, ne özel bankaların ya da havayolu şirketinizin lounge'una girmenize yeter. Vaktiyle CİP yolcusuydunuz oralarda konaklamanın rötâr stresini nasıl dağıttığını bilirsiniz. Ama işte rütbeniz düşmüştür. Kulağınızda Cem Karaca'nın "İşçisin sen işçi kal" şarkısı, kader emekçi halkımızın çektiği çileye seni tanık ediyor diye teselli bulursunuz.

Bu arada kapı numaranız değişmiş, fakat lütfedip ilan etmemişlerdir. Aynı uçağın kurbanlarından biri sayesinde durumu öğrenirsiniz. Tam ikinci kalkış vakti gelir, bir saat daha rötâr anonsu yapılır. Yine "işletmeden kaynaklanan sebepler" teranesiyle karşılaşrsınız. Fakat nedir onlar, kimse bilmez. Yine her kafadan bir ses çıkar. O bir saat dolmadan yeni bir anons: "Bir saat daha!" Çok yoksuldurlar, bir pardonları dahi yoktur. Sabah olmaktadır, uykudan çok yatıştırıcı bir ilaca ihtiyaç duyarsınız.

Son belirtilen vakitten epey bir süre sonra uçağınız kalkar. Kemerinizi bağladığınız an uykuya geçtiğiniz için içerideki bekleme süresini yaşamazsınız. Son duyduğunuz ses, pilotun "anlayışınız için teşekkür ederiz" anonsudur. Anlayış gösterdiğimizi varsayacağına şöyle demesini istersiniz:

"Değerli yolcular. 27 Ocak Cuma 19.45'te kalkacaktık. Şu anda 28 Ocak saat 06.45. Ne kadar zor bir zaman dilimi yaşadığınızı biliyoruz. Sizi otellerimizde ağırlayamadık, sandalye üstünde gecelediniz. Defalarca rötâr yaptık, sözümüzde duramadık. Gerçekten çok üzgünüz. Geç kalkışımız, kısmen şirketimden, kısmen havaalanı yönetiminden kaynaklanmaktadır. Frankfurt Havaalanı'nın özel şartları da bunda rol oynamıştır. Havayolu ulaşımı çok karmaşık bir süreçtir. Bize düşen hatalardan dersimizi aldık. Umarız her şeye rağmen zevkli bir yolculuk geçirirsiniz..."

Böyle insanî bir açıklamaya değer bulunmamanın hüznüyle fiziksel dünyadan kopar, üç saat sonra uçağın tekerleri yere değdiğinde uyanırsınız. Dışarıda kar yoktur ve hava mutedildir. Sizi karşılamaya gelene "Bazı yolcular diyor ki, gece 24'ten sonra sabaha kadar iniş kabul edilmeyormuş burada, doğru mu?" diye sorarsınız. Evet, doğrudur.

30 Ocak'ta İstanbul'a döneceksinizdir. 11.40'ta kalkacak uçağın iki saat rötar yapacağı daha en başta size bildirilir. Sebep nettir: İstanbul'da yoğun kar yağışı. Eyvallah dersiniz. Çünkü doğru bilgi teskin edicidir. Fakat kapı numarası belli değildir. Almanlar bu kadarcık bir stres faktörünü bile yönetmeye değer bulur, kalkış ve iniş saatleriyle kapı numaralarını gösteren dev ekranın başına iki güzel genç kız koyarlar. Bu kızlar ekrana bakmaya gelen her yolcuyla ilgilenip, hal hatır sorarlar. Kapı numarası belirinceye kadar her defasında size çikolata ikram eder, "Ah ne yazık ki daha belli olmadı, çok üzgünüz. Nerede oturuyorsunuz, biz size haber verelim." derler. Ve nihayet "hadi tebrikler, çok beklediniz ama kapınız belli oldu, iyi yolculuklar" diye elinize tutuşturdukları yeni bir çikolatayla sizi uğurlarlar.

Kıssadan THY'ye ve havaalanını işleten TAV'a düşen hisse çok açık: Kriz yönetimi gözden geçirilecek, personel eğitilecek. Yolcuya her durumda net bilgi verilecek. Tüm görevliler ağız birliği edecek. Anlaşmalı otel sayısı artırılacak, öncelik yabancılardaysa bu saklanmayacak. Rötar mağdurlarının gönlü alınacak. THY gibi gözbebeğimiz bir kurumdan çok şey mi istiyoruz?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türk gençleri Alman medyasına hazırlanıyor

Nuriye Akman 2012.02.05

World Medien Akademie... Bu üç kelime Almanya'da yaşayan Türk gençleri medya sektörüne kazandırmaya çalışan ilk projenin adı.

Ancak anlamı bunun çok ötesinde. Zaman Gazetesi, Avrupa'nın düzenlediği bu organizasyon aslında geleceğin tarlasına ekilen umut tohumları demek. Mahmut Çebi yönetimindeki Zaman Frankfurt ekibinden haber müdürü İsmail Çevik ve yardımcısı Hilal Akdeniz, Türklerin bu ülkeye gelişinin 50'nci yılında daha önce benzeri görülmemiş bir ilke imza attılar. Sadece Türkiye'nin değil, Alman medyasının dev isimlerini üçüncü kuşak Türk gençlerini eğitmek için ikna ettiler. Olaya İstanbul'dan baksaydım, "Ne olmuş yani?" gafletine düşebilirdim. İyi ki gittim, hem düzenleyicilerin, hem katılımcıların öğrenme azmine, kendilerini evrensel kodlarla dönüştürme çabalarına tanık oldum. Şimdi hepsine bravo diyorum. Gut gemacht, weiter so!

Medya Derneği, STV ve Ebru TV'nin de destek verdiği proje çerçevesinde röportaj deneyimlerimi paylaştığım 28 Ocak günkü ilk seminerde yüzde 95'i üniversite öğrencisi 84 katılımcı vardı. Yaşları ortalama 24 olan bu gençlerin tamamı iletişim okumasa da, kendilerini ve içinde yaşadıkları toplumu yansıtabilmek için medya sahnesine çıkmak istiyorlardı. Zaman'ın onlara sunduğu bu fırsatı değerlendirmek üzere Almanya'nın değişik bölgelerinden Frankfurt'a aktılar ve konuşmacıların ağızından dökülen her söze heyecanla kilitlendiler.

Dedeleri nineleri, anneleri babaları gibi geri dönme hayalleri yoktu. Türk ve Alman kültürü arasında med-cezir yaşasalar da durumlarını bir zenginlik olarak değerlendirmeye daha yatkındılar. En zayıf yönleri iki dile de yeterince hakim olamayışlarıydı. Belki de bu yüzden medya sektöründe göçmen oranı yüzde 2 bile değildi. Gazeteciliğin Türk gençleri arasında popüler olmamasının asıl nedeni, bilgi ve cesaret eksikliğiydi. İşte World

Medien Akademie onlara bu nosyonu vermeye çalışıyordu. Alman medyasındaki Türk ve Müslüman resmi, devamlı işsizlik, suç, terör, şiddet, töre cinayeti, zorla evlendirme gibi başlıklarla ele alındığı için Türk kökenli gençlerin medyaya yönelmelerinin hayati önemi vardı.

Almanya'da günde 25 milyondan fazla gazete satılıyor. Türk toplumunun okuduğu gazete sayısı ise 70 binlerde. 80 milyonluk Almanya'da Türk nüfusunun 3 milyon olduğu hatırlanırsa çok düşük bir rakam. Zaman Gazetesi, 30 binlik tirajıyla en çok satan Türk gazetesi. Hürriyet ikinci çok satan gazete, resmi rakam verilmiyor ama 20 binlerde sattığı söyleniyor.

Yedi hafta sürecek bu seminerlere katılanların bir kısmı kabiliyetlerinin farkında değilken, bir bölümü kendilerini nasıl geliştirebileceklerini bilmiyordu. Bu yüzden alanlarında söz sahibi olan insanların verdiği her öneriyi önemsediler. İşte katılımcılardan bazılarının görüşleri:

Levent Uçar: Berlin Teknik Üniversitesi Basın Danışmanlığı bölümünde okuyorum. Medya Akademisi, çok ciddi bir boşluğu dolduracak. Bu temel eğitimi alan kişiler arasından çok iyi gazeteciler çıkacak. Burada ders almak, gazetecilik yapmayacak olanlar için dahi çok değerli bir kazanç. Verdiğiniz seminer zihnimde yeni kapılar açılmasını sağladı. Hayata yeni bir bakış açısı kazandırdığınız için teşekkür ederim.

Hiranur Karadoğan: Böyle bir etkinliğe katılmak benim için büyük şanstı. Kendimi bildim bileli gazeteci olmak istiyordum. O yüzden bu seminer benim hayallerime açılan bir kapı oldu.

Ümran İnce: Röportaj nasıl yapılır diye öğreneyim derken hayatın çeşitli bölümlerinde kullanabileceğim bir sohbet dinledim. Hukuk ve ilahiyat okuyorum, değişik kategorilerde bilgilenmeyi sevdiğimden gazeteciliğe de ilgi duyuyorum. Sizin konuşmanızdan sonra biraz daha motive oldum. Bir rüzgâr gönderdiniz bana. Rahat uyuyamam artık çünkü beni tatmin edebilecek mesleği buldum.

Fatih Aktürk: Zaman Düsseldorf bürosunda tecrübe edinmeye çalışıyorum. Seminerde en hoşuma giden, sistematik anlatış tarzınız oldu. Çok değerli notlar aldım. Bundan sonra röportajlarımda sizden edindiğim bilgileri kullanacağım.

Zahide Okun: Türk dili ve edebiyatı mezunu, son dört aydır Erasmus değişim öğrencisiyim. Sohbetinizden bende kalanları şöyle özetleyebilirim: Dile hâkim ol ki karşındakini hem okuyup hem yazabilesin. Dinlediğin kadar sorabilirsin. Konunu bil, hızlı düşün, stratejik hareket et ki ezberi bozasın. Ne biriktirdiysen onu harcaysın. Röportaj bir kurgudur. Onda bazı gerçekler vardır ama tüm gerçeklik yansıtılmamıştır. Asıl mesele o kurgusal gerçeği çarpıtmadan sunabilmektir.

Pınar Kibar: Sosyal hizmet uzmanlığı okuyorum. Soru sorabilmenin de başlı başına bir uzmanlık alanı olduğunu sayenizde öğrenmiş oldum.

***

Beni umutlandıran kız

84 katılımcının tamamını tanıtmaya imkânım yok. Hepsini temsilen açılış için yaptığı üzeri mikrofon, kamera, teyp gibi medya gereçleriyle süslü pastayla herkesin gönlünü fetheden Betül Çelik'ten söz edeceğim. Meslek lisesinden mezun olup da üniversite eğitimi alabilen nadir Türk gençlerinden biri. Genç yaşında aştığı tüm engelleri bir kazanç olarak niteliyor ve arkasından gelen ve onunla aynı sorunları yaşayan gençlere destek oluyor. Ona göre Almanya'da üniversiteler bir özgürlük yuvası. Herkes fikrini rahatlıkla beyan edip bilimsel araştırmalar yapabiliyor. Yeter ki Türk gençleri motive edilsin, kendilerine güvenip hedefleri doğrultusunda çalışsınlar. Almanya'da işini hakkıyla yapana, kökeni ne olursa olsun değer verildiğine inanıyor. 7 yıldır örtülü

bir hanım olarak, Müslüman Türk kimliğiyle ilgili hiçbir sorun yaşamamış. Bunu çok sosyal olmasına ve iletişim kurma becerisine bağlıyor.

Betül, Mainz Üniversitesi'nde Eğitim Bilimi ve Türkoloji okuyor. Medya ve Eğitim Enstitüsü'nde staj yapıyor. Olağanüstü enerjik, cıvılcı, gözlerinden zekâ fışkıran bir kız. Daha staj döneminde pek çok Alman kurumundan iş teklifleri almış. On tarakta bezi var, okuluna devam ederken Halk Eğitim Merkezi'nde Türkçe dersi veriyor, rehber öğretmenliğin yanı sıra Eurozaman'a muhabirlik yapıyor. Tom-Buddy Mentor'da Erasmus danışmanı. Fotoğrafçılık ve pastacılık konusunda uzmanlaşırken, www.betulcelik.com sitesinde blog yazıyor. İnsan Betül gibi birini tanıyınca Türklerin Almanya macerasına umutla bakıyor.

***

Gizli kahramanlar

Zaman Avrupa'nın haber müdürü İsmail Çevik, 10 yıldır Almanya'da. Antalya'dan gelip Eberhard Karls Üniversitesi'nde siyaset bilimi okudu ve bu ülkede kalıcı olmaya karar verdi. Almanya'da Türk toplumunu yakından ilgilendiren birçok konuda dosya haber çalışması yaptı. Almanya'ya Türk işçi göçünün 50. yılında Türk-Alman dostluğuna katkı için Berlin'den İstanbul'a bisiklet yolculuğu yaptı. Almanya, Avusturya, Slovakya, Macaristan, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Sırbistan, Kosova, Makedonya, Yunanistan üzerinden Türkiye'ye giriş yaptığında Huber Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından kabul edildi. Daha sonra Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ, Yurtdışı Türkler Başkanı Kemal Yurtnaç ve Alman Büyükelçi Eberhard Pohl ile görüşüp mesajını ilettili. 32 günde 4.050 km yol yapmış, bu arada dokuz kilo kaybetmişti. Gezi notlarını www.dostlukicinpedalla.com adresinde yayınladı. Bireysel başarı ile yetinmeyip Almanya'da yaşayan Türk gençlerine ufuk açıp cesaret aşıladığı için kendisini kutluyorum.

Katolik kız okulunun tek müslüman öğrencisi

Hilal Akdeniz'e gelince; kendini çok iyi eğitmiş, sadece beyni değil gönlü de dopdolu, enerjik bir genç hanım. Ege'nin bağrından Frankfurt'a traktör almaya gelen bir dedenin torunu. Dede Türkiye'ye dönüyor. Hilal'in babası Almanya'da kalıyor. Hilal, Katolik kız okulunda okuyor. Müdiresi bir rahibe. Okulun tek başörtülü Müslüman öğrencisi olarak azınlık olma psikolojisiyle erken yaşlarda tanışıyor, asla ezilmiyor. Maddî, manevî bütün engelleri başarıyla aşıyor. Heidelberg Üniversitesi'nde sosyoloji okuyor. Eğitim merkezlerinde diğer öğrencilere ders, diyalog merkezlerinde seminerler veriyor, fahri tercümanlık yapıyor. Hristiyanlığı birçok Alman'dan daha iyi bilen, 4 dil konuşan, iki kız çocuğu olan bir anne. "Rabb'ime beni kadın olarak yarattığı, bana bu zekâyı, bu empati kabiliyetini, bir şeyler yazdıktan ya da bir kitabı bitirdikten sonra duyulan hazzı tattırdığı için müteşekkirim." diyen şahane bir kadın. Şimdi, gazetecilik gibi daha önce aşına olmadığı bir alanda kendini yetiştiriyor. Ona göre, Almanya'daki Türk kadınların dünyasında ciddi bir devrim yaşanıyor. Üniversiteyi birincilikle bitiren kızlarımız artıyor. Hanımlar, yavaş yavaş Alman toplumunda kariyer sahibi oluyor. Hilal de bu yolda ilerlerken kendi kökünü koruyup kollayan, fakat değişik ortamlarda sürekli meyve veren bir ağaç gibi hemcinslerine örnek oluyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eşler birbirlerini dengelemeyi bilmeli

Davranış Teknolojileri Merkezi Kurucusu Tamer Dövcü aslen uluslararası ilişkiler uzmanı, bankacı ve ekonomist. Uzun yıllar üst düzey yöneticilikler yaptı, daha sonra İngiltere ve ABD'de NLP ve yönetimle ilgili eğitimlere katıldı.

Dünyada konusunda en prestijli ve en büyük psikoterapi enstitüsü olan Milton H.Erickson enstitüsünün Türkiye'deki kurucu başkanı olarak bu enstitünün ABD' deki başkanı ile doktor ve psikologlardan oluşan bir ekiple iki yıldır psikoterapi eğitimleri düzenliyor, bir çok firmaya danışmanlık yapıyor.

Yirmibeş yıllık araştırma ve deneyimlerini Optimum Denge Modeli adını verdiği bir eğitim sistemine dönüştüren Dövcü, felsefe, kişisel gelişim ve psikoterapiyi farklı bir içerikle sunuyor. Üç hafta sonuna yayılan toplam altı günlük eğitimde fobiler, kimlikler, motivasyon, yetenekler ve ilişkiler gibi insanların kendilerini ve başkalarını tanımasına yardımcı olacak pek çok bilgi veriliyor. Bir bölümüne benim de girdiğim eğitime katılanlar arasında doktorlar, psikologlar, danışmanlar, mühendisler, iletişimciler, öğretmenler, avukatlar, ev hanımları, öğrenciler vardı. Uluslararası şirketlerin bazı yöneticileri de oradaydı. Bu eğitimin hem kendi uzmanlık alanlarını yetkinleştirmek hem de kişisel korku ve iletişim problemlerini aşmada faydalı olacağını düşünüyorlardı. Tamer Dövcü, değişen durum ve koşullar karşısında insanların kaygı, başarı, huzur ve depresyon karesi içinde nasıl ve neden gidip geldiğine dair ilginç açıklamalarda bulundu. Başarı ve huzuru yitirdiğimizde kendimizi nasıl dengeye getirebileceğimize dair ipuçları verdi. Sadece anlatmakla kalmayıp, asansör korkusu olan ya da çikolata- sigara bağımlılığından kurtulmak isteyenlere birebir uygulama yaparak bunlardan nasıl kurtulabileceklerini gösterdi. Katılımcılar eğitimden memnun kaldılar, kendilerini ve çevrelerini daha iyi anlamaya başladıklarını, bu bilgileri yaşamlarının farklı alanlarında kullanabileceklerini söylediler.

İnsanlara dengelerini optimum düzeye çıkarabilmeleri ve dengelerini kaybettiklerinde tekrar nasıl kazanabileceklerine dair ipuçları veriyorsunuz. Dengeyi nasıl tanımladığınızdan başlayalım isterseniz...

Denge belli eşikler aralığında salınmaktır. Tıpkı vücut sıcaklığımızın 36.5-38 derece arasında salınması gibi ya da şeker veya kolesterol değerlerimizin belli sağlıklı aralıklarda olması gibi. Buna optimum denge denir. ODM'ye göre dengelenmesi gereken beş temel durum var: Başarı ve huzuru dengelemek; "ben" ve "biz"i dengelemek, ego'yu dengelemek, bilinç ve bilinçaltını dengelemek ve son olarak, akıl-emek-yürek üçlüsünü dengelemek. Bunlar kişiyi mutluluğa götüren şeylerdir.

Mutlu insanların mutsuzlardan farkını nasıl tanımlıyorsunuz?

Mutlu insanlar için anahtar kelimeler uyum, denge ve farkındalıktır. Yürekleriyle düşünür ve içlerine sinen şeyi seçerler. Ama sonra akıllarıyla neyi-nasıl yapmaları gerektiğine karar verirler. Ve bu kararı uygularken de tembelliğe kaçmazlar. Bu insanların pek çok zihinsel farklılıkları vardır. Sadece birisini söylersem; "Bu insanlar örneğin yaşadıkları an mutluydu o anda ve o yerde hissediler ve anın tadını yaşamak için bütün duyularını açarlar. Ama yaşadıkları an kötü hissettiriyorsa zihinlerinde başka bir yerde veya zamanda olabilirler."

Peki dengesiz olduğu halde mutlu olan yok mudur?

Mutluluk başarı ve huzuru dengelemektir. Yani hem dışa dönüp içinde bulunduğunuz çevrede etkili olacaksınız hem de içe dönüp kendinizle barışık olacaksınız ve sonra da bu ikisini dengeleyeceksiniz. Yani hem maddi dünyayla hem de manevi tarafınızla uyumlu olacaksınız. Uçlara gitmekse mutluluk değil sadece haz verir ve onu dengeleyemezsiniz. Çünkü aynı hazzı korumak için insan hep daha fazlasını yapmak zorundadır. Bu da bir süre sonra bağımlılık oluşturur ve rahatsızlık verir.

Dengesizliğin rahatsızlıktan başlayıp hastalığa en sonunda da "kronik hastalığa" ulaşmaması için ne yapabiliriz?

Bunun ilk yolu erken teşhistir ve daha rahatsızlık aşamasında müdahale etmektir. Hastalığı çözmek rahatsızlığı çözmeye göre daha zordur. Denge bozulduğunda oluşan rahatsızlıklara tıp ve psikoterapi dilinde semptom denir ve kişiler bir uzmana danışarak semptomları anlatır ve bir çözüm beklerler. Oysa dengemiz gün içinde sürekli bozulur. Biz ODM'de bu durumlarda zihinsel dengeleri nasıl oluşturabileceğimizi anlatıyoruz.

Yani kendi kendinin doktoru ol diyorsunuz. Peki bunu nasıl yapacağız?

Bu hayatı ve kendimizi daha iyi anlamakla ve kimliklerimizi geliştirmekle mümkün.

ODM'de yaşamla ilgili iki sistem vardır. Birincisi içinde yaşadığımız çevredir. Örneğin fiziksel çevre, arkadaş çevresi, iş çevresi, aile vb. farklı farklı çevrelerdir. Ancak tüm çevrelerin ortak özellikleri vardır. Bunlar düzen veya düzensizlik yönünde hareket etmeleri ve bunun sonucunda tehdit veya fırsat yaratmaları ve çözüm için gereken kaynakları da genellikle içlerinde barındırmalarıdır. İkinci sistem ise bu çevreler için bizim yarattığımız kendi subjektif haritalarımızdır.

Bunlara kimliklerimiz diyebilir miyiz?

Evet, bu ikinci sistemler kimliklerimizdir. Bizler kimliklerimiz aracılığıyla oluruz ve bir şeyleri de ancak "olarak" yaparız. Bu anlamda kimliklerimiz içinde bulunduğumuz çevreye uyum sağlamak için geliştirdiğimiz ve ruh hali ile anlamlarımızdan oluşan zihinsel haritalarımızdır. Örneğin aile içinde "anne" kimliğinde varolabilir ve uyumlu olabilirsiniz ama öte yandan iş hayatında yönetici kimliğinde uyumsuz olabilirsiniz. Bu anne kimliğindeki haritanız daha sağlam ama yönetici kimliğindeki haritanız daha zayıf demektir.

Bu haritaları nasıl okuyacağız?

Tüm haritaları birleştirdiğimizde dört temel fonksiyon görürüz. İnsan ya içe dönük- ya da dışa dönüktür. Veya içinde bulunduğu çevreyle uyumlu ya da uyumsuzdur. ODM'ye göre; Dışa dönük uyum "başarı" dediğimiz şeydir. Dışa dönük uyumsuzluk "anksiyete" (kaygı) dediğimiz şeydir. İçe dönük uyum "huzur" dediğimiz şeydir. İçe dönük uyumsuzluksa "depresyon" dediğimiz şeydir. İnsanlar bu dördü arasında gidip gelirler.

Eğitimin benim katıldığım bölümünde şöyle bir şekil çizmiştiniz:

Verdiğiniz eğitimi insana bu artının neresinde olduğunu anlamak diye özetleyebilir miyiz?

Evet, sizin de bir bölümüne tanık olduğunuz gibi katılımcılar çeşitli katmanlarda (tepki-davranış-ruh hali-trans fenomenleri-meta programlar-değerler-kimlikler vb) kendilerini ve tanıdıklarını kolayca teşhis edebiliyorlar. Tabii niye o tarafta takılıp kaldıklarını, geçmişte yaptıkları hataları ya da doğru kararları nasıl verdiklerini de görebiliyorlar.

Haftalar boyu devam eden bir eğitimi kısaca anlatmak zor tabii. İlişkilerin bu haritalara göre nasıl düzenlendiğine karı-koca ilişkisi üzerinden bakalım mı?

Eşler arasındaki ilişkilere bakarsak ideal olanı iki eşin de optimum dengede olmasıdır. Yani her ikisinin de başarı ve huzuru dengeleyebilmiş olmalarıdır. Ancak bu nadir görülüyor. İkinci en iyi ise tamamlayıcı ilişkidir. Bu durumda genelde erkek dış dünyada başarıyla uğraşırken kadın evde düzeni ve huzuru sağlar. Ancak bu durum erkeğin ya da kadının çeşitli nedenlerle negatif tarafa yani anksiyete veya depresyon karesine kayması yüzünden bozulur. Bu durumda eşler birbirlerini dengelemek için çapraz karelere kayarlar. Örneğin bir eş depresyona kayarsa diğeri başarı karesini de yönetmek durumundadır. Ya da biri anksiyeteye kayarsa diğeri evde huzuru sağlamak için daha fazla çaba göstermek zorunda kalır.

Çiftler evlendikten sonra birbirini değiştirmeye çalışabiliyor. Bu mümkün mü?

İnsanlar 25 yaşından sonra temel değerlerini normalde değiştirmezler. Ancak başlarından çok sarsıcı olaylar geçerse bunlar değişir. İnsanı değiştiren zaten yaşam sürecindeki bu tür tecrübeler sonucu olgunlaşmasıdır. Sadece her kimlik oluşumunda bir adaptasyon dönemi vardır. Bu dönemde bir miktar uyum süreci söz konusu olur ve eş kimliği için de böyledir. Bu dönemde ortalama 3-6 ay arasında tamamlanır ve çok büyük değişimler yaratmaz.

Erkekler zaten bu dönemde kadınları değiştiremeyeceklerini anlayıp bu işten vazgeçerler ama kadınlar ısrarla bunu yapabileceklerini düşünerek denemeye devam ederler. Bu genellikle 50 yaşlarına kadar sürer. Ama sonuç değişmez. Erkek sadece çok zorlanırsa değişmiş gibi yapar ama ilk fırsatta eski haline geri döner.

ODM evliliklerin uzun ömürlü olmasına nasıl yardımcı oluyor?

İlişkilerin kısa sürmesinde temel etken eşlerin birbirlerini değersiz hissettirmeleridir. Bunu susarak, aşağılayarak, karşı suçlamaya geçerek ya da doğrudan eleştirerek yaparlar. Bu tür davranış şekline bakarak çiftleri 10 dakikalık videolarla özel bir labratuvarda inceleyip 5 yıl içinde % 90 boşanmaları önceden doğru tahmin edebiliyorlar. ODM'ye göre temel sorun kişilerin dengelerindeki bozulmalar sırasında eşlerin birbirlerini dengeleyememeleri veya bilerek ya da bilmeyerek diğer eşi negatif tarafa savurmalarıdır.

Bu durumda savrulan eşin ne yapması gerekiyor?

Dengesini korumayı öğrenmesi ya da sistemi dengelemeyi öğrenmesi gerekiyor. Bunlar öğrenilebilen şeyler.

Peki savuran eş, yani "dengesiz" olan?

Aynı çözüm onun için de geçerli. Ama her iki durumda da çözüm hep farkındalıkla başlar. Kişi kendi dengeleri evde ya da diğer kimliklerde bozulduğu için eşini de savurur. Önce kendisini dengelemeyi öğrenmesi gerekiyor.

Bu haritalar ebeveyn-çocuk ilişkisinde kendini nasıl gösteriyor?

Sistemler bir bütündür. Bu nedenle doğrudan etkileşim vardır. En temel etkileşim 3-11 yaş arası çocuğun anne veya babayı taklit ederek öğrendiği bir dönemde olur. Buna modelleme dönemi denir. Eğer anne ya da baba ağırlıklı negatif bir karedeyse (anksiyete veya depresyon) çocuk da onlar gibi olur. Yok anne ya da baba pozitif karedeyse yani başarılı veya huzurluysa çocuk da çoğunlukla başarılı veya huzurlu olur. Tabii ailede vefat, boşanma gibi sorunlar olduğunda sistem yeniden dengelenip düzen kurmaya çalışır. Bu süreç yanlış yönetilirse aile fertleri yine negatif tarafa savrulabilirler. Yine büyük kardeş, küçük kardeş olmak, çocuk sayısı gibi başka faktörler de vardır.

Ebeveynler çocukların bazı davranışlarına büyük tepki verebiliyor. Öfke ile baş edebilmek için önce nereden başlanmalı?

Öfke problem çözme sürecinde ilk adımlardandır. Kişi genellikle canı yandığında bu duyguyu buna neden olan kişiyle eşleştirir ve öfkesini bu kişiye yöneltir. Bu tepkisel insanın yoludur. Sonra sakinleşir ve olayı kabullenir. Sonra da olayın nedenini bilinçli olarak anlamaya çalışır. En son da deneme yanılma ile en uygun davranışı sergilemeye çalışır. Bu da bilinçli insanın yoludur. Tepkisel insandan bilinçli insana geçmeden bunu çözemezsiniz. Bilinçli insan dengelerinin o kadar bozulmasına müsaade etmez. Olayı doğru anlamak ve doğru çözüm stratejisi geliştirmek onun temel yaklaşımıdır. Bilinçli insan da öfkelenir ama bu dönemde tepki vermez. Öfkesinin geçmesini bekleyip sonra harekete geçer. Kabullenme ve sabır onun ilk öğrendiği şeylerdendir.

Denge bozucu bir faktör olarak kıskançlıktan konuşalım biraz. Aile içinde, özellikle kardeşler arasında görülen kıskançlığın sebebi nedir?

Tabii ki değersizlik duygusudur. Bu tüm canlılar için varlığını anlamlandırmada en temel duygudur. Ailenin ilgisinin azaldığını ve bunun diğer kardeşe yöneldiğini düşünen kardeş önce hırçınlaşır ve anksiyete karesine savrulur. Daha sonra bu durumu çözmeyince içe dönüp küser ve depresif tarafa savrulur. Sorun zaten çocuğun bu negatif karelerde takılıp kalmasıdır. Büyük kardeşlerin çoğu zamanla durumu kabullenir ve huzur karesine gelirler. Hatta bazıları inisiyatifi ele geçirip başarı karesine gelip bu durumu lehlerine bile çevirebilirler.

GENEL MÜDÜRDEN SONRA EN ÖNEMLİ KİŞİ İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİCİSİDİR

Biraz da iş ortamını konuşalım. İnsan kaynakları müdürünün insan haritalarına dair neleri dikkate alması lazım?

İş yaşamında en vahim hata başarı karesinde olmayan kişileri işe almaktır. Tabii iş istisnai olarak çok rutin işleri yapabilecek kadar huzurlu kişileri gerektirmiyorsa. Bu karedeki insanların farkındalığı yüksektir, stratejik ve sistemik düşünebilirler, eyleme geçebilirler ve en önemlisi öğrenme yetenekleri yüksektir. İş yaşamında üç temel kimlik vardır. Bunlar girişimci, yönetici ve teknisyendir. Girişimci tehdit, fırsat ve kaynakları erken gören ve değişim odaklı ve gelecekte yaşayan, risk alabilen, sezgisel kişilerdir. Yönetici daha çok tehdit odaklı ve düzen sağlamaya çalışan ve stratejik ve bilinçli düşünen kişidir. Teknisyen ise bizzat işi yapan kişidir. Dolayısıyla bunları birbirlerinin yerine görevlendirmek ikinci en büyük hatadır. Diğerleriyse kişilik özellikleri, yetenekleri, motivasyonları, tecrübeleri gibi faktörlerdir. Zaten en çok da bu ilk ikisi yapılır.

Öyleyse bir şirkette genel müdürden sonra en önemli kişi insan kaynakları yöneticisi olmalı.

Doğru. İşletmede 4 temel faktör vardır. Bunlar sermaye, liderlik, yönetim sisteminiz ve doğru personeldir. Yani ortalama bir işletme sisteminiz varsa bile doğru personeli alırsanız zaten bu kişiler sistemdeki eksikleri gidereceklerdir. Bu nedenle genel müdürden sonra en kritik kişi İK'dan sorumlu genel müdür yardımcısıdır. Yanlış kişileri yanlış yerlere koyarsanız diğer şeyler doğru bile olsa işler aksar. Tabii liderleri seçemezsiniz. Onlar sizi seçer ya da seçmez. Üst Düzey Yöneticileri de liderler seçer. Daha doğrusu vizyonlarına ikna etmeye uğraşırlar. Çünkü onların arkasını ancak iyi yöneticiler toplar. İK ancak orta düzey yöneticileri doğru seçebilir. Bu seçimlerde klasik yöneticilik becerilerine bakılması doğrudur. (Planlama, organize etme gibi) Teknisyenleriyse ustalık ve çalışkanlıklarına bakarak yöneticiler ve İK birlikte seçmelidir.

Madem iş hayatında kişisel haritalarımızla varoluyoruz, öyleyse "Özel yaşam ve iş hayatı" diyerek hayatı ikiye bölmek büyük hata, öyle değil mi?

Bu bir seçim. Türkiye'de başarılı pek çok üst düzey yönetici bunu yapıyor. Bakıyorsunuz işte çok sert, acımasız, hırslı bir insan, evde ise yumuşak ve ağır başlı bir eş ve baba. Bunlar "etkili" olmayı seçen ve bulundukları çevre itibarıyla kimlikleri ne gerektiriyorsa sorgulamadan yapan ve de başarılı olabilen insanlar. Bir de "tutarlı" olmayı seçenler var. Bunlar her kimlikte aynılar. Bunlar daha az başarılı ama daha güvenilir kabul edilen kişiler. Dolayısıyla bu bir seçim meselesi.

İş yaşamında çalışma arkadaşları ile yaşanan kimlik çatışmalarının kaynağı ne?

İş yaşamında iki temel sorun var: Ego ve çıkar çatışması. Bu ikisi de çoğunlukla işler normalken çıkmaz. İşler iyi ya da kötü gittiğinde ortaya çıkar. İşler iyiyken ego başarıyı üstlenmeye kalkar ve çıkarları kendi lehimize kullanmaya çalışırız. İşler kötüyken ise suçlama ve cezadan kaçınma davranışı olur. Ego daha çok kontrolü elde tutmayla ilgilenirken, çıkarıcı taraf tehdit ve fırsatları kendi lehine yönlendirmeye çalışır.

İş yerindeki ve ailedeki temel değerler farklı olabilir. Bu farklılıkların dengemizi bozmaması için ne yapacağız?

Tutarlı olmayı seçerseniz dengeniz bozulmaz. Çünkü bu durumda her kimlikte aynı temel değerlerle, aynı doğrularla davranırsınız. Ama etkili olmayı seçerseniz de bozulmaz. Kendinizle barışksanız ve durumu kabullendiyseniz dengeniz yine bozulmaz. Yani şunu kabullenebilirsiniz "ne yapayım iş hayatı böyle, çok tasvip etmesem de başarılı olmak istiyorsam bazı kişileri kullanmak zorundayım" Ancak bunu yapmak ilkinde göre daha zordur.

ANLIK HAZLAR, KİŞİYİ GİRDABA SOKAR

Bir dengesizlik durumu olarak bağımlılığın doğasını da konuşsak...

İnsanlar dengeleri bozulunca bunu tekrar sağlamak için anlık hazlara yönelirler. Bir süre sonra bu anlık hazlar kişinin gerçek sorunlarını daha da örter ve bu gerçek sorunlar derinde daha da büyür. Buna fizyolojik faktörler (reseptörler) ve vücudun tolerans geliştirme mekanizması sistemleri de eklenince (örneğin bir kadeh rakı bir süre sonra yetmez ve kişi aynı tatmin için ikinci kadehe ihtiyaç duyar) bağımlılık artar ve kişi bu girdaba kapılmaya başlar.

ODM, bağımlılıklarımıza da bir çözüm öneriyor mu? Mesela yeme bağımlılığı. Bu modelle kilo verilebilir mi?

ODM tedaviden ziyade dengelerimizi nasıl koruyabileceğimizle ilgili. Dengeleriniz sağlamsa zaten bağımlılıklar da gelemmez. Yeme bozukluğu/bağımlılığı gibi konularsa ODM'nin anlam değiştirme mekanizmalarıyla düzeltiler. Ancak bu uygulamaları sadece hekim ve psikologların yapması gerekir.

Anlam değiştirmeden kastınız?

Anlamlarımız da bir sistemdir ve bilinçaltımızda oluşurlar. Neyin doğru neyin yanlış, neyin öncelikli neyin gereksiz olduğunu tespit eden bir mekanizmamız vardır. Bunların çalışma mekanizması ODM'de net olarak tanımlanmıştır. Bu durumda örneğin eğitim sırasında insanlar çukolata veya sigara gibi alışkanlıklarından kurtulmayı öğrenebiliyorlar. Ancak daha karmaşık anlamları değiştirmek psikoterapist desteği gerektiriyor.

Dünyada konusunda en prestijli ve en büyük psikoterapi enstitüsü olan Milton H.Erickson enstitüsünün Türkiye'deki kurucu başkanı sizsiniz. Milton Ericsson Enstitüsü'nün sizi seçme nedeni nedir?"

Birkaç nedeni var; Erickson Enstitüsü'nün ne kadar önemli olduğunu ilk farkedip başvuran olmamız bir neden. Onların bizim niyetimiz ve kararlılığımızı takdir etmesi bir diğer neden.

Ekipteki doktor ve psikolog arkadaşların katkıları da bir neden. Bir de yıllar içinde yaptıklarımızı bizzat vakfın başkanının gelip görmesi etkili oldu sanırım.

Erickson Vakfı' nın kurucu başkanlarından psikolog Jeffrey K. Zeig ile Mart ayında halka açık ODM eğitimi vereceksiniz. Jeffrey Zeig'in ilk defa sizinle eğitim vermeyi kabul etmesi nasıl mümkün oldu?

Vakfın kurucu başkanları Erickson'un kendisi ve Jeff Zeig'dir. Biz 7 yıldır zaten birlikte eğitim veriyoruz. Ancak bunlar sadece doktor, psikolog ve psikolojik danışmanlara verilen eğitimlerdi. Ben ilk kez ondan böyle bir şey rica ettim. Önce çekimserdi. Modeli inceleyince kabul etti. Sonuçta aramızda bir güven var ve ODM de kafasına yattı. Yoksa dünyanın en büyük ustalarından biri olarak böyle bir eğitime ismini koymazdı. Böylece ilk kez halka açık bir eğitimi beraber veriyoruz. www.optimumdengemodeli.com adresinden eğitimle ilgili detaylara ulaşılabilir.

Siz psikiyatr ya da psikolog değilsiniz ancak onlara da eğitim veriyorsunuz. Onların bilmediklerini siz nasıl öğrendiniz?

Bu uzun bir konu. Altında yaklaşık 25 yıllık bir hayatı ve insanı anlama çabası yatıyor. Öte yandan şunu da söyleyebilirim. Dünyada 140 civarı Erickson Enstitüsü var. Bunlar içinde kurucusu doktor ya da psikolog olmayan bir tek ben varım. Onay vermeden önce bu konuda beni ABD'de yeterince sınadıklarını söyleyebilirim. Bir başka nokta da ben psikolog ve doktorlara yönelik bu eğitimi sadece Ericksonian Psikoterapi dalında veriyorum. Eğitime doktor ve psikolog eğitimciler de katılıyor. Öte yandan örneğin insanlara 3.5 ayda İngilizce'yi öğreten ve bunu Cambridge Üniversitesi'nin IELTS sınavlarıyla kanıtlayan Neuro-Linguistic English adlı dil öğretme sistemini de ben geliştirdim. 10 yılda geliştirildi ve yaklaşık 4.5 yıl bu sistemi Yeditepe Üniversitesi'yle birlikte uyguladık. Bu sistem de ODM'nin eğitime uyarlanmasıdır.

Psikolog ve psikiyatristlerle nasıl bir işbirliği yapıyorsunuz?

Birincisi bu tür uygulamaları yapanlar mutlaka psikolog veya doktor olmalılar. Çünkü onlar hiç olmazsa zarar vermiyorlar. Bu herkesin yaşam koşluğu adı altında yapacağı birşey değil. İkincisi ODM'nin psikoterapi alanındaki uygulamaları için çekirdek bir psikolog kadrosu oluşturuyoruz. Bu Türkiye'de geliştirilen ilk psikoterapi modeli olacak. Ayrıca Erickson Enstitüsü aracılığıyla dünyadaki tüm büyük terapistlere istediğimizde ulaşabiliyoruz. Sağlıkla ilgili alanda ise hekimlerden oluşan bir ekibimiz var. Bunlar psikoterapiyi de bilen hekimler. Sağlık uygulamalarında amacımız bir tür koruyucu hekimlik gibi. İnsanların zihinsel dengeleri sağlanırsa bedensel dengelerinin de sağlanacağını düşünüyoruz. Ya da insanların iyileşmesi için doktorlar yaşam tarzlarını değiştirmelerini öneriyorlar. ODM bu konuda da yardımcı olabilir. Pek çok hekim bize gönüllü olarak destek veriyor. ODM'nin psikoterapi ve sağlık çalışmalarının hazırlıkları sürüyor. Umarım seneye yetiştirdiğimiz doktor ve psikologlar aracılığıyla başlayabiliriz.

Son olarak "yaşam koşluğu" adı altında verilen hizmetleri nasıl değerlendirdiğinizi sorayım.

Sınırları doğru çizilmesi lazım. Kişinin kendi uzmanlık alanında koçluk eğitimi alıp bunu uygulamasına karşı değilim. Örneğin bir öğretmen öğrenci koşluğu yapabilir veya bir işadamı yönetici koşluğu yapabilir. Çünkü çalıştığı alanı iyi tanıyor. Ama koçluk eğitimi alanlar terapi yapmaya kalkıyorlarsa bu yanlıştır. Bu anlamda yaşam koşluğunu psikolog ve psikolojik danışmanların yapması gerektiğini düşünüyorum.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Atatürk'ten af dileyen gazeteciler içimi acıttı

Nuriye Akman 2012.02.12

Taha Akyol'un son kitabı Atatürk'ün İhtilal Hukuku gerçekten çok ufuk açıcı. 632 sayfa oluşu ilk başta insanı yıldırıyor ama başlayınca, su gibi akıp gidiyor.

Gerçi zaman darlığından kitabı satır satır okuyamadım ama okuduğum kısımlarda bildiğimi zannettiğim bazı olayların ve kişilerin öyle yönlerini ortaya koymuştu ki, bir çok yerde ağızım açık kaldı. Verilen bilgiler ne kadar dehşet olursa olsun, kitabın gayet serinkanlı bir üslupla yazılması da övgüye değer. Bu kitaptan sonra kimse artık Atatürk bağımsız bir yargı istiyordu diyemeyecek. Peki bugün bağımsız yargı isteyen Atatürkçüler onun

izinden yürümüş olacak mı, yoksa ona muhalefet ettiklerini mi düşüneceğiz? Zihinlere bunun gibi daha yüzlerce soru armağan eden bir kitap bu. Teşekkürler Taha Bey...

-Siz bu kitabı niye yazdınız? Atatürk'ün bağımsız yargıdan yana olmadığını toplum yeterince bilmiyor mu?

-Toplum yeterince bilmiyor. Onu özellikle anlatmak istedim. Fransız sağcı düşünürlerinden Raymond Aron, devrim geçiren ülkelerde liberal fikirlerin, yargı bağımsızlığının çok geciktiğini, bu yüzden de siyasi kavgaların çok sert geçtiğini anlatıyor Fransa'yı izah ederken. Bu ister istemez bizde de söz konusu. 27 Mayıs'tan itibaren Türkiye'deki bir takım olağanüstü uygulamalara baktığımızda bunun hep inkılapların ve Atatürk ilkelerinin korunması adına yapıldığını gördüm. Bir gün tesadüfen Yargıtay'ın internet sitesinde girdiğimde Yargıtay ilkelerinin birincisi Atatürk ilke ve inkılaplarına bağımlılık olduğu dikkatimi çekti. Adalette böyle bir şey olamaz. Çünkü bir sosyalisti de yargılayacak, bir muhafazakarı da, o ilkeleri eleştiren birini de yargılayacak.

-Kitabı yazmaya o gün mü karar verdiniz?

-Bunlar hep zihnimde oluşan şeyler. Son olarak iki kitap beni bu işe yönlendirdi. Birisi, Anayasa Mahkemesi'nin 1982 yılında yaptığı Atatürk ve Hukuk konulu sempozyumun yayınlanmış notları. 400 sayfalık bir kitap. İçinde Atatürk ve toprak reformu var, Atatürk ve anayasa yok. Atatürk ve kuvvetler ayrılığı yok.

-Çünkü görmek istemiyorlar.

-Bu da olabilir. Dikkatleri başka noktalara, devrimin üstünlüğünü gibi noktalara odaklandığı için bakmıyor da olabilirler. Atatürk ve Hukuk adlı kitap Atatürk'ün konuşmalarından derlenmiş. Hiçbir analiz, hiçbir tarihi background yok. Bütün bunlar beni 1920'den 1938'e kadar olan hukuk, yargı, siyaset ilişkilerini, o gün hukuka yön veren temel kavramların ne olduğunu araştırmaya sevk etti.

-Kitabınızdan öğreniyoruz ki, Atatürk kuvvetler ayrılığını savunanları mürteci olarak niteliyor. Dehşet içinde kaldım.

-Kuvvetler ayrılığı irticadır diyor.

-Dolayısıyla bunu savunanlar mürteci oluyor. Bugünkü Atatürkçüleri düşünelim. Bağımsız yargı isterken aslında ironik bir biçimde Atatürkçülüğe karşı çıktıklarını bilirler mi?

-Hayır, farkında değiller. Bugün Türkiye'de Atatürkçülük iki konuya kendiliğinden indirgenmiş durumda. Birisi radikal bir laiklik anlayışı, iki ulusalcı denilen bir milliyetçilik anlayışı. Bunun dışında Atatürk'ün görüşlerine Atatürkçüler de bakmıyorlar ve bilmiyorlar.

-Katı radikal Atatürkçüler bu kitabı okuduklarında "Ee ne olmuş yani?" derler mi sizce? "Olağanüstü bir dönemdi. Tabii ki tek adamın üstünde toplanacaktı bütün yetkiler" mi derler? Yoksa "Aaa bak bak, bilmiyorduk. Meğer Atatürk bağımsız yargıdan yana değilmiş" mi derler?

-Bu sonucunu söyleyeceklerini tahmin etmiyorum. Muhtemelen o gün olağanüstü bir dönemdi, o gün böyle şeyler gerekirdi diyeceklerdir. Ona karşı ben ne derim? Olağanüstü bir dönemdi ama bu kadar şiddet uygulanması doğru muydu? Belki bunu da kabul etmezler. Ben onlara şunu söyleyeceğim. Bu kuvvetler birliği fikri, yargının, inkılabın hizmetinde olması fikri cumhuriyet rejimi tarafından hukuk fakülteleri yoluyla, ideolojik propoganda yoluyla zihinlere o kadar zerk edildi ki 27 Mayıs'ta bu profesörler çıktılar devrim dönemlerinde olağanüstü mahkeme kurulabilir diye fetva verdiler.

-28 Şubat'ta da...

28 Şubat'ta Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli partileri kapatma kararlarında, 301.inci madde ile ilgili çeşitli mahkumiyet kararlarında hep bu cumhuriyet döneminin başlangıcındaki hukuk anlayışına referanslar vardır. Demek ki tarihte yaşanmış, bitmiş bir olay değil. O yüzden eleştirel bakmak gerekir. Yasama, yürütme ve siyasi yargı yetkilerinin Atatürk'ün elinde toplanmasıyla Kanuni'nin elinde toplanması aynı şey değil. Birisi tamamen tarihte kalmış bir olay, öbürü etkileri günümüzde kültür olarak devam eden bir olay.

-Atatürk Ocak 1921'de mecliste uzun bir konuşma yapıyor. "Vatandaşın işlerine ilişkin konularda mahkemeler bağımsızdır. Ama siyasi konularda yargı yürütmeye bağlıdır" diyor. Aslında uygulamada bugün de biraz öyle değil mi? Hangi iktidar olursa olursa olsun... Gerçi biraz yol alındı ama...

-O biraz yol alındı sözünü ben izin verirsiniz epey yol alındı olarak söyleyeyim. Mesela günümüzde istiklal mahkemeleri gibi particilerin hakim, yargıç olarak atanacağı, temyiz yetkisinin ortadan kaldırılacağı bir uygulama söz konusu olamaz. Dünyanın her tarafında yargı iktidarın genel politikalarından etkilenebilir. Bunun aksini düşünmek doğru değil. Çünkü kuvvetler ayrılığı, kuvvetler arasında bir iletişimin olmaması, demir duvarların örülmesi anlamına gelmiyor. Burada önemli olan yargı yürütmeden emir alıyor mu almıyor mu? Kemalist rejimde yargı yürütmeden açıkça emir alıyordu.

-Kitabınızda epey örnek var...

-Mesela Atatürk İsmet Paşa'yı çağırıyor İzmir'de. Fahrettin Altay Paşa'yı çağırıyor. Devam eden bir davayla ilgili olarak "Ali Bey bizim paşaları asacak" diyor. Ali Bey dediği kel Ali, Ali Çetinkaya. Orada İsmet Paşa ve Fahrettin Altay, Paşaların asılmaması gerektiği konusunda Mustafa Kemal'i ikna ediyorlar. Atatürk "Peki, o zaman söyleyelim asmasınlar" diyor.

-Korkunç bir şey. Peki bugün biraz daha incelikli mi yapılıyor bu işler? İstiklal mahkemeleri kadar vahim görünmemekle birlikte bugünkü özel yetkili mahkemelerin varlığı hala o etkilerin devam ettiğine bir işaret değil mi?

-Özel yetkili mahkemelere aşırı yetki verilmesinin sakıncaları meydanda. Bunu hepimiz görüyoruz. Devletin yüce menfaatlerini korumak için özel yetkilendirilmiş yargı mekanizması olması gerekir düşüncesi, o düşüncenin devamıdır. Düşüncel planda devam eder. Ama ben ister bu hükümet döneminde, ister Ecevit hükümeti döneminde hiçbir savcının, hiçbir hakimin adalet bakanından, başbakanından emir alarak hareket ettiği görüşünü kabul etmiyorum. Benim on yıllık ceza avukatlığım vardır, Türkeş'in avukatıydım. O uygulamadan da biliyorum, teorik olarak da biliyorum. Hiçbir savcı bunu yapmaz. Ama etkilenme oluyor.

-Sadece Yargıtay'ın ilkeleri arasında değil, Atatürk'ün ilke ve inkılapları başka metinlerde var. Anayasa'da buna atıf var. Hepsinin çıkması gerektiğini düşünüyor musunuz?

-Kesinlikle düşünüyorum. Yargı dün Atatürkçü ideolojinin çizgisindeydi. Bugün muhafazakar ideolojinin çizgisinde olmamalıdır. Yargının temel vasfı siyasi ve sosyal görüşler karşısında mutlak tarafsızlık olmasıdır. Bir hakim kendi vicdanında liberal, sosyalist, muhafazakar olabilir. Fakat maddeleri yorumlarken olabildiğince evrensel hukuk yönünde yorumlamalıdır. MHP'ye oy veren, onun ideolojisini benimseyen bir hakim olabilir. CHP yahut AKP yönünde de olabilir. Bunlar Hrant Dink'in davasını incelerken kendi dünya görüşlerine, kendi hissiyatlarına göre değil, Avrupa insan hakları mahkemesinin içtihatlarına göre yorum yapmalılar.

-Tamam, meli, malı da hayatın gerçeğine uymuyor bu dilek. İnsan kendini böyle ikiye ayıramaz ki. Birkaç nesil ancak demokrasiyi iyice içselleştireceksiniz de ondan sonra belki. Yoksa kimse inanmadığı bir görüşe göre hükmedemez.

-İşte bu senin dediğin kültürün yerleşmesi için bu tür kitapların yazılması lazım. Bu yöndeki gelişme kendiliğinden olmuyor. Yargı bağımsızlığına ilişkin kültürün gelişmesinden dolayı oluyor. Dün yargının Atatürk devrimlerine hizmet etmesi gerektiğini söyleyen Kemalistler bugün tarafsız yargıdan bahsediyorlar. Hayatın ihtiyaçları yargının tarafsız olması gerektiğini hepimize öğretiyor. 28 Şubat yargının tarafsız olması gerektiğini muhafazakarlara öğretti. Bugünkü Ergenekon davaları da yargının tarafsız olması gerektiğini Kemalistlere öğretti.

-Bu kitabı yazma sürecinde daha evvel bilmediğiniz, ilk defa görüp size vay dedirten ne oldu?

-Atatürk'ün yargıya ilişkin görüşleri oldu. Az çok o dönem yargı bağımsızlığına dikkat edilmiyordu diye bir görüşüm vardı. Ama bu derece olduğunu bilmiyordum. Mesela Atatürk'ün yargı bağımsızlığına önem veren sözleri vardır. Sayın Yekta Güngör Özden, bu sözleri çeşitli yazılarında, konuşmalarında kullanmıştır. A ne güzel Atatürk, yargı bağımsızlığı olmayan bir millet bağımsız olamaz diyor dersiniz.

-Ama ne zaman ne amaçla söylemiş?

-Atatürk o sözü Lozan'da adli kapütölasyonları kaldırmak için söylemiştir. O dışa karşı bir sözdür. İçeride yargının hükümetten bağımsız olması, otoriteden bağımsız olması, inkılapçı otoriteden bağımsız olması anlamında değildir. Onun için herhangi bir sözün bu bir hadis-i şerif de olabilir, gerçek anlamını görmek için tarihi konteksine oturtmak lazım. Dışa karşı Atatürk yargı bağımsızlığını övüyor, içeride söz konusu olduğunda yargı inkılaba hizmet etmelidir diyor. Ama siz içeri mi, dışarı mı bakmazsanız, o orada öyle mi dedi, burada böyle mi dedi işinize hangisi gelirse onu öyle çıkarabilirsiniz.

-Atatürk'ün cumhuriyet aleyhinde bir laf söyleyebilmiş olması da beni şaşırttı. Bu sizi şaşırttı mı?

-Hayır. Bundan önce Hangi Atatürk kitabını yazdığım için Atatürk'ün siyasette ne kadar esnek, ne kadar taktisyen davranışlı olduğunu biliyordum, bu beni şaşırtmadı. Onun için bizim tarihçiliğimizde yeni gelişen bir metod keşke yaygın olsaydı. Sözleri hangi siyasi amaçla, hangi tarihi kontekste söylendi diye araştırmak lazım. Atatürk'ün milli mücadele sırasında hilafeti öven sözleri de vardır. Sonrasında hilafet karşıtı, hilafet milletin baş belasıdır diyen sözleri de vardır.

-Burada bir inandırıcılık sorunu çıkmıyor mu ortaya?

-Ben sana bir soru sorayım. Sen başbakansın. Toplandın sabah, ekonomik kurulda. Yarın mutlaka büyük bir develüasyon yapılması gerektiğini gördün. Dışarı çıktın gazeteciler sana soruyor, efendim develüasyon var mı? Var diyebilir misin?

-İkisi farklı değil mi?

-Değil. Siyasette böyle şeyler olur. Şu besbelli. Atatürk taa çocukluğundan itibaren tek adam mizacındadır. Selanik'te harbiye talebeleri, bunlar daha on beş, on altı yaşında çocuklar, sohbet ediyorlar. Sen ne olacaksın? Ben mirliva olacağım, ben ferik olacağım, ben müşir olacağım diyor çocuklar. Mustafa Kemal susuyor. Arkadaşlarından Fethi Okyar niye susuyorsun, sen ne olacaksın diye soruyor. Ben hepinizi tayin eden adam olacağım, diyor. Birisi diyor ki padişah mı? Mustafa Kemal'in cevabı, ondan da büyük olacağım.

-O dönemde ondan da büyük kim var?

-Kimse yok. En yukarıda olmak duygusu. Hele zaferi kazanıp, bunun siyasi şartları ortaya çıktıktan sonra Mustafa Kemal'in sadrazam olması beklenebilir mi? İşte oraya gidiş yollarındaki taktik uygulamalardır bunlar.

-Taktik gereği söylediği bir lafı da Mustafa Ünal'ın köşesinde okudum. Ahmet Gürbaş'ın Atatürk ve Din eğitimi adlı kitabına göre, diyor ki Atatürk, "Türk milleti daha dindar olmalıdır. Yani bütün sadeliği ile dindar olmalıdır. Dinime bizzat hakikate nasıl inanıyorsam, buna da öyle inanıyorum." Aslında dindar bir nesil istediği filan yok. Dini vicdan ile mabede kapatmaktan yana.

-Aynen öyle. Biz ilhamımızı göklerden indiği zannedilen kitaplardan almıyoruz, hayattan alıyoruz diyor. Bu pozitivist bir felsefe ile

-Ama şimdi bir tutarlılık beklemeyecek miyiz? Taktik söylemler nereye kadar hoşgörülebilir? Bu tür soruları sorduruyor kitabınız.

-Çok haklısınız. Ben de zaten bir şeylere cevap vermek için değil, zihinlere soru atmak için yazdım bu kitabı. İnsan hayatında psikolojiler değişebilir. İnsanın mutlu, şen şakrak bir dönemindeki dini duygularıyla hüznü, sığınak aradığı bir dönemindeki dini duyguları farklı olabilir. Atatürk Sakarya savaşı devam ederken annesine telgraf çekiyor, anne dua et diye. Bunun bir taktik, bir strateji olduğu düşünülemez. Deruni bir his. Fakat Atatürk hayatında hiçbir zaman Enver Paşa kadar, Kazım Paşa gibi dindar olmadı. Rüyaya çok düşküncü Atatürk. Bu tür duyguları var. Fakat özgüveni arttıkça, bilhassa da laiklik uygulamasında dini çevrelerin muhalefeti ile karşılaştıkça daha keskin bir pozitivist dünya görüşüne kaydı.

-Bütün söylemlerinin ne kadarı sahiden öyle inandığı için, ne kadarı politik bir yalandı?

-Tarihteki metodoloji kavramına birinci derecede önem veren birisi olarak bu soruyu doğru bulmuyorum. Atatürk hangi dönemde neyi söylediye onu gerekli gördüğü için söylemiştir. Ama Atatürk hayatının her döneminde tek adam olma fikri ile hareket etmiş ve her döneminde pozitivism yanlısı olmuştur. Hayatının her döneminde vulger materyalizm, biyolojik materyalizm görüşünden etkilenmiştir. Şükrü Hanioğlu'nun İngilizcesi yayınlanmış olan Atatürk'ün entelektüel biyografisi adlı kitabında çok ayrıntılı bilgiler var. Ancak bu pozitivismin dozu değişmiştir. Sakarya savaşında zafer için annesinden dua etmesini isteyen pozitivist bir Mustafa Kemal, 1937'de mecliste konuşurken "ilhamı biz gökten indiği zannedilen kitaptan almadık" diyen bir Mustafa Kemal var.

-Din yerine milliyetçilik baskın.

-Mustafa Kemal hayatının her döneminde hemen hemen bütün Balkan çocukları gibi milliyetçi ya da ulusalcı olmuştur. Bunlar Mustafa Kemal'in hayatındaki temel çizgiler. Ama bunların kalple ilgili nüansları yahut siyasetteki taktikleri dönemlere göre çok akıl almaz derecede değişmiştir. Zaten Nuriye Hanım, o kadar büyük değişimlerin yaşandığı dönem. Osmanlı subayısınız, Osmanlı aydınısınız. Osmanlı bürokratisiniz, Osmanlı mebususunuz. Arkasından milli mücadele. Hem Osmanlısınız, hem İstanbul'a karşı mücadele yapıyorsunuz. Arkasından cumhuriyet. Arkasından dün ayetlerle, hatimler indirterek açtığınız meclisten laiklik kararını çıkartıyorsunuz. Baş döndürücü bir değişim var.

-Anayasa konusunda da birbirinden tamamen farklı görüşleri var.

-Atatürk 1921 anayasasını fevkalade önemli bulmuştur. "Bu askerler, bürokratlar, talebeler ve halk tarafından Kuran ayetleri gibi ezberlenmelidir" demiştir. Demek ki Atatürk anayasa kavramını bu kadar önemsiyor. Ama 1924 anayasasına baktığımız zaman Atatürk'ün o anayasayı önemseydiği tek bir kelimeyi ben bulamadım. Bir tarihçi şunu sormalıdır. Atatürk 21 anayasasını niye bu kadar yüceltiyor Kuran ayetleri gibi? 24 anayasasını niye bu kadar önemsemiyor?

-Niye?

-Olay şu: 21 anayasası hem hukuki anlamda, hem karizma ve kültür anlamında egemenlik ve otoriteyi İstanbul'dan Ankara'ya aktarıyor. Bu, tek adam psikolojisine çok uygun. Onun için diyor ki, ayeti kerime. Bu anayasaya inandığınız zaman meşrutiyet yanlısı olamazsınız. Bu anayasaya inandığınız zaman gözünüz İstanbul'a değil Ankara'ya bakar. Ankara'da da Mustafa Kemal'e bakar. 24 anayasasında ise cumhurbaşkanının yetkileri sayılı. Halbuki Atatürk o yetkilerin fazlasını kullanıyor. O anayasada yargı bağımsızlığı var. Halbuki yargı bağımsızlığı istiklal mahkemeleri tarafından çiğneniyor. O anayasada basın hürriyetinden bahsediliyor. O anayasada çok sınırlı da olsa insan hak ve hürriyetlerinden bahsediliyor. Yani 24 anayasası iktidarı sınırlayan bir anayasa.

-Olayları kendi tarihi zemininde okumak lazım yani.

-Tarihi kontekste okumak bakın ne kadar önemli. Demin okuduğın örnekte olduğu gibi dindar bir Atatürk diyorsanız 1923'e kadar sözleri bol bol size malzeme verir. Pozitivist bir Atatürk diyorsanız, 33'ten sonraki sözleri size bol bol malzeme verir.

-Herkesin Atatürk'ü kendine diyelim. Kitabınızda tek adam rejiminin nasıl adım adım meşrulaştırıldığını görüyoruz. Bugün sağdan sola bütün siyasi partilere baktığımızda partilerin kendi içinde tek adam rejimleri yaşadığını görürüz.

-Maalesef.

-Bu bize Atatürk'ten bir miras mıdır?

-Etkisi vardır ama sadece Atatürk'ten bir miras değildir. Şehirleşmelerin, orta sınıflaşmaların, eğitimin gelişmemiş olduğu bütün toplumlarda bu vardır. Margaret Thatcher'ın karizmasıyla Adnan Menderes'in karizması aynı şey değildir. Thatcher hayatının bir noktasında partisinden eksik oy alınca istifa etmiştir. Menderes hayatının hiçbir noktasında partisinden eksik oy almadı ama alsaydı istifa eder miydi bilemiyorum. Onun için bu tek adam kavramı bize daha çok pre-modern dediğimiz şehirleşme, eğitim, sosyal ve kültürel çeşitliliğin oluşmadığı dönemden, Osmanlı saltanatından da gelen bir kavram.

-Ama bütün liderlerimizde ikinci bir Atatürk olma, ikinci defa büyük bir kurtarıcı rolü oynama özlemi vardır. Atatürk toplumsal DNA'mıza işlemiş. Onu eleştirenler için dahi güçlü bir rol model. Bu, eğer ben ikinci Atatürk olmaya soyunacaksam ancak onun gibi tek adam olabilirim yani onun gibi otoriter olmaya hakkım vardır gibi bir tehlikeyi de içeriyor mu?

-Ben bu kanaatte değilim. Ben de Türkiye'de liderlerin otoriterliğinden şikayetçiyim. Türkiye'de otoriter olmayan lider yok. Ama Atatürk kadar değil. Niyetlerinin de ben o kadar ileri gideceğini zannetmiyorum. Atatürk 300 yıldır yenilmekte olan bir millete ilk defa zafer kazandıran bir lider.

-Tabii bu nokta çok önemli.

-Bunun sağladığı karizmayı, bağlılığı, yüksek prestiji düşünün. Ayrıca şu da önemli. Gerek milli mücadele devam ederken, gerek milli mücadeleden sonraki kısa süreli tartışma ortamında hiç kimse Mustafa Kemal'e kardeşim bırak ben lider olacağım demiyor. Hepsi onun zekasını, dirayetini, dehasını kabul etmiş durumda. Kazım Karabekir, 15. Kolordu kumandanı. Mondros Mütarekesi ile silahlar dağılmıştı, geliyor, üniformasını çıkarmış olan Mustafa Kemal'e emrinizdeyiz paşam diyor. Diyebilirdi ki paşa senin işin bitti, benim şimdi...

-Diyemezdi ki. Bütün muhalifler teker teker temizlenmedi mi?

-Ama benim bahsettiğim 1920'nin ağustos. Yani Mustafa Kemal henüz gazi olmadan, ulu önder olmadan önceki durumdan bahsediyorum. Henüz Mustafa Kemal'in tek adam olacağı bilinmiyor. Henüz Mustafa Kemal

müşir değil, Kazım Karabekir gidiyor, emrinizdeyim diyor. Burada Mustafa Kemal'in yeteneklerinin o nesil tarafından kabul edildiğini görüyoruz. İşte öyle bir adamın tek adam olmasıyla, seçim kazanmış birinin tek adam olması aynı şey değil.

-Siz bir dönem MHP kadroları içindeydiniz. Atatürk milliyetçi-muhafazakar liderleri ne yönde etkilemiştir?

-Benim içinde bulunduğum MHP'de Atatürk bugünkü MHP'deki Atatürk kadar etkili değildi. Yani birisi akademik olarak o zamanki MHP'nin bildirilerini, Türkeş'in konuşmalarını incelesin. Bir de bugünkü MHP'nin bildirilerini, Devlet Bahçeli'nin konuşmalarını incelesin. Bugünkü MHP, AKP'ye muhalefet duygusuyla Atatürk'e daha fazla referans yapıyor. Türkeş dönemindeki MHP'de Atatürk'e saygı vardı fakat Atatürk'e sık sık referans yapılmazdı.

-Neden?

-Çünkü milliyetçi-muhafazakar sentezinde muhafazakarlık Türkeş'in dönemindeki MHP'de ağır basardı. Osmanlı tarihine, derviş gazilere, Yunus Emrelere, Fatih Sultan Mehmetlere daha çok referans yapılırdı. Atatürk'e, törenlerde, bayramlarda 10 Kasım'da çok gerekli olduğu zaman bir sözünü hatırlatmak anlamında referans yapılırdı. O gün Hergün gazetesinin yayınlarıyla bugün MHP'yi destekleyen gazetelerin yayınlarını mukayese edin bugünkü MHP yayınlarında Atatürk'e referans daha fazladır.

-Çünkü milliyetçiler ulusalcı oldu!

- Ak Parti'nin muhafazakarlığı bugün muhalefetteki milliyetçileri daha fazla Atatürkçü olmaya yöneltti. Süleyman Demirel'i de inceleyin. Süleyman Demirel'in 28 Şubat'taki tavrını, bugünkü muhalif tavrını, Süleyman Demirel'in hayatında resmi bayram, tören nutuklarını başbakan sıfatıyla yaptığı konuşmaları bir kenara bırakın, Said-i Nursi'ye bol miktarda referans vardır.

-Çünkü o deposu olarak görüyordu nurcuları o dönem. Ne kadar kaygan bir zemin değil mi? Kimlikler ne kadar bulanık...

-Bu bizim siyasi kültürümüzün yeterince modernleşmemesinden kaynaklanıyor. Çok kaygan evet.

-Tayyip Erdoğan'a baktığınızda Atatürk'ten bir takım izler görüyor musunuz?

-Hayır ama şu var. Mustafa Kemal'in 1930 başlarına kadar gördüğümüz enerjisini Tayyip Bey'de görüyorum. Mustafa Kemal'in 1930'ların başına kadarki enerjisi akıl almazdır. Ankara'dasınız, bir tek katibiniz dahi yok. Yüzlerce telgraf çekiyorsunuz, binlerce telefon muhaberesi yapıyorsunuz. Diyaloglar kuruyorsunuz. Tabii bütün liderlerde böyle güçlü, dünyada ses getiren bir Türkiye arzusunun oluşmasında Mustafa Kemal'in çok pozitif katkısı vardır. 30'lardaki milliyetçilik anlayışı ırkçı değil ama etnik bir milliyetçilikti. Ama Türkiye'de bugün vatanseverlik olarak niteleyebileceğimiz milli kültürün oluşmasında Mustafa Kemal'in katkısı büyüktür.

BASIN-İKTİDAR İLİŞKİLERİ AÇISINDAN HİÇBİR DÖNEM ATATÜRK DÖNEMİ İLE MUKAYESE EDİLEMEZ

-Kitabınızda içimi kanatan bir bölüm var. İstiklal mahkemesinde yargılanan gazeteciler Atatürk'e "bizi affedin, sizin hizmetkarınızız, dehanızın önünde eğiliyoruz. Valla billa bir daha gazetecilik yapmayacağız" diye yalvarıyor... Böyle bir pişmanlık telgrafı ile canlarını kurtarabiliyorlar. Siz bunu biliyor muydunuz kitabı yazmadan evvel?

-Ben bunu "Ama hangi Atatürk?" kitabım üzerinde çalışırken öğrendim. İçim kanadı dediniz. Benim de içim kanadı.

-Aslında hem onlar adına, hem Atatürk adına üzüldüm. Niye benim meslektaşlarımı bu hallere düşürüyorsun paşam, dedim içimden.

-Fevkalede üzüldüm ama ben bunu okuduğumda hayret etmedim. Çünkü bunu yaptıran o tek adam psikolojisi.

-Bugün iktidar-basın ilişkilerinin, geçmişten daha beter olduğunu düşünenler var. Katılıyor musunuz onlara?

-Yok, hayır. Ben bugün iktidarın basın üzerinde caydırıcı bir otoritesinin olduğu kanaatindeyim. Ben bugün başbakanın doğrudan çeşitli gazete yazarlarını hedef alan açık eleştiriler yapmasını doğru bulmuyorum. Ama bu hiçbir zaman Atatürk dönemindekiyle mukayese edilemez.

-Ben sonunda şu noktaya vardım Taha Bey. Bizi kimin yönettiği önemli değil. Nasıl yönetileceğimize kafayı takmamız lazım asıl. Yani nasıl bir sistem kuralım ki, kim gelirse gelsin herkes kazançlı çıksın.

-Nuriye Akman seni tebrik ediyorum. Bu liberalizmin büyük filozofu aynı zamanda 21.yüzyılın en büyük bilim felsefecisi Karl Poper'in yaklaşımıdır. Diyor ki, demokrasi bizi kim yönetecek sorusuna cevap arayan bir rejim değildir. Nasıl yönetileceğiz sorusunu önemser demokrasi.

-Valla Popper'in adını biliyorum ama tek satırını okumuş değilim.

-Karl Popper, demokrasi meselesi bizi kimin yöneteceği değildir, nasıl yönetileceğimiz meselesidir diyor.

-Peki liderin etkisi önümüzdeki yüzyıl içinde azalacak mı yükselecek mi?

-Bence süratle azalacak. Bakın bundan otuz sene önce Türkiye'de liberalizm diye bir kavram yoktu. Menderesler vardı, Demireller vardı ama liberalizm yoktu. Liberalizm Özal ile birlikte, ekonomiden girdi. Siyasi kültür, liberal, muhafazakar, sosyalist, feminist, yeşilci filan diye çeşitlendikçe tek adam kültürü ister istemez zayıflar, siyasi kültür demokratikleşir.

-Başka türlü lider kim olursa olsun devlet partisi olmaktan kurtulamayacağız sanki.

-Bu mukayeseni beğendim, teşekkür ederim. Bu kitapların bir faydası da "dün onlar lider Atatürk'ü öyle görmüşler, ben bugün liderimi nasıl görüyorum" sorgulamasına yol açması. Onun için bu kitap çok faydalıdır.

-Prof. Vasfi Raşit Sevig'den de bir alıntı yapmışsınız. 1938'de bir kitap yazıyor, yüksekokullarda okutulan. Orada Duçe ve Führer'i Atatürk'ün talebeleri olarak nitelemiş. Fakat biraz ifrata kaçtılar diyor. Ben de şunu merak ettim. Kemalizm ile faşizm arasında bir fark var mıdır, yok mudur sizce?

-Benzerlik vardır ama aynı değildir. 1930'lardaki Kemalistler öyle naziliğe, faşizme sempatiyle bakarken bizim konumumuzda değiller. Yani faşizmin ve nazizmin akibetini, bu rejimlerin o ülkelere ne getirdiğini görmüş değiller. Gördükleri sadece kaotik bir İtalya'dan, kaotik bir Almanya'dan saat gibi, vızır vızır işleyen bir devlet, bir otorite tesisi.

-Eleştiri yaparken hakkaniyetten ayrılmıyorsunuz.

-Hakkaniyetten öte tarih metodudur bu. Onlar buna hevesleniyorlar. Mecliste Halk Fırka'sının susturduğu liberallerin içinde daha 1925'te faşizmi eleştirenler var. Fakat faşizmin Kemalistlerin hoşuna gitmesinin sebebi, dediğim gibi kaotik bir toplumdan dinamik bir

toplum çıkarması.

CUMHURİYET'İN İKİ BÜYÜK BAŞARISI

-İlk kez kitabınızdan öğrendiğim bir facia da, ilk meclis döneminde çıkarılan ilk kanunlardan birinin frengi ile mücadele olması. Frenginin bu kadar yaygın olduğunu bilmiyordum. Halide Edip'in Mev'ud Hüküm romanını da okumadım tabii.

-Maalesef Osmanlı ordusundaki kayıpların cephede vurularak şehit düşenlerden fazlası hastalıklardan, kötü beslenmeden, aşırı yorgunluktan meydana gelmiştir.

-Frengi aslında bize başka bir toplumsal problem olduğunu da gösteriyor.

-Cinsel ahlak bakımından, aile ahlakı bakımından seviyenin düşüklüğünü gösteriyor, evet.

-Bunu da kimse konduramaz. O dönemin insanların daha düzgün yaşadığını düşünürüz hep.

-Bu da bizde tarihi idealize etmenin ne kadar yaygın bir problem olduğunu gösteriyor. O dönemde kız kaçırma, ırza tecavüz vakaları ve frengiye yol açan hadiseler o kadar çok ki. Daha 1920 meclisinde görüşülüyor bu frengi meselesi. Cumhuriyet, Anadoluyu frengiden ve sıtmadan kurtarmıştır. Cumhuriyetin alkışlanması gereken iki yönünü görüyorum. Bir kadın hakları. İki, Anadolu insanını onlarca yıl kırıp geçirmekte olan frengi ve sıtmanın mağlup edilmesi.

-Kitabınızı en çok kimler okusun istersiniz?

-Valla herkes okusun. En çok bu kitabı inkılap tarihi hocalarının, Atatürkçü akedemisyenlerin, Atatürkçü hukukçuların okuyup eleştirmelerini isterim. Bir desinler ki Sen Atatürk'ün şu sözünü almışsın. Atatürk'ün öyle bir sözü yoktur. Desinler ki sen Türkiye büyük millet meclisinde falanca tarihte şöyle bir tartışmanın olduğunu söylemişsin. Böyle bir şey yok.

-Herhalde bunu hiç kimse söyleyemez.

-Söyleyemez çünkü burada yazan olgular ve bilgilerin hepsinin kaynağı vardır, bu kitapta çok dipnot gösterilmiştir. İkincisi bana desinler ki, sen yanlış yorumluyorsun, öyle yorumlanmaz şöyle yorumlanır. Onu da oturup tartışalım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çerçevesiz asla!

Nuriye Akman 2012.02.19

Günlerdir heyecanla beklediğim Van Gogh Alive adlı dijital sergi nihayet İstanbul'u donattı. Grand Exhibitions tarafından tasarlanan serginin prömiyeri daha önce Singapore Art Science Museum'da gerçekleştirilmişti.

Singapur'daki gösteriyi herhangi bir firma üstlendi mi bilmiyorum ama dünya turunun Türkiye durağı ilaç sektörünün önemli şirketlerinden Abdi İbrahim adıyla sunuluyor. Şirket, 100'üncü kuruluş yıldönümünü Van Gogh ile kutluyor. Ne güzel! Diğer firmalarımıza örnek olmasını diliyorum.

Vincent Van Gogh'la on beş yıl önce Hollanda'da tanıştım. Amsterdam'daki Van Gogh müzesini gezerken birtakım sıra dışı hislerle dolup taşmış ve sıcak gözyaşları dökmüştüm. O gün kalbimde kendisine özel bir yer açıldı ve benim sevgili Vincent'im hep orada kaldı. Müzeye giderken hayatı hakkında hiçbir şey bilmediğim gibi, yaşadığım olayın "Stendhal sendromu" diye adlandırılan tıbbi bir semptom olabileceğinden de haberim yoktu. Daha çok müzelerde karşılaşılan ve güzellik çarpması diye çevirebileceğim bu tür durumlarda, sanatsal yüceliğin izleyiciyi aşırı coşkulanırıp hastanelik etmesinden bahsediliyor. Belki de benimki bambaşka bir haldi. Adını koymak önemli değil. Sadece kendimi Vincent'in kız kardeşi olarak hissettiğimi belirtmekle yetineyim ki, Karaköy Antrepo'daki sergi hakkında neden titizlendiğim anlaşılmış olsun.

Görmenin ilk şartı: bilmek

Bana değişik bir tecrübe yaşatmayı vaat eden sergiye içim titreyerek gittim. Yapıtların dijital imajlar halinde duvarlara, kolonlara ve zemine yansıtılacağını biliyordum. Fikir ilginçti, görmeye değerdi fakat bu deneyim beni mutlu etmedi. Acaba dedim kendi kendime sergi yetkilileri bu konsepti olduğu gibi kabul etmek yerine kendilerinden bir şeyler katamazlar mıydı? Ne demek istediğimi şöyle açıklayayım:

Tanıtımlarda resmin içine girmekten söz ediliyor. Oysa içine girilecek şeye önce dıştan bakılır. Van Gogh resimlerini önceden görmemiş biri nereye girdiğini anlayamaz ki. Benim bile içine düştüğüm şey karmaşa oldu. Keşke sergiye gelenler bu gösterişli dijital oyuna girmeden önce, içeride görecekları tabloların fotoğraflarına bakma imkanı bulabilselerdi.

Denilebilir ki, içerde zaten onları gösteriyoruz. Evet gösteriyorsunuz ama görüntüler birkaç saniye sürüyor ve aynı anda başka görüntüler de yanıp sönüyor duvarlarda. Her birinde bir detay, hangi resmin detayı olduğu bile belirsiz. İnsan aynı anda iki şeye birden bakamaz, bakmaya çalışsa bile göremez. Tabii amaç, müziğin de yardımıyla bir illüzyon yaşatmaksa o başka!

Kaldı ki, salonda çok sayıda sütun var ve imajı bölerek yekpare görünümü önlüyor. Doğru açıyı bulmak için durmadan yer değiştirmek zorunda kalıyorsunuz. Bırakın bütün resimlere birden uzaktan bakmayı tam karşısına ve yakınına gelmeden tek bir resmi bile göremiyorsunuz. Kolonların dışında resimlerin yansıtıldığı bazı duvarlar da dikine ikiye bölünmüştü. O güzelim resimlerin ortasında kara bir delik vardı. Bu muydu yani resmin içine girmek dedikleri şey?

Yine tanıtımlarda bir hikâyeye anlatmaktan söz ediliyordu. Evet anlatılıyor ama resimlerin akışıyla. Kısa aralıklarla değişen bütün o resimlerin sanatçının hangi evresine tekabül ettiği, o dönemde özel hayatında neler olduğu ve bunun eserine nasıl yansıdığı bilgisi verilmiyor. Sergiyi gezen kaç kişi bu bilgiye vakıftır ki akıştan bir şey anlasın? O yüzden diyorum ki, müzik yerine bir insan sesi eşlik etseydi bize, resimlerin hikâyesini dinleseydik ondan. Unutmayalım, görmenin ilk şartı bilmektir. İnsan bilmediği şeyi göremez. Bakar ama anlamlandıramaz. Gözleri sonradan açılan körlerin yaşadığı büyük dram, ağır mutsuzluk halleri bundandır.

Gelelim çerçevesizliğin övülmesine. Olacak iş değil! Akı başında bir sanatsever, konu ister resim olsun, ister edebiyat, çerçevesizliği ağzına bile alamaz. Sanatı sanat yapan çerçevesidir. Sanatın bize gösterdiği her şey hayatın kendisinde var zaten ama kaotik şekilde, dağınık ve çerçevesiz halde. Sanatçı odur ki, bir süzme yapar, süzerken değiştirir, dönüştürür. Seçer ayıklar, yeniden düzenler ve kendi altın çerçevesini gerer bu yaptığının etrafına. Durun karşımda ve bana bakın der. Çok değerli Abdi İbrahim yetkilileri! Reklam metinlerinizi ve basın bildirilerinizi kim hazırlıyorsa bunu bilmezlikten geliyor olabilir ama mademki 100 yıllık bir şirketsiniz, sizden bu gerçeğe uygun bir dil beklemek biz sanatseverlerin hakkı değil midir?

Dijital fantezi!

Van Gogh yapacağı resimleri mektuplarında kardeşi Theo'ya öyle güzel anlatmış ki, hiç değilse sözü ona bıraksaydınız, kendi resimlerini yine kendi anlatsaydı. Evet bazı alıntılar yansıtıyorsunuz duvarlara ama o kadar kısa ve öylesine çabuk kayboluyor ve resimlerle öyle ters açıda konumlanmış ki, okunamıyor. Oysa sanatçımız resimlerini sadece fırçasıyla değil sözcükleriyle de gösterir bize. Hem küçük resmi hem o küçük resmi kuşatan büyük resmi duygularını da ekleyerek aynı anda verir. Almasını bilene!

Sergiye gezdiğim sabahın gecesinde televizyonda zap yaparken HT Kulüp programına rastgelip, açılış günü davetlilerle yapılan konuşmaları sabırla dinledim. Sosyete ve iş dünyasının malum simaları, uzatılan mikrofona Abdi İbrahim'in 100'üncü yılını kutlamakla yetindiler. Bir Allah'ın kulu da Van Gogh'a dair bir çift laf etmedi. Keza firma yetkilileri de sadece 100'üncü yıla erişmenin onurundan söz ettiler lakin Van Gogh'la aralarındaki bağa dair bir şey söylemediler. Kanalı değiştirirken 'Vincent'im ne derdi bu sahneyi görseydi?' diye geçirdim aklımdan. Acaba bu dijital fantezinin kendisini onurlandırdığını düşünür müydü?

Van Gogh'tan kardeşine mektuplar

Van Gogh'un kardeşine yazdığı mektuplarda resimlerini nasıl söze döktüğünden bahsetmiştim. Fakat tabii kendisinin ve her şeyin içinde olduğu o en büyük resmi görmesine imkan yoktu. Kadere kim vâkıf olmuş ki o olsun? 1877 tarihli bir mektubunda elini attığı her işin bozulmasından dolayı yaşadığı korkunç bunalımı anlatıp, "Kendi kendime yinelediğim, çevreden işittiğim ayıplamaları üstümden atabilsem..." diyor. Başarması gereken tek iş resim ve onu da başaracak zaten ileride. Sanat tacirliği, vaizlik, öğretmenlik başarması değil geçmesi gereken duraklar sadece. Ama bilmiyor bunları o tarihte. Yine de hissediyor hakikati diyor ki: "Tanrı var... Eminim ki O planlıyor yaşamımızı ve biz aslında tam anlamıyla kendi kendimize ait değiliz..."

Van Gogh'tan söz eden bazı yazılarda onu gençliğinde dindar, orta yaşlılığında dinsiz olarak anlatırlar. Oysa bağını kopardığı şey Kilise'dir, Tanrı değil. Bunu mektuplarında gayet net görürsünüz. Bir mektubunda "Din adamları hepimizi günahkar sayıyorlar, tohumumuz günah içinde atılmış, doğumumuz günah içinde olmuş, laf! Saçmalığın en iğrenci bu!" diye isyan eder. Din adamlarının Tanrısı, onun için bir kapı tokmağı kadar cansızdır. Acaba dersiniz, her çocuğun günahsız doğduğunu söyleyen İslam'la tanışmış olsaydı, kalbi biraz ferahlamaz mıydı? Sonra bir başka mektupta "Her şeye kadir olan Tanrı bir günahkarı terk edemez" satırlarını okursunuz, içiniz tebessüm eder.

Vincent'im, ölümünden iki yıl önce Arles'ten şöyle seslenir Theo'ya:

"... Yıldızlara baktığımda düşlere dalıyorum, tıpkı bir haritada kentleri ve köyleri gösteren siyah noktalara bakarken düşlere daldığım gibi. Neden diye soruyorum kendime, gökte pırıl pırıl parlayan noktalar da Fransa haritasındaki kara noktalar kadar ulaşılır olmasın? Bizi Tarascon ya da Rouen'e nasıl bir tren götürorsa, yıldızlara da ölüm götürür. Bu düşüncede kuşkusu doğru olan bir şey varsa, o da şu: Yaşadığımız sürece yıldızlara varamayız, nasıl ki öldükten sonra trene binemeyiz, öyle. Dolayısıyla, kolera, böbrek taşları, verem, kanser gibi şeyler göksel ulaşım araçları. Yaşlılık yüzünden sessizce ölmek oraya yürüyerek gitmek gibi bir şey..."

Kim bilir, resim yaptığı bir tarlanın ortasında silahını kalbine dayayıp tetiğe bastığında belki de bir an önce yıldızlara varmak istiyordu Vincent. Yıldızlardan muradının Tanrı olmadığını kim bilebilir? Hastalığı ağırdı, taşımakta zorlanıyordu, öldüğü yıl yazdığı bir mektupta "... Sağlığımı soran herkese her zaman söylediğim gibi, hastalıktan ölmekle onlarla eşit duruma geleceğim. Çünkü ben öldüğümde hastalığım da ölecek." diyordu. Bu satırları okuyunca kalbiniz merhametle dolar ve dersiniz ki kendini değil, hastalığını öldürdü Vincent.

Onu sevmek için başka sebeplerim de var tabii. Öğrenmek istiyorsanız, mektuplarına kalbinizi açın. Onları kendisi söylesin size. İmkânınız varsa gidin tabloların asıllarını görün. Dönüşünüzde Vincent minik fırça

vuruşlarıyla içinizde çalışmaya devam edecek. Yaşarken görmediği İstanbul'u ve memleketin cümle yoksul insanlarını sizin için resmedecek.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gz grgnz var mı?

Nuriye Akman 2012.02.25

Resim sergileri insanı arındırır. Güncel haberlerin kirlettiği zihnimi temizleme fırsatını hiç kaçırmam, yeniden doğayım diye o yarı karanlık salonlara koşarım.

İster klasik, ister modern tarzda yapılmış olsun, güzel bir tablo kaybolan dengemi kurar, armoni eksiğimi tamamlar, matlaşan yanlarımı parlatır, hayatın muhteşemliğini hatırlatıp beni merkezime getirir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Hollanda ile diplomatik ilişkisinin 400'nc yılı vesilesiyle açılan sergiye yine bu duygularla gittim. Hollanda resim sanatının altın ağı olarak kabul edilen 17'nci yüzyıla ait 73 tablo, 19 desen ve 18 objeyle biraz hoşbeş ettim. Sakıp Sabancı Müzesi'nde Rembrant ve çağdaşı 59 sanatçıyla göz göze gelmek, sizi tedavi ettiği kadar da bilgilenme imkânı sağlıyor. Flaman resmindeki Osmanlı esintilerini izlemek ve aynı dönemde bizim topraklarımızda nelerin yaşandığını öğrenmek isteyenler sergiyi 10 Haziran'a kadar gezebilir. Ben bugün hazırlık safhası iki buçuk yıl süren sergi hakkında detaylı bilgi vermek yerine, "Resim, sıradan insanların ne işine yarar?" sorusuna Müze Müdürü Nazan ler'in verdiği cevabı aktarmak istiyorum. ler, kısaca "Göz görgüsüne yarar." dedi. Bayıldım bu deyme. ler'e göre sanatın zgn eserleriyle tanışan ve dünyaya biraz da o büyük sanatçıların gözüyle bakan bir insanda yavaşça beliren ve giderek olgunlaşan bu göz görgüsü, güzeli çirkinden, kötü renkleri iyi renklerden ayırt edebilmeyi sağlıyordu. Bunun doğal sonucu olarak insan, çevresindeki uyumsuz, çizgisi çarpık her şeye karşı tepki göstermeye başlıyordu. Sergilerin bir başka yararı da, sergiyi gezenlerin çok mütevazı yaşamların da resim sanatında yer alabildiğini grmeleriydi. Bu onlara, kendilerinin de resmedilecek değerde olduğunu gösteriyordu.

Nazan Hanım gibi hayatını sanata adayan, sayısız etkinliğe can veren bir müze müdürünün bu sergide en çok hangi tabloyu sevdiğini de merak ettim. ler, beni ressam Jan Lievens'e 17'nci yüzyıl Osmanlı giysileriyle poz veren oğlan çocuğunun karşısına getirdi. "Pelerinli ve Sarıklı Erkek ocuk" adlı tablo, karanlığın baskın olduğu onca Flaman resmi arasında en aydınlık, en yalın olandı. Modelin yüzündeki içtenlik ve masumiyeti, Türkiye'nin yetiştirdiği en önemli sanat tarihçilerinden biri olan ölçer'in i dünyasına işaret saydım.

RESİM SERGİLERİNE NEDEN GİTMEK LAZIM?

Resim eğitimi almadım, bu konuda bilgili ve becerikli olduğum da söylenemez. Fakat neden resim sergilerine gitmemiz gerektiğine dair bin sebep sayabilirim. Bin sebebe yerimiz olmadığı için birkaçıyla yetineyim:

ereveyle sınırlanmış dar bir alanda görülecek ne çok şey olduğunu anlamak için. Bunu anlayınca sıradan insanın gözü hayatın içinde eskisine oranla daha çok şeyi seçmeye başlar.

Görüntünün ışık ve gölge olduğunu öğrenmek için. Bu, insana hayatın doğal ışığı ile gölgesini fark ettirmekle kalmaz; karanlığa, aydınlığı ortaya çıkarma görevi verildiğini de ğretir. İnsan şeffaflık ve parlaklık kadar

bulanıklık ve matlığın da değerini bilecek. Açıklığı mahremiyetle dengeleyecek. Kendini karanlıkta hissettiren acı ve sıkıntıların hayatın tamamı içinde bir anlamı olduğuna erecek.

Bir nesneye/olaya/insana bakılabilecek ne çok mesafe ve açığı olduğunu hatırlamak için. Bu, ona hayatta durduğu yer değişirse gördüklerinin ve dolayısıyla yorumlarının da değişeceğini öğretecek. Hem kendini hem de başkalarını yeniden değerlendirecek. Övgü ve yergiye daha serinkanlı yaklaşacak.

Ressamlara hürmet için. O ki, eğildiği tuvali binlerce fırça darbesi ile döver veya severken, resmin bitmiş halini görüyordu. Biz ki resme onun kadar yakın baktığımızda hiçbir şey göremiyoruz. Bütünü/bitmiş görebilmemiz için uzaklaşmamız gerekiyor. "Acele karar verme! Yaşadığın olayın tamamını sabırla bekle!" öğretisi çıkıyor buradan.

İnsanlara merhamet etmek için. Canlı cansız her şey, çok kuvvetli bir mıknatıs gibi ressamı kendine çekiyor; gör beni, çiz beni, taklit et, içine al beni, değiştir, ekle çıkart, çoğalt beni diyor. Eğer bizim gibi sıradan insanlar, ilhama açık bir yüreğin renkleri ve biçimlerin mükemmelliği karşısında nasıl çarpabileceğini anlarsa gerçek hayata hoyrat davranamaz. Hayatın aşkla/cezbeyle döndüğünü bilirsek hem kendi kalbimizi ilhama açar hem de kapalı kalplerin açılmasına yardım ederiz.

Kendinizi yetiştirmek için. Tek bir tablo karşısında bile yarım saat geçir, artık dünyaya kendi ressam gözleriyle bakarsın. Senin resimlerin zihninde çizilir olsun, durmaksızın bir güzellik-bir denge-bir armoni peşindedir. Resimlerin varsın tuvale dökülmesin, bırak kah elinden kah dilinden güldür güldür hayata aksın. Yaptığın gazete, ameliyat ettiğin hastaya, alfabeyi öğrettiğin öğrenciye... Ve tabii ki kurduğun sofraya, seçtiğin giysiye, mobilyaya ve hatta ettiğin duaya...

Kendini görmen için. Sen de bir resimsin. Kimse seni çizip boyamasa da, hem her anın bir derin resimdir, hem bütün anlarını kuşatan devasa bir resimsin. Unutma, bu dünyadaki suretlerin tamamlandığında ötelerde bir yerlerde kendini nasıl resmettiğinin hesabını vereceksin.

Haesje Hanım'a selam!..

Sergiye temsilen seçilen ve afişlerde kullanılan resme bakarken şöyle düşündüm: "Hey gidi Rotterdamlı bira üreticisi Dirck Jansz Pesser'in eşi Haesje Jacobsdr van Cleyburg! Sen 1634'te Rembrandt'a bu poz verirken dört yüz yıl sonra Türkiye'de binlerce insanın sana bakacağını düşünür müydün? Müzeye gelmeyenlerin bile, arabalarıyla yoldan geçerken, bir dergiyi, bir gazeteyi karıştırırken senin resminle dizayn edilmiş afişlerle göz göze geleceği aklına gelir miydi? Genç değilsin, güzel olmadığını da biliyorsun. Yarı saydam kumaştan yapılmış beyaz başlığın ve kırmalı beyaz boyunluğun 2012'lerin modasına hiç de uygun değil. Gelgelelim, seni tuvalde ölümsüzleştiren ressam siyah-beyaz karşıtlığını öyle güzel kurmuş ki, bütün dikkatimiz senin aydınlık yüzünde toplanıyor ve onca resim arasında bu yalınlıkla sen öne çıkıyorsun. Sergiye daveti senden başkası yapamazdı. Çünkü bizim kafamız çok karışık, kolay ve çabuk algılamadığımız şeyleri kaale almıyoruz. Sabırsızlık çağına hoş geldin hanımefendi. "

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Liderinizi nasıl alırdınız?

Iron Lady filminde Margaret Thatcher'i canlandıran Merly Streep, Oscar'ı üçüncü kez aldı ya, düşünmeye başladım.

Acaba hangi siyasimizi hangi sanatçımız oynasaydı heyecanlanırdım? Cumhuriyet tarihimizin liderlerini bir bir aklımdan geçirirken fark ettim ki, "Kim kimi canlandırsaydı?" sorusu yanılttı. Ben nasıl bir film istediğime karar vermeliydim. Bugüne kadar doğru dürüst bir Atatürk filmi dahi çekilememişti. Kurtlar Vadisi Gladio filminde Turgut Özal karakteri karikatür gibiydi. Keza Zincirbozan filminde Süleyman-Nazmiye Demirel, Bülent-Rahşan Ecevit çiftleriyle, Turgut Özal, Necmettin Erbakan tiplerini çok plastikti. Kabahati oyunculara yüklemiyordum. Sorun, liderlerin insan olduklarını göz ardı eden senaryolardaydı. Başta 1453 olmak üzere Cumhuriyet öncesi dönemin ünlü simalarını konu alan filmlerde görselliğe verilen değer, olayların merkezindeki insanı sahici kılmaya yetmemişti. Bu, hem sinemamızın genel imkânlarıyla hem de yapımcı, yönetmen ya da senaristlerin birikimleriyle alakalı bir durum olsa gerekti. Belki de asıl sorun demokrasi kültürümüzün zayıflığından kaynaklanıyordu.

Bir lider, sinemada insanî boyutlarıyla anlatılmalı

Atatürk'ün küçük yaşta kaybettiği babası, dört evladını yitirdikten sonra Mustafa'sının yükselişini gören annesi, hayatta kalan tek kız kardeşi ve tabii sevdiği kadınlara bakış açısını ele alan bir film hayal ettim. Film, en azından Vamık Volkan'ın Ölümsüz Atatürk adlı kitabında değindiği psikolojik travmaların ışığında çekilmeliydi. Bir oğlan çocuğunun bir devlet adamına dönüşürken annesini memnun etmekle bağımsız kalmak arasında yaşadığı gel-gitler kadar komşuları ve diğer akrabaları gibi hayatının figüranlarını da beyazperdede görmeliydim. Milli kahramanımızı evlat, abi, yeğen ve erkek olarak anlatan bir hikâyeydi asıl istediğim. Ancak Can Dündar'ın Mustafa'sına bile tahammül edemeyen bir ülkede hangi babayiğit buna kalkışabilir, Zübeyde, Makbule veya Fikriye Hanımların kalplerini hangi film bize açabilirdi?

İsmet İnönü filmi, ikinci adam olmanın ağırlığını seyirciye taraf tutma mecburiyeti yüklemekten her türlü övgü ve yergiden bağımsız olarak vermeliydi. Yetiştirdiği ailenin değerlerini kendi çekirdek ailesine nasıl taşıdığını, yeni cumhuriyetin topluma empoze ettiği değerlerle içsel bir çatışma yaşayıp yaşamadığını merak ederdim. Eşini balolara götürmek istiyor muydu mesela? Mevhibe Hanım'ın "Ya beni Atatürk dansa kaldırırsa?" diye bir korkusu var mıydı? Birinci adamı memnun etme zorunluluğu, gönlüne ters gelen neleri yaşatmıştı İsmet Paşa'ya?

Bırakalım Cumhuriyet'imizin kurucularını, Ecevit çiftinin adeta simbiyotik denilebilecek ilişkilerinin doğası anlatılabilir miydi? Hangi yönetmen, Süleyman Demirel'in siyasî mücadelesini, merkezine Nazmiye Hanım'ı alarak anlatmayı göze alır da, ta evlendikleri günden başlayarak son yıllardaki alaycı günlerine ışık tutabilir ve bize onu "bir koca" olarak tanıtabilirdi?

Turgut Özal, Tansu Çiller, Necmettin Erbakan, Leyla Zana... Hangi isim üzerine bir senaryo taslağı hayal etsem, yanıtlım "bu iş Türkiye'de imkânsız" oldu. Bir de yönetmen ve tarihçilerin görüşünü alayım dedim. Osman Sınav ve Semih Kaplanoğlu görüş bildirmek istemedi. Siyasî lider filmi, konsantre oldukları bir konu değildi.

Sinan Çetin demokrasi için hayatını veren Adnan Menderes'i, Türkiye'nin önünü açan Turgut Özal'ı ve Ergenekon'la mücadelesini alkışladığı Tayyip Erdoğan'ı film yapmaya değer buluyordu. Haluk Bilginer'in Menderes'i mükemmel canlandırabileceğini düşünüyordu. Önemli olan yönetmen ve senaristin ceasaretiydi. Oyuncu sıkıntısı olmazdı.

Derviş Zaim'e göre de iş oyunculukta değil, senaryodaydı. Çünkü aynı liderin hayatından farklı hikâyeler çıkarılabilirdi. Bizim çalkantılı siyasî tarihimiz dramatik yapı açısından altın madeni gibiydi. Pekâla bir Menderes filmi de yapılabilirdi, bir Çiller filmi de. Asıl zorluk liderleri insanî boyutlarıyla verebilmekteydi. Iron Lady

filminde Thatcher, bir bakkalın kızı olarak taşıdığı bazı kompleksleriyle yüzleşme çabasıyla ele alınmıştı. Bizde bir lideri kompleksleriyle tarif etmeye çalışan bir proje daha baştan ölü doğardı. Hangi lideri ele alırsa alsın, böyle bir filmin yönetmeni ya da yapımcısının çok sayıda düşman kazanacağını bilmesi, şiddetli eleştirileri göğüsleyebilmesi lazımdı.

Filme konu olacak dram lazım

Özhan Eren ise yönetmen şapkasıyla olayın başka bir yanına işaret etti:

"Meryl Streep'in Oscar kazanmayı hak edecek derecede oyunculuk sergilemesi, Thatcher hakkında bir sinema filmi yapılması ile mümkün olabildi. 'Bu çapta bir oyuncumuz var mı?' sorusuna cevap bulabilmemiz için, 'Demir Leydi' filmi çapında yapımlarımızın olması gerekiyor. Ne yazık ki ülkemizde sinema sektörü olarak ölçülebilir bir yapı yok. Evini ipotek etme derecesinde tamamen kişisel birikim ve girişimlerle yapılan gişede başarılı olmuş birkaç film, bir sektör oluşmasına yetmiyor. Böyle bir sektör; ciddî girişimciler, ciddî devlet destekleri, ciddî yapımcılar, ciddî sanatçılar ve ciddî ekipler olmadan oluşmaz.

Diğer yandan sorun; kendimizi, tarihimizi ve kahramanlarımızı ne kadar ciddîye almakta olduğumuz ile de yakın alakalı. Tarihimiz ya da kahramanlarımız "ciddî ölçüde" ciddîye alınmış olsaydı; müzikle de uğraşan biri olarak söyleyim; en azından bir "Dede Efendi" filmimiz olurdu. Elin adamı, Mozart'ın, 'tamamen kişisel' filmlerini defalarca kez yaparken, dehâsı hiç de ondan aşağı kalmayan ve üstelik kendi trajedisini "tarihimizin en önemli sosyal trajedisi"nin tam ortasında yaşamış bir kahramanımız hakkında hiç olmazsa bir tanecik olsun sinema filmimiz olurdu; ilaç niyetine. 'Vermeyince Mâbud, neylesin Mahmud' dönemi de geçecek ve bizde de sıra birgün "Dede Efendi'mizi en iyi kim oynar acaba?" sorusuna gelecektir inşallah."

Son olarak tarihçi Cemil Koçak'la konuştum. Koçak'a göre iyi bir sinema filmi için dramatik bir hayat hikâyesi şarttı. Yakın dönemin bildiğimiz liderleri film yapılıncaya, belgeselin dışına çıkılamıyor, o dahi basmakalıp oluyordu. Koçak, "Mesela Demirel'in nesini ele alacaksınız, sinema filmine konu olacak bir dram yok ki hayatında." diye sordu. Film kahramanının yaralı bereli bir hayatı olmalıydı. Bu açıdan Menderes'in filmi çekilebilirdi. Daha önceki dönemde büyük dramların odağındaki Rauf Orbay'ın hayatı film olmaya daha yatkındı. Orbay, Trablusgarp ve Balkan Harbi'nden sonra kahramanlaşmış, İttihatçılar arasında yükselmiş, fakat millî mücadeleye katılmasının ardından Malta'ya sürgün gitmiş, Ankara'ya dönüşünde yine yıldızı parlayıp başvekilliğe yükselmiş, ancak İzmir suikastından yargılanıp mahkûm olmuş ve Londra'da sürgün yaşamıştı. 10'uncu yıl affıyla yurda dönünce milletvekili seçilmiş ve sonra Londra'ya büyükelçi olmuştu. İşte bu iniş çıkışlardı bir hayatı film yapan. Fakat yine de çok zordu bu hayatı filmleştirmek. Çünkü bir film ayrıntılarla yapılırdı. Özel mektupları ve anı defterleri olmalıydı elimizde ve tüm ilişkilerini bilmeliydik. Bu malzemeler olmayınca dram kısmını uydurmamız gerekecekti ki bu da filmi daha başından yaralayacaktı.

Bu konuşmalardan sonra Iron Lady filmini bir kez daha düşündüm. Sinema sektörünün bizdekinin aksine oturmuşluğuna, demokrasi geleneğinin bizimkiyle kıyaslanamayacak derecede yaygınlığına rağmen hem Thatcher hem de o günlerin İngiltere'si, bazı gerçekler saklanmadan verilmemiş, kişilerin ve ülkelerin kimi zaafı göz ardı edilmişti.

Bırakalım sinemanın ve siyasetin gerçekleri çarpıtan çıkar çarklarını, kim kendi zayıf yönlerine yüzde yüz bir tarafsızlık ve bilgelikle bakabilirdi ki? Yaşadığı hayat, insanın kendisine dahi kapalıydı. Sıfatı ne olursa olsun hiç kimsenin hikâyesi olanca saflığıyla canlandırılmazdı. Hayatın asıl sahibinin tüm kayıtları eksiksiz tuttuğuna inananlar içinse bir müjde vardı. Mizan töreninde hayatları olduğu gibi kendilerine gösterilecekti. Dünya performanslarına özen gösterenlerin ödülleri, herhalde Oscar'ın altın heykelciğinden büyük olacaktı.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kıskanırım seni ben...

Nuriye Akman 2012.03.09

Hiç ummazdım; Kâbe on dört yıl aradan sonra beni çağırdı. "Gel gözlerini bir kez daha bana göm" dedi.

Sebebin zahirisi hazırды; İslam İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreteri Ekmeleddin İhsanoğlu ile görüşecektim. Cidde'ye varan, elbette Mekke'ye de uzanırdı. Mesleğim için ne kadar şükretsem azdı.

Özlem kendini aşikâr etmiyor ama bir damla su düşmeye görsün üstüne, saklandığı yerden başını kaldırıyor tohum, hızla serpiliyor. İİT Genel Sekreteri'nin basın müşaviri Fatih Öke'yle birlikte yola revan olunca anladım bunu. Kâbe'ye girerken yürüyen bir ağaçtım artık. Yeşil kollarımı sevgiliye uzatıp rahatça dolanayım diye, Fatih kardeş beni yalnız bıraktı.

Kalabalıkla yekvücut olduğumda aşkın öteki yüzüyle tanıştım. İlk tavafımda Kâbe'den gayrısına kapalıyım. Şimdi ise ona tepeden bakan binalara kayıyordu gözüm. Aşıksan kıskanırsın. Bulduğum mekana yakışmayan bir öfke dalgası kabardı içimde. Başta krallığın güya haşmetini sergileyen altın yaldızlı saat kulesi olmak üzere bütün o çok katlı yapıları bombalamak istedim. Gözlerimi onlardan kurtardığımda tavaf alanının darlığına takılıp Kâbe'yi genişletme projesini hatırladım.

Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle planları Mimar Sinan'a yaptırılan ve 1590'da Mimar Mehmed Ağa'nın inşa ettiği, 500 kubbeyle süslü revakların yıkılacağı haberlerine Türkler büyük tepki gösteriyor, "Suudlar Osmanlı'nın son izlerini de silecek" diye karşı çıkıyordu. Kendimi yokladım; tarihi korumak mı daha önemli, yoksa ibadetin huzurla yapılması mı? Kalbim ikincisini işaret etti. Ama bir şartla. Revaklar yıkılacaksa, o zebellah binalar da yıkılmalıydı. Tam beşinci turu tamamlamıştım ki, ezan okunmaya başladı. Erkekler hemen oldukları yerde saf tutup, kadınları tavaf alanından itekleyip kovdular. Yıllar önce Sabah Gazetesi adına ziyaretimde böyle bir şeyle karşılaşmamıştım. O zaman bir ay kaldığım için defalarca tavaf etme imkanı bulmuş, hiçbir zaman alanın dışına kovalanmamıştım. Ya uygulama değişmişti ya da önceki tavaflarım ezan saatine denk gelmemişti.

Eğer halkanın ortasındaysanız, o kalabalıkta dışarı çıkabilmek için resmen cenk etmeniz gerekiyor ki, sizi saran bütün uhreviyat kayboluyor. Annesinin memesinden kopartılan aç bir bebek gibi oluyorsunuz. İçimdeki anarşist bir kez daha kıyama kalktı. Namazın tavaf alanında ve ezan okunur okunmaz kılınması şart mıydı yani? Tavafı yarıda kesmeye ne gerek vardı? İsteyen alanı terk edip arka taraftaki iki katlı geniş bölgede namazını eda edemez miydi? Neden erkeklerin Kâbe'den uzaklaşmaları istenmiyordu da, bu zorunluluk kadınlara yükleniyordu?

Revaklarının yıkılması ile tavaf alanı 20 metre daha genişleyecekti ama bu, sorunu çözmeyecekti ki. Kâbe'nin yönetimine yepyeni bir anlayış getirmek lazımdı. Gözün bakmaktan yorulmayacağı yegane güzelliğin serbest kalması için dua edince biraz yatıştım. Fakat Medine'de bir kez daha alabora olacaktım.

Kâbe her şeye rağmen kalbinize enerji pompalıyor, yaşadığınız olumsuzluğu unutuyorsunuz. Cidde-Medine hattında ilerlerken yolun iki tarafındaki sıra, dağlar size çalkantılı bir denizde yüzdüğünüz izlenimini veriyor. Dağların o kıvrımları sanki dalgalar da siz üstünde sörf yapıyorsunuz. Fakat daha sonra Mescid-i Nebevi'de kadınlar için uygun görülen ziyaret esasları sizi kahrediyor.

Çünkü o gerçekten içi de dışı da görkemli yapıda yüz binlerce kadın birbirleriyle yarıştırılıyor. Namazdan sonra Resulullah'ın mübarek kabrine daha yakın olma fırsatını yakalayabilmek için ne zaman hangisinin açılacağı belli olmayan kapıların önünde bekletiliyorsunuz. Yüzleri peçeli Suudi yetkililer, ellerinde megafonla "Türkler şuraya, Farsiler şuraya, Endonezyalılar buraya" diye bağırıyor, sizi itekleyip kendi milletinizle kümeleşmeye zorluyor. Ziyaretçiler de nerede bulundukları bilincinden uzak bir şekilde bağırıyor, korkunç bir kaos yaşanıyor. Oysa Allah'ın sevgilisinin huzurundasınız. İnsan bırak sesini yükseltmeyi, nefes almaya korkar. Utaniyorum, neredeyse kaçacağım huzurdan.

Yanımda rehberim Ayşegül Bozdoğan var. Elimi sıkıca tutuyor, kapılardan biri açıldığında oraya hamle edeceğiz. Birkaç dakika içinde geçerse ne âlâ, yoksa dışarıda kalacağız. Çünkü herkesin birden içeri girmesi mümkün değil, atak davranan maddi olarak mübareğe yaklaşacak.

Nihayet erkeklerin boşalttığı mekâna kadınların alınma vakti geliyor. Açılan kapıya hurra ettik. Birbirimizi eze eze koşuyoruz. Mahcubiyetten hıçkırıyorum, bütün vücudum zangır zangır titriyor. Sesim duyulmasın diye atkımla ağzımı kapıyorum. Hayır! Böyle olmaz. Bunun adı edepsizlik. Layık değiliz Resulullah senin huzuruna gelmeye. Tek tek sıraya sokmalılardı bizi. Fısıldamamalıydık bile. Ayaklarımızın ucuna basmalıydık. Yürümemeli, kaymalıydık. On beş saniye yeterdi o yeşil kubbeye bakmaya. Birbirimizin sırtına binerek, o daracık alanda namaz kılmaya kalkmamalıydık. Sadece af dilenebilirdi burada. Ne cennet, ne şefaate istemeye yüzümüz olurdu.

Medine'den ayrılmadan önce Vadi Buthan'a uğradık. 1994'te araba tamircisi olarak gelip bugün kendi kurduğu muhteşem hurma bahçelerini işleten Zeki Yetim'in yerinde soluklanıp, hepsi birbirinden lezzetli hurmaları tattık. Sanki biraz evvel utanan, yer yarılsın içine gireyim diye düşünen ben değildim. Zeki Bey, hacılara sadece hurma satmakla kalmıyor, başta sohbet programları olmak üzere değişik sosyal imkânlar da sunuyordu.

Ayşegül Hanım, daha önce duymadığım bir hadîs-i şeriften söz etti. Peygamber Efendimiz "Halanız olan hurma ağacına saygı gösteriniz! Çünkü ilk hurma ağacı, Âdem Aleyhisselâm'ın çamuru artıklarından yaratıldı." demiş. "Halanız" lafından ne murad edildiğini anlamadım. Fakat dörtte üçünün su olması, ağacın tepesinde beynimize benzeyen bir bölüm bulunması, oradan bir darbe alırsa ölmesi, çoğalma şekli ve yaklaşık 63 yıllık ömrüyle hurmanın insana benzediği anlatıldı.

Bir hurma bahçesinde birkaç tane erkek ağacı olduğunu, geri kalanın dişilerden oluştuğunu, üremenin rüzgâr marifetiyle tozlanma şeklinde değil de, erkek polenlerin dişi ağaçlara insan eliyle aşıl原因arak gerçekleştiğini öğrendim. Dediler ki, bir erkeğin polenleriyle otuz dişi döllenbiliyor. Ağacın gövdesinden dal şeklinde çıkan yavru adeta sezaryenle alınıyor, anasının yakınındaki bir kuyuya dikiliyor. Yavruyu anasından uzağa götürdüğünde her ikisi de ölüyor.

Medine'den Cidde'ye dönerken akşam namazı için mola verdiğimiz camide ilginç bir olaya tanık oldum. Üçüncü rekat için ayağa kalktığımızda cemaat ellerini açtı ve uzun süre bu şekilde kaldı. İmamın ne dediğini anlamadığım için "Allah Allah bunlar akşamı böyle mi kılıyor?" diye şaşırdım. Neden sonra rükuya geçtik. Meselenin aslını dışarı çıktığımda Fatih Öke'den öğrendim. Meğer namazın ortasında zulüm gören Suriyeli kardeşlerin kurtuluşu için dua edilmiş. Duanın namazın bitiminde değil de içinde edilmesi çok hoşuma gitti. Bilmeden sarf ettiğim amin sözcüğünü bir kez de dışımdan söyledim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Buradan bir Türk geçti desinler

*Ekmeleddin İhsanoğlu, 57 üye ülkeyle BM'den sonra ikinci büyük hükümetlerarası örgütün genel sekreteri. Kendisiyle ilk kez göreve geldiği 2005'de İstanbul'da görüşmüştüm. 1969 doğumlu İİT o dönemde hala yapısı hantal, çalışma usulleri belirsiz, etkisi zayıf bir oluşumdu.

Görev süresinin dolmasına iki yıl kala teşkilatın bugününü Cidde'de konuşma fırsatı buldum.

İhsanoğlu yedi yıldır İslam İşbirliği Teşkilatı'nı, 193 üyeli BM gibi çalışma usulleri ve gelenekleri olan bir kuruma dönüştürmeye çalışıyor. Bugün BM'de en az 50 ülkelik bir oy bloku olan İİT'de üye olmayan ülkeler bile gözlemci bulunduruyor, eylem planları dikkatle izleniyor. Kurulduğu 1969'dan 2005'e kadar esamesi okunmayan İİT'nin artık kendi anayasası var. 1969'dan bu yana eski adıyla İslam konferansı Teşkilatı'nın faal üyesi olan Türkiye, teşkilatın "şart" denilen bu anayasasını daha geçen hafta imzaladı. İİT'nin asıl hedefi bu şartı imzalayan üye ülkelerin demokrasi içinde iyi yönetim ilkeleriyle idare edilmesi, diktatörlüklerin insan haklarına saygılı hukuk devletlerine dönüşmesi.

*İhsanoğlu ile gündüz İİT'nin Cidde'deki merkezinde biraraya geldik, akşam küçük bir saray- müze görünümündeki evinde sohbetimize devam ettik. Dünya liderleriyle temaslarından kalan anılar fotoğraf çerçevelerinde kendilerini hatırlatırken, hat, tezhib, ebru gibi geleneksel Türk sanatının özgün ürünleri, Hz. Osman mushafı gibi tıpkıbasımı nadir bulunan kitaplar, yerli ve yabancı ressamların tabloları göz kamaştırıyordu. Her köşesi ödül olarak alınan şiltler ve diğer armağanlarla bezenmiş, ısı ısı, bol yaldızlı bir evdi. Türk ustalara özel olarak yaptırılan sedef işlemeli büyük masada, birbirinden lezzetli yemekler yedik. Füsun İhsanoğlu mükemmel bir ev sahibi olduğu kadar, hoşsohbet bir hanımefendiydi. Cidde'de yaşama dair anlattıkları, onun da eşi kadar aktif olduğunu ortaya koydu.

* İslam ülkelerindeki demokratikleşme eğilimlerini sormaya "kapalı kutu" Suudi Arabistan'dan başladım. Çünkü daha önce görüştüğüm bazı uzmanlar, bu ülkede artık sırtını petrole yaslama ve yan gelip yatma döneminin bittiğini, hükümetin işleri artık yabancılar yerine yerli nüfusa yaptırmaya karar verdiğini, bu "çalışanların Suudileştirilmesi" operasyonunun eninde sonunda demokrasi talebiyle sonuçlanacağını anlatmışlardı. Acaba süreç, Suudi Arabistan'ı İngiltere gibi meşruti monarşiye götürür müydü? İhsanoğlu şöyle yanıt verdi:

KRALLAR CUMHURİYETÇİLERDEN İLERİCİ

"İİT'nin değişim, dönüşüm, demokratikleşme, kanun hakimiyeti, insan haklarının kamil bir şekilde gözetilmesi gibi hedefleri artık herkes tarafından benimsenmiştir. Bunun kaçıışı yok. Fakat bu yolda gitmek, ülkeden ülkeye farklıdır. Arap ülkelerine baktığınız zaman göreceksiniz ki kraliyetler cumhuriyetlerden daha ilerici bir tavır sergiliyor. Mesela

Fas kralı muhalefetin istediği bütün değişiklikleri kendisi teklif etti. 400 senelik bir hanedan, tarihi olarak sahip oldukları birçok yetkiyi hükümete devrederek yeni anayasayı ve seçimleri yaptı. İkincisi bu hadiselerin ilk başladığı günlerde Umman sultanı o ayaklanmaların sebebi olan sosyal ve ekonomik problemleri bir kalemde halletti. Halkın istemediği birçok şeyi bertaraf edince o sokak hareketi bitti. Ürdün'de kral şimdi birçok anayasal değişiklik yapıyor, seçim kanunları değiştiriyor. Kraliyetler daha akıllıca, daha erdemli hareket ediyorlar. Çünkü kraliyetlerin tarihten gelen bir idare anlayışı var. Tepede kavga yaratmamak, tahtın babadan oğula, oğuldan toruna geçmesini sağlamak için gereken fedakarlıkları yapıyorlar. Biliyorlar ki diktatörlüğe giderlerse tahtı da kaybedecekler."

*Peki Suudi Arabistan da bu raya girecek miydi?

İhsanoğlu, son alınan bir kararla kadınların bundan sonraki yerel seçimlere katılması, seçme ve seçilme özgürlüğünü kazanmasının amaçlandığını belirterek, değişimin tedrici olacağına işaret etti. Göçebe hayatı yaşayan bir toplumdaki bir çırpıda post modern dünyaya ayak uydurmasını bekleyemedik. Okullaşma oranının artmasını, orta sınıfın büyümesini beklemeliydik.

***Yani o zamana kadar kadınlar araba kullanamayacaklar mıydı?**

İhsanoğlu, "O kolay iş değil burada" diye başladı ve şöyle devam etti:

"Şahsen görüştüğüm devletin en yüksek kademesindeki insanlara diyorum ki ne var bunda? Kanunda böyle bir madde, dinde böyle bir yasak yok. 'Efendim' diyorlar, 'bu biraz zaman isteyen bir hadise. Bunu hemen yaparsak bir huzursuzluk olacak'. Belirli bir din çevresinin bu konudaki ağır baskısından bahsediyorlar. Bu katı anlayıştaki grubun yetkisi ve etkisi yavaş yavaş azaltılıyor."

ARAP ULEMASININ FARS MOLLARDAN FARKI

*İran'daki molla faktörü ile Suudi Arabistan'daki "ulema" sınıfını kıyaslamak ihtiyacı hissediyorum. İran'daki mollaların ihtilalden önceki etkisi ile ihtilalden sonraki etkisinin çok farklı olduğunu belirten Ekmeleddin Bey, "İhtilalden önceki etkisi sosyal yani örfe dayalı bir etkiydi. İhtilalden sonra anayasal müesseseler bazında bir etki haline geldi. Ama İran'da orta sınıfın gücü, kültürün seviyesi, kadınların toplumdaki etkisi tarihsel olarak çok büyüktür. Bu durum ihtilalden sonra da devam etmiştir. Suudi Arabistan'da böyle anayasal bir sistem yok. Tarihi olarak burada dini çevre ile iktidar çevresinin arasında bir anlayış birliği var. Bu denge her zaman siyasi güç lehine olmuyor. Bazı hallerde med-cezir yaşıyor" diye konuşuyor.

MEZHEP ÇATIŞMASI DİNİ DEĞİL SİYASİ

*İslam dünyasındaki mezhep çatışmasını önleme amacıyla en yaygın sekiz mezhebin temsilcilerinin 2006'da imzaladığı Mekke vesikasına geliyor söz. İhsanoğlu bunu İİT'nin kaydettiği tarihi bir başarı olarak niteliyor. Ben çatışmaların hala devam ettiğini hatırlatınca, çatışmaların artık dini değil, siyasi kulvarda sürdüğünü kaydediyor ve "Benim mezhebim seninkinden üstün anlayışının terkedilmiş, mezhebe dayanarak adam öldürme, adam kaçırmaya, mabet yıkma yakma işinin bitmiştir. Fakat işin siyasi şuurunun oluşması bundan sonraki nesillerde mümkün olabilir" diyor.

*Çatışmanın dinden mi, siyasetten mi kaynaklandığı ayrımının kolay olmadığını söyleyerek itiraz ediyorum. "Ama bakınız" diye durduruyor beni İhsanoğlu: "Mesela Bağdat'a gidiniz, sünni ve şii müslümanların liderler ve mensuplarına bizim yaptığımız Mekke Vesikasını sorunuz. Bunlar geldiler bize. 'Şunu tekrar canlandıralım. Şimdiye kadar önemli bir etki yaptı. Şimdi tekrar başladı maalesef bazı şeyler. Gelin tekrar yapalım' dediler. Bizim 2006'da bir araya getirdiğimiz bu insanlar kanlı bıçaklıydılar. Şimdi sarmaş dolaş oldular. Dostlukları devam ediyor. Şimdi yeni bir çalışma başlattık. Bağdat'a bir heyet gönderdik. Bizim siyasi daire genel müdürü çok tecrübeli bir diplomat, eski bir bakan yardımcısı, geniş bir heyetle Bağdat'a gitti. Başbakan, cumhurbaşkanı ve diğer yetkilerle konuştu ve geldi. Şimdi yeni metin üzerinde çalışıyoruz."

ERİŞİR MENZİLE AHESTE GİDEN

*İİT'nin çalışmaları arasında en dikkatimi çeken konu, insan hakları komisyonu. Merak ediyorum, acaba islam ülkelerindeki insan hakları ihlallerini rapor edip, sorumluları teşhir edebilecekler mi? İhsanoğlu, doğrudan yanıt verme yerine, komisyonun iki amacını anlatıyor. Bunlardan biri, insan hakları kavram ve normlarının üye ülkelerde geliştirilmesi, ikincisi insan hakları mağdurlarının himaye edilmesi. Dördü kadın, on sekiz kişiden oluşan komisyon altı ayda bir rapor yayınlayıp dışişleri bakanlarına sunacak. "Raporlar bakanların onayından sonra icra edilecek" diyen İhsanoğlu, üyelerinin tamamen bağımsız olduğunu iddia edince, "bir dakika!" diye

itiraz ediyorum. Çünkü malum her ülkenin kendine göre çekinceleri var. Diyelim komisyonun o "bağımsız" üyeleri Kürtlerin kendi dillerinde eğitim yapamamasını bir insan hakkı ihlali olarak gördü ve bu yöndeki engellerin kaldırılması gerektiği sonucuna vardı. Türk Hükümetinin bu konudaki yaklaşımını bile bile böyle bir rapor sunabilirler mi? Sunsalar bile dikkate alınır mı? İhsanoğlu'nun yanıtı şöyle oluyor:

"Biz BM gibi hükümetlerarası bir teşkilatız. Bunun imkanları ölçüsünde çalışırız. Bunun dışına çıkarsanız NGO olursunuz. Herşeyi istersen, hiçbir şeyi elde edemezsin. Mükemmele bir günde ulaşamazsınız. Arzu edilen menzile, aheste giden erişir. Hızlı giderseniz entarinizin etekleri ayaklarınıza dolanır."

*Benim "İnsan hakları konusunda bütün üyelerinize not verdiğinizi hayal ediyorum. Diyorsunuz ki, kardeşim 57'nin en sonuncususun sen. Böyle bir çalışması olmalı bu komisyonun?" şeklindeki soruma kısaca "Temenni ederim" diye cevap veriyor. "Peki Türkiye, kaçınıcı sıradadır?" diye üsteliyorum. "Daha çalışma yapılmadı ama eminim ilk on arasındadır" diyor.

BAŞÖRTÜSÜ HİTABI KİME

*Sayın Genel Sekreter, acaba BM'in başörtülü sporcuların karşılaşmalara örtüleriyle çıkabilmeleri konusunda aldığı kararı duyduğunda ne hissetti? "Keşke bunu önce biz düşünseydik, bu bizim girişimimiz olsaydı" dedi mi?

"Hayır. Bana buradan gol atma!" diyor gülerek, "bunlar zaten bizim ilkelerimiz." Peki o zaman diyorum, "kimi iyileştirmelere karşın başlar Türkiye'de zorla açtırılırken, İran'da zorla kapattırılıyor. İran'a isteyen başını açsın kardeşim diye bir tavsiyeniz olur mu?"

İhsanoğlu, "Bu bir hürriyet meselesidir. İsteyen açar, isteyen kapatır. Ve açıp kapatmanın da dindarlığın ölçüsü olduğuna ben inanmıyorum" deyince bu sözlerin bir adım sonrasını merak ediyorum. Acaba kendisi örtüyü açık bir Kuran emri olarak değerlendirenlerden mi, yoksa kapatılması gereken alanın baş değil göğüs olduğunu düşünenlerden mi?

İhsanoğlu iki görüşe de saygılı olduğunu belirttikten sonra "Bu bir yorum meselesidir. Kuran ayetlerindeki hitabın kime ait olduğu açıktır" deyince "Yani hitabın Peygamber efendimizin eşlerine olduğunu mu işaret ediyorsunuz?" diyorum İhsanoğlu başıyla onaylıyor ve hemen ardından "Benim dini hüküm verme yetkim yoktur" diye ekleme gereği duyuyor.

İHSANOĞLU ÇANIMIZA OT TIKIYOR

*İİT'nin bünyesinde kurulup düzenli raporlar yayınlayan İslamofobya gözlemcisi konuşmaya başlıyoruz. Genel Sekreter, bütün dinlerin kötülenmesinin yasaklanmasına dair kararı, BM'den nasıl çıkarttıklarını uzun uzun anlatıyor. "Peki" diyorum, "bundan sonra artık dinimizin kutsallarına hakaret edenler ceza mı görecek?" İhsanoğlu yine bunun uzun soluklu bir süreç olduğunu belirtiyor ve şöyle devam ediyor:

"Uluslararası mutabakat sağlamak çok zor, çok dikkatle hareket edilmesi gereken uzun bir süreçtir. Bir adımda, iki adımda olmaz. Biz bu noktaya altı senede geldik. Bu ulaştığımız nokta sebebiyle bazı meşhur lobiler ve fanatik gruplar benim hakkımda kitap yazdılar. Diyolar ki İhsanoğlu bizim fikir hürriyetimizi elimizden alacak. Çanımıza ot tıkayacak."

*Peki alınan bu uluslararası kararın hayata geçebilmesi için bir altı yıl daha bekler miydik? İhsanoğlu süreci şöyle anlatıyor:

"Biz hukuki yönünü ele aldık. En zor tarafı buydu. Biz AB ve Amerika çapında diplomatik çerçeve etrafında konsensus ve ona siyasi destek sağladık. Hedefimiz insan hak ve hürriyetleriyle ilgili belirsiz bölümlerin

açıklanması ve mutlak bir hürriyetin olmadığını, hürriyetin karşı tarafa hakaret etmek ve onun mukaddesleriyle oynamayı kapsamadığını, hürriyetin mesuliyet şuuruyla beraber gitmesi gerektiğini sağlamak. Bu süreç belki iki sene sürer. Konvansiyonlar BM tarafından kabul edildiği takdirde üye devletlerin imzasına açılıyor. O zaman iç hukuk oluyor. Biz işin temelini attık. Şimdi bunun üzerine katlar çıkacak."

MÜSLÜMAN MEZARLARINI KIRLETİYORLAR

*İhsanoğlu'na göre İslamofobya özellikle Avrupa'da yükseliyor. Bunda aşırı sağ partilerin oylarını artırmak için yabancı düşmanlığı yapmasının büyük payı var. Yabancı düşmanlığı İslam korkusu olarak tezahür ediyor. Bu eğilim, merkez partilere de sirayet etmeye başladı.

Olay, ikinci dünya savaşı öncesinde yahudi düşmanlığına benzer bir hal aldı.Tehlike öyle bir noktaya geldi ki, Birinci dünya savaşında Fransa bayrağı altında savaşmış ve Fransa için canını vermiş olan Afrikalı müslüman askerlerin mezar taşlarına gidip, kirleten veya ırkçı işaretler koyanlar var bugün.

*İhsanoğlu, islamofobya gözlemevi raporlarını bütün dünyanın dikkatle izlediğini söylüyor. Örnek olarak da bir İtalyan video şirketinin, ürettiği bilgisayar oyununda islam peygamberini dövdürttüğü tespit edilince İİT'nin hemen bir açıklama yaptığını, aynı gün oyunun piyasadan çekildiğini anlatıyor. İslamofobik eylemlerin teşhiri, bazı bloglarda o nefret suçunu işleyenlere karşı cevap yazma ve tepki verme yarışına da dönüşmüş.

İİT'DEN HELAL GIDA SERTİFİKASI

*İİT, bir iki sene içinde gıda ve sanayi ürünlerindeki "helal" standartları belirleyerek, dünyanın her yanında güvenilir ve bir örnek sertifika dağıtılmasına önayak olacak. Bu amaçla, merkezi İstanbul'da kurulan İslam ülkeleri için standartlar ve metroloji enstitüsü çalışmalarına başlıyor. Bu sadece dini duyarlılık meselesi değil, aynı zamanda müslümanlara dünya pazarında yerlerini alma kolaylığı getirecek ekonomik bir yaklaşım. Dinle ilgili kısmı, hayvanların İslami usullerle kesilme kriterlerinin bütün detaylarıyla belirlenerek bu konudaki başıbozukluğun önlenmesi. İİT bünyesinde bir grup uzman yaptıkları çalışmalar sonucunda eğer tavuklara kesimöncesi verilen elektroşok, onları öldürmeyip sadece sersemletiyorsa, bunun helal olduğu sonucuna ulaşmış. Teşkilatın Fıkıh akademisine sunulacak ve kararın resmileşmesinden sonra, standart enstitüsü, tavuğa kaç amperlik bir şok verilirse kesimin helal olacağını belirleyecek.

BURADAN BİR TÜRK GEÇTİ DESİNLER

İhsanoğlu, esas itibariyle bilim insanı. Bilimler tarihinde bir numaralı uzman. Uluslararası Bilim Tarihi ve Felsefe Kurumu 2009'dan bu yana İhsanoğlu adına yarışma düzenliyor. İhsanoğlu altın madalyasının ikincisi 2013'de verilecek. Acaba uzun yıllardır taşıdığı diploması şapkası, bilimsel çalışmalarına sekte vurdu mu? Anlaşılan o ki, Genel Sekreterin iki şapkadan da vazgeçmeye niyeti yok:

"Ben Allah'a şükür ikisinde de bir insanın ulaşabileceği en ileri noktasına ulaştım. Bilim tarihinde uzun bir kariyerim oldu. Ben esas fencyim. Bilimden bilim tarihine yöneldim. 2001-2005 arasında Uluslararası Bilim Tarihi ve Felsefesi Kurumunun başkanı oldum. Benden önce bu kurumun başına getirilen bir Müslüman olmadı. Benden öncekilerin hepsi Avrupalıydı, Amerikalıydı. Diplomaside de IRCICA'nın genel direktör olarak resmen diploması alanına girdim. Ulaştığım noktadan daha yükseği BM Genel Sekreterliği ki, geçen dönem benim adım mevzubahis oldu. Hayatım boyunca birkaç şeyi bir arada yürütmeyi başarabildiğimi zannediyorum. Çünkü vaktimi çok verimli kullanıyorum. Ve ben ekip çalışmasına inanıyorum. Mesela bu göreve geldiğim halde başlamış olduğum Osmanlı bilim tarihi literatürünü 18 cilde tamamladım. Yani 2005'den bu yana altı cilt daha yazdım. Tatilleri, hafta sonlarını, akşam saatlerini buna tahsis ediyorum. Ve özellikle uçakta giderken çalışıyorum."

İhsanoğlu Türk ve batı klasik müziğini zevkle dinlediğini, operayı ve baleyi sevdiğini söyleyince, opera ve bale değilse bile Suudi Arabistan'da halka açık sinema olmayışının kendisini üzüp üzmediğini soruyorum. Umman'da opera binası inşa edildiğini belirterek,

"Temenni ederim ki burada da olur" demekle yetiniyor. Cidde'de çok aktif bir sosyal hayat olduğunu, fırsat buldukça da havuzda veya Kızıldeniz'de yüzdüğünü söylüyor. Yaşam felsefesini, "Hayat paylaşmakla yaşanır. Ve paylaştıkça mutlu olunur. İnsanlara ve ideallere hizmet en büyük saadet, bunu başarmak ise en büyük zaferdir" diye özetliyor.

Görev süresi 2014'de bitecek ve üçüncü dönem seçilme imkanı bulunmayan İhsanoğlu, sizin döneminiz nasıl hatırlansın istersiniz sorusuna etkileyici bir yanıt veriyor:

"Buradan bir Türk genel sekreteri geçti desinler."

SULTANIN HAREMİ

Ekmeleddin İhsanoğlu'nun eşi Füsun Hanım'a göre Cidde'de yaşam:

*"Burada büyüklere gösterilen saygı ve aile birliğine verilen önem çok hoşuma gitti. Bu bizde maalesef Araplar kadar yok. Belki burada evler çok büyük. Bütün aile bir arada yaşama imkânına sahip. İmkânlar fazla. Yani aileler daha çekirdekleşmemiş. Biz de büyüklerimizi bırakmıyoruz, ziyaret ediyoruz. Tabii bizim şartlarımız, yaşadığımız apartman daireleri ile burada yaşanan evler arasında farklar var. Örf adet ve geleneklerine çok bağlılar. Bakıyorsunuz herkes seyahatte oluyor. Ramazan gelince Cidde'ye dönüyorlar. Burada yılın en güzel ayı ramazan. Yaşam iftardan sonra başlayıp sahura kadar devam ediyor. Çalışma düzeni çok farklı. Okullar bir ay tatil zaten. Böyle olunca herkes ibadetini dolu dolu yapabiliyor. Sosyal ve kültürel etkinlikler oluyor. Ramazan çok dolu geçiyor.

*Gerek sarayın gerek işadamlarının hanımları çok faaller. Çok ciddi manada sosyal dernek var. Kral hazretlerinin kızının başında bulunduğu büyük bir yardım kuruluşu, hastalara evde bakım hizmeti veriyor. Diğer bir prensesin başında bulunduğu göğüs kanseriyle mücadele çalışmaları var. Onun bir etkinliğine katıldım ben. Ayrıca çocuklar için bir sağlık merkezi var. Bunlar özellikle mongol çocukları küçük yaşta alıyorlar. Onlar için Almanya'dan özel eğitmenler geliyor. Güzel imkânlar sunuyorlar çocuklara.

*Biz İslam İşbirliği Teşkilatı olarak geçen sene Suudi tarihinde ilk kez Kralın kızının ismi altında büyük bir etkinlik yaptık. İstanbul'dan dokuz sanatçımız geldi. Hat, tezhip, ebru sanatçılarımız. Ayrıca Gilan'ın büyük bir mücevher koleksiyonu geldi. Sergilendi ve satıldı. Ve İİT hakkında filmler hazırladık. 350 kişi, bahçemizde izledi. Suudi tarihinde ilk kez, sekiz hanedan prensesi katıldı. Kral Suud'un kızları, Faysal'ın kızları, şu anki kralın kızı... Ve başka prensesler de geldi. Çok ses getirdi. O etkinlikte ayrıca Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü defilesini sunduk. Kaftanları, sufi dönemi ve yeni dönem olarak ben seçtim. İİT ülkelerinden rica ettim, onlar da milli kıyafetlerini gönderdiler. Sonra onların milli yemeklerini toparladım. O yemekleri tercüme ettik, İngilizce, Fransızca, Arapça bir kitap halinde bastık.

*Arkasından da çok büyük bir yemek yaptık. 150 çeşide yakın yemek çıkardık onlara. Ağırılık olarak Türk yemeğiydi. Büyük bir takdir gördü. İlk defa yapıldığını söyledi tüm gelenler. Onlara hediyeler hazırladım. Türkiye'den havlular, kitaplar getirttim, takvim bastırtım. Takvimin üzerine hattatlar gelen misafirlerin isimlerini yazdılar. Bana hediye getirmişlerdi. Ben bana getirilen hediyeleri Gilan da dahil olmak üzere, dokuz hattatımızın getirdiği hediyeleri de katarak müzayede yapıp, toplanan parayı prensesin başında bulunduğu vakfa hediye ettik. 70 bin dolara yakın bir para topladık o akşam. O parayı da prensese takdim ettik. O da bana bir şilti hediye gönderdi.

*Kültür etkinliklerine meraklı olan bir grup var. Beni de davet ediyorlar, katılıyorum. Çok başarılı geçiyor. Burada iki tane müze var. Zaman zaman sergiler oluyor, gidiyorum. Kral Faysal'ın kızlarının başlarında oldukları İffet üniversitesi'nin etkinlikleri oluyor. Bir de Darül hikme diye yine bir hanım üniversitesi var. Onun da etkinlikleri oluyor. Mısır'ın Ümmü Gülsüm'den sonraki en meşhur sanatçısını getirdi kralın kızı. Kızıldeniz kenarındaki kendi malikânesinde, çok güzel bir konser oldu. Ama hep hanımlara bunlar. Hanımlar bir aradayken böyle tefle filan şarkı söylüyorlar.

*Kraliyet kadınlarının eğitim düzeyleri çok yüksek. Ben çoğunu tanıdım. Bir kere hepsi İngilizce ve Fransızca konuşabiliyor. Meslekleri var ama tabii yapmıyorlar. Kendilerini çok iyi yetiştirmişler. Fahri kültür ataşesi gibi çalışıyor hepsi. Bazı köklü aileler düğünlerini İstanbul'da yapmak istediğinde onlara organizasyon şirketlerinin listelerini veriyorum. Türkiye'yi hakikaten çok seviyorlar. Tv dizilerinin de çok etkisi var bunda. Çok seyrediyorlar. Hatta bağımlı olanlar var. Özellikle Muhteşem Yüzyıl'ı. Onun adı burada Sultanın Haremi. Diziden hayranlıkla bahsediyorlar. Onların ilgisini en fazla çeken kostümler ve mücevherler.

Onyedinci yüzyılda o şekilde giyinilmediği halde, onlara masal âlemi gibi geliyor. O kıyafetlerden kendilerine de yaptırıyorlar. Dizideki mücevherlerin imitasyon mu gerçek mi olduğunu bana ısrarla soruyorlar. Gerçek olduğunu söylüyorum. Türkiye'ye gittikleri zaman da aynısını alıyorlar. Asi ve Gümüş dizilerini de çok sevmişlerdi.

*Araba kullanma yasağını kendi aralarında çok tartışıyorlar. Birkaç gün evvel bir mevlide katıldım. Orada yine bu mesele açıldı prenseslerin arasında. Bunu destekleyenler var, biraz çekimser kalanlar var. Ama çoğunluk hanımların araba kullanmasını çok istiyor.

Prensesler de istiyor ama bu konuda fazla konuşmuyorlar. Bu tabii biraz uzun soluklu bir mesele. Kral bu konuda çok müspet düşünüyor. En büyük reformcu O. Herkes krala dua ediyor. Uzun, Allah ömür versinde beş on sene daha idare etsin diyor. Kral kadınlara büyük imkanlar verdi. Bakan yardımcısı birkaç tane kadın var. Şura meclisinde hanımlar var. Ticaret odasında kadınlar çok aktif. İşkadınları canavar gibi. Ayrıca hanım ressamlar, yazarlar var. Bazı arkadaşların evlerinde sinema salonları var. Bütün yeni filmler anında geliyor zaten. Bir de çok meşhur bir kitapçı var. Orada da her şey bulunuyor. Buradan ayrıldığımızda çok özleyeceğim. Çok güzel arkadaşlıklarım var. "

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mizah senin neyine Nuriye!

Nuriye Akman 2012.03.25

Sen misin bunca yıl ağırbaşlı takılan, realiteden ilk firar denemende böyle çuvallarsın işte!

Adını mizahla yan yana getiremeyen değerli köşe yazarları ve onlardan daha da değerli okurları, yazını ciddiye alıp yorumlarıyla seni mahcup ederler. "Stratfor Hürrem'in Peşinde", "Cemaatin Kendi Kendine Yok Olan Böcekleri" başlıklı yazına "Biraz da gülelim!" diye bir not koysaydın ya!

Titreyip kendime dönüyorum. İmaj kurbanı olmamın asıl müsebbibi editörumdür. O beni kışkırtmasaydı ben o yazıya cüret etmezdim. Hafta başındaki mutad görüşmemizde mutad sorumu sordum: "Kardeş bu hafta napıyoruz? Stratfor ile ilgili birşeyler mi yapsak". Eklere girecek, hepsi de özel olması gereken haberleri

düşünmekten başı dönmüş olmalı ki cevabını bana maille iletceğini belirtip telefonu kapattı. Daha sonra bana gönderdiği e-mail şöyleydi:

Sevgili George,

Bugün çok güzel bir kaynak buldum. Türkiye'de tanınan bir gazeteci, ismi Nuriye Akman. Kadın konuştuğça konuşuyor. Türkiye ile ilgili her şey hakkında bilgisi var. Esas bombayı söylüyorum; Gülecilerin gazetesinde çalışıyor. Dün bir restaurantta buluştuk. Tabaktakilerin yarısını yiyor yarısını bırakıyor. Galiba cemaatin beslenme alışkanlığı böyle. Dünyaya yemeye içmeye gelmedik mesajı veriyor gibi geldi bana. Gülen'le yıllar önce uzun bir röportaj yapmış. Herhalde cemaatte çok etkili bir kişi.

Emre

Sevgili Emre,

Büyük balık. Aman peşini bırakma. Bu kaynağımız kesinlikle gizli kalmalı. Haberlerini bekliyorum.

George

Bu hayalî yazışmayı okuyunca editörümün bir taşla iki kuş vurduğunu düşündüm. Bir; kilo vermek için gösterdiğim çabayla dalga geçiyor. İki, mizaha yatkınlığımı ölçüp bana "hodri meydan!" çekiyor. Ona gününü göstermeliydim. Hemen oturdum klavyenin başına, geçen hafta okuduğunuz yazıyla cevap verdim. Bulduğum en şahane esprileri, "yazı fazla uzun" gerekçesiyle metinden çıkarmasını kıskançlık olarak yorumlasam da kalan kısmı komik bulması gururumu okşadı.

Fakat pazar günü bazı gazeteler ve internet medyası yazıyı "flaş flaş" anonsuyla ve "Zaman'da erotik yazışmalar" gibi akla ziyan başlıklarla iktibas etmez mi! Bir de üstüne Twitter'da yorumlar yapılırca "El insaf!" dedim. Bunu kasten, kötü niyetinden değil bizzat kötülüğünden yapanları -ki bunların arasında ulusal gazetelerin internet siteleri de var- boş veriyorum, hadi yazıyı kes-yapıştır kolaycılığıyla çoğalttınız da, kardeşim okunmuş tavuklarla herkesi Güleni yapmak, kaynakları gıdıklayarak konuşturmaktan bahseden satırlara da mı uyanmadınız? Neyse ki twit atanların bir kısmı benim Stratfor belgelerini tiye aldığımı anlamışlardı ama bu beni rahatlatmadı.

Medyada kopan her fırtınadan herkesin haberi olduğunu varsaymam büyük gafletti. Sanmıştım ki herkes Taraf'ta yayımlanan Stratfor belgelerini okumuş, yapılan ateşli yorumları takip etmiş, şirketin direktörü George Friedman ve eşi Meredith'in cümle eylem ve sözlerini öğrenmişlerdir. Dolayısıyla "Büyük patron ve saygıdeğer eşlerine" diye yazdığım da kimden bahsettiğimi şıp diye anlamakla kalmaz, "Cemre" ile yazışmalarında kullandığım bazı ibarelerin asıllarını hatırlayıp en azından tebessüm ederler.

Editör gazına gelsem de sonuçta mizah yazmak gibi başıslanamaz bir suç işledim. Bunun bir bedeli olmalı. Acaba kalemimi mi kırsam, yoksa ağzıma acı biber mi sürsem? Yok yok, en iyisi kendimi ifşa etmek. Başka türlü bu yükün altından kalkamam. İşte yazımın gizli kodları:

CEMRE de kim?: Açıkçası Stratfor yazışmalarında "iyi iş çıkardın" diye övgü alan Emre Doğru'yu kıskandım. Emre'ler alkışlanırken istihbarat işine emek veren nice kadını temsilen Cemre'leri hatırlatıp erkek egemen dünyaya nanik yapmak istedim. Fakat Cemre'nin alt katmanında iki olgu daha var: Bunlardan biri baharın son müjdecisi üçüncü cemrenin toprağa düşmüş olması. Yılın en güzel zamanı başlıyor diye sevindirik olmasam kahramanıma bu adı vermezdim. İkincisinden Kuzey-Güney dizisinin bahtsız güzeli Cemre sorumlu. Karart gözünü Cemre, Kuzey'e onu sevdiğini söyle!

Erdoğan'a 100 mumlu doğum günü pastası: Stratfor'a verilen "Başbakanın iki yıl ömrü kaldığı" istihbaratına nazire olduğunu açıklamakla yetinemem. Bunun altında "Acaba ne kadar ömrüm kaldı, 100 yaşına gelsem bana böyle bir pasta keserler mi? Kesseler bile takma dişlerim ağızımdan fırlamadan yiyebilir miyim?" merakı var. Tabii asıl mesele, altı aydır ağızıma unlu ve şekerli bir gıda koymayışımdı. Meğer yaş pastayı ne özlemişim. Bilinçaltım gazaba gelmişti işte.

Kendini yok eden böcekler: "Cemaat-AKP kavgası"na dair iddiaları nasıl hicvetsem diye düşünürken aklıma neden "böcek" kelimesi geldi? Ben niye çiçek yapraklarının birer dinleme cihazına dönüşebileceğini düşündüm? İlk yazıyı yazarken hiçbir fikrim yoktu. Şimdi fark ettim ki, bu fikir bana vazomdaki sümbüllere hayranlıkla bakarken geldi. Böceğin aslı da Paris'te yaşayan kardeşimin hamam böcekleriyle yaptığı mücadeleyi bir türlü kazanamayışıdır. Nereden nereye!

Kestane kebab: Stratfor'un patronu Cemre'ye yazdığı bir e-maili neden "Kestane kebab acele cevap" diye bitirdi ve Cemre cemaatten istifa edip tevizir yapan adamla neden Kestane Sevenler Lokali'nde buluştu? Başka anlam aramaya gerek yok. İşte harbiden söylüyorum. Bizim evde kestane çok yenir. Bazen haşlarız, bazen kebab yaparız. Öncesinde tek tek bıçakla kesmek çok zahmetli oluyor, insanın eli acıyor. Keşke hazır pişmiş kestane bulabileceğimiz bir yer olsaydı da sipariş verseydik diye bir özlemim var. Bu da haliyle yazıma sızmış.

Yazımda açıklanmaya değer başka kodlar olsa da kendimi daha fazla teşhir edemeyeceğim. Şimdiden üşümeye başladım. Ayrıca şu dört maddelik şeffaflaşma çabamda bile istemeden yine mizaha kaydım. Siz en iyisi beni ciddiye almayın. Zaten bu yazı cemaatin böcekleri gibi birazdan kendi kendine yok olacak.

Bir daha ironi yapmak mı?

İroniyle imtihandan geçen yazarlarımızdan biri de Bülent Korucu. Vaktiyle "Çok şükür imam hatipli değilim!" başlığıyla şu satırları yazmıştı:

"Evet imam hatipli olmadığım için şanslıyım. Siyaset esnafının ucuz manevralarının hedefi haline gelmedim. Siyaset rüzgârının yönüne göre bulunmaz Bursa kumaşı ya da potansiyel suçlu muamelesi görmedim. Devletin elinden aldığım diplomam sabıka kaydına dönüşüvermedi. Bilim kurgu filmlerinde dünyayı istila eden Saylonlular'ı gibi algılanmadım. Önümü kesmek için bütün meslek liselilerin hayatı karartılmadı. Eğitim sistemi benim üzerimdeki inatlaşmaya kurban edilip, Anadolu liseleri işlevsiz hale getirilmedi. Kazanabileceğimden çok daha düşük üniversitelerle yetinmem istenmedi. Yükseköğrenim yapabilmek için Romanya'larda, Macaristan'larda dirsek çürütmek düşmedi nasıbıma. Artık demokrasiden dönüş yok denildiği bir zamanda darbe gerekçesi yapıp horlanmadım."

İmam hatip liseleri hakkındaki tartışmalar kızıştığında kaleme aldığı bu yazıda amacı heder edilen ve üzerlerinden siyasî mücadele yapılan çocukların meselesini mizahi bir dille aktarmaktı. Yazı yayımlandıktan sonra ne korkaklığı kaldı ne de yalakalığı. Yazıyı doğru anlayan ve teşekkür eden daha fazlaydı ama öfkeliilerin sesi hepsini bastırarak kadar çok çıkıyordu. "Kaş yapayım derken göz çıkarttım" diye özeleştiriyi yapmaya hazırды ama niyeti ve yazdıkları o kadar açıktı ki şaşırıp kalmak dışında bir şey gelmedi elinden. Keskinleşmiş bir ayrışma vasatını yaşadığımızı düşünüp bir daha ironi yapmaya tövbe etti.

Bir de Zaman yazarı olacaksınız!

Biliyorsunuz gazetemizin yazarlarından Ahmet Turan Alkan'ın kalemi de mizaha meyyaldir. Dertleşmek için kendisini aradığımda bana şu anısını anlattı: "27 Nisan süreci günlerindeyiz; o günlerde mâlum basın ın iltifat ettiği en gözde haber türü, 'Uçakta şarap ikramı yapmadılar... Boğazdaki lokantalarda içki satışı yasaklanıyor; işte şeriatı getirecek bunlar' yollu bıdı bıdı -ve elbette aslı astarı olmayan- şeylerdi; bunun üzerine uçakta içki

ikram edilmediği için alkol (ve laisizm!) nöbetine giren muhayyel bir vatandaşın ağzından 'Yahu boğazda balıkla bir kadeh rakı içemeyecek miyiz; uçaklara da mescid açsınlar bari!' mealinde ironik bir yazı kaleme almıştım. Ertesi gün bir okuyucu mektubu: 'Bir de Zaman yazarı olacaksın; şu zıkkımı içmesine içiyorsun, bari yazma birader!'

Güleyim mi, şaşırayım mı yoksa bazı okuyucularımızın ironiyi düpedüz hakikat ifşâsı sayan safderûnluğuna hayran mı olayım, bilememiştim."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

En başarılı federasyon biziz

Nuriye Akman 2012.04.01

Voleybolumuz artık bir cazibe merkezi olarak dünyanın dünyanın en ünlü oyuncularını kendine çekerken takımlarımız arka arkaya dikkat çekici başarılar kazanıyor.

Milli Takımın dünya şampiyonasındaki altıncılığının ardından Fenerbahçe Katar'da dünya şampiyonu, Vakıfbank İstanbul'da şampiyonlar ligi şampiyonu oldu. Yıldız bayan milli takımımız önce Avrupa, sonra dünya şampiyonluğuna uzandı. Bir baktık, A bayan milli takımımız Avrupa üçüncüsü. Daha sonra Katar'da Vakıfbank bayan takımının dünya ikinciliğini alkışladık. Ve son olarak Fenerbahçe Bayan Voleybol Takımı Avrupa şampiyonu olunca ve bu yıl federasyon başkanlığı seçimleri yapılacağından Voleybol Federasyonu Başkanı Erol Ünal Karabıyık'la konuşmak şart oldu.

Karabıyık, inşaat, AVM, eğitim ve yayın alanlarında faaliyet gösteren şirketlerin kurucusu ve yönetim kurulu başkanı. Federasyon başkanı olduktan sonra hiç birine zaman ayırmamış. Günün yirmi saatini voleybolla geçiriyor. Federasyon, onun başkanlığı devraldığı 2006'dan bu yana, mali yapısını ve örgütlenmesini güçlendirdi; pek çok ilki başardı. Beş yıl önce 3 deplasmanlı ligi ve bu liglerin tümünde 166 lig takımı varken, bugün deplasmanlı liglerde 400'e yakın takımı olan bir branş haline geldi voleybol. Eskiden sadece A Bayan Milli Takımlarının sponsoru olarak Orkid'den söz ederdik. Şimdi say say bitmiyor. Tüm salon voleybolu ligleri Aroma'da. Bayan milli takımının sponsorluğu Vakıfbank, Erkek milli takımlarının sponsorluğu Halkbank'ta, Türkiye Kupası Teledünya'da. Televizyonlarda yılda beş maçı canlı seyredebilirdik eskiden; bugün 400 canlı yayını var voleybolun. İkinci üçüncü ligi dahi canlı yayında. Biletli seyirci sayısı ise yirmi kat artmış.

Minik, küçük, yıldız ve genç tüm altyapı şampiyonalarıyla, deplasmanlı gençler ligi, 3'üncü Türkiye ligleri, deplasmanlı bölgesel ligler ve plaj voleybolu liglerine ciddi miktarlarda maddi destek de sağlıyor artık Federasyon. Beş yıl önce Erkeklerde Avrupa şampiyonalarına, Bayanlarda grand prix'e katılamazken şimdi bu şampiyonaların abonesi olmuş Türk voleybolu. Türkiye adı şampiyonluklarla birlikte anılıyor. Bu süreçte İzmir'de, İstanbul'da, Ankara'da, Bursa'da önemli tesisler kazandırdı Türkiye Voleybol Federasyonu. Kendi tesisi olan yegane voleybol federasyonu olarak tüm dünyaya örnek gösteriliyor.

-Yakın zamana kadar voleybol o kadar popüler bir spor dalı değildi. Son yıllarda büyük başarılarla imza atılmasında sizin payınız ne?

-Voleybolun bugüne gelişinde sporcusuyla, antrenörüyle, bütün spor elemanlarıyla, kulüplerin yöneticileriyle ve geçmiş federasyonların başkanlarıyla yöneticilerinin katkıları var. Onların attıkları temel üzerine biz de yeni

taşlar koymaya gayret ettik. Başarı için maddi ve insan kaynağına ihtiyacınız var. Maddi kaynak açısından 2004'lerden itibaren iddia, tahmin oyunlarının başlamasıyla ileri ülkelerdeki seviyeden çok geride olmadığımız, bazı ülkelerden de ileride olduğumuz ortada. Sporcu ve onu yetiştiren antrenör çeşitli kaynaklardan geliyor. Bunlardan birisi üniversite, birisi federasyonun açtığı kurslar. Eğitimin süreleri ve içerikleri itibariyle aralarında birlik yok. Biz antrenör eğitimini yeniden yapılandırmaya çalıştık.

-Okullarımız öğrenciyi spora teşvik ediyor mu?

-Ne yazık ki eğitim sistemimiz öğrenciyi dershaneye ve test çözmeye yönlendiriyor. Bu hâliyle de sporun ve sanatın önündeki en önemli engel. Oysa ilgisine ve yeteneğine göre çocukların spora, sanata, kültürel ve sosyal faaliyetlere yönlendirilmesi lazım. 55 milyon nüfuslu Fransa'nın 13 milyon 500 bin faal sporcusu varken, nüfusu bizim kadar olan Almanya'da 27 milyon faal sporcu varken 70 milyonu aşkın Türkiye'nin 800 bin faal sporcusu olması esef verici. Eğer olimpiyat hayali kuran bir ülkeysek, yıldız sporcularımızı yirmi milyonluk bir sporcu havuzunun içerisinde süzmeliyiz.

-Bu 800 bin rakamı sadece voleybolcu da değil tabii.

-Değil, bütün branşlardaki toplam faal sporcu sayısı bu. Bunu çözmek gerekiyordu. Milli eğitim bakanlığıyla işbirliklerine girdik. Bu arada tabii başarı için para ihtiyacı var dedik. Sponsor ürününüz değerliyse, ismini duyurabiliyorsa gelecek. 2006'da beş tane canlı televizyon yayını vardı. Şu içinde bulunduğunuz gün dört tane canlı yayın olacak. Fasit daireyi kırmak için işin medyatik yönüne ağırlık verdik. Medyatik değerini arttıralım, sponsorları çekelim dedik. Hakikaten televizyon yayınları ve gazete haberleri anlamında yüzde 400'lere yakın bir artış var. Buna bağlı olarak sponsorlar geldi. Buna bağlı olarak kulüpler de yatırım yapma arzusunu hissettiler.

FUTBOL TARAFTARINI VOLEYBOL MAÇINDA ARZU ETMİYORUZ

-Fenerbahçe Bayan takımı Avrupa şampiyonu oldu. Önce şunu sorayım. Fanatik futbol taraftarı fanatik taraftar olarak voleybol maçına da geliyor mu?

-Hayır. Sadece Fenerbahçe değil tüm futbol taraftarının alışkanlıkları çok farklı voleybol taraftarından. Doğrusu, stadyumdaki alışkanlıkların salonlara taşınmasını, o şiddetin, o çirkin tezahüratın buraya taşınmasını çok arzu etmiyoruz. Voleybolu bilen, voleybolun zevkine varabilen seyirciyi istiyoruz.

-Aynı takımın futbol taraftarı niye voleybol maçına o kadar ilgi duymuyor?

-Burada çok rahat edemiyorlar. O alışkanlıkları burada sergileyemedikleri için belki bilmiyorum. Ona çok izin vermemeye gayret ediyoruz.

-Maçlarda gönlünüzce tezahürat yapabiliyor musunuz? Veya öfkenizi rahatça gösterebiliyor musunuz?

-Ben kızdığım da, sevindiğimde de hep içime atmak durumundayım. Benim böyle bağırma gibi bir alışkanlığım yok, olmamalı da.

-Federasyon başkanımı diye kendinizi kasıyor musunuz?

-Milli maçların sonuna doğru yanağıma birisi dokunsa herhalde atmış yetmiş derecelik bir ısı olduğunu görür. Ama onu dışarı yansıtmam. Hep kendi içimde saklarım. Yani sonuç itibariyle bir federasyon başkanıyız. En abartılı sevinciniz maç bittiğinde şöyle bir zıplamak olabilir.

-O enerjiyi sonra nasıl boşaltırsınız? Eve gidince bağırma ihtiyacı duyar mısınız?

-Belki ağlayabilirim. Geçen yıl bizim yıldız kız takımımız önce Avrupa şampiyonu, ardından dünya şampiyonu oldu. Ankara'da Çin ile final oynadık. Kupa, seramoni filan hepsi yapıldı. Sonra kızlar ve aileleri ile akşam yemeği için biraraya geldiğimizde bir teşekkür konuşması yapmak gerekiyordu. Tamamlayamadım o konuşmayı, duygulandım. Ağladım.

-Maçlara gitme sebeplerinden biri de o edepli insanı yırtıp, rahatça küfür edebilme özgürlüğünü yaşamak. Yapılan bir hata karşısında içinizden "Yuhhh!" diye bağırmak gelmez mi?

-İçinizden yuh dediğiniz zaman, sporcunuz onu hissederse o sahaya nasıl yansır? Siz onu motive etmek zorundasınız. Milli takım orada oynarken bir sporcunuz bir hata ile sayı kaybedilmesine sebep oldu diyelim. Siz ona karşı bağırmasanız bile, tepkisel bir hareketinizi görse moral olarak nasıl etkilenir? Siz onu güçlendirmelisiniz. Hadi hadi hiçbir şey yok falan devam diye bağırmalısınız.

-Ah şu başkanlık şapkam olmasaydı da bir dağıtsaydım kendimi dediğiniz olur mu?

-Müsabaka sırasında değil de, müsabaka dışı zamanlarda bazen böyle kişiliğinize hakarete varan eleştiriler olduğu zaman ah şu başkanlık unvanı olmasa da şöyle doya doya bir cevap versem dediğiniz zamanlar oluyor. Ama ben spor adamıyım diyen her kim varsa mutlaka engin bir hoşgörüyü sahip olması lazım.

-Size yapılan en ağır, en haksız eleştiri neydi?

-Bir gazeteci arkadaşımızın federasyon genel sekreterimiz Sinem Mavili ile ilgili olarak başkanın kalbine girmeyi başararak işte Avrupa voleybol konfederasyonuna aday gösterтті kendisini demesi. Bu yazı benim için en ağır itham olmuştur. Onunla ilgili olarak da Gençlik Spor Genel Müdürlüğü'ne dilekçe verdim. Hakkımda böyle bir iddia var. Müfettiş görevlendirilip soruşturulmasını ve hakkımda gereken işlemin yapılmasını istiyorum diye bir tahkikat açılmasını talep etmişim.

-Ne oldu?

-Valla müfettiş tetkik etti vesaire. Ama bana da bugüne kadar biz bunu inceledik. Denilenler doğru. Seninle ilgili şu işlemi yaptık veya yapmadık diye de herhangi bir şey gelmedi.

-Bunun dışında sanırım yabancı oyuncu sayısının azlığıyla ilgili olarak eleştiri alıyorsunuz?

-Liginizde oynatacağınız yabancı oyuncu sayısı sınırsız olamaz. 3 artı 1 idi. Kademeli olarak 2 artı 1'e kadar düşürdük. O süreçte bazı mecralarda şöyle şeyler yazıldı. Demek ki İtalyalılardan para aldığı doğruymuş! Türk kulüpleri şampiyonlar liginde başarılı olamasın diye İtalyanlarla anlaştı! Yabancı oyuncu sayısını kısıtladı gibi iddialar. Böyle bir şey ağırınıza gitmez mi? Bu tür şeyler tabii ki yoruyor, yıpratıyor.

-Şike soruşturması sürecinde Fenerbahçe bayan voleybol takımının şampiyon olmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Fenerbahçe camiası için ciddi bir moral kaynağı oluştu diye ümit ediyorum. Aziz başkan da camia da çok arzu ediyordu. Sarı melekler diye güvenmişlerdi. Mehmet Ali Aydınlar'ın Acıbadem grubu dört-beş yıl önce voleybola sponsor olarak girdi. Daha sonra işi sadece para ile destekleyen değil, işgücü olarak da zaman ayırır hale geldiler. Ve Cannes'da ilk hayal kırıklığı yaşandı. Finalde oynadı Fenerbahçe, 3-2 yenildi. Yabancı oyuncu sayısını serbest bırakmadığım için o yenilginin sebebi bendim! Ama biz o günden sonra hayır 3 artı 1'i de düşüreceğiz dedik. Ve düşürdük. Bu yıl da iki yabancı ile oynanıyor ligde. Ama şampiyon geçen yıl Vakıfbank, bu yıl Fenerbahçe oldu. Bu da çok gurur verici Türk sporu adına. Fenerbahçe camiası için de sanıyorum ciddi motivasyon oldu.

AZİZ YILDIRIM'A TEŞEKKÜRLER

-Aziz Bey bir şekilde size de teşekkür etti mi?

-Aziz Bey'in bana teşekkür etmesi gerekmiyor. Türk voleyboluna böyle bir zafer yaşatıldığı için benim Aziz Bey'e teşekkür etmem lazım. Mehmet Ali Aydınlar'a da teşekkür etmemiz lazım. Emeği var bu konuda. Tabii gönül arzu ederdi ki Mehmet Ali Bey de orada olsaydı, birlikte bu heyecan, bu sevinç paylaşılsaydı. Kabahat olduğunda birbirimize hep o diye taksim ediyoruz. Ama başarı olduğunda niyeyse paylaşamıyoruz.

-Aydınlar herşeye rağmen o sevinci paylaşmak için finale gelemey miydi?

-Yok, orada tepki görebilirdi. Fenerbahçe tarafından da çok gelmesi arzu edilmiyordu ki sponsorluğa son verilmiş.

-Aziz Yıldırım'ı hapisanede ziyarete gittiniz mi?

-Hayır, henüz gitmedim.

-Federasyon başkanı sıfatınızdan dolayı mı gitmediniz?

-Yoo, hiç öyle de bir şeyim olmaz. Gitmeyi düşünebilirim de.

-Aziz Bey'in durumu hakkında ne düşünüyorsunuz?

-Ben o tapeler diye ifade edilen metni ya da iddianameyi hiç okumayan çok ender adamdan birisiyim. Spor adamı olmama rağmen. Binlerce sayfayı, insanların özel görüşmelerini okumak bile yoruyor beni. Onun için inanın manşetlere taşınanlar hariç, iddianameyi okumuş değilim. O bakımdan herhangi bir fikir yürütmem mümkün değil. Olsa olsa adaletin tecelli etmesini arzu ederim.

-Kalbiniz ne diyor? Soru işaretleriniz var mı?

-Dava görülüyorken soru işaretini söylemem ama kalbim bu kadar uzun tutukluluk süreleri olmamalı diyor. Bu insanlar nereye kaçacaklar? Hangi delili karartacaklar? Tabii şike olayına bulaşan her kim ya da hangi kurum, kuruluş varsa cezalandırılmalı. O konuda hiç tereddüt yok. Kesinleşen, yaptığından emin olunan kişiler cezalandırılmalı.

ÜÇÜNCÜ KEZ ADAYIM

-Bu yıl federasyon başkanlığı seçimi var. Ve siz yeniden aday oluyorsunuz. Peki rakibiniz kim olacak?

-Şu an ben de bilmiyorum. Ama sanıyorum iki ya da üç aday olur.

-Hangi babayiğit benim karşıma çıkabilir ki demiyor musunuz yani?

-Onu da söyleyebilirim ama öyle bir sözü hiç kimse bana yakıştıramaz. Nasıl söyledi, bu adam akıllı bir adamdı derler.

-Laf olsun beri gelsin diye mi çıkar rakip yoksa dişli mi olur?

-Laf olsun diye değil, hayır. Çıkar. Kırgınlıktan dolayı çıkar. Yabancı oyuncu sayısı daha fazla olsun diyen bir grup var voleybolun içerisinde. Mehmet Ali Bey buna öncülük etti. Onun iddiasına göre yabancı oyuncu sayısı serbest bırakılmazsa Türkiye kulüplerde uluslararası başarı elde edemezdi ama etti. Kendi kurduğu takım etti.

-Futbol federasyonu başkanı sıfatıyla mı yoksa voleybola yatırım yaptığı için mi ilgileniyordu yabancı oyuncu meselesiyle?

-Futbol federasyonu başkanı olmamıştı henüz o süreçte. 2010'dan itibaren Fenerbahçe'nin sponsorluğunu yaparken Cannes'da oynanan şampiyonlar ligi dördü finalinde 3-2 kaybettiklerinde, maç sonrasında işte yabancı oyuncu sayısı kısıtlandığı için biz başarılı olamadık dedi. Başkan olduktan sonra da bu konuda görüşler beyan etti. Çünkü Acıbadem sponsorluğu devam ediyordu.

AYDINLAR'IN ADAYI KARŞIMA ÇIKACAK

-Aydınlar'ı ileride FB'nin başkanı olarak görmek ister misiniz?

-Benim açımdan fark etmez. Sonuçta bu kararı Fenerbahçe delegeleri verecekler. Bugünkü yönetimle de fikir ayrılıklarımız zaman zaman fazlasıyla olabiliyor. Hepimiz aynı düşünmek zorunda da değiliz. Benim beklentim spor adamlarının özellikle de yöneticilerin belli bir hoşgörü sahibi olmaları.

-Peki niye bu kadar çok yabancı sporcu isteniyor?

-Ben niye istemiyordumdan başlayayım. Ben istiyorum ki Türk çocukları spor yapsın. Türk çocuklarının içinden performans sporcuları, olimpiik sporcular yetişsin. Hem kulüpler, hem milli takımlar birlikte başarılı olsunlar. Kulüpler bunu çok uzun bir yatırım olarak görüyor olabilirler. Ben şimdi alacağım, on on iki yaşında yetiştireceğim. Sekiz sene çünkü bir performans sporcusunun üst düzey bir sonuç alınır hale gelmesi için gereken uzun bir süre. Ben bu kadar duramam. Belki kulüp dururum der de sponsor duramayabilir bu kadar. Bu kadar sabrım yok. Ben hemen dünyanın neresinde varsa parayı vereyim, hemen alayım, hemen başarı elde edeyim arzusunda olanlar olabilir. Bunlar o zaman yabancı sayısını hemen ithal güce giderler. Türkiye'de bakın milli takımlarında bir sürü, bir bizde yok. Diğer milli takımlarımızda da bir sürü

-Şimdi Aydınlar sizin karşınıza mı çıkacak?

-Hayır, sanmam. Mehmet Ali Bey benim çok iyi dostum. Ama Mehmet Ali Bey'in destekleyeceği insanlar olabilir. Ona da saygı duyuyorum.

-Sizi muhalefet grubuna geçen as başkanlarınızdan aday olmak isteyen var mı acaba?

-Ben Bakü'de Mehmet Çakmak ile beraberdim. Mehmet Çakmak düşünmüyor böyle bir şeyi. Başka asbaşkan Akif Üstündağ var, o düşünüyor olabilir. Şimdiden adayı kendi kendimize çıkarıyoruz, nasıl işse!

-Peki Akif Üstündağ'ın şansı var mı?

-Niye olmasın, herkesin şansı vardır. Ancak geçen seçimde bana oy vermeyenlerin yüzde 75'inin bana oy vereceğini düşünüyorum. Kim hesap yapıyorsa iyi hesap yapması lazım.

-Sizi üçüncü kez niye seçtinler?

-Şunun için. Voleybol camiası çok istikrarı çok önemser. İstikrarlı bir yürüyüş olsun, devam etsin, projeler yarım kalmasın diye destekler. Türkiye'nin en başarılı federasyonu Türkiye voleybol federasyonu. Tevazuya hiç gerek yok. Maddi yapısı, kurumsal yapısı, tesisleşmesi, altyapısı ve sportif başarıları itibarıyla.

-Başbakan üçüncü dönem seçimi kazanınca bu benim ustalık dönemim dedi. Siz de öyle mi diyeceksiniz?

-Sayın başbakanımızın bu sloganı belki seçim sloganımız olabilir. Dün amatör spor kulüpleri konfederasyonunun bir ödöl töreni vardı. O ödöl töreninde yüzlerce spor adamı, on beş federasyon başkanı vardı. Sayın bakan orada uzun uzadıya Türk voleybolunun başarılarından söz etti. Beni utanacağım kadar övdü. Ve "Yıldırım başkan kusura bakma. Diğer federasyon başkanları kusura bakmayın ama bu böyle kardeşim" diyerek çok iltifatlar etti, sağolsun. Tabii marifet iltifata tabi. Öyle bir takdiri Türkiye'nin genelinde görüyorum. Spor camiasında, sokağa çıktığımda gözlerde o ışığı görüyorum. Bütün bunları yaşayınca da sanki artık hizmet etmek gerekiyor. Yoksa bende artık eve dönmeyi arzu ediyorum. Torunumla zaman geçirmeyi arzu ediyorum. Ama bu teveccühü görünce de hakkımız yok herhalde diyorum.

-Madem voleybol federasyonu federasyonların içerisinde en başarılısı.

-Bunu ben söylemiyorum, sayın bakan söylüyor.

-Canım siz de böyle düşünüyorsunuz. Merak ediyorum federasyon başkanları kıskanırlar mı birbirlerini?

-Sanmıyorum. Herkes kendi işine bakar.

-Futbol federasyonu başkanı hiyerarşide daha önde değil mi?

-Öyle ilan edilmiş bir hiyerarşi olmasa da böyle bir algı olabilir. Yani siz de iş adamısınız, ben de iş adamıyım. Ama ben çok çok daha zengin ve güçlü bir grubun başındaysam hiyerarşik olarak daha çok saygı görebilirim.

-Yıldırım Demirören hakkında ne düşünüyorsunuz?

-Zor bir iş üstlendiğini düşünüyorum. Zor bir süreçten geçiyor futbol federasyonu. Allah yardımcısı olsun. Kolay değil. İş zor. Allah yardımcısı olsun. Allah sabır versin. Şu süreçten Türk futbolunu kazasız belasız, en az hasarla çıkarma gücü versin Allah diye dua ediyorum.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kırmızı halıda kaç adım atılacak, o bile önemli

Nuriye Akman 2012.04.15

Son yıllarda üst düzey uluslararası ziyaret trafiği arttı. Ancak yabancı konuklara uygulanan protokol kurallarını görevliler dışında pek az insan bilir.

Protokol, devletler için bir güç gösterisi olduğu kadar, yönetim sisteminin ne denli demokrat olduğunun da işaretlerini verir.

Protokol, dar anlamıyla, kamu belgelerinin orijinali, milletlerarası konferansların, anlaşmaların, antlaşmaların tutanakları demek. Geniş anlamda ise devlet ve diplomasi alanındaki törenler ve resmi ilişkilerle sosyal yaşamda uygulanması gereken kurallar bütünü. Devletler için nezaket ve zerafet dairesinde bir güç gösterisi protokol. İlk kez 1330'da Fransa'da kullanılan bu kelimenin Osmanlı'daki karşılığı teşrifat. Protokol kuralları önce Fatih Sultan Mehmed tarafından Kanunname-i Âli Osman'da belirtilmiş, Enderun'da teşrifat dersleri verilmeye başlanmış. Kanuni Sultan Süleyman döneminde sarayda Teşrifat-ı Divanı Humayun dairesi kurulurken, Tanzimat'tan sonra protokol işleri Teşrifat Nazırlığı eliyle yürütülmüş. Devlet Protokolu görevi,

1927'de Atatürk'ün imzası ile Dışışleri'ne verildi. Halen de devam ediyor. Cumhurbaşkanlığı, TBMM, Başbakanlık ve bir çok bakanlığımızın protokol konularını takip eden birimleri var. Bu birimler Dışışleri Bakanlığı Protokol Genel Müdürlüğü ile eşgüdüm ve istişare halinde çalışıyorlar. Dışışleri Bakanlığı Protokol Genel Müdürü'nün sorumlu olduğu işin yüzde ellisini protokol tören ve ziyaretler, kalan kısmını yabancı misyonların diplomatik işlemleri oluşturuyor. Genel Müdür kural olarak Cumhurbaşkanının bütün gezilerine katılıyor Başbakanınkine ise Protokol genel müdür yardımcısı gidiyor.

Perde arkasında neler yaşandığı tabii ki devlet sırrıdır, kolay kolay kimse anlatmaz ama önde görünen resmin detaylarını öğrenebilirim diye düşündüm. Sağolsun, Dışışleri Bakanlığı Protokol Genel Müdürü Levent Şahinkaya sorularımı cevapladı. Şahinkaya, hem protokol anlayışımızın inceliklerini anlattı, hem de değişmesinde yarar gördüğü hususları...

-Osmanlının teşrifat kavramı ile Türkiye Cumhuriyeti'nin protokol anlayışını kıyaslayınca nasıl bir resim çıkıyor ortaya? Türkiye devleti gücünü, ihtişamını nasıl gösteriyor?

-Osmanlı devleti gücüne, ihtişamına yakışan bir şekilde protokol kuralları benimsemişti ve uyguluyordu. Bunlar resmi törenlerde, yabancı elçilerin ve Osmanlı ülkesine gelen yabancı konukların ağırlandığında kendini gösteriyor ve Osmanlı devlet ileri gelenlerinin yurtdışı seyahatlerinde en üst protokolün uygulanmasını sağlıyordu. Ülkemize gelen yabancı elçilere, yabancı devlet adamlarına Osmanlının ihtişamını, gücünü, zenginliğini gösterecek şekilde protokoller uygulanıyordu. Bunlar resmi ve askeri törenlerde, yemeklerde, seyahat programlarında, onlara sunulan hediyelerde kendini gösteriyordu. Bu ana konsept değişmedi.

-Çağın gereklerine uygun şekilde neler değişti?

-Eskiden Osmanlı'da nasıl top atışları yapılıyordu, hangi bandolar ne müzikleri çalıyordu onu bilmiyorum. Ama bildiğim bir şey varsa devlet ziyaretlerinde cumhurbaşkanları geldiği zaman biz yine yirmi bir pare top atıyoruz.

-Sadece devlet başkanları için mi yirmi bir pare atılır?

-Evet, sadece devlet başkanları için. Başka kimse için atılmaz. Osmanlı döneminde padişahların çocukları dünyaya geldiğinde de top atılıyormuş. Ama bugün yok.

-Neden yirmi bir pare?

-Yirmi bir pare top atışı geleneğinin temelinde geçtiğimiz yüzyıllarda gemilerin top atışı ile selamlama yapmalarının yattığı yaygın bir görüş.Gemiler yanaştıkları limanlarda dostluk mesajı amacıyla yedi atış yaparlar, kara birlikleri de bu atışlara cevap vermiş. Zaman içerisinde denizden ve karadan yapılan dostluk ve selamlama atışlarının sayısı yirmi bir oldu. 19. yüzyılda dünyadaki bir çok ülkede selamlama ve saygı ifadesi için yapılan top ateşi sayısı yirmi bir olarak yaygınlaştı. Bu gelenek günümüzde karşılama ve misafir ülkenin bayrağına ve başkanına karşı saygı ifadesi olarak sadece karadan yapılan atışlar şeklinde devam ediyor.

-Yurtdışına gittiklerinde bizim devlet başkanlarımız için de top atışı yapıyor mu?

-Her ülkede yirmi bir pare top atışı uygulaması yok. Olan yerlerde yapılır tabii ki.Dünyada iki yüz ülke var ortalama. Protokol kuralları bunların hepsinde üç aşağı, beş yukarı artık uyarlanmış, armonize edilmiş durumda.

-Devlet başkanlarının karşılanmasında neden kırmızı halı serilir?

-Kırmızı her dönemde güç ve iktidarın simgesi olmuş. Kırmızı halının 19. yüzyıl sonlarında bir çok ülkede devlet adamlarının resmi karşılama ve uğurlama törenlerinde serildiği ve bu uygulamanın yaygınlaştığı biliniyor. O tarihten beri dünya genelinde üst düzey karşılama ve uğurlama törenlerinde yolluk şeklinde uzun kırmızı halı seriliyor.

-Kırmızı mecburiyet midir? Yeşil halı serilemez mi?

-Valla yeşil halı seren yer görmedim, ama serilir. Biz kırmızı seriyoruz. Red carpet diye uluslararası terminolojide bu geçer. Jargon bu. Unutmayalım protokolün yazılmış bir kuralı yoktur.

KUŞ UÇURTMA YIZ

-Türkiye Cumhuriyeti'nin protokol kuralları diye resmi bir belge yok mu?

-Resmi belge yok. Yönetmelikler ve bir takım notlar var. Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı'dan beri gelen protokolu, inkişaf etmiş ve çok güzel armonize olmuş. O protokol o kadar beğenilir ki birçok ülkeden bize öğrenciler, memurlar gönderiyorlar. Kurs veriyoruz biz burada biz nasıl yapıyoruz diye. O kadar iyi bir protokolümüz var. Devlet başkanlarına en güzel karşılamayı yaparız. Ondan sonra limuzin, araç tahsis ederiz, korumalar tahsis ederiz. En üst düzey güvenlik uyguluyoruz. Kuş uçurtturmayız.

-Başbakanlara limuzin verilmez mi?

-Verilir ama top atılmaz mesela. Aslında protokol uygulamalarıyla devletler güç göstermiyor artık. Gücünüzü ekonominizle, siyasi ağırlığınızla gösteriyorsunuz bugün. Makul normlar içerisinde protokol. Normal insanların yedikleri yemekler cumhurbaşkanlığı masasında da yeniyor. O mönülerde çeşit zenginliği olur sadece. Gelen kişinin damak zevkine uygun yemekler yapılır, kulağına uygun müzik çalınır.

-O yemeklerde siz de görev gereği bulunuyorsunuz değil mi?

-Cumhurbaşkanımız yemek verdiği zaman ben de davetli oluyorum Çankaya Köşkü'nde. Yabancı konuklar oradaki ortamı, ambiyansı, müziği, yedikleri yemeği çok beğeniyorlar. Masaya konan çiçeklerde zarafet önemli. Yani abartı olmayacak. Ama zengin görünecek ki konuyu tatmin etsin.

-Mesela o masa süslemelerinin bir standardı, sembolik anlamları var mı?

-Yok. Cumhurbaşkanlarının özel zevkleri, alerjileri var mı, yok mu bunlar önceden soruluyor. Ve mesela kokulu olan bir çiçek konulmasın diye karar verebiliyoruz.

-Karşı tarafın protokolü ile görüşmeler ne kadar zaman alıyor?

-Bir ziyaret üç beş hafta zaman gerektiriyor. Onlarca kişi çalışıyor. Bir defa yemek için gelinip gidiliyor. Sonra gezilecek yerler ziyaret ediliyor. En son Brunei Sultanı geldi. Öncü heyet adı altında dört kez birer hafta insanlar gelip incelemeler yaptılar.

-Sultan'ın gezeceği yerlerde mi?

-Evet. İndiği andan itibaren nereyi gezecekse. Esenboğa havaalanını inceliyorlar. Oradaki yetkililerle görüşüyorlar. Öncü heyetlerde güvenlik görevlileri, protokol görevlileri ve başka görevliler oluyor. Nereden giriliyor, nereden çıkılıyor hepsinin planları çiziliyor. Ondan sonra Anıtkabir'i gidiyor geziyor. Programda olan her yere önceden bakıyor. Uçak nereye yanaşacak, kırmızı halı kaç metre olacak, nereye serilecek, indikten sonra onu orada kim karşılayacak, tek tek soruyorlar.

-Kırmızı halıda kaç adım atacağını bile bilecek önceden!

-Evet. Ne kadar adım atacak? Dakikalandırılıyor bu. İndikten sonra ne kadar yürüyecek? Sonra o bir kral. Brunei Sultanı vip salonuna girdikten sonra içeride iki üç dakika çay içmek için bekleyecek mi, beklemeyecek mi? Hep onlar tartışılıyor. Program dakikalandırılıyor. Bayrak nereye çekiliyor, o uçak nereye çekiliyor en ince detayına kadar planda gösteriliyor.

-Bazı şeyleri pazarlık mı ediyorsunuz?

-Ediyoruz tabii. Zaten bu normlar genel kabul görmüş uluslararası normlar. Ve o genellikle de kabul görüyor. Nüanslar üzerinde konuşmalar oluyor. Birde mesela o bize geldi. A devleti geldi. Ama benim cumhurbaşkanım sekiz ay evvel o A devletine gitmiş. Orada bize nasıl bir protokol uygulandıysa, örneğin bize beş tane araba verdilerse biz de onlara burada beş tane araba veriyoruz.

-Altı tane vermeyiz onlar bize beş verdi diye.

-Evet. Beş tane veririz. Ya da onlar ilk defa geliyorsa, biz de o ülke ile olan ilişkilerimizin daha da gelişmesini istiyorsak jest yaparız, sekiz araba istiyorsa sekizini de tahsis ederiz. Mercedes'ler, limuzinler falan. Gelince otelde kalıyorlar. Onların öncü heyetleri geldiği zaman biz onlara diyoruz ki Ankara'da ve İstanbul'da genelde şu oteller var. Listesi şunlar. Şuralarda kalırsanız beş yıldızlı bunlar.

-Bizim niye bir konukevimiz yok? İlla otel mi olması lazım?

-Evet, illa otel olması gerekiyor. Eskiden vardı. Çankaya Köşkü'nün içinde camlı köşkte ağırlanırlardı gelen devlet başkanları. Niye? Otel yoktu. Ankara Palas devlet konukevinde bakanları ağırlardık. Devlet başkanlarını ağırlayacak kadar iyi değildi. Devlet başkanlarını ağırlayacak düzeyde olan Camlı Köşk'dü. Ama o yeterli değildi. İçinde çalışanlar profesyonel değildi. Ben 84'te protokolde çalışırken Yugoslav devlet başkanı camlı köşkte kalırken bir şey lazım oldu. Ben gittim, Kavaklıdere'den aldım getirdim. Oralar yeterli değildi. Kapasitesi, lojistiği, çalışan insanların profesyonelliği beş yıldızlı otellerdekilerle kıyas edemezsiniz. Artık daha rahat ve daha konforlu diye bütün dünyada devlet adamları otellerin cumhurbaşkanlığı sütlerinde kalıyorlar. Bizim devlet adamlarımız da yurtdışında gidince otellerde kalıyorlar. Çünkü oteller daha konforlu. Konukevi geleneği eski doğu bloku ülkelerinde kaldı.

-Brunei Sultanı sizde nasıl bir izlenim bıraktı?

-Brunei Sultanı bunca zenginlik ve ihtişama rağmen son dece mütevazı ve dostça yaklaşımları olan bir kişi idi. Yakın zamanda turkiyeye gelen devlet başkanlarından , keza , Türkmenistan devlet baskanı, katar emiri de mütevazı ve samimi kisilerdi.

-Öncü heyetler başka nelere dikkat ediyor?

-Çok detaylı bir şekilde belki beş yüz tane iş yapıyorlar. O kadar ince detaya girerler ki şaşırırsınız. Ön heyet daha gitmeden Ankara'dan büyükelçiliğimize telgraf çeker, Ön heyet listesi ve uçuş programı, ziyarete katılacak güvenlik görevlilerinin, silah, telsiz bilgilerini bildirir, vip salonunun açılmasını ister, ziyaret sırasında gerekli olacak araç kartı, çelenk kurdelesı, istiklal marşı notaları, CD'si ve bunun gibi malzemelerin teminini ister, ondan sonra ne hediye vermemiz gerekiyor diye büyükelçiliğe sorarız.

-Hediyelerin belirlenmesine nelere dikkat edilir?

-Hediyenin ne olacağını basta karşılıklılık, kişisel ilişkiler, ikili resmi ilişkiler gibi çeşitli parametreler belirler. Nihai onay hediyeleyen makamıdır. Devlet adamlarımızın verdiği hediyeler genelde Türk kültür ve

geleneklerini yansıtan aşırıya kaçmayan makul değerlerde hediyelerdir. Sayın Cumhurbaşkanımız, başbakanımız ve dışişleri bakanımız resmi yurtdışı seyahatlerinde muhataplarına çini tabak, duvara asılan tabaklar, vazo, porselen , kitap, kravat, eşarp, kalem, divit okka, paşabahçe ürünleri, gümüş süs eşyaları gibi hediyeler verir.

MERHABA ASKER!

-Neden uçaktan inen yabancı konuğu bir manga asker karşılıyor?

-İhtiram mangası. Bu bir saygı göstergesi. Yüzyıllardır oluşmuş gelenek. Bütün dünyada yüzde 90 böyle. Askeri şeref kıtası çıkıyor veya manga çıkıyor duruma göre.

-Kime şeref kıtası, kime manga?

-Farkı şu. Esenboğa Havaalanı'nda yabancı cumhurbaşkanı uçaktan indiği zaman vip salonuna kadar yürüyor kırmızı halıda. Hava aydınlıksa on tane asker yani manga duruyor orada. Hava karardıktan sonra çıkmaz asker. Devlet başkanı da o manganın tam ortasına gelince duruyor, "merhaba asker" diyor. Önceden öğreniyor böyle söyleyeceğini. Biliyorsunuz askeri kıta daha geniş, dörtlü sıra halinde oluyor. O resmi karşılama töreninde. Esenboğa'daki uçaktan inince alanda yapılan karşılamada manga oluyor.

Bizim cumhurbaşkanımız Çankaya köşkünün bahçesinde resmi karşılama töreninde karşılıyor konuğunu.

-O zaman kıta oluyor.

-Evet, istiklal marşları söyleniyor. Bir platformun üstüne çıkılıyor. İstiklal marşı bittikten sonra bizim cumhurbaşkanımız yabancı cumhurbaşkanını götürüyor, kıtayı teftiş ediyorlar. Kıtayı böyle yürürken bakarak teftiş ediyor.

-Aslında mış gibi yapıyorlar. Denetliyormuş gibi...

-Denetliyormuş gibi yapıyor ama o askerler önceden denetleniyorlar zaten. Yakası, ayakkabısının boyası filan komutanları daha önce her şeye bakıyor. Bizim cumhurbaşkanımız ve konuk cumhurbaşkanı kıtanın ortasına geldiği zaman duruyorlar. Yabancı cumhurbaşkanı "merhaba asker" diyor. "Sağol" cevabını aldıktan sonra devam ediyorlar. Tören komutanı da "tören bitmiştir" diyor. Sonra da bizim cumhurbaşkanımız yabancı cumhurbaşkanına karşılayıcı zevatı, bizim meclis başkanımız, bakanlarımız, ileri gelenlerimizi tanıştırıyor. Başbakan içinde resmi karşılama başbakanlığın önünde yapılıyor.

-Başbakanlar uçaktan inince kıta karşılamıyor.

-Uçaktan inince sadece manga oluyor gündüzse. Resmi karşılama havaalanında da yapılabilir. Bazı devlet adamları gelen konuklarını havaalanında da karşılayabilirler. Ama dünya çok hızlandı. Ziyaretler çok sıklaştığı için, her seferinde cumhurbaşkanları havaalanına gitmiyor. İki ayda bir cumhurbaşkanı gelse o ülkenin cumhurbaşkanına gider havaalanına.

-Sonuçta bir güvenlik gücü göstermek istiyorsun gelen konuğa. Neden polis değil de asker?

-Yüzyıllardan beri oluşmuş bir teamül. Herhalde ülkeler arası ilişkilerde, güç gösterisinde daha ön plana çıkan, daha şatafatlı, böyle giysileriyle, törensel normlarıyla yüzyıllardır askerler protokoler törensel normda oluşturmuşlar. İlla gidip savaşmak değil, Osmanlıyı düşünün. Mehter gidiyor önden. Dolayısıyla protokoler normları var askerlerin. Ama niye polis değil dediniz. Polis gücü daha sonradan oluşmuş. Ha polis mangası çıkmıyor mu bazen? Resmi törenlerde çıkıyor. Mesela geçenlerde Van'da ölen Japon kurtarma gönüllüsü için İstanbul'da cenazesini uğurlama töreni yapıldı. Orada bizim resmi yetkililerimiz, vali, belediye başkanı, garnizon

komutanı, dışışleri yetkilileri, insanlar Japonlar, Japon konsolosu filan vardı. İhtiram mangası, saygı amaçlı bulundu. Sonra o mangadaki polisler tabutu alıp uçağa yerleştirdi.

-Merhaba asker kalıbının kaynağı ne?

-Askeri bir norm ve askeri bir söylem o. Askeri kıtayı teftiş ediyorsunuz. Askeri kıtayı teftiş ettiğiniz zaman da selamlamak için bir hitapta bulunmanız lazım. Askeri jargonda merhaba asker deniyor. O da sağol diye cevap veriyor. Bir iletişim oluyor.

-İletişim olmuyor aslında. "Sağolun, siz nasılsınız" diye bir usul yok.

-Bizim geleneklere göre oluşturulmuş bir mantık bu. Cumhurbaşkanı sancak olursa başla selamlıyorlar. Aslında şeref kıtasının denetlenmesi simüle edilmiş bir ordu denetlemesidir. Yabancı konuk bu kıtayı sözlü olarak selamlarken aslında fiktif de olsa tüm orduyu selamlamaktadır.

-Bizim cumhurbaşkanlarımız ya da başbakanlarımız gittiğinde alanda ya da şurada onlarda askerle karşılaşınca "hi soldier" demiyor ama değil mi?

-Ülkelere göre selamlama şekli değişik olur. Bazı ülkelerde kıtaya başla selam verilir. Bazı ülkelerde ise sadece kıta önünden yürünür. Hi soldier denilen yere ben rastlamadım.

GENELKURMAY BAŞKANININ PROTOKOL SIRASI

-Bir de devlet bürokrasisinin öndegelim sıralaması var. Geçen sene kasım ayında mevcut sıralamanın değişimini de içeren 81 maddeden oluşan yeni bir düzenleme Köşkün onayına sunuldu diye haberler çıkmıştı. Genelkurmay başkanının protokol sırası 12 Eylül'den önceki döneme dönecekti. Bugün TBMM başkanı ve başbakandan sonra şu anda üçüncü sırada.12 Eylül'den önce Genelkurmay Başkanı, bakanlar kurulunun da gerisindeydi. Ne oldu o düzenlemeye?

-Değişmedi hiçbir şey. Bakan yardımcılarını ihdas edildi ya, onlar araya girdi sadece.

-Yalan haber miydi o?

-Bu protokol listesinin yeniden uyarlanmasıyla ilgili yetkili makamlarca eskiz halinde bir uyarlama çalışması mevcut. Ama sonuçlanmadı.

-Yani Köşk'e mi gitmedi, Köşk'te mi bekliyor?

-Dikkate almayın o haberi. Bir çalışma var. Ama 81 maddeymiş de, köşke gitmiş, orada bekliyormuş dersin o doğru bir haber değil. Köşkte bekleyen bir olay yok.

-Bu protokol listelerinin uyarlanmasında nihai karar kimin?

-Hem başbakanlık, hem cumhurbaşkanlığı makamının onayladığı bir düzenleme olması gerekiyor. Bürokrasi içerisinde siz de takdir edersiniz ki birçok değişiklik zaman alıyor. Yoksa öyle bir değişikliğin Türkiye'de aslında çoktan zamanı geldi.

-AB ülkelerinde Genelkurmay başkanlarının protokoldeki yeri nedir?

-Genelkurmay başkanlarının Avrupa ülkelerindeki yerleri çok daha alt sıralardadır.

Genelkurmay başkanlarının protokolda yeri olmayan ülkeler var. Çok geride olanlar var. Bazı ülkelerde protokol deyince beş kişiyi koymuş, geri kalanları koymamış. Protokolün önemli olmadığı ülkelerde var. Demokrasi,

hukuk devleti, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına dayalı üst düzey demokrasilerde genelkurmay başkanlarının yerleri bizdeki kadar yukarıda değil.

-Sıralama düzeninin yenilenmesi niye gecikti sizce?

-Daha 1982 anayasası bile otuz senedir değişmedi. Sıralama daha üçüncü, beşinci derecede önemli bir konu. Önce anayasa değişecek ki, ona göre siz bunu uyarlayacaksınız. Bir de bizde çok hassas, kim nerede duruyor? İnsanlar bazen hassasiyet yaratabiliyorlar. Niye o benim önümde, ben onun arkasındayım diye. Dolayısıyla bunu değiştirebilmek için iyi bir ortam olması lazım. Bütün yetkili makamların oydaşma ile kabul ettiği bir sistem üzerine inşa etmeniz lazım ki arkasından niye öyle oldu, böyle oldu diye polemik olmasın. Protokol konuları hassas konular.

YA KADEHLERE YANLIŞLIKLAR İÇKİ KONURSA?

-Protokol kurallarına göre resmi yemekte içkiden sadece bir yudum alınır, tamamı içilmez diye bir kural var sanırım.

-Resmi yemeklerde içkinin yalnız tadına bakılır diye kesin bir kural olmamakla beraber, burada anlatılmak istenen, resmi yemeklerde içkinin bir kaç yudum alınarak makul ölçülerde tüketilmesinin daha doğru olacağı.

-İçki içmiyor bizim cumhurbaşkanımız ve başbakanımız. Yurtdışına gittiklerinde siz önceden karşı tarafa söylüyor musunuz sakın kadehlerine içki koymayın diye.

-Tabii. Öncü heyetlerimiz gidiyor ya, mesela bizim cumhurbaşkanımız Hollanda'ya gidecek. Cumhurbaşkanlığından ve benim yardımcılardan sekiz kişilik bir ekip şu anda Hollanda'da. İki ay önce de gittiler bir hafta kaldılar. Ondan önce de gittiler bir hafta kaldılar. Çünkü Hollanda Kraliçesi bizim cumhurbaşkanımızın ziyaretine çok önem veriyor. Bu söylediklerimiz de dâhil, aklınıza gelen gelmeyen bir sürü konu belirtiliyor ve kararlaştırılıyor.

-İçki koymayın tembihatınıza rağmen, diyelim ki bir yanlışlık yapıldı. O kadehe içki kondu. Ve meyvesuyu zannedip içti onu. Kriz çıkar mı?

-Garson Türk olacağı için böyle bir şey olmaz. Orada da bizim cumhurbaşkanımızın içeceğini Türk garson getiriyor. Öyle bir aksaklık olmaz.

-Protokol genel müdürlüğünde bu işler için kaç personel çalışıyor?

-Burada diplomatik işlemlere bakan birimde otuz kişi, öbür protokole bakan birimde elli kişi çalışıyor. Bunun bir kısmı sayın başbakanın ziyaretleriyle ilgilenir, gelen giden. Bir kısmı cumhurbaşkanımızın ve dışişleri bakanımızın ziyaretleriyle ve çok taraflı toplantılarla ilgilenirler. Cumhurbaşkanlığının da protokol müdürlüğü var. Beş ay evvel kuruldu. Orada en az on kişi çalışıyor. Onlar da cumhurbaşkanımızın özel kalem müdürüne bağlılar.

HERŞEYİN PROVASI YAPILIR

-Eşgüdüm halinde çalışıyorsunuz sanırım.

-Bizim onlarla 24 saat eşgüdümümüz var. Başbakanın seyahatleriyle ilgili benim yardımcılarım başbakanlık özel kalem müdürüyle eşgüdüm halinde çalışıyor. Bu hatalar olmaz. Herşey deneniyor, deneniyor. Prova, prova... Her şeyin provası yapılıyor. Diyelim ki bir devlet başkanına bizim cumhurbaşkanı nişan takıyor. O nişan töreni nasıl olacak önceden prova yapılır. Gidiyorum oraya ben ekibimle. Boş alanda tiyatro gibi, insanlara roller

veriyoruz. Birisi cumhurbaşkanı oluyor. Ben konuşmamı yapıyorum. Cumhurbaşkanını davet ediyorum. O cumhurbaşkanıymış gibi geliyor.

-Her seferinde bu yapılıyor mu?

-Her seferinde üç kere prova. Her cumhurbaşkanı geldiği zaman buraya anlaşmalar imzalanır. İki cumhurbaşkanının huzurunda olur. Onların anonslarını da ben yapıyorum. İmza kartonlarını hangi görevliler verecek, sağında mı duracak, solunda mı duracak. Kime verecek? Onun provasını sabahdan kimse yokken yapıyoruz iki kere. Sanki cumhurbaşkanları veya imzalayacak bakanlar varmış gibi. Mesela işte Sayın Egemen Bağış buyurun diyorum. Prova üstüne prova yapılıyor. Ve sıfır hatasız olması önemli. Türkiye'nin ihtişamını, gücünü belirtmenin bir yolu da eksiksiz, hatasız, aşırı gösterişe kaçmadan bu törenlerin yapılması. Masanın üstünü yemeklerle doldurursunuz, ben çok yemek veriyorum diye. O göze batar, hoş bir şey değil. Kalitesi, miktarları, sunumu önemli. Mesela cumhurbaşkanlığında yüz tane garson aynı anda giriyor. Başgarsonların gözlerine bakarak hareket ediyorlar. Mesela onar kişilik masalar var ya, aynı anda yüz tane el inip, aynı anda tabakları alıp tek sıra halinde çıkıp gidiyorlar.

-Onların eğitiminden kim sorumlu?

-Onların eğitiminden Cumhurbaşkanlığı Protokol Müdürlüğü sorumlu. Ondan evvel özel kalemde çalışan görevliler sorumluydu. Cumhurbaşkanlığı başlı başına bir makam olduğu, kendi yapısı var, işleyişi olduğu için biz oraya gidip de müdahale etmeyiz. Biz genel konsepti, ziyaretin programını karşı tarafın dışişleri bakanlığıyla beraber oluştururuz.

150 KİŞİNİN TABAĞINI AYNI ANDA ALMAK MARİFET

-Başbakanın yemeğinde de garsonlar aynı şekilde mi hareket ederler?

-Evet tabii Başbakanın verdiği yemek kendi konutunda oluyor. Cumhurbaşkanının yemeği sayı olarak yüksektir. Kalabalıktır. TBMM başkanının verdiği protokol yemekleri ortalama yirmi kişilik olur. Garsonlar yine aynı anda alıp götürürler. Cumhurbaşkanlığında bazen 150 kişilik oluyor yemek. 150 kişinin tabağını aynı anda almak maharet. O garsonlar aylarca eğitimden geçerek orada çalışıyorlar. Cumhurbaşkanlığının gidin mutfağına bakın. Orası çok sofistike yemeklerin pişirileceği aletlerle mücehhezdir, aletler, fırınlar bilmem neler.

-Hep böyle miydi?

-Sayın Gül zamanında modernize edildi. Sayın Gül'den önce böyle değildi. Şimdi harika oldu, gurur verici oldu. Türkiye'nin ihtişamına yakışan bir atmosfer var o yemeklerin verildiği salonda.

-Mönünün konuğun rütbesi ile bir ilgisi var mıdır? Şu düzeyde bir konuğa üç çeşit, şu düzeyde bir konuğa beş çeşit gibi bir protokol kuralı var mı?

-Hayır. Genelde bir antre, soğuk. Ondan sonra zeytinyağlı tabağı. Her seferinde yeniden düşünülüp seçiliyor. Bizim burada yüzlerce mönü örneği var. Mönüler genelde yemeği verenin tercihleri ve mümkünse önceden öğrenilerek onur konuğunun hassasiyetleri dikkate alınarak hazırlanır.

-Yemeklerde tavuk etine pek rağbet edilmez, sofraya soğan, sarmısak, hardal, ketçap konmaz diye bir protokol kuralı da var sanırım.

-Tavuk eti çok çabuk bozuluyor. Soğan sarımsak kökü yapıyor. Bu nedenle tercih edilmiyorlar. Ancak kanatlı av hayvanları olabilir. Ketcap ve hardal genelde klasik yemek sofralarından ziyade Fas'ta food un getirileri. Ancak Fransız mutfağında sıkça kullanılır.

-Neye göre seçiliyor mönü?

-Geçmiş zamanlarda aynı konuğa ne yemek verilmiş, ona bakılır. Başbakan yemek veriyorsa, bizim başbakan en son yemeklerde neler verdiyse ondan daha değişik bir şey olsun diye bizim burada arkadaşlar seçip Başbakanlığa iletiyorlar. Başbakanlık ya o menüyü kabul eder, ya da o değil bu olsun der. Onun bir kuralı yok. Ama Ali geldi ona beş çeşit vereyim, Veli geldi ona iki çeşit vereyim diye bir şey yok.

ÜLKELERİN TÜRKİYE'YE DAVET YARIŞI

-Cumhurbaşkanı ve Başbakanın yurtdışı gezilerinde bizim her talebimiz karşılanır mı?

-Çoğunlukla karşılanır. Çünkü davet eden ülke ilişkilerimizin gelişmesini ister. Türkiye ekonomik açıdan olsun, stratejik önemi açısından olsun bölgesel bir güç oldu artık. Küresel oyuncu olma yolunda olan bir ülke. Bizim cumhurbaşkanımızı, başbakanımızı kendi ülkelerinde ağırlamak için yoğun talep var. İngiltere kraliçesi en üst düzeyde ağırladı. Obama'ninkiden de yüksekti. Arkasından Hollanda bize de gelin dedi. İşte yakında gidecek Cumhurbaşkanımız. İsveç kraliçesi davet etti, eylülde gidilecek. Danimarka krallığı davet etti, ona tarih bulamadık mesela. İstiyorlar ki ekonomik ve ticari ilişkileri daha da yoğunlaştıralım. Türkiye genç bir nüfus. Türkiye ile ilgili yatırım ilişkilerini gerçekleştirebilecekleri, ticari ilişkilerinin gerçekleştirebileceklerinin farkında. Avrupa krizde. Biz daha iyi bir konumdayız. Onlar krizde. Onlar bize talep ediyorlar. Ve kendi yatırımcılarını, kendi iş camialarını teşvik etmek için

-Birbirlerinden de etkileniyorlar mı?

-Bana sorarsanız etkilenirler. Norveç başbakanı buraya gelecek. Norveç kralı cumhurbaşkanımızı davet etti, seneye olacak inşallah. Macar geldi, İspanya'dan geliş bekliyoruz.

-İade-i ziyaret zorunluluk mudur?

-Devletlerarası nezaket kuralları içerisinde yapılan bir uygulamadır. Ertesi yıl veya iki yıl sonra genelde bir iade-i ziyaret yapılır. Ama mesela 400. Yıl etkinlikleri çerçevesinde gidiyor ya bizim cumhurbaşkanımız Hollanda'ya. 400. Yıl programı çerçevesinde Hollanda kraliçesi de haziranda Türkiye'yi ziyaret edecek. Hollanda Türkiye'de yatırımda bir numara. Daha fazlasını yapmak istiyorlar.

-Cumhurbaşkanı ve Başbakanın uçağına binen gazetecilerin de uyması gereken protokol kuralları var mı?

-Başbakanın veya cumhurbaşkanın uçağına gazeteci binecek mi binmeyecek mi biz hiç bilmeyiz. Onun kararını başbakanlık veya cumhurbaşkanlığı verir. Bize sadece listesini verirler. Ben de büyükelçiliğime iletirim ki onlara otel odası ayrılsın. Aynı konseptte başbakanın ve cumhurbaşkanın uçağına milletvekilleri ve işadamları biner. Bunuda cumhurbaşkanlığı, başbakanlık belirler.

-Uçağın içinde uygulanacak kural var mı?

-Bizim dışişlerinin görev alanına giren bir protokol kuralı yoktur. Cumhurbaşkanlığı veya başbakanlıktaki protokol görevlileri gazetecileri oturttururlar. Kendi aralarında bir öndegelim olmaz. İsim sırasına göre, üst düzey bürokratlardan sonra basın mensuplarını oturttururlar.

Uçakta hep dostane bir atmosfer olur. Hiçbir problem olduğuna rastlamadım, duymadım.

ASLANLI YOL YORUYOR

-Siz bir de Dışışleri olarak 29 Ekim cumhuriyet bayramı ile Anıtkabir törenlerinden sorumlusunuz değil mi?

-Evet. Benim kendi gözlemime göre 29 Ekim törenlerinde olsun, 10 Kasım törenlerinde olsun yabancı devlet adamları, yabancı büyükelçiler Anıtkabir'i ziyaret ettiği zaman belli bir tören yürüyüşü var. Aslanlı yolun başından mozolenin başına kadar yürünüyor ve çelenk konuluyor. Orada tekrar merdivenlerden inilip deftere imza edileceği alana geçiliyor. Aslanlı yolun başından mozolenin başına kadar aşağı yukarı beş yüz metreye yakın bir yol yürünüyor. Kışın veya yağmurda yaşlı insanlar yürümekte zorluk çekiyorlar. Bir tören için bu çok uzun bir yol. Acaba bu aslanlı yoldan yürümek yerine başka bir formül bulunabilir mi? Yani devlet erkânı direkt Atatürk'ün mozolesinin başında toplanır 29 Ekim'de, 10 Kasım'da çelenk koyulur, saygı duruşu da yapılır. Yürüme mesafesinin kısaltılmasının kişisel olarak daha uygun olacağını düşünüyorum.

-Bu konu konuşuldu mu?

-Yok, benim şahsi görüşüm protokol genel müdürü olarak. Kısaltılabilirse iyi olabilir diye düşünüyorum. Bunu engelleyen mesela Anıtkabir'de çelenk koyma yönetmeliği gibi bir takım uygulamalar var. Onların gözden geçirilmesi gerekir.

-Başka neler değişebilir?

-29 Ekim'de sabahleyin Anıtkabir'e devlet erkânı tarafından çelenk konuluyor. Cumhurbaşkanı, başbakan, meclis başkanı, bakanlar, askeri erkân, sivil erkân. Arkasından sayın cumhurbaşkanımız TBMM'de tebrikleri kabul ediyor. Arkasından da hipodroma gidiliyor. Resmigeçit yapılıyor. İçinde askeri unsurlar var, sivil unsurlar var. Emniyetin unsurları var. 29 Ekim gibi görkemli bir günün halkla daha bütünleşerek, başka türlü kutlanabileceğini düşünebiliriz. Mesela bu törenin yapıldığı yer değiştirebilir. Yıllardır hipodromda yapılıyor. Başka bir alanda vatandaşla devlet erkânının daha iç içe olduğu, yakın olduğu, devlet erkânının vatandaşın da bayramını kutlayabildiği bir format olabilir.

CAMİANIN OKULLARINDAN İLHAM ALINMALI

-23 Nisan kutlamalarında çocukların makam koltuklarına oturtulup demeç verdirilmesi de bana çok müsamere gibi geliyor. Bu da değişmeli mi sizce?

-Bu, Dışışleri Bakanlığı'nın siz bunu böyle yapın dediği bir uygulama değil. Çocukları daha çok işin içine katıcı çeşitli başka etkinlikler yapılabilir diye düşünüyorum. Devlet dairelerinde çocukların masalara oturtulup da dediğiniz gibi demeç verdirici şekilde yapmak gibi gelenek oluşturulmuş. Bunun yerine çocuğu geliştirici bir takım çalışmalar düzenlenebilir. Açık veya kapalı alanda çeşitli etkinlikler organize edilebilir. Yapılıyor zaten. Türk okulları var ya yurtdışında. Ben onları mesela çok takdir ediyorum.

-Camianın okullarını mı?

-Evet. Gördüm Afrika'da. Birçok çalışmalar yaptık. Nasıl süper insanlar. Boğaziçi'nden, oradan buradan mezun. O insanlar o kadar güzel yetiştiriyorlar ki çocukları, Türkiye'de de onları getirip şarkı söylettiriyorlar, Türkçe olarak. Ne güzel, öyle etkinlikler yapılabilir. İlla yabancı çocuklar getirilsin demiyorum da. Ben o okulları beğendiğimi kendim raporlarımda da yazmıştım bakanlığa. Afrika'daki Türk okulları takdire şayan dedim. Bunlar çok iyi işler yapıyorlar, ülkemizi tanıtıyorlar dedim. Helal olsun. Cefakâr insanlar bunlar. Uganda'daki Türk okullarına gidiyoruz. Ali Babacan o dönem dışışleri bakanı. Ben de büyükelçi, Kenya'dan geldik Uganda'ya. Kenya'daki Türk okullarını da biliyorum tabii. Uganda'da Türk okulu ormanın içinde, bataklığın kenarında. Müdürü filan şahane hazırlanmışlar. Bu 23 Nisan törenlerini yapan insanlar o Türk okullarının nasıl müsamere, etkinlikler yaptıklarından ilham alsa güzel şeyler oluştururlar. Gölün yanında Uganda'da

sivrisinekler var. Acayip kötü bir yer. Müdür, eşi, çocukları on yıldır orada yaşıyormuş. Burası bataklık, sıtma olursunuz siz dedim. Oluyoruz diyor, oluyor geçiyor, bir daha oluyoruz, geçiyor diyor. Fedakârlığa bakın. O adamlar ormanın ortasında çocuklara öyle güzel şeyler öğretmişler, öyle güzel şarkılar, oyunlar...

-Fethullah Gülen'in karizmasını anlayabiliyorum diyorsunuz

-Tabii. Anlamıyorlar başka yerlerde. Bence haksızlık ediyorlar onu anlamayarak .

Yapılan işleri gördüm, ülkenin tanıtılmasına büyük katkı oluyor. Onlar bütün Afrika'ya Türkiye'yi tanıttılar.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Goya'nın karanlığı ile tanıştım

Nuriye Akman 2012.04.21

'Goya Türkiye'ye geldi' haberini duyduğumda zihnimde ilk canlanan İspanyol ressamın o güzelim çıplak ve giyinik Maya tabloları oldu.

Mayaları göremesem bile, saray ressamı olduğunu bildiğim sanatçının sayesinde hiç değilse 18. yy İspanyol asilleriyle tanışırım diye Pera Müzesi'ne koştum. Bir iki portrenin dışında Goya'nın verdiği isimle Kaprisler ve Zırvalar karşıladı beni. Bir de Savaşın Felaketleri... Bir kompozisyon ve renk cümbüşüyle büyülenmeyi beklerken, dönemin ahlaki düşkünlüğünü sergileyen gravürler tarafından, deyim yerindeyse, dövüldüm. Gözün tokadı elin attığından daha ağır oluyor.

Goya, tanık olduğu hizipçilik, şehvet, harislik, riyakârlık, hasislik, hurafe ve işkence başta olmak üzere tüm insanlık zaaflarına duyduğu öfkeyi resmederken çağına tanıklık görevini yerine getirdi diye çekici bulunabilir. Özellikle savaşın galiplerini övmek yerine mağlupların acılarına eğilip, zafer kavramının içinin ne denli boş olduğunu bize anlattığı için alkışlanıyor olabilir. 1746-1828 yıllarını kapsayan yaşamının dehşet sahnelerinde gezinip, çirkinliğin ve haksızlığın teşhirinde gösterdiği cesaret her türlü övgüyü hak edebilir de.

Benim gibi sıradan resimseverler, o gravürlerin sanat tarihindeki yeriyle ilgilenip dehşetin görselliğinden haz devşirmez. Bizler, bir sergiye gittiğimizde imkanımız olsaydı hangi tabloyu evimizin duvarlarına asardık diye düşünürüz gizli gizli. Bir de güzelliğe hayran olma ihtiyacımızı doyururuz. Akılsızlıklarla dolu dünya zaten yormuştur bizi.

Barış dönemindeki toplumsal çürümüşlüğü yanı sıra, Fransa'nın İspanya'yı işgali sırasında bir savaş muhabirinin titizliğiyle şahit olduğu korkunç anları önce zihnine sonra tuvaline yansıtan Goya'nın acıya duyarlı bir kalbi var besbelli. Acaba bu acıların kaynağı sadece çıplak göz tanıklığı mı? Hristiyanlık'la harmanlanan paganlığın bu resimlerdeki rolü ne? Çirkin mitolojik yaratıklar ressamın şuur altını istila etmiş olabilir mi? Goya'nın o çok bilinen Çocuklarını Yiyen Satürn adlı korkunç tablosunu hatırlayınca ressamın bilinçaltı fırcasına eziyet ediyor, kusmuş içindikileri diye düşündüm. Beni bu kadar ürpettiğine göre kimbilir neler yaşamıştı? Goya için üzüldüm, hatta içim acıdı ve hemen kovuverdim zihnimden bu hisleri.

Saçmalığın ve acının resmedilişinde dahi merhameti hissetmek istiyorsunuz. Aksi halde şiddete maruz kalmış gibi oluyorsunuz. Gravürlerin karanlık dünyasından kaçtım o yüzden ve Goya'nın çocuk resimlerine sığındım. Bu altı tablolu yağlıboya seri aradığım huzuru bana bağışladı. Bir tanesinde büyüklerini taklit edip askercilik

oynayan yoksul çocuklar vardı. Babalarının eski üniformalarını giymiş, tahta kılıçlarıyla yalınayak savaş provası yapıyorlardı. Diğerlerinde neşeyle başka oyunlara dalmışlardı. Dönemin atmosferi mükemmel bir şekilde yansıyordu.

Ben matadoru değil boğayı tutarım

Goya, durumu öylesine idealize etmeden çizmişti ki oyundan dışlanan, belli ki karnı aç ya da hasta minikleri bile unutmamıştı. Tabloların içine dalarak ağlayan çocukların burnunu sildim, başlarını okşayıp karınlarını doyurdum ve sonra diğer çocukların yanına gidip bizi de oyuna alın dedim. Hangi yüzyıla ait olduğumu çıkarmasalar da, bana masal kitaplarından fırlamışım gibi baktılar ve dostça davrandılar. Bir süre onlarla oynadıktan sonra vedalaşıp Goya'nın boğa güreşlerini konu alan gravürlerine geçtim.

Ben her zaman matadoru değil, boğayı tutarım. Burcum boğa olmasa da matadorun safında durmazdım. Arenada sergilenen güreş değil katliamdır bana göre. Manzara tersinden terörize eder beni, oley diye çıldıranların topunu havaya uçurmak isterim. Eleştirel bakışımı korumakla birlikte Goya'nın gravürlerine öfke duymadan bakabildim. Şiddet estetize edildiğinde, benliğimizin karanlık yönü onu kabule hazır hale geliyor. Goya, iki yüzyıl sonra bu gravürlere bakan bir gazetecinin, "İdeolojiler de zaten bizim bu zayıf yönümüzü kullanıyor. Bazen din, bazen milliyet sosuna batırılan ırkçı söylem, ötekinin katlini toplumsal bir vecibe haline sokuyor." diye kendi kendine konuşacağını tahmin etmezdi elbette.

Goya ile rabıta kuramadım. Kurabilseydim, ona şöyle sorardım:

"Üstadım, size karanlığın en iyi anlatıcısı diyorlar. Keşfettiğiniz türler, kullandığınız teknikler, yenilikçi kompozisyonlar ve seçtiğiniz renkler nedeniyle çağdaş sanatın piri kabul ediliyorsunuz. Sağırılığın sıkıntılarıyla boğuşmanıza rağmen, seksen yaşında Fransa'da inzivaya çekildiğinizde bile yenilikçi taşbaskı tekniğini öğrenmeniz alkışlanıyor. Sarayın siparişlerini fırça ile evinizin duvarlarına kendiniz için yaptıklarınızı spatula ile çalıştınız. Sonuç olarak görmüş geçirmiş bir adamsınız. Ne düşündüğünüzü gerçekten merak ediyorum. Kötücül enerjisi iyi hesap edilmiş, kelimeleri kurnazca sıralanmış nutuklar, o estetik ambalajları sayesinde kabullenilip mahvımıza sebep olmuyor mu sizce? Hani her türlü zırvalığı estetize ettiniz ya, o bakımdan soruyorum üstad!"

Aragonlu sanatçıdan ayrıldıktan sonra Pera'nın bir başka katına geçip, Keşişen Dünyalar: Elçiler ve Ressamlar sergisini gezdim. Osmanlı İmparatorluğu'nda 17'nci yüzyıldan 19'uncu yüzyıla kadar elçi portrelerindeki azamet gerçekten etkileyiciydi. Suna ve İnan Kıraç Vakfı'nın oryantalist resim koleksiyonundan yapılan bu seçkiyi incelerken, vakfın genel müdürü Özalp Birol bu yazıya sığmayacak denli yüksek bilgiyle donattı beni. Bir sergi gezmek, bir kütüphane dolusu kitap okumaya bedel oluyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

[Hasta - Doktor ilişkisi] Kimse, diğerinin halinden anlamıyor

---

Nuriye Akman 2012.04.29

Bizler, modern zamanların yaralı insanları, süreç değil nokta odaklı bakıyoruz hayata. Filmi değil fotoğraf karesini, kabı dolduran suyu değil taşıran son damlayı görüyoruz. Tekil durumları hemen genelliyoruz. Önyargılarımız bize yetiyor, sığığımızla barışık yaşıyoruz. Çok acelemiz var, biraz yavaşlayıp düşünmeye mecalsiziz.

"Doktorlara yönelik şiddet arttı" deyip çekiliyoruz mesela. Şiddete maruz kalana acıyıp, uygulayanı suçlayarak dosyayı kapatıyoruz. Başımızı başka yöne çevirmeden önce tek yaptığımız doktorlar ve katillerle ilgili olumsuz görüşlerimizi derin dondurucudan çıkarmak:

"Katilleri bir kenara bırakalım, onlar zaten doğuştan suça meyilli ve cahil insanlar. Doktorlar da az kabahatli değil. Dinleri imanları para. Karşılarında sanki hasta değil müşteri var. Açıklama yapmazlar, yapsalar bile teknik konuştuklarından ne dedikleri anlaşılmaz. İşlerini öyle baştan savma yaparlar ki, yardıkları hasta karnında tıbbi gereçleri unuturlar. Kendilerini Tanrı sanacak kadar kibirlidirler. Birinin ak dediğine öteki kara der. Vs vs..."

Hastalar durumu kısaca sağlık eşittir doktor formülüne indiriyorlar. Oysa sağlık devasa bir sistem. Bunun hemşiresi, radyoloji teknisyeni, idari personeli, organizasyonu var. Hasta, bir sorunla karşı karşıya kaldığında bunlardan hangisi eksik diye bakmıyor. Olumsuz sonuçtan doktoru sorumlu görüyor. Mevcut personelin kaldıracabileceğinden fazla bir iş yükü altında ezilmişliğini gözardı edip, sıfır hatayla, hiç beklemeden, eksiksiz hizmet talep ediyor.

Görüşlerine başvurduğum bir doktor "hastaya talep ettiği hizmetin ne bir tip insan ve sistem gerektirdiğini öğretmemiz lazım. Bazı tetkikler çok uzun sürer. Mesela tüberküloz kültürünün sonucu 55 günde çıkar. Bu zamanı tolere edebilmesi için hizmetin kaç kişiyle nasıl döndüğünü bilmesi lazım. Hastalar tahammülsüz olur, beş kuruş harcamadan ve işlemin hemen ve tam isabetle sonuçlanmasını bekler. Hastaya kapsamlı bir sağlık kültürü vermeden bu önyargılar çözülmez" diyor.

DOKTORLARIN İKTİDAR KAYBI

Geçtiğimiz yaz Sağlık İş Sendikası'nın 12 ilde toplam bin 260 vatandaşı yaptırdığı bir ankete göre, sağlık hizmetlerinden memnun olanların oranı yüzde 46 çıksa da, hekim-hasta ilişkisini çok kötü bulanlar yüzde 2,3'te kalsa da, doktorların verdiği bilgiyi hiç anlamayanların oranı yüzde 11,4 gibi düşük bir rakam olsa da tek bir araştırmayı tüm Türkiye gerçeği gibi yorumlayamayız. Sağlık hizmetlerindeki iyileşmeye karşın hekimlik imaj kaybına uğramış gibi görünüyor. Bu sadece bir algı olsa da arka planındaki gerçeklere bakıp nedenini sorgulamamız lazım. Medipol Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sabahattin Aydın, mevcut duruma öyle geniş bir pencereden bakıyor ve hekimlere özeleştiri alanı açıyor ki hayran olmamak mümkün değil:

1-Türkiye sağlık siteminden bağımsız olarak dünyada sağlık hizmeti ve hekim algısı değişiyor. Birçok sektörde olduğu gibi sağlıkta da Copernic devrimi oldu. Güneş sisteminin merkezinde eski inançlar gibi dünya değil güneşin varlığı kabul gördü. Yani hasta odaklı bir yaklaşım benimsendi. Bunu anlamakta zorlanıyoruz. Mesleki olarak hoşumuza da gitmiyor doğrusu.

2-Asklepios'dan gelen antik "yarı tanrı" hekim anlayışı, modern Avrupa'da "heroik medicine"e dönüşmüştü. Doğu kültürlerinde de doktordan "hikmet sahibi" olması beklenmektedir. Bu anlayışlar hala da etkisini sürdürüyor. Özellikle malpraktis konusu ve sağlıkta kalite çalışmaları hekimi ve diğer sağlık personelinin hesap verir duruma getirdi. Bu kolay kabul edilebilir birşey değil.

3-Doktorluk çağlar boyunca bir profesyonel meslek olarak değil bir ideal, bir sanat, özel yetenek, hikmet, kutsal bilgi, "sans klinik" olageldi. Uzmanlaşmanın tepe noktasında olduğu dünyamızda doktorluk sözünü ettiğim değerleri yitirerek bir "profesyonel meslek halini aldı". Yani insanlar değerleri için değil, geçimleri için, üstün yetenekleri için değil meslekleri için doktorluk yapar oldu. Bu sadece doktorlukta değil, neredeyse bütün

alanlara taşındı. Bugün bırak doktorluğu, din adamları bile din adamlığını "meslek" olarak icra etmeye başladı. Profesyonel konum, hesap vermeyi ve karşılığını almayı gerektirir. Beklenen karşılığı göremeden hesap verip olmak biraz zor kabul edilir bir şey.

4-Bu acı gerçeklere biraz ütopya, biraz "profesyonel ideal ?!" bulaşınca insanların denetlenmesi, kalite akreditasyon, hasta güvenliği konuları popülerlik kazandı. Hesap verilebilirlik profesyonelliğin ötesine geçti. Doğrudan telaffuz edilmese de çağdaş sağlık sistemleri içinde "sağlık doktorlara bırakılmayacak kadar ciddi bir iştir" anlayışının yerleştiği görülüyor. Doktorlar olarak bizlerin bunu kabul edebilmemiz kolay olmuyor.

5-Entegre, kontrol edilebilir bir sağlık sistemi olmayan ülkelerde doktor hasta ilişkisinde bilgi asimetrisine dayalı bir "denge" kurulmaktadır. Buna aslında dengesizlik dengesi diyebiliriz. Doğal olarak bu dengede doktorun üstünlüğü öne çıkmakta, hakim doktor kontrollü bir ilişki kurulmaktadır. Sistem dinamikleri ortaya çıktıkça (geri ödeme, sosyal güvenlik, sürdürülebilirlik, hasta hakkı, kalite, hesap verilebilirlik, malpraktis, hizmete erişim adaleti vs.) bu asimetri doktorun aleyhine bozulmaktadır. Yani bir anlamda biz doktorlar hızla iktidarımızı kaybediyoruz. Bunu kolay kabul etmemiz beklenmemelidir.

6-Bu kontrollü sağlık sistemlerinde artık çok sayıda paydaş yer alıyor. İlaç endüstrisi, medikal cihaz sanayii, çeşitli kademede hizmet birimleri, çok sayıda sağlık meslekleri ve en önemlisi sistemin yöneticileri boy gösteriyor. Bu paydaşların sistemdeki rol kapma mücadelesi bugüne kadar "heroik medicine" önderleri olan doktorların sistem içindeki önemini göreceli olarak azaltıyor. Doktorlar cephesinden baktığımızda gittikçe daha fazla sorgulanan, gittikçe iradesi dışında hakkında karar verilen, itibar kaybına uğrayan ve en önemlisi "yönetilen" bir meslek grubu olmaya doğru gidiyoruz. Bu çok sancılı bir süreç.

7-WHO- Euro'nun yayımladığı "2008 Europe Health Report" da doktorun hesap verdiği (vermesi gerektiği) çeşitli paydaşlar verilirken, doktora hesap verecek hiç bir mercinin olmadığı görülüyor. Doktor olarak, hele yıllardır karar verebilen, yöneten bir topluluk olarak bu yeni duruma adapte olabilmemiz biraz zor görünüyor. Bir doktor olarak bu durumun sorgulanması gerektiğini ben de kabul ediyorum.

8-Bütün bu analizlerden sonra, kırılğan, otoritesi sorgulanan, denetlenen, sabit maaşlı insanlar sınıfına itilmiş doktorların dengeli dağılım adına "devlet hizmeti yükümlülüğüne" tabi tutulması ayrı bir sorun. Fasılalarla bütün Cumhuriyet tarihimiz boyunca mecburi hizmet olagelmış. Geçmiş zorlukları kabul edebiliriz belki. Ancak liberal politikalar izlendiği iddia edilen bu dönemde sağlık söz konusu olunca "sosyal politikalarda" ısrar edilerek geçmişin alışkanlıklarının sürdürülmesi, hatta dijital sistemlerle daha kontrollü hale getirilmesi doktor bakış açısı ile hoş bir tablo oluşturmuyor.

ŞİDDETİN FOTOĞRAFI ÇEKİLECEK

Sağlık Bakanlığı, sağlık sektöründe şiddete maruz kalma durumlarını tüm boyutlarıyla araştırma kararı aldı. Dünya Sağlık Örgütü Who, Uluslararası Hemşireler Konseyi ICN, Uluslararası Çalışma Örgütü ILO ve Uluslararası Halk Hizmeti PSI'nin ortaklaşa hazırlığı standart soru formu, şimdi 10 bin Türk sağlık personeline yöneltilecek. Araştırma, Sağlık Bakanlığı adına iki üniversite eliyle yürütülecek. Sağlık Bakanı Recep Akdağ, sonuçların iki ayda alınarak kamuoyuna açıklanacağını ve araştırmanın her yıl tekrarlanacağını söyledi.

Söz konusu soru formunda, sadece fiziksel değil, psikolojik şiddete ilişkin de suistimal, duygusal ve cinsel taciz, bezdirme ve tehdit gibi başlıklar altında detaylı sorular var. Personelin verdiği hizmetinin hangi aşamasında, hangi zaman dilimlerinde ve nasıl şiddete uğradıkları, tekrarlanma sıklıkları, olayın rapor edilip edilemediği, görünür ve görünmez sonuçları, güvenlik önlemlerinin yeterli olup olmadığı, işyerinde şiddeti teşvik eden bir ortamın bulunup bulunmadığı, şiddetin önlenmesi için hangi tedbirlerin alınması gerektiği ve benzeri konularda toplanan veriler Türkiye'nin sağlık alanındaki şiddet fotoğrafını tüm çıplaklığıyla ortaya koyacak.

Sağlık Bakanlığı, bu fotoğrafa ek olarak sağlık çalışanlarının toplumdaki imajı ve işyerlerindeki tatmin oranlarını da araştırarak.

Mesleğin itibarının azaldığı görüşlerine katılmayan Recep Akdağ, personel açığının sebebiyet verdiği hasta şikayetlerinden ikisine hak veriyor:

1-Hastalar kendilerine ayrılan zamanı az buluyor. Dört buçuk dakikadan on dakikaya çıkardık ama bu yeterli değil.

2-Acil servisler çok yoğun. Herkesin hastası kendine göre acil. Artık hayati tehlike içermeyen, tıbbi anlamda acil olmayan hastalardan katkı payı alıyoruz.

Bakan Akdağ, acil servislerin fiziksel açıdan yetersizliğini hem yönetsel, hem de mühendislik bazında 2015'e kadar çözeceklerini ve şiddete karşı ortak bir dil oluşturulacağını sözlerine ekliyor.

ŞİDDETE UĞRAYANLAR İÇİN ALTIN UYARILAR

Konya Numune Hastanesi uzman doktorlarından Bilge Annagür'ün "Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet:Risk Faktörleri, Etkileri,Değerlendirilmesi ve Önlenmesi" başlıklı çalışmasında "Aniden Saldırganlaşan Kişiye Yönelik Önlemler" başlığı altında şunlar sıralanıyor:

- *Saldırgan ile göz göze gelmeyin.
- *Saldırgan ile en az bir kol uzunluğu kadar güvenlik mesafeniz olsun, ani bir hamle ile size vurmasın.
- *Başarılı olamayacaksanız kaçmayın ve dövüşmeyin.
- *Hasta sizden ısrarla uzaklaşıyor ise ısrarcı olmayın onun istediği yerde durun.
- *Eğer gerekiyorsa hastadan korkmuş gibi görünün.
- *Saldırganlaşma eğilimi gördüğünüzde yardım isteyin.
- *Herhangi bir tehlike anında kaçmak için kapıya yakın durun.

Söz konusu araştırmada "Saldırgan Eğilimleri Olan Hastaya Yaklaşım"ın nasıl olması gerektiğine dair bazı öneriler de sıralanmış:

- *Güvenlik personelinin hastanın üzerini aramasını ve silah varsa uzaklaştırmasını isteyin
- *Güvenlik personelinin oda içinde veya hemen kapı önünde bekletin
- *Mümkünse iki çıkışı olan bir oda kullanın
- *Odada hastanın saldırı aracı olarak kullanabileceği alet veya nesneleri (bistüri, makas,keskin nesneler, sıcak içecek, kişisel ürünler vs) bulundurmayın.
- *Boğmak amacı ile boğazınızı sıkarsa karotidleri korumak için çenenizi kullanın.
- *Eğer sizi ısırır ise elinizle burnunu sıkın, nefes almak için ağzını açmak zorunda kalır.
- *Eğer silah ile tehdit varsa korkunuzu belli etmemeye çalışın. Asla tartışmayın, bağırmayın ve sözlü yakınmayın. Başarılı olacağınızdan emin değilseniz koşarak kaçmayın.

*Mümkün olduğu kadar yumuşak ve alttan alarak yatıştırıcı konuşun. İnsani bir ilişki kurmaya çalışın.

*Silahlı bir saldırgan hasta karşısında ise ideal olan acil servise girmeden önce hastaların güvenlik personeli tarafından aranması ve

silahsızlandırılmasıdır. Eğer muayene sırasında bir silah ile karşılaşırsanız asla silahı almayın ve hastadan onu bir yere koymasını isteyin. Sonra silahı güvenlik personeline teslim edin. Şiddet eğilimi yoksa kişisel bir mülk olduğu için silahı muayeneden sonra iade edin.

FARKINDALIK ARTTI İMAJ KAYBOLDU

"Sağlık Çalışanlarının ve Sağlık Kurumlarının Tıbbi Müdahaleden Doğan Sorumlulukları" ve "Yargıya Yansıyan Tıbbi Müdahale Hataları" gibi kitaplara imza atan Sağlık Hukuku uzmanı, avukat Halide Savaş'a göre, hekimlik imajının kaybından çok hastaların haklarının farkındalığı sözkonusu:

"Eskiden patarnelist (babacıl) yaklaşım sözkonusu idi.Hekim bir aile babası gibi, hasta lehine olarak en iyisi ne ise ona karar verir ve hasta da bunu kabul ederdi. Ancak son yıllarda, kişilerin kendi geleceğini belirleme ve vücudu üzerinde gerçekleştirilecek

müdahalelere karar verme (otonomi) hakları ön plana çıktı. 1998 yılında Hasta Hakları Yönetmeliği'nin ülkemizde yürürlüğe girmesi ile bu farkındalık arttı. Ancak her ortamda olduğu gibi hastaların arasında da haklarının sınırlarını aşan, kötü niyetli insanlar olabiliyor."

GÜVEN TESİSİ İÇİN İŞBİRLİĞİ

Marmara Üniversitesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim dalı öğretim görevlisi Dr. Gürkan Sert Hayat yönetim kurulu üyesi. "Tıp Etiği ve Mahremiyet Hakkı" , "Hasta Hakları: Uluslararası Bildirgeler ve Tıp Etiği Çerçevesinde" ve Medical Law in Turkey adlı üç kitabı var. Dr. Sert, hekimlerin bireysel olarak bazı sorumlulukların ihmalı nasıl tüm hekimlere mal edilemezse, hastaların bireysel olumsuz tutumlarının tüm hastalara mal edilmemesi gereğinin altını çiziyor. Bu kolaycı yaklaşım terkedilmedikçe, hekim ve hastaların karşılıklı güvenleri zedelenmeye devam edecektir inancında. Bu nedenle hem resmi makamların hem de sivil toplum örgütlerinin iki taraf arasında güveni yeniden kurmaya yönelik çalışmaların bir an önce başlatılmasını istiyor.

HİKMETLİ İNSANLAR TOPLULUĞU OLMALIYIZ

Meram Tıp Fakültesi / Kalp ve Damar Cerrahisi Asistanı Dr. Ahmet Nihat Baysal, "Üniversite giriş sınavlarından başarıyla çıkan gençler, hala hekim olmak istiyorsa, bu mesleğin saygınlığı halen devam etmekte" dese de, "hekimler olarak kendi aramızda saygınlığımızı yitirmiş olduğumuz gerçeği de yadsınamaz" sözleriyle durumun vehametini doğruluyor. Dr. Baysal'a göre, bir hata varsa o da yeni neslin ahlaki değerlerden yoksun yetiştirilmesinde:

"Önce bize düzgün bir süt lazım ki, bizden kaliteli bir kaymak olsun.. Düzgün bir süt için sütün haram bulaşmamış bir topluluk. İşte o zaman belki 'hikmetli insanlar topluluğu' oluşturulabilir.. Yani hekimler.. Bu noktada bize lazım olan bir vicdan eğitimi.. Ağırlıkta bir ahlak eğitimi.. Daha tıbbiye sıralarındayken..."

TABABETİN ÖZEL DİLİ

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde iç hastalıkları uzmanı olan Dr. Mehmet Özgür Niflioğlu, genç hekimlere yönelik yayın yapan www.asistanhekim.org web sitesinin kurucusu ve editörü. Sadece hizmet verenlerin değil hizmet alanların da iletişim becerilerinin farklı olduğunu hatırlatan Niflioğlu, hasta ile hekim arasındaki diyalogun iyi yönetilememesinin şiddeti doğurduğu inancında:

"Tababet doğası gereği zorlu bir eğitim sürecini gerektiren bir alan. Bu sebeple de kendine özgü bir dili ve geleneği var. Tabipler bu dili hasta iletişimi sırasında kullanırken çoğu zaman ve istemeden gerekli özeni gösteremiyebiliyorlar. Bu durum da hastalar tarafından ukalalık olarak algılanıyor. Aslında gerçek bu değil, çünkü genellikle bu gibi durumlar için muadil bir kelime halihazırda yok. Bizler bunu bilerek yapmıyoruz.

İletişim araçlarının gelişmesi ve toplumun bilinçlenmesi hastaların hekimlerinden beklentilerini de arttırmış durumda. Özellikle hekime gelmeden "google" üzerinden yapılan araştırmalar, hekimlerin söylediği ya da söyleceği her söze karşı önyargı oluşturabiliyor. Sağlık alanındaki denetimsiz televizyon programları da bu durumun tuzu biberi oluyor. Günün en yorgun zamanında biz hekimlerin de tükendiği, konuşmaya mecalinin kalmadığı olabiliyor. Böyle anlarda istemeden yaptığımız yetersiz bilgilendirmeler zaten mevcut durumu kabullenme sıkıntısı yaşayan hastalarda öfke patlamasına sebep olabiliyor. Halkın kafasında oluşan "hekim herşeyi bilir imajı" bu gibi zamanlarda yaşanan tatminsiz durumlar sebebiyle bu öfkeyi daha da arttırabiliyor. Özeleştirme yapmak gerekirse teknolojinin ve bilimin bu denli geliştiği çağda ne yazık ki herşeyi bilemiyoruz"

HEKİM HAKLARI GÖZETİLMELİ

Türkiye Öğrenci Konseyi Başkanı, genç hekim Nihat Buğra Ağaoğlu sağlık sisteminden beklentileri şöyle sıralıyor:

- 1- Tabip odaları artık siyaset değil hekim hakları üzerine çalışmalıdır. Bakanlığa muhalefet çabasında değil uygun öneriler sunma derdinde olmalıdır.
- 2- Hastalar kendi hakları, hekim hakları ve hekim ile iletişim yönünden eğitime tabi tutulmalıdır.
- 3- Hekim hakları yönünde ciddi çalışmalar yapılmalı aksi yönde davrananlara karşı ceza unsurları arttırılmalıdır.
- 4- Sağlık sisteminde yapılan reformların büyük oranda başarıya ulaşmış olmasını müteakiben hekim hakları üzerine çalışılmalıdır. Bu hekimlerin motivasyonunu da arttıracak ve sistemin başarısını da pekiştirecektir.
- 5- Yeni nesil hekimler ve tıp fakültesi öğrencileri Bakanlık politikaları ve sağlık sistemi yönünden bilgilendirilerek motivasyon sağlanmalıdır.
- 6- İyi niyetli doktor(sayısı çok az olsa da) davranışlarının ayıklanması ve söylemlerin kişiselleştirilerek yapılması gerekmektedir. Bu durumlarda cezayı yaptırımlar da arttırılmalıdır.
- 7- Performans sistemine niteliksel bileşenler de eklenmeli, doktorlar hasta memnuniyet ve doğru müdahale çarpanına da tabi tutulmalıdır. Bu şekilde hastasını memnun eden ve doğru işlemlerde bulunan doktor az hasta baksa dahi yüksek bir ek ödeme alacaktır.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bana 'Beşiktaş'ın sultanı' deyin...

Nuriye Akman 2012.05.06

Beşiktaş Milangaz Basketbol Takımı Avrupa şampiyonu olunca projektörler haliyle başantrenör Ergin Ataman'a çevrildi.Fakat sportif başarının ardındaki insani faktörlere pek eğilen olmadı.

Ataman ailesiyle Bebek Oteli'nin terasında buluşup iki saat sohbet ettik. söyleşiyi okuduğunuzda da göreceğiniz gibi, Ergin Ataman mesleki hırsını, "iyi insan olmak" ilkesiyle dengelemeye çalışan, ailesine düşkün bir baba. "Beşiktaş'ın çocuğu" tezahüratlarına "Beşiktaş'ın Sultanı" hitabı da eklenir mi, bekleyip göreceğiz...

-Zengin, tekstilci bir ailenin oğlu olduğunuzu biliyorum ama detaylara vakıf değilim.

-Biz çok birbirine bağlı bir aileyiz. Rahmetli dedem, annemin babası Şemi Ergin ailemizin lideriydi. Adnan Menderes döneminde ulaştırma ve milli savunma bakanlıkları yapmış. Benim ismim de zaten oradan geliyor. Aile yaşantısı içerisinde hep kendime örnek aldığım, çok önemli bir insandı. Ailemizin tepesinde hep o vardı. Aile kavramı bizim için çok önemlidir. Çocukluk döneminde bütün aile her cumartesi mutlaka dedemin evinde toplanıp yemek yerdik. Pazar sabahları da birlikte kahvaltı yapardık.

-Babanızın tekstilciliği nereden geliyor?

-Babam kırk yıldır bir aile şirketi olarak çok büyük bir İtalyan tekstil makineleri şirketi olan Lonati'nin Türkiye temsilciliğini yapıyor. Ben ilkökula İtalya'da başladım. Beş yıl İtalya'da Brescia'da oturduk. Lonati, dünyanın en büyük çorap makinesi üreticisi. Ve şu anda dünya pazarının yüzde 90'ı bu firmanın elinde. İtalya'ya gittiğimiz dönemde henüz bu temsilciliği almadan babamın İtalya'da çorap fabrikası vardı. O amaçla İtalya'ya gidilmiş zaten. Bir İtalyan şirketi ile ortak olarak bir çorap fabrikası kuruyorlar orada.

-Babanızın İtalya ile bağı nasıl oluşmuş?

-Babamın babası da İstanbul'un en eski çorapçılarından. İstanbul'da bir fabrikaları varken babam da yenilikleri sevdiği için o ara bir İtalyan firma ile tanışıyor. Onlar da diyorlar ki, hadi gelin İtalya'da bir fabrika kuralım. Girişimci bir aile. Ve İtalya'ya gidiliyor. İtalya'daki o beş yıllık süreç boyunca işin sonuna doğru işler iyi gitmiyor. İtalya'da bir kriz oluyor.

-Hangi yıllar bu?

-1971-75 yılları arasında. İtalya'daki bu fabrika iflas ediyor. Bayağı sıkıntılı günler geçiriliyor. Türkiye'ye dönmeden babam bu çok büyük firmanın Türkiye temsilciliğini alıyor. O güne kadar bu firmanın Türkiye'de hiçbir faaliyeti yok. Daha sonraki kırk yıllık dönemde bu firma Türkiye'de çorap makineleri sektöründe lider oluyor. Şu anda babam kendini emekli etti. Doğal olarak işle ben ilgileniyorum. Firmanın sahibi olarak önemli yönetim kurulu toplantılarına, fuarlara katılıyorum. Basketboldan arta kalan zamanlarımda bu firma ile ilgileniyorum.

-Asıl mesainizi spora verdiğinizde göre şirketi profesyoneller yönetiyor olsa gerek.

-Kuzenim Erkan Bey şirketin başında. Onunla birlikte profesyonel tabii kadromuz var.

-Türkiye'de de İtalyan lisesini bitirmişsiniz. İtalyan kültürüyle haşır neşir olmak kişiliğiniz, dünya görüşünüzü nasıl etkiledi?

-İtalya deyince bir kere medeniyet, kültür, sanata, tarihe özen gösterme gelir aklıma. İtalyanlar rahat insanlardır. Zaten bu rahatlık sonunda ekonomik krizi getirdi ülkeye.

-Tembellik de denilebilir mi?

-Evet, atalet, rahatlık... Böyle bakarsınız benim hep garibime gitmiştir. İtalyanlar Ağustos'da çalışmaz. İtalya'da Ağustos ayında bütün fabrikalar, her yer bir ay boyunca kapalıdır, tatil yaparlar. Noelde iki-üç hafta tatil yaparlar. İşçiler yılda neredeyse yetmiş gün tatil yapıyorlar. Bizde fabrikalar yirmi dört saat çalışırken İtalya'da fabrikaların çoğu tek vardiya çalışırlar. Sabah saat sekizde başlarlar beşte bitirirler. Üniversiteyi bitirdikten sonra bir sene staj yaptım bu İtalya'daki fabrikada. İşçiler arabasına biner fabrikaya gelir. Saat beş oldu mu fabrika kapanır. Bu fabrika dünya devi. Adamlar bu sistemi kurmuşlar. Ama tabii sonunda biz Türkiye'de o çalışkanlığımızla şu anda bunun üstüne çıktık.

-İtalya-Türkiye farkı olarak başka neler var zihninizde?

-Türkiye'ye baktığınız zaman sürekli bir yapılaşma var. İtalyan arkadaşlarım İstanbul'a ilk geldikleri zaman ya diyorlar sizde ne kadar büyük bir inşaat sektörü var. İtalya'da bunu göremezsiniz. İtalya'da hep tarihi binalar vardır. Temizlik vardır. En büyük fark olarak bunu görüyorum. Bir de tabii eğitim düzeyi orada çok çok yüksek.

-İtalyan edebiyatına merak saldınız mı orada?

-Çok fazla edebiyata meraklı değilimdir. Ama lise yıllarımda mecburen İtalyan lisesinde özellikle Dante'yi baştan aşağı okuttular bize. Tabii zaman içinde unutuluyor.

A TAKIMINA GİREMEYİNCE OYUNCULUĞU BIRAKTIM

-Spora ilgi ne zaman başladı?

-Ailem zaten sporun içindedir. Babam gençlik yıllarında Galatasaray genç takımında futbol oynamış. Eniştem Orhan Girgin eski basketbol adamlarından. Milli takımında antrenörlük yapmış. Beni basketbolculuğa yönelten oydu. Ankara'ya gidip onun antrenmanlarını izlerdim daha sekiz dokuz yaşlarındayken. Kuzenim Tunç Girgin, uzun yıllar üst seviyede basketbol oynadı. Ben 11, 12 yaşlarındayken, Eczacıbaşı'nda o dönem Adnan Siyavuş vardı rahmetli Türk basketbolunun duayen antrenörlerinden. Eniştemin arkadaşıydı. Ona beni tavsiye etmişti. Ben de gittim. Beni beğendiler. Fiziğim de o dönem çok iyi. Yaklaşık yedi sekiz sene Eczacıbaşı'nın altyapısında basketbol oynadım.

-Oyunculuk kariyeriniz parlak değil ama.

-Doğru. Şundan dolayı. Ben Eczacıbaşı'nda genç takıma kadar basketbol oynadım. O dönem Eczacıbaşı Türkiye'de bir ekoldü. En büyük yatırım yapıldı. Daha sonra kapattılar, voleybola yöneldiler. Çok güçlü bir profesyonel kadro vardı. Benim oynadığım genç takımda da çok önemli yıldız oyuncular vardı. Tabii hepimiz birden A takıma çıkamadık. Onlar A takıma çıktılar ben geri planda kaldım. O zaman da çok hırslı bir kişiliğim olduğu için onu çok fazla sindiremedim ben.

-A takıma çıkamadınız diye oyunculuğu bıraktınız!

-Oyunculuğu bıraktım ama beni orada çok seviyorlardı. Zaten altyapıda yıldız genç takımlar adına kaptanlık yapıyordum ben. Bana daha 19 yaşındayken antrenörlük teklif ettiler. Yani sen çok bu işe ilgilisin, çok da bilgilisin. Minik takımlara antrenörlük yapar mısın dediler. Hobi olarak olur dedim.

-İyi hocaların da iyi oyuncu olması beklenmez tabii. Ekstra ne istenir bir hocadan?

-En önemlisi liderlik özelliği. Takım kadroları genelde yıldızlardan, egosu çok yüksek insanlardan oluşuyor. Türk olsun, yabancı olsun. Bunları yönetmek için mutlaka lider özelliğinin olması gerekiyor. Tabii ki teknik, taktik, basketbol bilgisi bunlar tabii ki çok önemli. Ama psikolojik yatkınlık, doğal karakter özelliği ön plana çıkıyor. Onun için de illa ki profesyonel olarak iyi basketbolcu olması gerekmez hocaların. Hatta şöyle bir dezavantaj

da vardır. Çok çok iyi oyuncuların çok çok iyi hoca oldukları pek görülmemiştir. Türkiye'deki en iyi hocalara bakın futbolda, basketbolda, işte Fatih Terim, Aydın Örs, çok çok üst seviyede yıldız olmamışlardır. Dünyada da bu böyle.

-Ben hoca olmak için doğmuşum hayata diyor musunuz?

-Evet, diyorum.

BANA SULTAN DEYİN

-Siz bir dönem italya'da da bir takım çalıştırdınız. O zaman imparator mu diyorlardı size?

-Doğru. İmparator diyorlardı. Ama ben imparator kelimesini çok fazla sevmem.

-Neden? Hırslı bir insan olduğunuzu söylemişsiniz. Üstelik orada da bir kupa kaldırdınız.

-Evet orada da Avrupa kupasını kazanmıştık. 35 yaşımıydım henüz. Orada da esprili şekilde İmparator demeyin bana prens deyin demiştim. İmparator kelimesi bana güzel gelmiyor. İmparator olmaktan ziyade iyi bir başkomutan, iyi bir lider, iyi bir devlet adamı gibi anılmak çok daha güzel. İmparatorluk egoların çok çok yüksek olduğu, dejenarasyonun getirdiği bir olgu bana göre.

-Prenste de var bu dedikleriniz...

-Prens daha böyle gençlik, daha bir asalet çağırıştırıyor. Sultan belki imparatora göre daha güzel. Muhteşem Yüzyıl'ı da seyrettiğimiz için. ..

-Size takımın kültürüne uygun şekilde Beşiktaş'ın çocuğu diye tezahürat yapılıyor. Ama belli ki sizin için yeterli değil.

-İmparatorluktan ziyade böyle bir unvan verilecekse Beşiktaş basketbolunun sultanı denmesini tercih ederim.

-*Berna Hanım:* Sultan Türkiye'de bayan sporcular için kullanılıyor daha çok

-*Ergin Bey:* Ama tarihimizde Fatih Sultan Mehmet var. Yavuz Sultan Selim diyoruz, Kanuni Sultan Süleyman diyoruz.

-Tamam, Beşiktaş'ın sultanı diyelim size bundan sonra. Bu arada, imparator lakabı Türkiye'de iki kişide daha var. Bir, Fatih Terim, bir de İbrahim Tatlıses.

-İkisi de çok çok değerli ama benim tarzım biraz farklıdır.

-Size Beşiktaş'ın çocuğu diye tribünlerden bağırıldığı zaman ne hissediyorsunuz?

-Tabii ki taraftar sevgisinden dolayı bağırıyor böyle. Böyle büyük bir camiada sevgiye layık olmak çok güzel bir şey. Ben bunu hem tribünlerden hissediyorum, hem de yoğun olarak sanal alemde twitter'da da varım. Çok mesaj geliyor twitter'dan.

-Twitter'dan eleştiri de geliyor sanırım.

-Ben sahada nasılsam orada da öyleyim. Ben oyuncularına karşı hiçbir zaman politik davranan, günü kurtarmanın peşinde olan bir hoca değilim. Hep doğru, dürüst, doğruyu savunan, en iyi olanı, iyi çalışanı oynatan bir antrenör oldum. Saha dışında da politik konuşmayı sevmem. Doğru bildiğim şeyleri açık ve net olarak söylerim.

NEGATİF TEZAHÜRATTAN ETKİLENİRİM

-Twitter ortamında yer alma sebebiniz be?

-Ben twitter ortamında özel hayatımı paylaşmıyorum. Ya da ben şu anda Bebek Otel'deyim, kahve içiyorum gibi şeyleri paylaşmıyorum. Ben twitter ortamında Türk sporu ile ilgili düşüncelerimi paylaşıyorum. Tabii ki düşünceler bazı eleştiri bazında da oluyor.

-Twitter'ı insanları tahrik amacıyla kullananlar var

-Ben hiçbir şekilde provake etmek için kullanmam. Taraftarlarımız çok merak ediyorlar takımda ne oluyor diye. Bir de onları paylaşırım. Ha bana karşı yapılan eleştirilere de zaman zaman cevap veririm. Belki bunu bir provakasyon olarak görüyor olabilirler. En son iki ay önce Fenerbahçe ile oynadığımız maçta çok ciddi anlamda bir hakarete uğradım ben tribünler tarafından.

-Takip etmemişim, ne dediler?

-Yıllardır devam eden, dople alakalı bir şeyleri var bana karşı. Beni kızdırmak için doping yapsana, doping yapsana diye böyle bir koro halinde bağıyorlar. Üç sene önce Efes Pilsen'i çalıştırırken, final serisinde biz 2-0 gerideyken dört maç üst üste kazanıp, 4-2 şampiyon olduk, Fenerbahçe'yi yenip. Fakat bir ay sonra bizim takımdan bir oyuncuda doping çıktı. Gerek gençlik ve spor genel müdürlüğü, gerek basketbol federasyonu çok geniş araştırmalar yaptı. Bunun tamamen bireysel bir durum olduğu ortaya çıkmasına rağmen tabii ki o mağlubiyetin vermiş olduğu hınçla sanki ben oyuncularına doping yapmışım da biz o şekilde şampiyonluğu kazanmışız gibi bir imaj oluşturulmak istendi ki bu son derece komik bir şeydi.

-Niye komik, basketbol takım sporu diye mi?

-Hem o yüzden hem de Kerem Gönülüm'ün o gün doping testinde pozitif çıktığı maçta en kötü maçını oynamasından. Tabii Fenerbahçe taraftarları bunu uzun yıllar devam ettirdiler. Buradaki amaç benim sinirimi ve konsantrasyonumu bozmaktı.

-Negatif tezahürattan etkilenir misiniz?

-Tabii, etkilenirim. Sonuçta siz de insansınız. Sporda yeni çıkan şiddet yasasına göre aslında bu tür tezahüratların yapılması yasak. İşte bu maçta da taraftarlar böyle bir şey yapınca ben saha gözlemcisinden kuralları uygulamasını ve bunu durdurmasını talep ettim. Fakat onlar bunu durdurmadılar. Sonuçta yasayı uygulamadılar. Çekindiler o andaki atmosferi daha fazla germekten. Onun üzerine itirazlarımı sürdürdüm, hakem de beni diskalifiye etti sahadan. Tabii soyunma odasına gidince buna isyan ettim twitter'dan.

MONOTONLUK BANA GÖRE DEĞİL

-Basket maçlarında skor çok hızla değişir. Temposu çok yüksektir. Saniyelerin önemi vardır. Zamanın bu hızlı akışı sizin özel hayatınıza, kişiliğinize nasıl yansıyor?

-Ben de monoton bir yaşam tarzını seven bir insan değilim. Hareketli bir insanım. Evde oturmayı sevmem. Çünkü bizde adrenali hep yüksektir. Dediğiniz gibi basketbolda anlık olaylar, dakikalık olaylar, sürekli bir tempo olduğu için, monoton hayat bana çok sıkıcı gelir. Boş olduğum dönemlerde bile mutlaka çıkarım. Hatta havanın güzel olduğu anlarda çok vardır, benim sabah uçağa binip Antalya ya da Bodrum'a gidip, orada denize girip, akşam döndüğüm zamanlar vardır. Hatta eşimle ilk tanıştığımızda da o da şaşırmıştı. Biz her hafta sonu bir yere gidiyorduk. Hadi diyordum kalkıyorduk gidiyorduk. Ertesi gün antrenman vardı. Sabahleyin ya da

akşamleyin geliyorduk. Yurtiçi olsun, yurtdışı olsun seyahat etmeyi severim. Dışarıda yemek yemeyi severim. Dışarıda oturup güzel arkadaşlarımla sohbet etmeyi severim.

-Zamanın akışını hisseders misiniz?

-Valla pek hissetmiyorum ben zamanın akışını. On yıl önce nasıl yaşıyorsam şimdi de aynı şekilde yaşamaya çalışıyorum. Bazen düşünüyorum, 46 yaşına gelmişim. Ama otuzlu yaşlarda gibi kendimi hissediyorum. O tempoda yaşıyorum. Günün birinde artık dışarı çıkmayayım evde oturayım der miyim onu da zaman içinde göreceğiz.

-Kararlarınızı çabuk mu verirsiniz?

-*Berna Hanım:* Çok hızlı karar verir. Seyahat için de öyle. Antalya diye yola çıkarız. Bir anda Bodrum'da buluruz kendimizi.

-Bu bir eş için yorucu mudur, heyecan mıdır?

-İkisi de. Çünkü artık düşünmem gereken bir ufaklık var. Dolayısıyla hem yorucu, hem keyifli.

-Neden sık karar değiştiriyorsunuz?

-*Ergin Bey:* Süprizleri severim. En iyiyi ararım, mükemmeli ararım. Mesela tatile gideceğiz bir günlüğüne Bodrum'a. Bakarım Bodrum'da çok rüzgar var, deniz suyu henüz ısınmamış. Bir anda rotayı Antalya'ya çeviririm. En son iki günlük bir tatilimiz vardı. Viyana'ya gitmeyi hedefliyorduk kafa dağıtmak için. Ama son anda karar değiştirip İtalya'ya gittik. Bu tarz şeylerim çok vardır. Oyuncu seçimlerinde hızlı karar vermem. Çok ince eleyip, çok sıkı dokurum. Oyuncunun her türlü özelliklerini araştırırım. En az dört maçını izlerim. Sadece teknik özelliklerini değil saha içindeki davranışlarını incelemeye çalışırım.

-Ne dikkatinizi çeker?

-Takım ile olan uyumu önemlidir. Bir oyuncu büyük bir skor olabilir. Çok büyük bir yıldız olabilir. Ama arkadaşlarıyla iletişimi çok kötü oyuncular hiç sevmem. Antrenör-oyuncu ilişkisi çok önemlidir sahada. Biz sonuçta anlık olaylarda zaman zaman sert tepkiler de verdiğimiz oluyor. Bazı oyuncular size karşı sert tepki de verebilirler. Bunların hepsini gözlemlemek için gidip canlı izlerim o oyuncuyu. Hakemlerle olan diyaloguna bakarım. Karakter özellikleri oyuncuların saha içindeki performanslarına yansır. Dünyanın en iyi sporcusunu alın, karakteri bozursa o takımı, kendisi iyi oynar ama takım başarıya ulaşamaz.

-Maçlardan önce bir uğurunuz, bir ritüeliniz var mı?

-Benim bir uğurum yok. Sadece kendi disiplinlerim var. Maçtan önce yalnız kalmayı severim.

Meditasyon gibi. O günü yalnız geçiririm. Sadece takım yemeği olursa çıkarım. Onun dışında maçtan önce iki üç saati eşimle çocuklarımla geçirdiğim vaki değildir. İstanbul'da olsam da kendimi izole ederim.

-Kafanızda oyunu mu kurarsınız?

-Hayır oyunu kurmam. Kafamı boşaltırım. Rahat olmaya çalışırım. Müzik dinlerim, televizyon izlerim. İnternette bakınırım, gazete okurum. Tabii ki ara sıra maçla ilgili ufak tefek düşünceler aklınıza gelir. Ama konsantrasyonumun başka yerlere geçmesini istemem. Başkalarıyla birlikte olup, başkalarıyla başka sohbetlere girmeyi sevmem.

BERNA HANIM'LA TANIŞTIM ÇALKANTI BİTTİ

-Nasıl tanıştınız? Çabuk karar verme özelliğiniz bu evlilikte rol oynadı mı?

-Ben 2005 yılında ilk eşim Hale Hanım'dan ayrıldım. Hale hanım, kızlarımın annesi. 17 yıllık bir evlilikti. Sonra iki yıllık bekarlık dönemim oldu.

-O iki yıllık döneme dair bayağı bir çapkınlık hikayeleri var.

-Sonuçta bekar bir adamsınız. Evlilikten çıkmışsınız. Kültürlüsünüz. Eliniz ayağınız düzgün. Konuşmasını, oturmasını bilen ve hareketli bir insansınız. Aslında tabii ki bakıldığı zaman hani böyle çok çapkın, her gece bir barda, her gece bir yerde o tarz bir yaşantım hiçbir zaman olmadı. Ama sıkıntılı bazı ilişkilerim oldu o dönemde. Onlar biraz medyaya yansdı. Malum biraz ünlü olduğunuz zaman paparazziler sizi sürekli takip ediyorlar. Tabii ki o zamanlar psikolojik olarak da yeni ayrılmışsınız. Yaş olarak da daha gençsiniz. Tabii ki yaptığınız hatalar mutlaka oluyor.

-O ilişkiler hata mıydı?

-Hatalarıyla sevaplarıyla ilişki ilişkidir. Her ilişkinin o anda bir anlamı vardır. Hayatta hiçbir şeyden pişman olmasını sevmem. Her ilişkinin kendine göre bir değeri vardır. O dönemde bir takım şeyler oldu. Bunlar bazen iyi, bazen kötü medyaya yansdı. Hatta bir olay yüzünden o dönem Ülker sporda antrenördüm, ayrılmak durumunda kaldım.

-İstifaya mı zorlandınız?

-Aslında bu benim kararımdı. Bu olay basına yansdığı için orada kalmamın doğru olmadığını düşünüp ben kendim o dönemde ayrılmaya karar vermiştim. Çünkü bulunduğum kulüp Ülker, aile kavramına çok değer veren bir yerdi. Ben o an için ona zarar verdiğimi düşündüm. Ki benim olay farklı yansıdı basına. Biliyorsunuz basın böyle şeyleri abartmayı sever. Biraz da işte hızlı düşünme karar verme özelliğimden dolayı ayrıldım. Belki o olayın üzerine çıkıp kendimi anlatabilseydim o olayı çok daha yumuşak geçebilirdi. Ama ben hızlı bir tepki verip, o günün şartlarında ayrılmayı uygun gördüm. Çok radikal bir karar verdim. Bu sefer de olay daha da büyümüş oldu. Biraz böyle çalkantılı bir dönemdi.

-Ta ki Berna Hanım ile karşılaşana kadar.

-Evet. 2007 yılında Berna Hanım ile karşılaşınca kadar. Beşiktaş'a ilk transfer olduğum dönemdi. Berna Hanım da Beşiktaş'ın hemen bitişiğinde o dönemde Clup Sporium'un iletişim müdürüydü. Halen hem iletişim müdürü, hem de genel müdür yardımcısı.

-İlk karşılaştığınız anı hatırlıyor musunuz?

-Clup Sporium'un açılış gecesine ben de davetliydim. Orada başkanımız Yıldırım Demirören de vardı. Berna Hanım'ı uzaktan görmüşümdür ama kim olduğunu bilmiyordum. Bir gün ben antrenmandan çıkarken Berna Hanım da öğlen yemeğinden dönerken kapıda karşılaştık. Berna Hanım bana gülümsedi.

-*Berna Hanım:*Profesyonel bir gülümsemedir. Ben o işin sorumlusuyum, o da Beşiktaş'la bağlantılı birisi. Yani bir gün yüz yüze geleceğiz. Böyle selam vermeden geçti diye algılanmasın istedim.

-*Ergin Bey:* Merhaba deyip gülümsedi. Ben o ana kadar tanımiyordum. Tabii ki etkilendim biraz. Arkama dönüp baktım ama gitmişti. Berna Hanım çekici, güzel bir hanım. Fakat o dönemde de yoğunum. Ve yaz tatiliydi. Aradan bir iki hafta geçti. Clup sporium'un kafeteryasında otururken bir daha gördüm Berna Hanım'ı. Çünkü benim aklıma yerleşmişti. Ama bilmiyordum orada çalıştığını. Yaklaşık üç hafta sonra biz sezon açtığımızda oyuncularımızın ağırlık çalışmalarını bu clup sporium'da yapmasını planladık. Fakat ben de çok iyi tanımiyorum

club sporium'u. Onun üzerine benim kondisyonerime dedim ki, ya beni bir gezdiresinler. Onun yetkilisi de Berna Hanımmış. Berna Hanım geldi beni gezdirdi. Orada bir etkileşim oldu. Yaklaşık iki sene sonra da Efes Pilsen'de şampiyon olduğumuz sene ani bir kararla evlenmeye karar verdik.

-O çalkantılı hayatın bitti, yeniden bir aile kurmak istediniz.

-Gayet tabii. Ben 17 yıllık ilk evliliğim boyunca da ailesi ile yaşamayı seven bir insanım. Böyle yalnızlıktan çok fazla zevk almam. Zaten evlenme planım vardı. Artık bunun zamanı gelmişti. Onun için evlendik.

-Sizin endişeleriniz var mıydı?

-*Berna Hanım:* İş ile alakalı birkaç çekincem vardı. Sonuçta mesleklerimiz gereği profesyonel ilişkimiz olmak durumunda. Hani olur da yürümez biterse işimizi etkiler mi diye bir düşüncem vardı. Açıkçası ilk başta ilişkiye başladığımızda bu kadar popüleritesini, başarısını, çalkantılı geçmişini bilmiyordum. Kendisi hatta bana anlattı. Haberin olsun, böyle bir şeyler yaşadım diye.

-İnternette de mi bakmamıştınız?

-Bilerek girmemiştim, etkilenir miyim, başkasının ağzından anlatılan şeylerden dolayı belki güzel olacak bir şeyi, başlamadan etkilenebilirim diye hiç google'lamadım. Kendisi anlattı. Çıktığımız ilk yemekte böyle böyle bir evlilik geçirdim. Böyle bir olayım oldu, falan diye. Sonrasında bu sporculuğun, özellikle antrenör oluşunun psikolojisini, kazanmayı, kaybetmeyi maça hazırlamanın zorluklarını, ilişki yaşarken anladım. Ben sakın bir yapıya sahibimdir. Sorunları genelde sakinleştirerek çözmeyi, konuşmayı tercih ederim. Oyüzden çok sorun olduğunu hissetmiyorum.

-Sizin bir mankenlik deneyiminiz var, değil mi?

-Evet. 96 yılında başladım modelliğe İzmir'de. 2002'de İstanbul'a geldim. 2007 yılında Akadlar club sporium'daki görevime başladım. Tam zamanlı bir işe geçince mankenlik zor oldu. Çünkü seyahatler gerektiriyor, tüm gün provalar gerektiriyor. Tam zamanlı bir işe başlayınca, bir de çok keyif aldığım bir işi yapınca mankenliği kendi kendine bırakmış oldum.

-İletişim eğitimi mi aldınız?

-Hayır, ben moda, aksesuar, tasarım üzerine güzel sanatlar eğitimi aldım. İzmir'de, 9 Eylül üniversitesinde. Ama İzmir'deyken de Damat Tween mağazalarında halkla ilişkiler yapıyordum. Geçmişimde benim de sporculuk var.

-Basket mi?

-Yok, yüzme.

-*Ergin Bey:* Topu gördü mü o bomba sanıyor.

-*Berna Hanım:*Babamın öyle bir esprisi vardır. Topu verseniz bomba diye karakola götürür diye. Babam eski futbolcu. Kızkardeşim milli hentbolcu. İzmir'de ciddi bir sporcu arkadaş çevrem var.

-*Ergin Bey:* Berna'nın babası şu anda İzmir'de panter Halil. İzmirspor'un kalecisi

KIZLARIM VOLEYBOLCU

-Kızlarınız kaç yaşına geldi?

-Kızlarım şu anda 14 yaşında. Esas onlar sporcu. Eczacıbaşı'nın küçük takımında voleybol oynuyorlar. Ve kendi yaş grubunda çok iyi durumdalar. Aynı zamanda şişli Terakki Lisesi'nde okuyorlar. Okul takımının da en iyi oyuncularını. Beş yaşından itibaren ben onları spora başlattım. Önce jimnastiğe başlattım ki vücutları esneklik kazansın. Yedi yaşına geldiklerinde yüzmeye başlattım kas gelişmeleri iyi olsun diye. Dokuz on yaşına geldiklerinde de çocukların kişiliklerine çok katkısı olduğunu düşündüğüm için takım sporlarına yönelttim. Biraz da basketbolun dışında olsunda istiyordum. Onlar da sevdiler. şu anda okul dışında neredeyse zamanın büyük bölümünü voleybol antrenmanları, turnuvalarla geçiriyorlar.

-Zaman ayırabiliyor musunuz kızlara?

-Tabii ki zaman ayırıyorum. Haftada bir ya da iki gün bize gelirler. Bizde kalırlar.

-Cici annelerinden babalarını kıskanırlar mı?

-*Berna Hanım:* Kıskandıklarını düşünmüyorum. Tabii çok küçüktüler biz tanıştığımızda. Onların gözünde belki güzel, hoş bir abla profili oluşturdum.

-*Ergin Bey:* Benim gördüğüm seviyeli, düzgün bir ilişkileri var. Zaten şu anda onların kendi dünyaları, kendi tarzları var. Bize geldikleri zaman bile bir saat görebiliyorsunuz. Okuldan saat dördte çıkıyorlar, direkt antrenmana gidiyorlar. 8'de antrenmanları bitiyor. Saat 9'a doğru eve geliyorlar. Yemekte beraber oluyoruz. Ondan sonra 1 saat ders çalışıp yatıyorlar. Tabii 17, 18 yaşına geldikleri zamanki ilişkiler çok daha önemli olacak.

-*Berna Hanım:* Ben üç kızkardeşim. Kız kardeşler arasındaki ilişkiyi biliyorum. O yüzden onlarla öyle bir iletişim kurmaya çalışıyorum.

-Erkek kardeşiyle araları nasıl?

-Berna Hanım:Erkek olduğu için farklı geliyor onlara, küçük olduğu için de çok seviyorlar.

-*Ergin Bey:* İlk başta yaştan dolayı çok farkına varmıyorlardı. Eve geldikleri zaman direkt yukarıya, kendi odalarına çıkarlardı. Ama ne zamanki Sarp hareketlendi. Onları görünce ablalar geldi diye gülcükler atmaya başladı, tabii onlar da bundan hoşlanmaya başladılar.

127 KİLOYDUM. SEKİZ AYDA 30 KİLO VERDİM

-Fotoğraflarınıza baktım, bir dönem bayağı kiloluymuşsunuz.

-Doğru. Özellikle İtalya'da çalıştığım dönemlerde İtalyan yemeklerinin gazabına uğradım. Çok severim İtalyan makarnası, soslar, pizza favori yemeklerimdir. Zannediyorum 127 kilolara kadar çıkmışım o dönemlerde. İtalya'dan döndükten sonra ve özellikle tabii ki boşanıp bekar olduktan sonra dedim ki kendine çekidüzen vermek lazım. O dönemde Ülker spordaydım. Klübümüzün diyetisyeni Gülgün Hanım bir gün bana dedi ki, Ergin bey size yakışıyor mu? Bu kadar genç sporcunun arasında bu kadar kiloyla olur mu? Siz beni takip edin, ben sizi altı ayda ne hale getireceğim dedi. Hakikaten sekiz ayda 30 kilo verdim ben.

-Büyük başarı.

-Bunu verirken de hiçbir zorluk yaşamadım. İnanılmaz bir diyetle, yanında spor yaparak her şeyden azar azar yiyerek, sürekli kontrol altında otuz kilo verdim. Yeniden doğmuş gibi oldum. Alış veriş yapmaya giderdim, hiçbir şey bulamazdım üstüme. On yaş gençleşmiş gibi olunca kendimi birden alışverişe verdim. Artık dedim ben de güzel giyinebilirim. O tabii hayatıma bir dinamizm kattı. Tabii o dönemler bekar olduğum dönemlerdi.

-Eh hazır gençleşmişken rahat rahat çapkınlık yapabildiniz.

-Tabii. Buradaki benim için komik şey, ben bu kiloları verdikten sonra Siena'ya gittiğimde beni tanımadılar.Ondan sonra biraz kilo aldım. Şimdi son dönemde biraz vermeye çalışıyorum. Şu anda 105 kiloyum. İdeal kilomun 98 olduğunu düşünüyorum. Yeniden o 90'lı kilolara dönmeyi düşünmüyorum. Çünkü o da beni yıpratmıştı.

-Evde yemek yapıyor musunuz?

-Bizim aile pek yemek yapmaz. Yardımcılar var, onlar yapar. Bekarlık dönemimde bir tek makarna yapmasını öğrenmiştim, bir de ızgarada et yapardım.

KAYBEDİNCE KENDİ İÇİME ÇEKİLİRİM

-Sporda kazanmanın ve kaybetmenin gerilimi özel hayata nasıl yansır?

-Artık vücudunuz o kadar çok adrenaline, heyecana alışıyor ki bu sizin bir hayat tarzınız oluyor. Biz hocaların dinlendiğimiz, bir süre çalışmadığımız dönemler de oluyor. Bir iki ay çok rahatlıyorsunuz. Ama ondan sonra bu adrenalini aramaya başlıyorsunuz. Tabii ki onun özel yaşantıya da çok büyük etkileri var. Kazandığınız zaman mutlu, daha dinamik oluyorsunuz. Sağlık olarak bile kendinizi daha iyi hissediyorsunuz. Ama önemli bir maçı kaybettiğiniz zaman sanki üzerinizden bir tır geçmiş kadar kendinizi yorgun hissediyorsunuz. Enerjiniz, dinamizminiz düşüyor.

-Çevreye kötü davranır mısınız o dönemde?

-Hayır, kötü davranmam. Daha çok kendi içime kapanırım. Konuşmam kimseyle. Berna Hanım çıkar yatar, ben üç saat uyuyamam. Kendi başıma otururum. Bu halim yirmi dört saat sürer. Ertesi gün kalktığımda da kendimi çok yorgun hissedirim. Ondan sonra bazı metotlar bulurum kendime. Burada Bebek Otel'de otururum bir saat. Ya da gider bir masaj olurum.

-Sizin açınızdan durum nedir?

-*Berna Hanım:*Mesela maç vardır bugün. Biz kazanırsanız ihtimaliyle program yapmışızdır. Direkt iptal olur. Eve dönülür. Yol boyunca konuşulmaz. Eve girdiğinde herkes kendi köşesine çekilir. O yalnız bırakılır. Belki maçı tekrar seyreder. Belki yorumları okur.

-*Ergin Bey:* Bir düğün, nişan bile olsa maçı kaybettiysen gitmem ben.

-Yani bir suçluluk ve insan içine çıkamama psikolojisi mi?

-Hayır, suçluluk duymam ama enerjim düşük olunca insanların da enerjisini düşürmek istemem. Yalnız kalmak isterim. Maç kazandığım zaman da evde durmak istemem. Arkadaşlarımla yemek yeriz. Berna Hanım da onlardan bazen şikayet eder. Çünkü o masada o maçı konuşuruz, eğleniriz. Şeref Yalçın var bizim basketbol şube sorumlumuz. Hasan Bozkurt var, kardeşim gibi sevdiğim, Kubilay Keçeli. Böyle oturur sohbet yaparız. Maçı konuşuruz. Tabii Berna Hanım da bazen gider ama sıkılır tek başına olduğu için.

EN BÜYÜK BAŞARIM İYİ İNSAN OLMAK

-Başarının ego şişikliği yaratması diye bir problem de var. Onunla nasıl baş ediyorsunuz?

-Özellikle sporda, sanatta çok başarılı insanlarda, zirvede oldukları dönemde egolar daha yukarıya çıkar. Geçmişte bende de bu böyleydi. Örneğin Siena'da Avrupa şampiyonu olduğumuz dönemlerde kendimi hani

Türk sporunun en önemli kişisi gibi görüyordum.

-O kadar!

-Evet. Basketbolun Avrupa'daki en önemli insanlarından biri gibi görüyordum. Ama zaman içinde olgunlaştıkça egonuz dengeye geliyor. Şimdi mesela bir Avrupa kupası kazandık. Öyle hissetmiyorum.

-Sporun dışında en büyük başarınız nedir?

-İyi insan olmak. Benim özellikle çok etkilendiğim, spor hayatıma daha yeni başlarken okuduğum, sporla alakalı bir kitap vardı. Bu kitabın yazarı da beni basketbola başlatan eniştem, doktor Orhan Girgin'in Basketbolcu adlı kitabıdır. Otuz yıl önce yazılmıştır. Önsözünde şu vardır: Önce iyi insan ol, sonra iyi sporcu ol, sonra iyi basketbolcu ol. Bu beni çok etkilemiştir. Önce iyi insan olmanın peşindeyim. Hayat felsefesi olarak insanlara iyi davranmayı, herkese yakın olmayı ilke edinmişimdir. Taraftarlarla, öğrencilerle, davet edildiğim yerlere gitmeye çalışırım.

-Basınla ilişkilerde neye dikkat edersiniz?

-Şu anda tabii ki durumun bilincindeyim. Şu anda siz gündemdesiniz. Herkes sizle ilgili. Şimdi siz ego yapıp da ya ben sadece ve sadece bir kişiyle görüşürüm, diğerleri beni ilgilendirmez dediğiniz zaman size gönül koyuyorlar. İnsanları kırmamaya çalışıyorum. Bazıları eleştiriyor, bunun da farkındayım. Ya işte sürekli oraya çıkıyor, onunla röportaj yapıyor, bununla yapıyor diye. Ama inanın ben röportajımı okumuyorum ya da çıktığım televizyon programını izlemiyorum bile. Bunu bir görev olarak görüyorum. Kamuoyunun heyecanına karşılık vermek, insanları kırmamak gibi bir tarzım var. Üniversite panellerine davet edildiğim zaman mutlaka giderim. Hayallerim arasında, günün birinde eğer devlet desteği olursa Türkiye genelinde çocuklara basketbol öğretmek isterim. Bütün illeri dolaşıp oradaki çocuklara basketbolu sevdirmek isterim. Ama tabii ki tek başıma bunu yapamam. Burada bir devlet desteği, bir sponsor desteği gerekli.

-Kaç yaşına kadar yapılabiliyor sizin işiniz?

-Amerika'da 70 yaşına kadar yapılabiliyor. Avrupa'da da 65 yaşına kadar. Kendimi enerjik hissettiğim sürece, herhalde on beş sene daha üst düzeyde yaparım.

-Bir hobiniz var mı?

-Antisosyal bir insan değilim. Sinemaya gitmeyi severim, tenis oynamayı severim. Ama sanata dönük hobilerim çok fazla yok. Yurtdışına gittiğim zaman tabii ki önemli müzeleri, önemli sergileri fırsat bulursam gezmeyi severim. Ama daha çok sevdiğim şey halkın içinde yaşamak. Çarşısında insanların görmekten, o kültürü yaşamaktan çok hoşlanırım.

RAKİBİM EN İYİ ARKADAŞIM

-Efes'te çalışırken Oktay Mahmudi sizin yardımcınızdı. O şimdi Galatasaray'ın hocası. Arkadaşlık ve rekabet nasıl yürüyor?

-Bizim Efes'te çok güzel bir yapımız vardı. 96'da Avrupa klüpler kupasını kazanırken Aydın Örs bizim hocamızdı. Ben birinci yardımcı antrenördüm. Oktay Mahmudi ikinci yardımcı antrenördü. Daha sonra Aydın Örs ayrıldı Efes Pilsen'den. Ben antrenör oldum. Oktay benim yardımcım oldu. Daha sonra ben İtalya'ya transfer oldum. Oktay Efes Pilsen'de başantrenör oldu. Tabii ki bu dönem içerisinde çok yakın dostluklarımız oluştu. Hep birlikte birçok şeyi paylaştık. Şimdi Oktay Galatasaray'ın, ben Beşiktaş'ın antrenörüyüm.

-Rekabet arkadaşlığı bozmuyor yani.

-Hiçbir şekilde bozmuyor. Şu anda hala Oktay benim en yakın iki üç arkadaşımdan biridir. Biz yine onunla maç öncesi ve sonrası buluşur, birlikte yemek yeriz. Ailece tatile gideriz. Ama birlikteyken hiçbir zaman kendi takımlarımızdan bahsetmeyiz. Genel spor konuşuruz, ama maçı bahsetmeyiz. Galatasaray-Beşiktaş maçını konuşmayız. Sahaya çıktığımız zaman da birbirimizi yenmek için en üst seviyede mücadelemizi ederiz. Kaybeden de o akşam veya ertesi gün telefon açıp ötekini kutlar. İlişkimiz bu şekildedir.

GALATASARAY'A KIRGINIM

-Tuttuğunuz takım, çalıştırdığınız takıma göre değişir mi?

-Beşiktaş'ta çalışırken bu soruya cevap vermem çok zor. Şu anda Beşiktaş camiasının bana olan sevgisinden, saygısından, ilgisinden son derece mutluyum. Ama şunu söyleyeyim. Hepimizin çocukluk döneminde tuttuğu takımlar vardır. Çocukluk dönemine babam Galatasaray genç takımında futbol oynadığı için beni de Galatasaraylı yaptı. Ama şunu açıklıkla söyleyebilirim ki Beşiktaş'ta belki bu bütünleşmeden dolayı çok büyük bir sempati duyuyorum. Galatasaray'a karşı da sempati duyuyorum. Son Galatasaray-Beşiktaş basketbol maçında on bin Galatasaray seyircisinin çok büyük bölümü bana karşı hiç hak etmediğim bir şekilde hakaret etmelerinden dolayı son derece kırıldım. Galatasaray'ın futbol maçlarına da çok gidiyordum eskiden. Son dönemde sadece İnönü stadına Beşiktaş maçlarına gidiyorum. İçimde böyle bir burukluk oluştu. İnşallah günün birinde bu değişir diyorum. Şu anda hiçbir kulüp taraftarı değilim. Ama Beşiktaş'a karşı tabii ki bir sevgim var. Sonuçta o insanlar bana Beşiktaş'ın çocuğu diyorlarsa benim de kalbimin orada olması gerekiyor.

-Galatasaray defterini kapattınız mı?

-Galatasaray'a karşı da çocukluğumdan kalan sempatim tabii ki bir anda yok olmaz. Ama çok kırgın olduğumu da belirtmek istiyorum.

İDDİALİ OLMAK LAZIM

-Sizi diğer hocalarınızdan ayıran özelliğiniz nedir diye sorsam.

-Cesaret ve özgüven. Genelde hocalarda bir muhafazakarlık vardır. Büyük hedefler koymaya veyahut da bunları açıklamaya çekinirler. Çünkü iddialı olduğunuz zaman bu iddianızı gerçekleştiremediğinizde şemsiye tersine döner. Bütün eleştiriler sizin üzerinize yoğunlaşmaya başlarlar. Daha temkinli olurlar hocalar. Bense başarıya ulaşmak için mutlaka bu iddianın dile getirilmesi gerektiğine inanırım.

-Sanırım bu sizi motive eden bir şey.

-Beni, taraftarımı ve yönetimi motive eder. Ben bütün kültürümü Aydın abiden aldım. Aydın hocamız daha muhafazakardır, daha temkinli konuşur. Bense daha iddialı olmayı severim.

-Bundan sonraki en büyük iddianız ne?

-Bundan sonraki en büyük iddiam, çalıştıracığım takıma euro lig kupasını kazandırmak. Yani Avrupa şampiyonlar liginde şampiyon olmak. Tabii kısa dönemdeki iddiam Beşiktaş'ı Türkiye ligi şampiyonu yapmak. Bu son kazandığımız kupa sadece bir başlangıç. Bu kadarı bana yetmez. Kendi özgüvenimi oyuncularına da taşımaya çalışırım. Ve onları da hem hırslı hem rahat olmaya teşvik ederim. Mesela Avrupa finalini oynamadan önce söylediğim tek bir şey vardı. Sakın bu finalin sonuçlarını düşünmeyin. Şampiyon olursak çok büyük bir iş başaracağız. Bütün Türkiye bizi konuşacak. Kaybedersek çok büyük bir demoralizasyon içine gireceğiz. Bunu

düşünmeyin. Çıkın sadece maçı oynayın. Normalde lig maçını nasıl oynuyorsanız çıkın bu maçı da sadece daha hırslı bir şekilde oynayın. Bu da nedir, özgüven ve rahatlık.

-Demek ki bir denge arıyorsunuz.

-Evet.

-*Berna Hanım:* Doktor Jekyll ve Mr. Hyde gibidir. Yani takım elbisesini giyip maçta takımın başına çıktığı anda Mr. Hyde gibidir. Ne zamanki antrenman formasıyla oyuncusunun karşısına çıkarsa Dr. Jekyll olur, yani oyuncunun arkadaşı da olur, ağabeyi de olur, babası da olur. Onun sorununu da dinler, sorununu da çözer. Evdede böyledir. Ben sahadaki adamı tanımam. Ama evdeki adam daha yumuşak, daha sakin, insancıl, iyi insan halidir. O dengeyi bence öyle koruyor.

MİLENGAZ DESTEĞİ DEVAM ETMELİ

-Beşiktaş'ın sıkıntıları size nasıl yansıyor? Yeterince destek görüyor musunuz?

-Beşiktaş'ın sıkıntıları bu sene bize hiç yansımadı. Sezon başında aslında ciddi sıkıntılar yaşadık. Beşiktaş'ın son dört yıldaki sponsoru olan Colaturka, Ülker grubu stratejik bir kararla Beşiktaş ve Galatasaray'dan basketboldaki desteğini çekip sadece Ülker markasıyla Fenerbahçe'ye destek olmaya karar verdi. Böyle olunca Beşiktaş takımı sponsorsuz kaldı. Basketbolda bu kadar büyük rekabette sponsorsuz yaşamak imkansız.

-Çok uzun bir dönem sponsor arayışı içindeydi Beşiktaş.

-Evet, aradığı sponsoru bulamadı. Fakat o dönemde Sayın Erdoğan Demirören Beşiktaş basketboluna, Milengaz markasıyla sahip çıktı. Oğlu Yıldırım Demirören başkanlığı için değil, sahipsiz kalmaması için basketbol takımı ve güzel bir sistem oluşturuldu Beşiktaş'ta. Takım ekonomik olarak Milengaz'a bağlı bir hale geldi. Geçmiş yıllarda Colaturka'nın sponsorluğundan gelen para kulübün ana kasasına gittiği için kulübün içinde yaşamış olduğu maddi problemlerden basketbol takımı da fazlasıyla etkileniyordu. Çünkü o para dağılıyordu, gidiyordu. Oyuncular paralarını alamıyordu. Fakat bu sene böyle olmadı.

-Niye? Para doğrudan basketbol takımına mı geliyor?

-Evet. Milengaz sponsorluk anlaşması gereği direkt olarak takıma ödeme yapıyor. Böyle olduğu zamanda tabii ki Milengaz çok büyük bir kurum. Biz bu sıkıntılardan hiçbir şekilde zarar görmeden bu noktaya kadar geldik.

-Siz hedefleri daima çok büyük olan bir hocasınız. Beşiktaş yönetimi de sizin kadar büyük düşünüyor mu? Yolda kalmaktan korkuyor musunuz? Geçmişte çünkü öyle bir vukuatınız var. Paraları vermediler oyunculara, bıktınız, gittiniz. Bu tekrar edilebilir diye bir endişeniz var mı?

-Şu anda Beşiktaş'ta basketbol, camia tarafından çok sevildi. Çok büyük bir heyecan yarattı. Öncelikle Türkiye kupası, sonra bu Avrupa kupası. Üçüncü de yolda, inşallah. Ama bir tarafta da Beşiktaş kulübünde bazı gerçekleri var. Şu anda çok ciddi maddi bir kriz içerisinde, problemleri var, borçları var. Beşiktaş'ta basketbolun yaşaması için mutlaka sponsor desteğinin devam etmesi gerekiyor.

-Eder mi etmez mi?

-Sayın Erdoğan Demirören bu sene çok büyük bir jest yaptı. Hatta şunu söyleyeyim, ilk başlangıçta 4 buçuk milyon dolarlık bir sponsorluk anlaşması yapılmıştı. Kalan parayı kulüp yarı yarıya alacaktı. Fakat kulüp maddi kriz içerisine girince hiçbir zorunluluğu olmamasına rağmen sezon ortasında sayın Erdoğan Demirören 3 milyon dolar daha yani sponsorluğu arttırdı. Yani tamamını kapattı. Normalde yarı yarıya olması gerekiyordu.

Bu istikrar, bu destek devam ettiği takdirde Beşiktaş'ta basketbol büyür ve daha da ileri noktalara gelir. Belki bir şampiyonlar ligi şampiyonluğu da gelebilir Beşiktaşlılara önümüzdeki yıllarda.

-Yine de endişelisiniz.

-Endişem nedir benim? Geçen sene Colaturka'nın ayrıldığı dönemde herkeste şöyle bir ümit, ya biz Beşiktaşız. Colaturka gider başkası gelir diye böyle iyimserlik vardı. Ama o yaz dönemi boyunca gördüm ki kimse gelmedi. Politik şeyler de vardı belki. Aslında Beşiktaşlı olan çok büyük sanayiciler var.

-Niye el atmıyorlar?

-El atmadılar. Hepsinin farklı alanlarda spora verdiği destekler var. Belki kimisi sanata destek veriyor, kimisi başka alanlara. Kamuoyunda hep şu konuşulur. Efes Pilsen, Sayın Tuncay Özilhan çok koyu bir Beşiktaşlı. Bir gün gelecek Efes Pilsen ile Beşiktaş birleşecek. Beşiktaşlıların hep hayalidir bu. Ama ben uzun yıllar Efes Pilsen'de Tuncay Bey ile birlikte çalışan birisi olduğum için Tuncay Bey'in çok koyu bir Beşiktaşlı olmasına rağmen hiçbir zaman kendi Efes Pilsen'i bir sponsor haline getirmeyeceğini çok iyi biliyorum. Çünkü orası tarihi bir kulüp. Avrupa kupası şampiyonlukları olan bir kulüp. Elinde öyle bir kulüp varken kendisine rakip yaratmayı da sevmez Tuncay Bey. Neden Beşiktaş'a da ayrıca sponsor olsun ve Beşiktaş Efes Pilsen'in, Anadolu Efes'in rakibi olsun.

-Diğer sanayicilerin durumu ne?

-Bazıları sporu sever, bazıları sevmez. Erdoğan Demirören gibi çok büyük bir işadınının sadece maddi olarak değil, manevi olarak da ben basketbolu sevdiğini görüyorum. Maçlardan önce bizi arıyor. Maçlar biter biçmez bizi arıyor tebrik ediyor. Veyahut da bir oyuncunuz kötü oynadıysa hesap soruyor. Bu oyuncu neden kötü oynadı diyor. Bu oyuncuyu takip edin diyor. İyileştirin diyor. Dakika dakika maçları takip ediyor. Hatta rakip takımların maçlarını takip ediyor. Bu çok önemli bir olgu.

-Yıldırım Bey'de o kadar basket sevgisi yok galiba.

-Yıldırım Bey de basketbolu seviyor ama o daha çok futbol ağırlıklı. Fakat Erdoğan Demirören basketbolu sevdi. En önemli şey bu. Tuncay Özilhan, Anadolu grubu neden basketbola bu kadar çok yatırım yapıyor? Bunu reklam amaçlı yapmıyor. Sevdiği için yapıyor. Böylesine büyük bir insan bu işi sevmişken bu istikrarın devam etmesi Beşiktaş basketboluna büyük bir katkı verir. Ama şirketlerin stratejilerini bilemezsiniz.

-Bu sponsorluk anlaşması bir yıllıktı. Milengaz çekilirse ne olur?

-O konuda biraz geçmişten kalan endişelerim var. Ve üstelik de bu transfer dönemi öyledir ki bir ay sonra Türkiye'de sezon bitecek. Sezon bittiği zaman ben dahil bütün oyuncularımızın sözleşmeleri bitiyor. Tabii ki hepimize yurtdışından da geliyor, yurtiçinden de teklifler geliyor. Bütün bunların çok kısa bir süre içerisinde planlanması gerekiyor ki istikrarlı bir kadro devam etsin. Şu anda bir istikrar, bir organizasyon kurulmuşken bunun bozulup yeniden oluşmasının zaman alacağını ve bu zaman içinde çok şeylerin kaybolacağını düşündüğüm için keşke diyorum bu Milengaz Beşiktaş basketbol birlikteliğinin üç yıl daha sürse de biz de Beşiktaş basketbol takımına daha büyük başarılarla getirmeye devam etsek.

BU SADECE BİR BAŞLANGIÇ

-Meyve veren ağacı taşlarlar. Sizin bu son başarınızı "Avrupa'nın üç numaralı kupasını kazandı. Bunlar en iyi takımlar değil" diye küçümseyenler de çıktı. Ne diyorsunuz?

-Söyledikleri doğru. Bunun en iyi bilincinde olan kişi zaten benim. Çünkü ben Avrupa şampiyonlar liginde euro ligde iki kez dördü final oynamış bir antrenörüm. Ama siz Türkiye her yıl bu kupalarda derece yaparsınız da Türk takımları olarak, sürekli euro ligde final four oynayan takımlarınız olur da bu kupayı küçümsersiniz. Bugün baktığınız zaman en son Avrupa kupası 96 yılında kazanılmış. Bu sadece basketbolla ilgili de değil. Bugün futbolda bizim kazandığımız, kimsenin yere göğe koyamadığı ufa kupası da Galatasaray'ın kazandığı şampiyonlar ligi şampiyonlar ligi değil.

-Kaldı ki Türkiye'de halter ve güreş dışında olimpiyatlarda madalyamız da yok.

-Evet. Olimpiyatlarda takım sporlarında oynayamıyoruz bile. Bu gerçeklerin farkına vararak bazı şeyleri görmek lazım. Onun için bu kazanılan kupa Beşiktaş için, Türkiye için çok değerlidir. Ve önemli bir başlangıçtır. Tabii ki önce kupa 3'ü kazanırsınız, sonra kupa 2'yi, sonra da belki bir gün kupa 1'i kazanırsınız.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Münadinin tokmağı nadir kitaplar için vurdu: Saaat-tım!

Nuriye Akman 2012.05.12

Alif Art Antikacılık AŞ, geçtiğimiz pazar Esmâ Sultan Yalısı'nda dikkat çekici üç müzayede gerçekleştirdi.

İlkinde özel bir koleksiyona ait nadir kitaplar satışa çıktı. Bugüne kadar düzenlenen en kapsamlı antika kitap müzayedesiydi. 343 lotta toplam bin 45 kitap, iki klasör hisse senedi, 18 harita, koleksiyonerlerin, akademisyenlerin, kütüphanelerin ve antikacıların dikkatine sunuldu. Tarihten coğrafyaya, tıptan hukuka kadar her yönüyle Osmanlı'da yaşamı anlatan oryantalist eserlerin büyük bölümü 18 ve 19'uncu yüzyılda sınırlı sayıda basılmıştı.

Alif Art'ın ortaklarından Bingöl Tezer'e göre bir araya gelmesi imkansız görünen, bugüne kadar Türkiye-Osmanlı tarihi, coğrafyası, sosyolojisi, siyaseti, etnografisi üzerine yazılmış kitaplardan oluşan en büyük koleksiyonu. Bir ömür boyu bu eserleri toplayan sahibi, kimliğinin saklanması talepliymiş. Artık bunları muhafaza etmek istemiyor, entelektüel birikimini paraya dönüştürme zamanı geldi diye düşünüyordu. Asıl mesleği neydi? Aldıklarının tamamını okumuş muydu? Kütüphanesiyle nasıl vedalaşmıştı? Koleksiyonu elinden çıkarıyor olmak ona hüznü mü sevinç mi yaşatmıştı? Tarihin ve kültürün hamisi olarak asıl hissettiği gurur muydu? Kazancını şimdi nasıl değerlendirecekti? Bu soruların cevaplarını almamız mümkün değildi.

Satıcı gibi alıcının da adı saklı

Koleksiyonu eşsiz yapan sadece eserlerin çokluğu ve konuların çeşitliliği değil, içlerinden gravür ya da harita gibi parçaların kesilip çıkarılmamış olmasıyla, yıpranmamışlıklarıydı. Bazı kitaplar ciltlerinin güzelliğiyle göz kamaştırıyordu. Koleksiyonun en pahalı eseri, dünyanın hiçbir kütüphanesinde örneği bulunmayan, yerli ve yabancı müzayedelerde kitap şeklinde ilk defa görülen, dört metre uzunluğundaki Philipp Ferninand von Gudenus'un İstanbul panoraması ve Osmanlı İmparatorluğu'yla ilgili gravürlerdi. Satışa 110 bin lira ile açıldı ve

aynı fiyata yeni sahibini buldu. Venedik asıllı bir levanten olan Adolphe Thalasso'nun ressam Zonarro'nun çizimlerini içeren, İstanbul'un Müslüman-Türk yaşamını anlatan olağanüstü kitabı 9 bin 750 lirayla girdiği müzayededen 20 bin lira ile çıktı. Ünlü oryantalist Hammer'ın yine İstanbul'u anlattığı son derece nadir kitabı 7 bin liralık açılış bedelini 14 bin liraya kadar yükseltti.

Elbette sadece satıcının değil, alıcıların adları da saklıydı. Ancak müzayede ortamlarına alışık gözler, kimin koleksiyoner, kimin araştırmacı olduğunu, kaldırılan bayrakların kendilerini mi yoksa başkalarını mı temsil ettiğini tahmin edebilirdi. İster kurumsal, ister kişisel olsun, kitapların yeni sahipleri kimse için kesin değildi. Müzayedeye telefonla katılanlar hakkında ise tahmin hiç yürütülemezdi. Salonda gerçek alıcıların dışında bu işin piyasasını merak edenler kadar, satılan eserlerdeki bilgiyi talep edip de bunu tatmin edecek parası olmayanlar da vardı.

Müzayedeye gelenlerden konuşma imkanı bulduğum bazı insanlar konumlarını "meraklı seyirci" olarak açıkladılar. Kendi dükkanlarında binlerce kitaplık hazineleri olduğundan nadir kitap piyasasını merak ediyorlardı. Hangi döneme ait, hangi tür kitaplar ilgi görüyordu? Osmanlıca mı, Fransızca mı, Almanca mı, İngilizce mi yoksa İtalyanca eserler mi daha çok alıcı çekiyordu? Fiyatların asgari ve azami düzeyi neydi? Cevaplar, nadir kitapların gün geçtikçe azalması nedeniyle çok önemliydi. Aldıkları eserleri sayfa sayfa okumuyorlar, kitabın basım tarihi, yeri, yazarı, konusu, cildinin ve yapraklarının temizliği ve tabii hepsinden çok ederiyle ilgileniyorlardı. Kitap, yazarı tarafından ünlü bir kişiye imzalanmışsa değeri artıyordu. Bütün koleksiyoncular günü gelince satmak üzere alırlardı. Asıl önemlisi böyle koleksiyonların dağılmaması, tek bir yerde toplanmasıydı. Çünkü bu tip kitapların tamamına sahip bir kütüphane Türkiye'de yoktu. Bu müzayedede tek bir insana ait olan kitaplar farklı farklı yerlere dağılacaktı.

Cebi fakir ama gönlü zengin tarih öğrencileri, kitaplarının ederleriyle değil içerikleriyle ilgilendikleri için gelmişlerdi Esmâ Sultan'a. Dünya tarihinin her gün yeniden yazıldığını biliyorlar, bu yazımı zenginleştirecek kitaplara dokunmak, zamanın akışını avuçlarında hissetmek istiyorlardı.

Bir yerde durmayı bilmek lazım

Bayrağını hep Almanca kitaplar için kaldıran biri dikkatimi çekti. Neyi neden aldığının bilincinde görünüyordu. Müzayededen ayrılırken kısa bir görüşme yaptık. Almanya'da yaşayan bir işadımıydı. Geçmişte Turgut Özal'a danışmanlık yapmıştı. Kitapları günümüz siyasi olaylarını değerlendirirken kaynak olarak kullanmak amacındaydı. Türk tarihine Alman yazarların nasıl baktığını merak ediyordu. Edineceği bilgileri sık görüştüğü Alman politikacılara sunacaktı. İtalyan bir sefir arkadaşına hediye etmek için almayı düşündüğü kitabı kaçırmıştı. Fiyatı nereye kadar yükseltebileceğine önceden karar veriyordu. Bazen çekişmenin heyecanına kendini kaptırıp limitini aşıyordu. Bu müzayedeye 30 bin dolar ayırmış fakat tamamını harcamamıştı. "Bir yerde durmayı bilmek lazım. Fakat bir eseri çok arayıp da sonunda bulursanız ve onu çok sayıda insan istiyorsa bayrağı hiç indirmezsiniz, mal sizde kalana kadar yükseltirsiniz." diyordu.

Müzayedede nadir kitapların dışında, Osmanlı ve karma sanat eserleri ile genç sanatçıların tabloları da Nihal Sarıgül'ün yönetiminde satışa sunuldu. İlk kez müzayede izlediğimden daha önce bilmediğim bir sözcüğü Sarıgül'ün sayesinde öğrendim: Münadi. Nida eden anlamına gelen bu kelime, müzayede jargonunda satış yapan kişiler için kullanılıyor. Münadi yaklaşık yedi saat boyunca ayakta, ara vermeden, sesi kısılmadan hem eserleri tanıttı, hem bütün bayrak kaldıranları takip etti. Alıcıların dikkatinin dağılmaması için her lotu çabuk sunması gerekiyordu. Yüksek konsantrasyon ve enerji isteyen bu işi 23 yıldır yapıyordu. Sanırım profesyonelliğin gereği olarak, alıcıların psikolojilerine dair gözlemlerini benimle paylaşmadı.

Saat-tım!

Müzayede, kişisel sözlüğüme insanların adlarıyla değil, bayrak denilen levhalarında yazan numaralarla kaydoldu. Satışa sunulan "mal" öbeklerine borsa deyimiyle lot denmesi, olayın kültürel yönünden çok ticari boyutunu vurguluyordu. Münadinin a harfini çoğaltarak "saaat-tım" diye her tokmak vuruşu zihnimde farklı pencereler açtı:

Kitapların seyir defteri olmalıydı. Matbaadan çıktıkları andan itibaren kimlere ulaştığı, nasıl evlerde misafir edildiği, hangi müzayedelerde boy gösterdiği, kaç kez fiyat ve el değiştirdiğinin bir kaydı tutulsaydı, kimbilir ne ilginç öyküler çıkardı. Sahiplerinin kaçının onları okuduğunu, ne anladıklarını, hayatlarına kattıkları güzellikleri ve hatta felaketleri de bilmek isterdim.

Müzayedenin gerçekliği son tokmakla silindi. Kendimi ürünlerin değil insanların mezata çıkarıldığı bir agorada buldum. Milyonlar kuyruğa girmiş, çağırılmayı bekliyordu. Ben de aralarındaydım. Herkes gibi varlığıma ne eder biçileceğini ve yeni yuvamı merak ediyordum. Münadi her lotun fiyatını gerekçeleriyle açıklıyordu. Adalet ve merhamet katsayısı düşük olanlar alıcı bulamıyor, yerlerini utançla arka sıradakine bırakıyordu. Ümit ve korku arasında salınıyordum. Sıra bana geldiğinde meydan birden boşaldı. Nadir kitap alıcılarının Esmâ Sultan'ı terk ettiğini o zaman fark ettim. Değerimi öğrenemediğime sevineyim mi üzüleyim mi bilemedim. Sonuç olarak satılamadım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Asrın restorasyonu

Nuriye Akman 2012.05.13

Biz onları İmran ailesi olarak tanıdık. Hikâyelerini "Elif, Lam, Mim" diye başlayan Âli İmran Suresi'nden öğrendik. Hristiyan kaynaklarındaki "Saint Anne" veya "Hena", bizim için İmran'ın karısı, Meryem'in annesi idi.

Bebeğini daha karnındayken Allah'a adayan, sonra vaadini tutup onu Beytül Makdis'e veren mübarek kadın... Küçük kızı, Zekeriya'nın ellerinde güzel bir çiçek gibi yetiştirken neler hissettiğine, Allah'ın kelimesini doğurduğunda hayatta olup olmadığına dair Kur'anî bilgimiz yok. Ana-kızın içlerindeki güzelliğin yüzlerine nasıl yansıdığını, birbirlerine benzeyip benzemediğini, aralarında kaç yaş bulunduğunu da bilmiyoruz.

Batıda Hz. İsa'yı annesi ve anneannesiyle birlikte resmeden pek çok tablo var. Bunlardan en ünlüsünü geçtiğimiz hafta Paris'te görme şansım oldu. Leonardo Da Vinci'nin 1519'a tarihlenen büyük eseri 29 Mart'tan bu yana "Asrın restorasyonu" anonsuyla Louvre Müzesi'nde sergileniyordu. Dâhi ressamın 500 yıllık selamını almamazlık edemezdin.

Hız. Meryem annesinin kucağına oturmuş, dizinin dibinde bebek İsa, kollarını ona uzatırken oğul Allah'a adanmışlığın sembolü bir kuzuyu tutuyor. Meryem'in bir kolu aynı zamanda, onu sevgiyle süzen annesinin kolu gibi görünüyor. Kutsal üçlü, sanki ânın müjdesiyle beraber geleceğin çilesini de paylaşıyor. Sevinçle hüznün göz kamaştırıcı bir uyum içinde. İnsanı gerçekten büyüleyen, baktıkça bakası gelen, çerçeveden taşıp içinize fıskıran bir güzellik...

Da Vinci yapıtına yirmi yıl çalışmış yine de bitirememişti. Kompozisyon aynı kalsa da arka planını, azizelerin saç ve giysilerini defalarca değiştirmişti. 1800'lerin başında Louvre'a geldiğinde tamamlanmamışlığının yanı sıra yaralı bir tabloydu. Üzerinde lekeler vardı, boyalar yer yer dökülmüş, renkler orijinal hallerinden uzaklaşmıştı. Yüzyıllar boyu resmi korumak adına üzerine cila üstüne cila atıldığından kalınlaşmıştı. Vernikli yüzeye eklenen minik boya parçaları zamanla kırılıp etrafına yayılmıştı. Yine de imdat çığığına kulak verilmedi.

Restorasyon kararı 2008'de alındı. Resim duvardan inince yıllar sürececek bir tartışma süreci başladı. Uzmanlardan bir kısmı tabloya fazla dokunmaktan yana değildi. Yapılacak her müdahalenin eserin dengesini bozacağını düşünüyorlardı. Özellikle Hz. Meryem'in mavi elbisesinin temizliğı kolay olmayacaktı. Ortaya çıkacak parlak görüntünün tahrik edici olacağını iddia edenler bile çıktı. Basının tepkisinden de korkuluyordu. Nitekim o dönemde "Da Vinci tehlikede" başlığıyla bazı yorumlar yayınlandı. Gazeteciler, "Hangi el Da Vinci kadar hassas olabilir?" diye sorguluyordu.

Tablo, kıvı ve mor ötesi ışınlarla kare kare incelendiğinde ana kompozisyonun altında bir hayalet resim daha çıktı. Ayrıca ahşap zemine yapılmış tablonun arka yüzünde başka bir resmin eskizleri bulundu. 168 cm x 112 cm ebadındaki tabloya atılan vernik tabakası 50 mikrona ulaşmıştı. Yüzeydeki kırılmalar cam parçaları gibi görünüyordu.

Uzun tartışmalardan sonra, özel çözücüler kullanarak cila katmanlarını belli bir seviyeye kadar inceltmekte mutabık kaldılar ama resmin ilk haline kadar gitmeyi göze alamadılar. Boyaları dökülmüş kısımları yine vernikli yüzey üzerinden düzeltereklerdi. Çünkü verniğı tamamen kaldırıp da resmin ilk zeminine fırça vursalardı bunun geri dönüşü olmayacaktı. Proje nereden nereye geldi görölsün diye resmin küçük bir kısmına hiç dokunmamaya karar verdiler.

Verniğın kaç mikrona kadar inceltilebileceğı, yalnızca teknik değıl, psikolojik ve kültürel bir meseleydi. Artistik bir seçim, kişisel bir lezzet yanı da vardı işin. Tablonun bitmemişliğinin temizlikten sonra daha fazla öne çıkmasından korkuluyordu. Hangi kimyasalları kullanıp, ne kadar derine girebilecekleri, hangi çukurlara, ne ton ve kıvamdaki boyadan ne kadar koyabileceklerini belirlemek için, her şeyi resmin küçük bir alanında deneyip sonra diğerk kısımlara geçtiler. Yüzlere dokunmayı en sona bıraktılar.

Uzmanlar grubu restorasyonun her aşamasında yeniden toplanıp durum değerkendirmesi yaptı. Resim temizlendikçe hem eskiden yapılmış kötü yamalar hem de daha önce bilinmeyen bazı detaylar ortaya çıktı. Bunların bir kısmı, giysilerin kumaşı, nakışları ve saç modellerinde ressamın yaptığı değışikliklerdi. Bir kısmı da resmin arka planındaki manzaraya dairdi. Göğün, toprağın ve ağağların adeta tozu alınınca evleriyle, kiliseleriyle, şelaleleriyle, sıradağlarıyla bir kentin silüeti ortaya çıktı. Şekiller dolgunlaşmış, yansımaları fark edilir olmuş, ışık gölge oyunları yüzeye derinlik kazandırmıştı. Kirliyen fark edilmeyen bir husus da Hz. Meryem ile annesinin ayaklarının suya dokunmasıydı. Da Vinci, azizelerin ayaklarına önce süslü sandaletler giydirmiş, sonra onları silip çıplak bırakmıştı.

Sergide aynı temayı işleyen başka sanatçıların tabloları da vardı. Dikkatimi çekti, onlar anne ile kızı arasındaki yaş farkını vurgularken Da Vinci iki kadını neredeyse aynı yaşlarda çizmişti. Da Vinci'nin resmini diğerklerinden ayıran en önemli nokta ise kadınların yüzlerindeki tebessümdü. Diğerk ressamlar İmran'ın karısı ile kızına soğuk ve filozofik bir güzelliğı yakıştırırken, Leonardo saflığı kadınlıkla harmanlayıp dudaklarına hem ilahi hem insani bir gülüş yerleştirmişti.

Asrın restorasyonu 2011 Aralık'ında bitti. Görevli komite sonuçları 2012 Ocak'ında onayladı. Tablo laboratuvardan çıktı ve sergilenmek üzere Napolyon salonuna asıldı. Mart sonu itibarıyla azizeleri görmeye gelenler, sanatçının bu mükemmelliğre ulaşma çabasına da tanık oldular. Da Vinci, dehasına güvenip resme doğrudan girişmemiş, her bölümünü başka bir zeminde ayrı ayrı çalışmıştı. Eskizler tablonun aslı kadar

etkileyiciydi. Bütündeki ahengi yakalama adına önce parçaları mükemmelleştirmesi ve "Tamam işte budur" demeden eserine yirmi yıl emek vermesi beni çok sarstı. Sergi 25 Haziran'a kadar açık kalacak. Yolunuz Paris'e düşerse, kaçırmayın derim.

İçimizdeki Hayalet

İmran'ın karısı ile kızı ve tabii bir de torunu, sergiden çıktıktan sonra beni etkilemeye devam etti. Sadece güzel resmedildikleri için değil, restorasyonun hikâyesi çok zihin açıcıydı. Görünen resmin altındaki diğer resimleri çıplak gözle seçmek mümkün değil. Ama uzmanlar, hem resim bilgileriyle, hem de özel aletlerin yardımıyla bunları görebiliyor. Düşünüyorum da, acaba kendi örtülü geçmişimize ulaşabilmenin bir tekniği olsa, içimizdeki hayalet resimlere ulaşırsak, kim bilir ne kadar heyecanlanırdık. Fakat saf halimizi merak etmeyi bırakalım, benliğimizdeki lekelerin bile farkında değiliz. Bir ömür boyu fırça atıyorlar bize, sayısız elin ve sözün izi kalıyor üzerimizde. Korunmak adına ancak cilalanmayı biliyoruz. Bunu bazen bilgiyle, bazen kozmetikle yapıyoruz. Leonardo'nun tablosu gibi gitgide kalınlaşıyoruz, renklerimiz parlak görüntüsünün ardında çürüyor, arka planımızdaki güzel manzara kayboluyor.

Louvre'da geçirdiğim iki saat bana "asrın restorasyonunu" asıl kendimize uygulamak gereğini hatırlattı. Benliğimizdeki lekelerin uygun çözücüler ve usta restoratörler eliyle temizlendiğini, aydınlığımıza yeniden kavuştuğumuzu hayal ettim. İsa'nın Meryem'den, Meryem'in de Hena'dan doğması tesadüf olamazdı. Gönlümüzü dünyadan artırsak biz de o zincire dahil olabilirdik. O zaman zincirin öteki halkalarına da eklenirdik; Vehb'in kızı ve Abdullah'ın karısı Amine'nin, rahmet elçisi oğlunun, onun eşi Hatice'nin ve kızları Fatma'nın yanına...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Keşke herkes çoban olabilse

Nuriye Akman 2012.05.19

Geçen akşam durup dururken geniş bir ova canlandı gözümde. Otları, dereleri, kuzularıyla uçsuz bucaksız bir yeşillik. Rüzgârın sesine varıncaya değin hissettim manzarayı.

Çobanlar bir ağacın ardına gizlenmişti. "Gidip bulayım onları" dedim. Kırlar çağırınca icabet etmek lazım. Şehrin betonu kalbe yürümüş, onu yumuşatma zamanı gelmiş olabilir.

Ertesi sabah, aklımı evde bırakıp Şile'ye yöneldim. Varlıklarını hayalimde aşikâr eden o çobanları saklandıkları yerden çıkardım. Bütün gün onlarla beraber dolaştım. Hikâyelerinin söze dökülenleri kadar içte kalanları da duymaya çalıştım. Haber değeri taşımasa bile ilham verici ne çok durum var diye şaşıtım. Misal mi? Çayırbaşı köyünden Ekrem Kara ile başlatalım.

Bazı insanlar "bu böyledir" demeden öğretir, haliyle tavrıyla, farkında olmadan çizdiği tabloyla... 60 yaşındaki Kara, ilkokul mezunuydu ve tam kırk yıldır çobanlık yapıyordu. Anası ölüp analığıyla geçinemeyince Kars'tan Şile'ye gelmişti. O gün bugün çoluğu da koyunlardı, çocuğu da. Sevdiği kız vaktiyle suya atmıştı gençliğini.

Ondan sonra başka yavuklu aramamış, güzelliğin hasını koyunlarda seyretmişti. Yalnızlığını kamilen gideriyordu hayvanlar, özgürlüğünü kadınlar gibi elinden almıyorlardı.

Aklımı İstanbul'da bırakmam iyi oldu, yoksa anlayamazdım onu. Yine de nasıl baktıysam gözlerine, bana dedi ki, "Koyun dediğin melektir. Mübareğe hizmet edeceksin, kötü söz çıkmayacak ağzından." Koyunu meleklerle özdeşleştiren zihnini yarıp baksam acaba Hz. İbrahim'e gökten bir koç geldiği anın resmiyle karşılaşır mıydım? Kara'nın, "Bu iş benim ziynetim." sözleriyle başka bir soruya savruldu: "Şu kir pas içinde, dişleri dökülmüş garibanın diline bak. Hangimiz işimize ziynet tanımını kullanıyoruz ki?"

İşini, ziyneti bilen çoban

Kara, hiç durmadan konuşuyordu. Rahmetli annesinin de koyunları varmış, bu koyunlar o koyunlarmış sanki. Gerçi Kars'ın koyunları mor etekliymiş, kuyrukları buradaki kıvırcıklar gibi cılız değil, yağlıymış ama olsun, ne istersen onu görürmüşsün. O an Japon romancı Haruki Maruki'ye bir selam çaktım, "Hey 'Yaban Koyununun İzinde'nin yazarı! Gel bir de ölmüş annesinin koyunlarını güden bizim çobanı dinle" dedim.

Kara, beni düzeltircesine, "Bazen ben koyunları güderim, bazen de koyunlar beni." deyince ürperdim. Sürrealizmin doruğuna tırmanıyordum. Fakat haklıydı Kara, hepimiz tek bir senaryonun oyuncularıydık, kim kimin peşinde koşuyor bilemezdik. İşini ziyneti bilen adam, koyunları serbest bırakmaktan, diledikleri gibi gezmelerinden yanaydı. Bundan hiç zarar görmemişti, "Bir tanesinin burnu kanamadı bunca yıl." derken gururluydu. Onu üzen, insanların aymazlığıydı.

Büyük şehirlerin ahalisi, doğanın koynunda olmak için Şile'de ev sahibi olmuşlardı. Ancak doğaya yakınlığın da bir sınırı vardı. Camı açıp, "Hey çoban! Götür şu koyunları buradan, çok pis kokuyorlar" diye kızıyorlardı ona. Koyun kokmayan bir tabiat istemelerine şaşıyordu Kara. "Çoban efendi diye hitap etseler neyse." diye esef ediyor, "Ben ne yapayım, koyunların hakkı olan mera, evlere kurban gitmiş." diyordu. Evlerden ve yollardan artakalan küçük toprak parçalarını değerlendirmeye mecburdu. Hakikaten ne yapsındı hayvancıklar, yeşil gördü mü dalıyorlardı işte.

Kara, "Koyun, insandan makbuldür." dediğinde gülümsedim, "Hele de annenin koyunlarıysa, öyle değil mi?" dedim. "Sen kötülük yapan koyun gördün mü?" diye cevaplayınca sustum. O zaman konuyu değiştirdi: "Sattığın koyunda gözün kalmayacak, bir verene bin verir Mevla." Baktı ki yine dalıp gittim uzaklara, çantasından bir tomar kâğıt çıkarıp uzattı. Üzerinde 'Ekrem Kara'nın not defteri' diye yazıyordu. Bir inşaat şirketinin tahsilat makbuzlarıydı bunlar. Rakam ve yazılarına aldırmadan, çizgisiz, tertemiz sayfalmış gibi özlü sözlerle doldurmuştu:

"Paranı ver, gönlünü ver, canını ver, sırrını verme. Günlerini say, servetini say, büyüklerini say, yerinde sayma. Eşini beğen, aşını beğen, işini beğen, kendini beğenme. Emek ver, kulak ver, bilgi ver, hiçbir zaman boş verme. Satıcı ol, alıcı ol ama bölücü olma. Davet et, hayrat et, affet, ihanet etme. Ev al, araba al, akıl al, beddua alma. Yaklaş, tanış ama uzaklaşma."

Bunları nereden aldığını sordum, kendisinin yazdığını söyledi. "Hayır" dedim, "Sen yazmış olamazsın, internette dolaşan türden laflar bunlar." Kendi fikirleri olduğunda diretti. Daha fazla üstelemedim. Ayda 450 liraya geçinen, ağılın yanındaki barakada geceleyen bir çoban, belli ki koyunlarından başka bir şeylere de sahip olduğunu göstermek istiyordu. Bu sözleri önce başkasının söylemesinin ne önemi vardı ki. Benimsemişti işte onları, kendinin yapmıştı. 'Uğurlar olsun ziynet sahibi' deyip Yazımanayır köyüne geçtim.

"Herkes hazırdan yemek istiyor"

Köyün merasında 63 yaşındaki Reşit Acar'la karşılaştım. "Doğduğumdan beri çobanım." deyince, "Ne güzel, zamanı dilimlememiş bizim gibi." diye geçirdim içimden. Kendi malının çobanıydı o. Çünkü modern zamanlarda çoban bulmak zordu. Onca işsiz varken hem de. Peki niye? Acar çoban şöyle açıkladı:

"Devamlı ayaktasın, zor iş tabii. Herkes hazırdan yemek istiyor. Köyümüzün işsizleri bile bu işe yanaşmıyor. Boş boş oturanlara gel, yarıya bekle şu hayvanları diyorum, ıh diyorlar. Yani koyunları güt, vakti gelince satalım, yarısının kazancını sana vereyim diyorum razı olmuyorlar. Düşünün hele, 4 yüz koyunum var, yüz tanesi kısır diyelim, kalanı 60 bin lira gelir getirir, al 30'unu sana vereyim diyorum, yanaşmıyor."

Koyunlar otlarken Kur'an okuyor, vakti gelince namaza duruyordu. Tabii hayvanların ekine gittiğini hisse derse bozuyordu namazı, kul hakkı almamak lazımdı. Sürüyü toplayıp yeniden duasına dönüyordu. Ovaya baktığında ne gördüğünü sordum. "Sadece güzellik." dedi ve ekledi: "Allah'ın yarattığı güzellikleri görebilse, kimse birbirine düşman olmaz."

Koyun dediğin melektir

Sonraki durağım Osmanköy oldu. Mehmet Ali Özcan'ın 62 yaşında olduğunu öğrenince, genç çoban kalmadığına kanaat getirdim. Özcan, yıllarca İstanbul'da inşaat işçiliği yapmış. Şimdi burada koyunlarla haşır neşirmiş. Yaptığı işe inanamıyor, "Şakacıktan çoban olduk." diyordu. Sabah namazıyla yollara düşüyor, bazen geceyi de dışarıda geçiriyordu. O da koyunu melek sayanlardandı. Nedenini bilmiyordu, "Bize öyle öğrettiler." demekle yetindi.

İstanbul'a dönüp aklımı yeniden kuşanmadan önce koyun gibi olmak istediğime karar verdim. Mehmet Akif, kulağıma "Yumuşak başlı isem, kim dedi uysal koyunum/ Kesilir belki, fakat çekmeye gelmez boynum!" dizelerini fısıldadı. Bense koyunluğu "edilgen aptallık" şeklinde anlamıyordum. "Üstadım" dedim ona, "neye teslim olacağın önemli, öyle değil mi, boynunu kime uzatacağın... Koyun canını sahibine iade ederken gönlünde korku mu vardır, sevinç mi?" Akif, tebessüm etmekle yetindi. Gözlerimi kapadım. Dünyanın bütün koyunları içime doldu. Bana hep bir ağızdan "Koyun olmayı bırak da, nefsinin çobanı ol" dediler. Bir gece önce o uçsuz bucaksız yeşilliklerin beni neden çağırdığını o zaman anladım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ben bir harfmişim meğer!

Nuriye Akman 2012.05.27

Bu hafta canım Emirgan'da güzellik avına çıkmak istedi. Geçmiş yüzyıllardan günümüze kalan el yazması Kur'an-ı Kerim nüshalarına, hattatların kâş kalemlerinden dökülen levhalara, padişah tuğralarıyla donanmış tezhipli belgelere bakacaktım.

Fakat Sakıp Sabancı Müzesi kitap sanatları ve hat koleksiyonunu gezerken avlayan değil av oldum. Adımın yanına eklenen bütün sıfatlar silikleşti. Ne kadınlığım kaldı, ne yaşıma ne de yazarlığım. Ben bir harfmişim meğer, kelimelerin içindeki bir alâmet sadece...

Bir çırpıda değil, usul usul silindim. Eserler önce kalbimi teslim aldı. Kimisi kitap kimisi rulo şeklinde dua mecmuaları, Bedir savaşına katılanların isimlerinin zikredilip faziletlerinin anlatıldığı risale, çocukların okuma yazma öğrenmesi için hazırlanan elif-ba cüzleri, hilye-i şerifler, tezhipli tuğralar, fermanlar, vakfiyeler ve beratların ihtişamıyla bedenimden uzaklaşmaya başladım.

Birinci Abdülhamit'in Medine'de süpürgecilik yapan Şerife Sare Hanım'a verdiği feraşet beratıyla selamlaşırken artık bulutların üstündeydim. Hilal denen okuma çubuğuyla o haldeyken buluştuk. Kur'an'a parmakları dokundurmadan satırların takibini kolaylaştıran bu zarif nesnenin sapına zincirle küçük bir amber taşı bağlanmış ve tepesi çiçek buketiyle süslenmişti. Gövdesi kimi yerde burgulu kimi yerde düzdü. Kur'an'a degeceği ucu yuvarlatılmış, gövdeyi ucundan ayıran bölüme büyük taçyaparklı bir çiçek yerleştirilmişti. Yüce Kitab'a elini değdirecek kadar kendini pak hissetmeyenlere bir armağandı.

Hattatların yazı malzemeleriyle tanışayım diye bulutlar beni yere indirdi. Sadece divit, makas, mühre, kamış kalem, kalemtıraş ve maktalara bakmakla kalmayacak, vitrinlerdeki ekranlardan sanatçıların vaktiyle bunları nasıl kullandıklarına dair bir belgeseli de izleyecektim. Elime girişte tutuşturulan İpad'i kullanarak tüm el yazması kitapların önceden scan edilmiş sayfalarını çevirmem de gerekiyordu. "Ah bu güzelim kitaplar artık okunmak için değil, sadece seyirlik." duygusunun hüznüyle, teknolojinin imkanlarından yararlanabilmenin sevinci arasında gidip geldim. İpad'imi minyatürlere tuttuğumda yüzeyindeki minik figürler canlandı. O zaman hüznü terk ettim.

Serginin idrakimde yaptığı değişimi kufi, sülus, muhakkak, tevki, celi talik, divani, nesih, gubari, reyhani, rıka gibi yazı çeşitlerinin bir sayfada sergilendiği levhalara bakarken fark ettim. İrk, renk, biçim ve hatta inanç farklılıklarıyla tüm insanlar yazı kılığında karşımdaydı sanki. Lakin ne olduysa karalamalarda oldu. Sanatçının hüsnü hat hünerlerini geliştirmek, yeni tasarımlar bulmak için yaptığı o alıştırmalarda...

Bazen tek bırakılmış, bazen koluna başkalarını takmış harfler kelime olmaya çırpınıyordu. Arzularına vardıklarında huzur bulmayacak, bu kez cümle olmayı arayacaklardı. Ustalar kağıdı her yönüyle kullandıklarından bazı harfler başaşağı, bazıları yukarıdan aşağıya duruyordu. "Tıpkı benim hallerim gibi" diye geçti aklımdan. Gelgelelim tabloda bir yön karmaşası yoktu, her şey yerli yerinde görünüyordu. Zamanı alışageldiğim doğrusal çizgide değil de yekpare bütünlüğü içinde kavrayabilsem, hayatı da yükselmeler veya alçalmalara takılmadan yaşayacaktım. Şeklim ya da yerim ne olursa olsun ben sadece bir işarettim. Sanatkârim beni istediği gibi değerlendirebilir, dilerse harflerden kalan boşlukları, şu levhalarda olduğu gibi çiçeklerle bezerti. Kalemın asıl sahibi, yazdıklarını şahit tutandı.

Rembrandt 'hüsnü hat'ta referans olur mu?

Sergide levha ve kitapların dışında gömme şemseli, köşebentli deri ve ipek kumaştan veya altın ve gümüşle kaplı, değerli taşlarla süslü pırıltılı ciltlerlerle, uçları püsküllü, yüzeyleri kabartma işlemeli gümüş kitap kılıfları da vardı. Dinginliğin görkemiyle sarmalanmıştım. Ne yazık ki kitap sanatlarının güzel insanları, o ehli hıref yoktu artık. O mücellitler, nakkaşlar, müzehhipler, katipler, müsavvirler, cetvelkeşler, vassaleciler, kağıt oymacılar görevlerini yapip çekilmişti sahneden.

Peki bizden ne kalacaktı geriye? Gelecek kuşaklar hangi nesnemize, hangi renk ve üslubumuza hayran kalacaklardı? Ben böyle iç geçirirken, bir grup ilköğretim öğrencisi doldurdu salonu. Başlarında öğretmenleri de vardı. Hiçbir nesnenin önünde durup bakmadılar, doğrudan lazerle çalışan bilgisayar destekli cam masanın etrafında toplanıp, yüzeyindeki ışıklı yuvarlaklara dokunarak karşı panodaki İstanbul manzarasına, hat sanatının nadide örneklerinden balıkları, gemileri, kuşları yolladılar.

Dijital teknolojiye aşına oldukları için işin eğlencesindeydiler. Bekledim ki, onlar dokunmatik ekranın keyfini çıkarırken, öğretmenleri o balık, gemi ve kuşların içinde harfler olduğunu söylesin, nasıl zengin bir mirasın torunları olduklarını anlatsın öğrencilerine. Ne gezer! Öğretmen sadece "Sessiz olun!" uyarısı yapıyordu, belli ki çocukları sağ salim okula teslim etmekten başka bir düşüncesi yoktu. Aşk ateşini önce eğiticinin kalbinde yakmak lazımdı. Aslında müzenin diğer salonlarında sergilenen Rembrandt ve çağdaşlarını görmeye gelmişler, geçerken "Hadi, bir de bu salona bakalım." demişlerdi. Yani Rembrandt sayesinde buradaydılar.

Rembrandt'ın hüsnü hat'ta referans olmasına mı yanayım, yoksa gelip de hiçbir şey görememelerine mi? Öğretmenler, müzenin ziyareti önceden bildirme koşuluyla çocuklara yönelik bilgi verme hizmetinden de habersizdiler. Öğrenciler içeride o şahane eserlerle fotoğraf çektiirmek istemedi ama bahçeye çıkınca Boğaz manzaralarını arkalarına alarak öğretmenlerinin kamerasına gülümsediler.

Duygularımı paylaşmak için müze müdiresi Nazan Ölçer'i ziyaret ettim. O da aynı dertten muzdaripti: "Bu mevsimde öğrenciler gelirler, maazallah bir ordu gibi istila eder, koşa koşa, bağıra çağıra gezerler. Öğretmenler çoğu kez kafede çay içerken çocukları kendi hallerine bırakırlar. Sanki pikniğe gelmişlerdir. En fazla on beş dakika kalırlar içeride. O yüzden haklısınız, önce öğretmenleri eğitmek lazım. Müzemize günde 8 yüz ile bin arasında ziyaretçi geliyor, ne yazık ki pek azı ücretsiz verdiğimiz kurslara talip oluyor. İstanbul'daki okullara dağıtılmak üzere Efsane İstanbul adlı bir CD hazırlayıp binlercesini İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne teslim ettik. Fakat sonra hangi okula sorsak bize verilmedi dedi." Atlı Köşk'ten ayrılırken fermanlarda gereği yapılısın anlamında "mucibince amel oluna" ibaresini hatırladım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gemi dediğin denize benzemeli

Nuriye Akman 2012.06.02

Adı Divina. Hiçbir dilde karşılığı yok. İngilizce divine, İtalyanca divino, Fransızca divin kelimesini hatırlatıyor.

"Sophia Loren'in ilahi güzelliğine adandı" açıklamasını dikkate alırsak, bu 140 bin ton ağırlığında, 333 metre boyunda ve 67 metre enindeki yolcu gemisinde Tanrısal bir eda gördüklerini söyleyebiliriz. Benimse MSC (Mediterranean Shipping Company) filosuna katılan 18 katlı son yüzen otelde ilk hissettiğim korku oldu. Burada kesin kaybolurum dedim önce. Kendimi yatıştırmaya çalışırken Titanic filminin dehşet sahneleri zihnime hücum etmez mi? O görüntüleri kovdum ama bu kez de lüks bir hapishanedeyim duygusuyla kuşatıldım.

Elimize birer harita verdiler. İyi güzel de kaç Türk vatandaşı harita ile yolunu bulabilir ki? Onu okuyabilmek için ayrıca kurs almam lazım. Nitekim zaten zayıf olan yön duygum, dokuzuncu kattaki odamı bulup yeniden lobiye ininceye kadar tamamen kayboldu. Geminin 26 asansöründen hangisine binmem, nerede kendimi dışarı atmam, hangi merdivenden çıkıp doğru kata geçmem gerektiğini anlayıncaya kadar ter içinde kaldım. Koridorlar öylesine dolambaçlı ve her biri farklı bir aktivitenin sergilendiği başka bir salona açılan cinstendi ki, dev bir labirentte peynir aramaya zorlanan kobay fare gibiydim.

Yolcu kapasitesinin 4 bin 365 olduğunu hatırladıkça, gemi daha limandayken sen böyleysen, açıldığında maazallah bir yangın çıksa ya da batma tehlikesiyle karşılaşsan o kalabalıkta onca güverteden birine bile

ulaşamadan son nefesini verirsin dedim. Neyse ki bu paniği bir kez yaşadım. Daha sonra MSC Türkiye Genel Müdürü Necla Tuncel halime acıyıp her sabah odamın kapısından beni aldı da biraz rahatladım.

Biraz diyorum, çünkü tiyatronun, sinemanın, yürüyüş parkurunun, futbol, tenis, basketbol ve voleybol alanlarının, güzellik ve alışveriş merkezinin, restoranların, havuzların, jakuzilerin, konferans salonlarının tadını çıkaracağıma ya da kumarhanede gözlem yapacağıma, geminin tanıtımında kullanılan "muhteşem" kelimesinin anlamını sorguladım. Kimisi için boyutların büyüklüğü ve pahalı dekorasyon malzemeleri ihtişamdan söz etmeye yeter. Swarovski taşlarla süslenmiş merdivenleri, siyah mermerle döşenmiş zeminleri, altın ve gümüş yaldızlı devasa objeleri, kristalleri, kadifeleri cazip bulanlar olabilir.

Ben görkemi sadelikte bulanlardıyım. Gemi dediğin denize benzemeli. Bütün aksesuarlarını derinliğinde gizler deniz, yüzeyinde sergilemez. Kendini ona taşıtıyorsan sen de su renklerine bürünmelisin. Her biri ayrı telden konuşan nesneler ve binlerce voltluk elektrik ışığına itibar etmemelisin. Eğer bir gemi bu kadar büyükse içini yalınlıkla dengelemeli. Ancak bu şartla yolcusu olurum onun, ilhamını sudan aldıysa... O zaman huzurla açılışımı açık denizlere, bavulumu peşim sıra sürüklemeyen, her gün başka bir limanda inmenin keyfini yaşarım. Nitekim bu vesileyle Marsilya, Nice ve Cannes'ın güzellikleriyle tanışma fırsatı buldum. MSC'ye kusursuz misafirperverliği için teşekkür ederim.

Sophia ile Gérard

Sophia Loren, bütün MSC filosunun vaftiz annesi. Daha önceki gemilerde olduğu gibi Marsilya limanından ilk seyahatine çıkacak Divina'nın da onur konuğuydu. 78 yaşındaki İtalyan oyuncu, Fransız aktör Gérard Depardieu ile birlikte gemide düzenlenen basın toplantısına katıldı. Onlar sahne almadan geminin kaptanı, MSC CEO'su, genel müdürü, Fransa müdürü, UNICEF iyi niyet elçisi ve Marsilya senatörü ve valisi uzun uzun konuştular. Filoya 12'nci olarak giren Divina 442 milyon Euro'ya mal olmuştu. MSC bu yıl 188 limana 3 bin 500 kez sefer yaparak toplam 1,4 milyon yolcuyu taşıyacak, gelecek yıl yeni bir gemiyi denize inecekti. Cruise sektörü ekonomik krizden etkilenmeden geliyordu. Geçen yıl dünyada 17 milyon yolcu cruise ile seyahat etmişti. Bu rakamın 2015'te 25 milyona, 2020 yılında ise 30 milyona ulaşması bekleniyordu. Gemiler, UNICEF için her yolcudan 11 günlük seyahatin bitiminde 1 Euro talep ediyor, toplanan para Brezilya'daki sokak çocuklarına harcanıyordu. Gemiler Fransız tersanelerinde yapılırsa da, İtalya ekonomisine yılda 525 milyar Euro katkıda bulunuyordu.

Sıra Loren ve Depardieu'ya gelince, o ana kadar yerlerinde sakince oturan medya ordusu, birden ayağa kalkıp onlar için hazırlanan özel sahneye hücum etti. Müthiş bir kaos yaşandı. Herkes birbirini ezerek fotoğraf çekmeye çalışıyordu. Sanatçıları bir iki dakika görebilmeyi başardım. İçki, tütün ve yemeğe merakıyla bilinen Depardieu'nün kendini dağıtmış hali beni hiç şaşırtmadı. O ne kadar özensiz giyinmişse, Loren o denli şıktı. İkili önce birbirlerini ve MSC'yi övdüler. Cruise ile seyahat edecek olsalar yol arkadaşı olmaktan mutluluk duyarlardı. Birkaç basit soruyu heyecansız bir şekilde cevaplayıp hemen sahneyi terk ettiler. Altı yıl önce Pirelli'nin takvimine poz vererek hâlâ çekici olduğunu kanıtlayan Sophia, şimdi birinin kolundan destek alarak yürüyebiliyordu. İkiliyi akşamki büyük törende yeniden gördük. Depardieu, yine aynı sallapati kıyafetle geldi. Elindeki yazılı kağıttan okuyarak ruhsuz bir sesle uzun uzun konuştu. Yerde folklorcularla aerobikçiler, gökte jet pilotları dans etti. Şarkıcısı, kemancısı derken tam üç buçuk saat süren tören, Sophia Loren'in şampanya patlatmasıyla biterken, biz Türk gazeteciler, performansları pek müsamere gibi bulduk ve şimdi burada bizim jet pilotlarımız olsaydı göğü nasıl delerdi, Anadolu Ateşi bir dans etseydi de yer yerinden oynasaydı, Ajda eline mikrofon alsaydı da şarkı nasıl söylenirmiş gösterseydi diye dedikodu yaptık. Hey yavrum, nereden nereye gelmiştik. Biz Türkler, Avrupalıları küçümsüyorduk!

Cruise gemisi Türk eleman arıyor

Divina'nın rotasında Türkiye de var. Önümüzdeki haftadan itibaren her salı İzmir ve her çarşamba İstanbul'da olacak gemi, daha sonra Hırvatistan'ın Dubrovnik, İtalya'nın Venedik ve Bari, Yunanistan'ın Katakolon limanlarına uğrayacak. 2005'te MSC gemileriyle yolculuk eden Türk sayısı bin 500 iken bu yıl 15 bini bulması bekleniyor. Misafir sayısındaki artış nedeniyle firma gemideki dükkanlar dahil her departmana bir Türk çalışan koymak durumunda. Fakat gemi adamı sertifikasını almanın kolaylığına ve aylık 2 bin Euro maaşa rağmen firma Türk eleman bulmakta sıkıntı çekiyor.

Türkler diğer milletlere oranla daha meraklı, her yeniliği denemeye istekli görülüyor, alışveriş tutkularının yüksekliği ve harcama potansiyellerinin gücüyle dikkat çekiyorlar. Gemiler her gün farklı bir limana yanaşılıyor. Türkler kendi başlarına gezmekten hoşlanmıyor, çoğunlukla firmanın düzenlediği kara turlarına katılıyor. Avrupa'nın diğer ülkelerinden gelen müşteriler orta sınıfı temsil ederken, Türkiye'den daha elit bir kesim cruise yolcusu oluyor. O nedenle Ege-Adriyatik hattının gemilerinde görev yapan diğer çalışanlara da birkaç cümlelik Türkçe öğretiliyor, rakı, kahve, okey, tavla gibi Türkleri memnun edecek ürünler bulunduruluyor. Odalarında TV seyretmek isteyenlerin seçenekleri arasında iki Türk TV kanalı da var.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eşya deyip geçme, Hatırı da var hatırası da...

Nuriye Akman 2012.06.03

İnsanları tanımanın en kestirme yolu eşyalarından geçer. Düşünce ve duygularımızı saklayabiliriz ama önemseyip anlam yüklediğimiz eşyalar, onları kullanma ve elden çıkarma biçimimiz kişiliğimizin ipuçlarını afişe eder.

Bir ömür boyu edindiğimiz tüm nesneleri bir arada görebilseydik, dünya görüşümüzün zaman içinde geçirdiği değişimi kolayca anlardık. Gençliğimizin az sayıdaki basit eşyalarıyla, tüketim çılgınlığının rüzgârına kapıldığımız orta yaşlarımıza eşlik eden fikirlerimiz nasıl da farklıdır.

Aslında az şeye ihtiyacım olduğunu idrak etmemle olaylara tepki vermekten uzaklaşmam aynı döneme geldi. Hatırasını koruyacağım bir nesnem de yok bugün, bağlı olduğum bir siyasî ya da fikrî grup da. Yeni obje satın alma arzumu dizginledim ama tamamen kurtulamadım. Buna karşılık yepyeni eskileri dağıttım, görüştüğüm insanları azaltıp hafifledim. Ve bu hafta dünya hallerini yorumlayan Zaman yazarlarını bir de eşyalarıyla tanımak istedim. Onları hikâyeleriyle sevdim...

İlle de çakılarım

 Ahmet Turan ALKAN: Eşya ile ilişkimi baskı altında tutuyor ve sorguluyorum; İstanbul'a taşınırken neredeyse eşyasız yola çıktık; sadece marangozluk takımlarımı getiremediğime üzülmüştüm. Kitaplığıma bile eski muhabbetim kalmamış; nitekim kitap elden çıkarmak konusunda bazen çok cömert davranabildiğimi söylüyor evdekiler. Tutkuyla bağlı olduğum bir özel eşya cinsi yok ama çakıları ve kırtasiye malzemesini severim; hep etrafımda olsunlar isterim. Eski aile fotoğrafları kadar beni etkileyen bir eşya cinsi yok diyebilirim. Onları da dijital arşiv haline getirdim. Bunun haricinde güzel çakı edinme ve biriktirme merakımdan bahsedilebilir ama hikâyeleri yok. Eşya insandan daha dayanıklı olduğu için, cici-bici merakımı terbiyeye uğraşıyorum.

Bu çakıyı kaybetmemem lazım!

 A.Ali URAL: Eşyalarım ile aramda her an sona erebilecek bir ilişki var. Her hafta bir şemsiye kaybederim, her gün bir kalem. Sevdiğim eşyalar daha kolay kayboluyor. Kaşmir bir paltom vardı, eskitemeden kaybettim. Bir dostumun hediye ettiği sıcacık bir kaşkol yılarca takmayı düşünürken bir iki kere kullanabildim. Mevleviler kendilerine hizmet ettiğini düşünerek eşyalarını öperek alır ve öperek koyarlar yerlerine. Ben Hacerülesved'i öpmek yerine uzaktan selamlıyorum galiba.

Bir süredir çakımla aramda özel bir bağ var. Öpmesem de cebimde gezdiriyorum bu sevimli çakıyı. Çayı limonsuz içemeyen bir adam için onun ne kadar önemli olduğunu asla tahmin edemezsiniz. Limonlu çay istediğim pek çok yerde korkunç bir durumla karşılaşırım: Garson limon olmadığını söyleyerek zift gibi bir çayı önüme bırakır. Yarım bir limonu masama bırakarak onu sıkmamı bekler. Halbuki bütün istediğim, incecik bir dilim limondur. Garson yanımdan uzaklaştıktan sonra elimi cebime atar, sevgili çakımı özenle açıp o korkunç yarım limondan minicik bir dilim keser ve bir gemiyi denize indirir gibi çayımın sıcak sularına bırakırım. Bu çakıyı kaybetmemem lazım.

Spor çantamdan vazgeçemem

 Ahmet ÇAKIR: Eşyayla aramda özel bir ilişkiden söz edilemez. Ancak spor çantama gelince iş değişir. Yüzme, fitness ve yürüyüş malzemeleri bir yana, çantamda futbolun ağırlığı tartışılmaz. Forma, şort, tozluk, ayakkabı ve hatta top şeklinde sıralayabileceğimiz takımın bozulması çok canımı sıkar. Bir başka tatsız durum, spor yazarı tarafsızlığının gönlünüzdeki takımın formasını giyme noktasına kadar engeller oluşturabilmesidir. Buna kulak asmadığınız durumlar da yok değildir ama kınayıcı bakışları üzerinizde hissedersiniz. Oysa o formayı giydiğinizde siz artık rahmetli Metin Oktay ya da Hakan Şükür'sünüzdür; ilerleyen yaşıңыз nedeniyle daha çok Hagi'ye benzetildiğiniz de olur, olsun! O da bir başka efsanedir. Terinizle ıslattığınız formanız sanırım hayatta en yoğun ilişkiyi yaşadığınız giysinizdir.

Artık mor mürekkep takıntım yok

 Nazan BEKİROĞLU: Yazarken, okurken, çalışırken vazgeçemediğim bir eşyam var mı diye çalışma masama bakıyorum. Yok. Bilgisayara geçmeden önce kalem ve kâğıt üzerinden biçimlenen bir yazı maceram var. Bu yüzden vazgeçemediğim şey için defter ve kalem diyebilirim. Defter çizgili olsa iyi olur, kareli kâğıttan hoşlanmıyorum. Hafif nohudi renkte ve ince yapraklılar güzel. Dağınık kâğıtlara yazmaktansa deftere yazmak daha iyi. Kâğıtları kaybedebiliyorum çünkü. Kalem ise kurşun kalem ya da tükenmez olmasın, onlarla yazarken kendimi iyi hissetmiyorum. Dolmakalem ya da mürekkepli türden bir şey yeterli. Uzun süre mor mürekkep takıntım vardı artık o da yok. Sadece yazma, okuma, çalışma esnasında değil hayatımın tamamında da eşya bağımlılığım yok. Özellikle son yıllarda eşyayı bütünüyle azaltma yanlısıyım. Bir eşyanın kullanılabilirliği yoksa, onun sadece "süs" olarak evimdeki, odamdaki varlığına tahammül edemem.

Kaybettiğim dolmakalemi hiç unutamadım

 Beşir AYVAZOĞLU: Kullandığım eşyada zamanı hissetmek isterim. Atılan her eşyanın benden bir şeyler götürdüğü duygusuna kapılıyorum. İlk ve ortaokul yıllarında öğretmenlerin koyu renkli dolmakalemlerine imrenir, derse girip yoklama yapmak üzere masaya oturduktan sonra onu ceketlerinin iç ceplerinden çıkarışlarına, kapağını zarif bir hareketle açışlarına ve ciddi tavırlarla ders defterini imzalayışlarına bayılırdım. Zaman zaman dolmakalemlerini evde unuturlardı. Bazı arkadaşlarımızın dört gözle bekledikleri an... Çünkü onların dolmakalemleri vardı ve hep birden koştururlardı. İlkokulda arkadaşlarımdan dolmakalemlerine çok özenirdim. Babamı bizar etmiş olacağım ki, bir gün işportacıdan Çin işi bir dolmakalem aldı. Eve gidinceye kadar dünyanın en mutlu çocuğu bendim; ancak sevincim kursağımda kaldı; dolmakalemim mürekkebini âdeta kusmuş,

defterimi de ellerimi de batırmıştı. Babamdan ikinci bir fedakârlık bekleyemezdim; uzun süre dolmakalemsiz kaldım. İkinci dolmakalemimi ne zaman edindiğimi hatırlamıyorum. Kapağı ve diğer ucundaki hareketli kısmı siyah, gövdesi koyu yeşil, madeni kısımları altın sarısı, harika bir Pelikan'dı. Sonraları hiç kullanmadığım yığınla dolmakalemim oldu; fakat nasılsa kaybettiğim Pelikan'ı hiç unutmadım. Ne zaman bir kırtasiyecide ona benzer bir dolmakalem görsem, ilk gençlik yıllarımda yazdığım aşk şiirlerinin mısraları zihnime hücum eder.

Benim beyaz kırsrağım...

 Bülent KORUCU: Vefasızlık ile bağımlılık arasında çok ince bir çizgi var. Mesela kıyafetleri çok kolay alır, kolaylıkla da elden çıkarırım. Ama araba ve ev değiştirmekte zorlanırım. 17 yıl aynı evde oturduğuma insanları inandıramıyorum. Henüz ortaokul öğrencisi iken babam bir araba aldı. O günkü şartlarda paranızın olması yetmiyordu. Bir yıl sıra bekledikten sonra aldığımız araba, 20 yıl bütün kahrımızı çekmiş, iyi günde kötü günde yanımızda olmuştu. Çok hasta taşıdık, çok gelin arabası yaptık. Ben de diğer kardeşlerim gibi ilk araba kullanma denemelerimi bizim beyaz kırsrakta yapmıştım. 20 yılın sonunda yenisini almak üzere satınca, sanki evin kızını gelin ediyor gibi hüzünlendik. Annem gözyaşlarını tutamadı. Hâlâ beyaz renkli bir araba görünce o mu diye bakıyoruz. Şu andaki arabamın plakasını söylemekte zorlanıyorum. Ama 25 AY 616 hiç aklımdan çıkmıyor.

Eski aile videolarını ağlayarak izlerim

 Günseli Ö. OCAKOĞLU: Bağımlı olmamak karakterimde var. Ne zaman bir nesne ya da özneye bağlandığımı hissetsem kaçarım. Zahmetle uzattığım saçımı ha bugün ha yarın diyerek kestiremediğimi fark ettiğimde ertesi gün belime inen saçlarımı kulak hizasında kestirdim. Sevdığım giysiler beni terk edene kadar gözdem olurlar. Yazarken keyif aldığım kalemelerim var ama tükendikleri ya da kaybolduklarında üzülmem. Eşya ile ilişkim böylesine mesafeliyken asıl vazgeçemediklerim insanlar ve anılar. Bazı akşamlar kızımın yatağa uzanır onun küçüklüğünde çektiğimiz videoları izleriz. Aslında neşelenmemiz gerekirken videolarda bugün aramızda olmayan aile büyüklerimizi görür hüzünlü oluruz. Çoğu kez ikimiz de gözyaşlarımızla uykuya dalarız. Şimdilerde bu videoları kendimizi çok hırpaladığımız için daha az izlemeye karar verdiksek de aramızdan ayrılanları ve onların anılarını içimizde yaşıyoruz, unutmuyoruz.

Bir fotoğrafta sevdim annemi

 Leyla İPEKÇİ: Her varlık, Yaratıcı'nı hamd ile tesbih eder, biz duymayız. Kainatta, her varlığa karşı insan olmaktan kaynaklanan bir sorumluluğumuz var o halde. Her şeyle helalleşmemiz gerekiyor. Eşya ile de...

Dört buçuk yaşında gözümün önünde vefat eden annemle birlikte çekilmiş bir fotoğrafım var. Bir iskelenin merdiveninde oturmuşuz, ayaklarımızı denizi yalayan yosun tutmuş basamağa değdiriyoruz. Ben annemin eline dokunmuşum. Denizle göğün birleştiği puslu bir sonsuzluğa bakıyoruz. Siyah beyaz bir anı bu, biz de zaten karaltı halindeyiz. Sanki başka bir boyutta yaşanmış gibi. Belki hiç olmamış. Masalsı bir şey. Fotoğraf yıllar içerisinde benimle birlikte yaşlandı. Artık o karedeki küçük kızın ailesizliğini, yalnızlığını, köksüzlüğünü, benzeyecek kimse bulamayışını filan taşımıyorum. İlk gençlik yıllarımda bir ara buzdolabının üzerine yapıştırmış, daha sonra duvardaki mantar panoma iğnelemiştim. Hep hayatın içinde, diğer şeylerden bir şeymiş gibi davrandım ona. Bir annem olduğumu, herkes gibi olduğumu kanıtlayamam derdine düşmüştüm herhalde. Diyebilirim ki, bu fotoğraf karesinde sevdim annemi. Onun çerçevesizliği yokluğunda.

Kırkımdan sonra onu diğer birkaç anı fotoğrafının arasına gizledim. Ve orada unuttum. Bir nesnenin sunduğu malzemeye hapsolmanın anlamsızlığına varmıştım belki. Kendimi annemin doğal ve olağan bir uzantısı olarak kabullenmeye başlamıştım ya da. Aramızdaki ilişkiyi tasvire gerek duymadan onu tahayyül edebiliyordum. Velhasıl, bu fotoğraf benimle birlikte yeni anılar biriktirmekte halen. Ömrümün en uzun sürmüş puslu anısı!

İki plastik bidona taş tepsimiz gitti

 Selim İLERİ: Eşya atamayanlardanım. Ev çoktan beri bit pazarı. Eşyada anılar var, çoğu artık acı veriyor. Kenarı kırık bir vazoda o kırılmışlığa vaktiyle üzölmüş yakın bir akrabanın, bir annenin, bir teyzenin anısını görebiliyorum. Babamın tıraş fırçası ilaç dolabının üst rafında, nice yıldan beri dokunulmadan duruyor. İstanbul işi güzel güzel bir taş tepsimiz vardı. Deste deste çiçekler, gül yaprağına konmuş uğurböceğı. Hayli eskimiş, sağ ucunda derin çatlak. Olsun! Siyah beneklerle bezenmiş kırmızı kınkanatlı uğurböceğıne bayılırdım. Altı yaşında var yokum, plastik bidonlar, leğenler devri, modası başladı. Sokaktan geçen değış-tokuş satıcıdan iki bidona taş tepsimiz gözden çıkarıldı. Bunu hiç unutmam. Herhalde kırk küsur yıl sonra, İstanbul işi taş tepsilerin nadide parçalar olduğuna dair bir yazıyı yönettiğim bir kültür dergisinde yayımladım. Tabii geçmiş ola...

Sadece kitaplarım

 Hilmi YAVUZ: Benim eşyaya, özellikle de bir eşyaya karşı, marazi bir bağılılığım olmadı. Çocukluk yıllarımda, evimizde, hayatı sürdürmek için gerekli olanların dışında, eşyamız yoktu. Bürokrat bir babanın, sürekli olarak bir ilçeden ötekine atandığı, eşyanın taşınmasının sıkıntılı olduğu yıllar! Dahası, dünya malına karşı lakaydiyi, meta-ı gururdan özenle kaçınmayı, hayatlarının vazgeçilmez ilkesi telakki eden bir anne ve baba! Ben böyle büyüdüm. Şimdi yaşamakta olduğum kira evinde [rahmetli babam gibi, ben de mülk sahibi olmayı hiç düşünmedim!] hayatı sürdürmek için gerekli olan eşyaların dışında sadece büyük bir kitaplığım var. Kitaplarımla olan ilişkimi, bir bibliyomanın sahip olma ihtirasıyla değıl, düşünürken ya da yazarken yararlanacağım kaynaklar olarak düşünürüm. Bir de yürüme bandım var! Oğlum Ömer 'Babamın evi, kütüphane ve jimnastikhanedir!' der...

Fotoğraf makinesi en yakın arkadaşım

 Mehmet KAMIŞ: Yakın dostluk kurduğum çoğı eşyayı satmaktan, terk etmekten, ayrılmaktan büyük üzüntü duyarım. Bir bilge insan der ki "Bir taşın üstüne oturup bir müddet dinlensem sonra o taşı bir daha görmemeyi vefasızlık sayarım." Bu yaşanan mekânla, kullanılan eşyalarla ilişkimizi anlatan çok güzel bir ifadedir. Hayatı en çok eşyalarla paylaşıırız. Gömleğimizle, masamızla ya da arabamızla geçirdiğimiz vakit bazen eşimizden ya da çocuklarımızdan bile daha fazla olabiliyor. Aslında onlar hayatımızın ya da bizim en yakın tanıklarımızdır. Bir hayat boyu geçirdiğim iyi ve kötü her şeyin en yakın tanıkları olan eşyalar ve mekânlar ile derin bir aşk yaşarım. Bu nedenle çocukluğumu yaşadığım mahallenin aynı kalmayıp değışmesinden, dallarında dut yediğim ağacın yaşlanmasından büyük üzüntü duyarım. Hayatımın belli bir bölümünü yaşadığım mekanları ve eşyalarımı bulduğumda çok yakın bir dostumu bulmuş kadar sevinirim.

Yorganım, Keşan'ı hatırlatır

 Hüseyin GÜLERCE: Eşyalarımla aramda bir bağılılık yok. Elbiselerimi, gömlek ve kazaklarımı 7-8 yıl giydikten sonra veriyorum. Hususen sakladığım bir eşyam yok. Yalnız geçenlerde dikkatimi çekti. Evlendiğimde rahmetli annemin Keşan'da yorgancı Kemal ağabeye diktirdiğı yorganı 35 yıldır hâlâ kullanıyorum. Bunu fark ettiğimde bir hoş oldum. Keşan'ı, sokağımızı, yorgancı dükkânını, orada yaya indirilen tokmakla pamukların atılmasını, annemin arkadaşlarını, onların yaz akşamlarında kapı önündeki muhabbetlerini düşündüm. Demek eşyalar, hatıraları tutan, saklayan, içinde maziyi barındıran birer sandık gibi. Biraz hayıflandım. Keşke böyle birkaç tane hatıra sandığımı saklayabilseydim.

Babaannemin bakır sinisi

 Ali Bulaç: Modern liberal piyasa, bizi eşya ile vefasız, derinliksiz bir ilişkiye sevk ediyor. Günümüzde eşya üretilip tüketilen bir nesnedir sadece; sevgimizi ve maharetimizi içine kattığımız bir zenaat eseri değıldir.

Hayatımda hatıra değeri yüksek eşyalar vardır. Babamın pamuk fitilli çakmaktaşı, tütün tablası, vefatında cebinde kalan 5 TL'lik kâğıt para vs. Annemden de hatıra eşyası var. Ama yarım asırdır sakladığım en değerli eşya babaannemden kalma bakır sinidir. 1963'te vefat ettiğinde bana bırakmıştı. Siniyi gözüm gibi saklarım. 9 sene beni yanında yatıran, çok sevdiği ve kendisiyle gurur duyduğu kocası Ali Çavuş'un ismini bana veren babaannemin en güzel hatırasıdır. Ne zaman ona baksam beni canı gibi seven babaannemi hatırlarım. Geleneğe uyarak bu değerli siniyi oğlum Mehmet Fatih'e, ondan sonra da torunum Ömer'e bırakacağım inşallah.

Eşimin fotoğrafını kalbimde taşıdım

 Şahin ALPAY: Kitaplar dışında biriktirdiğim hiçbir şey olmadı. Benim bağılılığım insanlara. Yıllar içinde yanımdan ayırmadığım iki şey oldu. 1971 yazında Filistin direnme hareketine katılmak üzere Ankara'dan, eşim Fatma ve o sıra üç yaşında olan kızım Elvan'dan ayrılırken, onların küçük fotoğraflarını saklayan deriden yapılma bir muhafazayı yanımda götürdüm. O muhafazayı 1974 başında, Stockholm'de onlarla yeniden buluşana kadar kalbimin üzerinde taşıdım. Bugün de çalışma masamın çekmecesinde duruyor.

Diğer "şey", canım ağabeyim (TÜSİAD Başkanı Ümit Boyner'in babası) Acar Alpay'ın, 1977 yılında, henüz 39 yaşındayken, çok elim bir trafik kazasında öldüğü sırada cebinde bulunan çakmak... Ağabeyimin yüreğimdaki acısı hiç dinmedi. Her baktığımda bana kaybımın büyüklüğünü hatırlatan bu "şey" de çalışma masamın çekmecesinde duruyor.

Koltuğun kalbi

 Mustafa Armağan: İnsan ile eşya münasebetine en kanatıcı teşhisini Necip Fazıl koymuş olmalı: "Ayırmak olmaz artık bir kalbi taraktan." Kalp dediğin, bazen tarağa takılır, bazen haliya, bardağa, kaleme... Benim kalbimin takıldığı şey ise basit bir koltuk. Lacivertle oturmak cesaret ister ona. Ağarmıştır rengi, saçlarım gibi. Hanemizi şenlendiren ilk takımdan son yadigâr. 20 şu kadar yılının tik taklarını kitaplarım, o ve ben beraberce işittik. Zaman oldu, yazdığım sayfalar onun kucağında ıslandı. Zaman oldu, zihnimde çakan şimşeklerin paratonerliğini yaptı. Zaman oldu, yerimi kitaplara bıraktım, üzerindeki ciltli ve ciltsiz sayfalar dağlaştı. Omzuna konulacak kuşları hasretle beklediğini de bilirim onun; onları okurlarıma göndermek üzere sevinçle azad edişime tanık olduğunu da. Kütüphaneme girenler onun zavallı haline dudak bükseler de umurumda değil. Koltuğumun kalbinden neler geçtiği önemli benim için. O kalbi iyi tanıyorum zira. Arkamdan ağlayıncaya kadar beraberiz!

Kişisel bir müzem olsaydı keşke

 ALİ ÇOLAK: Dedelerimin, ninelerimin kullandığı nesnelerin de içinde yer aldığı 'Kişisel bir müzem olsaydı' diyecek kadar nesnelere düşkün yaşarım. Sevdığım bir kalem, bir fotoğraf hatta bir çakı kaybolursa bir yanımda kopar sanki. Babam öldüğünde cebinden çıkan ıvır zıvır, annemin çizdiği bir kuş resmi, kızımın ilk ayakkabıları, eşimden nişanlılık günlerinde aldığım bir mektup, armağan köstekli saatler, dolmakalemlerim, defterlerim... Vazgeçemediğim tek nesne ise çocukluk fotoğrafım. Bir dağ köyünde, çılgın akan çeşmenin önündeyiz, üç çocuk. İki yaşında olmalıyım. Fotoğrafın bir kıyısında, çıkıp gidecek gibi. Köye gelen bir ormancı çekmiş nasılsa. Ayağında plastik çizmeyle, kim bilir neler düşünerek karşılarındaki adama bakmış dağ köyünde üç çocuk. Bütün çocukluğum işte bu küçücük yıpranmış karede, başka yok! Kaybolursa, çocukluğumu unutacağım! En kıymetli nesnem, nerelerde saklasam, nasıl korusam! Bir gün bir kitabımın kapağına konur belki orada yaşayıp gider, kalır benden sonraya da...

Geçmişi ve bugünü köstekli saatime yükledim

 Mümtaz'er TÜRKÖNE: Arkasında şimendifer kabartması olan, önü kapaksız mat gümüş renginde bir saatti. Dedemin yolda yürürken onu yelek cebinden çıkartışını, durup sanki karmaşık bir şifreyi çözer gibi ona dikkatle bakışını, sonra sırrı çözmüş bir yüz ifadesi ile bilgiç bilgiç yola devam edişini bugün gibi hatırlıyorum. Benim için büyümek, yelek cebinde öyle bir saatle dolaşmaktan ibaretti. Dedem bu ilgimi fark edince, bana saatini miras bırakacağını söylemişti. Ve bıraktı.

Serkisof marka bu ağır saati sırf onu taşıyabilmek için giydiğim yeleğin cebinde ve kösteğini kemerime takarak pantolon cebinde taşıdım. Sonra başına bir şey geleceği endişesiyle vazgeçip, evin görünen bir yerinde itina ile muhafaza ettim. Geçmişi ve bugünü bu saate yükledim. Ele alıp dokunuşumda bu ülkenin hikayesini hissettim. Basit ve sıradan, ama bir daha geri dönmesi mümkün olmadığı için mucizevi görünen geçmiş anları o köstekli saatte seyrettim. Akıp gitmekte olan zamanın şu anını ve iğretlik duygusunu onun sağlam görünüşü ile dengeledim. Zamanla ilişkimi, dedemin bana miras bıraktığı o Serkisof marka köstekli saat vasıtasıyla sürdürdüm. Sonra ana direği kırıldı. Yaptıramadım. Durmuş haliyle bir yerlerde, ama hafızama kazınan ayrıntıları ile bana yol göstermeye devam ediyor. Kalıcı olan o saat, biz değiliz.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dilimiz bütün dünyayı vatan kıldı

Nuriye Akman 2012.06.10

Sahnenin önünden çok arkası ilgimi çeker. Alkış alan her başarının gerisinde çile vardır çünkü. Meşakkat, sabır ve muhabbetle kavrulduğunda nasıl helvaya dönüşür orada görürsünüz.

Bu yüzden 10. Uluslararası Türkçe Olimpiyatları şarkı finalini kulisten izledim. Almanya, Arnavutluk, Azerbaycan, Bangladeş, Endonezya, Fas, Gine, Irak, Meksika, Moldova, Senegal, Tanzanya ve Türkmenistanlı öğrencilerin finalist olduğu gecede anladım ki aslında verici olan biz değil onlardı. Hazinemizin büyüklüğünü gösteriyorlardı bize, dilimizin bütün dünyayı vatan kıldığını...

Çocukların provalar sırasında Türkçeyle anlaşmaları kadar birbirlerini kıskanmamaları da etkiledi beni. Rekabetle kirlenmeyen bir yarışma ortamı gördüm kuliste ve "Bu çocuklar sadece dil değil, ahlak eğitimi de almış." dedim. "Pakistanlı Ahmet Kaya" lakabıyla medyada geniş ilgi odağı olan Arsalan Nasaer bir kez daha "çeker giderim" demek için oradaydı. Elenerek finale çıkamamasını "Nasip yoktu, onun için gelmedi birincilik." sözleriyle değerlendirdi. "Türk halkı seni neden bu kadar çok sevdi?" sorusuna ise "Onlar Ahmet Kaya'yı sevdikleri için beni sevdiler." karşılığını verdi. Diğer çocuklar da onun gibi "Kim kazanırsa kazansın, hepimiz kazanmış sayılırız" sloganını içselleştirmişlerdi. Çünkü öğretmenlerini motive eden, derece almak değil hizmete katkı yapmaktı.

Öğretmenlerin sahne bilgisi yok ama...

Olayın en ilginç yanı, seyircileri hayran bırakan o performanslara, müzik ve dans bilgisi olmayan öğretmenlerin sayesinde ulaşılmasıydı. İmkanlar, her çocuğa profesyonel eğitici tutacak kadar geniş olmadığından hocalar internetten indirdikleri video ve bant kayıtlarını önce kendileri dinleyip öğrenmiş, sonra öğrencilerini bu seviyeye getirmişlerdi. İcrai sanat eylerken uygulayacakları koreografiyi vermek de onların göreviydi. "Bizim

sahne deneyimimiz yok." diye mazeret üretmemişler, derslerden arta kalan zamanlarda ve bazen kendi evlerini stüdyo gibi kullanarak öğrencileriyle ter dökmüşlerdi. Azmin ve samimiyetin nelere kadir olduğunun gizli kanıtlarıydılar.

Belki de işin zor yanı yarışmacı çocukların seçimiydi. Hem sesi güzel, şarkı söylemeye istekli hem de Türkçesi iyi olanı bulmak durumundalardı. Doğru şarkıyı belirlemek ise ayrı bir meseleydi. Her ezgi, her gırtlığa uygun olmadığı gibi, anadillerinin Türkçe ile akraba olup olmaması da şarkıyı tespit etmekte rol oynuyordu. Özellikle Türkiye ile kültürel bir geçmişi olmayan Afrikalı çocuklarla çalışmak çok zordu. Buna rağmen dil becerisi yüksek olanlardan sunuculuk yapabilecek denli Türkçeye hakim olanlar çıkmıştı.

Akdeniz yöresinin folklorunu sergileyen ekibin Teksaslı üyesi Sergio Jaimes, "Türkçeyi seviyorum, öğretmenlerimden dolayı." deyince Yunus Emre'nin "Yaratılmışı severim, Yaradan'dan ötürü" sözünü hatırladım. Sadece Sergio değil, konuştuğum tüm çocuklardan edindiğim ortak izlenim, öğretmenlerini sevdikleri için Türkçeyi benimsedikleri oldu. Onlara sınıf geçme endişesinden uzak bir şekilde ailelerinin bir ferdi gibi bağlanmışlardı. Düşündüm de bir başka lisanı Türkçe gibi popüleleştirme çabası içine giren bir millet olsa, bizim öğretmenlerimiz gibi ağız dilini gönül diliyle harmanlamadıkça bunu başaramazlardı.

Öğretmeninin anlattığına göre "Gönül Gurbete Varma" adlı şarkıyı seslendiren Tanzanyalı İbrahim Ally Thabid çok problemlili bir çocuktur. Normal şartlarda okuldan atılması gerekiyordu. İdare bu kolay yolu seçmedi, nasıl kazanabiliriz diye birçok projede dener ve sonunda sesinin güzel olduğunu fark edince, onu müzikle rehabilite etti. Önceden notları çok zayıf olan İbrahim, şimdi sınavlarından 70'in üstünde not alır hale gelmişti. Bu sadece bir örnekti. İbrahim gibi uçurumun kenarından döndürülen, Türkçe ile hayatları olumlu yönde değişen niceleri vardı. Türk okullarında kol kanat gerilen çocukların çoğu üniversite eğitimlerini Türkiye'de almak istiyordu. Şurası açıktır: Türkçe birçokları için yoksulluk ve kimsesizlik tünelinin ucunda bir ışıktı.

Zaman muhabiri Ayten Çiftçi'nin yardımlarıyla kuliste geçirdiğim zamanın bende en iz bırakan olayını, Silifke yöresi oyunlarını sergileyen Senegal folklor ekibiyle yaşadım. Elleri tahta kaşıklar prova yapıyorlardı. Kaşıklardan çıkan sesle öyle coştum ki, ben de denemek istedim. Fakat bir türlü onlar gibi şakırdatmayı beceremedim. Kangou Diop adlı öğrenci halime acıyıp kaşıkları hangi parmaklarımın arasına yerleştireceğimi bana gösterdi. Düşünebiliyor musunuz, kaşık tutmayı bana bir Senegalli öğretti. Mahcubiyetle karışık bir hayret anıydı. Kongou ile karşılıklı oynamanın zevkine doyamadım.

Şarkının Yıldızları finalinde Türkmenistan'dan Ruslan Annamammedov, İbrahim Tatlıses'in 'Gülüm Benim' parçasıyla birinci oldu. Sanatçı bir baba ve ev hanımı bir annenin oğlu olan Ruslan'ın Türkiye'ye ikinci geliyordu. Şarkı olimpiyatını iki yıl önce de abisi Devran Mamedov kazanmıştı. Bu yüzden kaldığı otelde onu abisi sanıp üçüncü kez yarışmaya katılmasına şaşırmışlardı. Ruslan'ın repertuarında otuz kadar Türkçe parça vardı. İbrahim Tatlıses'i çok beğeniyordu. En büyük hayali onunla aynı sahnede düet yapmaktı. Madalyasını olimpiyatlara hazırlanan herkes adına aldığını belirtiyor ve "Ben Azerbaycanlı veya Iraklı arkadaşım kazanır sanıyordum. Birinci olmama çok şaşırdım. Onlara bu madalya hepimizin, dedim. Bu yarışmanın birincisi yok. Herkes bence birinci oldu." diyordu.

'Gönül Yarısı' adlı şarkıyla ikinci olan Azerbaycanlı Sema Sultanova, çok sevdiği Mustafa Sandal'ın ona "helal olsun" demesini unutamıyordu. Gönülünde avukatlık mesleği olan Sema, sonuçlar açıklandığında kendisini tebrik eden arkadaşlarını "Sizler de benim gönülümün birincisisiniz." diye teselli etmişti. Yarışmada 'Öyle Bir Kara Seveda' şarkısıyla üçüncü olan Endonezyalı Patton Otlivio Latupeirissa da aynı mütevazı tavrı sergiliyordu.

Yarışmaya ev sahipliği eden mekan, mutluluktan boğazım düğümlemiş olarak terk ederken meslektaşım Ayten, daha önce 'Söz Vermiştin Bana' şarkısıyla sahne alıp finale kalamayan Fransız Laura Faller'in, "Türkler bal gibi insanlar, çok tatlılar." dediğini hatırlattı. "Hayır," dedim, "bütün Türkler değil, tatlı olan bu olimpiyatları

organize eden Türkler." Umarım onların balı, dilleri acı olan Türklere de akar, güzel Türkçemiz hepimizi aşkla bağlar."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Morg nöbetini bre Hasan, kolay mı sandın?

Nuriye Akman 2012.06.17

Siyasette her söz mübahtır. Kelimelerle dilediğince oynayabilir, teşbihlerden teşbih beğenip, işine en yarayan bağlamda kullanabilirsin. İçinin illa ki dolu olması da gerekmez, nasılsa suya üflenecek, bir an duyulup, sonra unutulacaktır.

Misal, Başbakan Erdoğan "MHP de BDP de morg önünde nöbet tutmayı, şehitlerimizi ve terörist cenazelerini istismar etmeyi bıraksınlar" deyince iki partinin lideri cevap vermekte gecikmedi. BDP Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, "O cenazeleri morgdan almak suç değil, o cenazeleri morga göndermek suçtur" derken, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, Başbakanın suçlamasını "Biz morgdaki aziz ruhlar için, nöbet tutmaya devam edeceğiz" diye savuşturdu.

Bendeniz bu atışmayı izlerken gayet safiyane dedim ki, "Yahu kelimelere merhamet edin biraz. Morg bekçiliğinin ne olduğunu biliyor musunuz? Ekmeğini morgdan yiyen herhangi birini tanıdınız mı? Kalbinde neler birikmiş hiç sordunuz mu? Morgda sahiden bir gün nöbet tutabilir misiniz?"

Üçünün de çok meşgul olduğunu düşünerek, sorularımın peşine düştüm. İlk durağım Esenyurt Devlet Hastanesi oldu. 47 yaşındaki Kadir Yıldız, üç yıldır morg görevlisiydi. Asgari ücretle, morgun hem temizliğinden, hem de ölülerinden sorumluydu. Biri ex oldu mu, onu hemen alıp dolapların soğuk merhametine emanet ediyordu. Üzerleri örtülü de gelse, ceset torbasına koyarken tabii ki hepsini görüyordu. Savcı incelemek için ve ölü yakınları teşhise geldiklerinde dolabın kapaklarını açıp göstermek ve evrak tanzimiyle uğraşıp onları yolcu etmek de onun işiydi.

Ekmeğin parası için çalışıyordu. Ha restoranda ha morgda, onun için farketmezdi. Hissettim ki, başkalarının acılarından etkilenmemek için etrafına bir duvar örmüştü. Aksi takdirde bu işi yapmaya devam edemezdi. Hastaneden çıktığında herşeyi unutmaya programlamıştı kendini. Sormasam, ölünce insanın kilo aldığını, soğudukça boyunun beş santime kadar uzadığını bile hatırlamayacaktı. Ne ölülerin, ne de yakınlarının hikayesiyle ilgileniyordu. Dolayısıyla bana anlatacağı bir anekdot da yoktu. Arkadaşları "Morgda korkuyor musun?" diye sorduklarında, "Yoo, niye korkayım ki?" diyordu. "Zaten ölüye benziyorsun" diye takılıyorlardı ona. Ölüleri morgdan gönderirken dua okumak dahi aklına gelmiyordu. Görev adamıydı o, din adamı değil. Kendini kapatışıyla, öyküslüğüyle beni çok etkiledi.

TESLİMİYETİN HAŞMETİNDEN YERE DÜŞTÜM

İkinci durağım, Şişli Etfal Eğitim Araştırma Hastanesi oldu. 44 yaşındaki imam Avni Kurtoğlu, Kuran kursunda okumuş, İmam Hatip'i dışarıdan bitirip, camilerde fahri imamlığın ardından hastanenin morguna gelmişti. 13

yıldır ustası Rahim Aydın hocanın elinde pişmişti. Din hizmetinin yanısıra ölü yakınlarıyla hukuk adamlarına bürokratik işlemlerde yardımcı oluyor, hizmetlerinin karşılığını asgari ücretten alıyordu.

Morgu, insanın sevdiklerinden kopma noktası olarak tanımlıyordu. Ölümü karşılayış, ona göre kişilik yapısıyla ilgiliydi. Dini bütün kesimlerden de 'Sana bu ölüm yakışmıyor' diye feryat figan isyan edenler çıkıyordu. Taşkınlıkları ne kadar rahatsız etse de müdahale etmiyor, gece gibi örtücü olmaya çalışıyordu. Acılı insanın halinden anlıyor, onları merhametle yumuşatıyordu. Aradan çok zaman da geçse, insanlar onu unutmuyordu. Morg imamlarının cami imamlarından farkı işte buydu.

Ne yazık ki bütün hastanelerde imam yoktu. 2002'den sonra ayrılan imamların yerine yeni kadro tahsis edilmemişti. Oysa morg işinde inanç çok önemliydi. Aksi takdirde yılın 365 günü ağlayan kişilerle muhatap olmak, inanılmaz bir yük oluyordu. O da ölü sahipleriyle beraber ağlıyordu. İster istemez kendi yakınları geliyordu aklına. Ona göre "Bu benim işim, ölüm beni etkilemez" diyen doğru söylemiyordu. Özellikle çocukların ölümü çok sarsıyordu. Unutmadığı bir anısını şöyle anlatıyordu:

"12 yaşında Uğur adlı özürlü bir çocuk vefat etmişti. Sağ da kalsa yürümesi mümkün değildi, vücudu ikiye katlanmıştı. İşlemlerini yaptık. Güzel sarı saçları vardı. Taşın üzerine aldık. Dedi ki babası, 'Hocam oğlumun bir tarağı vardı evde. Saçlarını çok severdi, getirsem de tarasak, acaba mümkün müdür?' Dedim ki hay hay, ne demek senin evladın. Getir tarayalım. Hani bazen derler hurafe, şu yapılmaz bu yapılmaz. Biz bunları kesinlikle dinlemeyiz. Tarağı getirdi. Tarıyoruz. Baba diyor ki 'Evladım, Uğurum, evimin direğini yıktın da gittin'. Bakınız o felçli çocuğa diyor bunu. Dedim ki yarabbi senden korkmayan taş kesilir. Kuluna öyle bir baba şefkati vermişsin ki, çocuğu ömür boyu yatalak olsa da bunu yük saymıyor."

Avni Hoca, iki çocuğunu yangından kurtarmaya çalışan bir babayı da unutamıyordu. Çocuklar kucağında üçü birden yanmış halde morga gelmişlerdi. "İki saat uğraştık, o çocukları o babanın kollarından ayıramadık. Ayırmamız dinen gerekmiyordu. Ama savcı ayrılmasını istedi. Savcı bey ne emir buyurursa onu yapmak durumundasın" diyordu gözleri nemli.

Morgda zaman kavramı yoktu. Ölüm 08-17.00 mesaisini dinlemiyordu. Gece ölen şahsı sabaha kadar yatağında bekletemezlerdi. Nöbetçi memur eşliğinde ex'i morga teslim etseler de bazen imamı evden çağırıyorlardı. Vatandaş cenazesini hemen almak istiyorsa, ona sabahı bekle diyemezlerdi. Avni hoca hastaneye geliyor, görevini yapıyor, emaneti teslim edip yatağına dönerken dünyanın boşluğunu, kimsenin göçerken bir şey götüremediğini düşünüyordu.

Öteye yolculadıkları arasında gayrimüslimler de oluyordu. Onların arasında da cenazesini yıkatmak isteyenler çıkıyordu. Memnuniyetle veriyordu o hizmeti, sevgiyle uğurluyordu. Her olay iz bırakıyordu gönlünde. Bir defasında hastanenin doktorlarından biri üniversite öğrencisi tek çocuğunu trafik kazasında kaybetmişti. Çocuğunu son kez görmek istediğinde, Avni hoca, feryat, figanla karşılaşacağını sanırken, baba ellerini havaya açıp. "Yarabbi bana yirmi sene babalık zevkini, evlat şefkatini tattırdın. sana şükürler olsun. Oğlumu sen verdin sen aldın" demiş, sonra delikanlısına dönüp. "Oğlum sen şimdi Mevlana, en sevdiğine gidiyorsun, yolun açık olsun" sözleriyle onu öpüp okşayıp uğurlamıştı. Avni hoca babanın teslimiyetinden öyle etkilenmişti ki, dizlerinin bağı çözülmüş, ağlayarak yere düşmüştü.

Bu işi yaparken ölüm korkusunu yenmişti. Hatta ölümü güzel buluyor, nedenini şöyle açıklıyordu:

"Doktora gelmişsin, teşhisin konmuş. Derdinin dermanı yok. Hastalığın belli bir süre seni sürüklüyor. Sonrasına ne paran ne gücün yetiyor. Çoluğun çocuğun çaresiz. Cenabı Hak ölümü devreye sokuyor, gel yanıma kulum diyor. Seni ölümlle tedavi ediyor. Bütün hastalıklar, yakınlarının ve senin çilen bitiyor. Dert çekmek kolay değil.

Biz burada görüyoruz. İnsanların çoğu ölüme şükrediyor. 'Hocam, acımız var ama o da kurtuldu biz de' diyorlar. Bu yüzden ölüm gelir, sefa getirir."

Morgda dolaplar kırk cenaze kapasiteliydi. Misafirlik süresi kısaydı. Bir, en fazla iki gece kalıyorlar, nadiren bir hafta bekliyordlardı. O da yakınları uzaklardaysa, hemen gelemelerse.

Ölüyü teşhis anları çok zordu. İnsanlar bu benim babam mı diye tereddüte düşüyordu. Ölüm insanı çok değiştiriyordu çünkü. Yakınları evire çevire baksalar da teşhislerine başkalarını da tanık etmek istiyorlardı. Hoca, onlar emin olmadıkça ölüyü teslim etmiyordu.

Tabii bir de "Aacaba yaşıyor mu? Belki de ölmedi" sorusuyla kıvrananlar oluyordu. Böyle anlarda sadece cenaze sahiplerine değil hocaya da düşen güzelce sabretmektir. 2004'de bir bebeği morga koyarken kalbinin attığını farketmiş, hemen kaptığı gibi soluğu doktorun yanında almıştı. Bebek, bir saat daha yaşamış, sonra yine morga hocanın kollarına dönmüştü.

KİMSESİZLERE DAYANAMAM

Üçüncü durağım Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ydi. Orada morg görevlisi Filiz Kulu adlı, 40 yaşında lise mezunu bir hanımı tanıdım. Hastanede vefat eden hastalarla, dışarıdan morga misafir ölü olarak gelenlerin alımı, kurumlara ya da şahıslara tesliminden ve adli makamlarla yazışmadan o sorumluydu. Hastanede dini hizmet verilmiyor, işin bu yanı Mezarlıklar Müdürlüğü'ne havale ediliyordu.

Filiz Hanım'ın işi öncelikle duygu paylaşımıydı. Acılı insanlar o anda sarılacak birini arıyorlardı. Her seferinde onlara kucak açıyor, birlikte ağlıyordu. Bu yetmezdi, özellikle adli vakalarda mümkün mertebe resmi işlemleri kısaltarak, en kısa sürede cenazeyi teslim etmeye çalışıyordu. Asgari ücretin biraz üzerinde maaş almasına rağmen, ölü yakınları bahşış vermek istediklerinde kabul etmiyordu. Çünkü o kadar kaptırıyordu ki sanki kendi yakınını uğurluyordu. Bu yüzden ters geliyordu para almak. Bir tabutun ucundan bile tutana helallik verme geleneğine saygısından, isterlerse bahşışı diğer personele verebileceklerini belirtiyordu.

Ölümle bu kadar çok muhatap olmak hayata bakışını nasıl etkilemişti? Filiz Hanım, bu soruyu, "Bu dünyanın problemleriyle ilgili çok fazla takıntım vardı. Anladım ki ölümden başka gerçek yok. Şimdi şükrediyorum. Pek çok insandan daha sağlıklıyım. Ailemle birlikteyim. Ücretim ne olursa olsun bana ihtiyaç duyan insanlara destek olabiliyorum, acılarını bir nebze de olsa hafifletebiliyorum" diye cevaplıyordu. Asıl işi bilgisayar teknisyenliği idi. Beş yıldır Taksim hastanesindeydi, son iki yıldır bu işlere bakıyordu. Daha çok erkek işi olarak görülen bu işin altından sen kalkarsın diye onu görevlendirdiklerinde "teveccüh buyurdunuz" demişti.

Uzun zaman önce kaybolan yakınlarını arayanlarla, kimsesiz cenazelerin durumu işin en zor yanıydı. Umut Soysal adlı ortaokul mezunu bir yardımcısı olsa da her cenazeyi görüyordu Filiz Hanım. Öldüğü farkedilmemiş, geç bulunmuş, deforme olmuş cesetlerin teşhisinde muhakkak hazır bulunuyordu. İki yıl önce annesini kaybettiğinden, o anlarda insanlarla empati kurabiliyordu. Şahsen tanımasa da her ölümün acısını hissediyor, kendisine nasıl davranılmasını istiyorsa onlara da öyle davranıyordu. Nüfus müdürlükleri kayıt sorgulaması gönderdiğinde, bazen babasını on yıldır aramamış, yirmi yıldır annesinden haber alamamış insanlar geliyordu, burada ölmüş olabilir mi diye. "Aman ne uğraşıyorsun" diyenlere inat üşenmiyor, hastanenin arşivini didik didik ediyordu.

Kimsesiz ve kimliksiz ölümlere karşı çok hassastı. İstese doğrudan defin işlemlerini başlatabilirdi. Ama öyle yapmıyordu. Görevi olmadığı halde, elinden geldiğince ailelerini bulmaya çalışıyor, cenazelerine sahip çıkmaya ikna ediyordu. Bu sanıldığından da zor bir işti.

Bir vatandaşımız geçen kış sokakta donmak üzereyken hastaneye getirilmiş ve burada vefat etmişti. Üzerinde herhangi bir kimlik belgesi yoktu. Küçük bir kağıt çıkmıştı cebinden. Haseki Hastanesi ile ilgili bir kayıt numarası vardı üzerinde. Filiz Hanım, hemen hastanın ismini ve diğer bilgileri öğrendi. Cenazenin ailesi Erzurum'daydı. Mahalle muhtarlığı vasıtasıyla dokuz kardeşten birine ulaştı. İnanamadılar onun olduğuna. Emin olmak için kalkıp İstanbul'a geldiler. Abileri, 25 yıl önce bir tartışmada kızıp evi terk etmişti. O günden beri de haber alamamışlardı. Hepsi heyecan içindeydi. Acaba o muydu? Morg dolabı açılırken hepsi "İnşallah o değildir" diye dua ediyordu. Filiz Hanım da içinden bu duaya katılmıştı. Fakat oydu. İnsan kendi akrabasını, ceset ne kadar deforme olursa olsun tanıyordu. Adam sokaklarda yaşamış, yetersiz beslenmiş, ölünce vücudu daha da farklılaşmıştı. Ama tanımışlardı işte. Kalbe dolan bir his vardı. Parmak izinden daha kuvvetli bir izdi bu. Abimiz diye sarılmışlardı ölüye. Cenazeyi memlekete götürdükten günler sonra teşekkür için gelmişlerdi yeniden. "Sayenizde, abimizin mezarını biliyoruz" diye...

Bir buçuk yıldır kimliği belirsiz olarak kimseyi göndermediği için Allah'a şükrediyordu Filiz Hanım. Cenaze sahiplerinden maddi durumu kötü olanlar bazen ölülerini kimsesizler mezarlığına defnetmesini istiyorlardı. O zaman dahi yarın öbür gün gelir, ziyaret etmek isterler diye mezar bilgilerini kaydediyordu. Filiz Hanım, morg nöbetini teslim almaya gelirken telefon açıp "Bir şey var mı?" diye sordu. O bir şey, ölümdü. Henüz ortada görünmüyorsa, insanlar birbirlerini kaybetmediler diye seviniyordu. Morg dolapları hep boş kalsın, razıydı.

MİS KOKAN MÜBAREK ÖLÜ

Dördüncü ve son durağım Fatih Üniversitesi Sema Uygulama ve Araştırma Hastanesi oldu. Morg görevini, genç bir imam üstlenmişti. Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu olan Ercan Örtimur, bir süre Karacaahmet mezarlığında görev yapmıştı. Cenaze yıkamaktan korktuğunu gören arkadaşları onu "kefenini yırtan ölü" şakasıyla terbiye etmişti. Son yolculuğuna uğurlamaya çalıştığı kişinin aniden canlanmasıyla ödü patlamış, arkadaşlarının kahkahaları onu gassallığı gönül huzuruyla yapar hale getirmişti.

Hastanede beş yıldır çalışıyordu. Yıkama ve kefenleme hizmetinin mezarlıklar müdürlüğüne devrinden sonra işleri hafiflese de, manevi sorumluluğu devam ediyordu. İşini layıkıyla yapmazsa vicdanen azap duyacağı için, ölü canlara elinden gelenin fazlasını veriyordu. Arkalarından belirli sayıda Yasin suresi okunması için hastane çalışanlarını organize ediyor, daha sonra mevtanın ruhuna yollanan dualardan cenaze sahiplerini haberdar ediyor, onlardan gelen ikramları güvenlikçiler, temizlikçiler ve taşıyıcılar adına kabul ediyordu

Morgda altı dolap vardı. Çok şükür, tamamı birden hiç dolmamıştı. Dolapların içi maksimum artı iki, minimum eksi bir derece oluyordu. Bu, Sağlık Bakanlığı'nın belirlediği bir standarttı. Hastane bunu genelde sıfırda tutuyordu ki, misafir ne taş gibi katılaşsın, ne de pelte gibi yumuşasın. Morg her ziyaretin ardından tabii ki dezenfekte ediliyordu. Cenazeyi yakınlarının isteğine bağlı olarak üç gün boyunca herhangi bir müdahalede bulunmadan tutabiliyorlar, üç günün üzerindeki konaklamalarda, batın bölgesine bir sıvı enjekte ediyorlardı.

Ercan hoca imam da olsa bebek ölümlerinde kendini aciz hissediyordu. Geçenlerde yenidoğan servisinde üçüz bebekler ex olmuştu. Teselliye kendine veremiyordu ki, yakınlarına bir hayrı dokunsun. Çalıştığı restoranda çıkan arbedede vefat genç garsonu morgda misafir ettiğinde de ailesinin yaşadığı kıyameti çaresizlikle izlemişti. Böyle durumlarda insanları sakinleştirmek çok zordu. Bunca sene sonra, işin rutinine sığınamıyor, her yeni ex ona mesleğe yeni başladığı duygusunu yaşıyor, yüreği katılaşacağına gitgide yumuşuyordu. Öğrendiği en önemli şey, ölüm söz konusu olduğunda teorinin pratiğe uymadığıydı. Neyse ki, ney üfleme gibi bir hobisi vardı.

Servis hemşireleri yoğun bakımdaki bitkisel hayata girmiş hastalardan onu haberdar edip, işlem sürecini başlatmasını istiyorlardı. Kimlik cüzdanı olmadan cenaze sahibine etesli edilmiyordu. Kaybolduysa vukuatlı nüfus kaydı örneği almaya gönderiliyordu yakınları. Şu anda yoğun bakımda yatanlardan biri, ilahiyattan

Kuran-ı Kerim talim hocasıydı. Üzerinde emeği çoktu. Ona Allah'tan şifalar dilerken, Hak vaki olursa eline geleceği için ürperiyordu. O zaman hocasının vaktiyle ona öğrettiği gibi tilavet edecekti kutsal kitabı.

Ercan hocaya "Ölüm, yüze nasıl yansıyor?" diye sordum. "Yaşayışına bağlı" dedi ve şöyle devam etti:

"Kişi günlük hayatında nasıl yaşarsa ölümü de o şekilde gerçekleşir. Mesela 80 yaşlarında bir amcamız vefat etmişti burada. Gür beyaz sakallı bir mübarekti. Yakınları sağken yoğun bir dini hayatı olduğunu anlattılar. 'Çok muhteremdi, hep Allah yolundaydı, yardımseverdi' dediler. Cesedini gördüğümde ölürken resmen kahkaha attığını hissettim. Bu o kadar belliydi ki yanaklarını bir türlü düzeltemedik. Bembeyaz dişleriyle bize hala gülüyordu. Gözleri gülen insanlarınki gibi zevkle kısılmıştı. Misler gibi kokuyordu. Bir cesedin böyle güzel koktuğuna ilk kez tanık oluyordum."

"Ölüm meleği kimbilir onu nasıl mutlu etti" diye düşündüm ve öteki morg görevlilerine de sorup, "hayır" cevabını aldığım o soruyu son kez yönelttim:

"Herkes bu işi yapabilir mi?"

Ercan hocanın cevabı da diğerlerinden farksızdı: "Kesinlikle yapamaz. Morg görevlisi akıllı selim olmalı. Bu işin manevi boyutunu bilmesi, birini son yolculuğuna uğurlarken yaptığı her hareket, ettiği her söz acaba onu incitir mi diye düşünmesi, mahremiyetine saygı göstermesi lazım."

İzlenimlerimi yazmak üzere eve dönerken, bana Drama Köprüsü türküsü eşlik etti. Zihnim istem dışı olarak bir dizeyi değiştirmişti: "Morg nöbeti tutmayı bre Hasan, kolay mı sandın?" diye mırıldanıyordum.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Köprüde bir halatın bir teli çıt etse biliriz

Nuriye Akman 2012.07.01

İNSAN eliyle yapılan araçların bana en yakını köprülerdir. Aşılmaz duran iki engeli kavuşturma fikri beni hep cezbetmiştir.

Yazarlığı da biraz köprü mühendisliği sayarım.Yıllar önce "köprü olmak isterdim" dediğimde birisi bana "Ne yani üzerine basılıp geçilmesi hoşuna mı gider?" diye sormuştu. Ben bağlamak fiiliyle mest olurken, onun ezilme korkusunu öne çıkarması şaşırtıcıydı. İstanbul'un trafiğini altüst eden köprü tartışmalarını izlerken bu anım yeniden canlandı. Bakım yapanlarla üzerinden geçenler arasınasorularımı döşeyebilirdim. Bu amaçla Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürü Mustafa Erdik'in kapısını çaldım. Kendisi asma köprülerin depreme karşı güçlendirilmesi konusunda uzman bir inşaat mühendisi. Aaynı zamanda Karayolları Genel Müdürlüğü'ne de danışmanlıkyapıyor. İşte ondan öğrendiklerim:

KANDİLLİ'nin Boğaz'daki iki köprüde Karayolları ile ortak işlettiği bir cihaz donanımı var. Deprem, rüzgar, patlama, kaza gibi hareketleri anında kaydeden bu sistem sayesinde köprülerimizde ne olup bittiği aralıksız izleniyor. Kandilli,askı halatlarında bir zayıflama var mı, vasıta trafiğinden dolayı düşük devirli yorulma denen çatlamalar oldu mu türünden daha çok makro ölçekli olaylarla ilgileniyor.

DOĞRUDAN Karayolları'nın yaptığı rutin bakımlarda ise en önemli husus paslanma. Çelik köprünün taşıyıcı sisteminin suyla temasını asfalt engelliyor. Bu yüzden her on yılda bir tamamen değiştirilmesi gerekiyor. Peki asfalt kullanmak bir mecburiyet mi? Vasıtaların geçtiği yüzey çelik olamaz mı? Prof. Erdik, dünyada eskiden böyle köprülerin olduğunu ama bu usulün artık terketildiğini anlatıyor. Asma köprülerin ilk dönemlerinde rüzgara karşı dayanıklı kalması için yüzeyinağır olması gerektiği düşünülür ve bunun için de delikli çelik kullanılmış. Hem masraflı hem de ağırlığın başka sakıncaları olduğu anlaşılınca vazgeçilmiş. Betonun ise asma köprünün esnekliğine uyum sağlaması mümkün değil.

TABİİ asfalt, tek başına paslanmayı önlemiyor. Asfaltın altında çok sayıda yalıtım tabakası var. Bakım sırasında bütün bu tabakalar, yapıştıkları çelik yüzeye zarar vermeden tek tek kazınıp tekrar aynı sıralamada yerleştiriliyor. Asma köprülere döşenen mastik asfaltın, normal yollara kullanılan farkı, köprüyle beraber esneyip sallanabilmesi ve bu esnadayüzeyden sıyrılmaması. Mastik Asfalt, Trinidad Tobago'dan getirilen TLA Doğal Göl Asfaltı ile AC50/70 bitüm karışımıyla oluşan bitüm oranı yüksek, su geçirimsizliği düşük ve esneme kabiliyeti asma köprülerle uyumlu olan bir asfalt türü. BÜYÜK bakım için on yıllık periyod geç değil mi? "Değil" diyor Erdik, sebebini de şöyle açıklıyor:

"Vasıtaların üzerinde gittiği yüzeyin altı, iki metre genişliğinde içi boş bir çeliktir. Orada bir uçtan bir ucayürünür. Devamlı çatlaklara, paslanmalara bakılır ve anında müdahale edilir. Tabii alttan baktığınızda en üst yüzeydeki paslanmaları göremezsiniz. Onun için on yılda bir asfaltı kaldırmak şart."

GÖRDÜĞÜMÜZ köprünün altında görmediğimiz bir bölümün olması beni heyecanlandırıyor. Boşlukların boş olmadığını bilirdim de, çanakların, bardakların, odaların boşluğuyla ilgilenmişim hep. Köprünün boşluğunda yürümek istiyorum. Fakat bakım güvenliğini sağlamak için o bölümün kapakları kapanmış. Bakımın üç ay sürecek olmasına sırf bu yüzden üzülüyorum. Acaba bir ayda bitirilemez miydi? Prof. Erdik, şu anda üç vardiya halinde çalışıldığını, vardiya sayısı artsa daha kısa sürede bitebileceğini ama bir ayda mümkün olmadığını söylüyor. Peki geceleri de çalışılsa diye üsteliyorum. "Asfalt ve eski izolasyonun sökümü ile kaba kumlama çalışmaları gece ve gündüz 24 saat yapılıyor. Sıcak çinko kaplama, izolasyon sistemleri gece yapılamaz. Zira şartnameleri buna izin vermiyor. Bu uygulamalar belirli sıcaklık ve nem dengelerinde yapılabilir. Arkasından gelecek olan mastik asfalt kaplama gece yapılabilir" diyor.

Prof. Erdik'le diyalogumuz şöyle devam ediyor:

-Neden köprünün iki ucundan ortaya doğru çalışılmıyor?

-Çalışmalar başladıktan sonra yapılan imalatların üzerinden araç geçmemesi gerekiyor. İkmal yollarının açık tutulması çift taraflı çalışmayı mümkün kılıyor.

-Çeliğin ömrü sonsuz mudur?

-Paslanma olmadığı sürece, temizlendikçe sonsuzdur. Uzun süreli bakımda en önemli şey askı halatlarıdır. Çok sayıda ince telden oluşan çelik halatlarda zamanla mikro çatlaklar olur. Bu durumda askı halatlarının değişmesi gerekir.

-Çatlak olduğunu nasıl anlıyorsunuz?

-Ana halatlar üzerine siz aynı deprem kayıt cihazı gibi hassas cihazlar koyarsanız o incecik tellerden bir tanesi koptuğu zaman çıt diye bir ses çıkarır. O çıt diye sesini kaydeder ve çatlamanın nereden geldiğini bulursunuz.

-Birinci ve ikinci köprünün halatları neden farklı?

-Birinci köprünün halatları "V" şeklindedir. O halatların da dikleştirilmesi gerekiyor artık. Yeni köprülerde eğik halat yok, dik halat kullanılıyor. "V", zamanında köprünün yönüne göre daha bir stabilite sağlamak için yapılmış. Ama onun da problemi şu oluyor. Biz halatların her zaman çekme almasını isterken, birinci köprüde halatlar bazen çekme alıyor, bazen gevşeyebiliyor. Gevşediği zaman da rüzgarın etkisiyle halatlar çırpınıyor ve aşağıdaki bağlantı bayraklarını koparabiliyor. Nitekim birinci köprüde o bayraklardan biri kopmuş vedeğiştirilmişti daha sonra. O yüzden birinci köprünün de yakın bir zamanda askı halatlarının düşey hale getirilmesi gerekiyor.

-Fatih Köprüsünün halatları bu yüzden mi düşey yapıldı?

-Evet. Yeni köprülerin hepsinde düşeydir. Eğik halat yoktur.

-Fırtınalara dayanıklılık durumu ne?

-Köprülerin tasarım rüzgarları 100 kilometre saate yakındır. 200'e de dayanır ama tehlikeli olur. 100 kilometre/saati geçtikten sonra trafiğin azaltılması lazım. Köprü açısından değil, çok sallandığı için direksiyon kontrolü zorlaşır.

-Haliç Köprüsüne en son bakım 1996'da yapılmıştı.Niye bu kadar gecikti?

-Haliç köprüsü daha rijit yapıya sahip. Sistem olarak bir asma köprü değildir ve araç titreşimlerinden daha az etkileniyor. Açıklıkları kısa olduğundan fazla esnemeye maruz kalmıyor. Bu nedenle bakım aralığı uzun.

-Boğaziçi köprüsü daha yaşlı olduğu halde neden ondan başlanmadı?

-Boğaziçi köprüsü, daha hafif taşıt trafiğine hizmet veriyor. Bu nedenle bozulma aralığı uzun. FSM köprüsünden ise tüm ağır taşıt trafiği geçiyor. Dizayn yükünün çok üzerinde ağır taşıt yüküne maruz kalıyor.

KÖPRÜLERİMİZ DEPREME DAYANIKLI

GELELİM deprem konusuna. Metre başına ağırlığı 40 ton olan Boğaziçi Köprüsü'nün dünyanın en hafif asma köprüsü.Bu, depreme karşı dayanıklılığı sağlayan önemli bir husus.Peki hafiflik rüzgara karşı bir dezavantaj değil mi? Prof. Erdik"Hayır" diyor ve köprünün, bir jet uçağı kanadının ters şeklinde olduğunu, rüzgar yandan geldiğinde kendini aşağıya doğru bastırdığını, bu yüzden hafifliğin bir sorun teşkil etmediğini, Fatih Köprüsü şerit sayısının fazlalığı nedeniyle Boğaziçi'nden ağır da olsa, durumun benzer olduğunu anlatıyor ve depremlerle ilgili şunları hatırlatıyor:

"2004-2006 arasında tüm çelik köprüler büyük depremlere karşı güçlendirildi. Bugün İstanbul'da bir deprem olsa viyadüklerden veya köprülerden hiçbirine bir şey olmaz.İstanbul'un dışında dünyada bunu söyleyebilecek bir Kaliforniya vardır, başka da bir bölge yoktur. Depreme dayanıklılık için genleşme derzleri genişletildi ve bir kısmınadeprem salınımını azaltan söndürücüler kondu. Onların da bakımı periyodik olarak yapılıyor."

AKLİM, her bir metresi 40 ton olan Boğaziçi Köprüsü ile metresi 70 ton olan Fatih köprüsünün en fazla ne kadarlık bir yükü kaldıracağına takılıyor. Mesela sekiz şeritte birden arka arkaya tanklar geçse köprüye ne olur? Erdik, "Zaten harp zamanında tankların bir yerden bir yere geçtiğini düşünerek yapılmıştır tasarım" diyor. Peki ya uçaklar geçebilir mi üzerinden? Uçak, tanktan hafif sayılmış. Çünkü yere kaç noktada temas ettiği önemliymiş. "Diyelim köprünün üzerine bir tane çivi koydunuz. Çivinin üstüne yüz ton koydunuz. O çivi büyük ihtimalle hasar verir oraya. Ama yüz tonu siz çiviye değil de elli tane tekerleğe yaysanız çok daha az hasar verir. Uçağın önünde, kanatlarında ve arkasında tekerler var. Tank dediğiniz şey çok daha konsantre bir şey" diyor Erdik.

TÜRK MÜHENDİSLER ASMA KÖPRÜ YAPAMAZ MI?

MERAK ettiğim konulardan biri de Türk mühendislerinneden büyük asma köprüler tasarlamadığı? Zor mudur bunları tasarlamak? "Hiç zor değil, aksine kolaydır" diyor Erdik veyapmamamızın nedenini şöyle açıklıyor:

"İhale açıldığı zaman daha önce bu tip köprülerin tasarımını yapma şartı getirilir. O bakımdan bunu yapmanın yolu,Türkiye'deki bazı büyük firmaların, daha önce bu tip köprüleri yapmış olan yabancı firmaları satın almasıdır. Satın alıncafirmanın referansları size geçer. Şu anda maalesef öyle bir referansımız yok. O referansı kazanmanız için ya Türk hükümeti bir jest yapıp, referansınız olmadığı halde ihaleysize verecek. Bunu Çin yapmıştır mesela. Çinli firmaların referansları olmadığı halde asma köprüleri Çin hükümeti resenonlara yaptırmıştır.Türkiye'de ihaleye girerken daha önce böyle bir şey yaptın mı, yapmadın mı diye soruluyor. Yapmadığımız için ister istemez yurtdışı firmalarıyla beraber çalışıyoruz. Ama Türkiye'de bugün yurtdışından o firmayı satın alacak birikim de var, potansiyel de var. Neden alınmıyor onu da bilmiyorum. Bu yalnız onlar için değil, çok büyük başka tesisler içinde gerekli. Ama bugün Avrupa'da bu tip referansları elinde olup da ihaleye girme zorluğu çeken firmalar var. Türkiye'den bu firmaya bastırıp satın alacaksın.Başka alanlarda özel sektör bunu çok rahat yapıyor. Bu konuya da eğilmesi lazım."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Son kararım: Görüldüğü gibi değil

Nuriye Akman 2012.07.21

BEN aslında karşımda Kenan Işık otursun istedim. Amacım para kazanmak değil, yarışmacı psikolojisini deneyimlemektir. Fakat gerçek bir yarışmacı olamayacak kadar korkaktım.

Yapımcı Meltem Kayalı, projemi ancak başka bir sunucuyla gerçekleştirmeme izin verdi. Fikir editöründen çıkmıştı. Kim Milyoner Olmak İster'e gönderme kararını bildirdiğinde, gözüme kölelerini aslanların önüne atan gladyatör taciri gibi göründü. Niyeti, bu malumatfuruş çalışanına kaç paralık olduğunu göstermek olsa gerekti. "Yarışmaya girerim ama imomasyon ölçülerinde." dedim. Boş bulunup "Nasıl yani?" deyince, malumatı patlattım: Sevgili editörüm, inovasyon ile imitasyon'u birleştirdiğinde "yenilikçi taklitçilik" mertebesine ulaşıyorsun. Senin anlayacağın yarışmacı taklidi yaparak yeni bir icatta bulunacağız.

TABİİ bir şartım daha vardı. Telefon jokerim olmayı kabul edecekti. Aksi takdirde hafta sonu eklerini bu güzel haberden mahrum bırakacaktım. Tehdidime pabuç bırakmayıp "Tamam ablacım seve seve olurum. Hadi ara Meltem Hanım'!" demez mi! Eyyaah! Ben ne yaptım diye dövünmeye başladım. Editörümse, "Söz ağızdan bir kere çıkar." hatırlatmasını yapıp, dosyayı kapadı.

YARIŞMANIN çekildiği ATV stüdyolarında bütün yapım ekibi beni sevecenlikle karşıladı. Bakışlarında "Deli mi bu kadın?" ifadesi aradım ama yoktu. Kapısında adımın yazılı olduğu bekleme odasında bir kuş sütü eksikti. "Ya ilk soruda elenirsem? Editörümün yüzüne nasıl bakarım!" diye dizlerim titrese de etrafa gülücükler yayıyordum. Rolüme ısınabilmek için rejeye inip çekimleri izledim. Bir futbol sorusu hariç, yarışmacılara yöneltilen soruların

tamamını bildim. Ama bu beni yatıştırmadı. Sahneyi devraldığım da şansım yaver gitmeyebilirdi. Bir ara kaçıp gitmeyi düşündüm. Bu daha büyük bir utanç olurdu, yapamadım.

NEFES almak için bahçeye çıktığımda "bildiklerimizin ne kadar gerekli ne kadar çöp" sorgulamasına düştüm. Beynimiz kapısını her çalanı buyur eden fazla misafirseven bir ev sahibiydi. Gelenleri kendince tasnifleyip bazılarını baş köşeye oturtuyor, kimilerini bodrum kata indiriyor ve umulmadık anda birden bilinç salonuna alıveriyordu. Neyi neden yaptığımızı bilmeden, vaktiyle beynimizin kıvrımlarına yerleşip değerler sistemimize yön veren o bilgilerin buyrukları doğrultusunda yaşıyorduk. Özgür iradenin safsata olduğu sonucuna vardığımda beni stüdyoya çağırdılar.

SORULARI ATV iç yapımlar yapımcısı Mehmet Çam yöneltecekti. Güleç yüzüne rağmen benim kadar heyecanlı görünüyordu. Ne de olsa Kenan Işık rolünü oynayacaktı. Her şey usulüne uygun olsun diye, ekipten Derya Seven beni desteklemek üzere izleyicilerin arasına oturdu. O bildik ses ve ışık görüntüsüyle stüdyoya girdiğimde kendimi Spartakus filminde zannettim. Biraz sonra belki de bilgilerine başvuracağım seyirciler aslında kanlı dövüşe susamış Romalıları! Neyse ki stüdyo ekranda görüldüğünden daha küçüktü de arena halüsinasyonum uzun sürmedi.

YARIŞMA "Taslak ve karalama yapmak için kullanılan kâğıda ne ad verilir?" sorusuyla başladı. Şıklar, a) müsvedde kâğıdı, b) pelür kâğıdı c) turnusol kâğıdı, d) kopya kâğıdıydı. Doğru cevap a şıkkıydı tabii ki. En çok birinci soruda elenmekten çekiniyordum. Korktuğum başıma gelmemişti.

İKİNCİ soru şöyle düzenlenmişti: "Babaların yanında hangisini yapmak saygısızlık olarak düşünülür? a) televizyon seyretmek, b) uyumak, c) sigara içmek, d) şarkı söylemek. Babaların yanında değil şarkı söylemek ağızlarını açamayanlar da vardı bu ülkede, ama istenen cevap sigara içmek olsa gerekti. Sunucu "Artık 1000 liranız var" dediğinde Başbakan'ın gazetecilerin sigara paketlerine el koyuşu geldi aklıma.

ÜÇÜNCÜ soru da kolaydı. "Karşılıklı saygı çerçevesinde geçen bir spor karşılaşmasını ifade etmek için kullanılan klişe söz hangisidir?" a) ok yaydan çıktı b) aynı tas, aynı hamam c) kalp kalbe karşı d) dostluk kazandı." Doğru yanıt "dostluk kazandı"ydı elbet. Gerginliğim biraz hafiflemişti fakat zihnim "Dostluk her zaman kazanır mı, biten dostluklar yeniden kurulabilir mi?" diye bıdı bıdı yapmaya devam ediyordu.

DÖRDÜNCÜ soru yüzümü güldürdü: "Bildiğinden veya öğrendiğinden kesinlikle şaşmamak anlamında kullanılan sözde hangisinden başka kuş tanımamaktan bahsedilir?" a) turna b) karga c) tavus kuşu d) leylek" Karga, son kararımı. Sunucu deyimim kaynağını sordu. Bilmiyordum ama bildiğim başka bir şey vardı. Kabil, Habil'i öldürdüğünde cesedi toprağa gömmesi gerektiğini ona bir karga göstermişti. Sunucumuz "Ölümünden bahsetmeyelim şimdi." diyerek beşinci soruya geçti. Oysa ben onunla, ölümün neden hayat olduğunu konuşmak isterdim.

ŞİMDİ de bulgurun ana maddesinin buğday mı, pirinç mi, mercimek mi, nohut mu olduğunu bilmem gerekiyordu. Bir diyetperver olarak zorlanmadım, tabii ki buğdaydı. Sunucu "Bir çiftçi çocuğu olarak bu soruyu bilemezdim." dedi. Ben de evde seyrederken çok basit sorularda apışıp kalıyordum. Futbol sorusu çıkacak diye ödüm patlıyordu. "İnşallah değildir." dileğiyle altıncı soruya geçildi.

"TWITTER kullanıcılarına en fazla kaç karakter metin yazma olanağı sunar? a) 30, b) 70, c) 140, d) 250" Önce bilmediğimi söyledim ama 140 gibi bir şey kalmıştı aklımda. Bunun için de oğul jokerimi kullanmayayım, dedim ve son kararımı bildirdim. 140 doğru çıkmıştı. Sunucu, "Twitter'da yok musunuz?" diye sordu. Hayır yoktum. Twitter ile insanlara bildirecek bir haberim olmadığı gibi, takipçileriyle övünecek biri de değildim. Bendeniz boş zamanlarında roman yazardı. "Ay ne ukelasın!" dedim içimden.

BARAJ sorusu sesliydi. Zülfü Livaneli'yi hemen tanıdım ama maalesef soru şarkının sözlerinin kime ait olduğuydu: "a) Murathan Mungan b) Orhan Veli Kanık c) Ülkü Tamer, d) Can Yücel. "Şarkı, 'Güneş topla benim için' diyordu. Orhan Veli olamazdı. Mungan ve Yücel'in dizelerine de benzemiyordu. Fakat Ülkü Tamer'in şiirleri hakkında hiçbir fikrim yoktu. Yazımın renklenmesi için mümkün olduğunca çok soruyu görmem gerekiyordu. Seyirciye sormak en iyisiydi. Ülkü Tamer'in oranı yüzde 54 çıktı. Barajı geçememe ihtimalini ortadan kaldırmamanın tek yolu yüzde elli jokerini de kullanmaktı. Sonuç olarak barajı geçtim ama garanticiliğim bana pahalıya mal oldu.

DEĞERİ 30 bin lira olan sekizinci soru "Kaç ABD başkanı suikast sonucu hayatını kaybetmiştir?" şeklindeydi. 1 mi, 2 mi, 3 mü yoksa 4 mü olduğuna karar vermem gerekiyordu. Kennedy'nin dışında Abraham Lincoln'ü biliyordum, diğerleri aklıma gelmedi. Sunucu telefon jokerlerini hatırlatınca, editörüme sormaya karar verdim. Fakat editörüm cevap verene kadar süre bitti. Ben "üç" demeye niyetlenirken sunucu "Acaba dört değil midir?" diye aklımı çeldi. Dört başkanı da öldürmeleri biraz uzak göründü. Sunucu, ABD'nin kazan gibi kaynayan bir yer olduğunu söyleyerek bir işaret daha çıktı.

CEVABA fokus olacağıma, zihinsel surfle meşguldüm: "Tamam, Amerika'dır, ne yapsa yeridir. Fakat kardeşim biz de başbakan asmış bir devletiz. Kaldı ki sonuca ulaşmasa da birçok başbakanımıza suikast girişiminde bulunuldu..." Aslında heyecanımı yatıştırmak için konuşmak ihtiyacındayım. Pişekarım çift cevap jokerimi hatırlatınca düşünmeyi kestim. Önce üç dedim, olmadı. Kapana kısılmıştım. Kendimi ekran başında izleseymdim "Ayıp ya, bir de gazeteci olacaksın!" diye yuh çekerdim. İkinci ve son kararım dört oldu. Yeşil ışıkla beraber çocuk gibi sevindim. Editörümle dalga geçmek için bir koz elde etmenin sevinciydi aslında bu. Sonradan doğru yanıt söylediğini iddia etti ama stüdyoda kimse onu duymamıştı.

ARTIK jokerim kalmamıştı. Dokuzuncu soru yandığının resmiydi: "Schindler'in Listesi adıyla beyazperdeye uyarlanan Thomas Keneally tarafından yazılan romanın orijinal adı nedir? A)Schindler'in Gemisi, b) Schindler'in Treni, c) Schindler'in Rüyası, d) Schindler'in Yemini." Aklıma gelen ilk yanıt "Schindler'in Yemini" oldu. Shindler'in bazı Yahudileri soykırımdan kurtardığını hatırlıyordum ama romanı okumamıştım. Sunucu "İlk aklınıza gelen doğrudur. Sınavlarda bize öğretilen odur." deyince "yemin" fikrim pekişti. Filmi seyretmişim ama aradan yüz yıl geçmişti! Ne gemi, ne tren, ne de rüya sahnesi kalmıştı aklımda. Seyirci 15 bin liralık çekle yarışmadan çekilmemi istedi. Amaç para değil daha fazla soru olunca dinlemedim. Fakat "Yemin" cevabıyla oyun bitti. Meğer gemiymiş doğru yanıt.

NEŞEM eksilmemişti. Yazım için yeterince malzeme çıkmıştı. Bana uzatılan sanal çeki alıp eve dönerken mızımaya başladım: Bu soru çok zordu, değeri 125 bin liralık olmalıydı. Türkçeye bile çevrilmemiş bir kitabı kim bilsindi Allahaşkına. 60 bin liralık soru, yönetmeni hedeflemeliydi. Bak o zaman nasıl Steven Spielberg derdim! Sunucunun bana verdiği sembolik çeki baktığımda, üzerinde 125 bin lira yazdığını gördüm. Milyoner olamamıştım ama kader, değerimin 15 bin olmadığını biliyordu!

Fakat gece başımı yastığa koyduğumda, paniğe kapılmak yerine biraz akıl yürütseydim doğru cevabı bulabileceğimi anladım. Yazar, romanına Nuh'un gemisi kavramından yola çıkarak ad vermiş olsa gerekti. Nasıl ki Hz. Nuh bazı insanları gemisiyle tufandan kurtardıysa, Schindler'in listesine girebilen Yahudiler de Nazi zulmünden öyle uzaklaşmışlardı. Hayır! Hiçbir mazaret başarının yerini tutmaz, kader aldanmazdı.

Murat Ülker: Gazetelere ilan ver, 28 Şubat'a destek ol dediler

Nuriye Akman 2012.08.05

Yıldız Holding Yönetim Kurulu Başkanı Murat Ülker Topkapı'daki Ülker tesislerinde işçilerle iftar yemeği yediğinde masada ben de vardım. İftar sonrası rahmetli Sabri Bey'in odasında neredeyse gece yarısına dek sohbet ettik.

Murat Ülker, ilk kez 28 Şubat'ta yaşadıklarından TÜSİAD'ın Başbakan'la çatışmasına, Çamlıca'da yapılacak camiden avcılık ve araba yarışı merakına, babasıyla ilişkilerden, eşiyle nasıl tanıştığına kadar pek çok bilinmeyeni anlattı.

MARKAMIZ SOYADIMIZ OLDU

-Sülalenizin adı eskiden "Devlet"miş. Onu soyadı olarak alamamışsınız, vermemişler. Sonradan markanızı soyadı olarak almışsınız. Ülker adı nereden geliyor?

-Yılmaz Özdil bunu bir yazısında çok güzel anlattı. 40'ların ortası, II. Dünya Harbi'nin bitişi. Dedemin adı Hacı İslam. Herhalde o şekilde soyadı tescil etmezler. Hacı İslam Devlet diye isim olur mu? Devlet de herhalde Kanuni'nin şiiirinde geçen, "Olmaya cihanda devlet, bir nefes sıhhat gibi" anlamında. Çünkü soyumuzda devlet yok bizim. Kırım'dan geldiklerinde soyad olarak ne koyalım diye düşünmüşler. Pasaportla gelmişler çünkü. Nüfus kâğıtları yok. O zaman Atatürk sağ, İsmet İnönü başbakan. Ve Türkiye'de "Sovyet dostlarımız" diye bir söylem var. İsmet İnönü Kırım'a gidiyor bir ziyaret için. Kırım reisi cumhuru Mehmet'le görüşüyor. Mehmet bizim köyde ayakkabı tamircisi, Kırım'a reisi cumhur olmuş. İnönü gidince oraya, herhalde bizim ailenin lafı geçmiş. Dedem demiş ki o zaman, biz orada ne çektik, ne gördük, kimseye bir şey anlatamayız. Burada böyle bir politika var. Sovyet dostlarımız deniyor. Ve Kırım reisi cumhurunun ayakkabı tamircisi olduğunu söylemek ters olur. O yüzden konuşmamış. Dede üniversite mezunu adam. Türkiye'de öğretmenmiş. Ama tekrar dönüp geldiğinde alfabe değişmiş. O da bilmiyormuş yeni yazıyı. Sözlüklerden bakmışlar, yine Müslümanca bir isim olsun diye ışıktır, nurdur filan. Bunları söylesek kabul etmezler. Çünkü nüfus memuru o zaman ne isterse onu yazıyor. "Berk" adını bulmuşlar, yani şimşek. Nüfus memuru "Berksten" diye yazmış.

-Bir süre Berksten olarak gidiyorsunuz.

-Uzun yıllar geçiyor. Bir gün bir iş yapalım diyorlar, bir imalathane alıyorlar. Oraya bir isim koymak lazım. Yılmaz Özdil'in de bilmediğini anlatayım size. Orayı alınca bakıyorlar, "Üçyıldız Bisküvileri" yazıyor tabelada. Nohutçuhan'da bu imalathane. Samanpazarı'nda, şimdi İTO'nun olduğu yer. O zaman bir adam çıkar, Üçyıldız'ı, Ülker diye değiştirir. Tabelanın üzerinden yapıyorlar bu değişikliği masraf çıkmasın diye. Ülker nereden geliyor onu bilmiyoruz. Diyorlar ki komşunun çocuğu vardı, herkes çok severdi Ülker Ülker diye. Başka birisi diyor çok meşhur bir roman vardı, Ülker Fırtınası diye, herkes okurdu. Babam da onu okuyup etkilenmiş olabilir. Ama kimse doğrusunu bilmiyor.

-Tabelaya Ülker yazma talimatını babanız mı vermiş?

-Amcam ile ortak olduklarına göre muhtemelen beraber koymuşlar. Annem acaba Berksten miydi evlenirken, Ülker mi? Annemin evlilik cüzdanında Ülker yazıyor. Annemler 1949'da evlenmişler. 1944'lerde Ülker kurulmuş. Arada bir yerde Ülker olmuş. Niye böyle olmuş? Babam diyor ki, müşteriler sipariş veriyorlar, mektup yazıyorlar 'Sabri Ülker' diye. Çünkü herkesin ismi, markası olmuş diyor. Bizi de öyle sanıyorlar. Hatta yabancılar bile Mr.

Ülker diyor. Öyle olunca biz de dedik ki bu Berksen bizim ismimiz değil. Kendi ismimizi de koyacak halimiz yok. O zaman biz de bunu herkesin bildiği, kendiliğinden oluşmuş isme çevirelim. Dedemin mezar taşında İslamefendi yazar. Berksen de yazmaz. Amcamın mezar taşında Asım Ülker, babamınkinde Sabri Ülker yazar.

EMELLERİMİN KÖLESİYİM

-Ülker'den Türkiye'nin beşinci büyük firması diye söz ediliyor.

-Olamaz, çünkü devlet hala ekonominin içinde. Koca koca KİT'leri var. Onlardan üç beş tane koyunca hepimizi geçer.

-Rakamlar büyük ama... 300 marka. 30 bin çalışan, 85 ülkeye ihracat, 9'u yurtdışında 55 fabrika. Sonuç olarak çok büyük bir işgücünden bahsediyoruz. Kendinizi kral gibi mi hissediyorsunuz, yoksa varlıklarınızın kölesi gibi mi?

-Kendimi köle gibi değil, aciz hissediyorum.

-Acizseniz, kraldan çok köleye yakın duruyorsunuz demektir.

-Varlıklarımın kölesi değil ama. Emellerimin kölesi.

-Hangi emellerinizin?

-Kader... İnsanların hep bir tutkusu vardır. Şöyle olaydı, böyle olaydı, şöyle yapaydım diye geçer hayatı. Leyleğin ömrü nasıl laklakla geçiyor, bizimki de öyle koşuşturmayla geçiyor işte.

-Koşabilmenin özgürlük değil, kölelik olduğunu düşünüyorsunuz, öyle mi?

-Öyle öyle. Özgür olsam şimdi bu saatte siz niye burada duracaksınız, ben niye burada duracağım. Daha manzaralı, başka bir yerde otururduk boğaza karşı filan.

-Özgürlük belki de insanın kaderine teslimiyetidir.

-Siz teslim olmasanız ne olacak ki zaten, ne olacaksa o olacak. Araplar 'vuku bulanda hayır var' derler. Türkler 'Mevlam neylerse güzel eyler' diyor.

ANNEM ÖLDÜKTEN SONRA SOĞUK SU İÇMEYE BAŞLADIM

-Geçtiğimiz ay Kapadokya gezisinde babanızın vefatından sonra ne hissettiğinizi sorduğumda "büyüdüm" demiştiniz. Büyümek özgür kalmak anlamında mı?

-Yok. Rahmetli annem hepimizi çok düşünürdü. Bizi bizden çok düşünürdü, babam dâhil. Hatta babam bazen "Ne olur üstümüze bir şey giyelim" derdi. Niye? Annem "Ben üşüyorum" derdi, herkes giyinirdi. Annem "Bana sıcak geldi" derdi, hepimiz soyunurduk. Annem öldükten sonra ben soğuk su içmeye başladım. Ellisinden sonra.

-Çok güzel. Baba ölünce?

-Babamın bana yasakladığı bir şey yoktu aslında. Şunu yapma, bunu yapma demezdi. Vaktinde yap derdi. Yapmayınca da bir şey olmazdı.

-Siz babanızın sağlığındayken holdingin başına geçtiğinizde büyümediniz mi aslında?

-Biz hiçbir zaman babamız yokmuş gibi davranmadık. Caiz olmaz. Adam orada duruyor, adamın malı. Zaten bizim töremize göre de oğlanın malı babasıdır.

-Hiç babanızla rekabet ettiniz mi?

-Ben rekabetçi, hırslı bir insan değilim. Mesela okulda kurtarma yazılıları olurdu. Derlerdi buna gir, şu kadar da not alırsın, ortalaman yükselir. Ben çalışırdım. Girmeden de bakardım, arkadaşlara sorardım. Onlar bana sorardı. Aa bunları biliyorum. Ne sorulabilir, şunlar gelebilir. Onların da cevabını biliyorum. Tamam, öğrenmişim ben bu işi derdim, girmezdim.

-Baba ile oğul ilişkisi farklı. Bir de aynı işkolunda. Tüm yatırımını size yapıyor. Bir oğlan çocuğu ölmüş. Siz varsınız ortada.

-Ben onu hissetmedim hiçbir zaman. Babam benim arkadaşım gibiydi. Üniversite imtihanına son on beş gün çalıştığımı hatırlıyorum. O son günlerde babam bana "Artık çalışma, dinlen, ama araba da kullanma. Birisi sana çarpsa bir ihtilaf çıksa geceyi karakolda geçirirsin. Ertesi gün imtihana bile gidemezsin" dedi. Ne yapalım peki? "Ben seni alayım" dedi. Benim şoförlüğümü yaptı. Sarayburnu'na gittik, park, bahçe gezdik. Biraz rahatlardım, kafam dağıldı. Belki üniversite imtihanına bile götürmüştür, hatırlamıyorum.

-Sonradan babanız ile sizi kıyas ettiler mi?

-Ettilerse de bana demediler bir şey.

-Babanızla her konuda aynı görüşte miydiniz?

-Yoo, aynı görüşte olmadığımız çoktur. Mesela babam bana hep "önce sus, dinle. Çok konuşuyorsun, dinlemeden konuşuyorsun. Yaptığın işleri anlatmıyorsun bana. Gel anlat, şunları izah et" derdi.

-İş yapma tarzınız bakımından büyük çatışmalar yaşamamışsınızdır.

-Babam bana "yavaş" derdi. "Çok yatırım yapma. İşleri çoğaltma. Adam bulamazsın" derdi. Hepsinde de haklıydı. Ama yaptık.

-Ama siz haklı çıktınız. Sonuçlar iyi oldu.

-Bilmem ki. Yapmasaydık belki daha rahat olurdu. Gerçi rahat da batır adama. Bir fabrikayı alacaktık. Rusya'da Bolşevik adlı fabrikayı. İhtilalden sonra özel fabrikayı alıp devletleştirip Bolşevik yapmışlar. O satılıyor.

-Yıl kaç?

-Belki beş yıl önce. Halen duruyor fabrika. Onu bir Avrupalı ile alacaktık. Büyük bir ortaklık işiydi. Sabri Bey'e bilgi vereyim dedim. Belki hoşuna da gider, ironik bir şey. Anlattım. Bir taraftan da endişe ediyorum, diyecek ki niye bu kadar dağıtıyorsunuz. "Dağıtma peynirleri" derdi annem bana.

-Paraları saçma anlamında mı?

-Herhalde, ne bileyim. Onları söyleyince böyle baktı bana. Dedi ki, "Bekleniyordu zaten."

-Nasıl yani? Bolşevik fabrikasını sizin almanız mı bekleniyordu, sizin böyle saçmanız mı?

-Anlaşılmadı. Hiçbir şey demedi. Siz de kalkıp sorar mısınız sen ne diyorsun, denmez.

-Niye denmez?

-Töre töre. Ayıp, adam üzölür. İnsan babasını üzer mi?

-Ben olsam "Baba ne demek istiyorsun" diye sorarım.

-Hiç öyle bir şey demem. Ben çocuklarıma bile demiyorum ne demek istiyorsun diye.

EVLİLİK YAZI TURA ATMAK GİBİ

-Evliliğiniz aşkın mı, mantığın mı üzerine kurulu?

-Çok uzakta kaldı ya. 35 yıllık evliyim... Biz birbirimizi severiz. Aşk fedakârlıksa çok var.

-Sizin yaptığınız en önemli fedakârlık ne?

-Reklamlara girmeyelim de şöyle yapalım. Mesela ben evlendim, hanımla biz bir yere gitmedik.

-Evet, balayına gitmemişsiniz, anneleri göndermişsiniz.

-Onlar yorulmuşlardı çok. Ben hanıma şunu dedim. Gideceğiz bir yere, balayı diyorlar. Bir sürü patırtı, yorgunluk. İstanbul kadar güzel yer yok. Oturalım burada. Bundan sonra gittiğimiz her seyahat balayı olsun dedim. Onun için biz şimdi hanımla nereye gitsek balayı gibi gideriz.

-Arkadaşlık ederek mi evlendiniz?

-Arkadaşlık etmeye vaktim olmadı. İki ay nişanlı kaldım. Çünkü arada seyahatim vardı, gittim geldim evlendim.

-Eşinizi ilk kez nerede gördünüz?

-Fındıkzade'de İngilizce dershanesi vardı, orada gördüm.

-Birisi mi bak şurada böyle bir kız var dedi?

-Birisi tavsiye etti. Bizim hanımın dikiş hocası, ablamın arkadaşıydı.

-Gittiniz, gördünüz. Görür görmez de işte benim eşim olacak kadın mı dediniz?

-Evet.

-Nasıl oluyor bu?

-Yazı tura atmak gibi. Hayat da elli- elli değil mi? Ya yaşarsın, ya ölürsün. Görürsün, ya seversin, ya sevmezsin. Ya evlenirsin ya evlenmezsin. Her şey elli-elli.

-Bu kadar matematiksel misiniz? Yoksa saklamaya mı çalışıyorsunuz duygularınızı?

-Yapım öyle. O kadar tarif edebiliyorum. Sonra da görüştük tabii. O sormuş zaten birilerine. Aman o adam mı, İllallah demişler. Kötü de bir referans almış.

GODİVA'YI ALIRKEN DİNİ GÖRÜŞ ALDIM

-Godiva'ya neden helal sertifikası aldınız?

-Bana sordular. Dediler ki, biz Türkiye'ye de satıyoruz, başka İslam ülkelerine de satıyoruz. Sen Müslümansın, nasıl olması lazım bunun? Ben biliyorum ama söylemem dedim. Benim işim bu değil. Gidin bunu helal

sertifikası veren bir yerden öğrenin. Ona göre formüllerinizi düzeltin. Öyle yaptık. Koşer sertifikamız da var mesela.

-Godiva için mi, bütün ürünler için mi?

-Buradakiler için de var. şöyle. Bu Koşer ve Helal sertifikaları yurtdışında Türkiye'deki gibi değil. Tek tek ürüne verilir. Burada markaya veriyorlar. Markaya olmaz sertifika.

-Bu helal sertifikası likörlü çikolatayı da kapsıyor mu?

-Yok ona nasıl versinler ki. Likörden kastınız alkolsel.

-Üretiyor ama Godiva değil mi? Bundan vazgeçmedi.

-Seyrek. Bazı çeşitlerimiz var, bazı Türkiye dışında bazı ülkeler için yapıyoruz. Amerika'da mesela bazı eyaletlerde alkollü çikolata imalatı ve satması yasaktır. Onun için çok tradisyonel bazı çeşitler var. Onlarda kullanılıyor. Ama geçen mesela sunum vardı. İşte Belçikalı ustalar geliyorlar. Manhattan'da bizim ofis var. Orada adam yeni çeşitlerini tanıtıyor. Esas bana gösteriyor tabii. Yönetim kurulu da karşımda. Bana da tattırıyor. Dedi bunlar şampanyalı. Karşıdan millet kaşını kaldırıyor, bilmem ne yapıyor. Adam yine anlatıyor. Dur bakalım ne olacak diye bekliyorum. Sonra sordu o kaşını kaldırana. Niye öyle yaptınız? Dedi adam Müslümanım. Helal mi? Dedi şampanyalı helal proof dedi. İlk defa öyle söz duydum. Nasıl oluyor helal proof? Şöyle. Şampanyadaki lezzeti, aromayı verecek, onu aynı şekilde sizi kandıracak taklit bir aromayı koyuyor içine. Şampanyalı oluyor ama şampanya koymadan oluyor.

-Godiva'dan evvel Ülker'in hiçbir ürününde likör yoktu. Godiva ile birlikte böyle bir şey de katılmış oldu ürünlerinizin içine. İnanç dünyasında ne değişti?

-İnanç dünyasında bir değişiklik yok. İnançlı bir insanın inancı bunu koymamayı gerektirir. Ama zaten ticari de değil. İstatistiklere göre, Türkiye'de bir dükkanda içki satılıyor diye ben buradan alışveriş etmem diyen bir yüzde kırk var. Bir dükkanda içki satılmıyorsa ben niye oraya gideyim diyen yüzde sekiz. Siz yüzde sekiz kazanabilirsiniz ama yüzde kırkı kaybedebilirsiniz. Ticari düşünürseniz içki satmazsınız. Bir de bunun yanına içkili çikolata yap, al başına belayı. Bunu Türkiye'de başka yapan da yok. Bu bir talep meselesi. Belçika'da yapmışlar bir pazarlama faciası. Kutunun arkasında dikkat diyor, bu kutuda alkol vardır. Hamile kadınlar yiyemez. Yerseniz araba kullanırken dikkat edin. Alkol dikkatinizi dağıtır bilmem ne. Ya dedim böyle çikolata kutusu olur mu? Bir öldürür demediği kalmış.

-Peki az da olsa likörlü çikolata satmakta bir sakınca görmüyoruz noktasında mısınız?

-Hayır, o noktada değilim. Ben Müslüman bir adamım.

-Ama satıyorsunuz.

-Müslümanlığın bana müsaade ettiği şeyleri yapıyorum.

-Dediniz ya az da olsa var diye

-O sizin Müslümanlığınız, kitapta yazan Müslümanlık öyle değil.

-Ben anlamak için soruyorum.

-O zaman hocaya sormanız lazım.

-Az olunca satılır mı deniyor?

-Öyle denmez. Onun çok özel bir izahı var. Ben onu size yapamam. Çünkü teknik bir izah. Onu hocaya sormak lazım.

-Siz hocadan aldınız mı öyle bir şey?

-Biz öyle çalışırız.

-Diyanetten mi aldınız?

-Yoo.

-Peki sorunuz neydi? Bizim ürünlerimizin küçük bir bölümü böyle böyle olabilir mi şeklinde mi?

-Hayır öyle sormadım. Olanı anlattım. Ben nerede ne yapıyorum, dünyada ne yapıyorum, nasıl çalışıyorum. Onlar da şunu yapabilirsin, bunu yapamazsın dediler. Hatta Godiva'yı almadan bunu sordum.

-Likörlü olabilir mi dediler?

-Öyle demediler. Onu yine onlara sorup onlardan cevabı almak lazım. Başkasının adına konuşursam yanlış olur. Ona sorarsınız.

-Ama sormuşsunuz. Ne cevap verdiler?

-Godiva böyle çalışabilir dediler.

-Diyen kim? Bir hoca. Ama adını vermiyorsunuz.

COLA TURKA, PEPSİ'NİN GERİSİNE DÜŞTÜ

-Cola Turka'ya geçelim. 2003'te piyasaya gayet agresif bir biçimde girdiniz. Şimdi reklamı bile yok. Neden?

-Reklam parayla.

-Para mı bitti?

-Yo yo. Ne kadar satıldığını gördük. Reklam yapmadan da o kadar satılıyor. Para harcamıyoruz.

-Birinci Coca Cola, ikinci Cola Turka, üçüncü Pepsi idi.

-Üçüncü olduk şimdi. Pepsi ile yer değiştirmiş olduk. Çünkü global olarak Pepsi o kadar büyük yatırım yapıyor ki. Kola işinin şu zorluğu var. Muhtar Kent Türk, çok başarılı. Sağ olsun, Allah muvaffak etsin. İftihar da ediyoruz. Arada görüşüyoruz da. Şimdi Coca Cola bir Türk firması gibi oldu.

-Niye? Sırf başında bir Türk var diye mi?

-Biz Türkler öyle hissediyoruz.

-Kandırıyor Türkler kendilerini.

-Canım hoşlarına öyle gidiyor.

-Global bir dünyada bir sürü firmanın başında Türk olabilir.

-Ama yok. Bir tane var. Coca Cola bunu yapınca Türkiye'de bir avantaj oldu. Fakat Pepsi Cola için bir dezavantaj oldu. Pepsi Cola da Türkiye'deki varlığını geri almaya çalışıyor. Niye? Türkiye'yi kaybettikçe Ortadoğu'yu kaybetti. Ortadoğu'da Coca Cola yoktu, Pepsi Cola vardı yakın zamana kadar. Orada büyük bir savaş var aralarında. Türkiye'de aşağıya düşmesi Pepsi Cola açısından zor. O da uğraşiyor kendi yerine çıkmak için. Arada olan bize oluyor. Bu kadar gürültü patırtının arasında biz dayak yiyoruz.

-Coca Cola'nın içindeki boya maddesinin kanserojen olduğu açıklandı. Amerika kendi sınırları içinde bunu bir miktar düşürdü.

-Boya maddesi değil, karamel maddesi. Karameli boya için kullanıyor bazıları.

-Ama biz Türkiye'de hala zararlı olan haliyle içiyoruz.

-Ben bilmiyorum diyeyim. Rakibe ne diyeyim şimdi?

-Cola Turka'nın içinde de o maddeden var mı?

-Yok. Çünkü bunun formülünü biz kendimiz yapıyoruz. Maddeleri de dışarıdan kendimiz ithal ediyoruz. Onun için bunu araştırdık biz vakti zamanında. Hatta alkol var mı yok mu diye bir sürü patırtı çıktı. Bunların hiçbirisi bizde yok. Ötekinde var demiyorum. Bizimkinde yok. Kendim de içiyorum, nasıl olsun?

-Bana göre kola türü içeceklerin hepsi zararlı.

-Niye?

-Şeker var, asit var.

-Canım gereksiz şey o kadar çok ki.

BANA HAINLIK EDENİ ÇEVİK PAŞA İFŞA ETTİ

-Güneş Taner geçenlerde Mecliste darbeleri araştırma komisyonuna 28 Şubat döneminde Ülker grubuyla ilgili çok enteresan bir hikaye anlattı.

-Basketbol takımıyla ilgili. Orhan var bizim enişte. Güneş Taner ne söylüyor diyor bana. Bilmiyorum dedim, seninle arasında geçti. Sen başkandın kulüpte.

-O dönem Ülker grubuna teşvik vermiyor asker. Sonuçta basket Ülker'in basket maçında insanların eline Türk bayrağı vererek sizin ne kadar vatanperver olduğunuz kanıtlanıyor ve yasak delinmiş oluyor.

-Önce şunu söyleyeyim. Geçmişe değil ileriye bakmak lazım. Ben işimde de, politikalarda da her zaman yarın ne olur, ben ne yapabilirim, nasıl muvaffak olabilirim ona bakıyorum. Burada geçen bir hadiseyi anlatayım. Bu odadaydık. Bir bayram öncesiydi.

-28 şubat dönemi mi?

-Evet. Bizde adettir, bayram kolisi yaparız. Hâlâ da yaparız. İşçilere de dağıtırız. Arkadaşlara da veya iş yaptığımız insanlara da göndeririz. Bayram kolilerini dağıtmanın çok etkili bir jest olduğunu, mutlu bir an olduğunu da biliyoruz. Biz tabii askeri erkâna da gönderiyoruz.

-Çevik Bir'e mi gönderdiniz koliyi?

-Paşaların hepsine gönderdik. Götüren adam döndü geldi, suratı asık böyle. Efendim, almadılar dedi. Hiçbir yerden hediye almıyorlarmış. Çevik Paşa size bir mektup gönderdi dedi. Açtım zarfı. İçinde kendi el yazısıyla yazmış. "Hediyeyi alamıyoruz, karargâhta böyle bir kararımız var. Yalnız yanındaki adamlara dikkat edin" diyor. Altında bir mektup daha. Açtım bizim paketleri götürən adam yazmış. Beş dakikada telaşla karalanmış bir yazı. Bizim kolilerle beraber onu da vermiş Çevik Paşa'ya. Paşam diyor, ben bunların yanındayım, bunlar şöyle kötü adamlar, böyleler, zart zurt. İhbar mektubu. Adamı çağırdım birkaç gün sonra. Bir dilekçe yazdırdım. İki mektubu yan yana koydurdum. Aynı yazı. Adamın yüzü bile kızarmadı. Gönderdim adamı.

-Ne dediniz?

-Biz hırsıza hırsız, kötüye kötü demeyiz. Dersen bir kere yüzgöz olursun. İkincisi sen de kötü olursun. Geride kalana aman o kötü örnekti, siz iyi olun deriz. Bana hainlik yapan bir adam varmış. Çevik Paşa bana onu ifşa etti diye memnun oldum. 28 Şubat'ta Genelkurmay başkanı kimdi?

-28 Şubat'ta İsmail Hakkı Karadayı.

-Onun sınıf arkadaşı, onun damadı filan biz arkadaştık. Onlar dediler ki ya Çevik Paşa ile bir görüşsene. Görüşeyim dedim.

ÇEVİK BİR'İN MUSKASI

-Ne diye? Anlat kendini. Biz iyi insanlarız diye mi?

-Evet. Biz seni tanıyoruz yani dediler. Nereden çıkıyor bu işler filan. Peki görüşelim. Bir otele gittik. Şehrin içinde butik bir otel. Paşa da geldi oraya. Baktı bana, "Murat sen misin?" dedi. Evet benim. Dedi "Sen o musun?" Dedim ya benim. "Sen hep böyle mi geziyorsun?"

-Sarıkla mı gezeceğinizi düşünmüş?

-Bilmiyorum. Herhalde öyle bir zehaba kapıldı. Paşa dedi ki, "Ya ben çok inançlı biriyim, öyle bir şey yok. Biz yaptığınız işleri takdir ediyoruz." Şudur budur. Peki paşam. "Ayrıca bak ben de Müslümanım" dedi. Çıkardı cebinden bir muska. "Ben bunu cebime koymadan çıkmam dışarı" dedi. Dedim benim batıl inançlarım yok, böyle şeylere inanmam.

TEŞVİK YASAĞINI GÜNEŞ TANER DEĞİL HÜSAMETTİN ÖZKAN ÇÖZDÜ

-O dönemde başka neler yapmak zorunda kaldınız?

-Ben size teşvik hikâyesinin aslını anlatayım. Konuşulduğu gibi Güneş Taner çözmüş filan öyle bir şey yok. Onlar da yapmışlardır, Orhan Bey'le konuşmuşlardır, etmişlerdir. Ama

işin aslı şu. Bizim yabancılarla ortak bir tesisimiz var. Yatırım yapılıyor. Teşvik belgesi revize edilecek, makineler gelecek. Teşvik belgesi Ankara'ya gitti gelmiyor. Normalde hemen gönderirler. Yok. Yabancılar soruyor, adamlar makine gönderecek, yatırım yapılacak. Adam nezle olmuş dedim. Üç dört ay sürdü nezle. Gülmeye başladı yabancılar artık. Bunun üzerine sıkıştırdım.

-Nereden gelecek teşvik belgesi, Hazine'den mi?

-Normal belge Teşvik Uygulama'ya gidiyor, vize olup geliyor. Standart bir uygulama. Bizimki gelmiyor, belge kayıp. Adam gönderiyorum, baksın diye. Diyor ki, "Bilmem ne hanımı gördüm. Çantasından beni görür görmez Ülker çıkardı. Bak bende problem yok diyor" Memleketin hali bir acayip o zaman. Böyle bir kim vurduya

gidiyor iş. En sonunda sıkıştırınca belge geldi. Postaya vermişler. Normalde vermezler postaya. Aldım, baktım, belgede hiçbir şey yazmıyor.

-Nasıl yani?

-Mühür var, imzalar var, yazı kısmı boş. Şüphelendim, belgeyi çevirdim güneşe. Yazıyor. Yani birisi almış vize yazısını daksillemiş. Bunu kim yapmış? O mührü atan, damgayı vuran adamların bunu yapması söz konusu değil. Adamların imzası var zaten altında. Orada belgeyi postaya veren memurlardan birisi daksillemiş vermiş ki çok büyük cesaret. Bunu ilk defa size söylüyorum. Netice ben bu belgeyi aldım, hemen Hüsamettin Özkan'a gittim, başbakan yardımcısı. Hüsamettin Bey böyle bir şey var, bu bir rezalet. Bunu yabancı ortak duysa dedim, memleketin itibarı ne olur. Mühür, imza var, memur daksilliyor. Anladım dedi. hemen düzelttiler, verdiler. Teşvik hikayesi de budur.

-O bayrak mayrak meselesi...

-Benim işim değil. Ben Ülkenspor'un başkanlığını bir yıl yaptım. Onda da şampiyon oldum çok şükür. Bayrak mayrak bilmiyorum. Ama bayrak olsa ben her yere asarım. Teşvik hikâyesi bu. Başka teşvik hikâyesi yok.

BAKKAL AMCAYI KÜSTÜREMEM DEDİM

-28 Şubat döneminde TSK bağlantılı birçok vakfa para aktarmak zorunda kalmanız ödediğiniz bedellerden biri miydi?

-Yo, bir kere ben sormuştum. Bu işin önderlerinden bir Paşaya, şimdi de konuşan, fikir zerk eden... İsmi boşver. Bana dedim haber gönderildi Ülker de bir şey yapsın. Memlekette kimin yanında olduğunu gösterebilirsin. Dedim ne yapabiliriz? Mesela dediler ilan verseniz.

Peki yaparım ama şöyle bir şey var. Ben 150 bin tane bakkala gidiyorum, mal dağıtıyorum. Siz bakkalları tanıyorsunuz. Benim işimin hacmini biliyorsunuz. Bu ilanı versem, 28 Şubat'ı desteklesem bakkal amca küsmez mi dedim. Çünkü onlar da biliyorlar ki halkın çoğunluğu demokrasiden, özgürlükten yana. Ben de bir ticari firma olarak böyle bir şey yaparsam ticaretim zarar görür. Bakkal amca bana küsmez mi? Haa dediler, biz bunu görüşelim dediler. Bir hafta sonra dediler ki sen doğrusunu yapıyorsun, bakkal amcayı küstürme dediler.

-Para yatır şu vakfa demediler mi?

-Yok ya, kimse öyle bir şey istemedi. Sabri Bey'in kendisi dedi. "Oğlum biz zekât veriyoruz. Ben çok üzülüyorum, Güneydoğu'da çocuklar kolsuz bacaksız kalıyorlar. Bunlara bir protez falan yapsak, böyle bir şey bulsak, onlara yardımcı olsak. Genç çocuklar, bunların hayatları, nasıl devam edecek?" dedi. Peki, bakayım ben dedim. Gittim Milli Savunma Bakanlığı'na. İsmet Sezgin'den randevu aldım. Konuştum, anlattım. Dedim İsmet abi böyle böyle. Sabri Bey'in böyle bir arzusu var. Tamam, ben konuşayım paşalarla dedi. Bir rehabilitasyon merkezi kuruluyormuş. O zaman iyi bir para verdik. Hatta Milli Savunma Bakanlığı'na çağırdılar beni. Çeki ben götürdüm. Orada bir seremoni yaptılar. Paşalar geldiler. Ama Sabri Bey bana tembih ettiği için, İsmet abi dedim bu verdiğimiz para Sabri Bey'in zekâtıdır. Ona göre, böyle bir işe harcayacaksınız dedim. Biz Müslüman değil miyiz biliyoruz zekâtın ne olduğunu dedi.

BENİM MALLARIM PAHALI ORDU KANTİNİNE GİREMEZ

-O dönemde yönetim kurullarınızda paşalar yer aldı mı?

-Yok, kimse öyle bir şey istemedi. Kimse şuraya bağış yapın demedi. Kimse şu yönetim kuruluna şu paşayı alın demedi. Bunları yazanlar, çizenler ya kendi gölgesinden korkanlar yahut da diğerlerini korkutmak için yazanlar.

Böyle bir şey yok. Ben akıl ettim. Yaşar Büyükanıt'a gittim. O da bir Fenerbahçelidir. Konuştuk ettik, görüştük. Aslan Paşa vardı istihbarat başkanı. Şimdi Harp Akademileri'nin başında. Onunla da konuştuk o zaman. O gün Hrant Dink vuruldu hatta. Aslan Paşa kitap kurdudur. Ona bir takım güzel kitaplar da götürmüştüm. O da bana kitap vermişti. Yaşar Paşa'ya da Ülker'in büyüklüğünü, durumunu anlattım. O bana "Bir şey var mı yapabileceğimiz?" dedi. Mal alıyorlar, almıyorlar filan. Paşam dedim. Benim mallarımı siz kantinlerde satamazsınız.

-Neden?

-Benim mallarım pahalı. O kantinlerde ucuz mal satıyorlar. Ucuz malı belki pahalı satıp para kazanıyorlar. Döner sermaye yapıyorlar. Bütün kantinler öyledir. Ama bir problem yok. Çünkü terhis olduklarında Ülker yiyorlar. Her yerde var çok şükür. Çok da satılıyor. Böyle bir iyi görüşmemiz olmuştu. Sonra Tolon Paşa'dan randevu aldım. Selimiye'de komutan. Gittim. Başka bir işadımı daha vardı. İkimiz beraber gitmiştik. Sen dedi hangi Murat Ülker'sin? Paşam dedim şu meşhur olan. "Ha" dedi, "Sabri Bey'in oğlu musun? Babanı tanırım" dedi. Üç beşten sonra, "sen" dedi "Tayyip Erdoğan'ı tanıyor musun?" Paşam dedim Tayyip Erdoğan şu kadar zaman İstanbul'da belediye başkanlığı yaptı. Ben de burada işadamıyım. Onu bırak dedim kendisi şimdi başbakan. Ne demek tanıyor musun? Tanımayı bırak dedim, destekliyorum. Herhalde o konuşma ona ters geldi ki, öyle bakınca dedim, ben ondan önceki hükümeti de destekliyorum. Ben işadamıyım. Türkiye'de ticaret yapıyorum. Bundan sonra gelecek hükümet kimse onu da peşinen destekliyorum dedim. Sonra biraz konuştuk. Bu şehit cenazelerinde falan namaza duruverseniz ne olur.

POSTALLARIMI ÇIKARIP NASIL ABDEST ALAYIM?

-Çok güzel demişsiniz.

-Ayrı yerlerde oturuyorsunuz, ayrı servislerle gidip geliyorsunuz dedim. Halkın içine giriverseniz dedim. Böyle konuştuk karşılıklı, güzel bir sohbet oldu.

-Tolon Paşa ne dedi, haklısınız böyle yapmalıyız dedi mi?

-Orada abdest alınacak sanıyordum dedi. Nasıl postalı, üniformayı çıkarayım dedi.

-Ha cenaze namazını o yüzden kılmıyor!

-Şimdi öğrendim dedi. Önceden abdest alıp gidiyorum, kılıyorum namazlarını dedi.

-Ne kadar yabancılaşmış bakar mısınız?

-Ama sen milletin paşasını da aşağı düşürme.

-Bırakın Allah aşkına Murat Bey.

-Başka bir şey anlatayım. Aydınlık bir yazdı o dönem. İşte irtica şemaları, şunlar bunlar. Mahkemeye verdik, Dedik ki yok böyle bir şey. Sabri Bey'in adını koymuş. Mahkemede dedi ki Aydınlık, "Efendim biz bunları Genelkurmay'dan aldık". Hakim dedi ki 'yazın, Genelkurmay'a sorun. Genelkurmay böyle bir şey yapıyor mu?' Aydınlık, "Hakim taraf tutuyor, reddi hakim talep ediyoruz" dedi. Bir üst mahkemeye gitti. Reddi hakim talebi bozuldu aynı mahkemeye geri geldik. Hakim tekrar yazdı Genelkurmay'a. Genelkurmay'dan cevap geldi. Yaşar Büyükanıt'ın imzasıyla. Dedi bizde böyle bir bilgi yok. Biz bunları dosyalamıyoruz, araştırmıyoruz. Biz böyle bir şey vermedik. Mahkeme de Aydınlık'ı mahkûm etti. Ben icra etmedim, iyi bir tazminattı. Aydınlık da kapattı kaçtı. Sonradan Doğu Bey ile görüştük. O bizim PR çalışmalarına falan katıldı sonradan. İnsanlar birbirini tanıyınca, yüz yüze küfretmek olmaz. İkincisi ben de kötü bir adam değilim. Adam beni tanıyınca niye benden

hoşlanmasın. Ondan sonra Cumhuriyet Gazetesi de bir yazı yazmıştı. Verdik mahkemeye. Mahkemeyi kazandık, iyi bir tazminat kazandık. Avukat zaten arada bir, bir torba geliyor elinde. Naylon torba, içi para dolu. "Sabri Bey'e bunu ver" diyor. Ne bu? Diyor "Şu kadar milyar tazminatlardan aldık, helal para." Davayı kazandığımız dönemde Cumhuriyet'in yazarlarından birisini vurdular. Adını hatırlayamadım şimdi.

-Onat Kutlar olmalı.

-Yargıtay'da sözlü savunma yapılacak. O yazar vurulunca memlekette yer yerinden oynadı. Biz de dedik ki biz bu savunmada haklı olduğumuzu biliyoruz. Burada bu savunmayı yaparsak bunu alacağımızı biliyoruz. Ama bu kadar üzüntülü bir günde, Cumhuriyet ailesi bu kadar üzgünken bunu yapmak istemiyoruz. Vazgeçtik davamızdan ki kazanmıştık. Sonra ben İlhan Selçuk'tan Cola Turka hakkında tebrik aldım.

-Yanlış mı hatırlıyorum. Siz 28 şubat döneminde Cumhuriyet Gazetesi spor ekine sponsor mu olmuştunuz?

-Bütün gazetelere hala sponsoruz.

-Şu anda ordu kantinlerde Ülker var mı?

-Var. Onlar almak istiyorlarsa, ben satmak istiyorsam her zaman var.

-Ne zamandan itibaren bu yasak delindi?

-Resmi olmayan bir yasağı soruyorsun. Olmayan bir yasak nasıl delinir. Yok ise olmamıştır.

-Israr ediyorum ve soruyorum.

-Cevap veremem. Hekimlerin hasta gizliliği gibi bizim de müşteri gizliliğimiz var.

-AK Parti iktidara geldikten ortalık yumuşadıktan sonra mı, hadi gelsin mallar dendi?

-Ak Parti iktidara geldikten sonra ortalık yumuşamadı ki. Epey bir kavga gürültü oldu. Hatırla.

-Peki. Bu mahkemeler filan... Süngü düştükten sonra mı girdiniz kantine?

-Süngünün düştüğünü duymadım. Süngüsüz tüfek ne işe yarar. Düz bir av tüfeği olur o zaman. Türkiye Cumhuriyeti'nde, Türkiye Cumhuriyeti'nin ordusunda, Ülker gibi bir firmadan ben mal almam diye resmen yazı yazacak, söyleyecek adam yok. Olamaz da.

-Gayri resmi olabilir.

-Gayri resmi herkes söyleyebilir.

28 ŞUBAT'A HÖT DEMESEYDİK TAŞ TAŞ ÜSTÜNDE KALMAZDI

-O dönemde asker sizin reklamlarınızı ve ilanlarınızı merkez medyada yayınlanmaması doğrultusunda bir takım çabalar içine de girdi mi?

-Öyle bir şey olmadı. Bu 28 şubat insanların muhayyilesinde olan psikolojik bir şey. Böyle bir şey yok.

-Nasıl yok?

-Höt dersin yok. Karanlıktan korkuyorsan her yer karanlık. Karanlıktan korkmuyorsan karanlık yok.

-Çok h t diyebildiniz mi onlara?

-Ben hiç kimseye eyvallah etmedim, etmem de. Kötü bir huyum vardır. Bilirler arkadaşlar.

-Yapabildiyse z aferin. Ne yaptığınızı   yleyin.

-Yapmasam burada ta  ta  üstünde kalmaz. Herkes bir şey alır gider o zaman. Deniz Baykal'ı görmeye gittim. Yeni MKYK seçilmiş, toplantıları vardı.

-Baykal genel ba kanken.

-Tabii tabii. Bekledim. Sonra baktım bitmeyecek toplantı. Ben  ıkıyorum dedim. Sonra duymuş, çıktı toplantıdan. Aman dedi gelsin.  ıktım yukarı. Kusura bakma, MKYK dedi. Biliyorum. Nasılsın, ne yapıyorsun, i lerin nasıl falan. Anlattık. Ama bir şey   yleyeceğim dedim. Bu sizin konu tuklarınız, muhalefet  slubunuz, yaptığınız şeyler dedim uymuyor dedim benim gördüklerime. Nedir o? Dedim arkadaşlarınız gensoru veriyorlar mecliste veya neyse adı. Efendim burada meclisin kantininde  lker yoğurdu nasıl satılır? Başbakan bunun distr b t r  değil mi?Ya dedim böyle bir politika olur mu? Nasıl dedi? Benim yoğurdumun sizin politikanızla ne alakası var?Ayrıca başbakan koskoca adam. Benim distr b t r m değil ki, böyle bir şey yok ki. Aa dedi haklısın.

-Distribütörlük ta belediye ba kanlığından kalma bir şey.

-O zamanda kendisi gerçek manada bir distr b t r  değil. Aktif  alı an bir distr b t r n ortağıydı. Her için bir üslubu var. Ondan sonra " ok özür dilerim. Böyle bir şey olmadığını arkadaşlara izah ederim" dedi. Hâlâ da ben Deniz Bey'e birini gönderirim, gördükçe de bir yerde ne mallar yapıyorsun, ne ediyorsun diye sorar, ilgilenir. Niye, çünkü ben Deniz Baykal için de bisküvi yapıyorum.

-O dönemde mütedeyyin ve muhafazak r kesim size pozitif ayrımcılık yaptı mı?

-Bilmiyorum. Nasıl hissedebilirim. Nasıl  l eabilirim.

-İlanlardan, reklamlardan, haberlerden, satıştan...

-Diyorum ya size 28  ubat var, bana yok. Karanlıktan korkmuyorsan 28  ubat yok.

İ ADAMI İ İNİ, SİYASETÇİ SİYASETİNİ YAPSIN

-Hem TÜSİAD, hem MÜSİAD  yesisiniz. TÜSİAD'da  mit Boyner dönemi ba bakanla sözel çatışmaya varan görüş ayrılıkları oldu. Siz o dönemde  mit Boyner gibi mi d   nd n z, yoksa ba bakanın tarafını mı tuttunuz?

-Ben aktif bir TÜSİAD  yesi değilim. Vaktim yok. Ancak kendi içimi görüyorum. Çok da seyahat ediyorum.

-Bir şey yapmanız gerekmiyor zaten. Aidatınızı veriyorsunuz, oluyor bitiyor.

-Olur mu canım. Onun toplantıları var, çağırıyorlar.

-Ben sizin ne denli aktif ya da pasif olduğunuzu sormuyorum.

-Ben o tartışmaların içinde yokum. Kim ne demiş, kendisinden duymadıkça inanmam zaten.

-Televizyonda mı seyretmiyorsunuz?

-Seyretmiyorum. Arkadaşlar beni ilgilendiren haberleri gönderiyorlar, sabah 15 dakikamı alıyor. TÜSİAD'dır, MÜSİAD'tır hangisi olursa olsun, kendi ihtisasını ilgilendiren konularda konuşsun ve iş yapsın. Buna taraftarım. Paran var, işadamısın diye çok konuşursan, zaten dinlemezler doğruyu söyleyen bile. Ama TÜSİAD meslek okullarına yatırım yapıyor. Meslek okulları memleket meselesi diyor. Bunları destekliyorum.

-"Sen işadamısın siyasete karışma" diyorsunuz yani. Böylece tarafınızı anlamış olduk.

-Hangi taraftayım?

-Başbakanın tarafındasınız.

-O da mı öyle söylüyor?

-O da öyle söylüyor. Herkes kendi işini yapsın, siyaseti ben yapayım diyor.

-Başbakanın ne dediğini de öğrenmiş olduk bu arada.

ÇAMLICA CAMİİ İÇİN PARA İSTENMEDİ BENDEN

-Çamlıca'da yapılacak camiye para verecekmişsiniz?

Haberim yok. Ben burada bile değildim. Şimdi nasıl diyeceksin vermem, vermeyeceğim. Tekzip mi edelim. Böyle bir şey olabilir mi? Ben diyorum ki Vatan Gazetesi benim o camiye yaptırmamı istediği için böyle haber çıkarıyorlar.

-İstemediler yani sizden cami için para?

-İstemediler.

-İsterlerse verir misiniz?

-Bakarız o zaman.

-Çamlıca'ya cami ihtiyacı olduğunu düşünüyor musunuz?

-Ben Çamlıca'da oturmuyorum ki, Vaniköy'de oturuyorum. Vaniköy'de de iki tane cami var, bir sağımızda, bir solumuzda.

-Bana göre yok cami ihtiyacı Çamlıca'da. Size göre var mı?

-Diyanet var, şehir planlaması var, cami ihtiyacı varsa tespit edilir yapılır. Hükümetimiz, devletimiz büyüktür.

BEN FENERBAHÇE'YE TARAFTARIM, FANATİK DEĞİLİM

- Aziz Yıldırım'ın Hocaefendi'ye ne kadar öfkeli olduğu yazıldı çizildi... Bütün bunlar sizi rencide etti mi?

-Ben bunları Aziz Yıldırım'dan duymadım. Yine 28 şubat hikayesi gibi. O söylüyor bu söylüyor. O yazıyor, burada çıkıyor. Ama aslında adam ne söylemiş. Ben taraftardan da duymadım böyle bir şeyi. Dedikodu ile bir iş olur mu?

-Ertuğrul Özkök yazdı.

-Onu okumadım. Aziz ile de görüşemedim çıktıktan sonra.

-Bütün bu olaylara taraftar duygusuyla mı bakıyorsunuz?

-Ben Fenerbahçe'ye taraftarım, fanatik değilim.

-Bizim başkan neylerse güzel eyler gibi düşünüyor fanatikler.

-Demek ki ben fanatik değilim.

-Son kararı Yargıtay verecek ama mahkeme hüküm verdi, bunu önemsiyorsunuz öyleyse.

-Mahkeme şike ile alakalı bir hüküm vermedi ki. Çete ile alakalı verdi.

-Şikeden de verdi.

-Kararı okumadan bir şey diyemem.

-Siz Fenerbahçe delegesi misiniz?

-Bilmiyorum.

-Delege olup olmadığınızı bilmiyor musunuz?

-Bilmiyorum.

-Böyle bir şey olabilir mi?

-Nereden bileceğim. Böyle delege kağıdı mı veriyorlar?

-Tabii.

-Bana öyle bir kağıt vermediler. Demek ki değilmişim.

-Siz Fenerbahçe'ye para yatırıyorsunuz. Destekliyorsunuz. Desteklediğiniz takımın içinde bir takım katakulliler var mı yok mu diye merak etmiyor musunuz?

-Ben seyrederken görüyorum, biliyorum nasıl oynuyorlar, ne yapıyorlar. Onun için zevkle maçı seyrediyorum zaten.

-Şike mike yok, bunlar uydurma şeyler mi diyorsunuz?

-Şike var veya yok diyemem. Niye? Mahkemede olan bir konu. Mahkeme devam ediyor.

DEFTER-İ KAINATI OKUMAK VAR AVDA

-Av merakınıza gelelim. Ne avlıyorsunuz geyik mi, ayı mı, yaban domuzu mu?

-Avcıya böyle bir soru sorulmaz. Şöyle sorulur. Kuş mu avlıyorsun, balık mı avlıyorsun, büyük av mı avlıyorsun? Ben hepsini avlarım. Kurallarına uygun olarak.

-Avlanmak hangi ihtiyacınızı giderir?

-Avda bir kere azim, sebat var. Onun yanında süratle karar verebiliyorsun. Zor şartlara dayanıklılık var. Bunların hepsi bir nevi pentatlon gibi. Ben bunu gençken yapardım, babam da yapma demezdi. Şimdi de vakit buldukça av için büyük şirketlerin yöneticilerinin davetlisi olarak yurtdışına gidiyorum. O insanlarla, onların kültürleriyle bir arada olabiliyorum. Çünkü tamamıyla sosyal bir hadise için gitsem bana orada sabretmek çok zor. Ama bu şekilde hem onlar çok memnun oluyorlar, hem iş haricinde de beraber olmuş oluyorum. Birçoğu zaten ortağım. İş yaptığım insanlar. O açıdan bana bir faydası oluyor.

-Öldürdüğünüz hayvanların acısını yüreğinizde hisseder misiniz?

-Zaten hayvana bir eziyet olsa bunu yapmamak lazım. Mesela Avrupa'da geyik vurmaya gitmiştim. Ormanda dört saat bekledim. Karşıda bir sürü geyik var.Onların içinde artık ölecek, kendi başına hayatını idame ettiremeyecek bir tane geyiği dört saat sonra vurdum. Dürbünle bakıyorsun. Geyikler 15 yıl kadar yaşarlar. Dişleri dökülünce beslenemez. Kendi kendine ölürler. O hayvanı vurdum mesela. Böyle bir avcılık yapmak zaten tabii seleksiyona uygun bir şey. O hayvan aç kalıp da öleceği yerde siz onu vurduğunuz zaman hem etinden oradaki insanlar istifade ediyor, hem derisinden, şundan bundan.

-Avcılık mantığı benim kalbime iyi gelmiyor.

-İnsanlar farklı farklı yaratılmış.

-Bir geyiği vurmaktan nasıl bir haz duyabilirsiniz?

-Peygamberimizin amcası Hamza da aslan avlardı.

-Peygamberin amcası diye yaptığı doğru mu oluyor?

-Peygamber, ona dur derdi yanlış olsaydı. Dini açıdan, vicdani açıdan yaklaşacak olsa yapma derdi.

-Geyik avı filmini seyretmiş miydiniz?

-Seyretmedim. Beraber gidelim geyik avlayalım.

-Asla. Ben ağlaya ağlaya ölürüm.

-Bugün yedik ya,

-Geyik miydi yediğimiz?

-Hayır. Ne fark eder ki. Ha geyik, ha inek.

-Geyik'in etine sütüne ihtiyacımız mı var?

-Bu bir endüstri. O av bittiği zaman şirketin kamyonu geliyor. O hayvanları yüzüyor, temizliyor. Soğutuculara koyuyor, götürüyor dağdan. Normal bir kesim var ya, şu kadar hayvan kesiliyor her gün İstanbul'da. Şu kadarı avlanıyor, onun yanına ilave ediliyor. Mesela biz İstanbul'da sülün avına gitmiştik. Gittik, vurduk. Sülünler İstanbul'daki beş yıldızlı bir otelin mutfağı için hazırlandı gönderildi. Oradaki müşteriler yedi sülünleri. Bu da bir endüstri. Yani canım öldürmek istedi de öldürdüm diye bir şey yok.

-Bir öldürme içgüdüsü kuşkusuz hepimizin içinde var. Belki de bilinçaltında o ihtiyacı doyurmuş oluyorsunuz.

-Kimseyi öldürme ihtiyacım olduğunu sanmıyorum. Saatlerce hayvanların yaşamını izliyorsun orada.

-Ama o zaman da bağlanmaz mısınız? Bağlanırım onlara ben.

-Ben bağlanamam. Orada defter-i kainatı okumak vardır. Avda bunu görürsün. Dünya o kadar güzel yaratılmış, o kadar güzel şeyler var ki dünyanın içinde.

-Defteri kainatı okumak deyiminden ben bu mükemmel düzenin farkında olup, hayretler içinde kalıp, huşu duymayı anlarım. O tefekkürün içine bir canlıyı öldürmeyi yerleştiremiyorum.

-Kuran'da Allah önce ölümü sonra hayatı yarattığını söylüyor. Mülk suresinde.

Onun için bana farklı gelmiyor. Hayat da var, ölüm de var. elli elli. Ölüm bu hayatın sonu, başka bir şeyin başlangıcı. Dediğim gibi, bu avcılık konusunda ben özel seleksiyona tabi olacak bir hayvan olmasını tercih ediyorum. Bazen atarsın vuramazsın ayrı. Ama mutlaka tek kurşunda, kısa yoldan öldürmeye çalışırım. Mesela bazıları hayvanı olmayacak bir yerinden vurur. Hayvan bağırır, çağırır. O kaçır, o kovalar. Zaten o hayvanı vurmak değil mesele. Bazen gidersin vurmazsın. Ama o heyecanı, peşinden koşması, o azim, o sebat. Parçası olmak, defteri kainatı okumak. Yoksa gecenin bir yarısı kim gidecek?

ARABA YARIŞINDA SCHUMACHER DERECELERİNİN YÜZDE ALTIMIŞINI YAPIYORUM

-Direksiyon başında hız yapar mısınız?

-Yurtdışında yarış arabalarını kullanırım. Michael Schumacher var ya. Onun derecelerinin yüzde atmışı kadarını yapıyorum. Elli küsur yaşında bir adamım.

-Maşallah size. Nereden geldi bu hız arzusu? Hayat bitiyor bir şey yapayım duygusu mu?

-Yelken yaparım hobi olarak. Avdan çok daha iyi. Sonra düşündüm başka ne yapabilirim diye. Vodafone'un CEO'su ile buluşmuştuk, onlar arkadaşlarıyla toplanıp yarış arabalarıyla yarış yapıyorlarmış. Pistlerine gidip. Benim de buna meraklı birçok arkadaşım vardı. Yapıyoruz yani. İspanya'da yaptım. Almanya'da yaptım. Türkiye'de yaptım. Güzel olur. İki gün yaparız arka arkaya. Üstü açık arabalar olur. Her çeşit Ferrariler. Arkadaşların arabaları var. Arabalar sonunda epey yoruluyor tabii, servise gidiyor. Ama benim sahip olduğum herhangi bir yarış arabam yok. Kiralıyoruz.

KABE MUAZZAM BİR TİYATRO SAHNESİ, HERKES BAŞROLDE...

-Ramazanda hatim indirme gibi adetleriniz var mı?

-Vaktim olmuyor. Her Ramazan Umre'ye gitmeye gayret ediyorum. Bu sene de gittim. Bir cumayı orada kılıp umre yapmaya gayret ediyorum.

-Ne hissediyorsunuz Kâbe ile bakışırken?

-Valla vazifelerden pek bakışacak halimiz olmuyor. Orası çok büyük, muazzam bir tiyatro sahnesi. Orada herkes başrolde. En iyi performansını yapmaya çalışıyor. Çok büyük bir imkan bu da. İnsanın manen tatmin olması açısından güzel bir şey. Tavaf zaten yürünen bir namazdır diye bir hadis var. Tavaf ederken Kabe'ye bakılır. Ben orada namaz kılarken anlıyorum rükû niye var, secde niye var?

-Niye var?

-Secde o kadar ağır bir şey ki, öyle yüklü bir mesuliyet ki önce rükûya gidip o secdeye hazırlanıyorsunuz. Eski dinlerde sadece secde vardı rükû yoktu. Secde o kadar güzel bir şey ki, onun için iki tane yapıyorsunuz.

-Aslında her anımızda biz hayatımızın başrolündeyiz. Siz benim hayatımın figüranısınız, ben de sizin hayatınızın figüranıyım.

-Onun için diyorum ya herkesle iyi geçinmek lazım. Değmez yani.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Raskolnikov çağırdı beni

Nuriye Akman 2012.08.26

Erken okunmuş kitaplar nazlıdır, kendilerini hemen açmazlar. Zihninizde hoş bir tad bırakmakla yetinir, içlerini dökmeyi yıllar sonra onlara yeniden döneceğiniz günlere saklarlar. Maalesef gençlikte bazılarını okumuş olmak için elinize alırsınız, o kadar ünlü bir kitapla tanışmamanın ayıbından kurtulmak için... Okuduğunuzdan etkilenseniz de inceliklerine vakıf olamazsınız. Düşünce dünyanızı mayalamış, dar idrakinizi hafifçe genişletmiştir ama nedenini, nasılını bilemezsiniz.

Geçen hafta ansızın eski bir dostu merak eder gibi "Yahu bir Raskolnikov vardı, tefeci bir kadını öldürmüştü. Suçunu itiraf ettikten sonra Sibiry'a da kürek cezasına çarptırılmıştı. Şimdi ne yapıyor acaba?" derken buldum kendimi. Onunla neredeyse kırk yıl önce tanışmış, içinde yaşadığı Suç ve Ceza ülkesine bir daha da uğramamıştım. Sadece ona mı? Ortaokuldan itibaren dünyalarına daldığım diğer roman kahramanlarını da bir köşede unutup, hep yenilerinin peşinden gitmiştim.

Hafızamı yokladım. Raskolnikov'un Sonya adlı bir fahişenin ayaklarına kapanarak suçunu itiraf etme sahnesinin dışında hiçbir şey kalmamıştı aklımda. Bir değil, iki kadını öldürdüğünü ve hatta Rodion Ramonoviç olan ön adını, ona kısaca Rodya dendiğini dahi unutmuştum. Mazlum Beyhan tarafından Rusça aslından çevrilen 687 sayfalı kitabı aldığımda endişeliydim. Hacimden dolayı değil, ondokuzuncu yüzyıl roman anlayışını küçümserim diye. Edebi zevkimde üslubun ve kurgunun önemi, içeriğinin önüne geçtiği için... Fakat iki günde, dehşetli zevk alarak dolaştım satırlar arasında. Kırk yıl önce neleri kaçırdığımı anladım, beni unutmadığı için Rodya'ya teşekkür ettim.

Kahramanımız insanları olağanüstüler yani yasaları çiğneme hakkı olanlar ve sıradanlar yani uysal değersizler diye ayırıyor. Kendisinin Napolyon Bonaparte gibi birinci gruba mı ait olduğunu yoksa yoksulların kanını emen bir bit olarak gördüğü tefeci kadına mı benzediğini soruyor ve muktedir olabilmek için bitlerin ezilmesinin şart olduğu sonucuna varıyor. Eh bu kadarını herkes düşünebilir. Dostoyevski'nin dehası, çatışmayı, iyi bir amaç için kötü bir iş yapılabilir mi sorusuna oturtuktan sonra evet veya hayır yanıtlarına itibar etmemesinde ortaya çıkıyor.

Yoksulluğun ve biraz da kafa karışıklığıyla serseri mizacın üniversiteden kopardığı, dolap kadar küçük bir odada yaşayan genç adam, çevresinde gördüğü pek çokları gibi bir bit olmadığını hissediyor da acaba önüne çıkan engelleri aşabilir mi, eğilip iktidarı yerden almaya cesaret edebilir mi? Bunu öğrenmenin yolu cinayetten geçse de katilimizi değerli buluyoruz. Çünkü olağanüstü dürüst biri. O kadar ki, bütün gelgitlerinin hem tanığı, hem yargıcı olabiliyor.

Rodya durumunu "Eğer benim yerimde Napolyon olsaydı ve mesleki bir tırmanışa başlamak için önünde ne Toulon, ne Mısır, ne Mont Blanc'tan geçiş gibi güzel ve anıtsal şeyler değil de, gülünç, zavallı bir kocakarı, üstelik de sandığındaki paraları çalmak için öldürülmesi gereken bir tefeci kocakarı bulunsaydı ve başkaca da hiçbir çıkış yolu olmasaydı, bu işten acı duymak şöyle dursun bu işin anıtsal bir iş olup olmadığı gibi bir konunun aklının kösesinden geçmeyeceğini hatta bu işin insana acı verebileceğini farkında bile olmayacağını anladım" diye izah ettiğinde ona itiraz edemiyoruz. Çağdaş Napolyonları düşünerek "Haklısın kardeş" diyoruz.

Fakat daha sonra "Ahlaki, vicdani herhangi bir nedene dayanmaksızın, yalnızca kendim için öldürmek istedim. Anneme yardım etmek, maddi olanaklara ve iktidara kavuşmak ve böylece insanlığa yardım etmek için de öldürmedim. Bütün bunlar palavra. Ben yalnızca kendim için yaptım bunu" dediğinde kalbimiz "ah çalgın çocuk, ne yaptın sen" diye teselli sözcükleri arıyor.

Aslında her iki söyleminde de kendini yüceltmış oluyor. Yine de onu Sonya gibi bağrımıza basmaya, bu ne mutsuzluk böyle diye ağlamaya hazırız. O ise yelkenleri indirmiyor. Sonya'ya yaptığı gibi bizi de uzaklaştırmaya çalışıyor. Bırakmıyoruz peşini. Onu mutlu etmek görevimiz sanki. Mutluluğun yolunun pişmanlıktan geçtiğini düşünüyoruz ama bu konuda ne kendine ne bize yardımcı olabiliyor. Suçunu itiraf etmesine rağmen kendini suçlayamıyor. İkilemin böylesini hiç görmedik. Şaşkınız.

Onu dehşete düşüren ise eyleminin kimseye bir yarar sağlamaması. Biliyor ki, başarabilseydi toplum ona taç giydirecekti. Bu yüzden yakıcı bir pişmanlık duymak istiyor. Ne çare, sonuna kadar dayanamayıp teslim olmasının dışında pişmanlığın kırıntısı yok içinde. Bize pişmanlık duymaksızın da acı çekilebileceğini öğreten Dostoyevski'nin önünde hürmetle eğiliyoruz. Akıl ile vicdan arasındaki mücadele bu kadar zarif, bu kadar etkileyici mi anlatılır, aşkolsun diyoruz.

Katilimizden öğreniyoruz ki, öfkeli insanlar aslında acı çekmektedirler. Öfkeleriyle baş çıkamıyorlarsa, acılarının büyüklüğü altında ezildiklerindendir. Kendisine "Öldürdüğün bitten de iğrenç bir bitsin" dediği an ona kızma hakkımızı elimizden aldı. Vicdanın sesine uyararak kan dökmenin, yasal olarak kan dökmekten daha korkunç olduğunu tecrübe etti. Bunun bedelini kürek mahkumu olarak ödeme cesareti gösterdi. Bu onu kabullenmemize yetiyor. Çünkü hayatımızın gerçek Raskolnikovlarını anlayıp affetmeden huzura eremeyeceğimizi biliyoruz.

Elinin biri kanlıysa, diğeri cömert. Rodyamız dilenecek seviyede yoksul olmasına rağmen, annesinin dul aylığından kırdırıp ona yolladığı üç kuruşu, kendisinden daha zor durumda olan insanlara bir an bile düşünmeden verebiliyor, kendi canını hiçe sayarak yangından iki küçük çocuğu kurtarabiliyor. O kadar merhametli ki, ilkeleri uğruna taamüden cinayet işleyebilecek denli kibirli oluşunu neredeyse görmezden geliyoruz. Tefeci kadından çaldığı paraya dokunmayışı bu duygumuzu iyice pekiştiriyor. Onun şahsında, insan denilen yaratığın tek katmanlı, tek renkli, tek boyutlu olmadığını anlıyoruz.

Kitabın iki kadın kahramanı, kızkardeş Avdotya Romanovna (Dunya) ile yazarın "kendisine insan gerektiğinde ona koştı" dediği Sonya Semyenovna Marmeladov (Sonečka) hastalıklı fedakarlıkları ve iyi kalpli oluşlarıyla birbirlerine çok benziyor. Dunya, annesini ve kardeşini yoksulluktan kurtarma duygusuyla sevmediği bir adamla evlenmeyi kabul ederken, Sonya bedenini satarak "Şişenin dibinde aşağılanmayı ve gözyaşını aradım" diyen ayyaş mazohist babası, üvey anası ve üvey kardeşlerine bakıyor. Yazar resmi böyle çiziyor fakat "Başka çareleri yoktu" tuzağına hiç düşürmüyor bizi. Rodya, her ikisine de seçimlerinin yanlış olduğunu söylüyor. Kendi iç çatışmalarıyla boğuşurken dahi Dunya'yı ahlaksız damat adayı Lujin'den kurtarmak için kavgaya ediyor.

Sonya için yapılan "Birden yüzünün çizgilerinde , deyim yerindeyse eğer, doymak bilmez bir acı belirdi" ifadesi çok etkileyici. Acının doymak bilmezliği müthiş bir ifade. Nitekim Sonya kendisini döven veremli, yarı deli üvey annesinden söz ederken "Dövse ne olur sanki. Öyle mutsuz , öyle mutsuz bir kadın ki o! Ve hasta. Adalet arıyor o. Çok temiz bir kadındır. Herşeyde adalet olmasını gerektiğine inanır ve bunu ister. İsterseniz işkence edin ona haksı zbir şey yaptıramazsınız. İnsanlarda adalet olamayacağını bir türlü anlamaz, bu yüzden de sinirlenir durur. Çocuk gibidir, tıpkı bir çocuk" diyor. Romanın bütünlüğü içinde hiç de melodramatik gelmiyor insana.

Masum fahişenin Rodya'nın itirafını duyduğu anda parmağının ucuyla onun göğsüne dokunup geri çekildiği ve "Şu anda dünyada sizden daha mutsuzu yoktur" dediği anla büyüleniyoruz. Kahramanımız suçunu itiraf etmek için Sonečka'yı seçerek onu onurlandırmış gibi görünse de gerçekte kıza baktığında kendi kirliliğini görüyor.

Yere kapaklanıp ayaklarını öptüğünde utançla sarsılan kıza onun değil, insanlığın çektiği acıların önünde eğildiğini söylüyor. Dostoyevski bu sahneyle bizi bütün dünyayı kucaklamaya çağırıyor.

Rodya, bir günahkar olarak bu saygıyı hakketmediğini söyleyen kıza "Evet günahkarsın. En büyük günahın kendini boş yere öldürmen, kendini harcamandır. Hem nefret ettiğin bir çirkef içinde yaşıyorsun hem de bu davranışınla hiç kimseye en ufak bir yardımın dokunmadığını biliyorsun. Bundan daha korkunç bir şey olabilir mi?" diye sorduğunda heyecanla diyoruz ki Rodya'ya, "sen ve Sonya birsiniz. İkiniz de masum delilersiniz. Yolunuz bir sizin". Böyle söylüyor ve Sibirya'ya birlikte gitmelerini onaylıyoruz.

Kırk yıl önce farkedemediğim o kadar incelikler var ki kitapta. Mesela, Raskolnikov paltosunun içine sakladığı baltayla kurbanına doğru yürürken önünden geçtiği parka fıskiye yapılsaydı veya bir kaç bahçe birleşip genişletilseydi diye düşünüyor. O anda içinin nasıl da kurak olduğunu, bir su serinliğine ihtiyaç duyduğunu, daracık, karanlık, pis odasından dışarı çıktığında hiç değilse geniş ve serin bir bahçeyle kucaklanmak istediğini anlıyoruz. O ise bunun farkında değil, "Herhalde kurşuna dizilmeye götürülen insanların da aklı herhalde yolda gördüklerine takılıyordur" diyor. Eyleminin bedelinin idam olabileceğini biliyor. Daha sonra cinayetinin gelgitleriyle boğuşurken kendini suya atarak öldürmek isteyecek. Fakat o esnada bile kendini çok güçlü hissedecek, hala gururlu kalabildiğine sevinecek. Özetle onu öldürmeye iten de, her durumda yaşamayı seçtiren de gurur.

Kitabı okurken acaba kaç katil, cinayet öncesinde, suçu işlediği anda ve sonrasında kendine bu kadar yakından bakabilir? Gerçek hayatta acaba Porfiri Petroviç gibi kıvrak zekalı, şüpheliye suçunu itiraf ettirmeye çalışırken alaycı üslubuyla karşısındakiyle kedi-fare oyunu oynayan, ara sıra felsefe patlatan, yaptıkları işi sanat kabul eden sorgu yargıçları var mıdır diye soruyoruz. Hemen ardından romanın gerçeği ile hayatın gerçeğinin farklı olduğunu hatırlıyoruz. Önemli olan romancının bizi kahramanlarına inandırması. Biliyoruz ki, yazar gerçek hayattan toplamıştır bu meyveleri. Yüceliğin ve bayağılığın kuyularına aynı derinlikte inme cesareti göstermeseydi, onları böyle canlı roman kahramanlarına dönüştüremezdi.

Dostoyevski hayatı boyunca bedensel ve ruhsal ıstırapın her türünü yaşamış, içinde yanardağlar kaynayan bir insan. İnsanın sanki bu eserleri yazabilsin diye ona böyle bir kader biçildiğini düşünesi geliyor. Üstelik maddi manevi olumsuz şartlar yüzünden alelacele yazmış, geriye dönüp düzeltmeler yapamamış eserlerine. Rodyasının yaktığı isyan ateşi hiç sönmeyecek, biliyoruz. Onun "Yolunca, yordamınca kuşaltılmış bir halk üzerine bombalar yağdırmak, biçim bakımından kimseyi rahatsız etmiyor ve saygıdeğer bir şey sayılıyor bu" satırlarını okuduğumuzda, içimizden bugün de öyle Rodya, bugün de diyoruz. Kendilerince "iyi" bir amaç hizmet için adam öldürenler arasında Suç ve Ceza'yı okuyanlar var mıdır acaba? Okusalar, Rodya'nın kendini sorgulamasını fazla romantik ve hatta aptal mı bulurlar? Yaptıklarının korkunç bir hata olduğuna dair içlerine minik de olsa bir kurt düşer mi diye kendi kendimize konuşuyoruz.

Başka detayların da farkına varıyoruz: Karakterlerin dört isimli olması, (biri vaftiz adı, biri baba adı biri soyadı, sonuncusu ismin kısa hali), yoksulların tek göz odada yaşamaları ve kapıların hep açık olması, bu yüzden herkesin herşeye şahit olması, bizde ölü evine yemek götürülürken, Ruslarda ölü evinin komşulara yas yemeği vermesi, 1860'ların Rusyasında üniversite öğrenciliğinin başlıbaşına üstün bir statü sayılması, Raskolnikov'un karakolda şüpheli olarak sorgulanırken bile "bağırmanın bana. Ben bir üniversite öğrencisiyim, kendime böyle bağırılmasına izin vermem" demesi, romandaki "aşağılık tipler" yelpazesinin genişliği, tüm karakterlerin kendilerini bir şekilde aşağılanmış hissedip, başkalarının gözünde kendi yöntemlerince saygınlık kazanmaya çalışmaları...

Romanın arka planında ülkenin siyasi ve düşünsel atmosferi de var tabii. Onları da kahramanların kendi aralarındaki konuşmalarından öğreniyoruz. Aile yerine kadın-erkek ilişkilerinde sınır tanımayan bir komün

hayatıyla rasyonel aklı dine tercih edenlerin karşısına yazarımız İncil ahlakıyla çıkıyor. Tanrıya inanmadığını söyleyen Rodya, annesinden, kızkardeşinden ve Sonya'nın küçük kardeşinden kendisi için dua etmesini isterken, Sonya'ya neredeyse zorla Hz İsa'nın Allah'ın innayetiyle ölmüş Lazar'ı nasıl diriltiğine dair pasajı okutuyor. Anlıyoruz ki, kendisine de bir gün mezarı olacak Sibiry'a'da Hz. İsa gelecek ve tıpkı Lazar'a seslendiği gibi "Rodya, dışarı çık" diyecek ve manevi açıdan ölü olan katilimiz Sonya ile beraber yepyeni bir hayata başlayacak.

Romanın diğer kahramanları da ilgimizi hakediyor:

Arkady İvanoviç Svidragaylov: Evinde mürebbiyelik yapan Dünya'yı iğrenç teklifleriyle sıkıştıran, takıntılı, serseri, üç kağıtçı çiftlik sahibi. Kendisini vaktiyle düştüğü bataktan kurtaran zengin karısına ihanet eden, onu kırbaçlayan, karısının şüpheli ölümünden sonra bir yandan 15 yaşında bir kızla nişanlanırken, bir yandan da Dünya'nın peşinden koşan bir tip.

Fakat Dostoyevski, böyle bir adama bile iyilik yaptırıyor; Sonya'nın babası ve üvey annesinin ölümünden sonra ortada kalan küçük çocukları bir yuvaya yerleştiriyor ve hesaplarına para yatırtıyor, sonra intihar ettiriyor. Nedense Svidragaylov'un bu tavrı inandırıcı gelmiyor. Tamam, suçluluk duygusunun tamiri için minik bir şey yapmış oluyor ama sonuç olarak Dostoyevski'dir o masum sabileri ortada bırakmayan diye düşünüyoruz, Svidragaylov intihar etmeyebilirdi diyoruz. Fakat sonra gerilere dönüp adamın sözlerine bir daha baktığımızda şu ifadelerini atladığımızı farkediyoruz:

"Biz sonsuzluğu anlaşılması olanaksız bir düşünce olarak, şöyle kocaman, çok büyük bir şey olarak düşünüürüz hep. İyi ama, neden ille de kocaman, çok büyük bir şey? Oysa bir bakmışsınız, küçücük köy hamamı gibi bir yerdir.İs içinde, köşeleri örümceklerle dolu? Düşünebiliyor musunuz? İşte size sonsuzluk! Sonsuzluk benim gözüme bazen böyle görünüyor" Yazarın çizdiği karektere ne kadar da uygun bu sözler.

Piyotr Petroviç Lujin: Dünya'ya talip olan adam. Evleneceği kızın yoksul olması şart. Çünkü kendisinin bir veli nimet olarak kabul edilmesini istiyor. Kızda uyandıracağı borçluluk duygusundan zevk alacak. Nezaket maskesinin altındaki kabalığı yüzüne vuran Raskolnikov'dan intikam almak için, Sonya'ya hırsızlık iftirasında bulunan bir adam. Kendini beğenmişliğinin ardında yatan şeyin özsaygı yoksunluğu olduğunu anlıyoruz. Kendini erdemli gösteren bu adamın ekonomik görüşleri bize hiç yabancı gelmiyor:

"Ben kaftanımı yarıya bölüp komşuma versem, ikimiz birden yarı çıplak kalırız... Bilim ne diyor: Dünyada herkesten çok kendini sev çünkü dünyada herşey kişisel çıkara dayanır. Eğer bir tek kendini seversen , işini gerektiğince yaparsın, kaftanın da bölünmeden bütünüyle senin üzerinde kalır. Ekonomi bu bilimsel gerçeğe şunu ekliyor: Toplumda ne kadar insanın işleri yolund aolursa, diğer bir deyişle kaftanlar ne kadar bütün kalırsatoplumun temelleri de o kadar sağlam ve genel gidiş o kadar yolunda olur. Böylece ne oluyor. Yalnız kendim için kazanmakla herkes için de kazanmış oluyorum..."

Lujin gibiler hala aramızda. Çevremize baktığımızda kapitalist mantığın ürettiği bu insan tipinin daha beterlerini görüyoruz. Nedense her kötü adama bir iyilik eklemeye çalışan Dostoyevski bunu Lujin'den esirgiliyor. Mesela Lujin Sonya'ya iftira attığında "kadınların ortak kullanımına" inanan oda arkadaşı Lebezatnikov sessiz kalmıyor ve Lujin'in yalanını yüzüne vuruyor. Fakat minik de olsa Lujin'den soylu bir jest gelmiyor.

Romanın temel mesajı, kurtuluşa ancak acı çekerek varılabileceği. Bu da Rus ortodoks inancının, Hz. İsa'ya çilecilik yönüyle benzeme çabasını işaret ediyor. Bizim inancımızla benzer gibi görünmekle birlikte çok farklı. Müslüman, elinde olmayan sebeplerle başına gelen felaketlere sabrederek kurtuluşa ulaşır. Çileyi bir araç

görmez, sırtında Hz. Adem'in günahı ve Hz. İsa'nın çarmıhı olmadığından sırf acı çekmiş olmak için, kendini bile isteye aşağılamaz.

Yazar, çileciliğin sapık yorumlarının insanı nerelere taşıyabileceğinin de farkında. Tefeci kadının oturduğu apartmanda badanacılık yapanlardan biri, Nikolay Mikolka, işlemediği cinayetin sorumluluğunu üzerine alıyor. Bu delikanlı merkezi kiliseye karşı ayrılıkçı bir dini hareketin liderine mürit. Dini önderinin, çile çekmeyi kutsayan İncil'in aşırı etkisiyle kendini asma teşebbüsünden sonra sırf çile bülbulü olmak için cinayeti üstlendiği yorumu yapıyor. İnsan Nikolay'ın günümüzdeki versiyonlarını düşünüyor, siyasi ya da mafyatik nedenlerle başkalarının suçunu taşımaya mecbur bırakılanları...

Romanı bitirirken Rodya'dan içimizdeki gizli katile dokunduğu için mi yoksa kendine asla yalan söylemediği için mi bu kadar etkilendiğimizi bilemiyoruz. Ama yazarını neden sevdiğimizden eminiz: Hiç bir durum ve insan için kesin konuşmaması, bir uçtan bir uca tüm olasılıkları sıralaması, tüm hallerin katmanlarında bizi dolaştırması, az betimlemeye çok diyaloga önem vermesi, kurgusunun yalınlığını karakterlerin yoğunluğuyla dengelemesi, katilin kim olduğunu en baştan beri bilmemize rağmen, heyecanımızı sonuna kadar elinde tutması... Roman karanlık ve dar odalarda, sefaletin hüküm sürdüğü cadde ve meyhanelerde geçmesine, bir gül kokusu bile duymamamıza rağmen sıkılmıyoruz. O zavallı, ayyaş, ahlaksız, mazohist, çelişkili, ahenksiz, ölçüsüz, kibirli, bencil, kasvetli, şeytani, şiddete meyyal, veremli tiplerden büyüleniyoruz.

Rodya ile Sonya'dan ayrılırken buruğuz. Sibirya'dayız. Cinayetin üzerinden bir buçuk yıl geçmiş. Aynı şehirde olmalarına rağmen çok az görüşürler. Kızımız, oğlumuzu taş kırmak gibi işler için dışarı çıktığında uzaktan izlemek zorunda. Çünkü sevdiği delikanlı onun yüzüne yani aynasına iğrenerek bakar ve hemen hiç konuşmaz. Yine de birbirlerinin varlığından güç alırlar. Dünya Rodya'ya bir karabasan gibi görünür: Kimse kimseyi anlamamakta, herkes gerçeği kendisinin bildiği düşünmekte, karşısındakinin bunu anlamıyor olmasından acı çekmektedir. Kimin yargılanacağı, nasıl yargılanacağını bilmez insanlar, kim suçlanacak, kim aklanacak belli değildir. İnsanlar anlamsız bir hınç ve öfkeyle birbirlerini öldürmeye devam etmektedir. Kurtuluşa ermiş bir kaç seçkin insan vardır tabii ama onların da sesleri solukları duyulmaz. Dostoyevski sanki dün yazmıştır romanı, bizleri anlatmaktadır.

Kahramanımız, kaosa teslim olmaz, sükun arayışını sürdürür. Bir sabah kaymak taşı pişirmek için fırına dönüştürülmüş bir barakada çalışmaya çıktığında ırmak kıyısında oturup karşı kıyıya bakar. Göçebe çadırlarından belli belirsiz bir şarkı duyulmakta, orada sanki hala Hz. İbrahim çağı yaşanmaktadır Derken Sonya yanında belirir. Hastadır, Rodya'dan korkup çekinmektedir. Fakat bu kez kızın dizlerinin dibine yığılıp ağlamaya başlar Rodya. Yastığının altındaki hiç okumadığı İncil'i hatırlar. Bu, ikisinin de diriliş anıdır. Sanırım ki Dostoyevski'nin hepimizden dileği, suçlamadan önce anlamamızdır.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

PKK'da istikrarın sebebi ne?

Nuriye Akman 2012.09.09

27 Kasım 1978'de kurulan PKK'nın komuta kademesi, o günden bugüne çok fazla değişmedi. Nasıl oluyor da PKK gibi bir örgütün lider kadrosu aynı kalabiliyor ve dünyada pek örneği olmayacak şekilde bütün güçleri elinde toplamış lideri ele geçirildiği halde örgüt yoluna devam edebiliyor? Bu soruların cevabını konunun uzmanlarına sordum...

Teröre aşina bir neslin çocuklarıyız. Otuz yıldır kanıyoruz. Verdiğimiz her kurbanla bir kez daha ölüyoruz. Bu haftaya yine bağrımız yanarak başladık. Hükümetler değişse de maalesef bir türlü ateş sönmüyor. Bize bu acıları yaşatan örgütün komuta kademesi ise hep aynı kalıyor. Ekrem Dumanlı pazartesi günkü köşesinde bu durumu dile getirmiş ve sormuştu: Amerika ya da Avrupa ülkelerinden biri, 30 senedir bir örgülle silahlı mücadele veriyor ve o örgütün beyin kadrosu biliniyor olsun; lider kadro bu kadar rahat olabilir miydi? 30 senedir aynı kişilerin örgütü yönetmesi örgütün tabanını bile rahatsız ediyor da terörle mücadele edenler bu tür ayrıntıları dikkate almıyor mu? Daha da kritik bir soru var: Örgüt lideri teslim edilmesine rağmen bu fırsatı iyi kullanamayan Türkiye, nerede hata yapıyor? Kendi planı olmayan başka planlara mı tabi oluyor? Ben de herkesin merak ettiği bu soruları işin uzmanlarına sordum. Nasıl oluyor da örgütün lider kadrosu aynı kalabiliyor ve dünyada pek örneği olmayacak şekilde bütün güçleri elinde toplamış lideri ele geçirildiği halde örgüt yoluna devam edebiliyordu?

***

Görevlendirmede tek adam kültürü...

 Doç. Dr. Yalçın Akdoğan / AK Parti Ankara Milletvekili: PKK gibi Stalinist silahlı örgütlerin işleyiş mantığı herhangi bir meşru parti örgütünden veya marjinal silahlı gruplardan çok farklıdır. Öncelikle PKK, farklı alanlarda faaliyet gösteren, güç devşiren, kaçakçılığın her türlüşüne başvuran, tabilerine çeşitli imkanlar sunan bir menfaat şebekesidir, adeta sektörleşmiş bir illegal yapıdır. Böyle bir yapının tepesinde yer alabilmek çok kolay olmadığı gibi, burada kansız bir değişim yaşanması da kolay değildir. Bugün de örgütün tepesinde bir nevi iktidar çekişmesi vardır, ama bu normal bir mücadeleyi veya aşağıdan yukarıya doğru isteyenin ulaşabileceği bir süreci ifade etmez. 'Tek adam kültürü', pozisyonların dağıtımında da etkilidir. Örneğin Öcalan'ın isteğiyle kurulan KCK yürütme kurulunun başında Murat Karayılan bulunmaktadır. Normalde belli periyotlarla dönemsel başkanlık şeklinde yürütülmesi gereken görev, uzun zamandır Karayılan tarafından işgal edilmektedir. Öcalan söylemeden bunun değişmesi mümkün değildir.

Başsızlık, tek adama dayanan yapılarda ciddi bir handikaptır. Örgütün kafası kopmuş gibi sağa sola saldırması, irrasyonel ve kendi aleyhine davranışlar sergilemesi bunun bir tezahürüdür. Nitekim Öcalan'ın yönlendirmelerinin kesilmesi uzunca bir süre Kandil'i bloke ettiği gibi, BDP'nin de siyaset belirlemede şaşkınlık yaşamasına sebep olmuştur. Tabulaştırılan liderin cezaevinde olması veya ölmesi, bu tür örgütlerin hemen dağılacağı anlamına gelmez. PKK, çok farklı alanlarda ve sektörlerde menfaat ağı kurduğu için liderinin devre dışı kalması sebebiyle bu saadet zincirini bozmaz. Siyasi uzantısı üzerinden sağladığı kitle desteği, tutunabileceği bir zemin sunar. Bu gücün dağılması toplumsal desteğin kaybedilmesiyle mümkündür. Örgütü leadersiz bırakma girişimi, süre kazandırır ve bu süre içinde sizin ne yaptığınız, örgütün de iç krizini nasıl aştığı belirleyici olur. Örgüt iç çekişmelerle ayrışabilir veya iç bütünlüğünü sağlayacak mekanizmalar geliştirebilir. Burada önemli olan, halk ile örgütü ayırıştırarak, örgütün farklı alanlarındaki desteğini kesecek hamlelerle boşluğun değerlendirilebilmesidir. Terör örgütleri amaç ve hedeflerini, halk desteklerini veya liderliğini kaybetseler de farklı odakların destek ve yönlendirmeleriyle ayakta tutulmaya çalışılabilirler. Ama bunlar PKK gibi yapıları, daha marjinal terör örgütlerine dönüştürür.

Abdullah Öcalan TSK'yı taklit etti

 Hüseyin Yayman / Gazi Üniversitesi Öğ. Üy.: PKK, Marksist/Stalinist ideolojiyle kurulmuş bir örgüt ve çok sert kuralları var. Bugüne kadar varlığını devam ettirebilmesi bu iç düzen yönetmelikleriyle oldu. Genel sekretere veya merkez komite üyelerine başkaldıran herkes bir biçimde tasfiye edildi. Öcalan, PKK'yı kurduğunda dünyadaki gerilla pratiklerini yakından inceledi ve kendine bir mücadele stratejisi çizdi. Aynı zamanda TSK'yı birebir taklit edip, onun tüm yönetmeliklerini kendisine uyarladı. Öcalan, Kara Harp Okulu'nun kapısından çevrilmiş biri ve kara kuvvetleri komutanı olmak istediğini biliyoruz. Öcalan'ın çocukluk anılarında 27 Mayıs darbesi önemli bir yer tutar.

1970'li yıllarda diğer Kürt örgütleri dergi çıkarmak, yayın yapmak, panel düzenlemek gibi hedefler seçerken Öcalan 'masaya silahı koydu' ve kendisini onlardan farklılaştırdı. Türkiye, maalesef PKK'yı tanımıyor ya da 'doğru bilinen yanlışlarla' mücadele etmeye çalışıyor. Bu tezin doğruluğunu PKK hakkında kaç doktora tezi yapıldığı, kaç analitik kitap yazıldığı sorusu etrafında düşünmenizi tavsiye ederim.

Adına ne denirse denilsin bu konuda devletin bir siyaseti yok. Kişilere, zamana ve konjonktüre göre değişen bir yaklaşımı var. Temel sorun bu. Son tahlilde PKK'nın ne yaptığının çok bir anlamı yok. Asıl devlet ne yapıyor?

PKK, en başından beri ideolojik eğitime büyük önem verdi. Mezrada yaşayan insanlara davasını anlatıp kendi tabanını yarattı. Onu ayakta tutan aşırı politize olmuş o kitle. Bu kitle, kapalı olarak PKK'yı destekliyor. Böyle olunca örgüt, kişilerden bağımsız olarak yoluna devam ediyor.

Öcalan, Marksist literatürdeki öncü kavramını bölgeye uygulayıp, gençleri dağa çıkardı. Mahir Çayan'ın 'suni denge' kavramını yeniden yorumlayıp 'zorun rolü' pratiğini geliştirdi ve 'devrimci şiddet' adını verdiği eylemlere başladı. PKK, ilk dönemlerde özellikle Kürt köylerini basıp 'devlet zayıf' algısı yarattı. Devleti, 'şiddete karşı şiddet' tuzağına çekerek doksanlı yıllardaki hataları yapmaya zorladı. 'Nusaybin, Cizre, İdil, Kızıltepe liselerinden bu yıl kaç genç dağa çıktı?' veya 'Berlin'den, Paris'ten ne kadar genç dağa gitti?' sorularının cevabı verildiğinde bu mesele daha iyi anlaşılacaktır.

Garip bir durum

 Prof. Dr. Sedat Laçiner / Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörü: Gerçekten garip bir durum. Türkiye, bir tek tepe yöneticisini dahi etkisiz hale getiremedi, yakalayamadı. Öcalan bile ABD'nin hediyesidir. "Apo'yu yakaladık diye bazen hava atan" kişiler ortaya çıkıyor, bunlar Apo'yu bir tek kurşun veya direnme olmaksızın paket olarak teslim almışlardır. Üst yöneticilerden Şemdin Sakık da Öcalan kendisini öldürecek düşüncesiyle peşmergeye sığınmıştır, onlar da Türkiye'ye paket tesliminde bulunmuşlardır. Öcalan'ın yakalandığı dönemde ABD bunu PKK'yı bitirip, Kuzey Irak'ta Barzani-Talabani ikilisine hükümrancılık alanı açmak için yapmış, ama dönemin Türk başbakanı bile "Bize neden teslim ettiler anlayamadım" demiştir. Türkiye örgütün üst yöneticilerine yaklaşmamıştır veya yaklaşmamıştır. Yoksa 30 yıl birçok yöneticisini rahatlıkla etkisiz hale getirebilirdi.

PKK, lideri yakalandıktan sonra çöktü, terörü sürdürmekte zorlandı. Hem lideri yakalandığı için hem de arkasından dış destek neredeyse tamamen çekildiği için. Ancak Türkiye Irak işgali öncesinde 1 Mart tezkeresini onaylamayıp ABD ile sorun yaşayınca PKK, Türkiye'yi cezalandırmak için, daha sonra da İran'a karşı yaşatıldı. Örgüt bunu iyi kullandı ve Abdullah Öcalan'ı da liderlikten çıkarıp, liderlik kademesini yeniden kurdu. Öcalan'ı resmen çizdiler, artık Öcalan ölse daha mutlu olurlar. Son dönemde ise PKK'nın yaşaması ve Türkiye'ye zarar vermesi pek çok ülke ve grubun işine geliyor. Yani örgütün yaşamasını Türkiye içindeki realitelerden, gelişmelerden çok daha fazla dışarıdan gelen desteğe bağlı.

Kadro değişmiyor çünkü çok başarılı bulunuyor

 Şerafettin Elçi / KADEP Genel Başkanı Diyarbakır Milletvekili: PKK'nın parti içi işleyişi hakkında bilgi sahibi değilim. Ancak illegal örgütlerde ya iç infaz ya da örgütün ideolojisine veya uygulamalarına çok açık ters düşme sonucu üst düzey kadrolar tasfiye edilir. Böyle bir tasfiye olmadığına göre, üst düzey kadrolar, örgüt tarafından başarılı bulunmuştur. Örgütün güçlenerek varlığını sürdürebilmesinin sırrı: Devletin Kürtlere karşı sürdürdüğü kabul edilemez haksız ve hatalı tutum ve uygulamaları ile Kürt halkının örgüte verdiği destekte aranmalıdır. Devletin Kürtlere yönelik haksız ve hatalı tutumu sürdüğü sürece Kürt halkının desteği devam edecektir. Kürt halkının önemli bölümünün PKK'ya yaklaşımında şöyle basit bir mantık var: Bu devlet haklarımızı gasp etmiştir, bize zulmediyor. PKK'da haklarımız için mücadele ediyor. Devletin tutumu değişmedikçe, Kürt halkının da tutumu değişmeyecektir.

Öcalan'a tepki duyanlar tasfiye edildi

 Ümit Fırat / Yazar: Öcalan'ın Başbakanlık Kriz Yönetimi Merkezi olduğunu söylediği, İmralı yönetiminden sorumlu askerlerden oluşan kurumun ve Öcalan'ın onaylarıyla görevlendirilen bir avukatın İmralı-Kandil arasında sağladığı ilişkiler sonrasında Öcalan'ın, PKK'yı yeniden kontrol etmesi ve yönetmesi sağlandı. Bu süreçte yetkililerce Öcalan'a telefonla görüşme imkânı dâhil her türlü kolaylık sağlandı.

Tabii Öcalan'ın devlet desteğiyle PKK'yi yeniden kontrol etmesine memnuniyetsizlik ve önemli bir tepki duyanların sayısı da az değildi. Bunların bir kısmı derhal örgüt saflarını terk etiler; bir kısmı da savaşın sona ermesiyle birlikte bir kez daha Öcalan'a inanmayı denedi, ama 2004'te Öcalan savaşı yeniden başlatmaya girişince onlar da tasfiye edildi. Sonuç olarak artık Öcalan'sız bir PKK'nin şimdiki PKK olmayacağı; Öcalan'ın olmadığı bir PKK'nin dağılacağını; PKK'nin birliğini koruyabilmesi veya dağılmamasının yegâne yolunun Öcalan etrafında kenetlenmek olduğuna inanan bir kitle oluştu ki, esasen Öcalan da örgütünü böyle dizayn etmişti.

Öcalan'ın liderliği, yargılanırken güçlendi

 Doç Dr. Süleyman Özeren / Polis Akademisi UTSAM Müdürü: Bazı terör örgütleri, örneğin Peru'daki Aydınlık Yol ve Sri Lanka'daki Tamil Kaplanları lider merkezlidir. Abimael Guzman, Aydınlık Yol'un karizmatik lideri idi. Felsefe profesörü olan Guzman, "Dünyada dört ideolog vardır: Marks, Lenin, Mao ve ben" diyen, narsisist kişiliği ile öne çıkan bir kişi idi. On binlerce örgüt üyesi olan bir örgütün lideri iken 1992 yılında yakalandığında mahkûm elbiseleri içinde halka teşhir edilmişti. Guzman, yargılama sırasında da diğer mahkûmlarla birlikte yargılanmış ve adeta karizmatik bir kişilikten alelade bir örgüt üyesine indirgenmiştir.

Öcalan'ın yargılanması sırasında ise adeta liderlik konumu güçlenmiştir. Zira cam kafeste "Benim annem de Türk, devlete hizmete hazırım." diyen Öcalan örgütte büyük bir çöküntü oluştururken dava süreci bu çöküntüyü geri plana atmıştır. Dava sürecinde normalleştirme yerine olağanüstü hale getirme yanlış olmuştur.

IRA ve ETA gibi örgütlerde ise tek bir liderden çok Konsey'in liderlik yaptığı bir yapı vardır. İngiltere, İspanya ve Peru gibi ülkelerde örgütün lider kadrosunun etkisiz hale getirilmesine yönelik operasyonlara ağırlık verilmiştir. Hatta örgütle kalıcı çözümler için yapılan görüşmelerde dahi bu ülkelerde operasyonlar durmamıştır. İstihbarata dayalı nokta operasyonları IRA, ETA ve Aydınlık Yol gibi örgütlerin çöküşünü hızlandırmıştır.

Kadroda değişmeyen isimlerin sayısı azdır

 Sedat Yurtdaş / Yazar, Avukat, DİTAM Bşk. Yrd (Eski DTP Gn.Bşk.Yrd): PKK üst yönetiminde değişmeyenlerin sayısı, bir elin parmaklarını aşmıyor. Nihayetinde bunlar örgütün tümünün tartışmasız lider kabul ettiği Abdullah Öcalan ile lider kadrodan olan Cemil Bayık, Duran Kalkan ve Mustafa Karasu gibi isimlerdir. Söz gelimi, Ali Haydar Kaytan nitelik olarak aynı kadroda yer alsa da, bugün için lider kadroda yer almıyor. Bu nedenle titrlerinin hiç sorgulanmadığı sonucunu çıkarmak, yanlış bir çıkarsama. Diğer yandan

Murat Karayılan, Sabri Ok ve daha başka isimler de, gerek çok uzun yıllar dağlarda sayıları binleri-onbinleri bulan gerilla yöneticisi olmaları gerekse bazılarının uzun yıllar cezaevinde ve sonrasında Avrupa ya da dağda yönetici veya komutan olmaları sebebiyle görevde oldukları söylenebilir. Son zamanlarda adlarından sıkça söz edilen Fehman Hüseyin ve Sofi Nureddin gibi isimler, esasında örgütün uzun tarihi düşünülünce çok da eski sayılmazlar. Aksine, örgüt çevrelerinde sık sorgulamalardan rahatsızlık var.

Sonuçta, Ortadoğu gibi bir barut fıçısında, PKK gibi illegal, Marksist-Leninist olarak kurulmuş gelişmiş, ancak daha sonra reel sosyalist eleştiri üzerinden fikirlerini güncelleyen, yine de her zaman silahlı çatışma ortamında olan bir örgütün liderliğinin, sorudaki anlamıyla değişmemesi şaşkınlığı yanlış. AP, CHP, ANAP gibi yetmiş-seksen yıllık demokrasi(!) geleneğine sahip parlamenter sistem içindeki partilerde liderlerin değişiminin ya görev değişimi ya sürekli büyük kayıplar ya da komplolarla mümkün olduğu hatırlanırsa, sebebin anlaşılır olduğunu düşünürüm.

Liderinin içeride olması, güçten düşme nedeni olsa da, büyüme ve küçülme sebep ve gerçeği değişmez. Kaldı ki Güney Afrika gibi Mandela gibi bir örnek de var. Mandela içeride tutularak güçsüzleştirilemediği gibi, ANC (Afrika Ulusal Kongresi) olan örgütü de zayıflatılamamıştı. Keza pek çok IRA lideri de uzun yıllar cezaevinde kaldığı halde bugünkü Kuzey İrlanda'da ve pek çok Bask lideri de Bask ülkesinde bakan düzeyinde yönetici durumdadır. Burada bir neden-sonuç ilişkisi de olduğu bence muhakkak. Kürtler eşit düzeyde hak ve özgürlüklere sahip olmadıkları sürece, sorunun şiddet üretme potansiyelinin yüksek olacağını söylemek yersiz olmayacaktır.

Ülkeler, lider kadroyu korumaktan yana

 Mehmet Kaya: (Eski Diyarbakır Tic. Od. Bşk.) Bu tür özgürlük mücadelesi verdiğini iddia eden örgütlerin büyük kısmı liderliği önemseyen, lider etrafında örgütlenmenin zorunluluğuna inanan bir yapıya sahiptirler. Bu liderler üzerinden topluma kahramanlık mesajları vererek toplumsal destek canlı tutuluyor.

PKK'nın lider kadrosuna baktığımızda başta Türkiye Kürtleri olmak üzere Suriye, İran ve Irak Kürtlerinin sosyal ve dini yapılarına cevap verebilen bir lider yapısı bulunmaktadır. Bu liderler dönem dönem ANF üzerinden verdikleri mesajlarla toplumları dinamik tutmaya çalışmaktadırlar.

Ayrıca lider kadrolarının her birinin uluslararası konjonktürde önemli bir konumu vardır. Ülkeler liderlerle kurdukları ilişkilerin sürdürülebilirliği açısından bu kadronun muhafazasından yana tavır takınmaktadır. Benzer başka örgütlerde olduğu gibi PKK'da da lider ile uzlaşmazlığa düşmedikçe ve ulusal harekete ihanet etmediği sürece lider kadro değişmez.

Kuruluş yıllarında Apocu olarak tanınan PKK dört parçada özgürlük sağlayacağını savunarak toplumsal destek bulmaya çalıştı. Öcalan yakalanıncaya kadar da bu tavrı devam etti. Öcalan'ın yakalanması sonrası hedef ve talepler değiştiği gibi strateji de değiştirilerek yeni bir mücadele yöntemi başladı. PKK 2005'in başında ulusal mücadelenin başarıya ulaşmasında olmazsa olmazın bir lider yaratma, bu lideri yüceltme, eleştirilmez kılma ve çözümün tek adresi göstermenin gerekli olduğuna karar verip bu konuda çalışma başlattı.

Bunu çözümün önemli bir parçası olarak gördü ve toplumu ve kitlelerini buna inandırma anlamında önemli çalışmalar yaptı.

Abdullah Öcalan ile ilgili eleştiriler çok sert bir şekilde bastırıldı ve insanların Kürt sorununun çözüm önerileri tamamen 'irademiz' denen Öcalan'a bırakıldı. Bu bir yöntemdi ve 2011 yılına kadar başarıyla uygulandı. Silvan saldırısı sonrası açıklamalar ve davranışlar bu konuda bazı farklı adımların örgüt içinde atıldığını gözlemliyoruz.

Yakın zamanda Güney Afrika bu konuda tam benzer olmamakla birlikte birçok ortak özellik barındırmaktadır. Geçmiş ulusal mücadelelerde bu tür lider öncelikli örnekler mevcuttur.

Mesele, liderleri yakalamak değil

 Suat Gün / Strateji ve Uluslararası İlişkiler Uzmanı: PKK'nın bütün liderlerini yakalasanız dahi PKK devam eder. Çünkü siz bu örgütü taktik sahada mağlup ediyorsunuz. Stratejik sahada mağlup etmiyorsunuz. Stratejik manada eylem yapmasına ortam sağlayan alanlara el atıyorsunuz. Örgütün eylem yapacağı sahaların çembere alınması lazımdır. Daha iyi karakollar yapalım, şu tedbiri alalım bu tedbiri alalım bunlar beyhude şeylerdir. Sınırsız emniyet yoktur. Bütün tedbirler çöker. Birliklerin savunmaya değil taarruza geçmesi lazımdır. En iyi emniyet taarruz edildiğinde sağlanır. Gazetelere bakıyorum, şu niye yapılmadı bu niye yapılmadı, karakol kalekol olsun, yok TOKİ yapsın gibi tenkitler yapılıyor. Eylem yapan örgüt kafasına koymuştur. Siz yerin dibine girseniz de sizi bulur ve hasar verir.

"İtaat Kültürü"

 Cevat Öneş / Eski MİT Müsteşar Yrd.: Lider kadronun neden değişmediğinin bence sebepleri şunlardır:

- * PKK'nın kuruluşunu şekillendiren ideolojik yapının öncü kadrolarının, acımasız uygulamalarıyla, örgüt içi muhalefet oluşumunu engellemeleri.
- * Genel Kürt siyasetleri vasatlarında, farklılıkları ortadan kaldırarak, otoriter-totaliter, tek merkezci yapı oluşturmaları.
- * Kürt burjuvazisi ve aydınlarını sindirmeleri.
- * Liderliğine süreklilik kazandırabilen Öcalan'ın, yönetim kadrolarını, kendi ekseninde şekillendirebilmesi.
- * Çok geniş PKK network'ünün etkili kullanılışı.
- * Farklı güçlerin örgüt kadrolarıyla kurabildiği bağlantılara devamlılık kazandırabilmek için, olabilecek etkileri.
- * Önderlik kadrolarına, tartışmasız itaat kültürü.

Öcalan'ın yakalanmasına rağmen örgütün dağılmaması ise bunlara bağlanabilir:

- * Yaygın ve etkili network'ün, yayın politikalarının, örgüt içi eğitimin, ideolojik yapının yaratabildiği yeni bir zihniyet.
- * Sözkonusu zihniyetin Öcalan'a atfettiği liderlik kutsallık.
- * Oluşturulan kadın militan yapısının yarattığı güç.
- * PKK'ya yönelik uygulanan politikaların, önemli yetersizlikleri.
- * 1980'li yıllardan itibaren yetişen genç, radikal, politize olmuş, travmatik duygulara sahip, yeni bir sınıfın varlığı.

***

ASIL KURUCULAR YEDİ KİŞİ

PKK'nın 27 Kasım 1978'de Diyarbakır'ın Lice ilçesi Fis köyünde gerçekleşen kuruluş toplantısına 20 isim katıldı. Bunlardan bazıları zaman içerisinde PKK tarafından infaz edildi, bazıları örgütten ayrıldı, kimileri örgüt tarafından ölüme gönderildi. İlk iki yıldaki katılımlar da dikkate alındığında PKK'nın asıl kurucularının Abdullah Öcalan, Cemil Bayık, Duran Kalkan, Ali Haydar Kaytan, Murat Karayılan, Rıza Altun ve Mustafa Karasu'dan oluşan 7 kişi olduğu söylenebilir. PKK'nın ilk eylemi olan 1984'teki Siirt ve Eruh baskınlarının planlayıcılarından Sabri Ok ve 1986'da asteğmen olarak görev yaparken Mardin'in Dargeçit ilçesinde PKK'ya katılan 'Ape Hüseyin' kod adlı Kadri Çelik de bu listeye eklenebilir. Örgütün bugün en etkili isimlerinden biri olan 'Bahoz Erdal' kod adlı, Suriye doğumlu Fehman Hüseyin ise örgüte 20 yıl önce katıldı.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ajda'dan öğrendiklerim

Nuriye Akman 2012.09.23

Ben konser insanı değilim. Popüler şarkıcıların seyircisi hiç değilim. Müziği sakince, tek başıma dinlemeyi severim; sadece besteye odaklanarak, notalarla birlikte akmalıyım.

Müziğe eklenen her görüntü, dışarıdan katılan her ses kaos yaratır içimde. Klip bile izleyemem bu yüzden.

Sevdiğim bir arkadaşım Ajda Pekkan'ın konserine fazladan bir bileti olduğunu söyleyince kırıyım rutinimi, bir bakayım neler oluyor dedim. Şık şıkıdım giyindim. Arkadaşım beni topuklu ayakkabılarla görünce şaşırdı: "Konseri ayakta izleyeceğiz. İki saat dayanabilecek misin?"

Aman Allah'ım! Hem o kalabalığa gireceğim hem de ayakta mı dikileceğim? İmkansızın şarkısı! Hemen gördüğümüz ilk ayakkabı mağazasına dalıp düz taban bir model seçtik. Ajda için yeni ayakkabı alacağım hiç aklıma gelmezdi. Saatler boyu adım atmadığın sürece topuksuz bir ayakkabının bile insanı mahvedebileceğini öğrenmem gerekiyormuş meğer!

Hani ayakta kalırsın da çevren ferah olur. Hem dikiliyorsun hem dört bir yanından kuşatılıyorsun. Dip dibe, omuz omuza ve hatta kulak kulağasın. Hepsi de çok genç, yirmilerini süren çocuklar. Aralarında tek tük ben yaşıta anneler. Benim kuşağım asıl arkadaki platformda oturuyor. Boyum sahneyi tam olarak görmeye yetmiyor. Parmak uçlarımda yükselip iniyorum. Yeni ayakkabı, artı bilet parası, üstüne Süperstar'ı görememek, kötü bir şaka gibi. İnsanları iterek bir gıdım öne çıkma operasyonum başarıyla sonuçlanıyor. Bedeli biraz stres olsa da değdi. Sahneyi daha iyi görebiliyorum artık.

Benliğimin bir yanı bravo diyor...

Konser adabı; şarkılar hep bir ağızdan söyleniyor. Kulağımın dibinde akortsuz sesler çınıyor, dikkatim dağılıyor. Ben de şakısam, bağırıp çığlık atsam ya. Yok kardeşim, bütünün parçası olma ayrıcalığını yakalayamıyorum. Ajda'ya, en arkada akan klip görüntülerine, kah tam arkasında, kah yanındaki dansçılara, sahnenin sağındaki havai fişek gösterisine bakıyor ve düşünüyorum. Benliğimin bir yanı Ajda'ya bravo diyor, kendini bırakmadın hiç, yıkılmadın. Şarkılarını üç kuşağa dinletebildin, bak akın akın gelmişler yine, güzelsin ve hep güzel kalacaksın. Benliğimin diğer yanı ama kim bilir ne bedeller ödüyorsun diye için için sızlıyor.

Kuruçeşme Arena'nın konforsuz düzeninin etkisiyle belki, iki saatin ardından kendime bazı hayat dersleri çıkarıyorum. Sanatçının tercihlerine bir itirazım yok. Her şey kendi merkezinde akar. Ben sadece, daha huzurlu bir oyuncu olmak adına kendime sufle veriyorum:

- 1- Gösterecek çok şeyin varsa, hepsini birden göstermek istiyorsan, hiç görünmeyebileceğini hesaba katmalısın. Sana mı bakılsın istiyorsun, yoksa yanında ve arkandakilere mi? İnsanları kararsızlığa itmemelisin.
- 2- Dansçıları Ajda ile uyumlu değildi. O yüzden dedim ki kendime, herkes kadar sen de kendi hayatının starısın. Sahnende bir konsept içinde uyum olsun, hem renklerin, hem hareketlerin birbirinizi desteklesin.
- 3- Seni taklit etmeye kalktıklarında Ajda gibi hoşgörülü ol. Bak Ömür Gedik'i "İnanılmaz bir şekilde Ajda Pekkan oldun" diye nasıl tebrik etti. Ama kimse sana benziyor diye fazla sevinme. Kendini de kimseye fazla benzetme.
- 4- Şehitler yüzünden daha önce iptal edilen konsere, bu kez bir karşı duruş sergilemek adına devam edildi. Ajda, "Korktuğumuzu düşünsünler istemiyorum." dedi. Ve asker kızı olduğunun altını çizerek ağlama anneciğim, benim için ağlama şarkısını seslendirdi. Çok güzel. Ama bir dakika sonra insanın duygu durumu değişir mi? Sanatçının kaderi, mecburen şovu devam edecektir. Duygularını perdelemek bir sanatçı için zorunlu olabilir ama sen kendi hayatında asla mış gibi yapma. Her anın sahici olsun. Ama her anın.
- 5- Herkes şarkıya eşlik ederken Ajda'nın mimikleri kuşanıyordu. Sanatçının maskülen halleri kızlarda, feminen halleri erkeklerde bir tuhaf duruyordu. Kendime dedim ki, kimin takipçisi olursan ol gözün hep sahnesinde, kürsüsünde, nutkunda olmasın. Ara sıra aynı manzaranın talibi olanlara da bak. Sen ne görüyorsun, başkaları ne görüyor? Belki bilmediğin bir şeyler öğrenirsin. İkinci dalıp gitmişken bir odağa, acaba sen nasıl görünüyorsun?
- 6- Biz sıcakkanlı bir toplumuz. Ajda'nın seyirciyle daha iyi bir ilişki içinde olmasını isterdim. Kıyafet değiştirmeye giderken hiçbir şey söylemedi. Yerini dansçılar aldı. Ben de buradan yola çıkarak aman kızım dedim nefsim, ayrıldığın noktaya dönüp yine geleceksen güzelce veda et.
- 7- Ahalinin neşesi yerinde. Ben şu soruya cevap arıyorum: Şarkı mı neşelendiriyor bizi yoksa neşeli olduğumuz için mi şarkı söylüyoruz? İkinci gruba girdiğim için mi neşem eksik benim? Birinci gruba dahil olmuyor muyum hiç? Düşün bakalım, siyasetten edebiyata tüm seçimlerini dikkate alarak düşün. Bir insanı sevdiğimiz için mi yalanına kanarız, yoksa yalan bir parçamızdır da bu yüzden mi ona düşer gönlümüz?
- 8- Ajda'nın genç görünme çabasını destekliyorum, sahneye başka türlü çıkılmaz. Hem hepimiz modern zamanların kuluyuz. Fakat yaşımızı unutmamız mümkün değil. Hareketlerimizle tevellüdümüz arasındaki açığı nasıl çözeceğiz? Aman nefsim dikkat et diyorum, göz kenarların kırışksız olabilir ama ya bakışların yaşlıysa? Dudakların dolgun, dişlerin parlak olabilir, ya tebessümün yaşlıysa? Bu çağın insanlara güzellik fikrini pompalaması ne ağır bir yük. Ajda'nın şarkısında dediği gibi "Kolay değil böyle yaşamak. Bunca yükü böyle taşımak kolay değil".
- 10- Bir de şu tehlike var: Güzelliğimi öne sürersem başkalarına "daha" deme hakkı vermiş olurum. "Lütfen daha güzel ol, daha da gençleş. Yeterli değil bu dirilik. Daha, daha" diye tempo tutarlar bana. Ajda kaldırabilir bunu. Sen zayıfsın, nerede duracağını bilmediğin yola çıkma. Yoksa yolunun kölesi olursun. Hür doğmuşsun ama hür yaşayamazsın.
- 11- Ajda'nın başka bir şarkısında dediği gibi, çerçeveyi değil resmi ara. Ne yönde olursa olsun, ister mal mülk, ister yazı çizi ve hatta cennetin hayali bile takıntın olmasın. Frene bas, duvara vurursun sonra.

Ajda Pekkan'a bütün o güzel şarkıları ve bana öğrettikleri için teşekkür ederim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sonbaharı sevmek için on iki sebep

Nuriye Akman 2012.09.30

Sonbahar kuzey yarımkürede yaşayanlara eylül, ekim, kasım aylarında misafir olur.

Bu mevsimin toplumsal belleğimize hüznle kodlanmasına hep isyan ettim. Adını ben verseydim ona hazan değil neşe derdim. Tabiatın ölüyor görüntüsüne aldanmam çünkü. Aksine bütün hücrelerimle yenilendiğimi hissedirim. Neşe kapıma gelmişse onu vücut evimin başköşesine, gönlüme buyur eder, ağırlamakta kusur etmeyeyim diye titizlenirim. Bu yıl ilk kez hüsnükabulümün nedenlerini düşündüm. On iki sebep çıktı ortaya:

1. Yaz tembelliğinden kurtarır. Yeni projeler, diziler, filmler, kitaplar, güzel bir başlangıç umudu sunar ve der ki çok yavaşlamıştın, canlan koş biraz. Aslında yeni yıl Eylül'le başlar.

2-Belirsizliği korkutucu olmaktan çıkarıp sevdidir. Bir gün yaz, bir gün kışa benzer. Aynı gün içinde bile sıcaklık bir iner bir çıkar. Hem hırka, hem sandalete yer açar... Bazen yağmurluğa, bazen güneş gözlüğüne... Der ki hayat da böyledir. Alışma ona, bağlanma. Geçer gider her şey. Göçün güzel ola...

3-Renk cümbüşü baş döndürür. Ah o kızıklar, kahveler, turuncular, sarılar, bejler... Ana renklere değil ara tonlara dikkat çeker. Orta yolun ihtişamını hatırlatır. Der ki ılımlı ol, fısıltı gürültüden evladır...

4-Teslimiyetin görkemi uçurur. Ağaçlar yaprakları dökülürken bağırılmazlar. İsyanın değil boyun eğmenin şarkısını söylerler, sessiz ve derinden... Der ki kurduğuma üzülme, bekle beni; altı ay sonra döneceğim, seni çiçeklerimle öpeceğim...

5-Bilgeliğin zirvesidir. Yapraklarını yitirmek, bitkiye eza değil armağandır. Ağaca zararlı maddeler yaprakta birikir. Kuruyup dökülmesi bunlardan kurtulması içindir. Der ki bize sen de yenilenmek istiyorsan at fazlalıklarını, hafifle biraz.

6-Ölüm korkusuna panzehirdir. Doğa yeşilini çıkarır ama son modaya uygun yeniden giyinir. Der ki korkma, can verirken de güzel olunur. Hem gelirken de çıplaktın, unuttun mu?

7-Kayıp sesler keşfedilir. Kurumuş yaprakların çıtırtısı mesela... Yollar konser salonudur, ayaklarının altında çalınır senfoni. Yağmur damlaları maestro... Der ki çamurdan hoşlanmayanlara, işte içindeki çamurla yüzleşme fırsatı...

8-Hayvanların varsa yayladan köye dönmenin, bağın varsa onu bozmanın sevinci. Yıl boyu yiyeceğin erzakı ambara koyarsın. Yoruldun artık tarlada çalışmayacaksın. Şehirliysen manav tezgahlarındaki değişimden tat almaya başla...

9-Sonbahar ömrün en rahat dönemine tekabül eder. Yaşlanıyorsun ama henüz dinçsin ve güzelsin. Hırsların geride kaldı. Arzunun ateşi artık yakmıyor. Önceliğin dinginlik oldu. Der ki hamd et, keyfini çıkar bu demin...

10-Duyguların coşar taşar. Sonbahar zorla şair yapar seni. Cebrine aşkla teslim olursun. Yazamasan bile bakışına, edana yapışır şiir. Hüzne meyyalsen de boşta kalmazsın, neşeyle dolansan da...

11-Günle gecenin devir teslim törenine katılırsın. Onlar kavga etmez aralarında, buyur sıra sende, biraz da sen öne çık derler birbirlerine. Sonra alır sazı eline gece ve der ki bize, hadi siz de çekilin içinize biraz. Işığın hası karanlıkta yanar; yeminle...

12-Üşüyenlere pastırma yazı vaadi. Ekim sonu kasım ortası, yılın en şahane günlerini yaşarsın. Sonrasında neşe valizini hazırlar. Gönlümdeki yerini kışa bırakacaktır. Hüzün, işte o zaman başlar...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)